

Mag. Jóns Thorkelssonar Vídalíns

(Byrrum Biskups í Skálholts-stifti).

Húfs-Postilla

innihaldandi

Prédikanir

yfir

öllum Hátíða og Sunnudaga Gudsþjóll
árid um fríng.

Síðari Parturinn.

frá Trinitatis hátíð til Adventu.

12ta Utgáfa.

Prentuð í Kaupmannahöfn í enni þoppsku Prentsmíðju.

1858.

N Trinitatis Hátid.

Gudspjallid, Jóh. 3 Kap.

J þann tíma var þar einn maður af Phariseunum, Nicodemus ad nafni, einn höfðingi Gyðinga. Hann kom til Jesú á náttarþeli, og sagði til hans: rabbi! vér vitum að þú ert einn lærimeistari kominn af Gudi, því enginn getur gjort þau teikn, sem þú gjörir, utan Gud sé með honum. Jesús svaradi og sagði til hans: sannliga, sannliga segi eg þér, það enginn, nema hann, sá ed fædist að nýu, fær að sjá Guds ríki. Nicodemus sagði til hans: hvörninn má maðurinn endurfæðast, þá hann er gamall? hvört getur hann horfid aptur í sinnar móður kvíð, og fædist svo að nýu? Jesús svaradi: sannliga, sannliga segi eg þér, nema það nokkur verði endurfæddur út af vatni og anda, þá kann hann ekki inn að ganga í Guds ríki. Hvað af holdi er fædt, það er hold, en hvað af andanum er fædt, það er andi. Undraft þú ekki, að eg sagði þér, að yður byrjar að fæðast að nýu. Bindurinn blæs hvar er hann vill, og þú heyrir hans þyt; en eigi veitst þú hvaðan hann kemur, eda hvört hann fer; svo er og sérhvor af andanum fæddur. Nicodemus svaradi og sagði til hans: hvörninn má þetta sté? Jesús svaradi honum og sagði: ertú meistari í Ísrael og veitst ekki þetta? sannliga, sannliga segi eg þér, að vér segjum það vér vitum, og vitnum hvað vér séð höfum, og vorn vitnisburð medtafid þér ekki. Hafi eg sagt yður jarðnessa hluti og þér truid ekki, hvörninn munud þér þá trúa, ef eg segda yður himnessa hluti? enginn uppstigur til himins, utan sá, sem ofan sté af himni, Mannsins Sonur, sá sem er á himni; og svo sem Móses upphóf höggorminn á eydimörkinni, líka svo byrjar Mannsins-Syni upp að hefjast, svo að allir þeir, sem á hann trúa, fortapist eigi, heldur að þeir hafi eylist líf.

E r o r d i u m.

Mikil var blindni heiðingjanna forðum daga í Guds dýrkun; hinar vísfustu af þeim sögðu, að eitt mikil ríki kynni ekki lengi að standa fyrir utan einvalds-dæmi; þó flepudu þeir sér ótal gubi til að stíðna allri veröldinni, svo sem einn væri ekki fær um að ráða fyrir því, er þeir þó af náttúrunnar hófi þessja máttu, að hann sjálfur skapad hefði; og svo að þeir á einhvern hátt fengju smíðað sér einvalds-dæmi í heiminum, þá trúðu þeir, að einn væri þeirra mestur, sá ed öðrum stjórnaði, átti þó líka að vera eptir mannlígunum plágid, svo að hann þurfði þeirra við á stundum, eins og Agamemnon sinna undirkonunga, þótt hann héti hjá Griekjum konunganna konungur. Þegar eg athuga þetta, þá kemur mér í hug það sem Páulus skrifar, 1 Cor. 3, að spekt verubar þessrar sé heimka hjá Gudi; og undir eins brennur mitt hjarta í mér af efsunnni til míns Skapara, að hann hefir opinnberað ok, inum vesælingum, það sem huld var fyrir spekingum og vitringum, þar vér trúum á einn Gud þrennann í einingu og einann í þrenningu, hver ed einlis vidþarf, en allir hans, og er sjálf-

ráði allra hluta bæði á himni og jörðu, svo sem David segir í Ps. 115: vor Gud er á himnum og gjörir það honum líkar. Þessara háleitu Guddómsins þrenningar vegliga hátíð eigum vér nú í dag að halda, á hværi ofs verður þrífð af evangéljum, sem innibindur þá helstu velgjörninga, er Fadir, Sonur og heilagur Andí hafa veitt ofs syndugum mönnum til miskunar, það er endurgétningin og endurlausnin, af hvörjum allt annað hángir, sem hinn náðugi Gud vill láta ofs þjóna til sálshjálpar. Um sjálfa hlutina hefi eg áður í þessari bók víða talað; en það er merkiligt í þessu Guðspjalli, að hér kómur einn höfðingi Gyðinga, einn meistari í Ísrael, til að læra þessa himnesku fræði af honum, sem til þess var sendur úr Föðursins skauti að opinnbera hana syndugum mönnum. Því viljum vér nú hér af athuga: einn fróman, en þó fávísan lærifvein, og undir eins einn góðan og svo alvísan meistara, með þeim lærðómum, er þeirra samtal með sér færir. Styrk ofs til þessa verkis, góði Gud! með náð þins Andá, fyrir Sonarins forþenustu, amen!

U t l e g g i n g i n .

Þar var einn maður af Þhariseimum, segir textinn. Hvilíkan vitnisburð Drottinn gæfur þessum flok, má allvída sjá í Guðspjallamanna bókum, og þó ekki sjá hjá Matth. 23 Kap. hvar hann meðal annars kallar þá eyturorma og nodrukyn; þó fannst þessi guðhræddi maður meðal þeirra. Það orð stendur stöðugt um oss, að þeir Gud þá, sem hans eru, segir Postulinn. Lær það af þessa góða manns dæmi, kristinn maður, að ei samlagir þú þig vöndri veröldu þessari, þótt þú hljótir í henni að lifa. Þar var þó einn Abraham í Gerar, einn Loth í Söðóma, einn Hóbadía í Akhabs húsi, einn Símeon, einn Zacharias, þessi Nicódenus og Jóseph af Arimathía á Christi dögum, hverjir hinir síðustu tveir ekki samþykktu Gyðingum í lífláti Drottins, Lúc. 23. Svo varid yður og, börn mín! þér sem lifid í hrekslífri öld þessari meðal vor, en viljid þó Drottinn óttast, að ekki dragid þér of með henni, svo þér ei meðtakið af heimar plágum, heldur skinið svo sem ljós í myrkvum stad á meðal þessarar þrettíju kynslóðar, og tressid því, að sú alvölduga bæn, er Frelsarinn beiðdi fyrir sínum lærifveinum, hún nær og til yðar, ef þér óttist Gud, þar hann sagdi, Jóh. 17: eg bid þig, Fadir! ekki að þú taki þá burt úr heiminum, heldur að þú varðveitir þá fyrir hinum Bönda. Sjórinu er saltur, en fiskarnir, sem þar inni lifa, þeir eru þó ekki saltir. Svo eiga Guds börn að valta sig fyrir spillingu þeirri, sem í heiminum er af girndinni, svo sem Pétur að orði kómst, þótt þau verði að synda í gegnum þenna fúla damm, á meðan Gud vill reyna þau með því að horfa uppá alla þá bhæfu, sem þar inni framín verður. Þessi maður var einn höfðingi Gyðinga; an esa einn af þeim 70 öldingum þess mikla ráðs; samt var honum svo mjög gefid um velferd sálar sinnar, að hann þóttist ekki of-góður til að læra af Jesú, hveru hans lagsmenn kólludu vinsvelg, vin tollheimtumanna og bersyndugra. Svad gjöra þeir hér á mót, er sig kalla höfðingja meðal vor, og eru þó vesalingar að reikna hjá Nicódenó? eg voga að segja, þeir yta ekki sumir hvað þeir eiga að trúta; fræðin hafa þeir lært að sönnu, en eg þekki þá, sem ekki skilja öllu meir í þeim; heldur enn gelðingur drottningarinnar Candaces í spádómi Esajá; en hvert þeir eru svo leiditarnir til að láta sér undirvísa, svo sem hann var, þegar Philippus til hans kom, Act. 8, það bid eg þá að hugleida, sem jafnvel hata sína sálusorgara fyrir heilsufamligar kénningar; og þótt sumir af þeim megi yta að nokkru leiti

hyad þeir eiga að trúa og gjöra, þá mega þeir þó ekki samleiðum heyra af Prestsins munni reidilaust; meðan hann þegir yfir lýtum þeirra og skemnum, þá er hann Guds engill; en tali hann um nokkra óhlutvendi, þá sturlar hann Ísrael, eins og Elías, 1 Reg. 18; hann flýtt undir Chaldeos, eins og Jeremías, Jer. 37, og verður allt til saka fundid. Gud betri þessa tíma! Talid það sem ós er þófnanligt, sögdi Júdar fordum; sú öld er apturkomin; spáðinnur St. Páls er rattur; þeir samanhruða sér lærendum eptir því sem eyrum flæja; menn láta svo dætt að loftum sínum, eins og móðir að einasta syni, jafnvel þótt þeir séu bæði margir og ljótir; menn elska sínu eiginu þrek, eins og sjáaldur anga síns, svo eru menn viðvænir, nær hann suertur er, svo sem varu það sár; og að mestu leiki eru vorir höfðingjar svo lyndir, eins og Jóachim konungur, þá hans þénart Júdi hafði lesid honum þrjú eda fjögur blóð af spáðomi Jeremíæ, þá fkar hann bófina í sundur og kastadi hann í eldum, Jer. 36; eg atla þá einu gildti, þótt allar þækur væri brendar, sem hljóða um Guds ótta, og allir munnar tilbyrgdir, sem þar um tala.

Nicódemus kom til Jesúm á náttarþeli; án efa fyrir ótta sakir, eins og Jóseph af Arimathía, er var heimugligur Chrísti læriveinin, sökum hræðslu við Gyðinga, Jóh. 19. Veikleiki fannst nokkur hjá þessum góðu monnum í slíku, og þó var það upphaf til þeirra hjálpræðis. En þú, sem engann þarft að óttast í því að fylgja Chrísto eptir, tak þér dæmi af Nicódemó í því að vilja læra af honum, og þeim sem hann hefir í sinn stad sett, en ekki í því að fordæft veröldina að slíku. Það er auðráðid af samtali Drottins við hann, að hann hefir ekki verid nýg fróður í fríttimóðunum, þegar hann fyrst kom, en ekki varði það lengi, þar til hann vogadi að forspara Chrístum berliga í ráðum, er hann sagdi: Dæm-ir nokkud vort loqmál mannum, nema hann sé áður heyrdur, Jóh. 7; og mátti heyra þar fyrir: ert þú og vordinn Galileus? sem var hin mesta smán meðal Gyðinga. Það mátti sýnast, að úti væri með Chríst, þegar hann var svo sem illræðismadur til danda dæmdur og á gálgam uppfestur, hvar hann lét sitt saklausu líf. Ekki er líkligt, að þeir Jóseph muni hafa verid fróðari um upprifuna, heldur enn læriveinarnir, samt vogudu þeir að greytra hann, og vordu þar til fémunum sínum; svo er Gud fróptugur í góðum vilja, þótt veikur sé. En þú, sem vordinn ert samfróður um dýrd Drottins í hans upprisu, og veitst, að hann situr til Kraptarins hægri handar, breitt eptir Nicódemó í þessu, og lát þér einfkis mál svo skylt vera, að þú afrækist rétt að gjöra; lát enga veraldar mægt svo óshjóða þér, að þú í minnsta máta fferdir dýrd þíns Guds, í því að fremja það eptir mannamma bodi, sem hann bannað hefir. O! hverju fávísir og ónýtir eru allir þeir, ed kalla sig óhulta, nær þeir gjöra allt hyad þíum voldugi býður þeim. Hverri þeir, hyad Drottinn segir fyrir mynn Jóphóníæ, Kap. 1: eg skal á þeim degi straffa alla þá, sem stöckva yfir þróst- ulda, hverjir ed uppfylla hús drottna sinna með ráni og svikum. Sama er um allt ann- að að segja, sem nokkur ofríkismadur býður á móti Guds bodi; hvert hann er, hærri eda lægri stéttar. Þannig var nú Nicódemó háttad, sem áður er sagt, þá hann kom til Jesúm; en hvert eyrendid verid hæft, er auðsært af Lausnarans andsvari, þó ekki stændi hans spurn- ing úthryðiliga í Gudspjallum; hann hefir án efa viljad fræðast af Drottini, með hverju móti hann kynni Guds ríki að erfa; en Drottinn, sem allt víst hyad með honum bjó, hann

svarar honum ekki eins og hinum rífa yngismanni, hjá Matth. 19, er frétti hann að, hvað hann gjöra skyldi svo hann mætti eignast eyllist líf, hverjum hann vífadi til logmálsins, af hvers verkum enginn kann þó hólpinn að verða; hvar fyrir? af því hann þóttist logmálid uppfyllt hafa; ekki svo sem Phariseis og Heródis fénuddum, er komu til hans með víðlífum formála og Nicódemus, en þó fullir af undirhyggju og fláttskap, og spurdu að, hvort að leyfðist að gefa Keysaranum skatt edur ei; ekki svo sem kéniminnunum og öldungunum, er spurdu hann að, af hverjum myndugleika hann kénndi, Matth. 21. Drottinn vífsi, að Nicódemus var í logmálinu nógu fróður að Gyðinga plagsíð, því hann var ein meistari í Ísrael; þar fyrir tefur hann ekki að undirvísa honum í því, sem honum var ábóta vant, og opnadi honum enar fyrstu dyr líffins vegar, sem er endurfæðingin, með þessum orðum: nema að einhver fæðist að nýu, þá kann hann ekki að sjá Guds ríki. Sér af má sjá, hversu megut fáfræði að drotnað hefir meðal Gyðinganna í andligum efnum þegar Christur kom; það sýnir, að þeir hafi ekki þekkt upprunasyndina, jafnvel þótt þeir mættu lesa hjá David, Ps. 51: í syndinni em eg alinn, og í syndinni hitnadi minni móður með mér; ekki endurfæðinguna, edur ætlad, að umskurvin mundi vera hennar meðal af Gudi tilskíkad, heldur svo sem nokkurskonar útvortis teika, með hverju Ísraels fólk væri aðgreint frá öðrum fjóðum, þar þó Móses segir þeim berliga, Deut. 30: Drottinn mun umskéra þitt hjarta og þíns fæðis hjarta, til at elsta Drottinn Gud þinn af öllu hjarta þinu og af allri öndu þinni, svo að þú lífir; hvar ei kann það vera annað meint, em það, sem Páulus unntalar, Róm. 2, er hann nefnir umskurn hjartans, sem er í andanum og ekki í bófstafnum, hveerar löstir ekki er af monnum, heldur af Gudi. Ur þessari villu vill mi Drottinn fyrst hjálpa Nicódemó; og megun vér kristnir menn ódandligar þackir Gudi kunnra, ekki einasta fyrir það hann hefir endurgétid ös til einnar lífandi vonar, sem Pétur að orði kénst, 1 Pet. 1, heldur og það, að hvort barnid á meðal vor á kost á, að nema þá himnesku speki um endurgétninguna og hennar frapt, sem þessi hálerdi öldungur vífsi ekkert af. Gud gæfi að bæði kénisfedur og forelðrar hefðu svo mikla ástundun á að brýna þóllíkt fyrir sínum börnum og hinum einfeldu, svo sem það er ljóst í Guds heilaga orði, þá mundu menn ekki svo optliga flekka sitt skirnarklæði, sem menn gjöra, þá mundum vér hafa meira traust í mótgáningunum og í freistningunum af því, að vér erum Christo implantadir og settir í hans ríki, og fraptur skirnarinna mundi framar auglýsa sig í endurnýngu lífdaganna og deyðingu holdfins, heldur ein almenniliga skéður. Það er merkíligt, að Endurlausnarinn brúkar þetta ord: að fæðast að nýu. Skirnir er ekki neinn stundur þvottur, er gjörir mann hreinan um sínn fyrir Gudi, heldi verður him skírdi ný skéþna í Guds augliti; og þar fyrir kallast það endurgétningar laug, Tit. 3, hveerar fraptur varir um allan þess aldur, er ekki afrækir sínn skirnarsáttmála, heldur kostar kapps um að endurnýsa hann, með betrum lífernisins, dagligana. Sjáid til, börn mín! madurinn fæðist í heimnum daubur í uppruna syndinni, blíndur í sínum fálubjápar efnum, því holdligur madur skynjar ekki hvað Guds Anda er, segir Páulus, 1 Cor. 2; er það ekki þá að fæðast að nýu, að heilagur Andi í skirninni upplýsir hugskotid, endurskapar viljann og gefur ös nýar andligar gáfur, að vér fáum féð Guds ríki, þekkt það í trúnni, samfíunt því er um.

það talad verður, að vér leitum þess, langar eptir því og ódlumst það um síðir? Það ómöguligt er haldi og blóði, svo sem Þostulim vottar, 1-Cor. 15. Spekingarnir segja, að madurinn sé madur fyrir sálarinnar skuld, því annars beri hann ekkert af kvifindunum; svo er hann og Guds madur alleina fyrir heilagan Anda, er vér í skirninni meðtokum, annars er hann ekki einasta skynlaus, heldur og dauður í andligan máta; því er þetta Guds verk rétt kallad endurfæðing. Í annan máta er ós kunnugt, að vér fæðumst í heim þenna börn reidinnar, sem Pálus skrifar; þannig er vor náttúrlig fæðing; en í skirninni verðum vér Guds börn, þar verða ós fyrir alls ekkert, alleina fyrir Jesú Christi forþen-
 uktu, syndirnar fyrirgefna, en vér réttlættir fyrir hans náð og til arfs tekur með Guds Syni, því svo útmálar Pálus endurfæðinguna, Tit. 3; segid mér, er ekki slíkt að nýu fæddur að vera? Í þriðja máta innibíndur og skirnin í sér ávort endurfæðingarinnar, sem er endurnýgningin, hver ed dagliga á fram að koma og í vort að fara, fyrir hverja madurinn endurfæddur verður ein ný skýna, 2 Cor. 5, skapadur í Christo til góðra verka í skirninni, en ískædist dagliga einum nýjum manni, sem endurnýfast eptir hans mynd, er hann skapad hefir; og í þessu þrennu er endurgætingin fólgin, hverja Drottinn vill teiknad hafa, með því orði: að fæðast að ný. Þó skal enginn svo dárlicur vera, að hann meini, að það nóg sé, að færa börnin á kyrkjuna og láta þau þar vatni auða og tala Guds ord yfir, en aldrei síðan vekja í þeim krapt þessa himneska-medals með gudrætiligri uppfræðingu; þó-
 anlignra væri að kasta þeim út á morkina og láta uppeta af vörgum, sem þó er hinn verstí glæpur, heldur enn að ala það upp, sem Gud skapadi í móður-lífi og endurskapadi með heilögum Anda í skirnarlauginni, Sjandannu til þjórnstu, og hönnu í bráð, sem er Guds svarinn óvinnur. Umforinn var Nicodemus, endurgétinn var hann eptir þeirri Guds skíkan, sem varði allt til Christum, en þó var hann svo ófróður um sjálfs síns endurfæð-
 ingu. Meinar þú, að barni þínu, sem kannst aldrei fær að heyra nema sávitkuna, því muni betur farnast, en þessum lærða manni, nema þú alir það á þinni hreinu og skyn-
 sámligu mjólk Guds orða, sem Pétur untalar, 1 Pet. 2, ef þú ert fær þar um? og fært þú ekki, sem eg dylst ekki við að margur muni vera, hvað Gud betri, þá skammast þú ekki að ganga með Nicodemó, jafnvel á náttar-þeli, það er heimuliga, ef þú blygdast við
 að gjöra það óþinnberliga, þar þú ert gamall vordinn, til Christi þenara edur amara, sem betur vita, til að læra fræði þá, er þú mátt ekki án vera, svo þú fái hóspid bæði þinni og
 svo þeirra sálum, er þér er tiltrúad, nema þú vilst kvælast ásamt þeim í eyllifum hel-
 vittis loga, sem Gud hafði bodid þér með kristiligrí uppfræðingu til himnaríkis að leida. Ekki fær Nicodemus þetta svo brádt skilið, er Jesús sagði hönnu, og því talar hann um
 holdliga fæðingu; hönnu þótti það ofgar, að madurinn skyldi hverfa aptur í sinnar móð-
 urkvið, nær hann er gamall, og fæðast svo að nýu; en þótt það væri svo langt frá hans
 þánka og yfirgengi hans skynsemi, er Jesús taladi, samt forlætur hann ekki Drottinn að
 heldur, og vill heyra meira hér um talad. Dlíkur var hann þeim, sem á vorum dögum
 ekki vilja láta sér í Guds orði undirvísja; St. Páls spá er rétt á þeim, er hann segir, 2
 Tim. 4, að þær tíðir muni koma, að þeir muni ekki líða heilsufamligan lærbóm; þeir
 hlaupta í felur, nær þeirra kristinnuðum á að rannsóka; þeir stjóta börnum sínum undan, nær

þvillt skal um hönd hafa; þeir bæða að kúnnendum, nær þeir í slíku vilja gjöra sitt embætti, og hrósa því hvar fyrir öðrum, að þeir á einhvern hátt hafi getað sloppið frá því að láta leiðsögja sér til himnaríkis. Þetta gjöra nockrir af þeim á medal vor, sem bæði eru skírdir og ganga til Guds borðs þrífvar, fjörumjómum á ári hverju, en reidast Guds þenara, ef hann vill ekki leyfa þeim og börnum þeirra að eta og drekka hold og blóð Drottins sér til fordæmingar. Þú vitfyrir! munt þú þá heldur vilja til helvítis fara og þar eyflifuga bremna, enn að ljá eyru þín heilfufamligri kúnningu, fvo þú megir þinna fálufjalpar medala verdufliga njótandi verða? eður villt þú leida þinn kúnniföður í þann fálufarvoda, að hann hafi altarid til að fyuðga, eins og Ephraim? Það gjöra þó allir þeir, er þá vífvitandi til altaris taka, fem þess överdugir eru. Ekki ftyggift Drottinn við þessa einfelðni Nicóðemi, hann vill ekki þenna bráflada veyr í fundur brjóta, heldur til þess að uppræta þessa fávittfu úr hans hjarta um líkamliga fæðingu, þá segir hann hvernig þessari andlign endurfétuungu fé varid, med þessum orðum: nema að einu endurfæðift af vatni og anda, þá kann hann ekki að innfanga í Guds ríki. Hann blefsaður hafði þá allareidu ffráft látid nær þetta fléði, og Jóhannis ffrin þefir Nicóðemi alkúnnig verid; þá var og logmál unffurnarinnar afmáð, fvo að í Chrifto güðti hverki unffurn né yffrhúð, því tíni endurbótariunnar var kominn, fem Pálus ungfetur, Heb. 9; en ffrinn var aptur í þennar fláð unffett, og Drottins kvöldmáltid flómmu flðar í fláðum þáffalambfins, hvar eb vara mun afant ffrinnu þar til veröld þrýtur; þess gefur Pálus, 1 Cor. 11, er hann býður, að vér med þessu himneffa geftabodi flulum kúnnigjóra fláða Drottins, þar til hann kúnnur. Til þessarar alvifu ráðflómmar þinnar hálaitu Guððómsfins Þrenningar, vífar nú Trélfarinn þessum flnum lærifvein, og leggur orflóma til, fem þessu göði maður þefir ekki áður flfynjaf: hvað fem af holdinu er fæðt, það er hold, en hvað fem af andanum er fæðt, það er andi. Það er upphaf krifflunðómsfins, að maðuriun víti ekki einafla, að hann fé flilltur að nockru leiti af upprunafyðunni, heldur og öldungis í fyuðinni fláður, fvo að vor náttúra verður að endurfæðaf med öllu, hvað ómöguligt er að flé kúnni, nema fyrir almættis krapf Guds, er mannum í fyrflu flapafi réttan eður heilagan, fvo fem þinn vífi Salómon að orði kúnnf, Þréd. b. 7; og þessvefna þefir vor göði kúnnifafir Lútherus látid logmálfid unðan gánga öðrum þortum kriffligs lærðóms, að vér af því kúnnu að flá voru holdlign faurigleif, fvo það yrði þannig vor típtunarfmeiflari til Chriflum. En hvað fem af andanum er fæðt, það er andi; það er, það fem endurfæðt er og af Guði fæðt, Jóh. 1, í hverjum Guds fæði er, 1 Jóh. 3, það er andi; ekki fvo, að holdid umbreftift í anda, heldur verður fá þinn fann andlign maður, eins og Adam varð að lifandi fál, 1 Cor. 15, það er, lifandi maður; hann verður einn andi med Guði, ef hann afhángir þonum, 1 Cor. 6, og föttreður ekki Guds fátmmála, jafnvel þótt ekki fé þess von í þessu fláðlign holdi, að vér álðeilis andlign verðum; því er flú glíman á nulli holdfins og andans, er Pálus fvo optlign talar um. Það fléður fyrft í uppríflu réttflátra, að vér andlign verðum til fulls, þá munu vorir líffannir andlign og englumum jafnir verða, og vorar fálir eitt med Guði, fem verða mun allt í öllu á því fléðinnar fláði; því nefnift þinn og endurfæðing hjá Matth. 19 Kap. það

er, uppreiðu allra hluta, svo sem Pétur þad kallar, Act. 3. Þessi Drottinn að ei mundi Nicodemó skiljast þetta enn nú, því segir hamí hér strax eptir: undrast ekki, að eg sagða þér, að yður byrjadi að nýu að fæðast; og ekki einasta segir hann þad, heldur þar að auki framsetur hann eitt ómótmalanligt dæmi uppá fávitsku hans og annara dauðligra manna, sem langt eru frá því að skilja þá hluti, er þeir dagliga umgánga, aukheldur að þeir skynja munni þá himnefni, er svo langt yfirganga manuiligan skilning: vindurinn blés og þú heyrir hans þyt, o. s. fr. Drottinn blés á læriseinana og sagði: meðtakid þér heilagan Anda! H. Andi kom í sterkum vindi yfir postulana á hvítasunnudögum. Svo tekur nú Frelsharinn hér dæmi af þeim hlut, sem andanum var líkastur, til að hjálpa fáfræði þessa einfalda manns. Vér heyrum allir vindinn þjóta, vér finnum hans megu á líkhamanum, enginn sér hann þó, enginn veit hvar hann hefir sin upptök; vindurinn blés á somu stöndu í ýmsum stöðum, af austri og vestri, af nordri og sudri; seg mér, hvar hafa þessir vindar sin upptök? hvort fara þeir? hvar slotar þeim? fyrst enginn hefir enn nú fundist svo víð, að hann geti sagt ofs þad, hversu munum vér þá skynja þad, sem miklu meir yfirgengur þórn skilning? En svo eru og allir þeir, sem af andanum eru fæddir; þeir finna Guds Anda hræringar í sálu sinni, þegar hann straffar syndina, uppvefur ydrana, lífgar trúna, sveikir elskuna, eblir þolinmædina og verkfar abrar kristiligar dygdir. Vér vitum og, að hann er frá Gudi kominn, af því ritningin hefir sagt ofs þad; en hvernig hann er frá Gudi útgengin og í hjartad kominn, þad vitum vér ekki, því Guds ríki kómur svo þad verður ekki adgætt, segir Frelsharinn, Lúc. 17; ekki heldur vitum vér hvort hann fer, því andinn fer í hurt og kómur inn aptur. Vér vitum að hann færir ofs inn í eyllist líf, ef vér floknum hann ekki; en þad líf þeckjum vér ekki, nema svo sem fyrir spegil og í ráðgátu, því þad er óþynlígitt enn nú, hvað vér verða munum, og vort líf er fólgið í Gudi, Col. 3. Þar fyrir, sá sem finnur verkana H. Anda í sálu sinni, og vill þó ekki endurfæðingunni trúa, þad er eins og vilði hann neita því að vindurinn blési, en gæti þó ekki sjálfur á jörðinni stadið fyrir ofvidri; ef vér því neydumst til nátturunnar verkan að trúa, þótt ei skiljum vér hennar orsök eða upptök, því skylðum vér ekki gesa vora skilningu fángra undir hlýdni trúarinnar í andligum efnuni, sem svo miklu eru óskiljanligri.

Ekki ber Nicodemus á móti þessum vísdómisfulla samneita, er Drottinn taladi, en þó vill hann fræðast gjör hér um, og því segir hann: hvernig má þetta ske? Þar fyrir tekur Lausnarinn til þess, sem sterkast var, þad var hans eigin vitnisburður, sem er í Föðursins skauti: samliga, samliga segi eg þér, vér vitum hvað vér segjum, og vitnum hvað vér séð hefum. Engin rök edur vitni eru svo sterk sem þetta, Gud hefir þad talad; því sagði Jesús forðum við Gyðinga, Jóh. 8: þótt eg beri vitni af sjálfum mér, þá er þó mitt vitni stöðugt. En þetta vissi Nicodemus ennþá ekki; hamí sagði að sonnu í öndverðu samtalinu: meistari! vér vitum þú ert einn lærifadir af Gudi, því enginn kann að gjöra þau verk, sem þú gjörir, nema Gud sé með honum. Hefði hann sagt: í honum, þá hefði hann rétt talad, en svo var hann enn þá ekki upplýstur; þó byrjadi honum að trúa Christo, þar hann játadi, að hann væri af Gudi, og gjörði svo mikil fraptaverk. En Drottinn lét hann ekki lengi vada í villu þessari, heldur skirir honum berliga frá, þær

hann sé segjandi: enginn mun uppfara til himins, nema hann, sem ofan sté af himni, Mannsins Sonur, hver að er á himni. Þetta orð, að uppfara til himins, merkir í ritningunni að rannsóka Guds leyndarráð; svo segir Ugúr um Ethiel og Ueal, Dröfso. 30, það er um hann, sem heitir Gud með oss, og sá máttugi, það er Christur: hver mun uppfara í himininn og ofan þaðan? það er, hver mun Guds leyndardóma rannsóka; þar um talar svo Móses, Deut. 30: það bódorð, er eg byð þér í dag, það er ekki huld þyrr þér, edur langt í burtu, það er ekki í himinnum, svo þú segja þurrir: hver mun fara fyrir oss upp í himininn? Þau orð útleggur St. Páll, Róm. 10, þegar hann hefir áður talað um leyndardóm mannsins réttlætningar fyrir Gudi, Kap. 9: þú skalt ekki segja í hjarta þínu: hver mun fara fyrir oss upp í himininn? það er að toga Christum ofan úr hæðinum; hvar fyrir? því hann var einusinni ofan til vor kominn, og færði oss þessa himnesku speki úr skauti Föðursins, því þurfti enginn upp áttur að fara í himininn til að rannsóka Guds vilja um mannsins sálshjálp. Það er hið sama, sem Drottinn segir hér Nicodemó: eg, sem að við þig tala í líkingu syndugs holds, að hegdan fundum sem maður, og er ofarkominn af himni af míns Föðurs skauti, eg veit hvað eg segi, og vitna hvað eg séð hefi: enginn annar mun uppfara í himininn til að rannsóka Guds vegin, nema eg, sem nú er á himni, þótt eg hér við þig tali, því byrjar þér minnum orðum að trúá, ef þú villst hölpum verða. Þessi er efallaust meining Frelsharans, því enginn hefir um aldur Gud sénan; sá eingetui Sonur Föðursins, sem er í hans skauti, hann hefir oss það opimberað, segir Jóh. Kap. 1. En líka sem Móses upphóf högg-orininn á eydimorku, svo byrjar Mannsins Syni upp að heffast, segir Frelsharinn. Einhverr mátti aðspyrja: hvað kemur þessi fyrirmyndan hér við? Engin er ketri, kristinn maður! í öllum fjárfjóðum ritningarinnar, enginn sem betur hlýði up það efni, sem hér var umtalað; því valdi Frelsharinn hana til að samfæra Nicodemu með, hver hann vissi að var uppfærður í lögmalinn. Pálus segir, Heb. 9, er hann þydir gamla testamentins fórnir uppá Christum, sjálfur Gyðingur fyrir öðrum Gyðingum: hverju miklu framur mun þá blóðid Christi, segir hann, sem fyrir þinn eyllifa anda hefir fórnfert sjálfan sig ófleckaðan Gudi, hreinsa samvitstu vora af dauðligum verkum til að þjóna Gudi lífanda. Segid mér! hvar verða vorar samvitstú fyrst hreinsadar? í skrininni; þar fyrir kallar Pétur hana sáttmála góðrar samvitstu; fyrir hvað verða þær hreinsadar? fyrir Jesú blóð, sem vitanligt er af Postulans orðum, er strax voru lesin; hvar gaf Frelsharinn það út? í grasgardennum, í þing-húsi Pilati, en allra helst á krossins gálga, því þar bláddi sjálfu lífinu til ólffis, og dauði hans var fullkomman vorar hreinsunar; því sagði hann undir andlátid: það er fullkomnað. Hver fyrirmyndan gamla testamentis hlýðir nú best uppá krossfestingu Drottins? engin betur enn þessi, nær Móses eptir Guds budi upphóf eyvorninn á eydimorku. Móses heingdi orminn uppá tré; svo er og Jesús á gálgann uppheingdur; uppá tré þar hann vorar syndir, og festi þar handskriftina, þá sem móti oss var, Ebl. 2. Í þeim orni var ekkert eytur, þótt hann væri hinum öðrum líkur; Guds Sonur er að allri hegdan fundum sem maður, þó að syndar;

ham er fyrir ofs synduga orma madkur og ecki madur vordinn; jafnvel þótt hann væri hreinn og heilagur og frásfilinn syndurunum; já, þótt hann ecki vissi af synd, þá gjörði Guð hann að synd, svo vér yrðum Guðs réttlæti í honum, 2 Cor. 5. Allir þeir ed litu þann eyrorminn, sem Móses uppfesti, þeir urðu læknadir af eyturorma bitinu; þú minn herra, Jesús! ert á tréð upphafinn, svo að allir þeir ed þig lita trúarinnar augum, þeir verði læknadir af því biti, er hinn slagi höggormur, Djöfullinn, beit vora fyrstu móður með, og ofs síðan dagliga bitur; því segir hér og í gudsþjallinu: svo byrjar Mannsins Syni upp að hefjast, svo að allir þeir, sem á hann trúna, fyrirfarist ecki, heldur hafi eyllift líf. Þá hefir sagt, Drottinn minn! ef eg upphafinn verð, mun eg draga alla til mín, Jóh. 12; það er ecki Gyðinga einasta, heldur alla þá, af öllum þjóðum, sem þinn Fadur hefir þér gefid. Svo drag ofs þá, herra Jesús! sem þínum í þessu fátæka landi, hverja þú eins vel leyft hefir með þínum dýrmeta blóði og adrar þjóðir, drag ofs, segi eg, undir þínum kross, ef þér svo líkar, já, uppá krossinn með þér, ef það má til þinnar dýrdar gagna og vorrar sálshjálpar, það er ofs fyrir minnstu þínum minnstu vesælingum. Vér vitum þú sagdir við Gyðinga: þegar þér hafid Mannsins Son upphafid, þá munud þér þeckja að eg em hann, Jóh. 8. Því trúum vér, að þú ert, Drottinn minn! að sigrudum dauða, Djöfli og helviti, yfir alla hinna hafinn í þína dýrd, til að bíta ofs þar víst í þins Föðurs hási. Drag ofs þágangad með þér, ó herra Jesús! svo að hvar sem þú ert, þar megi og þínir þénarar vera. Þér, með Föður og heilögum Anda, sé vald, heidur, dýrd og frapkur, þú hálcita Guddómsins þremming! um aldir-alda, amen!

Fyrsta Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudsþjallid, Lúc. 16 Kap.

Þann tíma: Jesús sagdi til Þhariseanna: þar var einn rikur madur, sem klæddist pelli og purpura, og lifdi hvörn dag í vellystingum praktugliga; og þar var einn þurfa-madur, Lazarus að nafni, hver ed úti lá fyrir hans dýrum, fullur kauna; hann girntist að sedja sig af þeim molum, sem fellu af bordi hins ríka; þá komu hundar og sleiktu hans sár. En svo stæði, að hinn voladi andadist, og varð borinn af englunum í fadmi Abrahams; en hinn ríki andadist líka, og var greftradur. En sem hann var í helviti og kvölunum hóf hann upp sin augu, leit Abraham á lengdar og Lazarum í fadmi hans; því kalladi hann og sagdi: ó, fadir Abraham! misskuna þú mér og send Lazarum þingad, að hann drepi þínu fremsta síns fingurs í vatn, og kæli tungu mína, því eg kvælst í þessum loga. Og Abraham sagdi til hans: sonur! hugleid þú, að þú medtókst hid góða í lífi þínu og Lazarus líka hid vonða, því hlýtur hann nú að huggast, en þú að kvækast. Fram yfir allt þetta er á millum vor og yðar mikid djúþ stadfest, svo

ad þeir, sem hédan vilja fara til yðar, gétu það ei, og eigi þeir heldur þaðan frá yður upp til vor komist. Og hann sagði þá: eg bid þig, faðir! ad þú sendir hann í míns fæðurs hús, þvíad eg hefi fimm brædur, það hann skiri þeim frá, svo ad eigi komi þeir í þenna kvalastad. Og Abraham sagði til hans: þeir hafa Mósen og spámennina, heyrir þeir þeim! En hann sagði: nei, faðir Abraham! heldur ef nokkur framlidinnna ferir til þeirra, þá mundu þeir yðran gjöra. En hann svaradi honum: ef ad þeir heyrir ekki Mósi og spámönnum, þá munu þeir ekki heldur trúir, þó ad nokkur framlidinn upprisi.

Exordium.

Vilji yður audur til, þá heingid ekki hjartad þar við, segir Davíð, Ps. 61; ekki serðæmir hann audinn í sjálfum sér, heldur ofsmikla elsku á honum. Ríkðómurinn er góður, þeim er rétt kann ad brúka hann. Audur er abl þeirra hluta sem gjöra skal, segir Cicero; orlatur maður selaus, hann er einn og einn kappi vopnlaus. Eckjan, sú er lagdi einn pensing í Guds kistuna, hún lagdi ad sonnu meira, enn allir hinir ríku, því hún gaf af fátækt sinni, en hefdu þeir eins mikid gefid af sinni audlegd, eptir því sem tala rann til, þá mundi það og af Drottini ekki síður vel hafa þegid verid. Væri ríkðómurinn ekki Guds blesan, þá mundi hann ekki hafa heitid honum til launa sínum elskendum, er værdveita hans bodord, og ekki sæmt ástvíni sína þar með. Abraham, Isak, Jakob, Jóseph, Barzilai, hin Súnamiska, Jóseph af Arimathía og adrir miklu fleiri, voru ríkismenn, og þó Guds vinir kalladir; eru því audæstin stór ástgjef Drottins; því segir Salómon, Orðsko. 10, ad blesan Drottins gjörir ríka, og hörmúngair muni ei nálgast þá; þau eru réttvísunum manni til mikils heidurs; því segir hann ennþá aptur, Orðsko. 14: audæfi hins vísa eru hans kóróna; með þeim kunnunum vér löndum og lídum ad hjálpa; með þeim fáum vér sett börn vor og náunga til menta og mannskosta; með þeim kunnunum vér ad bjarga náungaunum í sinni ángist; með þeim gétum vér ablad ofs féssjóða á hinnum, ef vér stundum eptir ad vera ríkir í góðum verkum, 1 Tim. 6; svo þeir medtaki ofs í eptifar tjaldbúdir, ef vér gjörum gott þar af í sanntri trú og í Guds nafni; hvarfyrir ad sá, ad fátækum gefur, hann lánar Drottini, og hafa menn aldrei betur varid fé sínu. Svo eru nú audæstin stórir Guds lán og hans elsku mekki, nær þau réttfengin eru og rétt brúfud. En svo sem þau eru hinum frómu og réttvísu til mikils heidurs, svo eru þau og hinum ógudliga og ágjarna nærsta óþorf og skadamlig; því segir Drottinn, ad ránglætisins féssjódir séu eldur í húsinu. Já, þótt einn sé vel kominn ad aud sínum, en brufar hann þó Gudi til stygðar, til óhöfs og metnadar, til ad undirþrykja hinn vesæla og lítilmagnan, og heldur honum til okurs og inni fyrir verkamanninum og hinum fátæka, sem Gud hefir skipad ad ala, þá er hann bósvaninn undirvorpinn; þess gétur hinn Vísi með þessum orðum: sá ad prettar hina réttlátu á vondum vegi, hann mun í sinni gletun hrapa og hinir einföldu munu eignast hans góts; ja, svodan audlegd er hverju volæði argari, svo það er kóngðómur ad fara á vonarvöl alla æfi sína hjá svodan ríkðómi. Þ þessa dags evangelíó verda ofs fyrir sjónir settir tveir menn, einn ríkur, annar fátækur. Vér viljum í Guds nafni flóða: 1) dæmi hins ríka, og svo hans afdrif; 2) hins fátæka, og svo hans endalok. Þú, góði Gud! sem alleina ríkur ert, hjálpa ofs með ríkðómi nátar þinnar, ad gjöra þetta verk í þínum ótta, fyrir Jesús Christum, amen!

Utleggningin.

Þar var einn ríkur maður, segir textinn. Ríkðómurinn kann engum af sjálfum sér ad banna um í himnaríki, svo sem í innngáinginum sagt er; því sjáum vér og í gudspjallinu

hinn fátaka Lazarum í skauti hins ríka Abrahams. Tokum vanbráttumina í burt, og mun andurinn efi skada; gjörumst ríkir í góðum verkum, og mun það nokkud til himnaríkis gagna; en það vantar þessa ríka mann. Hann klæddist pelli og purpura, segir textinn. Þell var einn vesnabur forunnar vænn og gullvægur haldbinn, hann er nú efi að fá í heiminum; sama er um purpurann að segja; það var einn litur forkostuligur, tilbúinn úr skelfiskjar blóði, og er nú efi að finna í veröldinni. Svettveggja þetta var konunga búnaður og annarra höfðingja, og leyfðist ei migamönnum að bera; þannig var Arónis búnaður og höfuðpresta Gyðinga, Eróð. 28; svo var Jóseph klæddur, Gén. 41; þetta skart bar Daniel, Dan. 5; þannig var Mardocheús búinn, Est. 8. En um þessa ríka mann stendur efi í gudspjallinu, að hann hafi nokkur þess háttar maður verið; það er og efi líklegt, því Frelsharinn mundi ei hafa til þess tekið, að hann hefði svo verið í skart búinu, hefði hann verið höfðingi nokkur, þeim er sómt hefði að bera svo dýrmæt klæði, og var í þessu efi litill ofmetnabur. Satt er það, að klæðin gjöra engu vonda né góða af sjálfum sér, en fatnaburinn er mannum gefinn til að skyla blygðan sinni og varðveita lífhamann frá kuldanum; því mætti það sýnast, að fá sem kveppist við að búa sig tigugligr, heldur ein virðingu hans sómir, að hann gjöri það annaðhyert fyrir lauslætis edur metnabar sakir, og er hvettveggja stór sýnd í Guds augliti; fyrir því mun það ei sýndlaust vera, er menn brúka til þess að ebla þessa lesti með. Mismunur í klædnabinnunum á að vera, og var forðum til að aðgreina virðingar manna, og svo er ráð fyrir þessu gjört í landslogum vorum; hvað sem þar fram yfir er, það er ofsiðsemi og ránglæti, því það er að taka sinn rétt frá þeim sem aðri eru, að svo miklu leiti sem þessum hégóma nemur. Eg vil segja, hvort sem að einn er kostum búinn edur ei, þá sýndgar hann, ef hann klæðir sig betur enn hans standi sómir; sé hann vel að sér um marga hluti framur vörum, þá spillir hann mjög svo ágæti sínu, ef hann meinar það verði ágætara fyrir búningans skull, því Salómon í allri sinni dýrd var efi svo skryddur sem eitt af alurðins lífjögrosjum, og vér vitum þó, að Gud hefir meira virðt hinn aumasta og heimstasta vesalng á medal vor enn þau, en vér eigum að bera sömu virðingu fyrir hlutunum og hann, sem þá skapad hefir; en sé nokkur ei nema almenniliga kostum búinn, og vill þó leita sér forðildar af klædnabinnunum, þá er mikil fávitska í því; eg veit að einn afni verður þó aldrei hestur, þó menn setji gullföðul á hann, og svo verður einn dári aldrei vis, hvornig sem hann malar sig utan. Þessi ofsiður fer mjög svo í vort í landi voru smámsaman nú nokkur ár; ambáttinn vill eins klædd vera og húsmóðurinn, þenarinn eins og herrann, sonurinn betur enn hans gamli faðir. Formegunin, mannskapurinn og visdómurinn eru í burtu úr landinu, en búningur og klæðasníð eblif dagliga; einn skóladrengur kostar öllu til þess að fá vönan kjól, en að kaupa sér eina bók, hvar af hann nokkud gott megi læra, þar hyrðir hann efi um. Og um alla hluti fram, þá skulu vor klæði skorin vera eptir framandi þjóða sniði, gætandi litid að því, sem Drottinn segir ské skuli á sínum slátrnardegi, að hann vilji straffa alla þá, sem búast útlensskum búnaði, Zóph. 1. Hvað vill hér af verða um síðir? eg ætla Drottinn þurfi efi að leggja höndina á oss, vær erum vorir eiginn bódlar í slíku; svo að líkast er, ef þessu skal lengi

framsara, að það muni ganga ofs eins og það gæf Júdam; er þeir tóku upp síðu Griffja, að þeir urðu þeim að bráð. Hverra síðum þeir breittu eptir, 2 Macc. 4.

Framsveigis stendur hér um þenna munadarfrop, að hann hafi etid dagliga skínandi krástr. Eptir tertans orðum er það svo: hann héldt sig forkostuliga gladveran dagliga; þetta má skilja, að hafi verið í mat og dryck og öðru óhöfi, sem heyrir til líkamligs munadar. Nú er það hér að segja, að Drottinn hefir ecki bannað að hafa inn-dæli af sínum sképnunum í réttan tíma og með höfi og síðsemi. Sjálfur var Jersarinn að heimbodi manna á sínum hérvistardögum, í Rana í Galilea, hjá Símoní Þhariseara, hjá Zaché, og optar; hvar fyrir, þótt hann væri hið fegursta sparneytninnar og höfseminnar dæmi, sem nokurn tíma hefir skínd í veröldinni, þá var hann þó af illgjörnum Þhariseis ofneytsumadur og vinsvelgur kalladur. Já, hann lét sitt blefsada höfud smyrja með býrmætu salve; og þótt hann væri allra hluta Drottinn bæði á himni og jordu, þá mundi hann það ecki gjört hafa, nema slíkt væri leyfsligt, nær það er í höfi og með góðri skickad brúkad. Drottin bauð sjálfur í sínu logmáli um lausfála hátíðina, Levit. 23: þér skulud vera gladdir fyrir Drottni Gudi yðar í sjö daga; hvert logmál að Móses útrekar, Dest. 12: Þér skulud eta fyrir Drottni Gudi yðar og gladdir vera, þér og yðar byski, af öllu því sem þér réttid yðar hönd til, af hverju Drottinn Gud hefir blefsad þig; og framsvegis í hinu átjándu versí segir hann, að þeir skuli ecki eta innan sinna porta á lausfála hátíðinni sínar korn-tiundir, eda tiundir af unstiinni edur olíunni, en hann segir: þér skulud eta það þar í þeim stad, sem Drottinn Gud útvælur, þú og þinn sonnr og þin dóttir, þræll þinn og ambátt þín og Levítinn, sem er innan þinna porta, svo skalt þú gledja þig fyrir Drottni Gudi þínum; hvert logmál Nehemias og Hezras kunnimadur aptur innleiddu eptir herleidinguna, Nehem. 8, er þeir budu fólkinu á lausfála hátíðinni: etid hið seita og drektd fætan dryck, og sendid þeim einn part, sem eckert tilbúid hafa. Af þessu er auðsært, að hinn gódi Gud hefir ei bannað að gledja sig í höfi, þó svo, að meim býrki hann með virðingu og gledji sig með ótta, sem David býður, Ps. 2. Vin og vistir eru fyrir manninn flapadar, ecki forgéfnis, heldur honum til unadsemdar og skickanligrar brúkunar, en vanbrúkunin kemur af holdinni og af Sjandanum. Vid þetta Guds eptiræti á nú metnadur og óhöf ens ríka selgætungs eckert skylbt. Hér stendur, að hann hafi haldid sig forkostuliga gladveran dagliga, það er að skilja, hann var allur söckinn í munad veraldar þessarar, hirti eckert um Gud, eckert um sínar syndir, eckert um hið komanda líf edur sinn danda, heldur hafdi hann magann fyrir sinn Gud, svo sem Postulinn að orði kómst, Phillip. 3; já, rétt eins og Esajas segir í 56 kap: kónum, látum ofs fylla ofs af sterku vini, og mörgundagurinn skal þessum lífur verda og ein þá kostuligri; og vantar ofs ecki þá í landi voru, er hið sama gjöra mundu, hefdu þeir ráð eins og þessi; eckert hyrda þeir um sitt embætti, eckert um sitt framferdi, eckert um landsins gagn, eckert um sína sálubjál, eckert um sína burtför af heiminum, svo sem hefdu þeir festibref af Andskotanum, að þetta skuli æfniliga vara, já, um engan hlut, nema um mun og maga og það, sem þeir kúmi að hafa til að þjóna þeim með, jafnvel þótt það skuli verda hripsad út af munni náungans með ofbeldi og rángindum. Nú voru

þessi lestir hins ríka salkéra svo vöndir og fordæmanligir, sem allareidu er noðud umtalad; en það jóf ofmiklu á, að hann veseli Lazarus, fullur sára og kauna, lá húngradur fyrir hans dyrum, og er líklegt, að hann hafi nærsta klæðfár verið, því já sem ekkert hafði til að sedja með sínu húngrada maga, hann mun efi hafa mikid haft til að klæða hinn sára lífhama. O, hvíll skélfilig hardyðgi var þetta! ekkert þurfti þessi gudlausí kroppur að mijsa af sínu borði til að sedja þenna veseltug með, því hann girntist að sedjast af molum þeim, er fellu þar af; ekkert af sínu pelli og purpura, þótt hann hefði kastad einnifl á hann (sem hans þrælur vilðu efi bera) til að hylja sín kaun með; en því var ei svo varid; hundarnir voru misfunfamari heldur enn hann, sem Gud hafði gefid vit og skyn og þar að aukí fullsælu sjár, því þeir komu og sleiktu kaun hans, og mátti líkliga segjast, að þeir myndu fyrir unngánga í þá himnesku Jerúsalem, Apóc. 22, hefðu þeir þar til skapadur verið, heldur enn þetta villubýr.

O! Gud gæfi, að þeir sem hann hefir blefsad með aublegd veraldar þessarar, þeir vilðu þó, segi eg, einhvern tíma hngleida, hvað mikid þeir eru Guds voludum línum skyldugir. Seg mér, þú sem veltir þér í marmorum, og varla veist hvað þú skalt af þeim gjöra: þegar þér var kastad inn í heiminn undir eins og fátækis barninu, hvað hafdir þú til meira unnd af Gudi heldur enn það? vorud þid efi bádir eins í syndinni gétuir? barst þú noðud meira með þér inn í veröldina heldur enn hann? edur muntu meira í burtu bera? Hvar fyrir var Gud þá skyldugur til, að gjöra þig ríkan, en hann fátakan? efi til þess, að þú skulir kappala þinn syndugan búf eins og þessi dári; efi til að búa þig í skart eins og hann; efi til þess að upphesja þitt hjarta edur festa það við audinn, en gleyrna þínum bróður, sem að naudstaddur er; heldur til að dýrka sig þar með, og leggja svo mikid af við hann, sem krefur, því hann er húsbóndinn; en hann krefur svo mikils, sem hinum volada má verda hólpid með og þú kannt vel að mijsa, og það jafnan nær þú sér edur heyrir einn naudstaddan; og nær þú það sér edur heyrir, þá vit, að þar er kominn einn skuldamaður frá Gudi til að beidast þess, er hann lánad hefir og þú hefur ofmikid, en hann má vel bjargast við. Þegar þú krefur skuldar þinnar hjá aumingja noðrum, og hann hefir það efi til, sem hann skal gjalda, edur hann má það ei mijsa, án síns stórs baga, þá krefur hann þig undir eins í Guds umbodi þeirrar skuldar, er þú átt honum að láfa, en hann hefir veselinguðum gefid; látir þú hana efi til, þá verður þú skulda þróður Guds, já, þjófur í hans augliti, þar þú stelur úr sjálfs þins hendi, og hinu strángi húsbóndi mun krefja þig ávartar sjár síns í tollbúðinni hjá þeim ríka manni, nær þú uppvaknar í helvíti og kvolumum eins og hann, nema þú brúkir ráð Dánielís, er hann gaf Nebúchadnezar konungi, Dan. 4, og afplánir ránglæti þitt með olmusugjörðum við fátaka. Heyr því Salómónis ord, er hann segir, Próv. 3: gleyrn efi að gjöra þeim gott sem byrjar, nær þin hond hefir efni þar á; seg efi til þins náunga: gæð burt og kom aptur, á morgun vil eg gæfa þér, og þú hefir það þó; og lát þér það sagt vera, að hinu volabi hefir miklu meiri rétt til þess, er þú eignar þér, heldur enn sjálfur þú til að brúka Guds lán til óhöfs og metnadar, hvert hann margfaldliga bannad hefir. Dróttinn segir fyrir munu Hóseæ, um Gyðinganna samfundu, Hóf. 2: hún veit efi að eg er það, sem gef

henni kornid og mustina og oliuna, og fæ henni ánægjanliga silfrid og gullid, er hún gjörir Baal af; þetta á mig svo vel heima hjá þeim, sem Gud hefir fengid i hendur alls nægtir fjár, en þeir draga það af hans fátúðum limum, i hverjum hann stípað hefir að dýrka sig, en brúka það til að ala sinn lauslátan kropp, til niðurdreps hönum sem rángindin lídur, til að hefna á óvinum sínum; þessir gjöra Baal úr þeim hlutum, sem góðir eru i sjálfum sér, og setja þann i Guds kyrkju, sem vera átti hjarta þeirra, það er, hina órgustu svívirðingu foreyðslunnar i þann stad, sem átti að vera hinn allra helgasti. O, Gud betri vorar tíðir! Satan hefir kaupmenn sína i Guds kyrkju meðal vor, það er i manna hjörtum, hverja hann gjört hefir að ræningja bæli, eí síður enn Gyðingar fordum musterid; en hvað selja þeir þá og kaupá? þeir selja hinn réttláta fyrir peninga, og hinn volada fyrir einn skó, þeir troða höfuð fátakra i saurinn, og umfurna vegum þeirra hæglatú, Amos 2; en um síðir selja þeir sínar eigin sálir. Þess gétur Eyrach i 10 Kap. með þessum ordum: ekkert er ránglátara fægjornum manni, segir hann, því hann lætur sála sálu sína; þar fyrir segir Erelfariinn, að lítið gagni það mannum, að hann eignist allan heiminn, og líði topun á sálu sinni, hvar um þessi ríki madur má ollur þeint ljóst dæmi vera, er elsta kroppinn meir enn sálina. Etti stendur hér i gudspjallinu, að hann hafi verið illa kominn að and sínum; það var hans fordæmingar sek, að hann brúkaði hann til óhöfs, en gleymdi hinum nauðstadda og fátúða. Nú ef hann féel svo skelfiligan þóm, hvað vilja þeir þá segja á meðal vor, sem ekkí einasta stínga úr sér augum, nær þeir sjá einn þursamann, eður annann, sem vinnur baki brotnu fyrir því, er þeir brúka til munadar sér, heldur og rýa Guds volada sandi og eta sitt braud i þeirra andlitis sveita? hvað munu þeir segja vilja? hvers munu þeir vænta sér, nær þeir eiga að skilja við allt það, er þeir með rángindum hafa samandregid? Drottinn segir við kónginn af Tyró, Ezech. 28: þú segir, eg em sterkur Gud, eg bý i einu guddómliku herbergi; en skommu síðar verður honum sagt: muntu nokkud segja við þinn veganda, eg em sterkur Gud? Rángtum eru þeir minni máttar enn kóngurinn af Tyró hjá oss, er sig gjöra nærri því að godum, þegar þeir upphessa sig yfir Guds ord og kóngsins log, þegar þeir fella hinn saklausá, en hefja skálfim, og þykir svo sem það stundi i sinn valdi að ráða fyrir hvers manns gæfu og ógæfu; en þegar dauðim kómur svo sem ein voldug hetja og kastar þeim i banasængina, þegar samvitkan tekur til að bita, þegar minning gleypanna tekur að óbjóða þeim, þegar Satan, sem hefir flekad þá til allskonar ódáða, þegar hann reidur svípmá til, og sýnir þeim helvítis loga, hvar hinn ríki kvæst og kvælast mun um aldir alda, en Guds reidarþrama flær af hinnum ofan, mun þá vesel manneskja segja: eg em sterkur Gud? Seyrid þetta, ó, þér; sem útsjúgid hús eðna og fódurlausra, og leitid Drottins á meðan hann er að sinna! Þínir ágjörnu og ofríkismennirnir eru með tvennu móti; sumir færa fórnir neti sínu og brenna reykelstí fyrir stunn veidarferum, því að fyrir þau er þeirra hlutur feitur vordinn, og þeirra matur hinn besti, svo sem Habakuk að orði kómst i 1 Kap. Þetta eru þeir, sem reikna það til sinni góðri forsjón (réttara að segja, rángfleitu sinni og undirhyggju) að þeir eru ríkir vordnir, og feitir af amara braudi. Aldir eru þeir eð segja: blesadur sért þú Drottinn, það eg em ríkur vordinn, en

drepa þó slátursauðina með ofbeldi, og enginn er sá, sem að sæði þá, edur brúfi meðaumfium með þeim, eins og þessi sami spámaður að orði kemst. Þetta eru þeir; sem af Gudi og enu hærfsta valdi eru yfir aðra settir til þess að þeim líði vel, en gjöra þó ekkert það, sem Gud og konungurinn bodið hafa, heldur eta í fringum sig eins og úlfar og byrnir, og sýna þeim enga miskun, er undir þeirra valdi stynja, heldur kalla: þer hingad, þer hingad! og nær þeir hafa svo druckid blóð vesalínganna, þacka þeir Gudi svo sem fyrir réttfengin söfn. Sverjir af þessum verri séu er eigi svo auðvelt að segja, nema það, að hræsinn gjörir hina síðari andstygiligrí í Guds anglti, því af tvennu illu, þá er skárra að eigna hreðvísí sunni klakina heldur enn Gudi. Hitt veit eg, að hann segir um þessa hveru-
tveggju, Hab. 2: vei þeim, er sáfnar því sem ekki er hans (hvar skal það lenda), og þeim ed samandraga him þetta leyr! vei þeim, sem er gefinn fyrir rángfengnum ábata fyrir hús sitt, að hann bli hreidur sitt í hädumum, að hann verði frelsaður af valdi hins vonda; þú hefir eitt skammarligt ráð tekið fyrir þitt hús, og upprætt margt fólk, og hefir syndgáð á móti sjálfum þér, því steinninn í veggnum hrópar það, og kvisturinn í trénu vitnar þar um! Eg veit þar er margur er segir: eg safna ekki til þess að gjöra eins og þessi ríki maður; eg held mig sparliga, eg er ekki eyðslufamur; það er gott, ef þú safnar réttiliga, og gjörir gott hinum volada, en ef þú safnar einasta fyrir erfingja þína, og það með réttu og raungu, þá má álíka gylða hvert að Moab liggur á dreggjum sínum, edur og að hann fagnar í sunni spýu og verður til athláturs, Jer. 48. Því skylða eg steypa mér til helvítis fyrir minn erfingja, í þeirri von, að hann skuli lífa vel eptir mig dauðan, og eg veit þó ekki hvert af því verður edur ei, því kannsté min ógudlig búförg gjöri hann verri í því, að hann misbrúki það til óhöfs, er eg með rángindum safnadi, og eg kynni þar með að leida hann til helvítis með mér, þótt það verði ekki um sama veg og eg fór. Og hværnig sem því er varid, þá plagar Guds straff að fylgja svodðan rángfengnum and; þar eru þásund melir í hverju álvarvirði, sem ekki verða í burtu tekur, nema erfinginn gjöri sér vini af þessum ránglætis Mammóna, og vil eg þá heldur gjöra það sjálfur meðan eg lífi, svo þeir meðtafi mig í eyllifar tjaldbúdir, heldur enn eiga það undir honum, sem þó getur ekki leyst jálu mína úr helviti með öllu því sem eg honum eptirlet. Það segist um him ríka purpura-
gíð, að hann hafi pelli kleddur verid; það verður ekki svo greiniliga sagt á vora tungu hvað það orð þýði, er í tertanum stendur; en um vidlíkan vesnad skrifar Plinius, að hann brenni ekki í eldinum, því voru lík konunganna sveipid þar í á himni gömlu brenni-
old, að ei blandadist þeirra aska með vidarostfuumi. Megi eg skemta um him óskéntiliga-
asta hlut, þá vildi eg segja, að þessi dári hefði gjört vissliga, hefði hann tekið nockud af þessum dyra vesnadi með sér til helvítis; hefði það mátt hlífa honum fyrir loganum, sem hann kvaldist í; en einglarnir voru sífari til að bera Lazari sál í Abrahams skaut, heldur enn djoflarnir til að færa hans pell og purpura og allt annað oflæti með honum. Lazarus skildi sum arnóð eptir vid dyr hins ríka, en him ríki sína féðngju í þunum kostuliga garði, og hrapadi svo síll og félaus í það dykid, sem rikur af eldi og brennisteini; svo munu og allir þeir gjöra, er láta hans látum í þessum heimi, en forsmáðhim nauðstáðda og vreiðgann, og

láta hann jafnvel í húngri út af deya, á meðan þeir ala sinn gjálifan kropp til að verða helvítis eldsmatur og brennisörn Andskotans, og er svo þannig úttalad um hinn ríka.

Nú eptirfylgir að tala með fáum orðum um hinn volada Lazarum. Gudsþjallib minnist hans á þenna hátt: Þar var einn þursamabur, að nafni Lazarus, hver eð úti lá fyrir hans dýrum, fullur kanna. Allt það volædi sem einni manneskju kanna til að falla hefir á þessum manni legid; hann var fátækur, það var niðil vesöld; það er það, sem flestir af vés verja sig hvað mest fyrir, og nokkrir selja sína arsfleyfð í himnium til þess að vera eðfi fátækir í heimium, svoðdan ein hörmúng þyfir orþyrgdin mauna á meðal, því segir Salómon, Pröv. 15: allir dagar hins fátaka eru illir. Tertinn segir: að hönum hafi verid fastad niður hjá dýrum hins ríka, eins og öðru hræi, sem enginn hýrdti um, meir enn þó dandum hundi væri útkastad. Svo breita menn við Guds mynd, þegar hán býr í ljótu húsi, og virða húsþóndann eptir herbergium. Þessi forsmán hefir og mátt auka niðlu ofan á volædi þessa fátaka manns, og hefir það gengid hér eins og Salómon segir, Dröfky. 19: bráður hins fátaka hata hann, og vinirnir vífja í burt frá hönum; en það tók yfir alla hans eynd, að hann var fullur kanna, og svo aumur, að hundar fleittu hans fár; magium hefir kanna sé verid heilbrygður, og því hefir hann gúnst að sedjast af mölum þeim, er duttu af borði hins ríka, en allir aðrir lífhamans limir svo plágadir, að hann gat enga björg sér veitt, og hefir magans heilbrygði eðfi annad gjört, enn að abla hönum þess meiri píslar með húngri og matarhystium, þar hann féð eðfert að sedja sig af. Sá sem heilbrygður er, hann getur unnid sér mat, þó hann sé fátækur. Forsmán veraldarinnar er eðfi svo þúngt að líða; þeim er hægð að forsmá heimium, sem heimurinn forsmáir, og er það þá kaup kaups, sem menn plaga að segja; því vottar og Páll um sig, Gal. 6, að hann sé krossfestur heimium og heimurinn sér, það er, að hver forsmá annann; en það er hverjum mótgáangi meira, þegar Gud tekur svo heilsuna af nokrum, að hann getur eðfi borid eður ráðid sjálfum sér; það gengur nærst því að vanta hngsvolum Guds Anda, og finna ei til hennar, nær mann lángr þar eptir, því svoðdan er helvítis píslum lífast. Þessu gat Satan nærri forðum daga, er hann sagði við Gud um Job, Job 2: suert þú hans bein og hans kjot, og sjá hvert hann bolvar hér eðfi undir augum; skuli menn og satt segja, þá féðst þessi Guds maður eðfi svo mjög þar um, þótt hann misti fjárhuti sína, syni og dætur sínar, eður þótt þeir af Saba og Chaldea veittu hönum yfirgáng; en þegar Gud leid Andskotanum að slá hann með hinum verstu kánum frá hvírfli og allt til ilja, þá tók þessi Drottins vinur heldur enn eðfi að láta sér hngfallast. Svo var nú Lazarns aumur, sem sagt er, og öll hin þúngstu mótlæti veraldarinnar láu á hönum, orþyrgð, flæðleysi, húngur, forsmán og lífhamans vanheilsa. En þú, syndugur maður! sem er heill og hraustur, hefir nóg til að flæða og fæða lífhamann með, og ert af engum óvirdtur í neimu, munt þú eðfi hafa orsök til að þacka hinum lífanda Gudi, þegar þú álitur þetta vesæla hræ, niðurkastad fyrir dýrum hins ríka, og eðfert auga misfúndi hönum, að hann svo vel gjörir til þín að þig vantar eðfert af því, sem hann allt vantadi? munt þú nokkð vera heilagri heldur enn hann? eg veit eðfi því-

ikur hann verid hefir, það sé eg, að hann hefir Guds vinur verid, annars hefði ekki sál hans verid borin af englum í Abrahams skaut; en hitt veit eg, að ekki ert þú heilagri enn Job, hver ed hefir Guds vitni um það, að hann ekki hefði sinn lífa í landinu, Job 2. Gerju mun þá vera að þetta, að þú ert ekki eins plágadur sem Job og Lazarus, nema Guds óransafauligri gjöfku og miklu þolinmædi, sem með rífdómi sinnar lánglundar dregur þig til ydranar? Seg þvi ekki eins og Ephraim: eg em ríkur vordim, allt mitt erfídi nægir mér, Hóš. 12; ekki þeir ed syndga vera straff syndarinnar. Miklu heldur nær þú stigur á því hraustu bein, þá hugsa til þess, að Guð hefir ekki velsöfnun á þeirra styrkleika, heldur á þeim, sem hann óttast. Nær þú telur sé þitt, edur skodar þínn dýra klædnad, þá hagleid, að Lazarus á af því svo mikid, sem hann vid þarf; og ef þú hefir tvönn klædi, þá heyrta þínum nafta önnur til, ef þú vilt vera Jóhannis Baptísta lærisveinn, Lúc. 3. Þegar þú hefir hid mesta gaman af skilungarvitunum, sem Guð hefir gæfid þér til nandsynuligrar brúfunar, þegar tungan, augun, eyrun og aðrir þínir limir eru þér til þínnar mestu skéntunar, þá lát jafnvel þessa Guds skapnadar misbrúkan minna þig á Lazarum, þar hann liggur nidurkastadur eins og annad daudibli fyrir dýrum hins ríka, og hefir enga værd fyrir sárum og verkjum; þektu hann, meðan hann er hjá hér, að ecki þurfir þú að kannast vid hann fyrst, nær þú uppvaftnar í helviti og kvölunum, sem þú ecki þektja vildir á meðan þú léfst þér að allri fullsælu í heiminum; já, meðan þú hefir hina mestu skéntan af syndsamligri gleði þessarar veraldar, þá lát þér í hug koma hversu að þú sé eckert hjá sælu Lazari, þar hann badar nú í Abrahams skauti; þvi hann, sem þekt þektir þá eylisu dýrdar-víft, hver og hefir keypt ofs hana til handa með sínu dýra blódi, hann býður ofs, að vér allan þenna hégóma skulum affnida, svo vér kunnum að eignast hana: ja, hugsa til þess, að sállífi þessa heims má ei lengi vara, og þótt þú yrdir allra falla eldstur, þá skal það þrjóta, og það er ekki langvinnu, sem einhveru tíma enda tekur, segir Augústínus, en Lazari gæstabod tekur engan enda. Vísiliga hefir þú stóri kónungur þvi tilskíad, sem svo öllu ødru í sínu ríki, að hann lét vissir fordæmdra verda eykífar, þvi væri þar endurlausn úr helviti, þá efast eg ekki um, að margur gudlaus dæmi mlundi vinna það til stundligs munadar, að fremja alla þá óháfu, er honum í hug kómu, þótt hans hreinsunar eldur ætti að vara um allan heims aldur; og svo sem hann hefir í þvi vísiliga gjört, svo hefir hann á hina síðuna vægdarsamliga breitt vid þá, sem hans of vera hér á jörðinni, og haldnir eru afrak veraldar, og svo sem nockurskonar hreinsunar-förn, eptir Páls orðum, þar hann ekki einasta lofad hefir að þurfa öll tárin af þeirra augum, og að daudinn skuli ekki frammar vera til, og ekki sorgin og ekki hrópid, og meðan skuli ekki vera frammar, þviad það umlíðna sé í burtu, svo sem Jóhannes að orði kómu í hans Spínbernum, í 21 Kap.; heldur þar að auki skuli þessi arfur ekki skómmast kunnna, ekki saugast og ekki rotua; svo sem von er á, þvi Christi ríki mun engan enda taka, Lúc. 1, en vér munum með Christo lífa og ríka, og með Drottini ávalt vera, svo sem Guds Mudi hefir ofs heitid fyrir St. Páls munu, 1 Thes. 4, þvi hefðum vér ekki þessi Guds fyrirheit, þá mundu þeir bráðliga yfirgefa sig, sem eru Guds börn, en hjá börn veraldarinnar. Takid yður það til huggunar, Drottins vinir! sem erud stallbrædur

Lazari! þér erud fátækir eins og hann, vardar mikid um það, nær þér erud í trúnni ríkr?
 hvað gildir yður aublegd veraldarinnar, nær þér hafid hann eignast, sem Gud hefir gefid
 öll endimört veraldarinnar, til arfleifdar? Er eg þér ekki betri enn tíu synir? sagdi Elkana
 við konu sína, móður Sannielis; þegar þér hafid Christum í yðar hjörtum getid, mun
 yður þá nokkud vanta? mun hann ei verda yður betri enn öll ríki veraldarinnar og þeirra
 dyrd? Lazarus edur Eleazar, sem er hid sama nafn, það merkir þann, sem Gud er til
 aðstodar. Barn mit! ef Gud er með þér, hver kann þá að vera á móti þér? mun nokk-
 ud járnid brjóta það stálid af norðrinu, segir Drottinn við Jeremiam, þegar hann heitir
 honum lidi sínu á móti Jerúsalems offa, Jer. 15; svo vil eg segja með David: þegar Gud
 er með þér hvað vill þér madurinn gjöra? þeir vega allir minna enn ekkert, þeir kasta þér út
 af dyrunum, þeir vilja ekki unna þér viduals; hvað þá? munu þeir kunna að banna þér að
 tala við konung hinna í bænum þínum? munu þeir kasta þér út af dyrum hinna ríkis?
 á meðan þeir ekki þetta geta, barnid gott, þá ætla eg þú standir jafn réttur upp í Guds augum,
 þótt þú liggir flatur fyrir dyrum hins ríka. Hvað er nú framar? þú ert forsmáður, líður órétt,
 enginn vill kannast við þig; það er ekkert nýtt í heiminum; Salómon, sem ekki vífði af mikilli
 óvirðingu að segja, hann gjörir ráð fyrir því, svo sem hér að framan er fyrir skemmu sagt.
 Seg mér, af hverjum verður þú óvirður? af vondum mönnum; það er ekki þungt að vera
 hæddur af þeim, sem jafnvel að Gudi hafa, og undir eins og þeir forsmá þig, þá forsmá þeir
 Skapara þinn og þinn Endurlausnara, hvers of þú ber. Þú verður af heimskum mönnum
 óvirður, því engin er fávitska meiri enn sú, að forsmá þann, sem Gud hefir virðt með
 teikni síns Sonar; þetta sýnist mér létt að bera, því eg mun ei fást mikid þar um, þótt
 einn skiptingur hlæi að mér. Þú verður af svo mörgum óvirður, eg jata það, þvíad fleiri
 eru vöndir enn gódir, heimskir heldur enn vitrir, en þó ekki af öllum; nokkrir eru þeir, sem
 gjæta Guds og síns óverðugleika, vitandi að þeir hafa hid sama verðskuldad, og eins þeirra
 dómur á að gilda meira hjá þér, heldur enn alls hins skynlausna uniga; þar eru gódir menn
 í veröldinni, er sama hafa til brunnis að bera og þú, og getur þú þá huggað þig með Post-
 ulans orðum, að þinir bræður í heiminum mega líða slíkt hid sama. Hversu langt mun
 rykti þessarar óvirðingar útberast? varla lengra enn um það land er þú lifir; ef rykti hins
 stóra Alexandri, og hans skólameistara Kristótelis ekki náði yfir um fjallid Kaukasum, edur
 fljótid Gängem, hvað litill partur mun það verda þá af heimsbygdinni, sem þú óvirðing
 getur flogid um? Hversu fáir eru þeir ed til hennar vita, hjá hinum óteljandi stóra heilagra
 engla og útvaldra manna, á meðal hvers þú munst dýrdligur skina, ef þú líður þessa stund-
 ar minntun þolinmóðliga. En hvað lengi skal þú nú vara? allt til grafarinnar; hversu
 minna er það enn eitt augnablik, ef það er samnanborid við eylliföna? Eg vil ei fá mér tú
 orða um svo margra heilagra manna og Guds píslarvotta dæni, sem hlón að óvirðingu
 veraldar þessarar, en þeirra vegsemd og heidur uppyafnadi svo eptir dauðann, að hjátrú
 fávísra manna hefir þá nærri því að gúðum gjört, hvorja veröldin ekki hélt verðuga til að
 þurfa sína fló í lífinu, og var þó ekki þeirra verð, Hebr. 11. Evo hlæilig er nú aldar
 þessarar virðing edur óvirðing; edur seg mér, hver er nú meir lofður í heiminum, Laz-

arns edur him rífi magans þræll? eg trúi flestir hrósti Lazaró meir, og jafnvel þeir sem hinum eru hvað líkastir.

Nú kóm eg til þessa, sem flestum sárast þykir, sem er heilsubresturinn, hann hefir margan kappá yfirbugað; en þér sem Guds hetjur eru, og stríðid undir Frelsarans merkjum, gjætid þessa, börn Drottins, af hverjum yður er sjálfðómurinn uppálagdur, sem er af yðar Skapara, hann hefir fengið sálum vorum líkhamin, svo sem annað herbergi til að búa í, og á hann frjálst að umbreyta því, og jafnvel albeillis niðurbrjóta eptir vilð sinni. Hvað vilt þú kveppa við fubdan hátígu, og ecki miklu heldur þolinmóðliga líða hvað helzt hann áleggur? kannstú þú hafi og sjálfur verið orsök í þinni vanheilsu með gjálffim og óvörum lífnadi, og seg mér þá, hvað hefir þú að klaga? mun þá ei ráðligast að þú ydrift synda þinna og líðir það með kristiligu umburðarlyndi, er þú fyrir þeirra skuld líða mátt, og látir þannig jafnvel syndina gagna þér til sálubjalpar; en ef vörvísí er, þá vit þó að Gud leggur eckert á neim fyrir sakleysi. Sér þú því ecki orsök í þinni vanheilsu með óvarligum lífnadi í mat edur dryck, edur annari háttsemi, er plagar að freinkja heilsuna, þá hefir þú forþenad sjálfðómum með vörum syndum, því ef að jafnvel hin minsta synd vinnur til helvitis, vilji Gud hana tilreikna, því mun þú þá ecki vinna til líkhamligrá meirlata, sem vara svo skamma stund? en tilgáingur Drottins er allur amár á stundum; kannstú sal þín sé vanheil, og hann plági líkhaminu henni til heilsubótar, og því skylða eg þá reidast læknumum, þótt hann skeri það sár upp sem síud er? Heilsan er altid góð, en þó er þú dýrft þegar hana vantar, og þykir mest til hennar koma, nær þú er aptur fengin; því tekur Gud hana í burt á stundum til að vekja vor dofín og sofandi hjertu til þaðlættis og losgjörðar við sig, og tídt leggur hann krossinn á þá, sem eru hvað saklansastir, vörum til eptirðamis, að sýna þeim hvað þeir forþenad hafi, og hvað mikla orsök þeir hafi til að losa Gud, sem þyrmir þeim, sem meira hafa syndgáð, fyrir þvillikum orknumslum. Skammast þú ecki þar fyrir að vera settur vörum til þolinmáðinnar eptirðamis með Job, og vert gláður af því að líkfast Christó, sem og hefir ós til eptirðamis líðid, 1 Pet. 2; og fyrst þú stalt það þó líða, þá hugleid, hvað miklu betra er að líða eins og Guds barn og hreyppa eyllifa. sælu og fegnud til launa, heldur enn að brjóta ofid í sundur með mögla og óþolinmáði, og ecki einasta sleppa af launumum, heldur að hrápa úr þinni tímánlígu eymd í þá eyllíu, sem aldrei mun enda taka. Eg vil ei hér tala um það, sem Cicero skrifar, að enginn mótgáingur sé sá, að tímá lengdin ecki líni hann, því vér höfum eina vðri huggun, að vor líkhami er aldrei svo veikur, að Guds kaptur ecki sé í vörum breiðfetta máttugri því hann er trúv og freistar einkis þyfir megn fram. Dg um alla hluti fram, þá hugga þig við þá sæluvön og dýrðar anglsýngu Guds barna, hværrar ecki verð era þessa heims mótlæti; svo nær verkinnir stínga þig, og þú stýnur af ofraun, þá hugsa hvað sagur að sé englanma saungur; nær þú sér þinn líkhami afmyndadann af sárum og kaunum, þá hugleid það, að hann skal á síðan verða englanum jafn, já, samlíkur Jesú Christí dýrðligum líkhami; nær þér enginn hlatur er til skéntunar í heimium, þá lát þér í hug koma, hvað sagur að sé Abrahams fadmur, ja, þin himneska Jerúsalem, hværrar söl og túngl að Gud er, og hans dýrð uppljómar hana. Þáingad að komast, og þar að búa um eyllifar aldir, unni ós

þín heilaga Guðdómsfins þrenning, Faðir, Sonur og H. Andi, háblesstú um aldir alda, amen!

Annann Sunnudag eptir Trinitatis.

Guðspjallid, Lúc. 14 Kap.

I þann tíma: Jesús sagði til eins af Þhariseunum þessa eptirlíking. Noctur maður var sá, sem gjörði mikla kvöldmáltíð, og kalladi marga þar til, og sendi út sinn þjón um kvöldmáls tímunn, að hann segði þeim, sem bodnir voru: komid, þvíad ni eru allir hlutir til reidu. Og þeir tóku allir til í einu hljóði að affaka sig. Hinn fyrsti sagði til hans: afur keypta eg, og hlýtt eg að fara út og skoda hann, eg víð þig affaka mig. Og hinn annar sagði: fimn þor afneyta keypta eg, og fer ni út að reyna þau, eg víð þig affaka mig. Og enn annar sagði: komu hefi eg mér festa, og fyrir því má eg ekki koma. Og sá þjónustumaður kom, kunngjörði þetta sínum herra. Þá varð húsbóndinn reidur, og sagði til síns þjónustu-manns: far þú snarlíga út á stræti og gøtur borgarinnar, og leid volada, vanada, blinda og halta hér inn. Og þjóninn sagði: herra! það er gjört hvad þú skipadur, og þó er enn meira ríum. Og herrann sagði til þjónsins: far þú út á þjóðbrautir og tungarda, og naudga þeim hér inn að gánga, svo að mitt hús verði fullt; því eg segi yður það, að enginn þeirra manna, sem kalladir voru, munu smakka mína kvöldmáltíð.

E r o r d i u m.

Desókin til þessara dýrnætu eptirlíkingar, sem Jesús framsetur í þessu heilaga evangelíó var sú, að þegar hann var að heimboði með einum af Þhariseanna höfðingjum brauds að neyta á þvott-degi, þá var þar einn af borðgæstum, er sagði: sœll er sá maður, sem etur braud í Guðs ríki; og er í henni sérdeiliss tvennt aðbugandi, sem er: hvad meint sé með þessari kvöld-máltíð, og í annann máta, hvæjir þeir séu, sem bodnir voru. Fyrir máltíðina kunna vel að skiljast allir þeir anlígrar veigjærningar, sem ós veittir eru í Jesús Chrísto, hværn Guð í heiminn sendi á kvæði veraldar þessara, og lét honum sláta á krossins altari, og steikja í bruna sinnar heiptar-reiði; í honum hefi hann allri veröldu alla hluti tilreidt, sem duga til þeirrar eyllifu veitflu í himminum, sem fyrst verður þegin hér í náðinni, en síðar mun fullkomnast í dýrdinni; hann er líffins braud, sem af himnum er ofankomid, Jóh. 6; hans hold er sannanlíg fæða, og hans blóð er sannarlígrur drykur, hvætt vér ekki einasta medtökum með trúarinnar munni daglíga, heldur og líkamans í heilögu altarisins sacramentó. En fyrir því, að Drottinn svaradi þessum Gyðing uppá sitt tal með þessari eptirlíkingu, þá er líkligt, að hann sérilagi meint hafi þad himneska borðhald með Abraham, Ísac og Jacob, og lembir þó allt í sama stad, því einn og hinn sami er Chrístur, hværn vér smökum hér í náðinni, en munum hans algjörlíga þar í hans dýrðar ríki njótandi verða; sömu eru víslíknar; það skilur alleina, að þær eru ekki með sama móti framreiddar; hér sjáum vér fyrir spegil og í ráðgátu, þar munum vér sjá augliti til auglitis; hér gaungum vér í trúnni, 2 Cor. 5, en þar munum vér gánga í sjóninni. Trúin er vera þeirra hluta, sem vér vonum eptir, hvætt ed fyrir það sem ekki séð verður í þessu lífi, en í þínu æðru munum vér þekka, svo sem vér þekkir

verðum; og svo sem fornir gamla Testamentisins voru ei nema fluggi eptirfoman í glæða, svo er og forsmætur himnaríkis í hjörtum Guds barna í þessum heimi eðli nema ein fluggja þeirrar eilífu dýrðar, sem við oss mun opnðar verða. Þyrt þá mörku, sem að í gudsþjallinu segir, að kallabir séu, eiga allir menn að skiljast, því svo segir Endurlausnarinn, Matth. 20, að Mannsins Sonur sé til þess kominn, að útgæfa sílu sína til lausnargjalds fyrir marga; hvað Páulus svo útleigur, 1 Tim. 2, að Christur hafi gefið sig til endurlausnar fyrir alla; þá er líkast, að þið fyrsta bod sé þad, sem kom til Góðinganna, sem voru ríkisins synir, já, kannstí til þeirra hóf'ingja, Phariseanna og skrift-lærdra, því Drottinn hefir án efa bendt þeim hér með, er til bóðfins sítu, og þad er augljóst, að stórmenni þessir þar verid samant-komid, því anna's mundi hann eðli hafa talad fyrir þeim stórmu áður í sama sinn, að nær þeir gjördu gefabod, sýndu þeir kalla fátæka, veika, halta og blinda, Lúc. 14. En hina síðari meina eg að vera fávísan almúga Góðinga, sem ráfudu á strætum og gotum borgarinnar, hverja stálfir hófðingja-nir kól-udu bósvadan líb, sem eðli víssi af loymálinu, Jóh. 7. En þið síðarsta kalla eg að þeyri oss til, börnum heidinganna, er sátu á þjóðbrautum og tingerdum, fjarlægir Ísraels borgarétti og án Guds í heiminum, svo sem Páulus talar. Að þessu svo fyrir-mæltu, vil eg gefa mig til að hugleida textann nokkud gjört, og af hönum tvennt yfirvega, sem er: 1) hvað oss allra mest hindri frá að þiggja þetta heim-bod, 2) hvað oss eigi mest að leida til að þiggja þad. Eðri þú mált mínu, Drottinn minn! og hjörtum barna þinna, til lofs og dýrðar þér, en oss til sálar nota, í Jesú nafni, amen!

U t l e g g i n g i n.

Sjá Matth. í 13 Kap. upptelur Drottinn sérdeilis þrennt, sem bægi mannum frá að þeyra Guds ord með áverti; þad er, sorg veraldarinnar, andæfi og girndir þennar, og þetta þrennt segir sá lærivæinn, sem hann elskadi, að heimurinn sé fullur af, sem er dramb-samt líferni, sýn anguanna, og girnd holdfins, 1 Jóh. 2. Allt þetta er að sjá hjá þess-um fávísunr mönnum, er eðli vildu þiggja máltid þessa, er í gudsþjallinu talar um. Sínu fyrsti segir: búgard þes eg mér keyptan, og hlýt eg að fara út að skóða hann. Þad kalla eg sama og sorg veraldarinnar, sem Lausnarinn nefsir hjá Mattheum, ei Jóhannes dramb-samt líferni, því til hvers kaupna menn stóra garda eður byggja þá, nema að þeir vilja sýnast eðrum meiri, og anglysa þar með, að svo sem þeirra hjarta er stærra enn annara, svo skulu og þeirra hlybli vera. Nebuchadnezar konungur stærdi sig af þinni miklu Ba-byllon, er hann hafði byggja látid til heidurs við sinn herrabóm, en þar fyrir varð hann að villubúri og át gras með þeim; svo verða og allir þeir, er stæra sig af yfirleiti veraldar-þessarar, þegar þeir vilja vera meiri enu menn, þá verða þeir þessum og málum argari, og þessja eðli Guð himnanna, hverju engin er fásúma meiri.

Þegar mennirnir uppreistu Babel, til að gjöra sér nafn á jörðinni, svo sem þar að frædur, Gén. 11, þá voru þeir straffaðir af Guði, svo eum þraut þad er annar bygdi; þeir vildu byggja hann upp til himna, svo sem þar segir, en himnanna Drottinn sló þá með ráðleysu, svo þeir og þeirra afsvæmi stridu út um alla veröldina, því mun þad ei þegurinn vera til himnaríkis, að búa sér fasta bálfestu hér í heimi. Þetta segi eg eðli þess vegna, að allur metnadur sé þar í fölgum, að eignast góts og garda, ei helður, að þad eðli leyfíligt sé, nær menn eru vel að því komnir, helður tekur Lausnarinn til þessa, svo sem ens helzta, er menn plaga að stæra sig af, jafnvel þeir eð eðrum þykjast hngurindari, því þeim þyfir eðli til þess koma að stæra sig af hegðomanum, svo sem, af sögrum búningi, af

hreyfði lífhamans, af áliti, af gæfugu foreldri, því það sé einum nærst, sem hann sjálfur er; en þeir eð mikid göts og garða eiga, þeir hafa optast manna forráð, og þykir í því ríki nokkud, en margir af þessum hjá ofþ eru svo lyndir, að þeir vilja að allir þeir, sem lönd þeirra byggja, skuli vera svo sem þeirra eignar þrælar, áu hýerra þeir væru þó ekki meira enn einn af þeim, því þeir eru það, sem ala dramb þeirra á sveita sínum, og skýldu hinir miðsa það, þá mundi þeir snært brjóta odd af oflæti sínu, því þæstir af þessum véraldar sönum hafa nokkurn tíma dreyid hendi sínu í kaldt vatn, mundi því koma til að bidja, þar þeir ei duga til að grafa, hvar uppá meim hafa og nokkur dæmi, ef vel er leitad. En hýernig sem því er nú varid, þá er varla nokkur sýndari fjær himnaríki, enn einn dramblátur; mikilátur maður kann ekki að þekja synd sína, því hann þyktist allt rétt gjöra, og á meðan sýndin er ekki þekkt, þá er ekki von á himnaríki; Drottinn móttendur dramblátum, Jac. 4, en hýernig vill sjá innganga í himnaríki, sem Gud fyrir óvín hefir, hýer alleina á þess vald, en enginn annar. Gafi Andskotinn verid rekinu út úr himnum vegna drambsennunar, þá er líkligt, að sjá munu þar ekki innkoma, sem honum vill í þessum stannmarliga gley lítur vera. Salómon segir, Dröfky. 16, að sjá sem er stór í hjarta sínu, sé andstýgd fyrri Gudi, og þó hann slái hönd í hönd (það er, þó hann taki annann með sér, og aldrei svo marga) þá munu hann þó ekki óþegundur verda; og til hýers skal þá sjá þóttinn, sem ei gjörir nema abla mannum hegnungar af Gudi, frá hýerjum ómögulegt er að flýa. Nema þér verdid eins og þetta ungharn, þá kunnid þér ekki inn að ganga í Guds ríki, segir Frelsfarinn, Matth. 18; nú vitum vér að smábörnin eru ekki dramblát, eins leitur kóngs sömruim sér við fatafús barnid, sem við sínn líka, ef hann má ráða. O! hýerju langt er þá einn dramblátur afni frá himnaríki, þegar honum þykir enginn standa jafnufætis sér, hafi hann edur hans forfedur svælt nokkud út af vörum. Sælir eru högværir, því þeir munu laudid erfa, segir Frelsfarinn, Matth. 5; að vísu er það í fyrstu meint um lífhamliga farsæld, svo sem sjá má af hinum 37 Davids Psálm, hýadan ordin teknu eru, því þeir sem hæglátir eru, og ekki áleitnir við aðra, þeir hafa optast sitt í fyrðum, jafnvel þótt misjafnt beri til um það, nær Gud líður Sjandanum að yada upp í dramblæti oflátunganna; en verid þeir arfi sínum rentir hér, og líða það þó með högværd, þá eiga þeir hann vífan á landi lífandi manna, sem aldrei mun skennast, 1 Pet. 1. Sjái hinir til, að þótt þeir bláfi sig upp, eins og nadran, af því sem þeir hafa stolid frá aumingjanum, hýert þeir munu ná til að verda samarfir Christi, sem var högvær og af hjarta lítilátur, Matth. 11. Það þótt er þraungt sem til líffins liggur, og vegurinn er tapur sem þángað leidir; hýernig mega þeir gánga þar um, hýerjun efi dugir allt landid til að búg í, þótt ei séu þeir að lífhamans háttum fyrirferðar meiri enn aðrir meim, en hjartað er varid upp úr skýnum, kómst þó aldrei í himnaríki, nema það líti svip sínu í maldunni, áður einn þeir að maldur verda. Hér um talar Drottinn merkiliga hjá Esaj. 5. Kap: vei þeim er samandraða citt hús til annars, og leggja einn afur við annann, þángað til að þar er ekki meira rúm, svo að þér búid einfamlir í landinu, það sama er fyrir eyrum Drottins Zebaoth, segir hann. Finnum þér afneyta kroyta eg, og fer eg nú út að reyna þau, eg bid þig affaka mig, segir hinn annar. Með þessari grein af eptirlífingunni vill

Drottinn teiðnad hafa hina skadligu bitföng og óleyfiligu aurælfu; og ber hann sjálfur ljós-
 ast vitni um það, hvað mikinn fararálma andurinn gjöri þeim, er hafa fest hjarta sitt við
 hann á reisunni til himnaríkis, er hann sagði við lærifveinana um hina ríka yngismann,
 að hæggra væri úfsalbaumum að ganga í gegnum nálaraugad, heldur ein rífum manni inn í
 himnaríki, Matth. 19; og er þessi sami ynglingur eitt ljóst dæmi þar uppá, hversu að
 fégirnin og elskan til jarðneftra muna banna mannum að eptirfylgja Christo inn í Guds
 ríki. Hann vildi fræðast af Drottini, hvað hann gjöra skyldi, að hann mætti eignast evlíst
 líf; Jreflarinn neitadi ecki því, að hann hefði bódordin haldid allt í frá barnæsku sinni;
 en er hann heyrði, að hann skyldi selja allt það hann eitti, gefa það fátakum og fylgja sér
 eptir, þá varð hann hryggur og gekk í burt. O, hvað góðu bœði hafuadi þessi fávissi mað-
 ur! líkur var hann mjög svo þessum veraldarsonum, er hér talar um í Gudsþjallum; hvað
 lengi átti hann audi sinnum að fagna? kunnstú ecki til morguns, og þó yfirgaf hann hið
 góða hlutskiptid, og lét þenna veraldar saur draga sig frá himnaríki í Satans völd. Mark-
 ús skrifar, að Lausuarinn hafi stætt á þenna ríka mann og elskad hann, Marc. 10, hvað
 noðrir útleggja, að hann hafi tekið vel á móti honum, og hafa þeir noðud til síns máls;
 en hvert sem var, Drottinn minn! þá sé eg hér þína fofurliga gjæfku í því, að leita allra
 bragða við manneskjuna; svo elskadir þú Gál, minn Herra! á meðan hann gekk á þin-
 um vegi; svo varst þú með Jehú, allt svo lengi að hann raf þitt eyrindi; svo misfundaðir
 þú Achab, er hann klæddist í seck; en ecki er að furða, bœrn mín! þótt Drottinn hrygðist í
 anda og taladi svo skofinnordt til lærifveinanna hér um, er hann sa þenna vesæling aðkominn
 himnaríkis dýrum, falla þaðan aptur í Satans net, og hefir hann hér fært sönnur á
 mál sitt, er hann áður talad hafði, að ómöguligt væri undir eins Gudi að þjóna og Mam-
 óna, Matt. 6. Mammon er einn vesæll Gud, og þeir honum þjóna eiga annan
 húsþónda; hann gétur ecki haldid sjálfum sér kyrrum, því hversu opt sjáum vér að stórar
 fedyngjur hræpa í einu, svo eigandinn veit eckert af; svo er hann útfis þegar til vill, að
 þrelar hans gæta ecki haldid honum, og ei þótt þeir gjöri við hann, eins og þeir í Thró gjördu
 við sinn afgud Herkúlem, er þeim barst í drauma, að hann yildi frá þeim hlaupa í herbúdir
 ens stóra Alexandri, að þeir bundu hann með hlekkjum. Það er eins og Serenias segir um
 skúrgodiu, 10 kap: þeir gjöra þau fögur með silfri og gulli, þeir festa þau með nøglinum og
 hamri, að þeir missi þau ecki; en Gud gjæfi menn yildu hugleida, hvað litid þeir hafa mist,
 þegar þeir hafa tapad öllu þessu, ef Gud vill svo verá láta, því þá hafa þeir fengid orsök
 til að varpa allri sinni áhyggju uppá Gud, sem er alleina ríkur, og vill ala þá er hann
 elska, jáfnvel fofandi; þá mundi Laban ecki renna eptir Jakob, þó hann vantadi sína afgudi.
 Eg hefi talad noðud um þetta efni fyrir stonum, og því vil eg enda með St. Páls ordum,
 er hann segir, 1 Tim. 6: þeir ed ríkir vilja verða falla í freistingar og snörur og margar
 girndir heimfukligar og skadvænar; hvað langt eru þeir þá frá himnaríki, sem allareidur
 fastir eru í þessu Satans neti! og er héraf andsárt, hversu mjög að fégirndin og ofmikid
 aurafafu bægi þeim frá Guds ríki, er nálægt eckert amad stunda. Konu hef eg mér
 festa, og fyrir því má eg ecki koma, sagði hann þridji. Hann vildi ecki hafa sig undan-
 þeginn, því hann þóttist lögliga ássakadur; hann, sem búgardinn hafði fegypt, gat látid

bíða til morguns að skóða hann, og hinn að reyna afneitin: en fyrir því að hér má skiljast, að brúðkaupsdagurinn hafi verið tilsettur, þá vill þessi brúðgumi efi eyða morgun orðum til að affaka sig, þar hann hafði til annars gæstabóds að ganga, sem honum væri hvað fjærast og hann mætti efi forsóma. Lífliga litur þetta út fyrir mannlígunum dómi, því Drottinn hefir búið, að maðurinn skyldi jafnvel yfirgefa föður og móður, en samtengjast sinni egtafögnu; en þó mun þessi eins sekur verið hafa í Guds augliti og hinir. Hér stendur í tertanum, eptir því sem eg hann skil, að þeir ástökudu sig allir með sama gæði, það er, að hver þeirra vilði hafa sína sýslan meir metna eum þessa kvöldmáltíð; nú vilði þó hjúsbóndinn enga af þeim gylða taka, og því varð sú ályftunin að síðurstuuni: enginn þeirra manna, sem bódur voru, skulu smækka mína kvöldmáltíð. Sú er þá meinungin, að enginn hlutur skuli ofs svo fjær vera, efi virðingar vorar, efi vor andur, efi faðir né móðir, efi systur né brædur, efi vorar eiginfömmur, sem ofs ættu hvað fjærastar að vera, já, efi vort eigin líf, að það hindri ofs frá þeirri stóru kvöldmáltíð, sem hinn alvaldi Húsfaðir hefir ofs tilreiðt í sínum Syui; það vottar Trélsarinn sjálfur skömmu síðar í þessum sama Kapítula, segjandi: ef nockur kómmur til mín, og efi hatar föður sinn og móður, og fönu og börn, og brædur og systur, og jafnvel sína eigin sál, hann kann efi minn lærifveinn að vera? Hvað er þetta, börn mín! hann kann efi minn lærifveinn að vera? Það er: hann skal efi í mitt ríki koma. Gud gaf mannum kómuna í fyrstunni hönum til eptirleitis og til að fjöldga kyni sínu, en efi til þess að hann skyldi leyfa henni að draga sig af Guds vegi, edur brjóta á móti budi sínu; því segir hann og, Deut. 13: ef þinn bróðir, sonur móður þinnar, eða þinn sonur, eða þin dóttir, eða þin kona er þú faðmar, vill koma þér til að dýrka annarlíga gudi, þá skal þin hönd vera þin fyrsta, að þú deyðir hana. En skóðum nú ofs, brædur mínir! mun ofs efi verða viðlíkt og föður vorum Aldam, að bera skuldina uppá kómuna, þó það sé með öðru móti. Segid mér, þegar hinn voladi bíður um hjálp og hinn nauðstaddi, þenkjum vér efi: það má eg efi fyrir fönu mínni og börnum, að leggja mikit af við hann, annars munu þau kámskæ fara á vonarvöl; þegar Guds eyrindi á að gjöra og brjótaf nockud í móti Satan og hans offinnim, látum vér þá efi hugfallast, jafnvel þeir sem hugþrúðir vera þykjast, og segjum með sjálfum ofs: gjöri eg þetta, munu þeir síðan fönu mínni og börnum allt illt gjöra, eins og skálfurinn sé efi í Drottins hendi, og hann kunnir ei að vernda sína, þá er setja allt sitt transt á hann. Þegar vér nú þetta gjörum, þá erum vér engu betri eum hann, er sagdi: fönu hefi eg mér festa og fyrir því má eg efi koma. - Eg vil efi fá mér til orða um þeirra hjónabund, sem locka hvert annað til lasta og synda, til ágirni, höfnóðs, ofundar, harðdygi, og eru samlynd í því, en gjeta ekkert þeirrar elsku sem þau eiga á Gudi og náunganum að hafa, ei heldur þeirra háttalag, sem að í egtafögnium bísa saman eins og hundar og kettir, edur hinna, sem að fönum eru samarvígð til hjónabands, en lífa þar inni réttum skjækju lífnadi. Lángt er frá að söðdan manneskjur hlýði Postulans budi, í því að halda egtafögnium heidarlígan og hjónafængina óslefkada, Hebr. 13, og munu þeir þó hafa þykjast fulla orsök að ei kómi þeir til Drottins kvöldmáltíðar, því þeir hafi fömur sér festar; og kann eg efi annað að segja, enn að þessi áfötu er gylð, þriad

Djofullinn heldur með þeim sæng og sels; en Pálus segir, 1 Cor. 10, að vér kunnum ekki undir eins að drekka Drottins kaleif og djöflanna, og ekki undir eins að vera hans bords hlutkafandi og feirra. Taki enginn svo mál mitt, að eg lasti þessa heilögu stétt; hún er af Gudi í fyrstu imstiptud, Frelsarinn hefir þrýðt hana með sinni nálagð, með henni hefir hann teiknad þá guddómliugu ást, er hann hefir á sinni elskuligri bráði, kristninni; en það lasta eg, að menn gleyma Gudi fyrir lífhamans munad, og lífa þar inni þvert á móti hans bodi, gjörandi hjónabandid að frillulífnadi margur hver. Frelsarium vill og ekki hjónabandid lastað hafa, þótt hann segi um hina gudlausu veröld fyrir slóðid; að þeir hafi gípt sig og gípta látid, heldur hitt, að þeir voru svo drucknir í munudum sínum, að þeir ei hlýddu prédíkun hins réttláta Róe. Og er nú svo úttalad um hid fyrra, er eg hét á að minnast.

En hvað hinu síðara viðvikur, þá er það margt, er ofs ætti að leida til að taka þessu vegsamliuga heimbodi. Hver er sá, er konungurinn byður honum til bords, að hann þiggi það ekki allshugar seginn, og mundi ósvinnur þykja, ef hann dræpi hendinni á móti slítri sæmd; en hér er ekki noður jarðneskur herra, efi Nsöverus, efi Baltazar, efi Alexander hinn stóri, hverra veitingar urdu á stundum gæstunum að hefudar gjöf; en hér er hinn náðugi Konungur himins og jarðar, sá ed hefir konunganna hjörtu í hendi sér, hann ed sedur allar lífandi sképnur með sinni blesan, og allt hvað jarðnesfir höfðingjar veita sínum gæstum, það mega þeir af hans vrlæti þiggja, annars væru þeir efi megnugir um að fæða sjálfa sig, auk heldur sjölmenni svo mikid. Efi sedja veraldar höfðingjar nema lífhamann alleina, hvers fylli á stundum verður að sálar húngri; en Drottinn mettar sálir vorar með svo göðri og heilnæmri fæðu, að sá ed hennar nýtur, hann þeinkir lítid um veraldligar kræsingar, því hann hefir hann mat og dryck, sem adrir sjá efi, Jóh. 4; þeir kunna að halda eitt gæstabod í heila vífu edur lengur, síðan húngrar þá og þyrstir, er bodnir voru; en hver sem etur og drekur af þessum vístum, hann skal efi húngra né þyrsta að eyllifu. Það skædur í höfðingjanna gæstabodum, að þeir, sem að veitslunum eru, verða mætti sínum firnari þegar kallad er hvað bezt veitt, svo þegar vinid er rofid úr höfðinu, vildu menn þar aldrei verid hafa, og ekki betala þurfa það sem til góða var gjört með því illa sem á eptir fylgir; en í þessu heimbodi munu menn aldrei ósmikid eta né drekka, þess meir þeir drekka, þess vífari verða þeir; engan skal hér dryckjan hvesa til bráði, efi hreifa hann til óþarfrar mælgj, efi hvetja hann til lauslætis edur noðurarrar fíblösligrar háttsemi, né gautastapar, sem alltid er, því verr, í sumra manna gæstabodum, en hér er fridur og fögnudur í heilögum Nluda, sá fridur, sá fögnudur, sem yfirgnæfir allan stílling. Eg hefi nockrum sinum áður borid mig að tala í þessari bók um þá dýrdligu víst heilagra með Gudi og hans englum, og má eg meðkenna, að þar verður efi untalad af mér á nockurn veg, svo sem verdt er, og efi af nockurri syndugri tungu, því ef maðurinn kann efi að sjá Gud og halda lífinu, svo sem Drottinn sagdi við Mósen, Erób. 33, þá munu menn ei heldur kunna að útsíra hvað vegsamliugt það sé, að sjá hann svo sem hann er, og þeikja haint svo sem vér erum af honum þeiktir; í einu orði að segja: þar um verður efi annad sagt, enn það, sem Esajas í 64 Kap. og Pálus, 1 Cor. 2, hafa lagt ofs í munn, að

það hafi eðfi auga séð, og eðfi eyra heyrð, sem Guð hafi tilbiúð þeim, er hann elska; og var þó Páll uppnúminn í hinn þriðja himin, svo að líkast er, að enginn lifandi manna hafi gjörð séð þá himnesku vístarveru, þó mátti hann eðfi með ordum útstíra hvíllt hún var, því hann segist hafa heyrð þar þau ord, sem enginn fær úttalad, 2 Cor. 12. Svad segid þér nú, brædur míur! finnid þér noktra þá affökum í heiminum, er yður gylb þygi til að hafna þessu géstabodi? Stórir höfðingjar láta þera vístirnir og dryckinn fram í gull og silfurkérum, þeir hafa marga rétti, og ýmisligann tilbúning, eptir því sem steifarans kunnátta gétur hráfnad fyrir þeirra góm, sem bodnir eru; en hér er eðfi nema einn réttur, það saklausu lamb Guðs, hvert eð slátrad er í frá heimisins upphafi; hann er steiktur á krossins altari í Guðs reidi-elði, á þeim kolumum, sem brunnid hefir af, síðan Adam braut, það eru syndir vorar, sem erum niðjar hans; hann er lækning þeim sjúku, huggun þeim ángráðu, rífdómur þeim volubu, uppreisu þeim, sem verelbin hefir niðurdrepid, sáðning þeim, sem húngra og þyrsta eptir réttláttinu; hvar sáud þér svobdan í einu géstabodi, frísknir menn? ja, hann er eins og Esajas um hann spáir: sýn þeim blindu, fættir þeim höltu, hreinsun hinum líkþráu, heyrn þeim dauðu, upprísa hinna framlíðnu, og það sem yfirtekur, náðarboðskapur hinum sáttaku, hvern spáðóm hann þýdir uppá sjálfan sig, hjá Matth. 11. Heyrid þér mér nú, sem búid í landi þessu! erud þér margir vitrir, erud þér margir forsjállir, erud þér margir gefugir, ef eg má spyrja yður með St. Páls ordum? þér munad segja, nei, ef þér taktid hendi í yðar eigin barm, og þó hefir hin guddómlega elska látid oss sáttakum gudspjöllin boda; en hver gégnir vorri raust? hwer tekur þessu bodi? himn vísi hrósi sér eðfi af skýnseni sunni, himn volbugi eðfi af valdi sínu, og himn ríki stæri sig eðfi af áudi sínum; en já sem vill hrósa sér, hann hrósi sér af því, að hann þekki nóg og skilji, að eg sé Jehóva, sá eð gjöri góðgyrni, réttinn og réttvísina á jörðu, því að það lífar mér, segir Drottinn, Jer. 9. O! sjáid nú hér, þér sem hrofid yður upp af því, sem eðfært er í spunnid, en forsmáid þessa miklu kvöldmáttid, að þar má eðfi stæra sig í Guðs augliti af hinum mestu hlutum, viti, magt og audæfum. En hvad skulu menn segja við hina dramblátu hásgangsherra vor á medal, þegar vítfíringurinn hrófar sér af Dánelis spefi; þegar hann sem gétur niðurdrepid þeim, sem er vesalli honum, þá ætlar hann sig konúng vera, og þorir þó eðfi að geispa á móti þeim, sem honum máttfari er: ef hann sem einhvorn tíma lá við hásgangi, ef hann, segi eg, með fólkskum kaupeyri, með þræsligri hendlan, já, með allra handa svikum og þrettum hefir dregid undir sig góts náungu síns, og selt honum á stundum annaðhvort sína eigin þvorf eður sávittsku, þá stærir hann sig af þeirri audlegd er hans framsýni hafi ablad honum. Þetta er svo almennit og opinnbert, að ei þarf eptir að grafast, svo sem Drottinn segir fyrir muinn Jeremíæ; og þetta gjörum vér, sem þó erum af öðrum þjóðum lítills virðtir, um hverja með öllum rétti má segja þau St. Páls ord, er eg fyrir skommu las, að vér erum eðfi margir vífir, eðfi margir forsjállir, eðfi margir gefugir, og þó tyggjumst vér og tónnlumst innbyrðis, já, bitumst um þetta volædi, er vér milli handa þesum, eins og gaddhestar um illt fóður; en það er allra anníast, að það sem verst er á hinum farsælu þjóðunum, er lífa í þeim góðu löndunum

og það, sem Guds bræði. hvað mest uppæfir, sem er, að þær hyrða lítt um Gud, og fá sér ei stundir fyrir vellystjarinnar sakir að dyrka hann sem byrjar, það, segi eg, skilur ekki heldur við eyndir vorar, sem þú ættu að neyða oss inn að ganga til þessa gestabods; og svo sem að nægtirnar og allra handa tímanligt eptirlæti ætti að draga aðrar þjódir til að elfsa og þrifa Skaparans gjæfku, svo ætti og vor þörf og orþyrgd að reka oss til að dást að hans mildi, að hann í öllu þessu hefði unnt oss þeirrar sælu, ef vér hana rétt brúfudum, sem allar þjódir mættu ofunda oss af, og alla svo mjög eptirláugar, sem er fridur og rósemi; en Gud gjæfi að hér vantadi ekki allt ofsnífid á, og að þeir, sem hjá oss eru vörum facti fremri, þeir ekki hæddu að Guds orði, forsmáðu og ofsfaktu hans þenara, svo langt er frá því, að þeir leiti Drottins, edur komi þegar þeir bodnir eru. Þá varð húsþóndum reidur, segir textiinn, og sagði til þjónustu-mannsins: far þú suarlíga út á stræti og gotur borgarinnar, og leid volada, vanada, blinda og halta hér inn. Þessir munu vera almíga menn Gyðinga, þeir ed skipudust við Christu lærðóm, því færstir voru þeir af hinum, sem gengu honum til handa; það er bert af Þhariseanna orðum, er þeir sögdu: trúir nokkur af höfseingjum á hann, edur af Þhariseis, en þessi almígi sem ekki veit lofnalíð er hölsadur, Jóh. 7. Gyðingum byrjadi og fyrst að prédíka Guds orð, svo sem Pálus og Barnabas vottuðu fyrir þeim í Antiochía, Act. 13, en nær þeir ráku það frá sér, og héldu sig Guds ríkis ómálíga, þá hafsa þeir snúid sér til heidinna þjóða, svo sem þar stendur; því segir og hér í gudspjallinu, að nær þjóninn sagði, að þar væri enn meira rúm, þá hafði húsþóndinn sagt: far þú út á þjóðbrautir og tungarða, og nauðga þeim hér inn að ganga. Hverfir munu þessir vera, br. m! nema vér heidinna manna börn, hverra fedur vorn án Guds í heiminum, já, ekki vér sig! sem vínum hér undir hinu ytsa heims skauti? á oss er að fallu réttur spádómur Guds, er hann segir við Soninn, Es. 49: það er oflitid, að þú sért minn þenari til að upprétta Jakobs kyn, og aptur að sækja það tapada af Ísrael, heldur hefi eg gjört þig til ljóss heidinna þjóða, svo að þú sért mitt hjálpræði til veraldarinnar endimarka. Sjáid því og, þér kristnir menn! hvílkann kjarleika að Fadurinn hefði oss gífid, það vér Guds börn kalladir verðum eingu síður enn ríkisins synir. Þessi er Jesús Christur, sonur Guds lifanda, hann sem er vor fridur og gjörir eitt af báðum; og gyrðingu midveggjarins hefði brotid, svo sem Pálus að orði kómst, Eph. 2; hvað er oss þá til hindrunar, börn min! að framganga til náðarstöfslins, þar vér höfum frian tilgang fyrir hann? segir Postulinn til Hebreos. Trúid mér, að það er ekki litill velgjörningur sem vér þegid höfum í kristnibodinu; eg vil ei tala um þau gleðilígu umskipti, að vera leystir undan Satans valdi, en settir í Guds Sonar ríki, en hitt ætti oss aldrei úr minni að líða, að hinir náttúrlígu kvistirnir eru afbrotnir, en vér implantadir, ríkisins synir eru útreknir í hin ytsu myrkur, en vér eigum kost á að sitja til bords með Abraham, Ísák og Jakob. O, börn min! eg grátþæni yður fyrir Jesú sáru kvöl og blóðugar undir, já, fyrir yðar eyslifar velferðar sakir, tafid vara á þessari yðar kállan, og líkist ekki hinum í því að gjöra yður Guds ríkis óverðuga. Það er dásamligt að horfa á hina alvitru Guds ráðstofun í sínu náðarríki; fyrst setti hann þeckingu síns nafns, svo að segja, midt í veröldina, þegar þeir ráku hana frá sér, þá hefði hún færst smámsaman norður

eptir þessari heimsins álfa, svo að hún einnig er komin til vor hinna yfsta heims-búa, og varla er hina þönnu Guds dýrkun að finna nú í heiminum, nema í þessum uordustu löndum. Segid mér nú, kristnir menn! ef vér nú försmáum þessa Guds gjöf og ei þekja viljum vorn vitjunar tíma, hvert á Gud þá að fara, eda fyrir hverjum á hann sitt ord að þrédika láta? á hann að fara út úr heiminum, edur þrédika láta fyrir jöflunum, hjarn-dýrunum og refunum í Grænlandi? Litlu minnar, virdist mér, hjá morgum hverjum meðal vor, þar hjarta mannamna er svo freðid, svo ískaldt vordid, að það bráðnar ecki við Guds straungu hótanir, ecki við hans náðar bodskap og ecki við miuning hins síðarsta dóms, nær hófudsképmurnar munu af hita bráðna; Kjærleikurinn og trúskapurinn eru burtu úr landinu, en ágirni og féðráttur taka yfirhönd; þeir sem mega sér nokkud eta í kríngum sig eins og byrnir og león, þegar það tekur sína bráð, og hinir einföldu dansa eptir þeirra pipu og stökva yfir hvern þröskuld, til að uppfylla hins drottna sinna með ráni. Og þótt vér megum játa ofs hverri þjóð heimskari, þá erum vér þó nógu vitrir í slögðinni, já, falfkir eins og refar. Ein með hinum stærstu syndum, hvar fyrir Gud rak sitt fólk út í herleidinguna, var sláræði og ótrúskapur; heyrð Jeremíam þar um talandi, 9 Kap: enginn trúi vin sínum og enginn trúi nokrum bróður, því sérhver bróðir er einn svifari, og sérhver vinur ungenst falfkligan og tala ecki samleikann, þeir kenna tungu síni að tala lygd, og þeir erfða sig þreitta í því að höndla svifamliga; segid mér, ef Jeremías mætti lifna upp aptur, mundi hann kunna betur að útmála vora öld, en með þessum ordum? og hvað erum vér þess, að vér skyldum vanta ofs betra af Gudi, nær vér uppfyllum um þeirra mæling, nema vér ydrumst af hjarta og leggjum að flæki þessa. O, hverfu mikid hefir ofs hnignad, ecki einasta í öllum mannskap og hyggindum, heldur og í falfleysinu og ráðvendinni! hvar er hin forna trúfesti, stöðugleiki, rokssemi, visðómur í ráðflogunum, hugþróði í útréttiunum, sannsögli í ordunum, réttvísi í dónunum, sem á dögum forsedra vorra var svo mjög lofsud og elskud; þetta hófum vér í útlegd rekid og forum dagvejuandi, svo að þeir, sem ecki eiga mærg ár til baka að telja, þeir þekja ei landid edur stjórna hjá því sem hún var; hvert ed sýnast mætti að vera eitt víst teikn til undirgáungs og eyðileggingar. Guds þolinmæði varðveiti ofs frá Jeremíe og Ezechielis tímum, hvorjir ed báðir sáu ófarir Gyðingalands, og báðir mjög svo hörmuliga klaga um þessa og þvilika störglæpi skömmu fyrir herleidinguna; og megum vér kannast þar við, að Gud hefir bent forsedrum vorum með viðlíku móti, sem eg þó voga að segja, að voru miklu betri enn vær. Útlegd hefir jafnan haldin verid hid mesta volæði, en eg veit ei hvað eg segja skal; betra er hvervetna útlægur að vera meðal kristinna manna, en að lifa í því landi, hvar bygðin er fyrir skömm haldin, en flækirnir í forsvor tekur, jafnvel af þeim, sem hvað mest ættu að afstýra vondu fransferði. Nær eg hugleidi þetta, þá get eg ei bundist að taka undir með Jeremíe, er hann segir í Guds orða stad í 16 Kap: tak þér ei konu til egta, og al ecki syni né dætur í þessum stad. Þarfyrir, ó, Guds börn! tafid vara á velferð yðar; langt er síðan þér bodskapinn heyrðud og enn nú er náðartíminn, en enginn veit hvert þetta bod stendur lengur enn til morguns; leggid því af alla ilsku og prettvísi og allan óþreimleik, en flældist svo sem útsvaldir Guds, heilagir og elskuligir, hjartgróinni

miskunsemi, og góðgyrninn, lítillætinu, hógværdinni og hölmæðinni. En hinn náðugi Guð virðist að varðveita sín börn í sölli þessara ógubliku aldar, svo þau óstraffanlig finnast máttu á þeim tilkomudegi Jesú Chrísti! Vanheyri þad góður Guð fyrir síns Sonar úthellt blóð og sáru píslir, amen! í Jesú nafni, amen!

Þriðja Sunnudag eptir Trinitatis.

Guðspjallid, Luc. 15 Kap.

S þann tíma: en allir tollheimtarar og bersyndugir nálægdu sig til hans, svo að þeir heyruðu honum. Og hinir skriftlærðu og Þharíseí mögdu og sögdu: þessi meðtekur bersynduga menn, og etur með þeim. En hann sagði til þeirra þessa eptirlíking, svo segjandi: hvör sá maður af yður, sem hefir hundrad saudi, og ef hann glatar einum af þeim, yfirgefur hann ekki þá níu og níutíggir á eydimörku, og fer eptir þeim sem glataðist, þágangad til hann finnur hann? og þá hann hefir fundid hann leggur hann þann sama (með fögnudi) sér á herðar, kómur heim og kallar saman vini og nábia, og segir til þeirra: samgledjið með mér, þviad eg hefi minn saud aptur fundid, hann sem glatadur var. Eg segi yður, að líka svo mun fögnudur vera á himnum yfir einum syndugum sem yðran gjörir, meir enn yfir þeim níu og níutíggir réttlátum, sem eigi þurfa yfirbótar við. Eða, hvör er sú kona, sem hefir tíu peninga, ef hún týnir einum, er eigi svo, að hún sveikir ljós, og sópar húsið, og leitar vandliga, þágangad til að hún finnur hann? og þá hún hefir hann fundid, samankallar hún vin-konur sínar og grannkonur, segjandi: samgledjið með mér, þviad eg hefi minn pening aptur fundid, hvörjum eg týnda. Líka svo og segi eg yður, það fögnudur mun vera fyrir englum Guðs yfir einum syndugum, þeim ed yfirbót gjörir.

• E r o r d i u m .

Eg em auglýstur þeim, sem ekki spurdu eptir mér, eg em fundinn af þeim, sem ekki leitudu að mér; eg sagði: sjáid mig! sjáid mig! við fólk það, sem ekki nefnist eptir mínu nafni, segið Drottinn, Esa. 65. Þessi spáðómur á að skiljast um heidnar þjóðir, það fólk, sem sat í myrkrunum og var án Chrísts, fráskildir Ísraels borgarrétti, framandi í sáttmálum fyrirheitisins, hafandi enga von, og guðlausir í heiminum, svo sem Páulus vottar, Eph. 2; hvar Þostulinn meinar alleina þau fyrirheit, sem Gyðingum voru sérílagi gefin, svo sem að þar skyldi upprenta einn kviður af rót Jesse, o. s. aðrir hvílíkir spáðómur, sem honðla þar um að Messías skyldi fæðast af Gyðingum, en ekki hin almennitíggju, sem öllum gefin voru, svo sem þegar Guð hét Abraham, að í hans sæði skyldu blefsast allar þjóðir, Gen. 22; hvad ljóft er, ekki einasta af hinum mikla framgáangi evangelií strax eptir himnafær Drottins, er hann að stacudum dauða, Djöflí og helvítt, tók einvalds-skjón í sinni krefju um allan heiminn, heldur og spáir Guð þar um fyrir munn Þófræ, 2 Kap., segjandi: að tala Ísraels skuli verða svo sem sjáfar-sandur, hvorn enginn geti mált né talið; en svo sem á dögum Þófræ var Ísraél svo langt niðursockinn í guðleysifins

afgrunn, að hann vildi þeim ekki framfar misskuna, það þeir ekki smámsaman herleiddir yrðu, svo og er að óttast fyrir á þessum verstu og síðustu dögum, að kistinn, hverja Guds Sonur hefir með sínu blóði afrekað, hún mægi verða föllud Þóru och ama edur náðarlaus, og að margir hennar fjúlligir limir muni verða fonúngi mprekranna að bráð, nema menn bæti sinn kistinnóm og taki sér annað háttalag, heldur enn almenniliga tíðkast. Enemma hóf Brunnur misskunarinnar að auglýsa það, að ekkert manngreinar ált væri hjá sér, þegar hann tók við berfyndugum og tollheimtumönnum, hveirje ed voru af Þharfseis bótvaðar mannesfjur halðnar, og enginn vildi með þeim sefs né samnepti eiga; en ekki skéði það þessvegna, að þeir voru berfyndugir og tollheimtumenn, því alltid er Gud samur við sig í þvi, að ei líkar þvrum ógúrligt athæfi, heldur hins, að þeim lí hvad mest á, og þegar allir hefðu fordæmt þá, vildi hann ekki fordæma, sem alleina hafði vald til að réttlæta. Evo skulunt vér og ekki meina, að vér edur sedur vorir hafi missun hlotid af því, að þeir voru heidngjar, því heidngjar og tollheimtumenn leggur Drottinn að jofnu, Matth. 18, heldur eptir mikilli missunsemi sinni hefir hann ofs hólpna gjört, svo sem Pálus vottar, Rit. 3; það gjörir Jesus bert í þessu gudspjalli með eptirlifingunni um hinn tapada saud og tónða pening. En ef vér afrækjum þessa náð, er ofs svo lengi hefir framboðin verid, sumum forgefins kanké (hvad Gud náði og betri), þá dyljumst ekki við, að vor dömur muni þess þynari verða heldur enn hinna náttúrligu kvistanna, sem að þeim heldur iðheyrdu fyrirheitin, enn ofs. Eg vil út af gudspjallinu alleina hugleida í þetta sinn: 1) hværsu náðugur að Gud sé í því að leita eptir ofs; 2) hværsu tregir vér séum í því að láta oss finna. Styrk oss hér til, gjæskuríki Fadri! með krapri þíns Ánda, fyrir Jesu Christi forþenustu, amen!

U t l e g g i n g i n .

Meiningin í þessum föggu eptirlifingum hlyðir sérilagi uppá þá, sem stórfyndir hafa drýgt, eru fallnir frá Guds vináttu í hans óblidu, og þannig forbrotid Guds barna rétt og hans faderni, sem sjá má af eptirlifingunni um hinn fortapada son, er í þessum sama kapitula strar á eptir fylgir. Nú ef vér rannsófum vora líferniss háttu, kristnir menn! þá mun enginn vera sá af ofs, að ekki finni hann í samvitsku sinni, að hann hafi Guds náð þráfaldliga af sér brotid, og að hann þarfyrir sé daudans sekur. Ekki er það nóg, að vér ei drýgjum þá glepi, sem vinna til útsetningar af kyrkjunni; það er betra að vera útrekinn af samfundunni, heldur enn frá Guds náðarstöli; margur mun sá innst í kyrkju, sem ei mundi inn fyrir himnaríkis dyr koma, ef hann bæi í sama háttalagi. Hvad vardar nær það, þó enginn viti, ef þin samvitka veit? litid gaguar að dyljast fyrir mönnum, þar allt er þó opid fyrir Guds auga; viljir þú þarfyrir sjá Guds gjæsku í því að leita að þér, og kalla þig syndugan til yðranar, þá skoda hvar frá þú fallum ert, Apoc. 2. Drottinn samlíkir svodðan tñndri mannesfju glotudum saud, og er það nærsta vel tilfundid, því hann er sá góði hirðir, Jóh. 10, en vér förum allir villt sem saudir, segir Esajas, 53 Kap. og förum dagligana; saudunum erum vér líkir í einfelðninni og fáfræðinu, en ekki í meinleysinu, horn í vitkunni, en ekki í hreðvísunni, þvert á móti því, sem Postulinn býður, 1 Cor. 14. Sér má sjá í gudspjallinu, að maðurinn hefir halðid hjvrd sinn á beit í eydimörku; og hvad mun einn voladur saundur Guds vera í eydimörku veralðar þessarar, ef hann villist frá hinum góða hirðir, hver ed gengur undan sinum saudum. Þegar Drottinn var reidur Ísrael forðum, og hét að úthella yfir hann brædi sinni, þá segir hann hjá Hóseam í 4 Kap. að hann vilji fæða Ísrael, svo sem eitt lamid á víblendinu; en hvad er eitt lamid í svodðan plátzi? ekkert annad en bráð varganna; og þó er þeim midur farid,

sem með syndum og glæpum hefir gjört sig viðskila hinn óþnilliga Drottins sauda-flokk, hvort er að þekja sínu hirtir og af hönum þekktir verða, Jóh. 10; það er hin sama Guds kristni og sáfnudur hans réttuadra barna. O, hvíll er þá gjækta hins blefsada Girdirs, að hann virðist til að leita að svoddan tñndum saud! nákvæmliga útínálar Drottinn sitt fodburligt hjartalag í þessari eptirlíkingu. Efti yfirgefur Gud hina réttlátu, ei þarf hann heldur að yfirgefa þá til að leita að þeim sem tapadur er; enn uppá það, að þú vita megir, syndugur maður! hverju gjarna að hann vill, að hinn ógudligi sámi sér og lífi, þá jafnar hann sínu brennandi elsku saman við þann mann, sem lætur sér hvað sárast vera til þess, sem villt hefir farid, já, sárara til eins af þeim, heldur ein til allra hinna sem vissir eru. Þess Guds fodburliga gjækta ættum vér að láta smelta hjarta vort, þegar hann leit- ar að ós dagliga í sínu heilaga orði, ós, sem að dagliga syndgumst og ei vinnum nema til þegningar. Nær gjörir hann þetta? Það gjörir hann nær hann sýnir ós í lögmalinu, hverju mjög vér höfum vífid af hans vegi, þegar hann lætur sína bodorda, sína straun- gu hótana þrumu lemja um eyru syndarans, nær hann dauþheyrist við hinni blidu raust þess góða Girdirs, og efti vill láta sig með Guds náðar fyrirheitum leida á hinn rétta veg; það gjörir hann nær syndaranum við þetta reidarslag óþjóða sínu glæpir, og hann segir með David: þar er ekkert heilt á mínu holdi fyrir þinni ógnun, þar er engin freidur í mínum beinum fyrir mínum syndum, mín sár lyfta illa og sljóta af grepti fyrir minnar heimsku sakir. Þegar hin frávilta saudarkind efti rædur sér þannig fyrir óþvodi helvittis pílla, þá mun Guds hjarta bresta í hönum, svo hann hlýtur hönum mistúsanur að vera, Jer. 31, þá mun Christi andi biðja fyrir henni með ómvræðilgum andvörpunum, Róm. 8, þá mun hún og brátt heyra: þótt að þinar syndir séu raubar sem blóð, þá skal eg þar snjóhvítar gjöra, og þótt þar séu sem purpuri raubar, skulu þar ullhvítar verða, Esaj. 1. Og þannig fer nú hinn góði Girdir að leita eptir hinum tñnda saud. O, hvíll fodburlig gjækta! ó, hvíll brennandi elska! ó, það órannsafanliga afgrunu Drottins mist- unar ídra! komid hingat allir þér, sem erfidi drýgid, og þínga eru þjádir, hann vill endurnæra yður, Matth. 11. Þar mun verða meiri gleði í himninum yfir einum synd- ara, sem yðran gjörir, heldur enn yfir níu og níutíu réttlátum, segir Drottinn; hjá hver- jum mun sù gleði vera? hjá Gudi og hans blefsudum englum; þar munu gledjast englar fridarins, Ef. 33, að þeir sjá sitt ervidi hefir efti fargéfnis verid; þar munu sagna vorir vardhaldsenglar, sem eru þjónustufanir andar, útsendir þeim, er sálhjálpina erfa skulu, Heb. 1, nær þeir merkja, að þeirra verk ferir svo góðan ávort, að þeir fá aptur þettann þann skada, er Satan vanir þeim, nær hann dró þriðjung stjarnanna, það er englamna þeirra stallbræðra, í afgrunu myrkranna með sér, þá hann féll af himni, að þeir fá hann þettann, segi eg, með fyllingu útvadra Guds barua, sem yðran gjöra; þar gledst engill hins mikla ráðs, nær hans býra blóð hrin á einum sáráðyn syndara, sem yðran gjörir; hann reiknar efti þau bendin, þau hoggin, þá hrafsana, þá húðstrokuna, þann þyrni- frannsim, þann hrafnunginn, þá bitru písl og helvittis kvalir, er hann saklaus leid fyrir þverbrotum syndara, nær hann yðrast af hjarta og lætur af glæpunum; sù gledin yfir- gnæfir, að hann hefir saud sínu aptur fundid, þann er glataður var, já, oll guddómsins

brenning fagnar yfir apturhvarfi syndarans; Fadriinn, því han elskar oss í sínum elsk-
 uliga syni, Sonurinn, af því hann hefir oss verði keypta, Heilagur Andi, af því hann
 er pantur arfleifdar vörrar; því segir og Drottinn, Hóf. 6: á missunsemi hefi eg þófnar
 og eðfi á offri; til hvers líknarorðs Drottinn vífabi Pharíseunum, er þeir mögludu um
 það, að hann æti með tollheimtumönnum, Matth. 9; farib þér, sagði hann, og lærir
 hvað það er: missun vil eg, og eðfi offur, því ei kom eg að kalla réttláta, heldur synduga
 til yðranar. Og hvað er það, sem auglýfir meir Guds guðdómlega ást til syndarans, heldur
 einn það, sem hér stendur í Gudsþjallinu: og þá hann hefir hann fundir, leggur hann þann
 fama með sögnudi á herdar sér; hann slær hann eðfi né lemur, ei rekur hann með hardri
 hendi undan sér, heldur leggur hann á herdar sér, þar til hann nær til hjardarinnar, að
 hann eðfi aptur tynist. Svo er og Gud við syndarann náðgur; hann gleymir öllu því
 sem undan er farib, hann skilur eðfi hinn vilta saub eptir í ráðleysu og hugarsvili, heldur
 sýnir hönum með vitnisburdi Heilags Anda, að hans syndum sé kastad í háffins djúp, svo
 þeirra minning ei skuli uppkoma að eslífu. Þessa grunnlausu ást útmálar Drottinn merk-
 iliga, Esa. 46, segjandi: heyrir þér mér af háfi Jakobs, og allir hinir, sem eptir eru af
 háfi Ísraels. Þér, hverja eg ber í minu lífi, og með hverja eg geng, já, eg mun bera
 yður allt til ellidaga, og þángað til þér gráir af hærnum verðir, eg vil upphessa, bera, og
 frelsa! Hvað opt lesur vér í heilagri ritningu, að Gud hafi yðrad þess illa, sem hann
 ætladi að leggja, eður hafði lagt á mannhnid (svo útmálar hann sín brennadi missunar-
 yður eptir mannlígun plagsid) en sjaldnar skulum vér lesa, að hann hafi yðrad þess góða
 sem hann hafði gjört, því svo miklu yfirgnæfir náðin reidina og missunsemin réttlætir; þar
 fyrir segir hann og, fyrir munn Hóseæ í 13 Kap. um þá náð, er hann hugði syndugu mann-
 kyni að veita í Christó: yðranin er huld fyrir minni augliti, það er, eg skal þess aldrei
 yðrast. O, hverfu er Gud oss syndugum mönnum þá ólíkur! hönum leidist aldrei gott
 að gjöra, en oss aldrei að fremja hid illa. Hann segir hjá Jóel, 2 Kap., er hann úteys
 sínum djúpu missunaryðrum yfir syndarann: eg em náðgur og missunsamur, mikillrar
 göðgyrni, og sé eð yðrar þess illa; hvar hid illa merkir Guds réttferduga hefud yfir glæp-
 um mannanna, en manneskjan lætur sig svo lítt yðra þeirra fálu skamma, er hún reitir
 hann til reidi með. O, hvílit er þá gjæfka Drottins, eðfi einasta í því, að hann hefir
 þolinmæði með illgjörðum vorum, heldur og leitir eptir oss á allar lundir, og tekur á
 móti einum syndugum sem yðran gjörir með allskonar blidu! Mikil var yðran Jónæ
 spámanns, og þó eðfi minni hans trú, að hann eptir það hann hafði játad misgjörð sína,
 vogadi þó að láta kasta sér út í hid brúfanda haf; en þó var ein stærri Guds fódurlig
 gjæfka, er hann sættist svo brádt við hann og svo algjörlega, að hann tilbó hönum víst í
 hvalfiskjarins kvíði. Þessi Guds undrunarlíga hjartagjæfka ætti eðfi einasta að leida oss
 til að sættast við hann svo opt sem vér hönum á móti brjótnum, heldur er þetta ein óbrigð-
 ul huggun fyrir þá, sem undir sitt andlát yðrast. Stórlíga hafði þessi Guds madur syndg-
 ast, þar eð hann þekkti Guds mátt, og taladi við hann, eins og madur við mann talar,
 Jón. 4, og setti sig þó upp á móti hans bóði; en hann, er svo bráðlíga tilgaf hönum

Þessa hrópligu synd, mun hann ei bæði kunna og vilja forlata þér þinar illgjördir, ef þú ydrast þeirra af hjarta, þótt ei hafir þú lánan frest til ydranar? Varla mun nokkur syndari vera meiri háffa víðkomum enn hann var þá, og þó vogadi hann svo á Guds mistum, að hann sagði, 2 Kap: eg em útkastur frá þínu augliti, en þó skal eg efi láta af að horfa á musteri þins helgidóms; hvert var það musterið? Það var Guds missunnar hjarta; hvar var það? Það var jafnvel í fískjarins kvíði. Lát þér því sagt vera, að þú ert aldrei í þeim stad staddur, hverki á sjó né landi, hverki í vatni né eldsvöða, að ei sé hann þér náðugur, nær þú af hjarta fríðmalist við hann; og í einu orði að segja, þar er musteri hans guddóms, sem þú áfallar hann í anda og samleika; en þessa Guds náð átt þú efi að brúka til að draga sjálfan þig á talar, svo sem þú vildir hafa það fyrir lífakkeri sálshjálpar þinnar, að Guð hefði eptir sumum leitad alla æfi þeirra, en fundið þá kannst efi, fyrir enn á dauðastundunni, og lagt þá svo sér á herdar, og borid um á land lífandi manna; ertu þarfyrir rángesgur þótt hann sé göðgjarn? Þótt hann hafi svo við nokkra gjort sem nú er mált, þeirra orsaka vegna, sem hann sjálfur veit, er hann þarfyrir skyldugur að gjöra eins við þig, sem forsmáir ríðóm hans lánglundar í oftrausti hans náðar, af því þú veist hann er missunnasamur? Spámadurinn er eg strax umgat, hann var Guds maður, hann þekkti bæði Guds gjæfku og hans réttlæti, og þó honum yrði það á að syndga svo stórliga, þá varð honum það og fyrir að ydrast, strax sem Guð lét hann þekja synd sína; en þér mun bágara um að gjöra svo sljéta ydran, sem aldrei þeinktir nema um glæpina, og hvernig þú kynir þeim sem best í verk að koma. Það hendir Guds börn, að þau falla í stórar syndir, amaðhvort af galeyfi, eins og Móses, af bráðræði, eins og Davíð, af ótta, eins og Pétur; þetta skéður þegar viljinn rædur fyrir skynfemina, andinn lætur sigrafi af holdinu; en þau ydrast aptur af hjarta, þau væta sína sæng í tárnum með Davíð, og gráta beiffliga með Péttri; en sá gudlausni hefði enga hvíld, hann þeinkir ei annað, enn hvernig hann megi hinu illa framkoma, og eyðir öllum sálar og lífskröptum til að fylla girnd síns illfusa hjarta. Þótt nú að Guds fódurlig ást til mannfynsins sé jafnan búin til að taka við syndarannum, nær hann snýr sér til yfirbótar, þó kann eg efi að segja, að þessháttar manneskjum muni vera létt um apturhvarf, því Guds raust er mjög svo hardtölud á móti þeim, er hann segir, Mich. 2: vei þeim, sem hugja ránglætið, og þeim, sem stunda uppá hid illa í svefuhjúsum sínum, að þeir vilji framkvæma það þegar byrtir, nær sem það er í valdi þeirra. Sjái nú þeir til, sem ásetja að temja sér þvilíft hugarfar allt fram í dauðann, hvert þeir muni eiga hlut í þessari Guds gjæfku, um hverja eg læt nú að svo stöðnu úttalad vera, jafnvel þótt hin aldrei úttölud verði eður nógliga þrífud um alla eysíð, og vil svo koma til hins síðara, er eg hét um að ræða. Svo er nú Guð náðugur til að leita eptir ós, sem eg hefði sagt; en hverju erum vér nú andveldir til að láta ós finna? Guð hrópadi á Abam, er hann hafði syndgast, og sagði: hvar ert þú? og enn nú hrópar hann á ós dagliga í sínu h. orði, nær vér að demu þessa vors fódur brjótum hans skípanir; það fáum vér að finna í hans tíu laga bódordum, sem vér allir læra eignum strax á unga aldri. Abam og Eva feldu sig, er þau merktu Guds raust í aldingardinum; en strax sem hann kalladi mannum við nafn, þá ansadi hann og játadi synd sína. Svo er það enn nú fyrir ós, að á ung-

mennis-árum vorum heyrum vér ad sonnu raust Drottins í hans lognáli, vidlíft og Adam þittim af hans ferð um alþingardinn, en þá verður ofs þad fyrir, ad skýla ofs á meðal eifanna, þad er, í fávitsku barndómsins, og meinum, ad vér kunnum ad dyljast fyrir Guði, ef vér getum dulíft fyrir þeim, sem ofs er til trúad og við ofs eiga um ad vanda; svo er nú spilling náttúrunnar fráber í því, ad láta sig ecki finna af Guði, þótt eptir mannum sé leitad; en þess væri óskandi, ad þegar vér erum komin til vits og ára, og Gud kallar ofs með nafni, ad vér þá ecki atthlerar værum, heldur breittum eptir fodor vorum í því, ad dylja ecki lengi með ofs synd vora. Þú munt aðspyrja, hvad þad sé, ad Gud kalli einn með nafni; þad kalla eg ad vera, nær hann í sínu orði straffar þær syndirnar, sem þú ert sekur í; en þú villt ecki við þær kannast, annaðhvort af því, ad þú kallar þad litla edur enga synd, er þú vel mátt þekja synd ad vera, edur og ad þú ert svo förherdturn í þeim stóru syndinum, sem allir glæpi kalla, ad þú ecki ydrast þeirra; vaninn er vordinn svo ríkur í þinni spilltri náttúru, ad þú ei þekkir armód þinn og fátækt í Guds augliti, edur ad Gud er svo smár í þínum augum, ad þú ætlar hann munni ecki forsmá þann, sem hann vanvirðir, 1 Sam. 2; þegar menn hafa nú grein af einhverju þessu, erum vér þá ecki nærsta torveldir til ad láta ofs finna? Þegar vorir fyrstu foreldrar, af girðinni til ad þekja hid illa; neyttu þess ávartar, er þeim bannadur var, þá hlutu þau ósk sína, en þad fyrsta illt er þau þektu, voru sjálf þau og þeirra fatleysi. Af þessari fyrstu girnd hins fyrsta manns er innsmoginn til allra mauna nokkurskonar þorsti til ad vita þad sem illt er, hvadann flestar ódygdir og lestir spretta; en þess væri óskandi, ad fyrst vér einusinni höfum ratad í þetta spillingarinnar háttalag, ad ofs þá yrði hid sama fyrir, eins og vorum fyrstu foreldrum, ad vor angu lyfjust upp, svo vér þekktum sjálfa ofs og vora blygdan, vora veikleika og vora orbyrgd, og ad vér stadfastir værum í hugleidingu þessarar vorrar ómyndar, þá mundi þinn góði Girdir ecki einasta finna ofs, kynda sandi, heldur mundum vér leita hans andlitis strax sem hann kallar, hann mundi breita við ofs eins og þau, og flæda ofs, ecki með skinnflæðum, eins og foreldra vora, heldur með þeim réttlætis kyrtilinum, er hann útvegadi ofs, þegar hann hídsettur var; en fyrir því ad vér erum svo tómlátir í lífu, þá fylgir þad á eptir, ad vér sneydum hianinum þeirri gleði, sem hann þesir af einum syndara, sem ydran gjörir, og sjálfa ofs þeirra samneyti, sem í honum búa, þar vér kjósum heldur ad eta drafid af svina trygglinum, já, ad hverfa aptur, eins og þau, til leyrveltunnar, heldur em ad leita til hýbila vors Fodor og mettadir verda með Abraham, Isak og Jakob af nægtum Guds háfs eyllifligana. Þegar einn syndari ydrast af hjarta og lætur af glæpinum, þá kallar Drottinn ad hann hafi saud sinn fundid; en hverfu tregdomid ad sé til þess mörghum manni, þad er andséd af glæpinum, sem heimurinn er fullur af. Drottinn segir fyrir minn Jóþónia, 3-Kap., er hann talar um þá náð, er hann heitir ad veita ofs í Jesú Christo: vil umbreyta vorum fólksins, ad þær séu hreinar; og stömmu þar eptir segir hann: eptirleifar Israelis skulu ei ránglætíd fremja, og þeir skulu enga lógi mæla, og í þeirra munni skal ei fólsh tunga finnast. Þessi dyru spáðoms ord heyra og vorum tidum til, og minnu ei þrjóta þartil veröld þrýtur, því svo lengi þesir Tréllarinn lofad

ad vera hjá ofs. En hlustid til, hvernig Drottinn í þessum orðum útmálar hinn andliga Ísrael, kristnir meini! Munu þeir vera af því sandabáfi, sem lasta Gud með orði og verki, þeir sem ekkert lof þyngja honum með minni sínum, þeir ed falsta eida vinna við hans hráðnlíga nafn, ljúga, þakala, rugja og þrugga því með tungu sínni þínum bróður, sem með Guds Sonar blóði er endurfeyptur? Lángt er frá því, þeir eru engu síður án Guds í heiminum, og fjarlægir Ísraels borgarrétti, heldur enn hinir verstu heidingjar, um hverja Pálus talar, Róm. 1. Gjerid því yðran í Jesú nafni, ó, þér hin frásnúnu börnin! og leitid Drottins á meðar hann er ad finna, svo þér af honum fundnir verðid. Ekkert er það, sem meir hindrar gudrákni vora, heldur enn undandrátur yðranarinnar; hvernig kámt Guds ást í honum ad búa, sem ei dagliga lætur sig það ángra, ad hann hafi svo náðugan Gud stýgdan, hver ed í svo mörg ár hefir leitad á allar lundir eptir hans velferd, og viljad leida hann með gjæsku sínni og ríkdómi sinnar þolinmædi til apturhvarfs. Vér þeckjum ad sonnu glepi vora; vors Guds fœðurligt hjarta kœmmist vér og við, í því, ad líða þá; vér játum og vitum, ad ei verður þeirra sekt burttekin, nema þeir verði með beiskum tárnum affvegnir; en hverju fáir eru þeir, ed gjera svoddan yðran, sem þeim ad nokru leiti megi sambjóda. Vær erum nærri því ems lyudir og Guds fólk, eptir það Gud hafði leidd þá aptur úr herleidingunni, um hverja skrifad stendur, Hag. 1: þetta fólk segir: þar er ei kominn tími til ad byggja hús Drottins; en hann segir: er þar tími til ad þér skulud búa í þiljudum húsum, og þetta hús skal svo standa í eyði? Ofs hefir hinn góði Gud af ómælanligri gjæsku sínni frelsad frá Djöfulsins hertekningu í endurgétningar lauginni; en hverju tregir erum vér og hysknir í því ad uppbyggja hans kyrkju, sem er vort hjarta, með endurnýng vors innra manns, en fyrir voru jarðnefku húsi berum vér uðga umhyggju, eg meina kroppinn, þann ham sálarinnar, þar hún, sem er húsbóndinn, fer þó í öllu reidileysi. En hvað segir Drottinn um sitt fólk skœmmu síðar, í sama Kapítula: þér sáid mikid og safnid litlu inn, þér etid, en engan vegin til sádnings, þér drectid og verðid ekki drucknir, þér klæðist og verðid þó ekki varmir, og sá ed laun tekur, hann leggur þau í risinn sjóð. Sama hendir þá hálfkristnu á meðal vor, þá volgu, um hverja Guds Andi talar í Opínberingar bófinni, 3 Kap; þeir vilja ad sonnu Guds börn heita, en þó forgæfins, nema þeir brjóti nidur þá Satans kapellu, í hverri hinn gamli Adam þjónar honum og er hans prestur þar inni, en byggi Gudi eitt nýtt músteri í sínum limum með sannri trú, lifandi trú, sálubjálpligri trú, hver ed verki fyrir fjærleikann; þeir fá mikid; þeir lesa Guds ord, heyra það, en þó með hángandi hendi, því safna þeir litlu inn, svo varla nokkud þar af verður geymt í kornblödu hjartans þeim til nota, nær á þarf ad halda; þeir eta og drecta hold og blóð Drottins, en ekki til sádnings, miklu heldur til fordæmingar, Christó hafa þeir ad sonnu íklæðst, en affært sig honum aptur með gudlausu athæfi og hvervotnu hjartalagi; þeirra kristinnódmur er frosinn og hefir engan nátturligan varma, og þann laun, er þeir meina sig ad hafa fyrir líking sínnar gœðra verka, hver þeir gjera sjálfum sér til hrósmar, en ekki Gudi til dýrðar, þeim hella þeir í risinn sjóð, því hin sanna andnýkt hjartans er langt þar frá, og svo trúin, án hverrar ómöguligt er Gudi ad þáknast. Breitum ei þannig, kristnir menn! breitum ei þannig, heldur látum

ofs ydra þess, sem undanfarid er; sundurfremjum þor hjörtu með ángri og trega, áu hræfnis og eðfi um stundarsakir, heldur albarliga, idugliga og dagliga, því dagliga syndgumst vér og vinnum ávallt til hegningar, annars mun kristindómsins nafn að engu gagna ofs, eðfært heyrn orðsins, og eðfært vor kyrkjugangur, vorar ólmusur, né önnur góðverk, heldur mun það verða eins og Drottinn segir, fyrir munni Þaggei, 2 Kap: spyrjidi prestana að, ef nokkur þer helgadó hjót í sínu kápustanti, mun hann heilagur verða? hverjunt prestarnir svörudu, nei; og enn aptur sagði hann: ef nokkur sá, sem óhreinn er af dauðsli, snertir eitthvad þvilíft, hverjum þeir svörudu: það mun óhreint verða. Sama mun framkoma við þá, sem ei yðrast af hjarta, og eru svo volgir og tómlátir í verki sálar sinnar; það orðid er þeir heyrja, Guds lífhama og blóð, er þeir meðtaka, þenirnir, er þeir slápra út af munnum, kyrkjan, í hverri þeir virtast fyrir Guds augum, munu eðfi helga þá, miklu heldur, þar þeir eru sjálfir óhreinir, og eðfi þvegnir með laug sanrrar yðranar, þá munu þeir vanhelga þessa helgu dóma til fordæmingar sér og eðlifrar glótunar, nema þeir betur vandi yðran sína og apturhvarf frá syndunum; en við þessu dauðsþvegrast menn almenniliga, jafnvel þótt það sé Guds eigin raust í allri ritningunni; svo tregt veitir Heilegum Anda að koma ofs í leitina, þegar hinn góði Girdir að ofs leitar. D, hverju létt gjöra menn sér yðranar verkid! vér meinum að lygar, stuldur, hórdómar, gudlastanir, meinsæri og hinir versta klæfir og skammir, sem Djosullinn fær tilbúid í van trúarinnar börnum, verði með einu tári afþvegnar, og jafnvel þótt ei sé þar svo mjög af grunni hjartans; en Nintve borgar menn grétu syndir sínar í heila 40 daga; Davíð, sem var hinn fjærasti Guds vinur, hann grét þó beiffliga í set og ofku; Nebúhadegar mátti afþvo sitt ránglæti með sjó ára yðran. En hvad meinar þú þér byrji að gjöra, sem ert þér svo margra synða meðvitandi, og þó eru þær fleiri, sem þú eðfi veist, eðfi manst og eðfi athugadó hefir, og sumar kannsté haldir fyrir litla eður enga synd, en ert þó eðfi víss um, að þú hafir svo lángan frest til yðranar, sem að fjölda glapanna sambjóði? mun þér ei þórf á, að láta þig finna af honum, sem öllum stórsyndurum, tollheimumönnum og þutum hefir til sín bódid? Reid þig eðfi uppá ólmusur Þhariseanna, jafnvel þótt ólmusur séu af Gudi skipaðar, það heitir að vilja kaupa sáttmálans blóð; með yðran og sanrri trú á hinn Krosssesta verður það fengid, en eðfi með-fémunum, því öll veröldin með allri sinni dýrd er léttari en síð hjá einum drópa Guds Sonar blóðs, og dugir eðfært til að endurkaupa sál mannsins, svo sem Frelsarinn vottar, Marc. 8; lát þér þarfyrir allra mest þér um hugadó vera, þá munu þin útvortis verkin sjálfkrasa á eptir fylgja. Yðranin og trúin eru þær tvær hendur, er þá átt að breida á móti þinum Lauðnara, nær hann finnur þig villuráfsandi á eydimorku; gjör svo, þá munt þú leiditampur verða til allra góðra verka, því sá sem hefir plágado hjarta sitt með minningu sína illgjörða, hann mun skierast við að vinna það til þinnar raudu vellíngar, Gen. 25, er hinn slagi bragðarefur, Djosullinn, vill kaupa hans frumgétningu með, að standa út að nýu slíka plágu, er syndin hafði ablad honum, eður að þínast eðlislíga í helvíti að-óðrum kosti; og hann, sem trúir á Guds Son, og er víss um, að honum eru svo margar syndir uppgéfnar, hann elskar meir enn svo, að hann láti sér finnast hans bódorb þung, er hann svo heitt elskadi, að hann þar alla Guds reidi, þá hann var saklaus kval-

inn fyrir hans syndir. Veit eg að hverugt þetta stendur í voru valdi; enginn kann til Jesúm að komast, nema hans Fadir dragi hann, Jóh. 6, og hér stendur í guðspjallinu, að madurinn hafi leitað eptir þessum týnda saud; svo leitar Jesús að þér, þad mundi hann ei gjöra, nema honum væri alvara að hjálpa þér; hann leitar ekki förgæfins að neinum, nema þeim, sem ekki vill láta sig finna, eins og Þharisei og Skrifstjórnir; þarfyrir leitadi hann að tollheimtumönnum og bersyndugum, sem voru tapadir saudir, því hann var kominn til að frelsa þad sem tapad var; hann leitadi ekki lengi að Mattheo, áður enn hann lét sig finna, ekki að Zaccéo, ekki að hinu bersyndugu, ekki að hörkonunni, er hann afleysi í músterinu; engum af þessum bægdum syndirnar frá að láta sig finna, en Þharisei móttóðu S. Andra, Act. 7; því gengu og tollheimtumenni og þútur inn í Guðs ríki, þar sem þeir voru útreknir. Madurinn tók þenna saud á herdar sér; hvar fyrir? því að hann hafði svo lengi ráfað í villunni, að hann hefði ei sjálfur gánga kunnad; svo gjörir og Guð við syndarann; af því vér megnnum ekkert gott af sjálfum oðs að hugleida, aukheldur að framkvæma, þá ber hann oðs á höndum sér, eins og einn madur ber sinn son, sagði Móses um Guðs fólk í eyðimörkunni. Nú þar vér höfum svo náðugan Guð, að hvar sem syndin yfirgnæfir, þar yfirgnæfir þó náðin miklu framar, og svo mildan, að hann vill sjálfur gefa oðs frapt að þófnast sér, þá lát aldrei synd þína svo vara þér í angum, að þú eðist um hans miskni, né vantroyst svo þinu máttleysi, að þú ei strar fylgir honum eptir, því hans fraptur er í breiðum máttugur. Satt er þad, að Drottinn miklitar vondskaðan svo mjög, að enginn hlutur er öðru svo gagnstædur; vatnid er eldsins vinnur og úlfurinn saudanna, hjá því hatri, sem Guð hefði á því illa, annars mundi hann ekki hafa umid þad til að forlifa heiminn við sjálfan sig, að ofurselja síum eingetium Son í svo bitrar kvalir; þetta lætur hann oðs skilja, er hann segir: þó að Móses og Samúel stæðu frammi fyrir mér, þá væri ekki mitt síuni til þessa fólks, Jer. 15. En hér er ekki Móses né Samúel, Drottinn minn! hér er einn farráður syndari, ein órmædd sál, einn harmþrúnginn andi, einn týndur saundur, er þinn Sonur hefði þó aptur fundid, hver að er meiri ein Móses og Samúel; münt þú burtkaða honum, Drottinn! nær hann framber þad dýra gjald, er hans Frelfari lauk fyrir hann á trénu? fjærri sé þad þér, brunnur gjæstunnar, sem ekki villt syndarans danda; þad sé langt frá þér, Konungur alls landsins! að þú straffir hinn góða með þeim vonda, sagði Abraham; en eg em góður vordinn, þegar Sonar þins blóð er útrunnid í mitt tárablóð; þad er langt frá þér, sem engan villt burtreka þann ed til þin kinnur, at þú látir mig ekki njóta hans beya, sem þú burtir rakst, þegar hann kvaldið fyrir minar syndir, eða münt þú taka gjöld af báðum okkur? Og því skylða eg þá ei láta mig finna, nær minn hirðir leitar að mér, þótt syndir minar væru stærri en Góðme og Gomorra syndir? því mun eg vantroysta mér að betra minn lífiad, til at fylgja honum eptir, þar eg magna alla hluti með Pálo, fyrir hann, sem mig máttugan gjörir, Christum, Phil. 4; og er víðs um, að hvers eg bið Födurinn í hans nafni, þad minn hann veita mér, Jóh. 15. Þegar eg kem fyrir mángarans bord, þá em eg þó ekki víðs um, að eg fái þad mig girnir, jafnvel þótt eg hafi nóg fyrir að gjalda; stundum stortir hann voruna, stundum berða menn ekki kaupfáttir, og þad ber til, að annar býður meira ein eg við

því, sem eg fala; en þegar eg kém fyrir þínar náðar dyr, Herra minn! þá er ekki hætt við því, að eg fari erendislaus. Þess eru ekki dæmi, að þær bænir, sem eru í himninu sendar, hafi tómar aptur komið; eg kaupi þar með störtinum; nær eg hefi ekkert af sjálfum mér fram að leggja, þá fæ eg alla hluti fyrir alls ekkert; þar brestur efi það hver girnist, því þar eru nægtir Guds húfs; þar skal enginn hlaupa í kaup við mig, því þar er nóg fyrir alla, eins fyrir Manassen, svo sem fyrir Davíð, eins fyrir ræningjann á krossinum, svo sem fyrir Guds móður undir krossinum, eins fyrir þann, sem ekki hefir erfisad nema eina stund, svo sem hinn, er borid hefir hita og þúnga dagsins, nær menn bjóða það, með sund-
 urknosubum anda og trúndu hjarta, sem alleina fyrir Gudi gildir, það er hans Sonar forþénufta í hverjum honum vel þóknast. Gænum, með Födur og Heilögum Anda, sé lof, pris, ríki og magt, styrkleiki og dýrd, frá því nú er og að eylífu, amen!

II Sónsmessu Baptista.

Gudspjallid, Luc. 1 Kap.

Dg þá ed sá tími var kominn, það Elifabeth skylbi fæða, og hún fæddi son; og er nágrannar hennar og frændur heyrdu það, að Drottinn hafði miklad miskun sína við hana, samglöddust þeir henni. Dg það skædi, að þeir komu á hinum áttunda degi að umskera sveininn, og nefndu hann síns födurs nafni, Zacharias. En móðir hans svaradi og sagdi: aungv-
 anveginn! heldur skal hann Jóhannes heita. Dg þeir sögdu til hennar: þar er þó enginn í þinni ætt, sem að heitir þessu nafni. En þeir bendtu födur hans, hvað hann vildi að hann hétu. En hann beiddist knesaspjalds, skrifadi og sagdi: Jóhannes er hans heiti; og þeir undrudust allir. En jafnsnart laukst hans munnur upp, og tunga hans leidréttist, og hann taladi, lofandi Gud. Dg ötti kom yfir alla þeirra nágranna, og um allar fjallbygdir í Judea viðfrægdust öll þessi ord. Dg allir þeir ed það heyrdu, settu það sér í hjarta, og sögdu: hvor grunar þig að þessi sveinn verði, þvíad hönd Drottins var með honum? Dg Zacharias, fadir hans, fylltist af Heilögum Anda, spáði og sagdi: blefsadur sé Drottinn, Gud Israels, þvíad hann vitjadi og gjörði frelsan sínu folki, og hann uppreisti ofþ eitt hjálpar horn í húsi Davíðs, þjóns síns, svo sem hann hefir talad fyrir munn sína heilagra spamanna frá aldaöldi; hann frelsadi ofþ frá óvinum vorum, og af hendi allra þeirra, sem ofþ hata; hann gjörði og miskun-
 semd við fedur vora, og minntist á sinn heilaga fáttmdla, og á það færi, er hann fór födur vorum Abraham, að hann gjæfi ofþ það, að vér leystir af hendi óvina vorra, þjónudum honum án ótta, í heilagleika og réttlæti, fyrir honum sjálfum, alla vora lífdaga; og þú sveinn munt kallast spá-

madur hins Hærsta, þvíad þú munt fyrir renna augliti Drottins, ad tilbúa hans vegu, ad gefa hans fólki skilning sáluhjálparinnar í fyrirgefningu synda þeirra, fyrir misfunar=ýdur Guds vors, í hvörjum hann vitjadi vor upprunninn af hæðum, ad lýsa þeim sem í myrkrum og dauðans skugga sitja, til ad greiða fætur vorar framm á veg fridarins.

E r o r d í u m.

Sjá! eg mun senda minn engil fyrir mér, sá er tilreiði veginn undan mér, segir Drottinn, hjá Malach. 3 Kap. Ad þessi spáðómur hljóði uppá hinn fyrsta nýja Testamentisins spámánn, Jóhannem Efkrara, hvers minning vér í dag höldum, það er auðvitað af vitnisburði sjálfs Jrelsarans, er ritadur stendur hjá Matth. 11 Kap., hvar hann berliga þýðir hinn sama uppá hann; það er og ljóst, ad eins og morgunstaarnan gengur undan sólunni, svo rann þessi Guds vinur undan sínum Derra, Lausnara heimisins. Hann var áður gétinn í móðurkviði, og áður í heiminn fæddur; því lýsir engillinn, er hann bodadi móður Drottins gétuadinn, Lúc. 1, með þessum orðum; sjá þú, ad Elisabeth frændkona þin hefir og barn gétid í elli sinni, og þessi er sjötti mánuður hennar, sem kóllub var óþyrja. Drottinn var í heiminn fæddur af hreinni og ófleckadri menju, og þótt það væri hið mesta fuduverk, sem Gud hefir nokurn tíma gjört í öllu náttúrunnar ríki, þá var og það mjög svo undarligt, ad Jóhannes var alinn með þeirri konu, er svo mjög var til ára kominn. Jóhannes skirdi með vatni til ad búa Christó veg, sem eptirá kom og skirdi með H. Anda og eldi, Matth. 3; Jóhannes hóf sinn lærdóm með yðranar þrédikun, og fyrirgefningu syndanna, þar hann sagði: gjörð yðran, því Guds ríki er nálægt; þetta var og inntakid í öllum Christi lærdómi, er síðan á eptir fylgdi, og svo mun það verða allt til enda veraldar; því sagði hann forðum við lærisveinana, Lúc. 24: svo er það skrifad, og svo þyrjadi Christó ad lida, og upp=aptur rífa á þridja degi, og þrédikast láta í sínu nafni yðran og syndanna fyrirgefning hjá öllum þjóðum, hver náðarboðskapur ad einnig er til vor kominn. Nú gefur Jrelsarinn= þessum sínum forgaungumanni hann vitnisburð hjá Matth. 11. Kap., ad hann sé meiri enn nokkur spámáður; og mætti það sýnast, ad Drottins alvísá forsjá hafi sett þetta stóra ljós í óndverða Kristis kyrkju, það er í forþyri nýja testamentisins, til ad sýna öllum þeim, sem þar inni eru, edur innganga vilja, hverfu vegligt ad sé embætti forlíkunarinnar, sem Guds þenurum er tiltrúad. Vil og því á þessari blefsudu hátid taka mér fyrir hendur ad yfirvega: 1) hverfu virðuglig ad þeirra þjónusta eigi af öllum ha lðin ad vera; 2) hverfu mjög þeir eigi sjálfsá sig ad vanda. Hjálpa ófs þér til, góði Gud! fyrir Jesúm Christum, amen!

U t l e g g í n g í n.

Dg þú sveinn munt kallaft spámáður hins Hærsta; þetta embætti var mjög svo vegligt á dögum gl. testamentisins, svo það fylgdi kónungdóminum á stundum. Móses var spámáður, og þó höfðingi yfir Guds fólki; David var kónungur yfir öllum Ísrael, og þó spámáður, sem ljóst er af hans psálmum; þeir voru og mjög svo tignadir af gudhræddum kónungum; svo var Nathan í hávegum hjá David, Hazaria hjá Uza kónungi og Esajas hjá Ezechia. Nú eru það Guds kénimenn í nýja testamentinu, sem áður voru spámennirnir, því þetta orð ad spá, merkir ecki alltid ad segja fyrir ókomna hluti, svo sem gjörðu þeir á gl. testamentisins dögum, heldur í því, ad slytja Guds erendi og viðfrægja hans nafni. Hver mun gefa mér, ad allt þetta fólk kynni ad spá? sagði Móses, Núm. 11; fyrir yðar og dætur mínum spá, sagði Jóel, 2 Kap., það er, Gud býrta, lofa og vegsama.

Jóhannes Baptista verður hér nefndur spámáður ens Hærsta, og þó getur ekki um það að hann hafi fyrir sagt óvordna hluti; Drottinn segir, að hann sé meiri enn nokkur spámáður; áu efa meðal annara þess vegna, að allir spámenn spáðu til Christum, en Jóhannes bendti til hans með fingurinum, og sýndi mönnum Guds Son holdinu ikladdan. Hans eptirfomendur eru vorir kénntiféður; þeir boda oss Jesum Christum dáiium fyrir vorar syndir og upprifium oss til réttlætis; þeir sýna oss hann í ritningunum fyrir augnum afmaláðan með öllum hans ástgjöfum og velgjörningum. Hver er sú fórn gl. testamentisins, er jafnast megi við hans dýrmæta hold og blóð, sem hans þénarar útdeila í heilögu altarisins sakramentó? Hvert er vald svo mikid á jörðu, svo sem að leysa syndina hjá þeim ydrandi, og að binda hana hjá þeim, sem ekki vill ydrast né af henni láta? Jóh. 20. Sjáid þá, bráður minir! Hversu vegligt að er þetta embætti, sem þó af mörgum dára verður litils metid; ekki tók spámánn embættid svo mikla virðingu af valdshjörniini, þótt eg fyrir skömmu segdi, að Gud hefði samt hana með því, nær honum svo lífadi; hverntveggju eru hans umbodsmenn á jörðunni, og eiga honum þar inni að þjóna, eptir því sem hann hefir hverjum boðid. Þar voru og flestir af gl. testamentisins spámönnum, sem engin mikilmenni voru fyrir heiminum: Eliseus var frá plögnum tekinn; Jeremias var únglingur, þá hann var kalláður; Amos segir í sinnar bókar 7 Kap., ei var eg spámáður og ekki spámánn sonur, heldur var eg nántahirðir og leitadi eptir mörberjum; því tekur þetta vegliga embætti engan mindugleika af nokkurs manns persónu, ætt, atgjörfi, rífdóni, né öðrum veralbar hlutum, þar í er öll sambin fölgju, að þeir eru Drottins þénarar, allur rífdómurinn; að hann vill vera þeirra arfur, Núm. 18, allur mindugleikinn í því, að þeir eru ráðsmenn hans leyudardóma, og er það ekki lítið, bérni mín! Hver sem álitur það ófömma, meir enu það nærveranda. Eg þykist vita, að þar er enginn af yður, sá er ei-haldi Guds Son alls heidurs verðugan; en hvað segir Kristur við postulana: Hver hann forsmáir yður, hann forsmáir mig. Að vísu er það satt, að vorir kénntiféður ná ei tánnum þángað, sem þeir höfðu hálana, svo sem vér plögum að segja; mikid stórtir oss á við þeirra hugþryði, þolinnæði, kjarleika, bindindi, rofseni og aðrar kénnimannligar dygdir, þó eru þeir samt Christi þénarar, og þeir eð vaka yfir sálum yðrum, nær þeir gjöra sitt embætti eptir þeirri náð, sem þeim veitt er, með kostgjæfni; mun því Kristur ekki halda þann saklausan, sem vanvirðir hans annasta og veifasta þénara, því hann stendur og fellur sínum Herra. Eg vil nú í þetta sinn ekki fá mér til orða, hversu vér eignum þá að elska og virða fyrir þeirra eigin persónu, því eg hefi enhverju sinni áður um það talad; þeim er það og fyrir minnstu, að þeir af yður dæmdir verði, eður af mannligum degi, Drottinn er sá sem dæmir þá, 1 Cor. 4; þeirra óvirðing hjá mönnum er þeim heidur hjá Gudi, það hatur, sem veröldin leggur á þá, ablar þeim elsku í hinnum; sá aðráttur, er þeim skér í sínum tekjum, hann verður rífdómur í Guds fehirðslu; einn peningur, sem þá vantar hér, ablar hundrad peninga þar; en um hitt vil eg nú tala, að þér ekki forsmáid þeirra þjónustu, þótt þeir séu litilmótligir í yðar augum sumra herra, það er, kénningarnar og orðsins prédikun, því ef þér svo gjörid, þá forsmáid þér ekki þá,

heldur þann, sem þá sendi, og ef þér hatid þá fyrir samlestkann, þá hatid þér sálar yðar og stofnid þeim í þínum mesta vöðva. Eg bid yður, brædur! segir Pálus, 1 Thess. 5, að þér þekkid þá, sem erfida á meðal yðar, og standa fyrir yðar andliti og kenna yður, að þér hafið þá yfirnáta tjóra, fyrir þeirra verks sakir. Hvert er það verkid, kristnir menn? Það segir of Zacharias hér í gudspjallinu: að tilbúa hans vegin; hvers þá? hins Allra-hersta, þess Drottmarans, nær hann kénur til síns musteris, sem er þitt hjarta, það er, nær hann krefur þess, og hin heilaga Guddómsins þrenning vill þar innganga og vistarveru hjá þér gjöra; til þess eru Guds þénarar settir; seg mér, eru þeir þá illi verdir fyrir sitt verk, nær þeir gjöra það trúliga, og vilja fá þér söddan gæsti til þýsingar? En þetta skilft ekki þinni vantrúdu kynslóð; hún er eins og skjæfjan, sem Terrentius getur um í skrofsögumni, eins og hún sagdi um þinn drambláta stríðsmann, að ei hefði leyst við hann að tala, nema það sem hann hefði áður fyrirskalt. O já, talid það sem of er þótkanligt, eytir þvi sem eyrum klæja! Er ekki það hid sama, sem Drottinn segir hjá Amos, 2 Kap: þér hafið fyrirbóðid spámönnunum, segjandi; þér skulid ei spá; þessi Guds maður mátti og af þvi segja, Amos 7, þegar Amatzia, Jerósbams prestur í Bethel, sagdi við hann: þú sjáandi! far burt í Gydingaland og et þar braud og spá þar, en haldt ekki áfram að spá í Bethel, þvi það er kóngsins helgdómur og hans hús. O, þér villuðyr! þegar leonid östrar, hver mun ekki skélfast, og þegar Drottinn skipar, hver mun ekki þrédita? Amos 3; en hann skipar svo opt, sem að hans þénarar sjá, að yðar glæpir og ógudligar athafnir taka yfirhönd, en hver af hans trúlyndum þénum mun skélfast fyrir yðar óþvefka eður veidivýp, nær menn eru vissir um hans vináttu, í hvers hendi þér erud, eins og hid sína spámannsins belti, sem þó albrei hafdi í vott komid. Eg skal gjöra minn orð í þínum munni svo sem eld, en þetta fólk svo sem tré, þau er hann eyðir, segir Drottinn fyrir munni Jeremia, 5 Kap; en það orðid, sem guðhræddir Drottins þénarar hafa í munnum, það er og hans orð. En svo sem það, að Jerúsalem ekki strax uppbrann við Spámannsins orð, samt var báleldurinn ekki lángt í birtu; svo viti þinn guðlausí heimur, sem ekki vill leysa þessum eldi inngang í hjarta þitt til að brenna þar upp sorp og endemi holdligrá girnda, viti hann, segi eg, að hins eylísa laga mun skamt að bida, sem um aldir mun breuna þá, nema þeir ydrift af hjarta. Allir látumst vér til kyrkjunnar koma, allir þeyrum vér orbid og brúfum sakramentun, og svo sem ein hermitraka gjörum of læti í kristindöminum, en nær vér þetta hvas mest gjörum, þá gjæfi Gud að ekki atti þeima hjá sumum af of þad, sem Drottinn segir um Jüda, fyrir munni Jeremia, 5 Kap.: þar birtast rángsmáttir menn á meðal míns fólks, þeir sem liggja til lægis, og setja svörur fyrir fólkid að veida það svo sem það fuglarinn gjörir með sínum veidibrellum, og þeirra hús eru af þrettum full, eins og eitt fuglabúr er fullt af tálfulgum, þar út af verða þeir megtugir og ríkir, seitar og frjálsligir, þeir fara með ískapur, þeir halda engin réttindi, þeir framkvæma ekki málefni hins fodburlausa, og það luckast þeim; og almágin er á stundum ekki betri að sínu leiti. Það er að sönnu gráttligt til að vita, að heilir sasnadir þeyra svo margar þrédifanir, svo margar áminningar af Guds orði, en þegar menn krefja, að þeir gjöri greit á trú sínu, þá er varla tíundi hver, sem kunnir að gjöra það, svo sem kristnum máttir þeyjar; það er

eins og einn ófönnugur hlutur fyrir þeim, og eins og draumur Nebúchadnezar's, Dan. 2, er hann sagði, að orðið væri horfið sér; ó, hversu litill er þetta að virða embætti forlíkunarinnar! Þú segir, að orðið sé horfið þér, þú getir því ekki í minni haldbið; með þessu dæmir þú sjálfan þig, barn mitt! enginn er svo minnisljóð, að hann af svo mörgum þröskulum, svo mörgum fortolum, hvar hið sama verður óþessinnis ítrekað, að hann ei geti svo mikil minnst, ef hann vantar ekki eptirtektina, sem að duga megi honum til sálshjálpar, heldur valda því umsvif veraldarinnar og holdligr þankar, að menn ekki itreka með sjálfum sér, edur bryna fyrir sínum börnum og hjónum þá, sem sagt hefir verið, því kénur Djöfulinn og stelur ordinu úr hjartanu, svo undir eins og þú flýgur út úr fyrkjúnni, svo flýgur það úr huga þér. Nær minn tónglómur hátíðin líða, að vér kunnum að selja fæðsluna? sögðu Gyðingar forðum, Amos 8; en þess væri óskandi, að nokkrir gáringar segðu ekki í hjarta sínu, nær þeir undir Guds orða heyrn sitja: nær mun þessi orðsnápur hætta, svo vér megum fara að flémta ós með vorum lífum? hversu vel verður þröskular embættid virðt af svöðan viftola manneskjum? Gætíð þess, kristnir menn! að þau dýrin voru í gl. testamentinu einasta hrein föllud, sem að jörtrudu; sjá þú og til, að þú helgir hvílbardaginn; en hvernig verður hann helgður? ekki er einn dagur af sjálfum sér öðrum helgari, heldur verða þeir svo eptir Guds og yfirvaldsins budi, en þú helgar hann, ef þú helgar sjálfan þig, ekki einasta með því, að heyra Guds ord, heldur og þinn, að itreka það með sjálfum þér; er þú heyrt hefir, og veltir þú fyrir þér eins og dýrin fóðrinu í maganum og muninum, og viljir þú til fulls halda því og aldrei sleppa, þá breitt eptir því í lífi þínu; lát það vera hjá þér svo sem eitt mót, hvar í gjördir þínar jafnan steyptar séu, þá mun það vera svo sem stafur já, sem á bókfell er ritadur, og þínar gjördir munu hrósa þér, svo sem eitt bilati úr gulli steypt, og nær þú svo gjörir, þá kalla eg, að þú af alþöru virðir og elskir þetta heilaga forlíkunarinnar embætti. Og hvað stóðar það mannum, að hann orðid heyrir, nema hann öldungis leggi það uppá hjartad og lífi þar eptir; edur mun þetta heilaga embætti vera úmstiptad fyrir síðasafir? edur eiga Guds þénarar að vera yður eins og börn, þau á strætum játn og fölludu til hinna: vér höfum fyrir yður í þípur blásid, og þér hafid ekki dansad, vér þuldum yður harma vora, og þér hafid ekki grátid? Lúc. 7. Þeir Guds ord heyra athugalaust, og ekki hirða um að færa ávort þar af, þeir draga sjálfa sig maguliga á talar, ekki einasta í því, að það mun rísa upp í dómnum á móti þeim á síðasta begi, Jóh. 12, hvað þó er hið skelfiligasta, og vill gjöra þeirra forðæming miklu hræðiligr en Svóðme og Gomorra, heldur eru þeir dærligir í því, að þeir hjá eyru sínu til að heyra þann hlut, sem þeim er þinn mestli leidi á, alleina til að hræsna fyrir monnum, og hafa þess þó engin not í þessum heimi, sem er þeirra himnaríki, en eyllif gjöf annars heims, svo sem eg fyrir flömmu sagði. Gætíð að, hvað það er, sem Zacharias segir framvegis um þenna unga svein: og til að gefa hans fólki skilning sálshjálparinnar til fyrirgeþingar synda þeirra. Til þess hins sama eru yður og kénendurnir settir, br. m.! ekki það, að þeir gefi yður skilninginn, heldur ein Johannes; hann skírdi með vatni alleina, svo gjöra og þeir; Páll má planta svo sem hann vill, og Apólló vökva, 1 Cor. 3,

en það er þó forgæfins, nema að Guð ávortinu gefi; en samt fæða þeir sálir yðar á því heilugema líffins orði, sem að er kraktur Guðs til sálhjálpur öllum þeim, sem trúna, og þegar Guðs Audi samtengist því í rétttrúndu hjarta, þá kann manneskjan ecki að fara á mis við það að vara eptir fullkomnum mælir Christi aldurs, sem Pálus að orði kénst, Eph. 4, og þykir mér svo sem að hann ecki mjög elski sálu sína, sem ecki vill það vinna til, að henni hólpid verði, að þiggja naudsýnliga uppfræding af prestri sínum, og þeyra hann í Guðs stad talandi með hinu mestu athygli. Ecki liggja syndirnar mjög þungt á honum, sem að ecki með allri sálar og lífs audmykt og kristilígun undirbúningi framkénur fyrir Guð í skriptastólinu, til að þiggja af honum kvittun synda sína fyrir meðalgaungu hans þénara; en Guð náði! að þar er varla nokkur hlutur sá, ed suinir menn hafi á því líttan viðbjób svo sem á þessari heilíusánlígun þjórnstu, svo nær ed annaðhvort hræsni edur óttinu dregur þá undir Guðs orða þeyru, þá er það svo sem þeir ættu að gánga til píllar, aðgjærandi það lítt, að þeir eiga þar að finna sálun sínum fódur, svo þeir megi umflýa eyllifar helvittis píllir. En segid mér þó, ef Rain, Achithóþhel, Júdas og hinu ríki sál-gætingur máttu eiga kost á að hverfa ár kvöluum og sitja undir einni-prédíkin, mundu þeir ecki kalla það hinu stærsta velgjörning, og óska að sú prédíkin aldrei þryti? hvílltur dáraskapur er það þá, að fráfelast það, meðan nábartímum er, fyrir þvert madur getur kvittur vordid við þær ómnræðilígun hörmúngar, er þeir nú þínast í. Gylid því raustu hróp-andans í eydimorku: gjörid yðran, þvíad Guðs ríki er nálægt! þóðum Guði, að hann þeyri ecki sendt ós engla af hinu til að fráða ós, þeyra nálægd ver mundum ei standast, heldur synduga menn, vora líka; þarsfyrir, sá sem elskar sálu sína, hann elski sínu sálusorg-ara, og þiggi hans þjórnstu með allri hógværd og undirgefni; og er það nú svo um þid fyrra úttalad.

Uf Jóhanni hafa allir Christi þénarar það fyrst að læra, að forsmá heimíun með öllu því sem í honum er, og sérdeilis aud og mannvírdingar. Jóhannes var nógu ættstór, burdir hans vóru til þess, að hann kunni að verða ríkur hófðingi meðal síns fólks; fadir hans var einn kénimadur, já, ecki einn almennilígun kénimadur, heldur af roð Abíæ (svo sem Lúkas hér um skrifar, 1 Kap.), hver ed var hinu áttundi meðal níðja Eleazars Arons sonar, hófudprests, svo sem þar um má lesa í Kron. 24; hans móðir Elíabeth var og af Arons dætrum, svo sem Lúkas einnig vottar, hverjum ættid að kénimanns-skapurinn fylgdi, sem var ein stór tign meðal Gyðinganna. Nú þótt hann væri svo ætt-göfugur, sem sagt er, þá útvaldi hann heldur að þjóna Guði í eydimorku, heldur enn að bera tign fædra sína; að vísu er það satt, brædur mínir! að enginn er skýldingur til þess að hafna öllum tímánlígun munum, eins og Jóhannes, því hann var sérilígun kallad-ur til þessa embættis; Guð þeyri breitt vægdarsamlígun við ós, og leyft ós að búa í land-íun meðal brædra vorra, og hafa þess not, er hann og koníngurinn hafa ós úthlutad; en þó ecki að seilast þar fram yfir. Jóhannes yfirgaf alla hluti fyrir Christi sakir, það sama gjördu og hans Postular, svo sem Pétur vottar, Matth. 19; en þess væri að óska, að ei syndust þeir á meðal vor, sem yfirgefa Christum fyrir veraldlíga hluti. Þessu vil eg til þeirra vífid hafa, er lítt edur eckert hirða um sítt embætti, en eru allir soðnir ofan í

fjárplög og amasafu, brúfandi jafnvel síns embættis mindugleika til síns eigin ábata, en eðfi Christs kyrkju til eblingar, svo hætt er við, að þar fannist eins margir Júda lifar, þeir eð selji sínu Herra fyrir fáeina peninga, svo sem Petri stallbrædur, þeir eð yfirgefa alla hluti hans vegna, og að það meigi við nokkra segja, er Drottinn talar hjá Micheam 3 Kap: nær þeir hafa að tryggja með tönnumum, þá hrópa þeir fríðum, en þeim, sem eðfi lætur upp í munni þeirra, beða þeir stríð; þeir eta syndir míns fólks, segir Drottinn fyrir munni Hóseá 4 Kap., og þeir reisa hug sínu við þeirra ránglæti. Með sama móti talar Drottinn um þessa leigulíða og um daglaunaram, Deut. 24, er hann segir þeir reisi hug sínu við launin; og er það nærsta vel sagt, því einu hirdulans kúminadur, nær hann hefir það hann eta skal, þá stettir hann litid um fólksins syndir, því reisir hann hug sínu alleina á móti launumum, en leggur að litlu hans umbót eður framför, sem hann þiggur launin af, og fagnar jafnvel af vöndu athæfi, ef syndarinn vill það leysa með nokkru prestsins gagni, gjörandi svo Bethel að Bethaven, það er, Guds hús að hegóna hjá. Enginn brúti það fyrir affökun, að hann neyðist til þóllift að gjöra fyrir vanefna og fátæktar jafi: hvar er sá af yður, að hann láti aptur byrjar fyrir eðfert, eður kvæfi á mínu altari fyri eðfert? segir Drottinn við kúminumina, Mal. 1; svo má og um ofs segja; enginn er sá eð þjóni Christo ókeppis, þótt ei séu margra laun svo ríflig, svo sem kyrkjuþenaranna í gl. testamentinu, og vanti hér nokkud, mun það þúsundfalda apturgjaldast í upprísi réttláttra; eður hvað mun verða af þeim launumum, er þér ætlid yður af Christo fyrir yðar starf, ef þér tald þau fram fyrir hendur á hönum í þessu lífi? trúid mér til, að það mun eðfi verða ándvældt að vera Júdas hér, en Pétur þar, og er þá betra hér litid að hafa, og þar fulltrikur að vera, ef annaðhvert vera skal; fyrir því látum ofs það sagt vera, er Jóhannes sagdi stríðsmönnumum þeim, er komu til hans skirnar, og það þess heldur sem vér erum Christi stríðsmenn: gjörid engum ofrífi og prettid engan, heldur verid ánægdir með yðar mála, Lúk. 3. Það annað, sem Guds kúminum eiga að nema af Jóhanni, er hans skynsamligt vandlæti í hans embætti. Þar komu til hans skirnar tollheimtumum, Lúk. 3, sem haldnir voru hid versta fólk, þeim sagdi hann með hæglati, að þeir skyldu eðfert gjöra fram yfir það, sem bodid væri; þar komu til hans stríðsmenn, þeim sagdi hann og með spekt það sama, er eg fyrir skömmu umgat; en þar komu og til hans skirnar Pharisei, sem haldnir voru hinir vífustu, hinir heilögustu, og Saducei, hinir réttlátustu; þessir voru engir smælingjar, því allt fólkid hné að þessum tvennum flokkum, voru og margir höfðingjar Gyðinga af þeim; en af því að þeir voru hræfnarar, þá vogadi þessi Guds madur að segja við þá: Þér nöðrufyn, hvar hefir kénut yður að umflýja tilkomandi reidi? gjörid því verduga ávortu yðraninni, og segid ei með sjálfum yður: Abraham hófum vér fyrir födur; hann vogadi að segja hinum gudlausá Seróði kóngi: Þér byrjar eðfi að hafa þíns bróðurs egtakvinnu. Telfandi munni þeir nú vera medal vor, brædur mínir! sem svo alvarliga tali til þeirra, er sig kalla höfðingja á medal vor, jafnvel þótt að mismíðin séu svo mörg í fari sumra þeirra, að eðfi þurfi sjónhagan mann til að þekka þau. O, Gud veri ofs lífsamur, og gjæfi að menn vildu til þess hugsa, hversu landid er fullt af svívirðing! ágirnd, ránglæti, gripdeildir, föröktun

Guds, forsmán hans orða, lanslæti, hatur til náttugans, lygar og rögur ganga skýnum herra og hrópa í himinnum, svo að nærri því sýnist liggja, að hinn Almáttugi muni ítreka þau orð fyrir eyrum vorum, er hann í fyrstu taladi við Ezechielem, 7 Kap: haf snoruna til reidu, því landið er fullt af höfudgjörningum og sjálf borgin af ofríki; og þetta verður þó annaðhyert ecki, edur með hángandi hendi, straffað af þeim, sem þó eiga að gjöra reikning hinum alvalda Dómara fyrir sál hins ógudliga á síðarsta degi, allra síst hjá þeim, sem megtugir eru, jafnvel þótt þeir annaðhyert séu fremstir í flokki, bæði að reisa þvilíft, edur og að forþvara þá, ed það gjöra. Þér segid: það gilðir ecki, ei að síður heyra þeir ofs eins og dvergmaðl fjallanna; en hvað vitid þér af því, brædur mínir! hafid þér til þess reynt? hafid þér hlýdt budi Þáls í því, að kalla í ákafa og vægja ecki, að straffa, ógna og áminna í tína og ótíma með allri þolinmædi? 2 Tim. 4; nema þér svo gjörid, þá vitid þér ecki hvað Gud kann fyrir yðar þjónustu að útrétta. Áttlid ei til að það sé nóg að leggja höndina á plóginn, en líta svo aptur til þess, sem til baka er; þeir ed svo gjöra, eru ei hæfir til að leida sjálfa sig né aðra til himnaríkis. Gud vill ecki láta þetta vid sitt verk þótt lítid áoríft; skodum dæmi Elíæ, skodum Jónæ dæmi; Gud vill láta sitt orð vöndum og góðum prédíka, svo það annaðhyert frelsi edur fordæmi; heyrid hvað hann segir vid Ezechielem, 2 Kap: eg mun senda þig til þeirra og að þú segir þeim: svo segir Drottinn, hvert heldur þeir heyra það, edur þeir mótskodu veita, því þeir eru eitt þverbrotdid hús; óttaft ecki, þótt þeir séu mótviljugir og þinum varnir, og að þú bíur á millum höggorma. En Gud gjæfi, að óttum edur fegirnir skeldi ecki sverdi andans í skeidunum hjá ofs á stundum, svo meim ecki vanhælgudu Gud fyrir einu hucfa byggimjols og einu bita brands, og samundu svo kudda undir hvern armlegg, eins og hinar folsku spákonur gjördu undir Jerúsalems eydileggingu, Ezech. 13, til að teikna þar með frid, hvar þó enginn fridur var! O, brædur mínir! því skýldum vér þó hræðast þá rjítandi eldbranda, og ecki miklu framur hinn lifanda Gud, hvers umbod vér á hendi höfum? Láttum ofs heyra það hann segir vid Jeremiam, 1 Kap: vert ecki óttasleginn fyrir þeirra augum, að eg ei síndurmerji þig í þeirra anglti: hvert er þá nú betra, að sjá skálfinn vglu sig, og hann fái þó engu til vegar komid, elligar að mæta Guds óblidu; og að hann síndurmerji ofs að þeim ásjáendum? Gud kann að tryða Undskotann undir fætur hins minnsta vesálungs, sem honum treyfir og gjörir verk sínar kallarar í hans ótta, afheldur þá smáþúfana, sem vér höfum að berjast vid; upphefjum því vorar raddir sem aðrar básumur, segjum Ísracl til sína synda og Jakub til sína misgjörda, svo ei verdi þeirra blóds af ofs krasst á hinum mikla degi alls holds, nær hver einn mun hafa nóg með sínar syndir, þótt ei gjöri hann sig hluttakandi í annarligum. Í þridja máta hefir Jóhannes með sínu dæmi kénnt ofs, að vér skulum vera árvafrir og kostgæfir í lærdóminum. Hans fyrkja var eydimörkin, því Jerúsalems museri höfdu þeir gjört að ræningjabali; hann fór í kringum allt það land, er lá vid Jórdan, og prédíkadu sírn yðranarinnar til fyrirgefningar syndanna, Luc. 3; út þángad fór til hans Jerúsalem og allt Gyðingaland, svo sem Mattheus vottar, 3 Kap.; þetta var stór sókn, brædur mínir! fyrir einn mann, og skulum vér ecki meima, að hans verk hafi einasta verid að skira, því Lúkas segir, svo sem eg strar áminntist, að

hann hafi prédikað ydranar skirniuna; það stilst mér að sé, að hann hafi útlagt og útlitast fyrir þeim, er komu til hans skirnar, hvílitur að væri sá lærdómur, uppá hvern þeir skirnaft, og hvernig eptir honum ætti að lifa; það sýna þessi orð af hans prédíktum: gjerið ydran, þviad Guds ríki er nálægt, ítem: gjerið verðuga ávortu ydraninni; svo er eg viss um, að hann engann hefir til sinnar skirnar tekið, af þeim sem hafa verið komnir til vits og ára, sem ecki hefir verið fullnuma í þessum lærdómi, nærsta ólíkur þeim af oss, sem setja við bords Drottins í heilagri kvöldmáltíð ecki einasta íngli; ja, heldur og afgangla á stundum; sem ecki kunna að reyna og prófa sjálfa sig, né gjöra stíl á lífhama Drottins og annari fæðu. Stór var þessi sókn Jóhannis, bráður m.! og gaf hann þó öllum í réttan tíma það þeim byrjandi, annars minndi Drottinn ecki sagt hafa, að frá hans degum hefði hiinnaríft lídið ofríki, Matth. 11. Þorur sóknir eru langtum minni, þó vantar þær á stundum það þær nauðsynliga viðburða; þær segid: það vantar þær? eg vil hér til svara, ecki öllum, en þó mörgum: þær vantar sjaldnast sakramentun, þó vita menn, að af því þær á stundum hjá sumum hverjum, en þá vantar kostgjafna undirvisun, bæði um sakramentun, og um aðrar trúarinnar greinir, sem eru ómissandi til sálhjálpur. Zacharias spáir um sinn son, að hann muni gefa Guds fólki skilning sáluþjálfunarinnar til fyrirgefningar synda þeirra; svo eigum vér að gjöra, annars er verkid ónýtt. Svad gaguar þeim skirniun, sem vér höfum veitt hana, nema vér grandgæflliga útkfirum fyrir þeim hennar krapt, nær þeir dragast á legg, minnum þá á, það þeir hafa þær Gudi lofad, kénnum þeim að endurnýja þann gjæsturíka náðariunnar sáttmála dagliga með sjfeldri ydran og endurnýning lífernisins. Svad stodar þeim hold og blóð Drottins, nema vér fyrir hans aðstod íklæðum þá einu brúðkaups klæði, áður enn þeir framkoma fyrir svo skelfiliga hátígn, kénnum þeim að ydrast syndanna, að vita það þeir þær meðtaka, að trúa því, og að brjóta ecki framur endurnýning síns skirnar sáttmála vísvitandi. Þetta og annað þvílíkt er að gefa Guds fólki skilning sálhjálpunarinnar, og nema vér þetta gjörum, þá vanhælgum vér þessa dýru dóma, svo að þeir verða til fordæmingar, bæði þeim sem þá handtéra, og hinum sem vidtaka. Þú villt kannstle segja: eg em ecki fæddur með S. Andra eins og Jóhannes, því er ei von, að eg svo miklu af stad komi; eg játa það, þær heimtíft og ecki svo miklu af nokrum einum af oss, svo sent af honum, vér mundum og skamt komast með að afstafa svo miklu; samt höfum vér allir S. Andra meðtekið, og allir höfum vér vit og skyn þegid af Gudi, oss hafa foreldrar vorir til menta sett, svo vér kynnum öðrum að kenna. Hefði Gud fyrirfæð, að til manna sálhjálpur þyrfti sérilagi Andans gáfur, eins og Jóhannes og Postularnir höfðu, þá hefði sú Andans gáfa jafnan samfara vorðid kristninni; en hennar Meistar, sem bezt veit, það þessari byggingu þagar, hann vill nú láta sína þjóna nægjaft með almenniligar náttúrunnar gáfur, hverjar hann þó jafnan styrkir með krapti síns Andra, þær sem ástundan og árvekni er fyrir. Segid mér, hver er sá af oss, ef hann hefir einhvern kostgjafnum eyrendisreka, að ecki leggi hann hömm allt í hendurnar til að framkvæma það eyrendi? viljum vér þá ætla, að Brunnur gjæftunnar, sem svo mjög ekkadi sálhjálp manna, að hann gaf sinn Son í daubann fyrir oss, hann muni láta sína þénara vanta sína aðstod, nær hann sér þeirra

kostgjæfni; en það er gráttligt til að vita, hverju tónlátir að sumir menn eru í þessari ydju, og láta sér um allt annað meira gjöf vera, en gjöra Guds verk að háverfi; já, það er annkunarverdur hlutur, svo almúgum, sem ekki veit Guds réttindi, hann fær þau ekki að heyra sumstadar af fávísun eður hirdlausum orðsins þeirrum; fari þeir villt, þeir verða ei leiddréttir, syndgi þeir, þar verður ei aðfundib, ferherðist þeir í syndunum, þá verður þó ekki þeirra forstöðad hjarta sundurmarid með Guds orði, hvort að er einu eldur og einu hamar, segir þann fyrir munu spámannsins, sem að flettiun í sundurnolar, Jerem. 23; dygðin verður á stundum hotud, loftunum hrófad, eður þeir verða affaðadir, sérdeilis séu þeir gjördir ofs í vil; mun það ei vera hid sama og Drottinn segir, Ezech. 13: fólftid byggir upp einn vegg af leyr, og þeir klína hann með ónstu kalki; vei þeim heimsku spámömmum, segir Drottinn, er gánga eptir sínum anda, þinir smámenntu eru lífir refsum á eydimorku, ó, Ísrael! segir hann; Gud gjæfi, að þessi pestilentia ekki dræpi sér midur hjá ofs! Það má kalla, að þeir fylgi sínum eiginn anda, er tala hvad þeim í hug kénnt, það þeir aldrei í ritunum síu, eður jurtu upp af Ísraels brunni, heldur þeirra eigin drauma, og þó skammast þeir sín ekki að segja: Drottinn hefir sagt það, þó Drottinn haf þad aldrei talad, segir Ezechiel spámadur, 22 Kap; svo kalla og þessir Guds orð, hvad sem þeir rugla, ef munurinn alleina freyðir, eins og á skeidmæddum hesti. Refarnir eru foltuir í eyrimorkunni, svo ráfa og nokkrir kénntendur um þurra stadi og síma ekki, hvar með þeir kunní sitt eður amara líf að vera; þeir snikka út úr þorsum og fávísunum bófum það sem engum er til nota: skrofjögur, heimskuligar samklingar og rángar útlekkingar á stundum, til að tesja af timann, svo það verður ei varid, að menn meiga þeyra þær sumar prédikanir, af hverjum enginn er nokru nær í sínu saluhjálpar verki.

D, Guds menn! látid yður þó einhverri tíma til hugar koma að fósttra hjörd Drottins; er hann afrekad hefir með sínu eigin blóði, og yfir hverja S. Andi hefir yður tilsjónarmenn setta, Act, 20. Þharad vildi ekki gefa Ísraels sonum hálm eður mürstein til að gjöra það verk, er hann hafði bodid þeim, og þó heinti hann verfid af þeim; eins virðast mér lyndir þeir kénntemntu, er eckert hirða um Christi arfleifd, sem þeim er til vottunar fengin; þeir heimta af fólkinu, að þeir lifi kristiliga og gjöri kjerleikans verk, en ekki kénna þeir þeim aðferd líkra hluta, og ekki gánga þeir undan odrum í þvi, sem þeir bjóða, já, sumir jafnvel þvínga af þeim, það sem þeir kynnu að gjöra verk kjerleikans með; er þetta að vera Christi og hans Postula eptirbreitari og eptirkomari, af hverju vér þó skernum ofs? Latid yður það ekki heldur nóg þykja, brædur minir! þótt þér hafid þegid góðar gáfur til að kénna, eður þótt yðar kénningu sé hrófad af mömmum; það er að sonnu stór Guds ástgjof, og hans þeirrum mjog svo þorf til að uppbyggja hans kyrkju, en láti menn sér það í hug koma, er sagdi forðum þíim góðir Hirdir vid sína lærifveina: fagnid ei yfir þvi, að djöslarnir eru yður undirgefntir, heldur af þvi, að yðar nosh eru skrifud á himnum, Luc. 10; svo vil eg og segja í vidlitum hlut, þó ekki öldungis þinum sama: fagnid ekki yfir þvi, að menn hrósa yður, þvi yður kynni að heinda hid sama og Heródem, hvern engilling sló, af þvi hann gaf ei Guði dhrdina, Act. 12, heldur fagnid af þvi, ef jafnadir yðar leiddréttast, ef þér með kristiliga dami og rofsanri kénningu leidd nokurn

á Guds veg, svo að þér séu vissir um, að þeir með yður og þér með þeim munuð Guds ríki erfa; gleðjist af þessu, því til þess eruð þér settir, þar í eiga allir yðar atburdir, allir sálar og lífhamans kraptar að reyna sig, og ecki til að útvega hrós málsuillinnar hjá mönnum, því eigi gagnadi það hinum vondu Þhariseis þótt Kristur segdi, að menn skyldu gjöra eptir öllu því sem þeir töludu, og ei að síður voru þeir blindir, blindra leiddogarar, hræsningar, eiturormar og nödrufyn; því kalla eg ecki þann að vera hinn besta prest, sem hefir hid mesta alþyðulof af fúni talsgáfu, heldur þann sem hefir hina bestu tilheyrendur og bezt til hinnaríkis uppfrædda, sem elski Gud og náúngann, og varðveiti sjálfa sig flecklaufa frá heimi þessum; hann les sitt festibréf fyrir himnaríki svo opt sem hann sér, að hans tilheyrendur ganga á Guds vegi og verfa sína sáluhjálp með ugg og ótta. **D**, þú mikli Hirdir sandanna! bið þú þinn himneska Föður fyrir oss, að bæði kunnendur og tilheyrendur mættu svo taka vara á sálu sinni hér í lífi, að vér í Lambsins brúðkaup til samans umleiddir verðum; það bænheyri þínu náðugi Gud, fyrir Sonarins forþénuðu, amen!

Fjórða Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, Eúc. 6 Kap.

Dg Jesús sagdi til sinna lærisveina: verid missunsamir, líka sem yðar Fadir er missunsamur. Ungvan skulud þér dæma, svo að þér dæmist eigi; fordæmid ecki, svo að þér fordæmist eigi; fyrirgefíð, og þá mun yður fyrirgefíð verða. Gefíð, og þá skal yður gefast; góða, samþrykta, velskæna og yfirfljótanliga mæling munu þeir gefa í yðar skaut; þvíad með þeirri hinni sömu mælingu hvörri þér mældi út, mun yður inn aptur mælt verða. Dg hann sagdi þeim eina eptirlíking: hvört kann nokud blindur blindan að leida? falla þeir ecki báðir í gröfina? lærisveinninn er eigi yfir sínum meistara, en hvör helst sem fullkominn er, hann mun vera sem hans meistari. Svad sér þú ögnina í þíns bróðurs auga, en að þeim bjálkanum, sem í þínu auga er, gjætir þú eigi? eda hvörninn máttu segja bróður þínum: bróðir! leyf þú að eg í burt dragi ögnina úr þínu auga, þar ed þú sér ecki sjálfur bjálkann í þínu auga? þú hræsniari! drag fyrst út bjálkann úr þínu auga, og sjá þú þá svo til, að þú fái út dregid ögnina, sem er í þíns bróðurs auga.

E r o r d i u m.

Dæmid rétta dæma, segir Gud til síns fólks hjá Zachariam í 7 Kap. Hvernig segir þá Drottinn hér í gudspjallinu: dæmid ei, svo þér ei dæmdir verðið; fordæmid ei, svo þér verðið ei fordæmdir. Í þessu ber það að athuga, að þegar Drottinn býður sínu fólki að dæma rétta dæma, þá er auðséd, að hann gjörir ráð spör þeim sem rángit eru, og bannar þá; svo gjörir og Frelsarinn hér í gudspjallinu.

Guds er dómurinn, segir Drottinn. Það hefir jafnann verid háttur Andskotans, síðann hann datt úr heidrinum, að apa eptir Guds hátið, og svo vill hann og setja sig á dómstólinn á flundum; svo sem Gud situr á millum gudanna í dómunum, Ps. 82, svo er ecki trútr um, að Þjandinn megi stelast þar inn, eg vil ecki segja að hann gangi þar beiliga, þótt ei verdi hann seður líkhamligum augum, samt mega mienn þó sjá hans verk; þegar svo ber við, því af þerra ávarium skulub þér þekja þá, segir Lausnarinn; og þetta tekst honum eptir því, sem þeir eru lyndir til, sem dómara sitja, og að því leiti, sem þeir hafa Gud fyrir augum sér, og óttast hinn alvalda himins og jacobar Dómara. Dómurum er misfarid, eins og ódrum mönnum; þar situr Móses á dómstóti, þar situr o. Elí; þar sat Salémon, þar sat og Achab; þar sat Þhéurgus, þar sat og Pilatus, og eru þau dæmi óþrjóðandi. Gud gjæfi menn þesdu færri af Elí, Achab's og Pilati bræðrum, en þinir væru fleiri, þá mundum vér ecki svo þerliga sjá það teikn hins síðarsta allsherjar dóm's, sem Lausnarinn segir ós fyrir hjá Mattheum, 24 Kap., að fyrir því, að ránglætid ver, þá kólni þjerleiki margra, svo sem það nú sjá má af öllum þeim, sem að því gjæta, en sinna hvar mest að þeim, sem fyrir því verða. Þar eru og dómara hmisslagir; 1) er þar dómara embætti; sem til þeyrir fyrkjunnar þjónustumönnum, hverjum alvarliga bannad verður að segja hið illa gott, Esa. 5, og skilpad, að þeir aðgæini hið laka frá því dhræta, að ei bodi þeir: sit, hvar enginn er, til að villa sálirnar; hannig dæmdi og fo dæmdi Lausnarinn ógud'ig; Phariseos; 2) er það hinn almenniligi laga-étur, hver af Gudi er til fettur mannfönu til góða og vidurhald's; 3) eru þeir, ed menn almenniliga kalla dagdóma, hverja Frelfarinn sérilagi bannar hér í evangélió, um hverja eg vil nú í þetta sinn nockud frammar tala, eptir því sem Gud gefur náð til. En þú alls hölds dómari, þerra Jesú Krísti! styrk þú mig hér til með náð þins Anda, fyrir þína forþénuðu, amen.

U t l e g g i n g i n .

Þessir skádligu dagdómar verða með morgu móti og margra orsaka vegna; fyrst, þegar menni niðra því, sem náúnganum er vel gefid, og meiga ei þola að því sé á lopt haldid. Þetta illgrefti sprettur af þeirri fálu drambsemi og ófund, er liggur í blóðinu hjá ós Adams sonum, sunnum meir, en sunnum minna; vel sé þeim, sem geta dreyid þetta eytur með þekkingu síns eigiun óverdugleika, áður enn það blæs upp sálina, henni til eylifrar glotunar, sem vis er þeim, ed þroka sér upp og þyfir að enginn standi sér jafnsættis, því Gud mótfendur dramblátum, segir ritningin, og hvar vill sjá heimvon eiga, sem hefir Konung himnanna fyrir óvin, nema með honum, sem Drottinn steypti af hinmi i eylifar píslir, vegna hinnar fyrstu drambsemi. Seyr þú mér, mold og afka, þú vesæll ormasekur! er nockud annars ágæti þin niðran? ef þú ert kostum þúinn, á ecki Gud frjálst að gjöra annann þér jafnann edur fremri, ef hann vill? því hræfir þú þá Gudi i andlitid og smánar hans mynd, sem er dygðin, með þinni saurugri og óhlátsandri tungu? en munt þú ná því, sem þú eptirleitir, þjæri! og ecki heldur tapa virðingu þinni með annars niðran, hverri þú ecki mundir haldid hafa? ! Ald visu; ef hrasninn þegdi, þá misti hann ecki bráðina á flundum. Þegar eg heyrir einn lasta það sem vel er gjört, þá slýgur mér strar i hug, hvar min þessi madur vilja lofad hafa, fyrst hann lastar góða hluti? eg get ecki annad meint, enn að hann kunni ecki grein ill's og góds, edur að hann tali af hatri, þar hann ecki ann náúnga sinum sammælis, edur og i þrjúja lagi, að hann uggir fyrir að honum sé hrófad frammar sér, og sé eg þá, að hinn er fremri, jafnyel að sjálfs hans dómi, þótt ecki vilji hann dóminn uppsægja; svo skerdir nú hans mælgri virðingu hans, að minni byggju, á

hverja lund sem þetta tekid er, . hvern eg ella hefði kannské fyrir góðan mann halðid. Enginn leiti eptir því, sem hans er, heldur eptir því sem annars er, segir Pálus, 1 Cor. 10; langt eru þeir frá því, er vilja taka sændina frá öðrum, til að auka sína með. Einn þjófur er vidurstyggiligur í manna augum, og verður ei móti því sagt, að þetta er nocturskonar þjófnadur í Guðs augli, því hann sem niðrar öðrum, hann stelur virðingunni frá náunga sínum, og er það svo miklu argari þjófnadur, sem heidurinn er fénu dýrmatari. Hann sem lastar það sem vel er gjört, hann er lygari, því hann segir hlutinn odrúsi eum hann er; eum hvað segir Syrach, 20 Kap: betri er einn þjófur enn einn sífeldur lygari, þó munu þeir báðir bluckuma hreppa. Hafi hver annann sér í virðingu ædra, segir Pálus eum aptur; vel gjöra þeir það, sem verða nærri því sjúfir, ef aðrir eru ágjættir jafnframt þeim; það er vel tilfundid á vora tungu, að menn gefa þviliku sjúkdóms nafn, því menn kalla þann vfundsjúkan, sem plágadur er af þessum djósi. Engu eru þeir betri, sem þegja yfir því, sem lofsverdt er; þeir ræna eins dygdina sínum launum, sem er heidurinn, og væri hún eðfi sín eigin verlaun, þá mundi hún verða eins og verkamadur sá, er leiddist að vinna ófeypis; það er einslags lagaleysi og réttar neifun að vilja eðfi hrósa því, sem lofsverdt er, og eðfi skilur þetta tvent odrúsi, eum það að dæma rángt og að neita réttarins, og er hvortveggja svirðing bæði fyrir Guði og mönnum, svo varla má uppá millum sjá, hver skommur að herra situr í Tjandans ríki. Í öðru lagi eru þeir, sem drepa út hinar minnstu náungans ávirðingar og gjöra úfalda úr misflugunni, það er stórglæpi úr litilli yfirfjón. Um þessa rángsmínu dóma talar Trelsharinn hér í gudspjallinu, þar hann segir: hvað sér þú oguina í þins bróðurs auga, en þann bjálkann, sem í þinu auga er; aðgjættir þú eðfi. Varla er noctur lostur tidari í heiminum eum þessi; menn eru svo gefnir fyrir að leita upp annara misgjordir, svo grandfignir í að sjá þær, svo málsfjallir í að drepa þær út, þar vér erum þó sjálfir lystum hládnir, ef vorar hugsanir, ord og gjerdir attu að stífast á þinu réttvísa allsherjar kwarda; eður hver er sá eð segja kinni: mitt hjarta er hreint? Verða má, að þú sért eðfi svo lagiun á þann loft, er þú svo lastar á öðrum, en elur kannské aðra verri, og samsinnir þeim, sem eru þinir stallbráður í sliku; þér þyfir vænt um þina eigin klæfi, eins og apinjummi um unga sína, þótt þeir séu allra kvikinda ljótastir (ef það má noctud ljótt kalla, sem Drottinn skapad hefir), og þó eðfi sé annað, þá er þetta glæpur nógu stór, að þú gjörir þins náunga ávirðing svo stóra, en affakar þina eigin, sem kannské er miklu stærri. Hinn dramblátir lystir þinu ágjarna, en sig kallar hann hugprádan; hinn ágjarinn lastar þinn eyðslufama, sig nefnir hann forfjalann; hinn eyðslufami brirlar þinum aðsjála, en hann vill vrlátur heita, og svo þyfir hverjum ós sinn fagl fagur; og eðfi einasta þetta, heldur það, sem vér erum sjálfir hvað meit gefnir fyrir, það drepum vér út á öðrum (sem er stakt bligdunarleysi) jafnvel á góðum mönnum og heidvirdum, ef þá kann eitthvad þvilikt að henda, sem vér sjálfir höfum gjört að handverki og daglegri idju, til þess að gjöra þá eins svartu og ós, og að þeirra dæmi skuli hera skuggann á vora glæpi; en fáir hirða um að draga fyrst út bjálkann úr sínu auga, að þeir megi síðan út draga oguina úr síns bróðurs auga, það er: að vanda

og tenja fyrst sjálfan sig, að maður síðan megi áminna sinn bróður með þess meira frelsi og áverti; hér um talar Páulus rökfamliga, Róm. 2, segjandi: í því, að þú annað dæmir, þá fordæmir þú sjálfan þig, því þú gjörir hið sama sem þú dæmir; en meinar þú, ó, maður! sérhver sá, er dæmir þá eð þvílíkt gjöra (segir hann), og þú gjörir hið sama, að þú munir umflýja Guds dóm? hvert að er sanhljóða því sem hér stendur í gudspjallinu: dæmid ecki, svo þér verdid ecki dæmdir; og er það merkiligt, sem Postulinn segir hér: í því, að þú dæmir annann, þá fordæmir þú sjálfan þig! það er: með því að þú gjörir þig að dómara í annars ávirðingu, í hverri þú þó sjálfur sekur ert, þá ablar þú þér fordæmingar, því Gud vill þínar syndir dæma í reidilí sinni fyrir þessa hlutseni þína, þar þú fellur inn í hans embætti, sem dómurinn alleina tilheyrir, svo sem Jakob vottar segjandi, Jak. 4: einn er lögjafarinn, sá eð kann að frelsa og torkýna, en hver ert þú, sem annað dæmir? og þetta stéður optast í þeim hlutum, sem ofs albeillis ecki víðfoma. Eg kann ecki að segja, að mér ei leyfist að kalla það illa gjört, sem mér er tilgjört; ef það er illa gjört, þá vil eg heldur láta löginn dæma milli mína og míns mótsodunnans, heldureinn leggja sjálfur dóm á hans tilgjört, því hverki gildir minn dómur mikid, nema að gjöra mig sek- an fyrir Guds dómi, svo og tek eg hann fram fyrir hendur á valdstjórninni, hver að er sett góðum til forþvars en vöndum til hegningar. En hvað á eg með að dæma um það mig ei snertir í enu minnsta? hvað varðar mig um að dæma þá, sem fyrir utan eru? segir Páulus um heidingjana, 1 Cor. 5; syndgar nokkur, þá syndgar hann móti Gudi og móti sjálfum sér, móti öðrum, en mér ecki; eg vil dæma hann að svo miklu leiti, að eg varist hans dæmi, og áminna hann og leidrétta, ef eg fæ því víðfomid, þó svo, að eg dragi fyrst út hjálkann úr minni auga, en ecki vil eg úthrópa synd hans, og allra sízt gjöra hana stærri enn hún er, hvar frá Gud varðveiti mig, heldur affata, ef hún er þannig, að hún verður affökud, og sá öðrvið dæmir sinn náunga, hann tekur Guds rétt frá honum, og gjörir sig að þess herra, sem hann dæmir, þar hann er þó ecki nema samþjón. Merkiliga talar Páulus hér um, segjandi, Róm. 14: hver ert þú, sem fordæmir annarlígan þjón? hann stendur og fellur sínum drottai. Jakob segir, 2 Kap. um þá sem fara í mannvirðingar, að þeir séu vordnir vöndra hugfana dómara; en eckert er manngreinar alit verca eður heimskuligra, ein það að kalla sig hóskan og heilagan, jafnvel þó vér allir hrossum í mörgu, en nida sína brædur fyrir sömu líti, sem vér leikum ofs að, eins og öðru tabli, eður kannst öðrum verri; veldur það því, að menn gjöra sér svo annat um að hntfa eptir náung- ans gjördum og ávirðingum, að menn fá ecki tórn til að ramnsaka sínar eigin, til hvers Drottinn bendir hér í gudspjallinu, því ef tertans meining er rétt athugud, þá heitir það svo: þú starr á kvistinn, sem er í þíns bróðurs auga, en þann hjálkann, sem í þínu auga er, hugleidir þú ecki, það er: ofs verður svo starfhynt á það, sem vér ljótt sjáum á vorum náunga, og hófum svo mikid ómak fyrir að gjöra það enn þá ljótara á stundum, að ofs kénur ecki í hug að eins, að vér séum í hinu sama valdir; svo langt er frá því, að vér ramnsökum vorn lífnad, eður leitum í fylsnum vors hjarta eptir því, sem þar kynni fólgid að vera, og fyrir því vér hófum rétt áfram, þá sjáum vér ecki kreppuna, sem á bakinu hángir (svo sem í hinum gríffa orðshatti segir), veldur þessu hin bolvada sjálfseiska, er

liggur í voru spilltu blóði; og þessi grein af dagdómunum er nú þess skadligri, sem hún er almennari, og varla fyrir nokkra synd halðin manna á meðal. Mennt fœma saman til svoddan dóm, svo sem til annars gæstabods, og í sjálfum gæstabodunum bygg eg að þessi rétturinn smæði hvað bezt á stundum; en það er að óttast fyrir, að Satan hafi tilbúid þeim einn rétt í myrkra salnum, er skémta sér að þessu, það er, að þeir eti sínar tungur út af ofraun, Apoc. 16, sem þær brúkað hafa til slíkra rángsniunna dóm, nema þeir þessi synd sína, ydrift hennar og láti af henni á meðan enn þá er tími til að dæma sjálfan sig. Gldum því raustu Jakobs, er hann segir, Jak. 4: talid ecki hver á móti öðrum, fá ed talar á móti sínum bróður, og fá ed fordæmir bróður síun; hann talar á móti lögmaðinu og fordæmir lögmaðid, en ef þú fordæmir lögmaðid, þá ert þú ecki lögmaðsins geymari, heldur dómari. Í hinu þridju ród eru þeir, sem lasta og úthrópa þá glæpi, sem bædi eru opinberir og svo hrópligir, að þeirra ljótleik getur að sönnu enginn affakad og enginn heidsvirður maður þill þeim hrósa, er slíkt adhafast; en það gjöra þunir, ecki af því að þeir hati svoddan lesti, edur til að lagfæra þann, sem að þeim fundum verður, edur öðrum til viðvornar, heldur þess vegna, að eitt illt skap hefir gaman og umdæli af að lasta og fagnar hverri orsök er hann kaun að fá þar til, svo langt er frá því, að hann manniun elsti edur leidrétta vilji, edur og í þridja lagi, að hann með þess fordæmingu, sem illa breittir, vill smida sjálfum sér nockurskonar ágjetis edur afbrygdís mynd í annara þannkum, svo hann geti sagt: eg em ecki svo sem þessi tollheimtumadur, Lúe. 18.; svo langt er hann frá því að bera niðid af þeim, sem hann dæmir um, því hann, sem þarf annara saurinda með til að segra sig, hann má ecki vera mjög hjartur sjálfur. Þú gudlaus maður! hafir þú gaman af að lasta ávirðingar þíns náunga, þó þær stórar séu, hvernig ert þú þá betri enn hann? Það hefir og Andskotim, og er hann þó verri enn hinu argasti syndari. Sá sem drýgt hefir einn glæp, hann kaun að ydrast, því máttugur er Gud að reisa hann, segir Pálus, Róm. 14; það sé eg af dæmi Manassís, Davids, Péturs, hinnar bersyndugu og hórfomunnar, er Drottinn aflessti í musterinu; en hvernig villt þú, Satans engill! umflyja Guds reidi og fyrirdæminguna, þar þú hefir skémtun af annara löstun, þótt ei drýgir þú sjálfur þá? Hver verður svo hneirladur, að eg stífni ecki? segir Pálus; það sagdi hann þessvegna, að hann hatadi lestina, en elstadi meunina; en hver verður svo brotligur, að þú fagnir ecki? þú elur flugu hatursins og ofundarinnar á þess annarra, og gengur þannig í lid með flugnahofdingjannum Belzebul og sver hömun trúnad, en skýtt undan merki þíns Frelsara, í hvers holdi Gud fordæmdi þína synd, sem Pálus vottar, Róm. 8, með því að þú fordæmir þinn bróður, hvern Gud hefir skipað þér að áminna og leidrétta, en aldrei féck hann þér nockurn svoddan dóm edur vald yfir honum. Já, þar eru þeir til, er svo rítt umbod hafa tekid af Sjandanum, að þeir locka náungum fyrst til að syndga, að þeir síðan hafa megi það þeir kunnir að lasta og dæma um; þessi er Djöfulsins atferð; svo gjordi hann í öndverdu við vora móður Evu, en síðan hefir hann ei látid af að brisla Guds hersloekum og ásaka þá; svo klagadi hann Job fyrir Guði, svo stóð hann til hægri handar Jósúa, hinum æbsta presti, til að mótkanda honum, Zach. 3, og þetta sparar hann ecki enn nú í dag að útrétta fyrir sína umbodsmenn,

vantrúarinnar lörn, í hverjum hann kröptugur er; en Guð straffi þig Satan, hann lifir enn nú, sem Babiljóns konungur vóg á vigt, Dan. 5; máttugur er hann enn í dag að þrifa sína branda út af hennar eldi, eins og Jósuam, en troða þig undir fætur vorar, hundurinn þinn! og að stoðva þínum óaldrar flokki. Svo er nú þessi rángsjúna dóma aðferð ein Satans idja, og þeir ed sér tenja hana mega þar um vísir vera, að hann geldur þeim í skileyri, það er, með eyllifum brúrlum og eyllifri smáum, nema þeir gangi úr þenustuinni á meðan þar segist enn þá: í dag, því annað hefir hann ekki sínum mönnum í mála að gefa. Gleiri eru að sonnu greinir þessara dagdóma, en eg vil hér með fyrst láta í þetta süm. En hvað skulu menn þá hér til segja? eiga menn alla að jofnu að leggja, og ekkert um það hirða, hvornig náningum stíckar sér? þjærri sé því. Drottinn Jesús gefur ofs hér í evangélio-hin stírustu lög, eptir hverjum náningum á og má að saklausu dæma; segjandi: þú hræsnari! drag fyrst út hjálkann úr þínu auga, og þá munt þú sjá til að útdraga kvistinu úr þíns bróðurs anga; sem vildi hann sagt hafa: meðan kvisturinn er í þínu auga, þá ert þú ekki svo starpsým, að þú getir séð hvert það er hjálki, edur ei, sem er í auga bróður þíns; ekki banuar hann, já, hann býður, að maður skuli átelja süm bróður, þegar hann sýndgár, og aftelja hann þeim lostum, sem hann er gjarn á og kammfæ þeckir ei sjálfur, edur hyggur ekki svo ljóta að vera, því vér fyrirgefum sjálfum ofs jafnan meira enn öðrum, og því er það velgjörningur og Guði þeggt verk að vanda um við sínu bróður í sliku, en þó svo, að dómurinn byrji fyrst á voru eigin húsi, og því segir hann: drag fyrst út hjálkann úr þínu auga. Hvað mun einn, sem veitur er í einhverju, leiddréttast við það, þótt einn glæpamaður deili á hann? mun hann ekki langtum heldur gefa honum orsök til að bríela sér um sínar eigin stannmir. Süm heilsætti spotti hinn stacca, og sá sem hvítur er, blámanninn, segir hið látinska stáld; hið sama er að segja um þann, sem öðrum vill segja til glæpa sína; þótt enginn af ofs sé heilagur og þar vanti mífid á, þá skal hann að sonnu ráðsveinari vera, sem annann vill áminna, heldur enn hinn, edur að minnsta kosti ekki í þeim lesti fundium, sem hann átélur um, annars mun hann bráðliga heyrja: læknir! hjálpa sjálfum þér; og Páulus segir honum beiskann sannleika, Róm. 2: þú kénir öðrum, segir hann, þú þrédikar, að ei skuli stela, og þú stelur; þú segir ei þjáli hörðóm drygja, og þú drygir hör; þú hefir andstogd á stírgoðum, en stelur helgum dómum; þú hrófar þér af loqmálinu, en vanvirðir Guð með loqmálfrús yfirtróðslu. Af þessu sjáum vér, hverju ómífsandi það er, að vanda sjálfan sig, fyrir þann sem við annann vill umvanda, og gjörir hann með því tvo hluti góða, ssem er, að hann varðveitir sig óstraffanligan og ávinnur Guði eina sál til himnaríkis, hverju engin er þægari fórn honum, og ei þótt einn bitaði allar sínar eigur niður fyrir fátæka, 1 Cor. 13; svo nauðsynligir og Guði þeckir eru nú svoddan dómur. Og hvað segir loqmálid, Levit. 19: þú stalt ekki vera einn lastmunnur edur baktalari meðal þíns fólks, og ei heldur stalt þú hata þinn bróður í þínu hjarta, heldur staltu átelja þinn bróður, að þú berir ekki skuld hans vegna; hér sýnist mér að hann, sem rannsakar nýrun, kalli það að hata süm bróður í sínu hjarta, að segja honum ekki til vanma sína, ef maður sér þá, og að hver einn gjöri sig hluttatandi í þeirri sýnd, er hann sér að stríðir á náningum, en vill þó ekki vara hann við; þessa bið eg

þeir gjæti, sem gjöra einn nærri því að Guði, meðan hann heyrir til, en tala um hann allar skammir, jafnvel ljúgandi, nær hann sýr við bakinu; en hvernig sem því er varid, þá sjáum vér, hverju vel að þessi lögmales grein kemur saman við hið algjörða nýja testamentis síns lögmales, því hið fyrra, sem er lastmælgir og óhróður, það bannar Drottinn hér í guðspjallinu með þessum orðum: fordæmid ecki, svo þér verdid ecki fordæmdir, en hið síðara, þar hann segir: drag síðan kvistum út úr þíns bróðurs auga. Frelsarinn gefur ofs eitt bóbord, Matth. 18, segjandi: ef þinn bróðir syndgar á móti þér, þá far og átél hann millum þín og hans; ef þinn bróðir heyrir þér, þá hefir þú áunnid þinn bróður; ef nú Drottinn býður, að menn skuli svo gjöra, nær einni brýtur öðrum á móti, hvað miklu heldur mun hann vilja það skuli sté til að leiddretta hann, sem fer villur vega og ofs gjörir þó eckert á móti í því sem hann syndgar; það er svo miklu meira fjærleiks verk öllum öðrum fjærleiks verkum, sem að sálin, með Guðs Sonar blóði endurfeypt, er öllu öðru dýrmatari.

Eina vareygðarsemi hefi eg á að minnast, áður enn eg skilst við þetta mál, sem er, að hvað helst sem vér í þessu gjörum, þá framfomi svöððan dómur af elskunni til námgans velferðar, og að þeir beri hana eptir sér; dæmum og ecki heldur eptir alþýðu rómi, edur um það, sem vér ei skynjum, heldur um þá hluti, sem ofs aspecttir eru og vér höfum vitsmuni á. Margur fer villt í þessu; sunur átelsja einn, af því þeir vilja taka sér til nokkurskonar vald yfir honum, og sýna þar með stórmennsku sína, það ablar opt forsmánuar og athláturs alleina; nokrir eru beiflundadir og harðmæltir, jafnvel þótt þeir vilji vel, en það stílur ecki þeim, sem við á að taka. Menn verða að fara með einn viltan syndara, þann sem ecki er forherdur í vöndskunni, eins og með hrátt egg, sérdeilis þá, sem lufkar hofsar í veröldinni; erti menn þeirra illt skap með beryrdum, þá verða þeir eins og hús það er hrymir, að það brotnar sjálfst, en brýtur í sundur allt það, sem nudir því verður. Þetta vil eg þeim sagt hafa, sem Guð hefir ecki sérilagi umbodid að segja Jakob til sinna synða og Ísrael til sinna misgjörða; þinn sem Guðs umbod er tiltrúad, þeir hafa frelsi til að straffa, vöna og ámiuna, allra helst hina þverbrotnu, og þegar illkan og ógudligt athæfi tekur til að drotna í landinu (og þó vill Páulus að Guðs vandlæti skuli vera með skynsemi), Róm. 12, því þeir gjöra slíkt í Guðs stad, en ecki undir síni persónu; og trúi eg að enginn sé svo dárlegur, að hann þykist við Guðs orð, þótt það væri framboðid af einum aumasta vesæling, nema sá, sem vildi engil fyrir prest hafa; og gjöri einn Drottins madur það ecki, þá mun hann bráðliga heyra með Jeremia: þú stalt ecki hræðast fyrir þeirra augliti, ella mun eg sundurmerja þig fyrir augum þeirra; og mun eg öllu heldur kjósa að sjá stálfinn hyla sig, enn að Guðs reiði tortýni mér að hönum á sjáanda: edur hvað segir Páulus, Gal. 1: hefda eg hingad til monnum þóknast, þá væri eg ecki Christí þenari. En hinum öðrum, sem ecki hafa neinu þvilifu að skipta við amann, þeim vil eg gefa það sama ráð, er gaf forðum St Páll þeim í Galatia, 6 Kap., segjandi: brædur! ef nokkur madur verður yfirstigiinn af einhverri hrossun, þér sem andligir erud, leiddrettid þann sama með högsverum anda; gegni einn veraldar sonur því með hösmód og forsi, svo sem þeirra er venja til, og segi eins og hinn Hebreski við Mósen, Exóð. 2: hver hefir sett þig dómara í millum okkar? þú vardar það litlu; eg hefi samt frelsad salu mína, en hans

blóð er yfir hans höfði, er ei vilði þola heilsumsamliga áminning, Ezech. 33. Svo hugleidid nú þetta, kristnir menn! og látið yður mál mitt í eyrum loda, allir erum vér syndugir og enginn sá eð gott gjöri og ekki einn, látum því dóminni byrjast fyrst á sjálfum oss, og munum vér síður adra dæma; sé það endir vörðar iðju á kvöldum og stöndum upp til þess sama á morgna; Dómarinn stendur fyrir dyrunum, hver mun standast fyrir hans dómi, ef hann vill í dóm ganga við þræla sína, en hann vill alla þá dæma í bræði sínu, er sinn bróður dæma; því segir hann: dæmið ekki, svo þér ekki verðið dæmið. Annadhyvert vill Guð dæma þá, er vér tökum oss dóms vald yfir, ellegar hann vill þá ekki dæma; vilji hann dæma nokurn, þá gildir vor dómur ekkert, nema til að fordæma sjálfa oss, því hans er dómurinn: vilji hann ekki dæma, þá er það hræðiligt að vilja dæma þann, sem Guð heldur saklausan, og honum er það gjöriv, er fordæmingin svo vis, sem hinum er miskunin. Athugum þetta, en gleymum þó ekki að áminnaðst innbyrðis með höggverum anda til leiddréttingar og uppbyggingar, og samvitskum vorum til frelsunar, að ei gjörum vér oss hluttatara í annarligum syndum, eður höfum samfélag með ófrjóffnum verkum myrkranna. En þú stóri allsherjar Dómari! þú sem dæmir veröldina með réttvísi, þú sem alleina munt réttlátur fundinn verða, nær þú dæmist, gef þú að vér svo dæmum sjálfa oss, að vér ekki verðum af þér fordæmið, heldur inngangum frá dauðanum til líffins; bænheyr það, miskunfami Guð! fyrir þíns Sonar, alls holds Dómara, forþémsstu, amen!

II Vitjunar dag Mariu.

Gudsþjallid, Luc. 1 Kap.

U þeim dögum stóð María upp, og fór með flýti til fjallbygða í borgina Júda, inngæf í hús Zacharía og heilsadi Elzabeth. Og það fléði svo, þá er Elzabeth heyrði heilsum Mariu, að barnið spratt upp í hennar kvíði. Og Elzabeth uppfylltist af heilögum Anda, kalladi hári röddu og sagði: blesud ertu á meðal kvænna og blesadur er ávörtur kvíðar þíns, og hvadan kemur mér þetta, að móðir Drottins míns kemur til mín? Sjá þú, þá er rödd þinnar kvæðu kom mér til eyrna spratt barnið upp af fögnudi í mínum kvíði; sæl er hún, sem trúði, þvíad það mun fullkomnaft, hvað henni var sagt af Drottini. María sagði: mín ónd miklar Drottinn, og minn andi gladdist í Guði, heilsugjafara mínum, því hann leit á læging ambáttar sinnar; sjá! af því munu mig hédan af allar öttir secla falla, þvíad hann gjörði við mig mikla hluti, sá sem máttugur er, og hans miskunsemi varir frá einni kynslóð til annarar yfir öllum þeim sem hann óttast; hann framdi magt, með sínum armi sundurdreifði hann dramblátum í þeirra hjartans huran; völduga setti hann af stóli, og upphóf lítiláta; húngrada fyllti hann gjædum,

og hinum ríku slepti hann orþirgum; hann endurminntist misfunar sinnar, og meðtók sinn þjón Ísrael, svo sem hann taladi til fedra vorra, Abraham og hans afkvæmis, að eyllifu. Og María var hjá henni svo nær sem um þrjá mánuði, og fór síðan aptur til síns heimkynnis.

E r o r d i u m.

Það var síður á dögum gl. testamentsins meðal Guds fólks, að þegar hann hafði gjört eitthvert merkiligt dásemdard verk á meðal þeirra, þá þrífubu þeir hann með lofsaungum, til þess að eptirkomendurnir kynnu með þeim sömu að tigna hans dýrðarfulla nafn, þegar þeir minntust á svoðann Guds stórmætti. Þegar Móses hafði leiot allan Ísrael í gegnum hafid rauða þurum sótum, en drect Pharaóni og öllu hans líti þar í, þá þrífadi allur Ísrael Gud með nýjum lofsaung, og María spákona; systir Arónis, tók sér bumbu í hönd, og allar konurnar gengu út eptir henni með bumbum og hljóðpipum, og hún saung fyrir þeim: sýngid lof Drottni, því hann hefir stórliga miklad sig, þeslinum og riddaranum hefir hann í sjóinn niðurkastet, Erób. 15. Stórt var þetta furduverk Drottins, er hann hér gjörði við Ísrael, þó er það miklu meita, sem hin blestada mey og módir að Christó jungfrú María, þrífir hér í þessu heitaga evangélió með þeim dýrðliga lofsaung, er vér strax heyrðum í gudspjallinu; Móses leiddi Ísrael út af Egyptalands þrældómi, Guds Sonur hefir ofi af syndarinnar og Djöfulsins þrældómi útlept; Gud stepti Pharaóni og hans hermönnum ofan í sjóinn, en Jesús hefir hinn sterka hervopnada Djöful afklædt sinni hardneskju, og troðid hann undir sinna barna fætur; sjóinn klaufft í sundur, þegar Ísrael fór af Egyptó, en í holdteskju Guds Sonar eru himin og jörð samtengd, og öllum Guds börnum í honum tilbúinn einn nýr og lifandi vegur, ecki inn í Canaan, heldur til himnaríkis, á það land lifandi manna, hvar að er gnótt fagnadarins og gleðiligt líferni til Föðursins hægri handar. Anna; Elkaná húsfrú, saung Gudi einn þacklætis saung fyrir þann son, er hún hafði fengid með þen af Gudi, en Guds módir þrífir nafn ens allra þærsta fyrir þann son, er hverki hún, né nokkur syndugra manna, kunnir um að biðja; Lea, Jakobs húsfrú, sagdi forðum, er Síþa el henni Afser: nú munu allar konur mig sæla falla, en María sefir hér með öllum meira rétti: hédan af munu mig allar ættir sæta falla, því hún bar þann í sinum kvíði, í hverjum allar ættkvíslir jarðar blestadar eru. Og fyrir því, brædur mínir! að vér höfum einni af hans föllingu meðtekid, þá látum ofi nú fagna með móður Drottins, og skoda á þessu stundarkorni: hvað ágjætt það sé, að mikla hann, og að gleðja sig í Gudi sinum heilugja fara: hver orð eg vil nú alleina hugleida í þetta sinn. Styrk ofi hér til, ó, þú Brunnur alls freidar og fagnadar! með náð þinnar gjæsku, í Jesú nafni, amen!

U t l e g g i n g i n.

Dýrdin og vegsendin er svo stór hlutur, að flestir girnast hana frammar öðrum hlutum; jafnvel þeir, sem eckert lofsverdt vinna, þeir vilja þó láta tigna sig; og svo er manneskjan gefin fyrir heidrinum, að sumir tapa hinum rétta heidri til að útvega sér fánýtt hrós, en sumir vilja láta sér hrósa, jafnvel af óbyggðunum; svo er þó ærgirundin ríft í vorri mold og öflu; en enginn af öllum þeim, er eptir vegsendinni kappast, er þó verður hennar fyrir hjálfan sig, ef menn skulu samleikann tala. Þér ber dýrdin og heidurinn, sefir spánadurinn undir allra manna persónu, að engum fráskildum, en ofi ber blygðan vors andlitis. Það er að sönnu skylbt, að hrósa byggðum og mannfostum, en enginn á þó sjálfum sér í því vegsendar að leita, heldur Föður ljófsanna, frá hverjum að kemur öll góð og

öll fullkomin gjöf. **Jaf. 1.** Enginn er meira lofs verður, enn einn góður konungur, sá ed óttast Gud og vel stjórnar sínum londum og ríkjum, en allra helst Guds kyrkju; um hann má eg segja það, sem Páll sagði forðum um þá öldungana, sem vel forstöðu, áður enn Guds söfnudir höfðu kristna veraldar höfðingja, að þeir séu tvöfalds heidurs verðugir; en þó fellst eg á það, er sagði hinn gamli Tóbias: leynda dóma konungssins er gott að dylja, en Guds verk að birta og játa er heidarligt, **Tób. 12;** konunganna ráð verður að dylja, því jafnvel þótt þeir séu öllum öðrum mönnum aðri, þá eiga þeir jafningja sér, aðra konunga sína líka, en Konungur konunganna á engann sér jafnan, og þarf því ecki að dylja fyrir neinum, hvað hann ætlar að gjöra, svo hann vill segja til hinnar mestu heims magtar, það sem hann sagði forðum til síns fólks, **Zach. 1:** þau orð og setningar, er eg umband þéurum mínum, spámonnum, hafa þau ecki náð yðar forfedrum? svo að þegar þeir aptur snéru, sögdu þeir: svo sem Drottinn hugsaði að gjöra ofs eptir vorum vegum, og eptir vorum athöfnum, svo hefir hann gjört. Övern skyldum vér þá heldur þrifa, enn hann, er svo máttugur er og svo alvaldur, að hann situr í himninum og gjörir hvað hann vill? **Ps. 115;** því hrófar móðir Drottins hér í gudspjallinu, segjandi: hann gjörði við mig mikla hluti, sem að máttugur er; í hverju gjörði hann það? í því, að hann leit á lagning ambáttar sinnar. Það þykir ecki mikil að gjöra mikil af miklu; það er ei að undra, þótt sá geti byggt mörg hús, sem á marga stöga, þó hann brjóti mörg lond undir sig, sem mörgum hefir á að skípa; en það ná guddómlegt þykja, svo sem það og er, að gjöra allt af engu, svo sem Gud gjörði í undverðu sköpunar; en þótt það sé eckert litid, sem að hann gjörir, þá var það þó litid, svo stórt sem það er, hjá því, sem María þrifar Gud fyrir í þessum lossaung, það er, að Gud varð maður; og fyrir því, að hinum Alvalda hafði þófnast að láta það ské í hennar kvíði, sem var ein umkomulaus stúlka, þá þrifar hún Gud með þessari saungvífu: hann gjörði við mig mikla hluti, sem að máttugur er; þess hefir allt syndugt mannfyn notid; það var verra enn eckert, eptir það madurinn hrappaði í afgrunni fordæmingarinnar, því betra var aldrei fæddur að vera, enn eyllifluga að kvæljast; en hann minnsti sínar miklu miskunsendar, og í sínum djúpu misfumar ydrum vitjandi hann vor, upprunninn af hædum. Þessu er verdt að hrósa fram yfir allar ástgjafir Drottins, já, þótt að allar engla og manna tungur séu skylbar að veggama þenna ómælanliga velgjörning Drottins, þá er það ofs þó skylbugt frammar mörgum öðrum, hýerra fedur að voru myrkur, en vér, þeirra synir, erum vordnir ljós í Drottini, **Eph. 5;** allir þeir, sem ganga vilja eins og ljóssins börnum hæfir. Sömfrúin sýngur hér í gudspjallinu: hans miskunsemi varir frá einni kynslóð til annarar yfir öllum þeim, sem hann óttast; það mátti Ísrael játa, er hans guddómlega trúfesti reynt hafði á feðrum sínum allt frá heimssins sköpun, allt til þess Jesús kalladist Jesús, og svo æ síðan, ecki einasta yfir Abrahamans sonum eptir holdinu, heldur yfir öllum þeim, sem nú kallast hinn andligi Ísrael, hverja Gud hefir Abraham af steinum uppvaðid, það er, af þeim, sem dýrtudu stöck og steina og voru þeim sjálfir lífir, sem David vottar, **Ps. 115,** ofs, sem að ei vorum hans fólk, en hann hefir þá kallad svo sem sitt, hverjir ecki eiga kyn sitt að rekja til Ísraels. O! hverju megum vér gladdir undirtaka með himni sælu Guds móður, þar hann hefir ofs

samanafsnad af austri og vestri, en ríkisins sýnir eru útreknir í hin ýttu myrkur, svo að vér jata megum, að það hafi á ofs sannast, sem Davíð segir um Guð, Ps. 103, að hans miskunsemi vari ekki einasta frá einni kynslóð til annarar, svo sem Guðs móðir hér segir, heldur frá einni öld til annarar, yfir öllum þeim sem hann óttast. Þyfi yður nú nokkud koma til þessara gleðiligu umskipta, já, þyfi yður svo sem himin og jörð, já, allar engla og manna tungur séu offár, til þess að fullþacka Drottni fyrir svo háleitan velgjörning, þá látum ofs þykja það gleðiligt að þacka Drottni og lofsþingja þínu nafni, þú himn allra Hærsti! Því það er það einasta, sem hann af ofs krefur, að vér dýrkum hans nafn með orði og verkum. Veraldligir konungar skilja sér úr sínum löndum og ríkjum þá hluti sem eru fágjættir og nokkrar mætur eru á, er vér köllum regalia, edur konungs gæstmar, og er það ekki um eign þeirra, sem dag og nótt hafa umbyggju fyrir svo margri sálu, og þar að auki eru þrygðir með nokkurskonar líkingu Guðs hátignar; en Konungur konunganna hefir sér alleina dýrdina skilið; hans þegnshylda var engin önnur af Ísrael, enn að þeir skyldu óttast hann og elska, Deut. 10, og svo er hinn enn í dag af hinum andliga, því með svöðdan móti verður honum réttlíga dýrdin gefin; allt hvað vegsamligt er á himni og jörðu, það er hans vegna vegligt, sem er sjálf dýrdin, og ekkert utan dýrd og vegsend. Sínum vísi hrósi sér ekki af sínum vísdomi, og ekki himn voldugi af sínu valdi, og himn ríki hrósi sér ekki af sínum ríkdómi; heldur hver sem vill hrósa sér, hann hrósi sér af því hann skilji og þekki mig, að eg sé Jehova, sá ed fremji góðgirnina, réttinn og réttvísina á jörðu, þvíad þar í þess eg velþóknan, segir Drottinn, Jer. 9; hver-vill þá eiga tiltölu til nokurrar vegsendar fyrir utan-hann, fyrst þeir mega ekki hrósa sér, sem að eru hvað vegsamligastir kalladir hér á jörðu. Þessari vegsend, þessari góðgírni og þessari réttvísi hins góða Guðs hrósar María í lofsvæðinu, er hinn segir: dramblátum hratt hann af stóli, en upphóf litiláta. Skodid hér yður í speigli, ó, þér stoltu gjædingar veraldar þessarar! og hversu fánýttir þér eruð, nær þér viljið troða litilmagnann undir fótum, þann sem Guði treystir; vitid þér ekki, að þér færið her Drottni á hendur. Þjóða ekki lög vor, að einn sjárhaldsmadur skuli verja sok ómaga síns, og sækja ef við þarf? atlid þér að Guðs fyrirheit muni binda hann minna, heldur enn legin skuldbinda yður, hver þér rjúfist, nær sem yður býður svo við að horfa, fyrir ávinningu edur haturs sakir; en hversu opt losar nú Drottinn í sínu orði, að hann vilji vera forsvar hins minnadarlausna? svo að allir undirþryktir, allir þeir ed rángindin lida, þeir eru ómargar Drottins; er þar nokkur línur á vorum líthama, er ofs sé viðkvæmari ein augun, og þú sagdi Guð um sína vesalínga, sem stundu undir ofríki heidíngjanna í Babylon, sem er líking yðar físturmodur veraldarinnar: hver ed snertir yður, hann snertir sjáaldur míns auga, Zach. 2. Hugleidid nú með yður, ó, þér hin skynlausu börnin! við hvern þér eigid að skipta; ekki við hann, sem þurfti að setja sig niður og reikna, hvert hann með tíu þúsundum gæti mætt þeim, sem kénur á móti honum með tuttugu þúsund, Lúe. 14, þvíad allar sálir eru hans, heldur við hann, við hvers einustu bendingu að Sódóma brann til ofsu, Jericho hrapadi, Jerúsalem varð að steinhrígu, Þhrus hrundi í grummi niður, hver ed drectki Pharaóni.

með hans líði í hafinu rauða, hver eð dró hans eptirkomara út úr sínu fljóti með öllum þeim fískumum, sem lögðu í hans hreistri, Ezech. 29, hver eð setti sinn trók í Scuacheríbs brennandi nastr, hver eð hans eptirkomara, konungana af Assyria, þeir eð voru eins og einn kostuligur vinnidur, svo að allar eifurnar í gardinum Sedén ofundudu hann, hver eð þá, segi eg, upprætti á einni stundu, hver eð sedur fugla loptfins og dýr merkurinnar með holdi óvina sinna og uppfyllir dalina og vatnsföllin með þeirra blóð, Ezech. 32; og þótt þér ætla kunnid, að þetta ei muni fram yður koma, þá má yður það alskinnugt vera, að hann er sá, sem vald hefir til að kasta lífi og sálu í eyllifan eld, sem ber svo langt af þeirra hörmungum, sem þér niðurdrepid með ofríki yðar, svo sem Guds barna sæla, sem þeim er ætluð, ber af allri yðar fullsæln. O, hverju ernd þér þá fávísir, nær þér hefsid ólog á móti slíkum herra! vei yður; þér munud ofkra og ylfra, þér munud eta yðar tungur út af ofraun, Apóc. 16; nær hinir munu sfinna, svo sem sól í ríki síns Jodur; ó, hverju gott væri yður þá, að líthamir yðar, hverja þér svo kappsamliga alid hafid á blóði hins volada, að þeir, segi eg, aldrei upprísi til dónsins; en nú er því ei svo varid, því Gud segir, fyrir munu Ezechielis, 32 Kap., að yðar ránglæti liggi í yðar beinum eptir dandann. Heyrid því ord Drottins, þér, sem meinid að þér hafid báid yður hreidur í skynum! heyrid, segi eg, ord Drottins af Davíds munni, sem var miklu megtugri enn þér, og þó miklu litlilátri: gefid Drottni dýrdina þér fyrir hina sterku, gefid Drottni dýrdina og þrifinnu, gefid Drottni dýrdina hans nafns; hugfid yður, segjandi: Drottni sé heidur í þryðinni síns helgidóms, já, gjeri svo öll veröldin, háir og lágir; hinu litlilnótligi bródir hrossi sér í sinni upphesd; það er, í því, að Gud hafði hann þess virdt, að lifja hann Syni sínum, hver eð gjordist fátakur þar hann var þó ríkur; segir Pófulinn, 2 Cor. 8, en sá hinu ríki í auðmytt sinni, því eins og blómstur grassins mun hann forganga, segir Jakob, og þannig gefum vér best Drottni dýrdina, kristnir menn! efi er það nóg að syngja honum lof með minnum, en afneita honum með verkunum; eg elfska réttinn, segir Drottinn, eg hata ráuid, það sem tengist við brennifórnina, Esa. 61. Enginn af ofs, sem vill hlut sinn vanda, hann skeitir mjög um það, að honum sé hrófad af einhverjum óráðvöndum, og hvað mun Gud þá dýrkadur verda af skálfinnum, ef hann þylur honum eina saungvísu, kannské sjálfum sér til gamans og til að skemta sér með rauftinni, sem eg hygg, því verr, að opt muni henda, jafnvel þá, sem efi mjög vöndir eru, en hjartad er þó efi alltid báid til Guds dýrdar. Þóssýng þú ouden min Drottin, og allt hvað í mér er hans heilaga nafni, segir David, það er: allt hvað ofs fylgir og Gud hefir ofs gefid, það á að þrifa Gud; hjartad með elskunni, minnurinn með ordunum og rauftinni, hinu adrir línirnar með útvortis útréttingum, svo að allt hvað vér gjörum með ord og verk, það gjörum vér í nafni Jesú Christi, og þóttum Jodurnum fyrir hann. Jafnvel hinir ungu hrasnarnir afalla Drottinn, segir David, Ps. 147, af því hann hefir skapad þá; og munum vér þá efi vera margra hrasnsinga virdi, sem efi einasta vorum eptir Guds mynd í fyrstu skapadir og eigum kost á, að endurnýjast eptir henni, heldur og með hans Sonar dauda frá helviti endurfeyptir? á þessa skyldu vora minnur ofs Páll, segjandi, 1 Cor. 6: þér erud verdi feyptir, dýrfid því Gud í yðrum líthama og í yðrum anda, hver-

jir að eru Guds; nú þar vér erum Guds eign, bæði eptir rétti skopunariunar og endur-
 lausnarinnar, þá erum vér hinir mestu drottinssvikar, ef vér ecki af fremsta megni fest-
 gjæfum að fylla þessa skyldu vora; en hvað er þá að dyrka Gud í sínum lífhama? Það
 segir hann ofs, Eól. 3: deydid yðar jafndeska limu, saurlífi, óhreindleika, vonda girnd
 og ágirni, sem er skárgoda dyrkan, og í einu orði að segja, að memu stingi út það ángad
 og ássíndi þá hýnd edur fót sem hneirlar, það er að deyða fyrir andann heldsins girndir.
 Hvað er að dyrka Gud í sínum anda? hér meinar Póstulinn sálinn, því hún má fyrst og
 síðast heita verði keypt, hennar dyrkun skilur Gud sér hvað mesta; því segir hin heilaga
 mey: min vud niðlar Drottinn; hún gjörði og svo bæði með orði og verkí, því nema svo
 verid hefði, þá mundi ecki hinn allsigui Gud hafa valid hennar lífhama Syni sínum til
 bústadar; hún segir: því hans nafn er heilagt. Þhugan þessara orða gagnar ofs til
 tveggja hluta, sem báðir eru kristnum manni ómissandi. Það er vitauligt, að með þess-
 um Guddómsins hátignar eiginlegleika, heilagleikannum, útmálar ritningu eptliga hans
 yfirburdi yfir allar hans skópur; þar fyrir kallast hann sá heilagi í Ísrael; þess vegna
 eru allir hlutir, sem hömmu víðfoma edur eignadir eru, heilagir kalladir, svo sem er: hans
 ord, hans kyrkja, hans frumburdir í gl. testamentinu, það er alltfaman heilagt kallad;
 Guds dyrðarfullu herskarar, sem þar uppi eru, þeir hafa engan loffamg, sem vér af vit-
 um, fegri em þenna: heilagur, heilagur, heilagur ert þú Drottinn Gud! Eja. 6. Nú
 þar hann er svo heilagur, að syndugra manna skýnseni fær það ei gripid, þá á þessi ihug-
 an að gagna ofs til, að dyrka hans hátign með blygdan vors andlitis, og afþvo dagliga
 vorn saurugleika með tárnum yðranar vorrar, þar vér dagliga framfoma skulum með vorar
 þenarþórnir fyrir þenna fortaranda eld, víð hveru eckert saurugt má búa; og í edru lagi,
 þar hann svo heilagur er, sem áður er sagt, þá megni vér kannast víð skyldu vora, að ofs
 byrjar af fremsta megni að burtkasta öllum óhreindleika, ef vér viljum hans þjónar vera,
 sem svo yfirnáta hreinu og heilagur er, og að vér lifum hóffamliga, réttvísiga og gudráf-
 luga í heimi þessum, Tit. 2. Hann endurminntist missunar sinar, og medtók sínu þjóni
 Ísrael, segir Guds móðir; það gjörði sá blefsadi Herra, þegar hann sexdi sínu Soni í
 heiminn til að frelsa það sem tapad var, til að gjöra hina blindu heilfagna, til að læfna
 hina holti, hreinsa hina lífþráu, til að gæfa daufum heyrn og til að uppreisa hina dandú,
 en allra helzt til að prédíka fátækum evangélium; látum nú og sjá til, að vér minnumst
 vorra heitorda, er vér gjörðum í skirnar sáttmálannum, að trúa á hina heilögu Guddómsins
 þrenningu, en afneita Djöflinum og öllum hans svikum og vélum; ef vér nú þetta með
 allri kostgjæfni og alboru höldum, að svo miklu leiti sem vér ástastad sáum fyrir aðstod
 S. Andra, þá veggjum vér Drottinn réttliga í vorum lífhama og í vorum anda, og
 eigum fulla von á með jómsfrú Maríu að gleðja ofs í Gudi vorum heilfugjafara, hvar um
 nú framvegis er nofnd að tala. Minn andi gleðst í Gudi heilfugjafara minnum; þetta
 er sálarinnar gleði, þörn min! en ecki lífhamaans sálgjæti; það er í Gudi, segir hin blefs-
 ada mey, hvar að er brunur og uppspretta allrar sálu og sjálfur alleina fæll, því kalla
 eg þann alleina fullsalam, em engan annann, sem smactad hefir hvað sátur að hann er.
 Hvað eru vorar óskir í heiminum? margar eru þær, og flestallar heimskuligar, skadsamar,

fullar af sorg og armæðu, en allar líta þær þágangad, að vér bidjum um þá hluti, sem ofs eptirlangar. En hvað segir David; haf þína unadsemd í Drottni, og mun hann gefa þér hvað þitt hjarta girnist; hvað er það, börn mín? ekkert annað enn hann sjálfur, því svo sem holdligar girndir verða aldrei sabbdar: (fyllin ablar þeim, er þær elska, æ meira húngurs), svo er og laungunin eptir Drottni hvert á móti sín eigin sáðning; og þeir ed velta sér í holdligum munabi, þeir girnast nú þetta, nú hitt, þegar sáðningin ablar þeim leida á einum blut, svo langar þá í annann, en sá sem er í Gudi gladdur og til fulls hefir smackað frapt eptirfemandi aldar, Heb. 6, hann girnist eeki annað enn Gud, hans matur og drygkur er að gjöra hans vilja, sem hann elskar unisframt alla hluti, því þar er allur sem unir, segir orðsháttur gamall. Veröldin kallar and, metord, sælgjæti og annað þvilíkt, hina mestu sælu, en eg hefi áður nokrum sinnum með rofum sýnt, að í þessu er engin rétt kollud sæla, heldur blöndud með ángri, erfíði, hugssýki, ótta, þrældómi, og jafnvel þinn mesta sálarháfska vidteingslud. En hvað segir David, Psálm. 1: sáll er sá maður, sem hefir sína lýst í loqmáli Drottins, og talar um hans vegu daga og nætur; hvar fyrir, brædur minir? því hann, sem að Guds ord og hans réttindi svo mjög idkar og svo mjög fjar hefir, hann getur eeki farid á mis vid það, að elska Gud, hjá hverju allur amar fögundur og gláðveri er sorg og armæða að reikna, því sá er þessu hlutskipti náð hefir, þeim heitir Laufrarinn, að hann og hans Fadur vilji til hans koma og vistarveru hjá honum gjöra, Jóh. 14; ó, hvernig má þar vanta alla gnógt fagnadarsins; hvar þvilíktir gestir eru að heimboði, jafnvel þótt einhver væri í Daniels ljóna grof! Þeir hebrefsku sveinar, Chanania, Misael og Sazaria, hverjir að leyfi stallarans í þinu Babiloníska hofi ueyttu alleina jarðar ávarta, svo að eeki brytur þeir á móti síns Guds loqmáli, þeir urdu þó sælligri og fegri álíts enn aðrir, Dan. 1; svo eru og þeir, sem í hjarta sínu líta Guds ásjónu, yfir hverra innra manni hún segur stin, enn nokkur dreyndur kann nærri að geta; jafnvel þótt þá vanti eptirlæti heims þessa, og sýnist aumir og sorgbitnir, samt bíta þeir vid þinn mesta fögund og rósemi hjartans, sem enginn má af þeim taka. Þegar Drottinn Gud sætti mannfund vid sjálfan sig í annað sinn, þá tilbó hann sinn boga í skýinu, til eins sáttmáls á milli sín og jarðarinnar, Gén. 9, það er allra þeirra, sem á jörðu bíta; Ezechiel segir, 1 Kap., að líking dýrðar Drottins, var hann sá vid stjótjð Cebaris, haf þerid eins og bogi sá, sem verður í skýnum þegar rignir; dýrðlig var þessi opinberan, er spámadurinn sá, en miklu er sá vegligri, æðri og úndælli sem birtist í kristins manns hjarta, nær hann sér Gud náðugan, nær hann gleður sig í þeim sáttmálanum, sem gjörður er á millum hans og Drottins, í Guds eingetnum Syni; hvers búningi Jóhannes regnbogannum samlyktir, Apóe. 10, hvor ed gjörir hann þess fullruggan, að hans syndir séu honum fyrirgefnar. Drottinn segir, Gén. 9, að hann vilji minnast síns sáttmála, þegar boginn sést í skýinu; en hverju seginn mun syndarinn verða, Drottinn minn! þegar hans augu rigna tárur ydranarinnar, og þinn náðarsáttmáli mindast í þessu skýi fyrir verkan S. Andá, sem ber hans anda vitni um, að hann sé Guds barn, sem kallar Abba! Það er, Fadur, sem hrópar: vert þú hugbraustur, sonur! Þér eru þínar syndir fyrirgefnar. Þegar Guds menn sáu þessar dýrðlign stjónir, þá urdu þeir máttþrota, svo þar

var ei megu í þeim framar, svo sem Daniel um sig talar í hans mállabókar 10 kaf; en þegar Guds náðarljómi sfin í ydrandi mauns hjarta, þá fær hann nýan dug; þáð gengur honum eins og þáð géel Ezechiel, er hann sá þessa miklu sýu, er eg fyrir stómmu un- gat, að hann lifnadi við aptur og stóð upp á sínar fatur þegar Drottinn band honum, eins bregdur sannýdrandi manni við Guds anda blíðlætis ávarp, nær hann telur honum trú um, að hvar sem að sýndit yfirgnæfir, þar yfirgnæfi þó náðin miklu framar; himn nýi maður sprettur upp af fagnadi hans hjarta, eins og Jóhannes í módurkviði, nær honum til eyrna kénur þessi kveðja, og kann enginn jarnneskur sögnubur að komast í nok- urn samjofnuð við þessa himnesku gleði; eg má vel kalla hana himneska, eeki einasta þess vegna, að hún frá himnum kénur, heldur og hins, að meiri gleði er í himninum yfir einum sýndara sem ydran gjörir heldur ein yfir níu og níutiu réttlátum. Móðir Drott- ins segir hér orsöfina til þessa guðvómlika fagnadar: þvi hann leit á lagng ambáttar sýnnar; stóra orsöf hafði him til þessa, þvi margar munu hafa göfngri og meiriháttar verid ein hún, sem eeki var meir metin af heiminum ein svo, að hún ei féel annað rím í gæsta- herberginu, heldur ein einn stall, til að leggja í himins og jarðar Skapara; hún mátti segja eins og Gedeon forðum sagði við engilinn, Jud. 6: hvernig skal eg frelsa Is- rael, þar min ætt er hin minnsta í Manassis kyni, og eg him minnsti í hási minis födur? Eeki er þáð ofögum sagt um him máttuga Gud, sem Pétur segir, að dramblátum móstfendur hann, en upphefur litiláta. Sverju mörg dæmi þessum vér þar uppá, að hann hefir útvalid þáð, sem eekert er fyrir heiminum, svo sem hann valdi Gedeon til að frelsa Is- rael af hendu Madianitanna, sem var him minnsti meðal síns fólks, svo fjóri hann og þessa orsnauda og sáráða stálku til móður allrar veraldarinnar Frelsara, og var þvi öll von að hún fagnadi slítri upphefð, hjá hverri allrar veraldarinnar höfðingskapur er þrælbómur að reikna; en hvernig sem þessu er varid, þá hugja með þér, sýndugur maður! hverju auðvirðilig að sé sála þú í Guds angli, þegar þú gjörir hana að þræl Andstotans með idkun verstu glæpa og misgjörða, sem upptendra Guds réttferduga reidi; Gud náði, að hún gétur ei sagt, eins og María við engilinn sagði: eg em ambátt Drottins, verid mér eptir orði þinu; heldur verður hún að játa: eg hefi verid frídla Satans og drygt hóranir með mörgum. elstuga, straffa mig eeki í reidi þinni, og typta mig eeki í þinni bræði! Seg mér! hver er þá svo lág, sem sál þin, og hver hefir meiri uppreiðt hlotid ein hún, nær hann segir til hennar: kom þú aptur til mín, þótt að sýndir þínar séu raubar sem blóð, þá skal eg gjöra þér hvítar sem snjó, og þótt þér séu purpúra raubar, skal eg þér ullhvítar gjöra, Esa. 1. D, hverju miklu meiri orsöf hefir þú þá til að gleðjast í hjarta þinu, heldur ein Guds móðir, af þvi að hún var hans líkhamlig móðir! hún var alltid Guds barn, þú hefir optliga gjört þig að Jósefulsins barni; Drottinn var hennar holdgétinn sonur, en hann býður þér, ef þú villt láta af illu og læra gott að gjöra, að hann vilji mindast í þér aptur að nýu, sem Pálus að orði kénst, Gal. 4, svo þú verdir hans andlig móðir, og er þessi sögnubur æðri öllum skilningi, ef þú kant við að taka og með að fara svo sem Guds barn; þetta vottar hann sjálfur, er hann sagði forðum við konuna, er þrífadi selu móður hans: hvað um þáð? þælir eru þeir sem heyra Guds ord og varðveita þau. Nú

svo sem þessi fegundir í Gudi er svo gott hlutfipti, að ekkert er þvilitt, þá er það efi í
 hvers manns hjarta að finna, því trúin er efi allra, segir Páulus, 2. Thess. 3, jafnvel þótt
 það standi öllum til bóða, sem vilja það til þess vinna að hafna gleði veraldarinnar, og
 efi selja þessa sælu fyrir stundligt eptirlæti syndarinnar; það er efi nóg, kristnir menn!
 að vilja ná þessum fegundi; mikid skal til mikils vinna, segir hinn forni orðskvidur; léppist
 við að ganga inn um hid þraungva hliðid, segir Trélsarinn, Luc. 13, því eg segi yður,
 margir vilja þar inn ganga og fá það ei komist. O, hverju mjög syndgáin vér, jafnvel í
 vörn gudræknis verki, margur hver! ef að Gud veitir ós einhvern líkhamligan velgjern-
 ing, sem hann dagliga gjörir, þá elska þeir hann kannsté og þacka honum þar fyrir, sem
 gudhræddir vera vilja, og er það skyldugt að sönnum, en þau himnesku dásendarverkin, svo
 sem útfending hans Sonar, aftgjafir S. Anda, fyrirgefning syndanna, þetta allt, segi
 eg, svo mikid sem það er, sem þó er yfir allan máta mikid, það orkar efi svo mikils hjá
 ós, að vér fyrir hans skuld, er ós allt þetta hefir gefins veitt, viljum forþjá alla verald-
 ar munni; hvað ætli þér að hinn Allgigni, hvað ætli þér að hjartanna og nyrnanna Rann-
 sakari muni drema um svoddan gudrækni? eg vil segja það eg meina, að hann vill segja
 við þá, sem allcina finnast til þess, sem kroppnum gagnar, og dugar til að lifa vel og rík-
 mannliga í þessum heimi, en meta lítis það sem þar uppi er, þau stórmerki guddónligrar
 elsku, sem ei mátti afreka nema með hans Sonar dauda, við þá vill hann segja, segi eg,
 eins og við Phariseos áður, Matth. 23: ve yður skriflærdum og Phariseis! þér hræsnar-
 ar! þér ed tinnid myntu, ánis og kimen, en gleymid því, sem meira er í loqmálinu,
 trúinni, dómnum og miskunseminni, þetta byrjar að gjöra, en hitt efi eptir að skilja.
 Svo eignum vér Gudi að þacka, hann að elska og dyrka fyrir líkhamliga hluti, og það af
 allri alid, en þó lángtum frammar að mikla hann, elska, heidra og gleðja ós í honum
 fyrir þau dyru stórmerki hans fodburligrar gjæfku, fyrir hver hann hefir þrifid sálir vorar út
 af Andskotans valdi. Seyrid hvað Drottinn segir, fyrir munni Hóser, 7. Kap: þeir ákalla
 mig efi af hjarta, þegar þeir emja í svefuhúsum sínum, fyrir hornid og mustina saman-
 safnast þeir, en eru mér þó óhlýðugir; hid sama er að segja um alla adra Guds þjónustu,
 er vér látumst veita honum, allcina fyrir timanliga munni; svo blanda menn saman Guds
 þjónustu og Manumous, vatni og vidsmjöri, sem alldrei kunna að þóðast hvert annað,
 meim sverja við nafni Drottins og þó undir eins Malecom, eins og Jadar, og dyrkum
 Gud í hans kyrkju, en sérhver ferir fórnir sínu sturdgödi á hæðunum; eins og þeir, það er
 sérhverjum þeim hlut, er hann metur meir edur jafut við Gud; svoddan kristindómur
 er líkur fóttumst á Nebúchadnezars líkneskju, er sumpart var af leir og sumpart af járn.
 Drottinn sagdi við Ezechiel, 44. Kap: þessar dyr (hann meinti hins allra helgasta) skulu
 læstar vera, engium gangi inn um þær, þvíad Drottinn Israels Gud hefir þar um inn-
 gengid; þú skalt og minnast þess, sem ert einn andligur Israels maður, hvað Gud lofad
 hefir um sinnar kyrkju vigsu, sem er þitt hjarta: eg skal gefa yður nýtt hjarta, og einn
 nýan anda skal eg setja meðal yðar; þetta endir Gud að vísu við alla þá, sem honum eru
 helgadir í skrinum, og efi saurga aptur hans musterí með yðrinnarlausu framferdi; en sib-
 an þú hefir hans háfæti og stad hans fóta, Ezech. 43, það er Guds ríki, inni hjá þér,

þá lát þeim dýrum aptur, hvar hann inngæf, og leyf engum þar inn að koma til giftingar, nema honum og hans Kristi, sem er hinn æðsti prestur, og hans umbodsmönnum (því þínum ypparsta presti og hans umbodsmanni leyfðist inn að ganga í það allra helgasta); lát þar því umfoma gudrækiligar áminningar og holla lærðema Guds orðs þenara, og annara gudhræððra manna, með þvílíkum gestum má hann gjarna sels eiga. Þú munt kannst segja: hvernig má eg fá því viðkomid, að hugsa ekkert annað enn um Gud, á meðan eg ber eptir mér þetta veita hold? Haldt fyrru um stund, þáru mitt! í Jerúsalems musteri voru stadir heidungumum ætladir fyrir utan þann midvegginn, er Drottinn midurbraut, þegar hann kom til síns mustervis; þar var og stadir fyrir þá, sem Gyðingar höfdu gjörft, fyrir sólkid og fyrir Levitana og kénimennina, sem voru af hinu lægri røð, en hinn ypparsti prestur, edur og hans umbodsmadur, gæf alleina inn í það allra helgasta; þar eru í Guds musteri, sem er þitt hjarta; margar verur, það kánn að vera fyrir hégóma veraldarinnar, er þú dagliga heyrir, lát þar allðrei komast inn fyrir midvegginn, heldur haldt þær fyrir einu heidungja, sem ei megi saurga Guds musteri; þar er og stadir fyrir naudsýnliga umhyggju þessa fallvalta lífs, fyrir náungumum og fyrir embættis útréttngum vorum; en þú musta af hjarta þínu skalt þú Drottinu helga, það skalt þú dagliga hreinsa með sannri yðran, það skalt þú uppfylla með reyfelji bænarinna, það skalt þú þrida með skarti vonarinna, trúarinna, hjærleikans; en um alla hluti fram með elskunni til hans, þá vill hann til þín koma og vistarveru hjá þér gjöra; þar munt þú sjá hans dýrd svo sem í nokurskonar fluggsjá; þar mun hann láta þig smaða, hvað setur hann er, og þar mun hann jafwel í þínu mesta volæði kenna þér, að mótlættingar þessara tíma séu ecki verðar þeirrar dýrðar, sem við oss mun framkoma í eyllifu lífi; hværrar njótandi að verða oss unni og veiti hann náðugi Konungur eyllifrar dýrðar, fyrir Jesum Christum, amen!

Fimta Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, Luc. 5. Kap.

Þann tíma: og það skædi, þá ed fólkid flyktist að honum til að heyrja Guds orð, og hann sjálfur stóð við sjóinn Génezareth, og hann leit tvö skip standa við sjóinn, en fiskararnir voru stignir af skipunum og þrodu netin; hann sté þá uppá annað skipid, það sem var Simonar, og það hann að draga nokkud frá landi; og hann sat og kénndi fólkinu af skipinu. Og sem hann gaf upp að kenna, sagði hann til Simonar: drag þú út á djúpid, og leysid upp yðar net til fiskidráttar. Simon svaradi og sagði til hans: meistari! í alla nótt höfum vér erfíðað, og fengum ekkert, en í þínu orði mun eg netinu utkasta; og þá er þeir höfdu þetta gjört, inniluktum þeir milla mergd fiska, svo að þeirra net risnuðu; og þeir bendtu sinnim felögum, sem voru á þínu öðru skipinu, það þeir kæmu þar og

hjálpudu þeim; og þeir komu, og blóðu bæði skipin full, svo að þau suðu að mestu. Þá ed Simon Pétur sá þetta féll hann til knjanna Jesú og sagði: gætt frá mér, lávarður! Þvíad eg em maður syndugur, af því að felmtur var yfir hann kominn og alla þá, sem með hönum voru, af þeim fiskidrátti, er þeir fengu til samans, lífa og einnin yfir Jakobum og Jóhannem, sonu Zebede, sem að voru lagsmenn Simonar. Og Jesús sagði til Simonar: óttast þú eigi, þvíad hédan í frá skaltu menn veida. Og þeir drógu sín skip að landi, yfirgáfu alltsaman og fylgdu honum eptir.

E r o r d i u m.

Bleskan Drottins gjörir ríkan fyrir utan máðu, segir Salómon, Orðskv. 10; eðli meinti hinn vífi konungur það, að ei skyldu syndugir menn hafa ómak og erfídi-fyrir næringu sinni; það var eðli hans að raska því lögmáli, er hinn alvaldi Konungur setti strax eptir syndafallid, að með erfídi skyldi maðurinn sig af jörðunni næra, og í sveita síns andlitis brauds síns neyta, Gén 3; hitt er hans meining, að hvert sem hinn gódi Gud lætur einum að eður armóð tilfalla, þá sé hann samt ríkur, ef hann óttast Drottinn, leitar hans blesunar og næringar sinnar í hans nafni; hinn ríki að sonni, því þótt hönum aður blotnið, þá festir hann eðli hjarta sitt þar við, svo sem David býður, Ps. 62, ef hann er Guds barn, heldur stundar eptir að vera ríkur í góðum verkum, svo sem Páulus fyrir mæltir, 1 Tim. 6, og etur svo braud sitt með gleði og góðri samvitfku, hans erfídi fellur honum létt, og hann þiggur bleskan Drottins með auðmykt og haddlæti af hans ólætlis hendri; svo gjörði Abraham, Isak og Jakob, forfedur, og margir af þeirra niðjum hafa setað í þeirra spor; eins er hinum fátæka varid, ef hann elskar Gud, hann stundar að verða í honum ríkur; þegar hann hefir Drottinn, þá skettir hann hverfi um himin né jörd; honum þykir sér boegid vera, þegar hann hefir eignast hann, sem alla veröldina hefir að erfðum tekið, Christum, Psálm. 2, því temur hann sér með Pálo, bæði hár og lágur að vera, bæði nóg að hafa og flort að líða; hannin hrófar hinn auðvæðiligi broðir sér í upphesd sinni, og hinn ríki í sinni niðurlægingu, Jak. 1. Dæmi uppá svoddan ríkdóm og fátækt höfum vér í þessa b. evangélió á St. Pétri og hans félogum, þar þeir höfðu alla nóttina erfíðad og eðlitt fengid, en síðan inniluktu þeir mikla mergd fiska. Hér útaf vil eg tvent athuga í þetta sinn: 1) að oss býrji þólinarmóðum að vera í vrbýrgðinni; 2) þa klátum og auðmjúkum í velgeinginni. Hjálpa oss til að hugleida þetta svo sem ber, þú alleina ríki. Konungur og skapari himins og jarðar! fyrir Jesum Christum, amen!

U t l e g g i n g i n.

Þalla nótt höfum vér erfíðad og fengum eðlert, segir Pétur; tertinn brúkar hér það orð, sem merkir: að erfíða sig þreittann, og fyrir því hefir Guds maður hér nokkra affökun, og vilði svo sem hafa sig undanþeginn að reyna til frammar, nema Drottinn hefði honum það boðid. Vidlík freistni hendir, jafnvel margan þann, sem vill óttast og elska Gud, þegar hans erfídi og athafnir luckast eðli; hann þeinkir með sér: eg vinni baki brotnu, eg bíð Gud mér til hjálpar, eg flæ engin vindhogg í mínum atburðum, svo eg skynjad fái, og er frásneiddur allri bráðvæðni, að eg vilji taka míns náunga braud frá hans munni, eður eta mitt braud í annara sveita, þó luckast eðli mitt verk; annarra, sem midur vera sig að, hefir góðan framgång og þeim áorkast, þótt þeir yrði eðli, og hinn Almáttugi hann elur

þá safandi, Guð minn mér án efa reidur vera, og hann setur minnar heimugligar syndir fyrir sitt augliti; þvilíkt kann mönnum í hug að flýga, jafnvel þótt Guðs vinir séu, þegar ecki verður framgengt það þeir hyggja sér til beztu nota; en lærid það af dæmi Péturs, kristnir menn! og hans verkanauta, að þér ei látið slíka þánka koma í yðar hjörtu. Í öðrum af þessum siffibátum var Pétur og bróðir hans Andreas, en í öðrum þeir Zebedei synir, frændur Drottins, Marc. 1; hversu dátt hann hafði elskað þessa fiskara, það gaf síðar raun vitni um, og meðal annarra, þegar hann þvodi fatur þeirra, þegar hann talaði fyrir þeim hina hjartnæmu preðikun, sem rituð stendur, Jóh. 14, 15, 16 Kap., eptir kvöldmáltíðina, þegar hann leyfði þeim að sofa og hvílast, þá hann sveittist blóðinn undir þeirra og allra manna syndum, þegar hann bað þeim orlofs úr inordingja höndunum, þegar hann leitadi að þeim, upprísum af danda, er hann þó stömmu áður yfirgæfð höfðu, og sérdeilis Péttri, er mest hafði tilunnid; þó lætur hann þá hér alla nóttina forgefins erfida; og ef hann breitti svo við þá, því megun vér þá kenna himn Alvísa fyrir það, að hann synir ofs sömu náð, sem hinum kærustu vinum sínum, hversu sköþvengi vér erum ei verðugir upp að leyfa, edur að þurfa af dupst fóta þeirra. Etki því enginn, að sá munt vera himn bezti Guðs vinur, sem hann lánar mest af veraldar munum, en að hann hafði stotid hinum frá sér, er hann lætur þá vanta, annars babadi Nabal í Guðs skauti, en Davíð, sem nærri því fór á vonar vel með sveit sinni fyrir ofríki Sals konings, hann væri útrekinn frá hans augliti, Lazarus væri burkfastadur, en himn ríki sælkéri inntekian í Guðs vináttu. Dæmum því ecki eptir holdinu, Jóh. 8, kristnir menn! heldur lærum af þessum Guðs hetjum að varpa allri vorri áhyggju uppá hann, því hann mun því vel til vegar koma. Ps. 37, hvað sem hann lætur ofs til handa vera. Það hjálpar ecki til að hlampa; að vera skjótur, ecki til bardaga að vera sterkur, svo hjálpar það og ecki til ríðoms að vera áhyggjusamur, því það er satt, sem Sýrach segir, 11 Kap., að lucka og ólucka, líf og dauði komi af Drottini, og hann gefur það hverjum hann vill. Hver vill segja við hann: hvað gjörir þú? Meistari! í þínu nafni mun eg netinu útkasta, stendur í gudspjallinu; þetta ord, meistari, þýðir verkstjóra eptir tertanum, edur og höfðingja, edur forráða mann; ef hann er herrann, má þá banna honum að skipa mér að erfida, jafnvel forgefins, ef honum svo líkar? eg á ecki meira af idju míni, heldur enn hann mér skanta vill svo sem öðrum verkfræl, en eg veit, að hann er trúur og freistar einkis yfir megu fram, og ecki má eg svo við hann breita, svo sem sumir af vorum verkamönnum við húsbændur sína, nær þeir þykjast þreittir vera, vilja þeir eckert verk frammar vinna; ecki má eg heldur svo rángygdur vera að sjá offjónum yfir því, að hann lénar öðrum meiri hamingju í sínu erfidi, því hann tók það ecki af míni, sem hann gaf honum frekar enn mér, sérdeilis þar eg veit ecki hans tilgáung; hann hefir tíma og hentugleika sett í sínu valdi, Act. 1, en ecki míni; hvar hefir nokurn tíma hans ráðgjafi verið? Róm. 9; hitt sé eg af dæmunum, bæði fornun og nýun, að Guð lénar audim sumum mönnum, til þess að hans þolinmæði og gjæfka dragi þá til yðranar, en nokrum, það er, þeim feitingunum, sem upp hafa fyllt malir syndanna, til straffs og hegningar, svo sem menn ala einn ura til sláturs.

Aftur má það þekja, að Guð sviptir sín börn þessum veraldar hegðingum til þess, að deyða þar með holdfins girndir, til þess að reyva stöðugleik trúar þeirra, eins og Jobs, efi fyrir því, að hann þekki hann efi sjálfur best, heldur að þeir, sem hann elskar, læri að þekja sjálfa sig og treysta efi ofmjög mætti sínum í andligum efnum, og læri að segja með Pá-ló: þá eg-em veitur, þá em eg máttugur; það gjörir sá blefsaði Herra og svo til þess að venja ofs af brjóstum hinnar fláráðu skjækju, veraldarinnar, og að menn þekki allt það sem í heiminum er, það er efi annað eim fýnu holdfins, lýsting anganna og drambhant liferni, 1 Jóh. 2, og læra að stynja það, sem þar uppi er, og að ver-borgar-réttur er á hinnum, hvadan vér væntum Frelsarans, Jesú Chrísti, Phil. 3, hver þótt hann væri ríkur, segir Postulinn, gjordist hann fátakur, svo að vér fyrir hans fátækt ríkir þrúum, 2 Cor. 8. Því skylða eg mögla á móti honum, sem að veit alla hluti? allir em þeir opnir og naktir fyrir honum, segir Postulinn; eru efi þetta Guðs Sonar ord hjá Matth. 6: yðar himneskur Fadur veit, að þér hafid alls þessa þors, og efi einast veit hann það, heldur og skortir hann efi mátt til að hjálpa; er hans hönd nokkuð stutt ord-in, svo hann ei hjálpa kunn? Esa. 59; jörðin er hans og allt hvað þar í er, jörðar-kringlan og allir þeir ed á henni bíða, Ps. 24; nær hann talar, svo stéður það, nær hann býður, verður það, Ps. 33; edur mun hann gjæfuna breyta til að vilja hjálpa? hafi hann skapað sál og líf, og furduliga þeim viðhaldið allt til þessa dags, og gefid ofs það besta, er hann átti, sinn eingétinn Son, til að frelsa ofs úr kvöllum, sinn S. Andá til að helga ofs, að hann sé pantur vorar arfleifðar og eyllis lífs, mun hann þá efi géfa ofs það vér viðburfum til þessa lífs næringar, þótt hann láti stundum misbrest á því verða, þeirra orsaka vegna, er hann sjálfur veit, en vér fávísar manneskjur stynjum efi? eða segir efi Postulinn berliga: hann sem gaf ofs Soninn, mun hann efi géfa ofs alla hluti með honum? Hann hefir sjálfur látid ofs bíða við þann kost er hann vill, er ofs skapað, endurleyst og helgað hefir; ef hann nú elur fuglang undir himninum, svo að eim titlingur af þeim fellur efi á jörðu án hans vilja, ef hann þrýðir grasid, það í dag er á akri, framur enn Salómon konungur í allri sími dýrd, og verður þó á morgun í ofn kastad, Matth. 6, mundi hans gjæsta þá neita ofs þess, er vér skulum neyta og klæðast með, ofs, sem fyrir hans Sonar dýra blóð og sáru kvöl erum hans börn orðnir? mundi hann, segi eg, neita ofs þessara hluta, nema að hann vísar, að ofs gagnadi á stundum að missa þá; og jafnvel þótt hann tæki lífid af ofs, með hverju móti sem honum þóknast, þá verum þess fullornggir, að hann gjörir það til þess, að vér skulum finna það eyllisiga, því það skal sté, að hver hann trúir á Soninn, þótt hann deyi, þá skal hann samt lífa, Jóh. 11; og hófum það fyrir víst, að hverki líf né daudi, hverki englar né hófðingjadaríni, hverki hid nálaga né hid eptirkomanda, hverki had né dýpt, né nokkur annar skapadur hlutur máni fá ofs stíld við hjærleika Guðs, sem að er í Christo Jesú, Drottini vorum, Róm. 8, hverju óvænliga sem ofs horfa þykir. En þó að Guði þóknist að láta vort erfíði og ástundan misfalla, krítnir menn! þá letjumst efi í því, að hvað vér gjörum; það gjörum vér í nafni Jesú Chrísti, og þökkum Föðurnum fyrir hann. Þótt Pétur hefði efi fískad alla nóttina, né hans félagar, og voru svo ástignir skipunum, úrfula vonar um frefari fískveidar

í þad sínu, samt heyrdu þeir Guds ord og hina ágætú Drottins prédíkun; breitung og þannin: þó vort erfídi lúckíft ekkí á stúndum, þá gleyunum ekkí Gúdi, því eitt er nauðsynligt; leitum þar fyrir hans ríkis, og hans réttlátis, þá mun ofð allt annað tilleggjast, Matth. 6, ef ekkí svo sem vér viljum, þá svo sem hann vill, hvers vilji að vér dagliga bíðjum að verða skuli, og gjörum verk vorrar kallanar í ótta Drottins, eptir hans bódi; svo gjörði Pétur: í þínu orði, þad er: eptir skipan þínni, vil eg netinu útkasta. Máttugur var Jesús að láta síssana hlaupa lífandi upp í skipið, ekkí síður em að láta Pétur finna peninginn í síssjarins munni, Matth. 17; þó skipaði hann honum að draga út á djúpið, eptir þad hann hafði hlýðt Guds orði. Tvent er hér að læra: eitt, þad sem eg fyrir skönnu áminntíft, að menn byrji óll sín verk í Guds nafni, og að honum með sér tilkollubum; svo gjörði Pétur, því á virkum degi hefir þetta verid, annars hefðu þeir ekkí farid til síssveida; hitt annað, að menn brúki þau meðel, sem Gud hefir kúint og bóðid, í útvegum næringar sinnar, en grípi ekkí til óleyflígra hluta þegar ekkí vill ávorkast. Í þínu orði vil eg netinu útkasta; net þýðir marga hluti í h. ritningu; þad merkir svítræði og vélar óráðvandra og guðlausra manna, þeir eð stela, húnga, svíssa, ræna, kúga, hræsna og á talar draga einfalðar sálir til ábata sér; þessir kasta netinu út í Andskotans nafni, og þó þad megi lúckast um stúnd, þá munu þeir um síðir ólúckuma veida; um sumu af þeim talar Salómon, Drófsk. 29: já sem hræsna fyrir vin sínum, hann breiðir net fyrir hans gáung; en Davíd segir, hver útförin muni verða, Ps. 9: í því neti, er þeir falid hása, er þó fótur þeirra fánginn. Þad merkir og ofbeldi þeirra; er draga alla hluti til sín með valdi og ofrífti; svo segir ritningin um kónunginn af Babilon, Sabak. 1, að hann hafí fært fórnir fyrir neti sínu, þad er: hann hafí þackað magt sínni og atburðum allan sínn figur, og þad vald, er hann fengid hafði yfir óðrum kóngaríkjum, hver eð hann dró til sín, svo sem þegar sísskar veiddir eru; þessir kasta netinu út í sínu eigin nafni, og eru þínum fyrri engu betri, því þeir gleyma Gúdi þínnanna, frá hverjum að figurinn kúmur, en treysta á mátt sínn og megin. Þetta ord þýðir og: Guds bráða hefnd yfir þínum stolku veraldar sonum, hver eð yfir þá kúmur á stúndum, nær þeir minnst hyggja, svo sem netid yfir síssim, svo sem jóðsótt yfir óléttu konu, 1 Thess. 5: þetta net er víst óllum þeim er upphefja sig á móti Gúdi, og ekkí géfa honum dýrbina; þess getur hjá Ezech. 17, þar eð segir: eg skal úþpenja mitt net yfir hann, og hann skal í mínu neti fánginn verða; því vil eg nú í þínum síðara partinum með fersku ordum hugleida: hverju að vér eigum í meðlétinu auðmjúktir og þacklátir að vera.

Gudsþjallid segir, að þegar þeir fengu þenna mílla síssídrátt, þá hafí Pétur kropid að knám Jesú; þetta var þacklátis merki hans, annað hafði hann ekkí Guds Syni að gjalða, annars krefur hann ekkí heldur af neinum, því hann er einkis þurfi; þad sýndi hann óþlíga, jafnvel í hans lægingarstandi, þegar hann vildi brúka vald sítt, og þad ekkí sízt með þessari dýrdlígu jarðteíftu. Svo sem þad Gud segir fyrir Davíðs munni, Ps. 50, að hann vilji ekkí segja manneskjúnni til, ef hann húngrar, þviad allt sílfur og gull sé hans, og óll trún á morkinni og óll dýrin á skógunum; svo er af þessu dæmi ljóst, að Drottinn Jesús hefir, eptir manndóminum, þegid af sínum Föður vald yfir óllum sköpnum

Guds, og allt það vér meðtokum af Guds hendi, það veitist oðs fyrir hans skuld, á þennum þar fyrir skyldugar þackir að gjalda, og í hans nafni að biðja um allt það vér þiggja þursum af þinni almáttugu hendi; þar fyrir segir Pálus, 1 Thejs. 5: biðjið óaflátauliga og gjörð þackir í öllum hlutum, því það er vilji Guds fyrir Christum Jesum í öllu við yður. Pétur var svo þacklátur við Drottinn fyrir einn fískirátt; en það marga höfum vér nú þegid; satt er það, að þínum stóri allsherjar Drottinn hefir látid eitt edur tvo ár á stundum vorar fískiveidar misfalla, eins og Péturs í þetta sinn, um nóttina fyrir þetta mikla þapp; en síðan hefir hann yfirsljótanliga á morgnum árum uppfyllt oðs með þessan sinni af sjónum, svo að hefdum vér haft framsýni Jósephs og safnad á þeim góðu tímum, það oðs og náunganum hefði kunnad að hjálpa á þeim vondu, er vér svo kóllum, þá hefdu ecki þar þinar mörgu þyrnan uppetid þar feiti. En hvert þacklati höfum vér nú goldið Gudi þarfyrir? það finnur hver einn, þegar hann athugar grandgjafiliga með sjálfum sér, hverju lítt þonum hafi verid hugad um að offra Drottni losgjörðinni, þegar hann það mesta þlessan hefir af hans hendi meðtefid, jafnvel þótt að allir kristnir menn viti, að þeir séu skyldgir til að þacka þonum eins vel fyrir mótlati sem meðlati. Segid mér, er hann nokrum nokud skyldgur? hver hefir þonum gefid? hver hefir þonum lanad að fyrra þragdi? og það segi eg, að fyrra þragdi, hver hefir þonum nokud nokurn tíma gefid? því það er vér látumst útláta við þá, er hann skipad hefir, það tokum vér þó ecki af voru, heldur af hans, sem bædi á oðs og allt það, er vér kóllum vort; hvíllt er þá sú fásinna, að vér ecki dagliga skulum að Guds kinsam kinsja til að offra þonum þacklatinu, fyrir þar ómetanligu velgjörðir, er vér á hverri stundu þiggjum af hans erlætis hendi, ecki einungis líkhamligar, er oðs þykir mest tilkoma, heldur og andligar, sem eru miklu dýrari, ef vér hefdum rátt, edur vitsmuni móti að taka. Ecki þótti Drottni svo mikils verdt um þenna físki-þack, því hét hann Pétri vöru, sem var miklu ágætara, er hann sagdi: hér eptir skaltú menn veida; eg skal gjöra yður að manna fískurum, sagdi hann skömmu síðar við þá Zebedei þonu, það er, að þeir skyldu bædi sig og sína tilþeyrendur hólpna gjöra, svo sem Pálus sagdi við Tímóþeum, 1 Tím. 1. Þessa höfum vér adnotid, þar hljómur þeirra er og oðs til eyrna komið, vér sem þínum hér á útsjækli veraldarinnar, útlagir, svo að segja, frá vörum löndum, og þarfyrir eigum vér þínum góða Gudi það mestar þackir að gjalda, og ecki einasta að heidra hann fyrir kornid og mustina, það er fyrir mat og dryck, eptir hverju að leita heidnar þjóðir, Matth. 6, heldur fyrir það líffins braud, sem er af þínum ofan komid, og fyrir það vatn, eptir hvert að engan mun þyrsta, þann sem af því drekkur, Jóh. 4, það er sjálfur Jesus, sem gafur hefir monnum gefid, uppfarið í hæðirnar; en það er ecki nóg að láta þacka Gudi með munnum alleina, hjarta að á að slygja með, og þin mesta audmykt og undirgefni andans. Þegar þeir Pétur höfdu fengid þenna mikla fískirátt, þá stendur í gudspjallinu, að hann hafi sagt við Jesum: vík frá mér, lávarður! mundi hann nokud kveðja þonum bygd, svo sem Gadareni, Matth. 8, edur yfirgefa hann, svo sem Kapernaums borgar menn, Jóh. 6, edur úthysa þonum, svo sem þíni Samarítu, er hann ferðadist til Jerúsalem gegnum bygd þeirra? þjárr er því; þin mesta hjartans audmykt og þecking síns óverdugleika hefir þrist þonum

tíl at tala þessi orð; það er auðsért af orsökinni, er hann færir hér til: því að eg em maður syndugur. Svo er nú mannlig náttúra veif, að hún stendst ekki Guddómsins nálagð, hún áltíur heldur í fyrstu sinn óverðugleika, heldur em Laufrarans forþenustu; í heilt ár hafði Pétur þekkt Jesum og heyrt hans kenuingar, þegar þessi dýra jarðteikn var gjör, og þó var hér svo sem hann mistreyfði í fyrstunni hans náð, er honum þó stömmu áður hafði svo náðugur verið. Þú ert ingenginn til mín, Guðs maður! sagði ekfjan í Sarepta, til að minnast ránglættinga minna og deyða son minn, 1 Reg. 17; hvar fyrir? Þviad hún taldi sig óverðuga vegna synda sinna, og þóttist ekki svo líf að hafa, sem hæfði Guð sendiboda; Manóah sagði við húsfreyu sína, Jób. 13: við munum víssuliga deya, því við höfum séð Drottinn. Svad veldur þessu? Þviad samvitffan, nær hún er skélfð og ágrud vegna syndanna, þá gleymir hún forþenustu Meðalgangarans, en hugleidir Guð alleina svo sem strángan dómarara og hegnara ránglætisins; svo meinti og Pétur í þetta sinn, að réttlátir einir mættu húa með Chrísto, hinum óðrum væri hann einn fortær- andi eldur, jafnvel þótt hann væri í heiminn kominn til að kalla synduga, og ekki réttláta til yðrana. Þetta verkar nú umþeifking syndanna og réttlætisins í fyrstunni hjá Guðs börnum, og þótt að í lífu sé veifleiki noður, þá þenar hann, svo sem allt annað, þeim til góða sem óttast Guð. Fyrir því, nær þú framkénur í þinn bænaftað til að það Guði fyrir velgjördir sínar, eður að biðja noðurs af honum, þá ber saman hans hátign og þitt volæði, hans gjæðsfu og þína vonðsfu, hans réttlæti og þínar mörqu syndir, hans þolin- mæði og þína þvermóðsfu, hans almætti og þinn vanmátt, og mun bráðliga felmtur yfir þig koma, ekki síður ein þá Pétur, og þitt hjarta smelta í þér, svo sem annað var, af tilfinningu Guðs reidi yfir syndinum og helvitis kvála, sem þær hafa unnið til; og nær þú þannig staddur ert millum vonar og ótta, þá muntu heyra með Þetri af Guðs álfr: óttast ekki! já, vertu hugþraustur, sonur! þér eru þínar syndir fyrirgefnaar. O, vor Guð! nær hún kalda og bitra dandans stund ofi að höndum ber, og samvitffan tekur að áklaga ofi, minning syndanna ofþýður ofi, Djöfullinn hrellir ofi með þeirra minningu, og gjörir hvad mest úr þeim, en lítið úr þins Sonar verðsfuldan, sem þó er öllu meiri, þá lát þinn S. Anda mála þessi föggu orð í hjarta voru, og bera vorum anda vitnisburð þar um, að vér séum Guðs börn; þanþeyr það, himneski Faðir! fyrir Jesú blefsaða forþenustu, amen!

Sjötta Sunnudag eptir Trínitatis.

Guðspjallid, Matth. 5 Kap.

Í þann tíma: Jesús sagði til sinna lærifveinna: eg segi yður, nema svo sé, að yðvart réttlæti yfirgnæfi meir, enn það hinna skrifflærðu og Þhariseanna, þá munuð þér eigi innganga í himnaríki. Þér hafid heyrt hvad sagt er til þeirra gömlu: ekki skaltu mann vega, en hvör hann vegur mann, sá verður dóms sekur; en eg segi yður það, hvör hann reidist bróður sínum, sá verður dóms sekur; en hvör sem að segir til bróður

sins: raka! hann verður ráðs sekur; en hver sem segir: þú afglapi! hann verður sekur helvittis elds. Þar fyrir, nær ed þú offrar þína gáfu til altaris, og þér kemur þar til hugar, þad þinn bróðir hafi nokkud á móti þér, þá láttu þar þína gáfu fyrir altarinu, og far ádur ad sætta þig við bróður þinn, og kom þá ad offra þína gáfu. Vertu snarlíga samþykkuur þínum mótsföðumanni á meðan þú ert enn á vegi með hönum, svo ad eigi selji þig þínum mótsföðumadur dómáranum, dómárinu selji þig þénáranum, og verðir svo í dýblissu kastadur; sannlíga segi eg þér, ad eigi muntu þadan út fara, þángad til þú hefir borgad hinn síðasta pening.

G r o d i u m.

Þér villist, þar þér vitid eðl ritningarnar, sagdi Drottinn við Sabúceos, Matth. 22; með vidlíku móti ávarpadi hann Phariseos, Mark. 7: þér ónýtíð Guds bodord, svo ad þér halbid setninga þbar, og þad gjörir hann satt, bæði í greindum kapitula Marci, og svo hinum 23 Matthei. Þad er hverju ordi sannara, sem Páll skrifar, ad holdlígur madur skynji eðl hvad Guds anda er, og þad sé hönum heimska, 1 Cor. 2; þad er ljóft af dæmi hinna skriflædu, er kottudu sig ad hafa lpfli vitkunna, en útlögdu hó ritninguna eptir sínum eigin þóttá; þad aughlíse hinn stóri Biskup með þá vellærdu tunguna í þessa h. dags evangélio, þar hann sjálfur útleggur lögmalid lángtum ødruvis enn Gvðinganna vitringar hólðu; hver hans útfíring, ad mestu leiti er vidtekin af flestum þeim, ed kristnir kallast, hó er þar í ein grein, sem eðl kemur öllum saman um, þad er þessi: vertu snarlíga samþykkuur þínum mótsföðumanni, á meðan þú ert enn á vegi með hönum, svo at eigi selji þig þínum mótsföðumadur dómáranum, og dómárinu selji þig þénáranum, og verðir þú svo í dýblissu kastadur. Ut af þessum ordum Drottins hafa einþykkr og skynhelgir menn þad spunnid, ad ei leyfist kristnum mönnum ad eigast lög við fyrir sínu yfirvaldi; og því verr, ad í landi voru eru þeir, er leggja þad út á hinn versta veg, ef nokkur er vandléttingarsamur í því, ad segja Guds og konúngsins rétt, ad forþvara virðingu sína og sjárluti fyrir afátni vondra manna, ad styrkja málefni eðlunnar og þíns fódurlausa, og kalla, ad þad komi eðl einum við, og jafnvel þótt ad lögreningurinn sé hönum vandabundinn, og nefna slíkt óróa og fridar-spillir. En eg mun með sam ordum sýna: ad et sé þad Laufnarans meining, ad þanna kristnum mönnum ad sækja rétt sinn, og þar hjá: ad vor réttargangur eigi ad vera án alls haturs og reidi. Þú réttláti fridarins Gud! gef oss náð þíns anda þar til, ad þetta eyendi vel luckast megi, fyrir Jesúm Christum, amen!

U t l e g g i n g i n.

Þótt ad eðl væru aðrar röksemdir til þess, ad Laufnarinn ei tali þér um veraldlígan rétt, heldur um þad réttláti, sem fyrir Gudi gildir, þá er sú nóg, ad hann segir í endberdu gudspjallinu: nema ad yðar réttláti yfirgnæfi framar, enn hinna skriflærdi og Pharisæanna, þá kunnid þér eðl inn ad ganga í Guds ríki. Bitanligt er þad af gudspjalls-sögunum, ad eðl höfdu þessir skynhelgu menn þá hluti ad, sem veraldarréttur kynni ad fella þá fyrir; en fyrir því, ad Guds dómur eru eðl eins og manna dómur, þeir dæma eptir gegnum og vitnum, en hann eðl eptir því sem hans auga sér, edur hans eyra heyrir, heldur rannsakar hann hjertum og nyrum, Ps. 7, fyrir því, segi eg, tekur Laufnarinn til ad

útfra hid fimta bodid fyrst, og sýnir, að ecki einasta manndráp edur lítvortis misþirmingar séu fyrir Guði saknæmar, heldur og reidim í hjartanu, og óvirdingar ord þau, er framkoma af nunninum. Ef menn nú þetta fyrir satt halda, sem eg hygg að allir gjöra minni, sem þessa ritningu vel rannsaka, hver vill þá segja, að Frelsarinn meini í þessum kapitula fyrr edur síðar, veraldligan réttargang? Að þessu litur það, er síðar stendur í gudspjallinu: nær þú offrar þína gáfu fyrir altarinu, og þér kénur þar til hugar, það þinn bróðir hafi noctud á móti þér, þá láttu þar þína gáfu fyrir altarinu, og far áður að sætta þig við bróður þinn og kom þá að offra þína gáfu. Segid mér, hver á að þiggja offrid, Guð edur sýslumadurinn? hvada dómari mun þá meintur í þessum ordum: að ecki óþurfselji hann þig dómaramum? eg meina Guð, því á misfinssemi hefir hann þófnan og ecki á offri, Hóf. 6, en veraldar hófðingjar, því verr, þeir hafa margur hverr þófnan á offri, en ecki á misfin, nær þeir taka sé til að réttlata hinn ránglata, en fordæma hinn saklausu án allrar vægðar og mistunar; og svo sem það Drottini ecki þófnadist ofsur hinna heimsku, Préd. b. 5, ódrusifi einu svo hann segir, Esa. 66, að hver hann slátrar nauti, það er sem hann slæi í hel, hver hann lógar sand, það er sem hann afhófdadi einu hund, hver hann færir fórn, svo sem offradi hann svinsblódi, já ed reifelsi breminn, svo sem hann gjæfi það skúrgódi, svo vill og Frelsarinn segja, að öll Guds þjómista þess, sem er misfáttur við sinn náunga, þann er hann hefir afgjört við, hún sé andstygð fyrir Guði, ef hann má annars fáttum ná, og því ályktar hann með þessari grein: vert sjarliga samþykktur þínum mótsodumanni, á meðan þú ert enn á vegi með honum, svo að eigi selji þig þínum mótsodumadur dómaramum, o. s. fr. Að dómaramum sé Guð, allsherjar konungur, þar er enginn est á, hann einn á vald á að kasta þeim hann fordæmir í það fángelsid, hvadan ecki er endurlausn, sem er helviti, og að það sé hér meint, vottar eptirlíkingin um hinn vonda þjón, er ritud stendur Matth. 18, hann á og alleina himnaríkis vald. Fyrir hvers réttlæti vér inngaungum í Guds ríki er alfunnuget, ecki Pharisæanna, ecki vort eigid, edur heilagra manna, heldur hans, sem er Jehóva, vort réttlæti, Christus, en hans réttlæti má enginn ná, fyrir utan það, að hann sé við sinn bróður fáttur, í sínu hjarta að minnsta kosti, og vilji ófgjört hafa það afgjört var. Nú er enginn heilvita madur fá, að ef hann hefir misgjört við nocturn, að hann ecki heldur leiti sátta til hans, heldur enn að mæta fyrir dómaramum, hver ed, auk þegnins réttar, fellir á hann konungins sök, sérdeilis þar konungarnir hafa eptir látid slíkar fáttir, nær málum er svo háttad, að ecki fucttir Guds æru, né tign þeirra. Nú hygg eg sú sé meining Drottins í þessari grein: það sem framshyri þyfir í veraldligum málum, því skyldi það ei þykja í efni sáluhjálpar yðar? Frá veraldligum dómi má komast á einhvern hátt, einhver kann að ganga í borgun fyrir mig, mér kann arfur til að falla, svo eg géti lokid skuld mína, vinir og náungar geta fridstillt minni mótsodumanni, en frá Guds dómi eingannvegin, nema eg verdi fáttur við minn mótsodumann, á meðan eg er enn þá á vegi með honum, það er, á meðan eg lífi, áður enn eg kén fyrir hinn stránga allsherjar dóm, og verð í myrkvastofu kastadur, hvadan eg minn ecki útfara, þángad til eg hefi borgad hinn síðarsta pening, það er: aldrei, því úr

helviti er engin endurlausn; þar fyrir er einsett at settast við nálingam, meðan tíminn er, sérdeilis þar eg veit ekki hvað mið er eptir vegariús, Gud rædur minum síðarsta natúr stad, og ekki sjálfur eg; og hér af hygg eg það auðsært, að ei tali Frelsarinn í þessum stad um veraldligan rétt. Veit eg að Drottinn segir í þessum sama kapitula: ef noður vill við þig lög þreyta og þína yfirhöfn af þér taka, lát honum og þinni fyrtil eptir; eg vil nú ei fá mér það til orða, að margir lærdir menn leggja þetta svo út: vilji noður kþppa við þig um yfirhöfn þína, það er taka hana af þér með ofbeldi; eg vil láta hitt standa, samt hefir þó Drottinn ekki í þessum ordum laga réttinn fyrirboðid; það var ekki hans að hanna mönnum lög og rétt, sem að er höfundur réttar og laga, hvers að er dómurinn, hver og er meðal dómaraanna í dómunum, að vitni Jósephats konungs, 2 Kron. 19, heldur þeirra, sem neita mönnum rétttra laga, tradfa málum manna með flækjum og rángsleitni, spilla lögligum vitnum og stefnum að raumarlausu, hverja Drottinn vill síðan dama. En eg vil aptur taka til hins fyrra máls; engum bannar Drottinn í þessari grein að beidast réttar síns. Það er alkunnugt, að Frelsarinn talar í orðskvidum og eptirlitkingum þráttiga í keningum sínum; hann samlitfir kristnina vingardi, atri, brúðkaupi, þó er kristnin hverki vingardur, afur né brúðkaup; hann kallar Heródem ref, mundi hann þar fyrir refur vera? Þá Jóhannem og Jakóbum þrumusyni, mundu þeir þá ekki vera Zebedei synir? hann segir, að hægri sé úlfaldanum að gánga í gegnum nálaraugad, heldur enn rifum manni inn í himnaríki, Matth. 19; nú er það ómeguligt, hvar munu þá Abrahám, Ísak og Jakob vera? í þessum sama kapitula Matthei segir hann: ef þú heud edur fótur hneirlar þig, þá snid þau af og snara þeim frá þér; mun hann þá vilja að mein skuli meida sig edur vana, eins og Baals prestar, og ekki miklu heldur, að þeir skuli krossfesta sitt hold og deyða sína jardnefka limu, svo sem Pálus að ordi kþmst, Col. 3; hann segir og í sama kapitula: ef noður slær þig á þína hægri kinn, þá snú að honum þinni annari; en ef hann slær á þína vinstri fyrst, þá hefir þú ekki aðrg vinstri kinn að bjóða, segir Algústinus, og Lúkas gétur hverki um hægri né vinstri kinn; þvi meiga menn ekki alltid hánga í ordum ritningarinnar, heldur leita að meiningunni, hver að í þessum ordum er engin önnur enn sú, að menn ei skulu hefna sjálfir sín, heldur líða óréttinn með þolinmædi og haturslaust; það vil eg satt gjöra með Frelsarans eigin dæmi, hver þegar hann var kinnhest sleginn, Jóh. 18, þá bauð hann ekki hina aðra kinn, heldur átalði með högværd þann er hann sló; ei heldur St. Páll, nær prestahofdinginn bauð að slá hann fyrir dæmi, heldur beitti hann lögum fyrir sig, og sagði: Gud straffi þig, þú forfagadi veggur! þú situr og dæmir mig eptir lögnum, og býður að slá mig á móti lögnallinu, Act. 23. Sama vil eg nú segja um það, að láta þeim sínu fyrtil eptir, er vill þrátt við noðurn um hans yfirhöfn; þeirra orða er engin meining önnur enn sú, að minni hyggju, að nær maður líður noðurn órétt, skuli hann ekki hefna sín sjálfur, heldur skuli vera svo skapi farinn, að hann sé háinn til að þola annann stærri reidi og haturslaust, ef hann nær ekki rétti hjá valdshjörnum, þviad af sjálfshefnadinni kþmur tíðinn stærri óluða; eldurinn verður ekki með eldi sloctur, heldur með vatni, svo er það engin lakning óréttarins að gjalda illu illt, heldur að leita valdshéttarinnar, hverja Gud hefir sett hinum frómu til

forþvare, en ránglátum til hegningar, en þó reidilaust, því maður á að snúa vanganum í hjartanu, og eðki á höfðinu. Fyrir því bannar Frelsariinn í þessari grein eðki lögligan réttargang, heldur enn Pálus, þótt hann segi, 1 Cor. 6: vogar nokkur af yður, sá eð á söl við einhvörn, að eiga dóm undir ránglátum og eðki undir heilögum, að sonnu er bréstur hjá yður, að þér hafid dóma meðal yðar, því líðid þér eðki heldur óréttinn, því tafid þér ei heldur stada? eðki bannar Pálus hér réttarganginn, heldur að eiga söl fyrir ránglátum, (svo kallar hann heidingja, en heilaga nefnir hann hér kristna menn, eins og vidar); svo vill hann þá eðki allan réttargang bannad hafa, heldur að eiga mál fyrir heidingjum; hvar fyrir? svo að engum gjæfu þeir neina hneirlan, að þjónustugjörðin ei löstud yrði, 2 Cor. 6, og þeirra högværd kunnug allum mönnum, Phil. 4; en vitni til þess, að hann eðki vilði hafa réttarganginn afmáðan, er það, að hann ei bannar, að eigast lög við fyrir kristnum, og sýnist láta það eptir, ef við þarf, þar hann segir: er enginn sá á meðal yðar, sem vitid hefir, sá eð kunnid að dæma millum bræðra sinna; og fyrir því, að kristur höfdu þá eðkért vald til að dæma opinberliga um veralbar mál, þá sýnist að hann vilji, að þeir nefni menn af sjálfum sér, til að dæma mál sín, heldur enn að bera þau undir vantrúada, eður þola óréttinn ella, heldur enn að gjöra þrætur sínar augljósar þeim, er hotudn kristindóminn, og lögdu þeim allt til lýta, er þá trú og þjónustu tekid höfdu; og svo sem Frelsariinn segir hér í gudspjallinu: nema yðar réttlæti yfirgnæfi, meir enn hinna skriftlærðu og Þhariseanna, þá kunnid þér eðki inn að ganga í Guds ríki, svo vill og Páll, að hinir kristnu stjina stuli svo sem ljós, á milli rángsnúinnar heidingjanna kynslóðar. Þessi sami Guds maður segir í öðrum stad: látid ei sigrast af hinu illa, heldur yfirvinnid hid illa með góðu, Róm. 12; en hver vogar að kalla skipan hins Almáttuga vonda? eður er valdþjórmin eðki af Gudi sett? er him nokkud svo sem annad bilæti innsett í Krists kyrkju til þryðis alleina? langt er frá því, heldur til að skipa réttindum manna; fyrir því kalla eg þann sigra hid vonda með góðu, sem nær rétti sínum fyrir lögligum dómi, en þólr án haturs og möglunar, þótt af því beri. Drottinn segir í lögmalinu, Erð. 21: auga fyrir auga, tonn fyrir tonn; þarfyfir hefir hann þó eðki leyft þeim, er augad misti, að stinga út augad á honum, er stað, eðki heldur hefir hann tekid sverðid af dómaraunum, þótt hann banni það þegnum. Eðkért nýtt lögmal hefir Kristus sett í þessum greinum, því sjálfþ hefnidn er og þönnud í lögmalinu; sá sem sagdi dómaraunum, Deut. 19: þitt auga skal eðki þirna honum, líf fyrir líf, auga fyrir auga, tonn fyrir tonn, hönd fyrir hönd, fót fyrir fót, hann hefir og sagt hverjum einum þarfyfir utan, Lev. 19: þú skalt eðki sæfja eptir hefnidinni, og eðki vera minnugur óréttarins; hann eð segir í greindum kapitula Deut. um hinn falska vott: þér stulud albeillis gjöra honum, svo sem hann leitabist við að gjöra sínum bróður; hinn sami hefir talad fyrir munu Salómónis, Drðskv. 20, þessi ord, um alla þá, sem eðki hafa Guds umbod í dómara sæti: þú skalt eðki segja, eg skal endurgjalda illt, bíð eptir Drottni, hann mun frelsa þig; þessu er Páll samþýður, er hann segir, Róm. 12: þér eigid eðki að hefua sjálfir yðar, því skrifad er: mín er hefnidn, eg vil endurgjalda; en þegar valdþéttin hegnir vöndra verka á þeim, sem gjört hefir á annars

hlut, þá frelsar Guð hinn saklaus, því hún er hans þenari til hegningar þeim, er illt adhafast, Róm. 13. Svervetna þar, sem himn stóri allsherjar Dómari hefir valdstjórnimt réttim í hendur fengid, þar hefir hann með það sama leyst sérhverjum, sem vanhaldim er, að sækja rétt sinn fyrir henni, því hún ber ekki sverdid forgæfins, segir Páulus; og Pétur býður, að menn séu undirgefni stjórnendum, svo sem þeim af konunginum eru sendir til straffs hinum gleypafullu, en til lofs hinum, sem gott adhafast, 1 Pét. 2; mun nú ekki þessa við þurfa, kristnir menn! edur er veröldin einlit, svo að ekki sijnist í henni bæði svart og hvítt? svo heilög, að ei sijnist bæði yndir og gódir? Því er einsett fyrir þá, sem rángindin þola, að leita forsvars hjá valdstéttinni; edur mundi ekki Páulus leita lids í lögnum, þegar Eysias vildi hafa resti honum? Act. 22, mundi hann ekki skjóta sér undir keisarans dóm, þegar hann óttadist ofbeldi Gyðinga? Eg þvri framur að tala: það er ekki Guði þægt, og gagnar ekki til hans dýrðar, að menn alltid gefi rétt sinn eptir, því það gjörir óhlutvanda menn optast þess verri og afsæmari, svo að það má sjnast, að sá eðli illsku þeirra, sem lætur hlut sinn fyrir þeim, ef hann má ná honum með lögum og rétti. Sá sem vill taka frá mér æru mína og gott maumord, mun það Guði á móti, að eg forsvari mig lögliga fyrir áaustri hans? hann lýgur uppá mig lýtum og skommum, sem eg aldeilis ekki er valdur af; mun mér ei leyfiliqt að bera hönd fyrir höfund mitt, þar svo ástendur? einhver rænit mig fjáðhlutum mínum, ódolun og arfagózi, edur vöru því, sem eg er vel adfominu, og það annadhyvert með ofríki, edur yfirvarpi laga og réttinda, svo eg líð stört á forörgun mínni og þeirra, sem mér eru vandabundnir, konu, barna og hjúa, hefi ekki, það eg megi fátakum gefa og bjarga naudsstöddum með; en hann brúkar sé mitt til óhöfs og ofmetnadar, því svo gjöra þeir optast, er láta þenara sína stöckva yfir hveru þrosskuld, til að fylla hús drotttra sína með ráni og svikum, Jóph. 1; mun Guð banna mér að verja mitt með lögum á móti slíkum ofstupa? fjærri sé því, annars hefi hann ekki girdt í kringum frelsi mitt og eigur mínar með lagauna mír; ekki sé eg að ritningin leggi það Rabot til lýta, þótt hann neitadi Achab um sinn vingard, en sá gjörir hið sama, sem ver sitt með réttum lögum. Guð hefir bodid mér, að eg skuli elska minn náunga sem sjálfan mig, en ekki framur; óskandi væri, að menn gjætu það vel haldid; það heyrir Guði einum til, að elska hann framur öllum hlutum og jafvel lífinu, það á og að gjöra við bræðurnar, segir Jóhannes; hans vegna, 1 Jóh. 3, en sú elska er í því fölgun, að hjálpa honum og forsvara fyrir ómildum mönnum, en ekki í því, að láta stálfim rana sig og fésetta, ef eg má lagauna njóta, það er enu þetra, enn að forsmá Guðs gáfur, er hann veitir mér til uppheldis, en eg vil þær ekki nýta; eg veit og, að eg er skuldugur að styrkja mál ekkunnar og hins fodurlausa; mun eg þá ei mega ganga í rétt fyrir þau, kunnir þeim þar með hólsvid að vera, ef mér það lögim leyfa? Af öllu þessu hygg eg nú auðsært vera, að það ekki einasta er leyfiliqt, heldur og gott verk á stundum, að leita laga og réttar á móti árásum vöndra manna, en það á að sé með allri högværd, án haturs og reidi, svo sem áður er sagt, því hann, sem réttim sett hefir, hann hefir og sagt; elskid óvini yðar, Matth. 5, og nær það ekki stödur til réttargangans, heldur enn til hvers annars vidskiptis vörs og umgengnis í heiminum. Sá sem elskar óvin sinn, hann elskar

sjálfan sig, því undir eins og hann fyrirgefur sínum bróður hans misgjördir, þá anglvísir hann sig þar með að vera barn síns Föður, sem á hinu er, hann tekur undir eins aflát og kvittun af Gudi fyrir sína eigin syndir, ef hann gjörir það af hjarta, Marc. 11. Drottinn hefir eeki bannað sjálfan hlutinn, heldur ránga atferð hlutarins, það er, að brúka réttim til að hefna sín, en eeki til að ná rétti sínum, að bera fé í dóma, að útræga folkt vitni, að brúka lagakröfa og aðskiljanliga rángsleitni, að erta upp illt skap með brislum og stútyðum, jafuvel í réttu máli, til þess að fá meiri hefnd yfir sínum móttöðnumanni, en hann í fyrstu hafði tilunnid, allt svöðdan er af hinum vörða, það hefir Gud og aldrei leyft í neinum réttargáungi að brúka, heldur strengiliga bannað, en allra helst að hatast við sinn móttöðnumann, og sjá það gjörir, hann verður eins sekur fyrir Gudi, svo sem hinn, þótt aldrei eigi hann svo gott mál; og hvað hefi eg þá gott af því, að eg spilli miskun Guds yfir mér, til að hatast við hann, er vid mig afgjördi, því Gud kann að miskuna hönum, ef hann ydrast, en eg á engrar vægðar von, svo lengi sem eg el hatur til hans. Drottinn segir og að sönnu hér í gudspjallinu, að sjá, sem hefir gjört á annars hlut, hann skuli settast við bróður sinn, áður hann offrar gáfu sína, en um hinn, sem misgjört er vid, segir hann með álíka móti, Marc. 14: og þegar þér standid búinir til að bidjast fyrir (það er, að offra Gudi bæn síni), þá tilgefðu, ef þér hafid noctud á móti einhverjum, svo að yðar Fadir, sem á hinu er, förlati yður yðar misgjördir; skulda eg þá bera hatur til hans, sem eg á málstad vid, þótt aldrei ætti eg um svo sárt að binda? það væri ærs manns ædi, og eeki þess, sem heilsvita er í sínum kristindómi, þar eg á dagliga að bidja þessa bæn: fyrirgef oss vorar skuldir, svo sem vér fyrirgefum vorum skuldunantum, og veit, að eg eeki fæ kvittum synda minna, á meðan eg höndla eeki reidilaust vid minn náunga, hvert það er í réttargáungi, edur utan réttargáungs; það er og víst, að vor bestir réttur er enginn réttur fyrir Gudi, ef hann vill dæma eptir sínu réttlæti; svo segir Job, 9 Kap: eg veit vel, að engin manneskja kann réttlát að standast fyrir Gudi; og því skulda eg þá hata óvin minn, fyrst hann hefir skipad mér að elska hann, sem á svo mikil ráð á mér, að hann getur fordæmt mig, nær hann vill. Þess er og að gjæta, að eeki hlaupti menn til dómarsans um hvern hégóma; það kénir ágirni og órða að vilja þráttu um smánumi, og sémir eeki þeim, sem vill láta sig hugprúðan falla, aukheldur réttkristnum manni, hverjum að byrjar að vera ljúsum á að settast, jafuvel með noctrum skada sínum, heldur em að draga sinn mótpart fyrir dómaraum hönum til meiri skada og hnefju þeirrar, er hinn hefir eeki gagn af, þótt ei hafi menn alltid haldinn hlut, sérdeilis ef að kþppa er um þá hluti, sem lífsnæringu ei vidvísja, hverja Páulus sýnist ei vilja hafa undir dóm heidingjanna, 1 Cor. 6, einkum þar Trélsarium hefir bannað oss að syrgja fyrir henni, Luc. 21, og brúkar það sama orð í þeim stad, sem Postulium hér, og því áminnir hann alla kristna menn með þessum ordum, Col. 3: iklædist, svo sem útvaldir Guds heilagir og elskanligir, hjartgróinni miskunsemi, lítlætinu, högværdinni, þolinmáðinni, umberandi hver annann og fyrirgefandi hver öðrum, ef noctur hefir á móti einhverjum áfæru, svo sem Kristus hefir yður fyrirgefðu, svo gjerid og þér. Gud gefi öllum sínum börnum þetta hjartalag að stunda og þvi fast að halda, þar til vér komum fyrir hinn stóra

allsóerjardóm, hvar vorir stærstu óvinir, synd, dauði, Djöfull og helviti flulu ofs ekkert meiu gjöra, aukheldur nokur veraldar magt; því hverr vill fara hjörumál í gegn útsölbuni Guðs, þar Guð er fá sem réttlætir, Kristur er fá sem dáinn er, já enn framur upprifinn, hvar og er á hægri hönd Guði, hvar og er meðalgangari fyrir ofs, Róm. 8; þessa hlutskiptis um þú ofs að njóta, eylið Konungur býrðarinnar! fyrir hans forþenustu, sem er alls holds dómari, Jesús Kristus, amen!

Sjounda Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, Eic. 8 Kap.

U þeim dögum, þá þar var enn margt fólk komid saman, og hafði eðli til matar, kalladi Jesús sína lærisveina til sín og sagði til þeirra: mig aumkar yfir fólkid, þvíad í þrjá daga hafa þeir hjá mér verid og ekkert til matar haft, og ef eg læt þá fastandi heim til sín fara, þá vanmegnast þeir á leidinni, þvíad sumir voru langt að komnir. Og hans lærisveinar svörudu honum: hvadan fáum vér þau braud hér á eydimörku svo að vér fáum þá mettab? Og hann spurði þá að: hvorsu mörg braud hafid þér? þeir sögdu honum sjö. Og hann skipaði fólkinu niður að setjast á jörðina, og tók þau sjö braudin, þakkaði, braut og féð sínum lærisveinum, að þeir legdu þau fram; og þeir lögdu þau fram fyrir fólkid; þeir höfdu og fáeina snáfsíða, og þá hina sömu blessaði hann, og baud fram að leggja. En þeir neyttu og urdu mettir; og þeir tóku upp það yfir var, sjö karfir með afgangs leifar. En þeir, sem neytt höfdu, voru nær fjórar þúsundir, og hann lét þá í burt fara.

E t o r d i u m.

Maducinn mun eðli lifa af einufaman braudi, heidur af sérhverju orði, sem framgengur af Guðs munni, sagði Móses við Ísrael forðum, Deut. 8; þessum sömu orðum kallaði Frelsarinn Andfötunum í nafni, þegar hann freistadi hans til að gjöra steina að braudum, Matth. 4, þau eru og sönn, svo sem allir aðrir Guðs vitniðburdir, því það má ei lif falla, sem er án Guðs orða, jafnvel hött einn hafi held og hamsa og líti négu sælliga út. Christli orð eru lif og andi, og án þeirra er maducinn, eins og Páll segir um eðluna, þá í gírdum lifir, hann er lifandi dauður; þó hefir Guð gefid mannum færðuna, svo sem annað meðal til að lifa af, þárfyrir stendur hér: eðli af einufaman braudi. Vitandi er það, að Guði er eðli um megn að halda lífhemum vorum við án matar og drygjar; það sína ofs dæmi Móses, dæmi Elías, Laufnarans, er fóstudu í heila 40 daga, og má sýnast að þeir Móses og Elías hafi verid Drottins fyrirminðan í þessu; og því skyldi hann ei kunna að ala mannum án fæðslunnar, sem að í eydimörku sabbdi 5000 manns með fimm böggbraudum og sveim síkum, Jóh. 6, og í þessa dags h. evan-gelíe hefurum vér, að hans mikla almættis hönd mettar 4000 með eins lítulum kofli. Ut af því fyrsta fraptaverkinu hefi eg nokkud áður talað í þessari bók, um það, hoernig vér í Guðs ótta eigum að leika

næringar vorrar, það eg óska að finni góðan stað í hjörtum Leirra, sem lesa edur heyrar; en nú vil eg út af þessu h. gudspjalli alleina þar um tala: það oss eigi að styrkja í trúnni, til að tr. þ. s. Gudi, og varpa allri vorri áhyggju uppá hann, nær oss vantar þessarar veraldar muni. Hjálpa oss til þessa, Drottinn minn! fyrir þlet þýra nafn og Sonarins forþénustu, amen!

U t l e g g i n g i n .

Það er gráttligt til að vita, hvorsu að náttúra mannsins eptir spillinguna er kág til að treysta Gudi, þegar það er efi fyrir augunum sem eta skal. Móses sló á flettið í Hóreb, og þar slaut vatn út af, svo að allur Ísrael dræf, Erób. 17, en er Gud band honum í eyðimörku Zin að gjera hið sama í annað sinn, þá efadist hann og sló tvisvar á hjargið, Róm. 20; hann sá dagliga, að Gud fæddi þá með Manna af himnum ofan, en er föllid mögladi og beiddi um fjöt, en hann bar það fyrir Gud, sem hét að gefa þeim fjöt að eta allt til leiðinda, þá var þó efi trúint sterkari hjá sjálfum Mósi en svo, að hann sagði, Róm. 11: þetta fólk er sex hundrud þúsund manns, og þú segir: eg skal gefa þeim fjöt, svo þeir eti í heilan mánuð. Læriseinarnir höfðu séð það mikla kraptaverk, er Jesús hafði gjört, skömmu áður en þessi jarðteifn stéði, nærri því í þessum sama stað, er hann faddi 5000 manns með fimm byggbraudum og tveim fiskum, Jóh. 6, þá taldi Philipppus tormerki á spurningu Drottins, og sagði: braud fyrir 200 peninga nægir þeim efi; en hér fór efi betur, nema niður væri: hvaðan fáum vér þau braud hér á eyðimörku, að vér fáum þá mettað; og eptir það þeir höfðu séð bæði þessi kraptaverk og mörg önnur fleiri, þá ætludu þeir hann mundi braudsþursi vera, er hann tók þeim vara fyrir sárdeigi Heródis og Pharisæanna á skipinu, svo sem lesa má í þessum sama 8 Kap. Marci, af hverjum og ráða má, að það hafi stéð strax eptir þessa dýrbligu jarðteifna. Gud betri, að það hendir oss á stundum kristna menn, sem Lausnarium segir um heibingjana, Matth. 6: hvað eigum vér að eta, eða hvað eigum vér að drekka, edur hverju eigum vér að klæðast? en þar til verður ei betur svarad, en sjálfur hann svarad hefir: er efi lifid meir en fæðslan, og lifhaminn meir en klædnadurinn? Seg þú mér, Guds barn! stöð þig efi dásamliga í móðurlifi? gaf hann þér efi sál og lifhama? endurlesti hann þig efi með síns Sonar þýra blóði? hefir hann efi endurgetid þig dandann í syndunum? hefir hann efi fósttrad þig með sínu h. orði? hefir hann efi alid þig á síns Sonar holdi og blóði? heldur hann efi öllu þessu vid magt enu nú dásamliga og undrunarliga á stundum? eg vil taka til þess, sem dýrast og dásamligast er: hafi hann gefid oss Sonum, því mun hann þá efi gefa oss alla hluti með honum? og ef hann gefur oss alla hluti, þá gefur hann oss einnig forörgun lifhamanna; hafi hann alid vinn fyrir oss, bæði í móðurlifi og allt upp þadan, í andligan og lifhamligan máta, mun hann þá ónyta sitt eigid verk, nema að manneffjan gjörði Guds almætti vanmáttugt á sér með trúarleysunni, eins og læriseinarnir, er þeir gátu efi læknad hinn tånglssjúka? Þú segir: eg finn opt brest á atvinnu minni; húngur og dýrtid mega menn stundum þola, hvað veldur því? spur Ezechiel að, hann mun svara þér orðum Drottins: ef eitt land syndgar mjög á móti mér, þá vil eg útrétta minna hönd yfir það sama, og í burt svipta brauds nægtunum, og eg vil

fenda þágangad hallæri og upprýfja þar inni bæði monnum og fénadi, Ezech. 14; mun þad nokkuð raska sannsögli Drottins, þótt meim gjöri sig hans orlat's óverduga? þegar ad allra handa lestin og flakir, Guds orðs föregtum, vanbrúkun hans hvíldardaga, ránglæti, meinsæri, lygar, þjófnadur, ágirni, dramsemi, ófældi, agg, reidi, þræta, þvit og undirferli og annad þessu list, þegar allt þetta gengur fjöllumum hærra i landinn, er þá ad furða, þótt hann apturlyfi sínu mildu hend á stundum? eða segir ecki Pálus, ad fyrir þesshattar glæpi komi Guds reidi yfir börn vantrúariinnar? Col. 3; hver vill þá skylda hann til, ad hann skuli náðugur vera. Leitum því Drottins á meðan hann er ad fuma, kolum á hann á meðan hann er nálægur, þá hiun ógudligi láti af sínum vegi og illvirkinu af sínu huran, og síni sér til Drottins, þá mun hann misskita honum, og til Guds vörs, þviad i hjá honum er mikil fyrirgefning, Ef. 55. Eg skal endurgjalda yður þau árin, sem grasshoppa, kálormurinn, trémadkurinn og grassmadkurinn hafa frá yður tekið, segir Drottinn, Jóel 2; ó, minn Gud! hver þesir þér nokurn tíma gefið? hver þesir þér lánad, þad þú skyldir honum endurgjalda? þad meikum vér jata i þessu fátæka landi, ad hafi Gud einhverjur sínu straffad syndir vorar með óáran nokkurri, þá þesir hans mildi ós þad endurgoldið með mikilli árgjæfni bæði til sjós og lands. En hvad fylgir á eptir hjá spámáminum i sama kapitula: nær þér etid óaflátanliga og erud mettir, þá minnud þér losa nafu Drottins Guds yðar; en sjáum til, hvert þadur misskunsenda minni ecki hafa fundið skort á þessu hjá morgun af ós, og hvert þad minni ecki miklu heldur eiga heima hjá sumum, er stendur hjá Hóseam, 13 kap: undir eins og þeir mettir urðu, þá er hjarta þeirra upphafið og hafa gleymt mér. Einhver vill segja: eg síun ecki þessa glepi hjá mér, eg óttast Gud og elska, svo sem mér er mögulligt og gjöri honum þakir, samt má eg og minir þola húngur og þorsta, kulda og flæðleysi; heyr mér um stund, barn mitt! muntu vera þá einasti af Guds börnum, sem hann leggur þvilíkt uppá? máttu ecki þeir Abraham, Isak og Jakob verða landsflótta fyrir húngurs sakir? Gen. 12, 26 og 46; mátti ecki Elias fasta i 40 daga? 1 Reg. 19, hvad margt segist Páll hafa mátt illt þola fyrir evangélium? en þetta máttu þeir líða, til þess ad þeir vissu hvad þeir væru, sem er, syndugar mannesfjur, hvar þeir væru, þad er, i heiminum, i útlegðinni og ecki i fædurlandinn, hverninn þeir vera skylda, sem er, stöðugir i trúinni, þolinmóðir i hormlungunni og gladdir i vonunni; sama gjörir hann við þig, því ecki er hjá honum manggreinar álit, Act. 10. Þykist þú nú betri enn svo, ad þér sé fullgott ad hafa líkan kost með þessum Guds köppum? því ángar sig þá sála þin, og því er hiun órólig i þér? vona þú á Drottinn, því þú munt einu nú þrifa hann, Ps. 42; edur viltu ecki heldur hafa þvingan með Guds fólki, eins og Móses, heldur einu lífa i alskyns selu með heiminum og fyrirfarast með honum? hverju þetra er þér, ad þú girnist ad sedjast af molum þeim, er þetta af bördum hins ríka hér i heiminum, enn ad þig lánge eptir einum vatnsdropa af fingri Lazari i helvíti og kvölum? og hvad veitstu, hverju lengi Drottinn vill láta þenna þinn skort vara? hann er einn stór konungur, ecki er hann lengur ríkan enn fátækan ad gjöra; Jakob fór með einu staf út af síns fæðurs húsi, Gen. 32; en hvad mikinn fjölda nanta og þanda, geita, asna, þræla og ambátta kom hann heim aptur með. Dæmi þessa

fólks má furðanligt þykja mi á þessari sölu og vantrúndu öld; þeir fylgdu Christo eptir á eydimörku, til að heyra kenningar hans, jafnvel heidningar af Tyró og Sidon, og ekkert tóku þeir með sér að neyta, svo sem sjá má af evangélíó; einhver mun segja, að þeir hafi ei búið við svo lángri dvöl á eydimörkinni, þó fannst enginn sem apturferi, svo menn viti, og að vísu voru hér 4000 manns, sem neyttu; það má sýna, að Drottins orð hafi svo vel smackast þeim í hjartanu, að þeir hafi ei fundið til húngursins í maganum, og varla getur það eðrvisi verið, enn að þeir hafi treyst þvi, að Jesús mundi á einhveru hátt sjá þeim farþörða, þar til þessir án efa hjálpað híd fyrra kraptaverkíð, sem enn þá þessir öllum í fersku minni verið, en í þvi getur Jóhannes ecki um tímalengðina; hér af falla eg það satt, er Davíð segir, Ps. 32: augu Drottins lita til þeirra, sem hann elska og vona á hans gjæstu; og þó finnast þeir, æ, þvi verr! á meðal fríttíma manna, sem víðlítt eru lyndir og hófuðsmadurim í Samaría, er sagði: þó að Drottinn gjöri glugga á himinnum, þá kani þetta ecki að sté, 2 Reg. 7, annars mundi menn hída eptir Drottni, en ecki hlaupa til að rana, stela, ljúga, svíkja, hrípja brauðid út af náungans munni og brúka aðfílsjankiga rángsleitni í kaupum og selum, og annari viðvöðlan. Mig annkar yfir fólkið, segir Drottinn, þvi í þrjú daga hafa þeir sjá mér verið, og ecki til matar haft; margur fastar stémur, áður hann verður óholinnuðbur. Mig annkar yfir fólkið, segir hin eyllisa Gjæsta; hans misfunar idur komust við í honum, svo sem í hófuð-þrofinu stendur, svo hann hlaut þeim náðugur að vera; það segir ecki hér, að þeir hafi kvartad um húngur, hann vísí vel, að þeir hóstu þessa þerf; en segid mér ni, börn min! munu idur hans misfunar umbreytt vera? mun hin rífa orkætis höud stutt vordin? fjærri sé þvi, samur er Gud og hann þessir verið; en ef vér viljum þonu meðaunnfunar njóta, þá lærum tvent hér af: eitt af fólkinu, annad af Lausnarannum: af fólkinu, að heyra Guds orð ljúfliga, meta það öllu tímanlígu frammar, og að treysta Guði og þacka honum miðt í skörtinum og orþyrðinni: af Frelsaranum, að sjá aunnur á hinum volada og nauðþurftuga, að brjóta húngurðum vort brand, ecki af forðild, edur að útþega ös nafu þar með, svo sem hrafnarar þeir, ed gjöra vlmusur sínar fyrir mönnum, heldur af trúmi, af kristilígrí meðaunnf- an, af elstunni til Guds og náungans. Breyki nú noður þannveg, að hann heyrir Guds orð og varðveitir þau, treystir Guði í öllum sínum vandræðum og leitar næringar sínar í Guds ótta, þá vil eg það segja, að fyrr minnu englarnir færa honum brand af hinnum ofan, fyrr munu hrafnarnir bera honum sæðslu, fyrr munu steinar að brandum verða, og síkarnir flýja honum gull og silfur í mannum, já, Kristur má fyrr afneita sjálfum sér, hvad Pátrú kallar ómögulígt, heldur enn að hann láti sjál hins réttláta húngur þola, Drófs. 10, nema hann vilji reyna hann þar með, og sjái honum það fyrir einhverju góðu verða. Minu matur og dryður er, að gjöra hans vilja, er mig sendi, sagði Frelsarinn, Jóh. 4; en ef það er hans vilji, að þú lídir um hrid stfort á næringu þinni, þá vert eíns lyndur og þian Lausnari var, og ætla þig ecki yfirgefum, þótt þú megir að Guds vilja nockud íllt líða, er vér svo föllum, en það er aldrei íllt, sem gott af sér gefur; ecki verða vinberin samanlesin af þyrnunum, Luc. 6. Gæt að dem-

um heilagra: hverfu sárliga klagar Job í sínum mainrænum, er hann segir, Job 30: þú ert vordinn hardúdigur á móti mér, eptir styrkleika handar þinnar brúkar þú grint har-
 ar í gegn mér; mundi Gud þarfyrir hafa yfirgefið hann? sjærri var því, þíum fertugasti
 og fyrsti kapituli þonnu bókar, hann ber þar um ljófast vitni, og sjálfur Guds maður jatar
 veikleika sinn og fávittu í því að þekja Guds ráð, nær hann endurvittadist og kom til
 sjáls síns aptur, með þessum orðum, Job 42: eg auglýsi að eg skilda það ekki, það var
 furðanligá hátt fyrir ofan mig, svo eg gat ekki þekkt það, því ydrar mig í mold og öflu;
 eins var Davíð lyndur, því segir hann, Ps. 77: mun Drottinn þá eyllifluga burtkasta,
 og enga náð frammar auðhva? en nockru þar eptir vegsamar hann Gud með fagnadi, seg-
 jandi, Ps. 103: hann hefir frelsað mitt líf út af fordjörfuninni, og mig með náð og misk-
 unsemi kórónað. Því skyldi enginn órventa um Guds vináttu, þótt ei leiti allt í lyndi, þar
 vér sjáum hér, að hans beztu vinir hafa mátt þvilift reyna; edur meinid þér, kristnir
 menn! að Fadirinn hafi miuna elskad sinn Son, þegar hann hrópadi á krossinum: Gud
 minn! Gud minn! því hefir þú yfirgefið mig? heldur enn þegar Kristur stóð á Jórdanar
 bockum og roddi af þíum sagdi: þessi er minn elskuligur sonur, í hverjum mér velþókn-
 ast, Matth. 3? nei; brædur minir! þá hafði hann í hönum hvað mesta velþókn-
 ana, er hann á gálganum hélf, því fyrir hans dauda erum vér við Gud forlíttir, segir
 Páulus, Róm. 5, fyrir hans sáru kvöl og bitran dauda hefir hann elskad ofi í sínum elsk-
 uliga, Eph. 1; Gud hafði velþóknana á sínum Syni frá upphafi vega sinna, og í öllum
 Christo frá þíum fyrsta augnablíki gétuadans fyrir einingu guddóms og manndóms, en
 fyrir Christi dauda á öllum þeim, sem á hans nasu trúa, hverjum hann hefir og magt gefið
 Guds börnum að verða, segir Jóh. 1 Kap; og fyrst hann hefir nú þannveg yfirgefið
 hann um stundarsafir, en síðan aptur með dýrd og heidri kórónað, viljið þér þá láta yður
 það undra, þótt hann breiti með sama hátti við yður, sem í hönum og fyrir hann erud
 arfleiddir til eyllifl lífs? nei, kristnir menn! ekki þótt að mótlætid og storturinn átti að
 vara alla ofi vora, því þíum er svo lítid að reikna hjá eylliflínunni, og það vér lídum hér að
 Guds vilja, það verður ofi endurgoldid með ómalanligrar dýrdar eylliflri þýngd, 2 Cor.
 4, mótlætungar þessara tíma eru ei verðar þeirrar vegfendar, sem við ofi mun framfoma
 í eyllifl lífi. Það er víst, að þíum náðugi Gud spennir albrei sín börn fyrir síns Sonar
 of, nema til þess, að þáu dragi það á þá leid, sem til þíummaríflis liggur, þess meiga og
 ell hans börn fullorugg vera, að annaðhvort burttekur hann mótlætid edur lítar því,
 edur gefur ofi krapta til að bera það, því hann er trúur og freistar einkis yfir megn fram,
 1 Cor. 10; segid mér! er hann þá ámalis verður fyrir það, að hann snýr eylliflri fyr-
 irðemingu í tímanligan krossburd, til að afreka ofi eyllifl gleði? Einu fadir sendir son
 sínn í eitt framandi land, ein módir latur barn sítt í skóla til að líða illt, svo það verði
 að manni, munu þáu þarfyrir hafa gleymt þeim? kann nockud móðurin að gleyma barni
 sínu, áverti síns kvídar? og þó þær gleymi, þá skal eg samt þér ekki gleyma, segir afgrunn
 nistunarinnar, hjá Esajam, 49 Kap. Gullsmidurinn kastar málminum í eldinn, svo
 hann þreinsaður verði, og gjörir þar af síðan þíumar kostuligastu gersemar; svo breittir Gud
 við sín börn, hann situr og bræðir og silfrid þreinsar, og þreim gjörir börn Levi, Mal. 3,

það er, hinn andliga fénnimannskap, svo að reynsla trúar vorrar miklu dýrmatari fundu verdi gullfins reynslu, hvert eð forgengur og verður þó með eldinum reynt, til lofs og dýrðar og heidurs, nær Jesús Christus opinnberast, 1 Pet. 1. Þetta er nú svo talad, til huggunar þeim, er líða stórt á atvinnu sinni og meina sig þar fyrir vera af Gudi yfirgefna regna synda sinna og óverðugleika; en þar eru noðrir, sem eðfi eru ánægðir þar með, að þeir hafa það þeir skulu eta og drekka, og það þeir mega klæðast með, hvað þó Páulus býður kristnum manni, að hann skuli láta sér nægja, 1 Tim. 6, við þessa vil eg fátt eitt talad hafa.

Það er fát, sem hinn vísi Syrach skrifar í 11 Kap, að andlegd og fátækt koma af Drottni; ef þau koma af Gudi, hver vill þá segja við hann: hvað gjörir þú? segir noðnd leikférid til smíðsins: því gjördir þú mig svo? Róm. 9; vill noður efast um vitku hans, að hann ei skynji, hvað hans börnum er hagligast, eður klaga yfir hans réttshai, það hann gjöri einum órétt? Vísir Gud það, að þér gagnadi ríkdómurinn, betur enn fátæktin, þá mundi hann þig audugan gjört hafa; rannsóka skap þitt, hvert þú mundið hefari vera til Guds ríkis, þótt þú hefir meira enn dagligt braud; Gud gjörði vel, að hann gaf eðfi egum urahern, segir í orðshattinum, margur mundi brúka audinn til ofmetuðar, ofríkis, óhöfs, til að hefna sín og brjóta aðra undir sig, ef hann ríkur væri, sem að lætur hægt af því hann er fátækur; en þótt að Gud gefi audinn vöndum mönnum á stundum, hvað kemur það við þig? fylg þú Christo eptir, hver þótt hann ríkur væri, gjörðist hann fátækur, 2 Cor. 8; viltu vinna það til audsins, að vera svo sem einn af þeim? Vísir Gud að þér audur gagnadi, segi eg enn aptur, mundi hann eðfi gefa þér hann, sem hefir gefið þér það, sem er langtum betra? einn náðugur Gud, góð samvitka, heilvita sál, ótti Drottins með því hugarfari, sem lætur sér sína lucku nægja, er það eðfi nógu stór andlegd? aðrir óttast fyrir því, að þeir kúmi að misja sjárluti sína, en kúmi noður þessar Guds gáfur af mér að taka, þá vilða eg fyrst gráta, þá vilða eg bera mig hermúliga, því á meðan eg það hefi, þá hefi eg allt, og nær eg misji það, þá misji eg allt, jafnvel í alls nægtum; því segir David, Ps. 34: hina ríku brast og þeir sútu, en þá, sem að Drottni leita, num eðfert gott vanta. Láti Gud mig eðfi eta hvern dag skinnandi kráfir, þá er eg þó ójoltinn, eg unni betur við dagliga fæðu, heldur enn salkerinn við hans útvaldu rétti; stórturinn gjörir mér á stundum matinn sætan, eg þarf eðfi að kaupa hann dýrt, en fyllin gjörir honum það leidd, sem hann kofstadi til dýrum dómum; veffi Gud mig eðfi í pell og purpura, þá er mér eins heitt í minni klæðavod, svo sem honum í sínu skarlati. Fátæktin hefir stór fyrirheit í Guds orði, er sá eðfi nógu ríkur, sem hefir Gud fyrir sjárlaldsmann? en hvað segir David, Ps. 9: hann er forþvar hinna fátæku, forþvar í neyðinni, hann gleymir eðfi hrópi hins fátæka; hvað segir hann enn þá aptur: hann mun frelsa hinn fátæka, nær hann kallar, og himn auma, þann er engan hjálparmann hefir, Ps. 72, og svo segir sjálfur Drottinn, Ps. 132: eg vil blessa fæðslu þeirra, og þeirra fátækum ánægjanligt braud gefa. Gud gjæfi, að menn vilðu skilja, hvað mikill skattur að er ein ærlig fátækt þeim, sem una vel við þann kost, er Drottinn lætur þeim hlotnast; hún varnar við

mörgum syndum, drambsemi, óhöfi, sjálshælni, reidi, órifi og sjálfri ágirndinni, því aldrei verður þú rífi sáður, sá eð fest hefir hjarta sitt við andinn; við bútförg og áhyggju, sem draga maunian frá Gudi í snörur Djöfulsins, og þyngja hjarta hans með óttanum að missa eigur sínar, því sá grét aldrei fyrir gull, sem ekki átti það; þú gjörir reifningsskapinn andveldari fyrir hinum æðsta og stráuga Dómara, því jafnvel þótt að öllum verði hann nógu torveldur, þá ekki þeim þó sít, sem hafa gleymt Gudi og náúngum í velmágt sínu, en sett gullhöttinn fyrir sitt aðhyrn. O, þú eyllif Gud, dýrdarinnar konungur! hjálpa oss á þeirri ströngu tíð, lát oss ei þyngja hjarta vort með sorgum þess arar næringar, metta oss með þeim molum, er detta af þínu háborði, dryckja oss með fátæk eptirkomandi aldar, svo að ei sáumegnumst vér á veginum til fæðurlandsins; og nær vér erum að þrotum komnir og tökum þú síðustu andvörp, þá dreyf þú á vora óræddu sál með því vatni, eptir hvert engum mun þyrsta að eyllifu; bænþeyr þad, náðugi Fadir! fyrir Laufrarans, Jesú Chrísti, skuld, amen!

Attunda Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, Matth. 7 Kap.

I þann tíma: Jesús sagði til sinna lærisveina: vaktid yður fyrir falsspámonnum, sem koma til yðar í saudaklæðum, en hid innra eru þeir glepsandi vargar, út af þeirra ávörtum megid þér þekja þá. Verða nokkud vinberin samanlesin af þyrnunum, eða sitjurnar af þistlunum? svo ber og hvört gott tré góðan ávört, en hvört rotid tré vondan ávört; gott tré gétur ekki fært vandan ávört, og ei heldur rotid tré fært góðan ávört; og hvert það tré, sem ekki gjörir góðan ávört, skal upphöggaft og í eld kastast; þar fyrir megid þér út af þeirra ávörtum þekja þá. Þeir munu ei allir, sem til min segja: Drottinn! Drottinn! inngánga í Guds ríki, heldur þeir, sem gjöra vilja míns Fæðurs, þess á hinnum er. Margir munu til min segja á þeim degi: Herra! Herra! hófum vér ekki spád í þínu nafni? hófum vér ekki í þínu nafni djöfla útrekíð, og gjördum í þínu nafni mörg fraptaverk? og eg mun þá játa þeim, að aldrei þekta eg yður, farid frá mér allir illgjörda-menn!

Orðum.

Spámaður nefnist í þ. ritningu, ekki einasta sá, sem að óvörðna hluti fyrir segir, heldur og sérhver einn, sá eð kánir réttan lærðóm; svo sagði Gud við Abimelech um Abraham: hann skal bíðja fyrir þér, því hann er spámaður, Gen. 20; sá er spáir, hann talar fyrir mönnum til uppbyggingar til áminningar og huggunar, segir Páulus 1 Cor. 14; þeirra apar voru fals-spámenntir, hverja Trélarinn býður, að menn vacast flúli þér í gudspjallinu, því þeir komi í saudaklæðum, en hid innra séu þeir glepsandi vargar, og er enginn efi á því, að skrístlærdit og Pharise hafa að nokku leiti átt sneid þessa, en þó

ecki ad öllu, því ecki voru þeir af Christi saudabúsi, heldur meinar og Drottinn hér með þá, er stöð uppkomu og spilltu kunningu Guds í kristinn-dóminum, þá nefnir Pálus fallega brædur; 2 Cor. 11, og tit Galat. 2 Kap., talar hann um heimugliga innsmogna fallega brædur, sem ad vildu reyna frelsi þad, er þeir trúðu höfðu í Jesú Christo, svo ad þeir hneptu þá í þrældóm. Svöðdan illarefi fædi sþandmadurinn nidur, meðal hvítisins í Christo aki, fram eptir eðunum, svo sem af kristinn-dóms segunum ljóft er, og skír ean nú vða í heiminum; en þarfyrir fáum vér atdrei Gudi fullþackad, ad vér vitum ecki af þíku ad segja; enginn er fá, eð leitist við ad spilla rétti trú í landi voru, þad er stór velgjörningur Drottins, ad hann hefir unt o's ad verka saluhjálp vora í einfaldleika vors hjarta: þvi vil eg ecki hér um frammar tala í þetta sinn, heldur taka mér fyrir hendur, ad útskera þá grein af evangélio, sem öllum ætri hugfost ad vera, sem er þessi: þeir munu ecki allir, sem til mín segja: Herra! Herra! innganga í Guds ríki, heldur þeir, sem gjöra vilja míns Föður, þess á þínum er, og af henni rennat hugleida: 1) hvað þad merki, ad kalla: Herra! Herra! 2) hvað þad sé, ad gjöra Guds vilja; styrk of þér til, minn Gud! fyrir Jesúm Christum, með náð H. Anda, amen!

U t l e g g i n g i n.

Þad er ágjett, sem ad Bernhardus lærifaðir segir í einum stad: kristnir hafa af Christo nafn fengid, þad væri mikils verdt, ad svo sem þeir eru erfingjar nafnins, svo væru þeir og heilagleikans. Engin nafnbót er fegri, engin stærri, eim ad heita kristinn, ef nokkur ber hana réttliga; kristinn og heilagur var sama nafn á meðan kristinn-dómurinn var eim þá í blóma sínum; heilsid öllum heilögum, segir Pálus, þad er, öllum kristnum; en ef engin renta fylgir þessu vegliga nafni, þá er fá ecki heilagri, sem þad ber, heldur eim vinnid eður vidsmjörid, eður einhver matur vard heilagur af því í gl. testamentinu, þótt ad einhver snerti þad, fá eð þar helgad kjot í kjólassi sínu, Hagg. 2. Sá sem ecki hefir Christi anda, segir Pálus, hann er ecki hans, Róm. 8; hver eð þryðir sig með hinu fagra kristinn-dóms nafni, en lifir þó ecki kristiligu liferni, hann er lifur eif þeirri, er hefir græn blöð og frid, en áverti enga, því segir Lausnarinn í gudsþjallinu: af þeirra ávörtum skulud þér þeckja þá; og svo sem Drottinn formælti trénu því, er engar voru fíttur á og ecki nema blöðin tón, Matth. 21, svo vill hann og til hinna segja, er ránglætid æsa á hinum effta degi: aldreit þeckta eg yður, svo sem hér stendur í gudsþjallinu: Þeir munu ecki allir sem til mín segja, herra! herra! innganga í Guds ríki, segir Drottinn; þegar ad ritningin tvítekur eitt ord, þá vill hún láta skiljast eittþvert merkiligt þar með; þeir segja, herra! herra! svo eric þeir ákastir í þinni útvertis þjónustu. Ecki vantadi Gud né hans Krist fagra titla hjá Gyðingum, þeir nefndu Föður hans, sinn Gud, en þecktu hann þó ecki, þeir kölludu Drottinn Rábbi eður meistara sinn, en sóttu þó eptir ad liflata hann, þeir tífudu langar bænir í samfundunum og á gatnamótum, en nandir hylmingu þeirra útsagu þeir hús eðne og föðurlausra, Matth. 23; þad verður valla með ordum sagt, hverju ad hræsinn gjörir alla Guds þjónkar dýsta í hans anglti; þeir föstudu tvísvar í vífu og gáftu tiundir af öllu því þeir áttu, en létu þad þó ógjört, sem þyngra var í lögmalinu, dóminn, missunsemi og trúna, Matth. 23; þad ölli því, ad svo sem þeir afmíndudu ásjánir sínar, nær þeir föstudu, til þess ad láta sjá, ad þeir væru fastandi, svo afmíndadi hræsinn þeirra beztu verk fyrir Gudi, svo ad Frelсарinn segir, ad þeir hafi sír laun í burtu tekid, Matth. 6, þad er, ad þeir hlutir, er í sjálfum sér göðir voru og höfðu fyrirheit göðra launa

hjá Gudi, ef þeir af trúnni gjörðir væru, þeir skyldu til engra launa vinna hræsunnar og yfirðreyflaparins vegna, miklu heldur abla þeim dóms áfellis, er vanvirða þannveg þinnu alþýgna Gud með tómri útvertis hegðan og látæði, svo sem von er á, þviad öll hræsni er lygi, en Gud er sjálfur samuleikurinn, kann honum þvi ekkert svo gagnstædt að vera; edur hvað segir Drottinn um þessa hræsvara, Matth. 23: Þarfyrir munud þér fá þess þýngri forþæntingu. Nú höfum vér heyrt dóminn yfir Gyðingum, kristnir menn! af alls holds Dómara; en ef þvilítt og skyldi súnast á meðal vor, mun vor dómur léttari verda enn þeirra? fjærri sé þvi, ef Gud þyrmdi ecki þínum náttúrlígu kvistunum, mun hann þá ofs þyrma, Róm. 11, ef vér uppfyllum þeirra mæling? engin er von á þvi; hvað gjöra þeir þá, ed gánga í Gús hús og heyra hans orð, forþema varla nockra þréðitun, og hasa þad í munni og tala um hans vegin? allt þetta er gott í sjálfu sér, en hvar eru nú ávertirnir, þegar þeirra leitad verður hjá allmorgum? þegar þinn voladi naud lídur, þyrgja menn sitt andlit fyrir honum, þegar menn sjá eitthvad girniligt, hatta sumir ecki fyrir, enn þeir hasa frælt þad undir sig; þegar einhver ljóstar upp óhróðri um náningann, þá taka menn í þann strenginn: sé nockrum af yfirbódurinum, edur foreldrum eitthvad bobid, hverfu möglunarsamir, hverfu tregir eru menn í að hlýða þvi? hvað tómlátir eru foreldranir, sumir hverjir, í þvi að færa börnin til Jesúm? til kyrkjunnar koma þau að sonnu, þar í er ei svo mikill brestur, en hverfu sumum sé umgæfid, að brýna fyrir þeim þad er þau heyrdu í kyrkjuni, þar þer raun vitni um, nær þau eiga að gjöra grein á sínum kristindómi; óskandi væri, að ei syndust þeir, er varla hasa nockud annad fyrir þeim, enn stammarlig orð og sibiðsligt hjal, sem sjálfir þeir eru vanir til. Engillinn sagdi þið Abraham, er hann ætladi að offra syni sínum: haldt þínum hendi frá sveininum, þvi nú veit eg að þú óttast Gud, að þú þyrmdir ecki þínum eiginn syni; en Andstotinn getur og sagt við margu hverja, sem ecki þyrma afþvæmi sínu við eylifum píslum, heldur láta þad uppalast í hans skóla: nú sé eg að þú elskar mig, þar eg sé, að þú svo uppelur son þinn, að hann geti orðid einhveru tíma mín fórn, haldt þvi ecki hendinni frá sveininum, þar til hann verður fullur og feitur, og hæfur til að offra. Menn blefsa Gud og látast losa hann og dyrka, en gjöra þó ecki þad hann bobid hefir, en Andstotannum formala menn og atyrða hann, en gjöra þó hans verk, er ecki þetta að segja: herra! herra! en gjöra þó ecki Föðursins vilja? er þad ecki að kalla Gud sinn föður, en ræna hann þó heidri sínum? Menn gánga til heilags altarisins sakramentis þrisvar, fjórumsinnum á ári hverju, þar ætlumst vér til að forlifa ofs við Gud og taka sátt af honum fyrir afbrot vor, og bjóðum honum í sektina Guds Sonar dauða og hans forþénustu, en þess er vel að gjæta, að menn taki ecki þángad með sér gæsti þá, er hann ecki má eiga sess með, allra sít hatur til náningans; en að þad hendi þá sumia, er andféd af þvi hatri og úlfúð, er tíðkast manna á meðal, á stundum ecki laungu eptir þad menn hasa minnst við Krist, er ecki slíkt að kalla: herra! herra! en gleyma hans bobi, er hann sagdi hjá Marcum, 11 Kap: þegar þér standið þímir til að biðjast fyrir, þá tilgæfid, ef þér hasið nockud á móti einhverjum, svo að yðar Fadir, sem á himnum er, forláti yður yðar misgjörðir; e: þad ecki, segi eg, að biðja um frid með reiddu sverdi? er þad ecki að síðurstu að segja: heill vertu Rabbi! en hasa bak við sig sverð og

stánger? mun það nú nóg, kristnir menn! að kalla: herra! herra! það er, að látaft Gudi þéna, en fremja þó allt þetta vonda skilningar athafi. Þar eru engin ber á þessum vinviði, engar síkur á þessu síkjutré, jafnvel sjálf blóðin eru niðurbottin, allt það eg legg við þau er förgéfin, segir Drottinn, Jer. 8; það morg á þessu þú komid, Drottinn minn! og leitad ávartar af oss og engan fundid? hverju krotugliga hefir Sonur þinn fyrir oss beðid, að vér mættum enn þá eitt ár standa? fyrir hans árnar er það stéð, að vér ecki með öllu erum upprættir; þarfyrir, kristnir menn! takid vara á yðar vitjunar tíma: gjörð yðran meðan Guds ríki er nálægt, þrin er sett til rétar trjáanna, hvert það tré sem ecki ber ávört, það skal upphögvaft og í eld kastast, Matth. 3; þidum ecki eptir Jerúsalems hegningu, um hverja Gud sagdi við spámanninn: þú stalt ecki þidja fyrir þessu fólki og ecki upphesja raust edur þæn, edur forþida fyrir þá, því eg mundi enganvegin þæn þeyra þig, Jer. 7. Með mikilli alþöru og gaumgjæfni byrjar manni að rannsaka sjálfan sig, hvert að hann hefir vitnisburð G. Andá, að hann sé Guds barn, edur að hann leidið af fallfri imbirlingu um arfarétt Guds barna, það margan hendt hefir, sem Gud náði, og er það andfært, ecki einasta af þæmi Þhariscanna og þinna skrifstærðu, um hverja sjálfur Trélsarinn vitnar, það sjarlægir þeir verid hafi Guds ríki, heldur margra amarra, sem að eckert efast um Guds náð, en lifa þó hvergi nærri svo sem kristnum ber, jafnvel þótt að ei séu þeir verstu kláxjum hláðnir, hverjum eckert er þetra ráð enn það, sem Pálus gefur, er hann segir, 2 Cor. 13: reynid hvert þér erud í trúnni; það ei gétur með þetra móti stéð, heldur enn ef vér rannsokum vora lifernis háttu, því trúin er aldrei ávartarlaus, heldur verkar þún fyrir þjarleikann, allar kristiligar dygðir hefir þún í sér fölgnar, þvar um eg vil nöfud framara tala í þidari greininni, en láta um þid fyrra úttalad að svo stöðdu.

St. Petur sagdi, að hjá Gudi væri ecki manngreinaralit, heldur á öllu fólki, af sérhverri þjóð, sem gjörir hans vilja, hefði hann velþöknan, Act. 10; nú er það ómöguligt syndugu holdi að gjöra Guds vilja að fullu, því það er þid sama og að uppfylla lögmálid, en það er oss um megn, sem að í syndinni erum gétur, hverrar spilling að dagliga brýtur sig út um þenna dauðliga líkama, svo að þegar vér viljum gjöra þid góða, þá loðir þid vonda við oss; það játar Pálus um sig, Róm. 7, með mikilli harnaklögun, og mun engum af oss þetur varid. Nú þeyri og Drottinn tala á þá leid hér í gudspjallinu, að þá meigi enginn inn í Guds ríki koma, sem ei gjörir Föðursins vilja, en hver mun þá hölpinn verða? Gæt þess nú, barn mitt! er Pálus segir, Róm. 8; þinn sami Pálus, sem talði vantvæði sin á að uppfylla lögmálid, hann segir: það sem lögmálinu var ómöguligt, af því það veittist fyrir holdid, það hefir Gud gjört, sendandi sin Son í líkingu syndugs holds, og fyrir syndina forðæmt syndina í holdinu; til þessarar réttarþótar vísar Drottinn oss sjálfur hjá Jóhannem, 6 Kap: það er vilji hans, er mig sendi, að þver, þá ed sér Soninn og trúir á hann, hann hafi eyllift líf, sem er þid sama og að innganga í þinnaríki. Guds vilja er ómöguligt að gjöra svo honum lífi; þótt þér gjörðid allt það þér attud að gjöra, segir Trélsarinn, þá játid samt: ónýtir þjónar erum vér, Luc. 17; en hverju mikid oss þresti á það, til þess finna allir þeir, ed rannsaka sinn lífnad og þera

hann saman við Guds h. lofmál, jafnvel hinir réttlátu, er vér svo föllum; Mói, Abraham, Isak, Jakob, Elias, Samúel, Job, Daniel, mega förláts bidja, þegar Gud heldur dómum, í hvers augum það himnanna himnar eeki hreinar eru; trúin á Guds Son er það alleina, sem ofs réttlætir, því sagði Pétur forðum, að þar væri ekkert annað nafn undir himninum mennnum gefið, í hverju ofs byrjafi sálubólsum að verða. Væru eeki allir affallnir og allur heimurinn sakkfallinn fyrir Gudi, Róm. 3, þá væri eeki hans Sonur í heiminn kominn að kalla syndaga og eeki réttláta til yðranar; en alla hefir hann kallað, öllum segja látið fyrir Jóhannem: gjörvið yðran, þvíad Guds ríki er nálægt, Matth. 3, öllum hefir hann í sínu nafni prédika látið yðran og syndanna fyrirgefning, er þann hlóm heyrta hafa, sem út er genginn um alla heimsbyggðina, öllum hefir hann boda látið: gjörvið yðran og trúið evangélió, Marc. 1. Þessi er minn elskuligur sonur, í hverjum mér velþóknaft, sagði Guds fedurs raust af himnum við ána Jórdan, Matth. 3; þar fyrir er sérhver sá velþokadur hjá honum, sem trúir á nafn eingetins Sonar Guds, og hann kemar eeki til dómans; Jóh. 3, það er, hann verður eeki forðæmdur, því hann hefir elskað ofs í himnum elskuliga, og þessi er lofmálsins uppfylling, þessi er sá Guds vilji, er Frelsarinn talar um í gudspjallinu, að trúa á hann, en með hvílkri trú, kristnir menn! eeki hans, sem trúir, að Gud er til alleina, því trúa og djöflarnir og skélfast þar af, eeki hans, sem kallar sig trúa á Gud, en nær hann sér bróður eður systur stórt líða, gefur hann þeim þó eeki það, sem lífhamanum gagnar, Jak. 2, jafnvel þótt hann hafi andlegd heims þessa, því sá, sem segir elska Gud, en hatar sinn bróður, segir Jóhannes, hann er lovari, því ef hann eeki sinn bróður elskar, þann er hann sér, hvernig má hann Gud elska, þann er hann sér eeki, 1 Jóh. 4, sá dregur sig á talar, er hann meinar sig að trúa á Gud, en svir enga trúarinnar áverti. Þáll segir, að í Christo gildi hverki umsturn né yfirhúð, heldur trú sí, sem verkar fyrir hjerleikann, en hjerleikurinn er lofmálsins uppfylling, Róm. 13, það er, hann innibindur í sér allt það, sem í lofmálinu boðið er, en þótt hann sé ófullkominn hjá ofs, þá verkar trúin það í honum, að hann gildir í hans augliti, sem hefir sett Jesum Christum til eins náðarstóls í hans blóði, til að auglisa sitt réttlæti, að hann sjálfur sé réttlátur, og réttlætandi þann, sem er af trúinni Jesú Christi, Róm. 3, það er, sjálfur réttlátur í því að taka ekkert ófullkomid fyrir gylbt, en réttlætandi þó ránglátan fyrir trúna á Kristum, og gjörandi þau verkin gylbt, sem af henni framkoma og í Gudi gjörð eru; og má hér af sjá, hvílkri þeirri trú byrjar að vera, sem er eftir Guds vilja; í einu orði að segja: svir mér ljós fyrir utan birti, sól fyrir utan ljóma og einn mannesfju fyrir utan sál, og skal eg svir yður rétta trú fyrir utan áverti. Þvöfaldr er embætti trúarinnar; eitt er það, að trúa því, að Gud sé hegnari vöndra verka, annað, að förláta sig þar uppá, að Gud muni syndirnar fyrirgefa; en það er varla mögulligt, að sá trú hinu fyrra, sem að framfer í glöpunum yðrunarlausft, því segir Davíð, að hann heimski segi í hjarta sínu: þar er enginn Gud, Ps. 14, og hann trúir förgessins, að sér verði syndirnar uppgævar, sem liggur í þeim vísvitandi, hafandi enga vicleitni, eður atburði, til að försfesta sitt höld með þess girndum og tilhneigingum; oftraust er það Guds náðar, en eeki sú trú, er mannum hölpinn gjörir. Þú segir:

mín trú er veif, því veldur fjöldi synda minna, að eg er ekki aldeilis fulltrúa um, að Guð muni síns réttlætis vegna geta fyrirgefið mér þær, en eg er ekki einasta ófullkominn, heldur óstöðugur í mínu apturhvarfi og í því að gjöra Guðs vilja; heyr mér, barn! er Lausnarinn þá kominn, til að kalla réttláta og ekki synduga til yðrunar? Þínar syndir eru Djöfulsins verk; mun ei Guðs Sonur kominn til að uðurbrejóta þau? 1 Jóh. 3; þetta mistraust er eitt af þeim, það mun Guðs Sonur fyrir hvorn mun i burt taka, því hann veit, að á því ridur sálshjálpi þin að trúa á Guð og þann, er hann sendi, Jesúm Christum; mun ekki náðin yfirgnæfa, þar sem syndin yfirgnæfir? Róm. 5. Hefir ekki Guð alla undir ólýðninni innilúft, (það er, undir þeckingu syndarinnar) uppá það hann mistunadi öllum? Róm. 11; ef þú nú þeckir synd þína og vilt hana af hjarta ógjört hafa, hverninn kanntá þá að efast um Guðs miskunsemi eður fyrirgefningu syndanna, þar Guð vill ekki, að nokkur maður tapist, heldur komist til sanneleissins vidurkúningar? 1 Tim. 2. En þó að trúin sé veif, þá er það trú; cinn neisti er eins vel eður, svo sem misfíð bál, einn dropi er eins vel vatn, svo sem allur fjörinn, svo var og trú föður hins tunglsjúka eins vel trú, svo sem hinnar Kanaanistu, svo sem hinnar blóðfallsjúku, svo sem hundrads-höfingjans. Bid með kerisveinumum: Herra! ank þú ófs trúna, Lúc. 17, og með föður hins tunglsjúka, er eg strax umgat: eg trúi að sonnu, Herra! en hjálpa þú vantrú minni, Marc. 9; en þótt ei bregdi strax við, sem þú bidur, þá lát þér á meðan nægjast Guðs náð með Pálo, því hans fraptur fullkomnast í breifstleikanum, 2 Cor. 12, og vissi Guð, að þér ekki nægdi um sinn það litid, sem þú hafa þóttist, þá mundi hann áu efa að stýndingu vidauka, því áu tréarinnar er ómöguligt Guði að þóknast. Trúin er verk S. Andra, en ekki þitt; kalla það aldrei litid, sem Guð hefir gjört; gjæt þess og, barn mitt! að hinn náðugi Guð heimtar það ekki af syndugum mami i evangélto, sem honum er um megu; þar er enguitt af öllum Adams niðjun, sem að fullu hefir Guðs vilja gjört, nema hinn amar Adam, sem er Guð af himnum, fá ed i heiminn er kominn að gjöra hans vilja; hann er ánægður með gndræfni hjartans, og alvarliga vidleitni til að lifa eptir sínum vilja, því þeir, sem eru i Christo Jesú, þeir eru ekki undir lögmálinu, Róm. 6, og ekki er fordæming i þeim, Róm. 8; Guð höndlar við þá svo sem börn og ei svo sem þræla, því hann veit hvaða verkefni vér erum, og þeinkir á, það vér erum mald, Ps. 103; sagdi ekki engillinn við Abraham: eg veit að þú óttast Guð, þó hafði hann sína brest, er hann tvisvarsinnum misfagdi um konu sína, að hún væri hans systir; Jacob, er hann á kálar dró sínu blinda föður, og hycru mjög kvartar Pálus um þá synd, sem i honum bjó, Róm. 7; þessi dami hefir andi Drottins uppteikna látið til huggunar þeim, sem af efaseminni freistadir verða, af því þeir finna stort á þeirri hrófan, sem fyrir Guði gildir. Vér höfum i Christo þann höfudprest, sem kann að samþinast veikleika vorum, Hebr. 5, hann er brunur þess vatns, sem að uppvellur til eyllis lífs, Jóh. 4, af hans föllingu höfum vér allir meðtekið náð fyrir náð, Jóh. 1; i honum finnur hinn stráangi allsherjar Dómari allt; það hann brestur hjá ófs, hann er ófs af Guði gefnum til réttlætis, til helgunar og til endurlausnar; honum með föður og S. Andra, sé veldi og fraptur, rífi og máttur, dýrd og heidur, frá einni eyllifð til annarar, amen!

Niunda Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudsþjalltd, Luc. 16 Kap.

A þeim tíma, Jesús sagði til sinna lærifveina: nokkur maður á þessum tíma var þar, sá ed hafði einn ráðsmann, sá sami var ófrægður við hann, svo sem hefði hann eyðt hans gótz; og hann kalladi þann sama til sín, og sagði til hans: hvað heyrir eg þetta af þér? gjör þú reikningsskap af þinni ráðsmennsku, þvíad þú mátt eigi lengur ráðsmennsku hafa. En ráðsmadurinn sagði með sjálfum sér: hvað skal eg til gjöra, minn herra sviptir af mér ráðsmennskunni? eg dugi ekki til ad grafa, en skammast mín ad biðja; eg veit hvað eg skal gjöra, nær ed eg verð settur af ráðsmennskunni, svo ad þeir medtaki mig í sín hús. Þarfyrrir samankalladi hann einn og sérhvörn skuldamannt sínns herra, og sagði til hins fyrsta: hvorsu mikid ertú skyldugur mínum herra? en hann sagði: hundrad tunnur vísmsjörss; og hann sagði þá til hans: tak þitt bréf og sezt níður, og skrifa snarlíga fimmtígi. Eptir það sagði hann til hins annars: en hvorsu mikid ertú skyldugur? sá sagði: hundrad mællíkeröld hveitis; þá sagði hann til hans: tak þitt bréf og skrifa áttatígi. Og herrann lofadi þann ránglata ráðsmann, það hann hafði gjört svo forsjállíga, því þessa heims börn eru fjærari sonum ljóssins í þeirra kynslóð. Og eg segi yður: gjöríð yður vinni af þeim ránglætiss mammona, svo ad nær yður þrytur, ad þeir medtaki yður í eflífar tjaldbúdir.

E r o r d í u m.

Marta! Marta! þú ert áhyggjufull og meðíft í mörku, en eins er þörf, María hefir útvalid það góða blutskiptid, sem ekki skal frá henni takast, sagdi Lausnarinn forðum, Luc. 10. Það eru stóer vanheilindi salarinnar hjá oss, dauðligum mönnum, ad hún forgríe svo mjög fyrir líkhamanum, en líftid fyrir sjálfti sér, og verður því ekki á móti sagt, ad hún veltist næsta mýg úr tígn sinni, þegar svo ber við, því hvað er kroppurinn hjá henni ad reikna? hann er móð og afka. hún er einn skandi andi; hann skynjar ekkert af sjálfum sér, hún er full ráðs og skilnings; hann deyr og rotnar í gressinni, þar liggur hann til þess hún vitjar hans aptur eptir Guds alvísu ráðfestun, og síðan skulu þau bæði þess net edur gjöld hafa, sem hún hefir séð fyrir sjálfti sér og honum, á meðan þau voru bæði saman í lífinu; en Frelsarinn segir, hjá Matth. 16 Kap: hvað gagnar það manningum, ad hann eignist allan heiminn, og líði tórun á sálu sinni. Þetta skilst ekki sumum mönnum, svo eru þeir áhyggjufullir um það nálega, en spregja líft fyrir hínu eptirkomanda; og jafnvel sinnst þessi brestur hjá þeim, sem Gud vilja óttast, hverja og Frelsarinn kallar ljóssins börn í þessa dags evangélíó, af því þeir eru í skírninni Guds börn vörðir, hver ad er fadir ljóssanna, Jac. 1, Chrífti brædur eptir endurgétningunni, hver ad er ljóssins heimssins og upplíftir alla menn, sem koma í þenna heim, Jóh. 1, og upplíftir af G. Anda, sem er ljóssins andi og ekki mörkursins; en tómkæti þeirra og óframfínti straffar Drottinn hér í gudsþjallinu með eptirskíngunni um hinn ránglata ráðsmann, um hverja margur hefir margt talad, og fært hana heim uppá oss,

sem á stundum erum ótrúit ráðsmenn yfir því pundi, sem Gud hefir oss til meðferðar fengið, og er það að sonnu vel til fundis; en ástefningur Frelsarans er, að kenna börnum sínum gudrækliga framfyrni í þeirra fjárhjálpar efnum, það sýna oss þau ord, er síðast standa: og eg segi þú: gjörð þú vinn af þeim ránglætis mammóna, svo að nær þú þrótur, að þeir meðtaki þú í eglífar tjaldbúdir. Þessi ord vil eg nokkud gjøre yfirvega í þetta sinn, hvar til hinn góði Gud vörðist að hjálpa, með styrk síns Anda, í Jesú nafni, amen!

U t l e g g i n g i n.

Þér stendur meðal annars í gudspjallinu, að herrann hafi lofað hinn ránglata ráðsmann, það hann hafi svo forsjálliga gjört; eðki er það meiningin, að Kristur hrófi þessum óhlutvanda manni, heldur segir hann frá því í eptirlíkingunni, að hans lánardrottinn hafi þrífad, eðki rángsleitni hans eða þrettu, því enginn af oss hrófar slíku á sínum þénara, heldur slægoittsku hans í því, að sjá sér farþorda, nær hann væri affettur ráðsmennskunninn, svo hverfi þyrfti hann að erfida, né fara á vonarvol; og þetta dæmi brúkar Frelsarinn til að eggja sína þénara á kristiliga framfyrni í sínu gudræklis eyrendi, að líka svo sem þessi veraldar sonur var forsjáll í því, að búa um timanliga atvinnu sína, svo skuli þeir og vera í því, að sjá sér borgid í andligum efnum; því fylgir eptirlíkingunni nokkurskonar umföertum, er svo hljóðar: þessa heims börn eru kjenari sönum ljófsins í þeirra kynslóð, og þar á eptir þodord Frelsarans, hvernig þeir breita skuli, sem vilja eiga víst með Gudi og öllum heilögum í eyllifum tjaldbúðum. Gjörð þú vinn af þeim ránglætis mammóna, segir Frelsarinn, svo kallar hann andlegd heims þessa; það ber til þess, að varla er nokkurt það ránglæti í heiminum, sem að andurinni sé eðki víðridium með einhverju móti; hváða ránglæti hafa menn eðki víð í því, að abla hans í kaupum og selum með yfirvarpi laga og réttinda, til að svæla undir sig eigur annarra, með feburdi í dóma, með ráni og stuldi, með ofríki og ájalmi, með lygum og þrettvísi? En svo sem það er eðki minna vert, að gjæta fengins sjár, en abla þess, svo skéður og eðki minna ránglæti í meðferð andfins, heldur enn í sáfninu; eður hvad gjera þeir, eð brúka hann til ofmetnadar, stæra sig þar af, þaðta sjálfum sér fyrir sitt lúckulán, færa sórnir fyrir sínu eigin neti, brúka sé sitt til að nidurdræpa hönnu, sem rángindin líður, til að réttlæta hinn ránglata, en jella ránglátan dóm yfir hinn saklanja, til óhófs í mat og dryck og annars bilífs, en láta hinn fátaka og nakta þorsta og húngur líða, innihalda lánudu sé, og svífa daglaunaram og þann, sem slegid hefir lónd hins ríka, um sitt verðkaup, svo að þeirra hróp er inngengid í eyru Drottins Zebæoth? Jac. 5. Er það þá undur, þótt hann nefnist ránglætis mammóna? og þótt eðki æfi allir allt af þessu, þá er hverr partur þar af nógur til að fordæma þann, eð það fremur, því hvert að einn tapar lífum fyrir lauslæti, eins og hann, er samlagadi sig skjakjunninn af Móabs börnum, Núm. 25, eður fyrir ágirni og nidsku, eins og Nabot, eður fyrir ásnaleitina, eins og Símei, eður frumgétningu sinni með launguninni eptir hinum sæta rétti, eins og Esau, eður himnaríki fyrir missunarleysi og harðþýgi, þá má eina gilda; litlu vardar um hvern veg að einu fleppir sér til helvitis. Nú er svo ástatt um andinn, sem eg sagt hefi, eðki það, að hann sé illur í sjálfum sér, Guds klesan er hann,

og nærsta þarfur þeim, er vel vita með hann að fara, og brúka hann Guði til þyrðar og ná-
 únganum til gagns, og til þess að vera ríkur í góðum vertum, annars er hann stadligur
 sökum vanbrúfunarinnar, og því segir Pálus, að þeir, ed ríkur vera vilja, falli í Djöfulsins
 snörur; þar fyrir sögðu og hinir gomlu, að hinn ríki væri annaðhvert ránglátur, edur ráng-
 láts arsi; nú getur það efi að öllu leiti satt verid, því ei veit eg hverfu stórríkur að
 Abraham var, þegar hann fór út af Ur í Kaldea landi, áður ein hann kom til Heran,
 Gén. 11; efi var Jacob ríkur, þegar hann kom með einsamlan gangustaf sinn til Lab-
 ans, og efi var David fjölskrúðgur, þegar hann fór landslotta fyrir ofríki Sals, og
 máltíft til matarverðar fyrir sig og fólk sitt af Nabal, 1 Sam. 25; svo kunna og margir
 að vera enn nú í dag, sem vel eru kommir að fé sínu, svo sem þeir ed andgast af orlati
 konunga sína og annarra höfðingja, ef þeir ei vanbrúka gunst þeirra eðrum til skada,
 þeir ed með bindindi og sparsemi andlegð safna, svo framt að hann sé efi óþófti fjár síns,
 edur neiti hinum þursanda um það, sem Gud hefir honum boðid að gefa. Margur ver-
 ur andgur af embættisláunum og kunnáttu síni, verji hann þar til yðir síni og á-
 stundan, og taki ei framur enn Gud og yfirvaldið boðid hefir, þá má hann eiga sitt með
 góðri samvitfku; margur græðir af handabla sínum og brúkar náttúruna, sem er ríft,
 til útþega sína, það er saklaus græði, ef allt er annað rétt; en fyrir því, að í öllu þessu
 er hófð vandhitt, svo að enginn er að fullu víst þar um, að efiert sé rángfengid í búi
 hans, þar ádurinn er sagur, en menn eru efi alltid aðgjettir í lítu og fyrirgefa sjálfum
 sér mikid, þá kalla eg það stóra náð fyrir alla, að menn eiga kost á, að gjöra sér vini af
 þessum ránglatis mannum. Þeir liggja vegir til þess sérdeilis, þá ein er, að gjalda
 aptur það, sem einhver af eðrum rángliga dró, annar, að gefa vinnur sáttakum; báða
 kunnir ofþ Zacheus tollheimumaður, er hann sagði við Drottinn, Lúc. 19: helminginn
 af eignum mínum gef eg sáttakum, og hafi eg þrettad nokturn, gef eg fersaldt aptur; Gud
 hjálpi ofþ vel. Litill var þessi tollheimumaður verti, en mörgum stórum manni minn hann
 kenna mega aðferð kristiligs apturhvars; Drottinn gaf honum þann vitnisburð, að hann
 væri Abrahams sonur, líkast er, að hann hafi svo verid að burðum, það þynir nafnid, og
 margir Gyðingar voru tollheimumenn Nómverja, en hann hafði tapad Abrahams barna-
 rétti með tollheimumni, því heidungja og þá leggur Frélsarinn að jöfnu, Matth. 18, en
 því ölli andmykt hans og ávertir trúarinnar, að Drottinn kallar hann Abrahams son; eg
 segi enn nú, að þetta smámennti getur kunnit mörgu stórmenni sannan veg yðranarinnar;
 hann dæmði sjálfan sig í þjófsbatur, því svo segja Mósis lög, Eróð, 22, að þjófurinn
 skuli gjalda fjóra saudi fyrir einn, sem stolinn er; nú er þó straffid herdt af kristnu yfir-
 valdi eptir því, sem glepirnir Savid hafa, en þess væri óskandi, að hinir stóru þjófar
 létu ei heingja þá smáu, eins og hvalfiskarnir gleipa litlu fiskana; ef öll þvikil varmennti
 ætti undir gálgann að draga, þá mundi bódla vanta, þá mundi snorulaust verða, svo að
 gangumadurinn fengi varla það hann kynni að vesja um tötur sín; en hér er þó efi svo
 mjög hætt við; hinn réttláti Dómari hefir sed þvikilum mönnum bædi fyrir bódli og snöru,
 þar ed hver heingir amann á stundum. Stundum svelur einn gjálifur sonur, ein lauslát
 dóttir síns föðurs-hjarta, stundum plága þá opinberir þjófar, eðrum sendir hann eld og

vatn, vind og vöður til að tugta þá; en fyrir því, að þessir fepúkar efi taka því, svo sem af Drottins hendi komnu, annaðhvort fyrir hans lidun eður tilbútan, þá kyrkir báljorgin þá og aurachfan, jafnvel midt í daudanum, nema þeir áður séu afboga heiminnu, og hafi goldid það aptur á einhvern hátt, er þeir með raungru frá öðrum töku; svo fyrirfarast þessir auningjar, og verða heingdir jafnvel fyrir utan bödul og snorn, og í sannleika, krist-
 nir menn! þá er það einfætt hverjum einum, er erfa vill himnaríki, að gjalda það aptur, er hann hefir svælt undir sig frá öðrum, því jafnvel hinn minnsti peningur, er hann veit sig með óréttu halda, hann er pantur Andstotans uppá hans sálu, sem gefur honum rétt til hennar, svo sljótt sem hún skreppur út af kroppnum, nema hinn hafi áður bætt fyrir sig, ef hann má því víðkoma, og fyrir því að enginn veit, hvað mikil unsvif, að dauðum lætur honum eptir, þá er ei ráð, nema í tíma sé tekið; Gud hefir aldrei heitið þeim kvittum synd-
 anna, sem efi lætur af illu og lærir gott að gjöra, Esa. 1. Sá ed stolid hefir, hann steli efi meir, segir Pálus, Eph. 4; tak efi svo vord hans, að hann banni alleina að itela frampegis, en leyfi að fela það, sem allareidu stolid er, því Gud býður efi alleina að láta af illu, heldur og að gjöra hið góða, og skylði það vera fyrst af góðgjörðunum, ef svo má falla, að gefa það aptur, sem einn rángliga inniheldur, og sá, sem efi hefir leida á syndinni, hann getur varla atlad til fyrirgefningar, en hann sem efi hefir andstygð á því fé, er hann rángliga tók, hann hefir og efi heldur leida á hinum ránglata gjörningi. Mennt vilja segja, að það sé ómöguligt, að gjalda öllum aptur það, sem með óréttu tekið var; hann er dauður er þú tókst frá, þá lifa þó kaunste erfingjar hans, gjald þeimi slíkt, er þú varst honum skylðugur, annars ertu engu betri enn hann, ed svælr undir sig annars arf; vera má þú vitir ei hvar hann er að finna eður arfa hans, þá hófum vér þó fá-
 tefá jafnan hjá ös, þeir taka við arfinum, þegar enginn er erfinginn. Þú manst efi hvað mörgum, eður um hvað miklu sérhverjum þú hefir órétt gjört; þetta er líkligt, sér-
 deilis hafir þú til margra ára saman jafnað; þetta er líkligt, segi eg, því vér skrifum það efi svo á minnistebbluna, sem vér tokum frá öðrum, en það sem frá ös kann tekið að vera, því gleymum vér efi svo bráðliga; en áttu þar fyrir að vera hyggjulaus hér um? nei, barn mitt! þess meira, sem þú hefir frá öðrum rángliga tekið, þess fleirum, sem þú hefir órétt tilgjört, þess meiri hug skaltu leggja á mál þitt, það er og efi ómöguligt að gjöra nokurn jofund í slíku; til dæmis: þú veitst hverju frekt þú hefir byggt lönd þín, hvað miklu þú hefir dregid af verkamonnum þínum, hverju ofmikinn ábata þú haft hefir á því þú seldir og keyptir, gjör svo smásmugligan reikning við sjálfan þig hér um, sem þú kanna, annars vill Gud reiknaft við þig; dæmir þú efi sjálfan þig, þá verður þú af honum dæmdur, 1 Cor. 11, hann hefir efi gleymt þó þú gleymir, og nær þú hefir svo gjört, þá kasta nokru framþfir, og þó meira enn minna, svo þú sért viss um, að Satan hafi efi eina klauf eptir í þú þínu, heldur enn Israel á Egyptalandi; sé þá nokkuð of-
 goldid, þá er því efi spíllt, það verður að féfjób á himnum, það verður að olmuftu, og það er rétt, að gjöra sér vini af hinum ránglata mammon. Efi einasta galbt Zachaus aptur, það hann rángliga tekið hafði, heldur og gaf hann helming eign sinnar fátækum, það gédjafist Trælsaranum svo vel, að hann sagdi: á þessum degi er húsi þessu heilsa skén;

haldt sál þína svo dýrmæta, barn mitt! ad þú sjáir ecki eptir noðrum forgengiligum álum til ad njóta sömu þessunar, því jafnvel þótt ecki vinni vorar ólmusur edur önnur verk til neins hjá Gudi, þar vér gjörum eckert fram yfir það, sem vér eigum ad gjera, þá eru þær Gudi þó hvað þjáastar af öllu því vér bjóðum honum, nær þær af trúnni framkoma og af þjáerleikannum, amars gilda þær ecki, því þótt eg bitaði allar eigur minar niður fyrir fátæka og hefði ecki þjáerleikann, þá væri eg eckert, segir Páll, 1. Cor. 13. Þarsyrir, sjái menn til hvernig menn ólmusur gefa, ef þeir vilja ad þeir taki þá i eyllifar tjaldbúdir, sem þær þiggja, ecki til forðildar sér, eins og Pharisei, það heitir ad láta blása i básunnur fyrir sér, ad gefa ólmusur til ad taka virðing af mönnum, og sérdeilis þeir, ed útfjanga hús efnna og fjödurlausra, meinandi þó ad afþvo allt foddan med noðrum ólmusugjörðum; þótt það sé best úr vondu ad ráða, ad gefa af því, sem illa er fengid, eins og Zachens gjörði, og láta svo af rángletinu, eins og hann, þá ætla ecki ad þinar ólmusur muni gilda mikid, ef þú heldur áfram i þrettinum; lát þér umhygjad vera, ad það sé vel fengid, sem þú gefur af. Eg elska réttinn og hata ránið, það er samteingist við brennisfornina, segir Drottinn hjá Esaiam, 61 Kap.; hér af kunna menn ad sjá, hvað þær ólmusur gilda muni i augliti Drottins, sem einn ætlar ad betala sjálfum sér aptur med féraní af náunganum, þær eru engu betri enn himns verd edur skjæfju, sem Gud vilði ecki láta bera inn i helgidóminn á tímum gl. testamentisins, Dest. 23. Þarsyrir, nær þú ólmusu gefur, þá sjá til, ad hann sé i Gudi gjörð; sértu ríkur, þá gef ríflugla, og gjæt þess, af hverjum þú aud þinn fengid hefur, þó svo, ad þin vinstri hend viti ecki hvað hin hægri gaf, gjæt og þess, ad þú gefir ecki óstíð, ef þú mátt vel; það er stór synd ad hafa alls nægtir, en láta hinn volada svo frá sér fara, ad hann hafi varla magann fullan, auk heldur til næsta máls. Þér sundurmerjid andlit hinna fátækna, segir Drottinn, Es. 3; þótt það sé talad i amari meiningu i þessum stad, þá heitir það rétt ad sundurmola andlit hins volada, ad láta hann horfa á andlegd sína, en skanta honum svo naunt, ad hann sé litlu nær; ecki gjörði það Drottinn, er hann faddi 5000 manns i eyðimörku, því gudspjallamadrinn segir, hann hafi gefid, svo sem hver vilði hafa, Jóh. 6; ef þú vilt segja það niðsfunni til umbótar, ad hann hafi haft betri ráð enn þú, þá vil eg segja: getur þú ecki trúad honum, er það gjörði, ad hann kunni ad gefa þér tíufallt aptur við það, sem þú gafft veselinguum. Sértu fátækur, þá gef þó af fátækt þinni slíkt, er þú af mátt leggja, og lát það vera af gnægð hjarta þíns, því Gud álitur hjartad; Lausnarinn sagði, ad eckjan sú, er lagði tvo smápeninga i Guds kistuna, hún hefði meira lagt, enn allir hinir ríku, því hún gaf af leifum sínum alla lifsnæring sína, Marc. 12; vit því, ad það litid, er þú gafft, það er Gudi eins þægt og hid mikla, er þinn ríki gaf, því báða yður gjörði Gud; en hvernig sem þér háttad er, þá gef med góðu skapi, því hyran gjafara hefir Gud þjáeran, segir Salómon, Páulus býður það skuli gjörast, ecki med nauding, heldur med fúsum huga; sá sem med illu gæði útlætur það hann gefur, hann hefir bæði tapad því, er hann gaf, og svo þeim launum, er hann kunni ad venta af Gudi. Gef strar, ef þú gefur, því hann, sem skjótt gefur hann gefur tvíþvar; seg þú ecki náunga þínum; far burt og kom aptur, því á morgun skal eg gefa þér, ef þú hefir það, Orðstv. 3; það gjörir veselinguinn lángeygðan eptir

gjöfnum, sérdeilis ef þórf hans er bráð, og Gud kann að láta þig bíða eins lengi eptir hjálpinni, nær þér dliggur, því með þeim sama mæli, er þér mælið, mun yður aptur mælt verða, segir Frelsfarinn, Matth. 7. Olmufur hafar stóra náð í Guds anglti; bænir þínar og olmufugjördir eru uppstignar fyrir Gud til minnis, sagði engillinn við Kornelium, Aet. 10. Bænin er offur það, sem vér eigum dagliga Gudi að færa, það eru kálfar vara vorra; Hóš. 14, sem koma í stadinn fórnfæringa gl. testamentisins, olmufurnar eiga þeim að fylgja, ei síður nú enn þá; olmufan blíðkar Gud meir en fórnin, því á missunfemi hefir hann þófnan, en ekki á offri. Haf ráð mitt, kóngur! sagði Daniel við Nebúkadnezar, gjör syndir þínar að réttlæti og ránglæti þitt að missunfemi við hina ammu, Dan. 4, líklegt er, að hann hafi það gjört, og kannst ekki apturhorfid úr vargshammum til mannligrar rænu og stíðunar ella. Ald endingu vil eg minnast á það, er hér síðast stendur í gudspjallinu: svo að nær yður þrýtur, þá medtaki þeir yður í eyllifar tjaldbúdir; hverjir þá? Guds voladir sandir; nær þrýtur of? þegar vér förum naktir burt úr heiminum, eins og vér í hann komum; nær medtaka þeir of? veginn leggja þeir til þess hér í heimi með bænum sínum og andvörpunum til Guds, að það megi of endurgoldið verða í upprisu réttlátra, er menn gáfu í Guds nafni. Jóhannes sá í opinberaninni einn engil standa frammi fyrir altarinu, hann hafði reyfelsis kór af gulli í hendi sér, og var gésíð reyfelsi mikid, að hann offradi því með bænum heilagra, Apoc. 8; eg efast ekki um, að hér með eru og teiknadar bænir voladra þursfamanna, sem eru réttir Christi limir, þetta reyfelfi stýldu menn dýrum dómum kaupna, því það gagnar meir en morg þúsund stycki gulls og silfurs, nauta og sanda, en um síðir munu þeir medtaka of í eyllifar tjaldbúdir, þegar Rómungurinn segir á efsta dómi til þeirra, sem eru á hægri veg: það sem þér gjörduð einum af þessum mínum minnstu bræðrum, það gjörduð þér mér, komið þér hinir blefsudu míns Föðurs, og eignist það ríki, sem yður er fyrirbúid frá upphafi veraldar; þess njótandi að verða um þá of eyllifur Gud og alleina ríkur, fyrir hann, sem vor vegna fátækur gjörduð, Jesúm Christum, voru Frelsara, amen!

Þiunda Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, Luc. 19 Kap.

Þann tíma, og þá ed Jesús kom nær, að hann sá borgina, grét hann yfir henni og sagði: ef að þú vissir hvað til þíns fridar heyrði, þá mundir þú á þessum þínum tíma þar vaktan á hafa, en nú er það hulid fyrir þínum augum; þvíad þeir dagar munu koma yfir þig, það þínir óvinir munu byggja hervirki í kríngum þig og umkríngja þig, og á alla vegu að þér þreingja, og nidur í grunn kollasta, og þínum börnum með þér, og ekki munu þeir í þér láta stein yfir steini vera, af því þú þekktir ekki þinn vitjunar tíma. Og hann géð inn í musterid og tók til að reka út þá, sem seldu og keyptu þar inni, og sagði til þeirra: skrifad er, að mitt

hús sé bæna hús, en þér hafid gjört það sem annað spillvirkja inni. Og hvorn dag kénndi hann í musterinu; en kénnimanna höfðingjar og skrist-lærdir, og þeir yppurstu lúdsins, leitudu fast eptir að fyrirfoma hönum, og gátu það ekki fundid, hvað þeir skyldu gjöra hönum, þvíad allt fólkid hné að hönum, og hlýddi hans ordum.

Erordium.

Þel útmálar h. Páls það skrimli ágiendina, er hann segir, 1 Tim. 6: þeir sem að ríkir vilja verða, þeir falla í frestni og snætur, og í margar gjendir vitlaugar og skadligar, hverjar að steypa manninum í tópun og foedjersua; þetta er ógnum lífsara, því undir þenna skaploft þénar svo mikil illþýði annarra lásta, að varla er nokkur lí óþýð, að ei þurfi hún líd af að þjagja, nær hún er mögnud; eins og einn stór þerra þarf margra þénara, svo er og óværtur þessi; hún tekur heila föet af síni þýnslóð í líd með sér: lígi, rógur, þakmælti, meinfæri, sláttkapur, undirbyggja, ofríki og íafavel mörd og manndrap eru þennar fœrunaurar; það vottar Þóskultian flómmu síðar í þessum sama kapitula, er hann segir, að ágiendin sé rót alls ills, í hvörja þegar nokkri síkri þafa, þá hafi þeir vilst frá trúnni og sjálfa sig í ógnum lagt með þakmæltum mörgum. Þinn ágiærni hefir ótal veidibrellur til úrvega sína, en ekki hefir Þjófullinn færri snætur til að veida hann; hvað drap Achán? Jóf. 7, hvað rænti Achab ríki og fjóri? hvað sálgadi Júda? Matth. 27; allsaman gjörði þetta ségirndin, og ótal fleira, sem ei verður uppreiknad og funnugra er, enn með mörgum ordum segja þurfi. Nú eru þó margir vegir til að verða ríkur, sumir leyfsligir, sumir óleyfsligir; þinir fyrir eru þessan Drottins, ástundan í sínu embætti og frísklig þriðhyggja, og annað hvítt, sem eg hefi nokkud drepid á í nærst fyrirfarandi þröskun; þinir óleyfsligu eru svo margir, sem ágiendin fær uppdrátt, en með þeim hættustu er óráðvönd kauphöndlan, hvarrar vegna að Drottinn kallar að Guðs hús sé orðid að ræningjadráti hér í guðsjállinu. Því segir Sóbrach 27 Kap: einn kaupmáður gétur varla varid sig órétti, né einn framari fyrir syndinni. Nú fyrir því að eg hefi ekki til forna í bók þessari neitt mérklígt um þenna hlut ritad, sem þó er harla nauðsfríklígt að vita nokkud um, þá vil eg taka mér orð af vandláti Drottins til að hugleida tvennt hér af, sem er: 1) hvör að sé leyfslig kauphöndlan; 2) hvör að sé óleyfslig. Hjálpa oss góði Guð til þessa verkis, fyrir Jesúm vorn Drottinn, amen!

Utlegginingin.

Það er víst, að ekki gétur veröld þessi stáðist án kauphöndlunar; mismun hefir þinn alvissi Skapari gjört bæði landanna og manna, en engum hefir hann gefid allt, því hann ætlad í sjálfum sér allt; ríkur og fátakur máttu hver öðrum, segir Salómon, en Guð hefir gjört þá báða, Orðsv. 22, hann neinar ríkan ríkan, en fátakan fátakan, því hvortveggja kénur af hönum; hvarfyrir mun nú þinn Almáttugi svo gjört þafa? gat hann ekki alla fullríka gjört, sem á alla jordina og það, sem þar inni byggir? að vísu gat hann; hvarfyrir er það svo stóð þá? enginn hefir að sonnu hans ráðgjafi verid, en þó má það stílla, að hann hefir gjört þenna mismun til að láta dýrka sig af báðum, af þeim, sem nóg þafa, með fjærleikans verkum, af þinum, sem stórtinn líða, með þolunmæðinni, en þó ekki sígt til að láta dauðliga menn æsa sig í réttvísunni og fjærleikans verkum í allri höndlan og viðskiptum, þar enginn er sjálfum sér fullnógur inn allt, að ei sé hann annars þurfi í einhverju. Þráti því nokkur kaupmannskap, þá æfir hann engan illan hlut, heldur

naudsýnligann; Gud hefir ecki fyrirbodið sjálfann hlutinn, heldur vanbráttum hlutarins: vigt og mæli er þeir hlutir, sem kauphöndlan má ecki án vera, það hefir Gud ecki bannað, en ránga vigt og mæli hefir hann fyrirbodið, Lev. 19, og þetta er ecki síðst að taka vara á í viðskiptum manna; rétt er og hverjum manni að kaupa þá hluti, er hann við þarf, til þessa lífsnæringar, edur stíkanligrar brúttunar, sem Gud hefir ecki í sínu heilaga orði fyrirbodið; svo keypti Abraham landið af Hefhron til að grafa kvinnu sína, Gen. 23; Jakob keypti land undir bú sitt af somum Hemors, Gen. 33: Jóseph keypti fé hinna Egyptsku til handa Pharaó fyrir atvinnu, Gen. 47; Jeremias aturinn af Chanameeli syni fœdurbróður síns, og gjörði gjörning þar um, Jer. 32; og Samúel samlitir forsjálli konu og ydinni við kaupskip, því að hún sœki fœðslu sína langt að, Orðsv. 31; fyrir því er það saklaust að brúta kauphöndlan um þvítta hluti. Allir þessir menn, er eg strar upptaldi, voru Guds vinir, og kunna menn ecki annað um þá að ætla, enn að þessi hegðan þeirra hafi leyflig verið; en ef þeim var saklaust að kaupa, þá var og hinum syndlaust að gjöra það falt, er þeir seldu, því ecki er kaupandi nema seljandi fé. Lydia, sú er Páulus skirdi í borg þeirra Thyatírórum, Act. 16, hún seldi purpura, og heyrst ecki að Postulian hafi bannað henni höndlan sína; og var þetta þó ecki svo mjög naudsýnligur hlutur til lífs næringar, sem hún hafði með að fára. Sá ed selur handaverk sín, hverju nafni sem heita, hann brútar saklausann kaupmannskap, því hann neitir brauds síns í sveita síns andlitis, ef hann ecki falsar verkefnið, edur brútar í því aðra rángfleitni, fyrir þvítta umm hér eptir ráð gjört verða í síðara partinum; hann ed selur það, er hann missa kann úr blú sínu, þeim ed við þurfa, hann gjörir góðan hlut, sérdeilis ef hann ecki inniheldur því, er hann má án vera, nær hinn er naudsstaður; svo gjörði Jóseph, þegar Gud sendi húngur í Egyptaland, og þótt að Heródes konungur Aschalónita væri hinn versti maður, þá var það þó lofs verdt á honum, sem Jóseph sagnameistari skrifar, að hann hafi selt jafnvel gérjemar sínar fyrir atvinnu handa þegnum sínum. Þeirra aðferð er og saklaus, sem hafa fé í höndum, og kaupa naudsýnliga hluti, á meðan nægtir eru af þeim, til að selja öðrum sem fátækari eru, og ei hofdu ráð til að kaupa til margra ára, og þótt þeir ábatiðst nockur þar af fyrir ómak sitt, þá er það ecki synd, nær það stædur með jofundi og án ekurs, og það hygg eg að sé hið sama, sem Páulus býður, 1 Cor. 7: að þeir sem kaupa, séu svo sem að ecki eigi þeir, það ræð eg af því, er hann segir strar eptir, að menn skuli brúta svo heiminn, að menn ecki vanbrúti hann, það skil eg svo, að menn færi sér í nyt þá hluti, er Gud hefir lánað, þó svo, að það ei verði með áfelni við náningann, til að gjöra sig ríkan emu hann fátækann, sérdeilis þar hann í þessum stad er að tala um þá stutta tíð, er menn eiga að fást við þetta tímanliga. Þeirra atburdir eru og réttvísir, og nærsta þarfir, er færa þá voru yfir hafid, sem eitt land má ecki án vera, nær þeir gjæta þess er St. Páll býður, 1 Tefs. 4: enginn yfirfígi edur áfelist sinn bróður í nockurri höndlan, því Gud er hegnari alls þessa; en nær þeir gjöra það til að hafa þar af sitt ærligt uppheldi, en ecki til þess alleina, að verða ríkir af þörf annara, þá er þeirra verk engauveginn lastandi, og má um þá segja eins og um hvern annann, sem ver erfði og yðju

finni til að hjálpa náningum, að verður er verkamóðurinn launa sinna; fyrir því á ecki kaupandinn að sjá öfjónum yfir því, þótt þeir ábatist, ef þeir gjöra hann ecki að loegræningi, sérdeilis þar hann vogar lífi og gótti til að sjá hinum borgid, því hvertveggja þetta eru dýrmætari hlutir, og lífid að vísu him kostuligasti af veraldar munum, jafnvel að vitni Satans, er hann sagdi, Jóh. 2: húd fyrir húd, og allt hvað mædurinn á, mun hann gefa fyrir sjálfann sig; því á ecki að misunna þeim nokkurs ágóða, er svo mikil leggja í selurnar; það kann og til að vera, að þessháttar kaupmaður gjöri þeim engann órétt, er hann selur vöru sína frekt, ef hann má hana annarstadar kaupa dýrum dómum, og það kemur eitt hvað á milli, sem hindrar ásetning hans, því það er eins og hvert annað tilfelli í útréttingum vorum, og er það margt sem kaupandi kann ecki að vera svo fróður um, að hann viti hvort hinn gjörir órétt eður ei, má hann því ei strax vita hinn þarfyrir, og þótt hami vissi sér órétt gjerdann, þá gjörir hann sjálfann sig eins sekann, ef hann vill rétta hluta sinn með öðrum órétti, því það heitir að gjalda illu illt, hvað Gud hefir bannad. Þetta er nú svo sagt um þá kauphöndlan, sem leyfelig er, eptir því sem í stuttu máli sagt verður, hvert þó betur skiljast mun af því, er í hinu síðari greininni talad verður um það, sem er óleyfeligt í nokkurri kauphöndlan.

Þér erud eins og snara í Mizpa og útþand net yfir Labor, segir Gud við Ísrael, Góf. 5, af þessum Drottinn dómni áttu kénimemirnir ecki hinn minsta hlut, vegna ágirni sinnar, svo sem ráða má af tertanum; en ecki voru þeir ráðvandari, þegar sá Drottinn kom til síns musteris, sem rak út þaðan seljendur og kaupendur, svo sem í gudspjallinu stendur; það verður sánnad með orðum Hérónymi lærifodurs, hværra meiningu eg vil setja hér að nedan, til fróðleiks þeim er eptirtaka vilja, en öllum til viðvörmar, því sérhver kristinn maður á að vera Guds kénimadur í hjarta sínu, sem er musteri G. Unda, hann skrifar á þá leid í sinni útlíringu yfir Matthei 21 Kapitula: kénimemirnir uppþeinktu hværin þeir gjötu ábatist af almánungum, og seldu allan fénað þann, er þurfti til fórnanna, svo að þeir seldu þeim er ecki höfdu, eg tækju sjálfir aptur það þeir selt höfdu; en þenna þrett þeirra hindradi sítækt margra, sem ecki einasta ei höfdu það þeir kynnu að offra, helbur og ecki það þeir mættu kaupa með, því tilfettu þeir þá ed lánudu peninga; en fyrir því að í legmálinu var bannad að taka rentu, og lánad fé kunnir ecki að gagna fyrir utan ávort, þá uppþeinktu þeir annad bragd, að þeir tilfettu þá, er í stáðinn fyrir peningarentu tækju aðskiljanliga áverti, svo að það sem ei leyfðist að taka í peningum, þá tækju þeir í þeim hlutum, sem með peningum keyptir eru; fyrir rángsleitni þessa og hrekkvifi rak Drottinn út þá ed með þessu móti seldu og keyptu í musterinu, af hærjum flestir voru þénarar kénimannanna, eður þeim áhángandi. Hugleidid nú, kristnir meun! hvað miklu gófugri og dýrdligri að er Guds kyrkja meðal vor, heldur enn Jerúsalem's musteri, þar hann er byggd uppá grundvöll Spánamanna og Postulanna, hvar sjálfur Jesús Kristus er hvaringursteininn, Eph. 2; sjái því til hver og einn, að ecki verði hann átreftan úr hinu þennum og óþynlignu Guds kyrkju, fyrir svoddan rángsmánum kaupmannskap; en því er æ verr og midur, að eg bygg að margur temji sér þessa ehlutvændu, sem atlar sig vel kristinn; Gyðingum vard þeirra hús í eydi látid, fyrir þessa og aðra glæpi; en væru þeir allir

átrefnir úr Guds kyrkju, sem þvillt aðhafast nú í heiminum, þá uggir mig að verða mundi þunnstípað þar inni; edur hvað er það, kristnir menn! þegar einn selur sínum náúnga einn hlut, en dylur þá lesti er hann hefir, já, hrósar honum í mesta máta, þó ljúgandi, og á stundum sver við Guds stélsföngu hátign, að það sé svo sem hann segir, og hverfu margir klakir eru þá samantönnir, til að steypa eins syndara veselli sálu í helvitis afgrunn? hér er þjófnadur, hér er lygi, hér er meinsæri, ef til vill, minna negir, sérhyvert af þessu, er nóg til að forðema syndarann; hefir ei Gud bannað að stela, að ljúga, að leggja nafn sitt við hégöma? þér skulud öldungis efi sverja, segir Lauvarinn, en yðar ræða sé já, já, nei, nei, Matth. 5; hvað vill það þá verða, að leggja það við svif og prettu, svo það er nærsta undarligt, að nokkur skuli meta sál sína svo lítills og voga henni fyrir svo litlu hégöma, og nærri því fyrir eðert á stundum? að ei tali eg þar um, að hann sem veit að Gud er til, skuli svo berliga forsmá hans stóru hátign fyrir einfis verðann hlut; engu betri er hann, sem gyllir vonda vöru með einhverju tali því, jafnvel þótt efi ljúgi hann sjálfur, þá letur hans hlutinn ljúga, en þjófnadurinn er allur hinn sami. Þessu er það líft, ef nokkur selur einhverjum það hann þeir efi, og hefir ei vit á að dema um, hvort það er illt edur gott, það eru bánuvæn svif, því sá það gjörir, hann selur öðrum heimsku sína, og veidir hann í neti fálkjensku sinnar; þetta er altitt þeim, er leyndu því, sem gáglígt er, fyrir hinum einfalda, en bjóða þeim hid vnyta, og af þessum prettu vara tvær adrar stórfammir, sem er, að hann er þvillt æfir, fagnar í hjarta sínu, hverfu forsjáll hann verid haft, og þaðar abátann svinnu sínu, en hins ósvinnu forsmáir hann, og skammast sin efi að hrósa þessu fyrir sínum lífum, leggur svo drambfeninnar og sjálfhæltinnar synd til þjófnadarins, og er þá efi von á öðru verða, nær Djesullinn hefir svo blindad einn, að hann stærir sig af klæfjunum, eins og Lamedy er hann hrósadi sér af fólkskunni við hvinnur sínar, Gén. 4; með þessum eiga þeir sels í Andskotans ríki, sem brúka falsta vigt og mæli, um hverja eg hefi nóg sagt, þegar eg segi það með Salómóns orðum: að þvillt sé andstígd fyrir Gudi, sá það gjörir, hann uppstær hvar hann efi sádi, og selur einum það hann aldrei séf. Þeir ed setja voruna ofdyrt, og miklu herra enn að svarar þeim abata, er þeir með réttu hafa mega fyrir ómak sitt og umhyggju fyrir sínum kaupmannskap, þeir meina að sonnu að vera saklausir, og helga sig gjarna þar með, að engann bidji þeir að kaupa að sér, og vara þeirra sé ósvifin; en hér í er þó margt athugavert, sé svo að eg haft einhveru hlut, þann eg má efi misfa án míns skada; en hann atlabi sér mikinn hagnad af, er kaupir, þá er það að sonnu réttvíst, að eg selji hann nokkru dýrara enn eg keypti; en ef eg hefi hann sama hlut til selu og vil hann falann láta, þegar mér líkar andvirdid, en bróðir edur systir eru nauðstödd, svo þau géta efi án hans verid, og eg brúka neyd þeirra vöru minni til gildis, þá er það stór synd, og engu betra enn það, sem áður er upptalid, því það heitir að selja einum þörf sína; en hvornin kann hann að gjöra hlutinn betri edur dýrmatari í sjálfum sér, heldur enn hann væri þar fyrir utan? kann nokkud húngur náúngans að gjöra þinn mat betri, og ef efi betri, þá efi heldur dýrmatari, edur hans berleifi, það fat, er þú selur honum, kostuligra? þetta er

nockurskonar haglætisöfríki, og úlfur undir saubargjöru, því hvert eg svif fé út af ein-
 hverjum, sem ecki má ræna mig því sem honum áliggur, edur eg ræni hann fé sínu, því
 er eg hessi engann rétt til, það er allur hinn sami dréttur í Guds augliti. Í þessum flokki
 vada þeir ed kaupa upp alla vöru, þá sem hinn fátæki má ecki án vera, nær þeir hafa nóg
 í höndunum, en selja hana svo dyrt aptur, sem sjálfir vilja þeir, nær neyðin þreingir, og
 þó eru hinir hvað verstir, sem hafa á bodangi girnliga hluti, og þó aldeilis óþarfa, en
 láta þá svo dyrt, sem ágirndin býður, nær dærum sparar ecki fyrir ad gefa, til þess ad
 flokka girndina um stundar sakir, en sveltur sídan; þetta er ad selja einum synd sína,
 sem er hinn verstí kaupmannsskapur; þetta er ein Andskotans svipa, af morgum streing-
 jum, morgum syndum sléttud, því fyrst kaupir hann þessháttar vöru til ad leggja tálbeitu
 fyrir hinn heimsta, sídan flettir hann fé sínu, og eptir á hæðir ad honum, en þrífir sjálf-
 an sig og fjærstu sína, og það er ecki öllu betra enn Bileams ráð, hver ed lét Israels
 sönn-glöpast á Móabitanna konum, Núm. 31; allir heilvita menn, sem þetta lesa edur
 heyra, þeir munu nærri geta, hvar um eg tala, og er allt ósmargt af þessu illþýði í landi
 vöru. Þetta er nú svo talad um hann ed selur, en þótt ad kaupandi og seljandi séu
 nærri því hid sama, þar engium selur nema hann kaupir, og enginn kaupir nema hann selji,
 þá gjöra menn þó mismun þann í dagligu máli, ad fá heitir seljandi, er hefir vöru til
 kaups, en hinn kaupandi, er ad honum kaupir, og því hefir hann og nockurs ad gjæta.
 Einhver kann á stundum ad selja það hann ecki veit hvað kostar, og er þeim þá vant, sem
 ad honum kaupir, ad ecki áfælist hann sinn náninga í sínu höndlan; já, í sannleika gefi
 hann niúna fyrir hlutinn enn ad hann verður er, þá er hann eins selur í Guds augliti,
 svo sem hinn, er seldi þeim ósdyrt nockurn hlut, er ei veit hvað hann kaupir; einn neyðist
 til ad selja eigu sína fyrtr húngurs sakir, edur einhveru atvinnu brest, svo hann getur ecki
 beðið eptir þeirri tíð, sem hann kinnu ad fá lífsnæringu med öðru móti, fái hann ecki jöfu-
 ud af þeim er kaupir, þá gjörir kaupmaðurinn stóra synd, og er eins selur og hinn, er
 selur öðrum þors sína. Þágt er allt þvilíft upp ad telja í stuttu máli, en gjæti menn þess,
 er Drottinn sagði forðum: hvað þér viljið ad mennirnir gjöri yður, það sama gjerid þeim
 einnig, Lúc. 6; svo og þess Eyrach skrifar, 27 Kap.: eins og fleigurinn klemmist á mill-
 um mürsteina, svo þreingist syndin á millum kaups og sals; fyrir því er þeim einfætt, er
 gjört hafa slíka höndlan ad handverki, kannsté lengur enn skennir, sumir hverjir, þeim er
 einfætt, segi eg, ad ransaka nockud atferð sína í þessu, og ef þeir finna ránglæti hjá sér,
 ad bæta það med sannri yðran, en hún er aldrei af alvöru, nema menn gefi það aptur,
 sem rángliga var tekid, hvar um eg hessi nockud talad í nærst fyrirfarandi þréditum, og vil
 það ecki hér aptur itreka; alleina vil eg ransaka tvennslags affakannir, sem menn plaga ad
 gjöra sjálfum sér í þvilíkum tilfellum: ein er sú, ad nockrir látast gefa ósmusur af þessu
 rángfengna götzi, og þurfi því ecki aptur ad leggja; en gjæt þess, ad það sem fátakum
 er gefid, það kallast Gudi lánad, en Gud vill ecki þjófsnautur vera, það sem honum er
 gefid má velfengid vera, ef það á honum ad líka; því er það rétt, er Eyrach skrifar, 34
 Kap: þá sem færir fórn af eigu hins fátæka, það er svo sem hann flátri syninum í augshn
 fœdurfins; brand hins þurftuga er líf hins fátæka, þá ed sviftur hann, þá er blóðgirugur.

Olympias módir hins stóra Alexandri, hún helgadi afgudi sínum það sverð, er maður hennar Philippus konungur var drepinn með; Alexander Phercus gjörði híd sama við leifuna, með hverri hann vo födur-bróður sínu Polyphronem, og sömu atferð hafði keysarinn Antonius Caracalla, er hann líflét bróður sínum Gétam; allir menn kalla þetta illa gjört, en ekki núna vera svo stór munur á þessum ódæða verkum í Guds augliti, og hinu, að svíffa náúngans brand út af hans munni í kaupum og solum, en látast gefa Gudi þar af aptur, eður hans vesalingum, svo mikid sem þeim sjálfum líkar; það gengur nærst því, að kasta blóðs verðinu inn í fyrkjuna með Júða; en þó vil eg segja það sem eg hefi áður sagt, að ef maður fær ekki aptur skilad þeim sama, er noður hefir órétt tilgjört, þá er ekki annad ráð enu að gefa svo mikid fátakum, sem einu-meinar sig, eptir smásmuglegt ranusak samvitskunnar, að hafa með órétti tekid; dyljist og enginn vid það, að syndin verður ekki tilgefín, nema aptur sé goldid híd rángfengna, því svo segir Drottinn fyrir miunn Ezechielis, 33 Kap: ef hinn égudligi gefur þantinn aptur, og lætur ránid af hendi, og gengur eptir líffins bóðordi, og gjörir eðert óréttvíst, þá skal hann lifa og ekki deya; með þessum skilmálum hefir Gud syndaranum vægdinni heitid, en annars ekki; hér um hefir Augustinus lærifadir vel talad í einum stad: ef að annars fé (af hverju syndin kénur) kann aptur að gjalbast, en verður þó ekki goldid, þá er það ekki svinn ydran, heldur læti hennar; syndin verður ekki fyrirgefín, ef ei er aptur fært það burt var tekid. Dnurr er þeirra afbötun, er segja, að ei megi þeir apturláta, það þeir með raungu tekid hafa, sökum óvirðingar þeirrar, er af því fylgir, og að sjárhlutir séu minna verdir enu gott mannvord; en þessi er og svo næsta ógöld. Fyrst er það, að slíkt verður aldrei af noðrum ærligum né gudhræððum manni misvirðt, en dóm henna óráðvöndu má sjá að litlu hafa, sem ællar sér Guds barn að verða, hann má segja með Páli: það er mér fyrir miunstu, að eg af yður dæmdu verði, eður af mannligum degi, Drottinn er sá sem dæmir mig, 1 Cor. 4. Þar að auki, eru svo margir veigir til að bæta þeim er rángindin lídud hafa, svo ei verði það heyrum kunnugt; og hvernig sem þessu er varid, þá er betra að missa virðingu sína hér í tímanum, heldur enu eyllifluga. Þegar Drottinn rak út seljendur og kaupendur úr musterinu í fyrra sumi, Jóh. 2, þá gjörði hann svipnr af streingjum, er hann brúfadi til þessa vandlætis; hann vantar enu nú ekki svipur til að reka út þá, er með svoddann hætti kaupa og selja í hans fyrkju medal vor; þar er svipa logmálssins, er segir: Þú skalt ekki stela, á henni er einn hnítur ridinn með þessum hætti: bólvadur sé sá ed ekki heldur allt; að í legmállinn ritad stendur, Dext. 27; þar er ein svipa jafnvel í evangélio, er slær með þessu höggi: gjörid ydran, því Guds ríki er nálágt, hvert það tré sem ekki ber góðan ávort, skal upp-höggaðst og í eld kastaðst, Matth. 3; þar er hin skarpa svipa hans hegningar, sem er tilbúin þeim ed erja á hrygg hins vesæla og naudstadda, og eta ránglætissins brand í hans sveita. Eg segi enu þá aptur, Drottinn rak út úr musterinu þá er seldu og keypu, það var stundligt vandlati, margur af þeim somu mun síðan hafa á hann trúad sér til missunar, en að vera útrekin úr þeirri hinnesku Jerúsalem, það er eitt straff öllu þýngtra, það er eyllif smán, og óbætlanigur skadi, frá hverjum ofs og alla kristna menn vardveiti hím gódi Gud fyrir Sonarins forþémustu, og gefi ofs svo að rækja þetta jarnnesta, að vér

eðfi afráskjum þad himneska, heldur stundum eptir hinu góða Blatkskiptinu, sem enginn má af oss taka; þess gefi oss njótandi að verða hinn miskunfami Gud, fyrir Jesúm Christum, amen!

Ellesta Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudsþjallid, Lúc. 18 Kap.

A þeim-dögum: Jesús sagði til nokkra þeirra, sem treystu uppá sjálfa sig, líka sem mundu þeir réttlátir vera og forsmádu adra, þessa eptirlíking: tveir menn gengu upp í musterid ad bidjast fyrir, einn var Pharisæus, en annar tollheimtumadur. Pharisæarinn stóð og badst nú þannin fyrir með sjálfum sér: Gud! eg þacka þér, þad eg em eigi svo sem adrir menn, rœningjar, óréttvisir, hördóms menn, eða svo sem þessi tollheimtumadur; eg fasta tvisvar í viku, og eg gef tíundir af öllu því eg á. Og tollheimtumadurinn stóð langt í burtu frá, og vildi eðfi upphlypta sínum augum til himins, heldur hardi hann sér á brjóst, og sagði: Gud! vertu mér syndugum líknsamur. Sannliga segi eg yður: þessi fór réttlátur framur hinum í sitt hús. Þviad hvör sa sem sig sjálfann upphæfur, hann skal niðurlægjast, og hvör sem sig sjálfan niðurlægir, hann mun upphafinn verða.

E r o r d i u m.

Enginn hlutur er svo vidursleggilegur í Guds augliti, svo sem dramblát hjarta, og enginn svo þægur honum, svo sem audmjúkur andi. Dramblátum hratt hann af stóli, en upphóf lítiláta, segir Guds móðir í lofvaedinu, Luc. 1; Gudi alleing tilheyrir tignin, hann hefir sinn stól á himnum settan, en jörðin er hans fótstær, þar situr hann uppi, og sér á þad lága, Jehóva er hans heiti, og sína dýrd vill hann engum gefa, Esa. 42; allt hvad virdulegt er, hvad gott er, hvad ágjætt er, hvad þriðligt er, hvad heilagt er, þad kœmur allt frá honum; en vilji nokkur tileinka sjálfum sér nokkud af þessu, svo sem sjálfum sér, þad er, sem vildi hann rœna Gud sínu, þad er rétt ad stela helgum dómum, og þad er afgubadrékan, því valla veit eg hvort þad er meiri synd í Guds augliti, ad falla fram fyrir tréstubbanum, heldur enn ad gjera sjálfann sig að Gudi, og segja með Pharao: hvör er Jehóva, þad eg flúli óttast hann? Exod. 5, eður með hinum blindu Jádum: Gudi skeitum vér eðfi, og hvad vildi oss konungurinn gjera? Men þad halda sumir, ad þad hafi verid svivirðing foreyðslunnar, sem Drottinn talar um, Matth. 24, ad blátí hins Rómverska keysara hafi sett verid inn í Jerúsalems musteri, en þad er svivirðing foreyðslunnar rétt föllud, þegar madurinn setur sitt eigid blátí inn í Guds kyrkju, sem eðfi ad vera hans hjarta, eins og Pharisæus þessi, soðdan manni er glæmin búin, nema hann audmjúki sig bráðliga undir völduga Guds hönd, því Gud mæstendur dramblátum, og þarf sa eðfi ad vænta sér annars verra, sem hefir konung himnanna fyrir óvin. Drottinn taladi eptirlíkingu þessa, segir Lúkas, til nokkurra þeirra, er tröfðu á sjálfa sig en forsmádu adra; svo sem eðfi er vidursleggiliga í Guds augliti enn höfnóðurinn, svo er honum valla nokkurt þægur enn audmjúkur andi, þad sína oss dæmi Ephraims, dæmi Manassís, og eðfi síðst Davids konungs allvöð í hans Psálma bók; eg játadi Drottini synd mina, og þá sprigastu mér þad, segir hann, Ps. 32; og enn aptur: Drottinn varðveitir lítilmagnana,

eg audmykti mig, og þá varð eg feelsadur: og þad sýnir ofþ bæmi tollheintumansins, hvern Laufnarinn sýnir frammsæja hér í eptirlíkingunni, öllum sorgbitnum afbrotamönnum til huggunar. Viljum vér því vennt af gudspjallinu hugleida: 1) einn skinhelgann hræfnara; 2) einn ydrandi sýndara. Stjef ofþ hér til, Drottinn minn! í Jesu nafni, amen!

U t l e g g i n g i n .

Sungangur til þessa máls hjá gudspjallamanninum, er þannveg: en hann taladi til nokk-
 urra, er treystu uppá sjálfa sig, að þeir væru réttlátir, en forsmáðu aðra, þessa eptirlík-
 ing; án alls efa eru hér með Þharisei meintir, þarfyrir setur Drottinn einn Þhariseum í
 eptirlíkingunni, svo sem bæmi eins sjálfþyrgings, er ei þyrfti mikid af Gudi að þyggja;
 þess þegna eru þeir í grein þessari með sinnum eigin lit: afmáladir; þeir vilbu vera fráskil-
 driun mönnum, þad sýnir þeirra nafn, Þhariseus, þad merkir aðgreindann eður fráskil-
 ium; í morgu var þetta fölgid, sem eðfi er nauðsýnligt hér upp að telja, en þó var þad
 helsta, að þeir þóttust öðrum heilagri, þad dylur eðfi þessi þeirra bróður, er hann segir:
 eg þacka þér, Gud! að eg em eðfi eins og aðrir menn, því fölludu þeir almugann jarðarinn-
 ar fölk, en sjálfir þóttust þeir himneskir vera, og borgarmenn heilagra, svo sem Pálus
 nefnir kristna menn; eður hvað var þad þeir sögðu í ráðinu forðum, þegar Nicodemus
 vilði hafa mælt Frelssaranum lids yrði? Jóh. 7: trúir nokkur af höfðingjunum á hann,
 eður af Þhariseis? en þetta fölk, sem eðfi veit lögmálid, þad er bolvad. Þeir vilbu eðfi
 samneiti eiga með tollheintumönnum og sýndurum, því föstudu þeir Frelssarann, að hann
 gjordi svo, Matthy. 9, já, þeir meintu að þeir saurgudust, er suertu þá; svo sagði
 hræfnarinn Simoni forðum, þegar hui bersýnduga sat grátandi við fötur Drottins, Lúc.
 7: ef þessi vari spámadur, þá mundi hann vita hver og hvilk að þessi væri, er hann suertir,
 því hui er sýndug. Um þvilka drambsemi, þvilka sýnhelgi talar Esaias undir föðdan
 máanna persónu, 65 Kap: kom eðfi nærri mér, og suert mig eðfi, því eg em þér heilagri.
 O, minn Jesú! er eðfi þetta að gjöra sig Gudi líkann, nærri hverjum eðfert saurugt má
 foma: eðfi breittir þú svo, Drottinn minn! þegar þú átt og dractst með tollheintumön-
 num og sýndugum í húsi Matthei, Matthy. 9, þegar þú gjordir hann jafvel að þinum læ-
 isveini, þegar þú mæltist að fyrra bragði til dagverdar af Zacheo, þegar allir tollheintu-
 menn og bersýndugir flyektust að þér, til að heyra þig, og þú máttir lida brúel Þhariseanna
 þar fyrir, Lúc. 15; þú varst Guds mynd, sem er einn fortarandi eður, Deut. 4, þó
 helstu þad ei fyrir ránn, að Gudi jafur varst, heldur litlæcadir sjálfann þig, töft á þig
 þræls mynd; vordinu mönnum líkur, Philipp. 2. Þveir menn gengu upp í musterid að
 bidjast fyrir, einn var Þhariseus; en annar tollheintumadur. Vér viljum fyrst hugleida
 Þharisearans þann, af því hann þóttist vera madurinn meiri, og hvað hann taldi sér til
 gildis fyrir Gudi; hann stóð út af fyrir sig; þess var og öll von, að hann mundi vilja
 öðrum frásneiddur vera í þessu, sem öllu öðru; hvernig hadst hann þá fyrir? eg þacka
 þér, Gud! að eg em eðfi eins og aðrir menn; hvilkur var hann þá? að vifju betri mörg-
 um öðrum í útvoztis lífernis háttum, en hid innra morgum verri í Guds augliti; þad
 samna eg með orðum Frelssarans, er hann sagði, Matthy. 21: tollheintumenn og skækjur
 mannu fyrir innanganga í Guds ríki einn þér, því Jóhannes kom til ydar með veg réttlátisins,

og þér trúðud hönum efi, en tollheimtumenn og ísjækjur trúðu hönum. Þetta er dagfanna, því tollheimtumennum sagði Jóhannes, Lúc. 3, er þeir komu til hans skirnar: tafid ekkert frammar enn það sem boðid er; en vid Þhariseos sagdi hann, þér nöðrukyn! hver hefir sýnt yður ad umflýa tilkomandi reidi? fyrir því, gjörvid verðuga ávörtu yðraninni, Matthy. 3; en það gjördu fæstir af þeim, svo var hugþóttinn rifur i gædi þeirra. Hvað er nú frammar? hann segist efi vera eins og renningjar; efi talar Frelsfariinn um einn heldur enn annann i þessu máli, heldur er einn settur til dæmis fyrir marga, svo sem i hverri annari eptirlifingu; munu því allir hafa átt óskilid mál af þessum flokki. En hvað er það þá, sem Frelsfariinn segir, Matthy. 23: ad þeir útsjúgi hús eckna og fædurlausra, undir hylmingu lángra bæna? er það efi hid versta ráni? hvað er það hann áptar segir: ad hid innra hjá þeim sé allt fullt af ráni og óhöfi? verða má ad sumir af þeim hafi ei verid svo mjög fæfir i þessu, en fáir af þeim munu hafa skirrest vid ad segja nauðstöddum foreldrum, það er forþan, edur gáfa sem eg kynni ad hjálpa þér med, Marc. 7, eins og ad hönum, sem engum vill segja til ef hann húngrar, hafi þegar vid gáfa þeirra, heldur enn hlydni hans boðords, ad heidra fædur og móður. Hann segist efi vera eins og óréttvísir, það káam ad vera; en hverju réttvísir vörn þeir, þá er þeir fordæmdu Guds Son allir, aflifudu hertoga dýrdarinnar, þegar þeir grittu Stephánum i hel, Act. 7, og vidnu Pál hafa af dögum ráðid. Efi segist hann vera eins og hördómsmenn; verða má ad hann hafi i verknaðinum saklaus verid; en mun hann aldrei hafa litid eina komu til ad girnast hana? Matthy. 5; edur hvað var það, ad þeir skommidust sín, og gengu i burtu, þegar Drottinn aflesti hörkomuna i musterim, og sagdi vid þá: hver yðar sem er án syndar, hann kasti fyrstur steini á hana, Jóh. 8. Þessi ósláttingur sagdist efi vera svo sem tollheimtumadur þessi, það er satt, því miklu var hann verri, ad dómi sjálfs Guds Sonar, sem síðar mun sagt verða. Tollheimtumenn voru halduir hid versta föll meðal Gyðinga, og efi munu þeir ráðvandi verid hafa, því Drottinn tekur þá saman vid heidningja, en aldrei var þeim nun það kénnt, ad þeir færu i fring land og sjó, og gjördu einn ad Gyðingi, en síðan ad helvits barni, ei heldur ad þeir þénnudu mönnum inn i himnariki, Matthy. 23; nú þótt ad allt það hefði satt verid, sem Þhariseus þessi taldi til gildis sér, þá var þó einn lösturinn, sem spillti öllum kostunum, það var drambsemit og sjálshælnin i Guds augliti, svo hafði hún blindad þenna vísa mann, ad hún hafði gjört hann ad óvita, og líkaun smáþörnumum, hver ed plaga ad rísa það i sundur, er þeim vænt um þykir; því viljum vér nú skoda i hverjum hönum áfátt verid hafi; hann þóttist vera lögsparur, treystandi því, ad hann væri leidtogi blindra, og ljós þeim sem i myrkrunum eru, tóptanarnadur fáfróðra, lærimeistari heimstra, hafandi form skynseminnar og samuleikans i lögmálinu, og kénndi svo vörnum, en sjálfum sér kénndi hann efi, því hann vantadi það sem mest á reid i undirbúningi réttlættingarinnar, sem var ad þeckja Gud og sjálfann sig; efi þekti hann Gud, því auðsért er, ad hann ætlad hefir, ad hann mundi ánægður vera med hina útvortis helgi, fæstur og tíunda gjördir; en það þekti hann efi, ad Gud ransafar hjartad, Ps. 7, efi heldur það hann hefir allt undir óhlyðninni innilúct (það er undir þeckingu syndarinnar) svo ad hann mistunadi öllum, Róm. 11; og ad hann

finnur jafuvel brest hjá englum sínum, Jóh 4; sjálfann sig þekkti hann ekki, því jafuvel þótt hann væri fróður í ritningunni, há hafði hann gleymt þessum orðsfevid. Salómonis, er ritadur stendur í 21 Kapítula; mannum þykja sínir vegir réttir, en Drottinn vegur hjartad; edur þess ed David segir: ad fyrir Guði sé enginn manna réttlátur, allir séu þeir affallnir, þar sé enginn sá sem gott gjöri, og ekki einn, Róm. 2. Mun þessi hræsni-
 ari hafa þóckst vera undanstillinn þessum Davíds dómi? hann var frastillinn öðrum möm-
 um til ad æfa sig í lög málsins stillningi, og þess útfirringu, en mjög svo varð honum á i
 því, ad hann hljóp yfir þess greinir, og adrar miklu fleiri í gl. testamentisins bókum, er
 sakkella allan heiminn fyrir Guði, Róm. 3, og þar ad auki forsmáði hann, já, hann for-
 dæmdi sínu náunga; edur svo sem þessi tollheimtumadur, segir hræsniarinn: herra Gud!
 hvað mundi hinn gamli Páll hafa sagt, hefði hann þetta heyrt, mundi hann ekki hafa
 brotist út med þessum orðum, Róm. 2: meinar þú, ó, maður! er dæmir þá, er þvilift
 gjöra, og gjörir það þó, ad þú mæmir Guðs dóm umflha, i því þú annann dæmir, þá for-
 dæmir þú sjálfann þig, hver ert þú sem annarligan þjón dæmir, hann stendur og fellur
 sínum herra? Eg fasta tvíþvar i viku, segir Þharisens þessi; ekki hafði Gud bodid það ad
 sonnu; einn föstudag hafði Gud bodid á ári i lög málinu; það var hinn tíundi dagur hins
 sjöunda mánaðar, þó kunna menn ekki ad neita því, ad þetta var vel gjört, hefði það
 framkomid af trúnni, því fastan er Guði kjer, og má mikid hjá hominu; því sagði Træls-
 arinn: þetta djöfla kyn verður ekki útrekid, nema med föstni og bænabaldi, og hjá Zach-
 ariam, 8 Kap., er gétid um föstni á hinum fjórða, á hinum fimta, sjöunda og tíunda mánu-
 udi, sem Drottinn spáir ad skuli umbreitast i gladyrðar hátídir, en þó býður hann þar
 jafufram, ad þeir skuli samleikann og fridum elska; því segir hann hjá Esaiam, 58 Kap.,
 hver ad sé sú fastan, sem hann úrvelur, sem er, ad menn úthluti hinum hungrada braudi
 sínu og leidi hina sátæfu, -sem útrekir eru, i hús sitt, ad menn klædi hinn nakta, þá
 menn sjá hann, og byrgi sig ekki fyrir holdi sínu; en hvert ad Þharisei edur þeirra líkar
 hafa gjört þessa, það sýnir vitnisburður Christi, Ier hann segir, ad þeir útjúgi hús eðna
 og föduelausfra, Matth. 23. Hann segir: eg gæld tíundir af öllu því eg á; ekki hafði
 Drottinn heldur þetta bodid i lög málinu; hann band ad gjalda tíundir af korni, vini og
 vidsmjóri, af nautum, sandum, og eplum, Deut. 12, en ekki af öðru því ed ör i aldin-
 gordum; þetta var þó i sjálfu sér vel gjört, ad þeir tíundudu allt hvað þeir áttu, hefðu þeir
 ekki viljad reikna til skuldar hjá Guði þarfyrir; en þegar fara á betur enn vel, þá fer verr
 enn illa, segir máltækid, því segir Trælsarinn, Matth. 23: vei yður skriptlærdum og
 Þharisais, þér hræsniarar, sem tíundid niuntu, anis og kúmen, en undanfellið það sem
 þýngra er i lög málinu, trúna, dómum og miskunsemma, þetta byrjar ad gjöra, en hitt
 ekki eptir ad stilla; vakti þeir sig, hvorra gudhrædsla ad er alleina þar i fölgun, ad ganga
 i kirkju, ad tala margt um Gud og hans ord, og kristiligar dygdir, en undir skini þessu
 fremja þeir á móti samvitkunni og yðrunarlaust marga þá hluti, sem Gud bannað hefir.
 En lærum nú af þessum sjálbyrging, kristnir menn! ad þegar vér gjörum vort yðrunar
 verk, þá verum öfs ekki saman vid adra, sem öfs verri þykja, eptir vorum dómi, því hver

einn mun sína býrði vera, segir þostulinn; mun nokkuð annars glæpir þvo minna af, edur ránglæti hans réttlæta mig, þótt eg ecki væri þvo mörgum litum hláðinn? fjærri sé þvi, og allra síðst ef eg forsmáði hann hjá mér, þvi máttugur er Gud að reisa hann; það er eins og að skoda sig í óhreinum speigli, að vilja sjá mynd sína athafna í annara gjörðum; Guds ord og hans logmál eru sú skuggsjá, er vér eigum að skoda oss í, það er ljós á vorum vegum, og lampi fóta vorra. Þessi er og að gjeta, þvum min! að ef þessi maður var fordæmdur vegna þess, að hann hrófaði sér af góðverkum sínum, hvað mun þá um hina verða, sem hrósa sér af klækjum, og þykir vænt um þá; ef hinn réttlæti verður naumast sálubólpin, hvar mun þá hinn ógudligi og syndarinn birtast, segir Pétur, 1 Pet. 4. Þar eru ecki margir, sem geta stært sig af miklum föstum og bindindi, hinir eru fleiri, sem gleðja sig í ófati og ofþrygju sínu, edur að minnsta kosti þykir það litil synd vera, jafnvel þótt Páulus segi, að þeir ed slíkt aðhafast erfi ecki Guds ríki, 1 Cor. 6. Ecki atla eg meum þurfi að hrósa sér vjög af tiundargjörðum í landi þvori, lángtum helður er það förullt sinum mönnum, að svíftja Gud og hans volada, og fóringum, svo vel sem Guds og hans þénara, með rángri tíund, og þylist fá góðu bættur, sem hvað mestu getur undanskotid, jafnvel þótt valla sé meiri bólsau vid nokkra synd logd í Guds logmáli, ein vid þessa. Eg vil ei fá mér til orða hvað margur dæri að hrófar sér af þvi, að hann hafi féflett annann, edur unnid sigur á honum með raungum dómi, lagaskækjum, og fölskum réttargáungi, þvillkfr suápar eru fleiri ein telja megi, um hverja David sñvíst talad hafa, er hann segir, Ps. 52: hvað stærir þú þig að illsku þinni, sem megtugur ert í ránglæti. Ei vil eg helður margt tala um þá gáringa, er stæra sig af lauslæti sínu, það er, hrósa synd sínu eins og Góðdóma, Esa. 3, og jafnvel ljúga á sig skonnumum til að vanvirða aðra; hafi Þhariseim gjört öll sín góðverk ógysd með hrósinu, þá viti þessir gudlausu menn, að þeirra fordæning er vis, nema þeir ydrift af hjarta og að ydranin verði þeim svo beiff, sem áður var þeim syndin skémtilig. Þvlist nú nokkur vera sekur í þessu, og vill það afgjört hafa, hann læri sánuann veg ydranarinnar af tollheimtumanninum, og gáangi hann, ef hann vill hólpinn verða; og vil eg svo nokkuð þar um tala í þinni síðari greininni.

Þessi tollheimtumadur gæf í musterid, svo sem tertinn vottar, ecki fyrir síðasafir, ecki til að láta skoda sig edur skoda aðra, né að sýna þar fördild sína í kláðaburði, svo sem kaunské nokkrir gjöra meðal vor; ecki er það alltid Gudi edur helginu til virðingar gjört að menn búa sig hvað mest í skárt á þeim dögum, edur til að minna oss á það, að vér eigum að kláðast einum nhum manni. Övert var hans eyrindi þá? til að biðjast fyrir, segir Tertinn, ecki eins og Þhariseim, til að hrósa sér í þanum, það sýna oss ord hans og atvik, sem hér nppreknud standa; hann hefir adgjætt logmálstoblurnar, sem hengu í musterinu, og yfirvegad þær odrvissi ein skrifklærdir og Þhariser, sem hengu í bólsafnum, og logdu hann út eptir eignum þotta sínum, þarfyrir einittu þeir logmálid fyrir setninga sína, svo sem Drottinn segir; Spámennirnir voru lesnir hvern sabbatsdag í musterinu, svo sem Páulus vottar, er hann slutti Guds eyrende til þeirra í Antiochia, Act. 13; þar hefir hann mátt heyra útskringu logmálsins að miklu leiti, og er hann þar af

berliga féð hefir, að Guð fordæmir okkur, rángindi, undirferli, rángsleitni, gripdeilbir, hardhöggi og misfumarleysi, og hann vísti sig í öllu þessu sekam, þá hefir honum ofbæddi stærð syndanna, og Guðs heiptar reidi, já, honum hefir ógnad hvað mörð volud sál að mundi hrópa í himinnum yfir sér, og óttast að þeirra hröp mundi inngeugid vera í eyru Drottins Zebaoth; þessi þunga byrði hefir á hans hjarta legid, sem er brunniur allrar illsku og ógudligs athæfis, Matth. 15; því ber hann sér á brjóst, svo sem vildi hann það straffað hafa, sem mest hafði tilunnid, og mest flagaði sína eigin vondsku, með slogum og biti samvitkunnar; illa var varid þessum vesælingi í sjálfum sér, en Guð gjæfi að vér sem betri þykjumst, að vér, segi eg, gengjum með sama hjartalagi í Guðs hins, og setum undir hans orða heyrn eins og hann, þá mundum vér efi svo kaldir vera í voru ydrumar verki, svo sem berliga má sjá að margur er. Hann stóð langt fra, segir tertium, án efa þess vegna, að hann hefir reiknad sig verri enn aðra menn, og óverðugann að koma nærri þessum heilaga Phariseó, hann hefir skolfid af kvíða við Guðs reidi, er hann hugleiddi sinn óverðugleik, og hans logmáls straungu hótanir, efi síður enn Ísrael þegar að dandi í Hóreb, nær hið sama logmál var útgefid, Erób. 19. Hvað gjöra þeir þá, sem jafnvel í Guðs hási képpast eptir hinum fremstu setum, og útvelja sér þau, en þótt ei ridi svo mjög á þessu útvortis háttalagi, þá gjætum þess, að í kyrkjunnar birtumst allir vér fyrir Guðs augliti, þar er sá mestur maðurinn, sem minnstur er í sinum þanka, sá er best þáinn, sem sundurrisur hjarta sitt með tollheintumanninum; enginn er svo heilagur, að efi skilji hans syndir milli Guðs og hans, ef hann vill þær tilreikna; og hverju eignum vér þá að andmykja ofs undir volduga Guðs hend, nær vér ingangum í hans helgibönu, til að fridmælast við hans guddómlegu hátign, fyrir hverri vll veröldin leikur. á reidissjálfri? en vér erum dúpt og aska, og hvað meira er, allir svo sem hinn óbreini, og jafnvel réttlæti vort svo sem nidlags fat, svo að allt holdid er sjúkt, allt höfundid veikt, frá hvirfli og allt til ilsa, er þar efi nema sár, kaun, benjar og þroti, og þessi vora sjúkdöma hefir Guðs Sonur borid, þessum orkumslum hefir hann á sig hláid, svo að vér fyrir hans benjar heilbrygdir yrdum, Ef. 53; en vér höfum látid ofs það litid til hjarta gánga; efi hafa þeir naglarnir, er í gegnum gröfðu hans hendur og fatur, efi hafa þeir enn nú til fulls krossfest himn gamla Adam í ofs, og efi sú lensa, er opnadi hans síðu, við hjarta vort svo mjög snortid, að vér höfum látid portin vidopin fyrir konungi dýrdarinnar, þegar sá drottinn hefir vitjad síns mustervis, miklu heldur hefir optliga við því legid, að vér mundum hertoga dýrdarinnar að nýu krossfesta. **Æ**, minn Guð! æ, minn Frelfari! hver af ofs er þá svo heilagur, svo fullnægur sjálfum sér, að ei skyldi hann berja sér á brjóst með tollheintumanni þessum, og segja: Guð vertu mér syndugum líkumannur, og með hinum tapada syni: fadir! eg hefi syndgast í himinnum og fyrir þér? nú, þótt að vesælingur þessi væri svo lítt staddur, þá orvæntir hann efi, ei gripur hann til kníffsins, eins og Sál til sverðsins, efi til snörunnar með Júda, og efi ofbjóða honum svo mjög syndirnar, að hann orvænti sér Guðs misfumar; að vísu stammadið hann sín að líta ángum sínum til himins, því hann hafði stýgt þann svo niðrþóanliga, sem í himinnum býr, en þó rædur

hann þad ad, af leita lifnar hjá honum, af hvers gjæfðu ad öll jörðin full er, og meinar sig þesælum örm ecki fráskilum vera eins og Þhariseium öðrum mönnum. Gjør hid sama, þaru mitt! nær þér med David ösbjööða syndir þinar, svo þú hefir ecki frid i beinum þinum fyrir þeim, þá vit þó þad og treyst þvi, ad syndin kánu aldrei ad vera svo stor i illskunni, ad Gud sé ei meiri i gjæfðunni, þad vottar Jóhannes, er hann segir, 1 Jóh. 3: ef vort hjarta fordæmir öfs, þá er þó Gud meiri hjarta voru, og Pálus hefir öfs eptirlátid eina dýrmatá huggun, dýrmatari enn veröldin er, þar hann segir, Róm. 5: hvar sem ad syndin yfirgnæfir, þar yfirgnæfir þó náðin miklu framar; Kristur er forlífum fyrir allar veraldarinnar syndir, þvi mun hann ecki og svo vera fyrir þinar, nema þú sért fyrir utan veröldina? i honum hefir Fadirinn alleina velsöknan. Ef Pálus þordi ad segja við Philémonem um Duesinnuni: hafi hann þér nociurni skada gjört; eður sé þér skyldugur, þá reikna mér þad til; eg Páll hefi skrifad þad med minni hendi, eg skal betala; hvað miklu meiri rétt hefir Guds Sonur til ad tala þannig öfs til fridar við sinn himneska Föður, já, við sjálfann sig, ad honum skuli tilreiknast já skadinn, sem vér höfum gjört, sú skuldin, er vér líka áttum; þú, minn herra! þú hefir neglt þá handskriftina á krossinn, sem móti öfs var, Col. 2; hver vill þá áflaga Guds útvalda, þú ert já sem dáinn er, Róm. 8, þú hefir eina kvittan géfid i umbodi allrar guddómsins þrenningar, er svo hljóðar: hver sem trúir á Soninn, hann kómur ecki til dómsins, Jóh. 3; já, sendt öfs eitt aflát med þénara þinum Páli, skrifad med Guds fingri, sem er S. Audi, ad engin fordæming sé hjá þeim, sem eru i Christó Jesú, Róm. 8; þú hefir betalad þad þú rentir ecki, Ps. 69, þvi skylði þá einn ránsmaður kvíða fyrir þeim betaling, sem þú hefir lokid? þvi mun eg þá mistressa Gudi? er hann ecki trúfastur? kunná hans ord ad forgánga, þótt þimin og jörð forgáangi? honum sé dýrd og heidur um aldir, amen. Nú hafid þér heyrð af tollheimtumanninum þinn rétta veg apturhvarffins frá vondsunnni, hver sem hann gengur, já mun med honum réttlátur verða. Eg segi yður, ad þessi fóv réttlátur framar þinum i sitt hús, segir Frelsfarinn i textanum: hver ord ecki þannveg skiljast eiga, svo sem ad Þhariseium hafi ad sönnu réttlátur heim aptur farid, en tollheimtumadurinn þó réttlátari, heldur var já núnur réttlætisins, ad Þhariseus þessi var réttlátur i sínum þánka, og fyrir mönnum, un hvort réttlæti Drottinn segir, Matth. 5: nema yðar réttlæti yfirgnæfi meir enn þinna skriflærðu og Þhariseanna, þá kunnid þér ecki um ad gánga i Guds ríki; en tollheimtumadurinn, sem játadi syndir sínar, og afsnitadi sínum verðugleik, en beiddi um miskun, hann var réttlátur fyrir Gudi, med þvi réttlæti, sem Pálus segir, ad sé af trúnni, og þvi var hann framar réttlátur, ad hann hafdi þad réttlæti, sem fyrir Gudi gildti, en þinn fyrir mönnum. Heim aptur i sitt hús, stendur i textanum: nociurni meina ad hann hafi yfirgefid tollheimtuna, þar hann fóv ecki til tollbúðarinnar, heldur heim i sitt hús; en ecki er þad víst, ad hann hafi látid sýslan sína, þess var og ecki þörf, þvi hann var réttvís i sjálfri sér, ef þad er réttvíst fyrir yfirvaldið ad taka skatta og tolla, svo sem þad i allan máta rétt er, þvi Pálus segir, Róm. 13: gjaldir öllum hvað þér skyldugir eruð, þeim toll er tollur heyrir; þá er þad ecki óréttvíst fyrir þénara þeirra ad safna tekjunum; ecki þannad heldur Jóhannes þessum mönnum tollheimtuna, alleina, ad

ei skyldu þeir taka meir enn boðid væri, Luc. 3; gjæti þeir þess, er slíkt starf á hendi þafa, því hvað sem þar er fram yfir, það er af hinum vönda. En hvernig sem þessu er varid, þá er það víst að kvittum syndanna einu sinni fengin, hán er ónýt nema syndarinn láti af illu og læri gott að gjöra, og hér til heyrir það, að bæta það órétt var gjört, ef bæta má, hvað um eg hefi nokkuð talad í tveimur nærst fyrirfarandi prédikunum, en minni en nú á það hér í þriðja sinn, af því, að svo mikid ridur á þessum hlut, því sé það efi gjört, þá er ydranin aldeilis ónýt. Það er ei nóg, að stinga á einu meini, nema hinn vondi vefsi, sem í því er samandreginn, hann verði útdreginn, svo er það ei heldur nóg, að mönnum sviði einu sinni af broddi logmálssins, nema því illa sé frá sér kastad; drecti nokkur eytur inn, þá er honum einsett að ala því upp aptur, en engin ólíffjan er svo bauræn kroppnum, svo sem rángfengur munir sálummi, því er það ómífsandi, að skilja sig af með þá, áðurenn þeir sálga henni í dauðanum, þegar menn skulu þó við þá skilja, og þeir við of þvert sem er, en enginn veit nær hann ber að dýrum, og hvað hefir þú þá þess, madur! er þú hefir með áhyggju og órétti safuad. Drottinn minn! kén þú of þad hugsa það vér hlótum að deya, lát of efi deya með mannmóna, heldur með vörn Frelsara í hjartanu, gef of þad þessjóð í himninum safuad, framur eni í heiminum, svo þegar hin forgenguliga tjaldbúð vors lithama í sundurglidnar, að vér þá höfum svo fyrir of gjört í tímanum, að þeir medtaki of í eyllifar tjaldbúðir; þanheyr það, Drottinn minn og Gud minn! fyrir Jesú sáru kvöl og bleisadar undir, amen!

Tólfta Sunnudag eptir Trinitatis.

Subspjallid, Mark. 7 Kap.

Dg þá Jesús gekk í burt aptur úr landsálfum Týri og Sidonis, kom hann til sjáarins í Galilea, í midjar bygdur þeirra tíu stadanna. Dg þeir leiddu til hans þann mann, sem dauður og málhaltur var, og báðu að hann legdur hendur yfir hann. Dg hann veif honum affidís frá fólkinu, lét sína fingur í hans eyru, hrækti út og áhrærdi hans tungu, leit upp til himins, andvarpadi og sagdi til hans: hephatha, það er, opna þig; og jafnsnart upplukust hans eyru, þá uppleystist og einnir fjötur hans tungu, svo að hanu taladi rétt. Dg hann skipadi, að þeir segdu það eigi neinum, en því meir sem hann fyrirbaud þeim það, þess meir þá viðfrægdu þeir það út, og þá sjálfa undradi þetta næsta mjög, segjandi: allt gjörði hann vel, þvíad daufa lætur hann þeyra, og mállausa tala.

E r o r d i u m.

Margt á við morgu, sefir í fornboðnum orðshætti; hótt að Drottinn hafi straffad syndina eptir fallid með aðskilantligum sjúkdómum, til að aga vöð gjálfa höid, þá h fir þó hans gjækka tagt þá lftn með

þraut þessari, að náttúran er rík af þeim hlutum, sem þótt geta mein manna, þegar þar með er ston-
samliga höndsláð, því segir Sódrach, 38 Kap: að hinn hæfsti hási framleiddi læknisdóminn af jörðunni,
og um læknirinn sagte hann í sama kapitula: hebra þú lækaraann spjie naubþurftarinnar sakir, þótt Drotts-
inn er hans höundur, því allir læknisdómar koma af þi um hæfsta. Nú misjellur þó þetta á stundum,
því jafnvel þótt læknirinn kunni margt og mikid að gjöra, og hans verk sé gott, þá er þó ekki heilla né van-
heiltíndi, líf edur dauði í hans hendi, heldur Guðs, sem er allra meina græðari, og sá Drottinn Drotts-
inn, sem frá dauðum frelsar. En Guðs Sonur, á sínum hóltsvistar dögum, hann auglýsti það allum
heimi, að hann fannur Guð væri, með því að hann læknadi allrakanda mein og kránkleifa, ekki með
náttúrunnar meðslum, því hann var náttúrunnar herri, heldur með einu orði á stundum: kona! mikit
er þín trúa, sagði hann við hina kanaanísku: vert hugþrousti, mín dóttir! þér eru þínar sýndir fyrir-
gífnar, við hina blóðfallsfjúku: far þú, Sonur þinn lífir, við konungemanninn: verði þér eprir trú þinni,
við hundrads höfðingjann: eg vil, vertu hreinn, við þín líkþrá: farid og sýnid yður lénnimönnunum,
við þá tíu: og er þessi dæmi nærsta mörá að lesa í guðspjalls sögunum. Á stundum brúkaði hann
neðurskonar ceremonjur til að lækna hina fjúku, svo sem hie í guðspjallinu verður féa sagt, hverjar þó
ekki niunu forgífnis uppteifnadar, því allt hvað skrifað er, það er skrifað ofis til lærdóms, Róm. 15;
heldur til að þóða þær upá vor andlig vanheiltíndi, og þeirra lækningu. En nú vil eg í þetta sinn
einkis hugleida: þenna aumi mann, og svo vort háttalag í andligum efnum, sem
ekki erum betur á oss komnir að því leiti, heldur enn hann, margur hver. Send
ofis þina náð og aðstod til þessa eyrendis, vor Gud! sprirlausnarans forþenustu, amen.

U t l e g g i n g i n.

Þg þeir leiddu til hans þann mann sem dauður og málhaltur var: þessi mannesfja-
hefir þingliga haldir verid. Þegar David útmálar mótgang sinn, þá segist hann
heyra sína móttödu menn, svo sem dauður, og svo sem einn mállýsingur ekki upp-
ljúka minni sínum, Ps. 38, eins og þessi hann valla nokturn lakari kost við að
jafna. Illa er hinum dauða farid í morgum hlutum; einn dauðingi er nærri því
eins í veröldinni, og útlægur maður í framandi landi, hvar hann einkis mál skilur, hann
hefir ekkert gagn edur skémtum af því ed aðrir tala, varir þeirra sér hann berast að sonnu,
en það má vera stór hugraun að sjá það, en hafa þess þó engin nótt, sem Guð hefir gjort
til að viðhalda selskap mannauna í heiminum, gangi nokud að honum, þá getur enginn
huggað hann, en þó tekur það yfir, að þeir ei geta Guðs ord heyrt til sálhjálpur sér,
því fyrir heyrn Guðs orða kómur. trinn, segir Postulinn, en án hennar er ómöguligt Guði
að þóknast, Heb. 11; og hverju er honum þá illa varid fyrir manna sjónum, er
hefir brest á þessu skilningar viti. Nú eru þeir þó með tvönnu móti er þenna skort meiga
líða: sumum fellur það til, nær þeir komnir eru til vits og ára, þeir meiga þess not hafa
að sonnu, er þeir mundu á meðann þeir höfdu hlustir heilar, bæði í dagligri umgengni,
og hvað mest áridur í verki sálhjálpur sinna, og satt er það, að ei glepur fyrir þeim
buldrán heimfins, þeir hafa valla að skénita sér nema við Guð sinn, ef þeir eru lumblagn-
ir þar á, og bera sinn harm í hljóði; og reyndar þá er þetta dauður að vera, enn að heyra
margan þann óþarfa, sem taladur er í heiminum, sérdeilis stammarlig ord og sibiligt
hjal, sem krifnum sómur ekki. Aðrir eru þeir ed daufir eru bornir, því þar á eptir fylgir
mállesjóf, hvernig kann sjá að nema manna mál, sem ei getur heyrt á tal þeirra, og hafa
menn þess dæmi nokkur hjá ofis; það má og marka að þessi aumi maður sem hér talar um

í gudspjallinu, hann hefir án efa heyrt einhyrn tíma, því jafnvel þott hann málhallur væri, þá hefir hann þó nokkuð talad; þessara kostur sýnist miklu þýngri að vera, en hinna í stjótu álitu. Því já sem dauður er, en hefir þó málið, hann getur sagt til þess, er hann varðar um, og lofad Gud með tingsmuni, hafi hann nokkuð af Guds orði numið, en hinn ekki, þó er það hér aptur að segja, að engann lángr til þess sem hann þekkir ekki, svo kámi og ei heldur þeim að leingjast svo mjög eptir að heyra á tal manna, sem það aldrei heyrt hefir. En hvað sálarinnar esnum vísifur, þá hygg eg að enginn kunnur að forðenta þessa Guds vefalinga, já, kann vera að þeir séu miklu nær Guds ríki en hinir, sem engann brest hafa á skilningar vitunum, en brúta þau Tjandanum til þjónustu, og nánganum til ógagns; Gud er réttlátur, og þó undir eins miskunsamur, það er ekki líft honum, fódur gjæfnum, að hann munur heimta reikningfkap af því þundi, er hann ekki fétt einum í hendur, og hver vill efast um mátt hans edur vísdom, hann sem gat látið Jóhannem fagna tilkomu sinni í móður lífi, Lúe. 1, mun hann og ekki geta verkad undarlíga hluti í þessháttar maunessjum? sátt er það, að án trúarinnar er ómögulígt Gudi að þócknast, Heb. 11; en hann sem getur ímplantad trúna í hjörtum smábarnanna, mun hann ekki með óranfakanlígum hátti geta tilþínd hana í þessara hjörtum? það sem ekki er af trúnni það er sýnd; en af munni smábarnanna og brjóstmýlkinganna hefir hann sér lofid tilreíðt, því mun hann og ekki geta ópnad skilning þessara sképna sína, svo þær þekki hann til mífmar sér? er nokkurt ord fyrir honum ómáttugt? Lúe. 1, kann hann ekki alla hluti framár að gjöra, enn vér kunnum að hugsa edur mála? eg vil hér um segja, það sem Krístur sagði víð lærísveinana, er þeir sögðu: hver mun þá hólpinn verða? það sem ómögulígt er fyrir monnum, það er mögulígt fyrir Gudi, Matth. 19. Nú sökum þess, að fyrir hinum daufa verður ekki talad, Gud verður sjálfur fyrir þemum að þrédíka í hans hjarta, og er enginn slíkur, þá tala eg þetta til huggunar þeim sem ángrast þar af, að þerr þeirra edur þjærustu náungar hafa slíkan brest, og efast kannské um velferd þeirra, og þar að auft leíða sér í hug, að þetta kómi fram víð þá vegna sýnda sína. Til hins fyrra þess eg að nokkru leítt allareíðu svarad, en þó vil eg þessu víðanka sem eptirþlgír: Gud hefir skapad affvami þitt í módurlífi, Job 10, edur þíns náunga; hver hefir mannum munum gífíð? hvor hefir gjórt hinn mállausa edur daufa? edur hinn sjáanda, edur blínda? þess eg það ekki sjálfur gjórt? segír Drottinn víð Mósen, Eróð. 4; og fyrst hann hefir þetta sjálfur gjórt, mun þá ekki hann, sem víll að allír menn verði saluhólpnir, mun hann ekki sjá þeim farborða til hinmaríkis, sem ekki hafa skald í því, að þeir geta ekki Guds ord heyrt? hann sem gjórdi allt vel, því daufa lét hann heyra og mállausa tala í dögum hóldsvístar sínnar, mun honum vera apturfaríð síðan hann sestur er til Kraptaríns hágrí handar, hann er uppfarím í háðirnar, og hefir monnum gáfur gífíð, Eph. 4, mun hann þá ekki gífíð geta þarþí; þínu heyrn og mál, nema að hann gjóffí salu þess heyrn, og gjórdi það vel talandi fyrir sjálfum sér, með því móti sem ekki skílar þú, eða nokkur annar? barn þitt er í skírnunni ímtekíð í Guds sáttmála; hver sem trúír og verður stírdur, hann skal hólpinn verða, segír Krístur; hér stendur: hver sem trúír, en ekki hver sem heyrír og talar; mun hann þá kalla afbrugdíð sáttmálanum fyrir þessa orsóf, er vefalínginn sjálfur

gjörði, og gétur þó trúna í honum verkad? Gud láti ofs aldrei meir afbregða, sem mál og heyrnu höfum. Seg þvi með Davíð: eg vil þegja og munni mínum ecki uppljúka, af því þú gjörðir það, og haldt barn þitt að vera einn lim á Christu lífhama, musteri S. Andá, og erfingja himnaríkis, ef eckert annað í vegi stendur, enn þessi brestur, sem Skaparinn alleina og enginn annar lekuad gétur. En hvað þvi víðvísur, að margur freistast af, að vanheilindi barnanna orsakist af syndum foreldrauna, þá verður þvi að sönnu ecki neitad, að allt mótkæti er verblaun syndarinnar, svo sem daudinn er, svo er og allur sá her, sem undir hann þjónar, en það heitir ecki svo straff, svo sem reynsla hjá Guds börnum, hverri Jakob postuli stípar ofs að taka fegins hendu, Jak. 1; því orsakast þetta ecki af því, að foreldrar þessara vesalunga séu verri í Guds augliti enn aðrir menn; þar fyrir sparadi Endurlausnarinn fordum lærisveinum, er þeir fréttu hann að, hvert þessi þessi syndgáð edur hans fadir: hverki syndgáði þessi né fadir hans, sagði hann, heldur svo, að Guds dýrd yrði óþuber, Jóh. 9; og víðlíkt skédur í þessu; Gud setur ofs þessi dæmi fyrir sjónir, ofs sem hann gefið hefir heilbrigða sál í heilum lífhama, til að sýna ofs hýada vald hann hafi yfir manneskjum, til þess, að þacka sér og losa sig þar fyrir, að ofs og vorum börnum og náningum er betur varid í lífhamaus háttalagi, til að minna ofs þar á, að ei bristun ver skilningu vora til þeirra hluta, sem Gudi til skygðar eru, miklu heldur til vegsendar hommu, og náanganum til þarfa. En Gud náði, að út af þessu ber nærsta mig á stundum, og það er nú hvar andliga deyfa, sem miklu hettari, miklu skáðsamligri, og þó miklu almennari, enn sú sem á lífhamaunum er, yfir hverri að Davíð klagar, er hann segir, Ps. 58: að þeir tilbörge eyru sín, eins og höggornurinn fyrir raustu særinga mannsins; margfallt er þetta heyrnarleysi, og í morgu fölgid, en rótin til alls er það, að menn dæufheyrast við Guds ord, svo það fær ecki rúm í þeim, heldur enn tal Christu í Þhariseis. Allir menn lasta þá fyrir þetta, sem vert er; en þótt að enginn maður talad hafi, edur enn nú tali svo sem hann, jafnvel að vitni þeirra, sem voru útsendarar hans fjandanna, þá eru það þó Guds ord; er hans þenarar tala í hans umbodi, nær þeir byggja mál sitt á ordum hans spámanna, og postula, yfir hýerra grundsvöll að hans kristni er bygd, því svo segir Drottinn við Jeremíam, 1 Kap: eg hefi lagt mín ord í þinn munn, og við Esajam, 59 Kap: mín andi sem í þér er, og mín ord, er eg hefi sett í þinn munn, þau skulu ecki úr þínum munni víkja. Nú þótt að ecki sé andans gáfa svo ríf hjá ofs, sem hún var hjá spámennum og postulum, þá eru það þó Guds ord, sem hans þenarar tala, nær það er af þeirra toga rétt spunnid, og þeir tala eckert án ritningarinnar; Guds ord eldist ecki, það blifur eyllifluga, segir Esajas, 40 Kap; því er það eins gott í munni hins veselasta Jesu Christu þenara, nær það er hans ord, svo sem í munni Péturs, edur Páls; því vil eg hýrum segja það hý sama, sem Pálus sagði við þá í Þhesalónica, að þeir hafi meðtekið það Guds ord, er þeir heyrdu af honum, ecki svo sem ord manna, heldur svo sem það var, eins og Guds ord, 1 Thes. 2, en ef það Guds er, hývern forsmáid þér þá, þér hinir dæufu veraldar sýnir! nær þér það ecki heyrta víkíð af hans þenara munni, né láta undirvísa yður og börnum yðar í kristindóminum, ecki láta straffa yðar syndir, og ecki lífa eptir því, er yður af Guds álfa

bodid verður. Hvern forsmáid þér þá, segi eg, Gud edur mennina? segir hann efi, Lúc. 10: hver hann forsmáir yður, hann forsmáir mig, hver hann heyrir yður, hann heyrir mér? Svöðdenn er rétt stélfélligt heyrnaleysi. Munu þessi Frelssarans ord ná all- einasta til postulana, edur þeirra er lifdu á þeim dögum, og efi til vor sem nú lifum? mun hann efi hafa lofad ad vera hjá oss, allt til veraldarinnar enda? Matth. 28; hvern- ig er hann þá hjá oss? med sinum G. Unda i ordinu og sacramentunum. Nú, ef menn vilja njóta nálagðar hans, því láta menn þá svo tregt vid ad heyra hans ord? i ordinu talar Gud vid oss, vid hann tölum vér i þánum vorum, en fá sem efi vill heyra hann talanda, þann vill hann efi heyra biðjanda, því hver sem forsmáir mig, þann vil eg forsmá, segir hann, 1 Sam. 2; eg em gladdur af því, segir Davíð, ad til mín verður sagt: vér skulum ganga i hús Drottins, Ps. 122; þetta sagði hann, sem i ritningunni er nefndur madur eptir Guds hjarta; en margur gárúngur, margur salkéri, margur fé- páki, sem er madur eptir sinu hjarta, hann verður þeirri stundu fegnastur, ad hann þurfi efi i Guds hús ad ganga, edur hans ord ad heyra, og þótt þeir gangi edur heyri, þá gengur ordinu eins og sæðinu því, er Frelsarinn talar um hjá Lúcam i 8 Kap., hvert ed féll utan hjá veginum, ad það verður fótum troðið, og fuglar himinshins átu það, Djofull- inn tekur það i burtu úr hjörtum þeirra, svo þeir efi trúá skuli, og verða hólpnir; hvar fyrir? því þeir hirdu efi um ad taka á sig Guds alþepni, til ad móttanda prettum Aud- skotans, Eph. 6. Guds ord skal til þess hafa, ad vardaþeita Guds ord, en þeir gleymdu sverði andans, sem ad er hið sama ord, ad þeir kynnu ad þeita því fyrir sig, nær óvin- urinn ad garði gæf til ad rana þá dýrgrip þessum; óstandi væri, ad ei hugjudu þeir hið sama, er Jíðar- sögðu forðum vid Jeremíam: vér skulum efi heyra því orði, er þú sagðir oss i nafni Drottins, heldur skulum vér gjöra eptir sérhverju orði, er framkémur af vor- um munni, Jer. 44. I svöðdan gildi er Drottins ord hjá sumum monnum; munu þeir þá efi nærsta þyckþeyrdir vera? heyr mér þó um stund, barnið gott! þú ert óskertur á hlustum þinum, og enn nú ert þú svo i dag; þarsyrir, i dag, i dag, ef þú heyrir röðdu hans, þá forherð efi hjarta þitt, Heb. 3; seg mér, hefir þú bréf frá Gudi, ad hann líði þin skilningarvit til morguns, meir em þessi daufi og málhalti madur. Gud steypti þinni vantrúndu veröld um koll i einu; i einu dreckti hann Pharaó med öllu hans líði; i einu fargaði hann Ranaautum fyrir hönd Jósuæ; i einu angnablíki stæf hann augun út á Elímas, sem móttfóð Pálo, er hann fór med kristuiboðið, Act. 13; mun hann ei kunnia ad gjöra hið sama vid þig, ef þú móttfendur hans þénurum og villt ei heyra þeim, nær þeir tala Guds eyrindi og efi sitt? eda hvað villtu gjöra, nema þú hafir eitthvad þér til sálaragagns numið af orði Drottins, á meðan þú hafir eyrum heil, ef hann kynni ad láta þér tilfalla þvilíkaum þrest, eg vil það i stuttu máli segja, þú hefir ekkert til ad kenna þér ad þeckja sýndina, ekkert til ad fá bót hennar, og ekkert til ad hugga þig i þessu volæði? og fyrir því, ad þú aldrei hafdir smackað hið góða Guds ord, svo sem það er, þá gétur efi á þér samnast málsþáttur sá, ad enginn viti hvað hann átt hefir fyrr enn hann misti. Einhvorn vill segja: eg gét lesið Guds ord, þótt efi heyri eg það; því er verr, ad

þeir eru svo fáir; sem lesa kunna, já, þótt sjálfir kunnir, þá hirða sumir ecki um að kenna það börnum sínum, og er það gudlaust rættarleysi, en hvernig sem þvi er varid, hvað veistu nema Gud taki undir eins frá þér sjónina og heyrnina, og hvar stendur þú þá, ef þú hefir forsmáð ríkdóm hans lánglundargæðs, Róm. 2, í því, að vilja ecki hans ord heyra þér til saluhjálpar; og þótt Gud spari eyru þín allt fram í daudann, þá vita menn að ecki sjá þá augun leingur, og ecki heyra þá eyrun leingur, hjartad verður þá að tala við Gud, og S. Audi að vera vor prestur í sínu musteri, en ef menn hafa styggt hann með vanrækt Guds orða, og flokkt hann með foröftun þeirra, hvar í á hann þá að lifa, ef eckert var numid sem hann kunnir að lífa í, og er þetta eitt skadligt heyrnarleysi. Margur leggur það að litlu, að ganga í Guds hús, og heldur það fyrir eintómis ceremóniu, því er verr, kannst þú sé og svo hjá allmorgum, sem þar birtast, alleina fyrir síða sakir, en gjæti menn þess, að fyrir utan það, að Gud hefir skuldbundid sig til að vera midt á millum tveggja edur þriggja, sem eru samansafuadir í hans nafni, Matth. 18, þá er það ei svo mjög víða í landi voru, að allmenningur fái Guds ord heyrt nema í kyrkjunni; o! hvað miklu göðu firrir fá maður sig, er byrgir eyrun fyrir Guds orði, þau eru lif og andi, segir Frelsharinn, Jóh. 6, því er hann andliga daudur sem án þeirra er. Ver trúum, að fyrir trúna verdi madurinn hólpinn án verkanna, segir Páulus, en trúin er af heyrninni, en heyrnin af Guds orði, segir hann, Róm. 10; hvar vill hann lenda þá, sem er trúarlaus, nema í eyllifri glötun, utan hann betri sig. Minir saudir heyra mína rauft, segir Frelsharinn, Jóh. 10; en hvers munu þeir vera, sem ei vilja heyra röddu hans? munu þeir ecki settir verða með hófrunum á vinstri hlið, og þá um síðir heyra hina skelfilligu rauft alls holds dómara: farid frá mér belvadir í eyllifam eld, sem fyrirbúum er Djöflinum, og öllum hans árum, Matth. 25; fá sem er af Gudi, hann heyrir Guds ord, segir Laufnarinn, Jóh. 10, en þeir sem það ecki heyra vilja, og þó heyra kunna, af hverjum eru þeir? af fodor þeirra Audskotanum, svo sem Drottinn sagdi við Gyðinga forðum. Ut af þessari deysu fædist margfaldur eyrnadofi; hvað gjöra þeir ed heyra vein hins naudsstadda og volada, en byrgja sig þó fyrir sínu eigin holdi, það er fyrir þeim, sem að eru sömu náttúru og vér, og gefa þeim eckert, jafnvel þótt sumir hafi andlegd heins þessa? enginn hefir um aldir sitt eigid hold hatad, segir Guds Audi, heldur foftrau hann það og nærir, og hvað er það þá, að eg skuli sjá mitt eigid hold, einu Guds vesalting, míum bróðir í Chrísto, að eg skuli sjá hann frjósa edur svelta í hel, þar eg hefi þó nóg, jafnvel til að kosta uppá munadi mína? þetta er stakt heyrnarleysi. Sá sem óskunda og óréttum lídur, hann flýr til dómara, og bíður um aðstod, enn hann sem af Gudi og kónunginum er settur til að skípa réttindum manna, hann stingur fingrinum í bædi eyrun, og vill ei heyra kvein lögvræningis, anuadhvert fyrir leti, fyrir vináttu, fyrir hræðslu edur ágirniss sakir, svo hinn fer jafnver frá honum; verr er honum farid enn hinum ránglata dómara, er Frelsharinn talar um í eptirlíkingunni hjá Lúc. 18, hver þótt hann óttadist hverki Gud né menn, þá lét hann sig þó samt leida af þrábeidni eckjunnar, til að álita mál hennar. Ein gamul kona beiddi Augustum keysara eitt sínu, að heyra mál sitt, en hann kvaddist ecki tóma hafa; hún svarad: svo legg þú af stjórntina; við þessi sannyrði brá svo.

þeim vísa höfðingja, að hann leit strax á mál hennar, og dæmdi það; en það væri ráð-
 ligt, að þessi varmenni, sem áður er umtalað, að þeir legðu af sér þetta starf, þar þeir
 valla eru hæfari til þess, en áþínum til horpufláttar. Men nema hann limi í burtu af
 kroppnum, sem er dauður, og lífligur til að spilla öðrum, sámrá væri og þeim, er svo
 þyðbeyrdir eru, sem nú hefi eg sagt, að eyru þeirra væri afforin, heldur enn þau stæðu
 þeim til vanheidurs, en engum til gagns á höfðinu. Þar er enginn kúndur sem hann
 kénur ecki; ef þér blindir væruð, þá hefðu þér ecki synd, en nú segid þér, vér sjáum,
 þarfyrir blifur synd yðar, sagdi Lausnarinn við Þhariseos, Jóh. 9; svo væri og hinum
 betra, að hlustir þeirra byrgdar væru, heldur enn að háfa eyru og heyra ecki, eins og önn-
 ur lítnessja. Margt mætti hér um fleira tala, þó læt eg þetta duga að svo stöddu; en það
 eg hefi að framan talað um heyrnarfortíum, það sama vil eg um málheltina tala; að
 sonni er hún stór vani líkamaus, margur óhlutvandur forsmáir þann, sem er svo máli-
 farinn, þeir hæða að honum, herma eþtir þeim, og láta miklu verr optast, en hinir sem
 þeir eþtir herma: þetta heitir að lasta Skaparann, því hann hefir manninum málið gáf-
 id, og sá ed fremur þvilíft gudleysi, hann er næsta illa talandi í hans eyrum, sem allt
 heyrir, hann gjörir málsuilli sína þíþundsinnum argari enn brest hins málhaltu; ecki held-
 ur þannar tunguhaftid nokrum að ganga frammi fyrir náðarstólinum, sem Gud hefir sett í
 hans blóði, hann sem ecki upplaut sínum munn, heldur ein eitt lamb til slátrunar leidd,
 hann gétur vorkéunt þessum sínum vesálingum, er hann sjálfur skapad hefir, gæti hann ecki
 öðrum kéunt, gæti hann ecki brúkad málið til að tala máli ekkunnar og hins föðurlausa, þá
 gétur hann þó lofad Gud, hann skilur mál hans, sem aðgreindi tungurnar, og allar hefir
 gjört af einni, hann gétur bedid Gud sér til hjálpar og miskunnar, hann er nógu sújallur í
 Guds eyrum, sem bídur í anda og samleika, Jóh. 4; eins vel áfalla hinir ungu hrafn-
 arnir Gud og svanurinn, og hverutveggju þessa fædir hann, því stendur nú eingum þessi
 tungubrestur fyrir neinu göðu hjá honum, sem hædi hefir skapad hinn mállausa, og hinn
 veltalandi; hin er málheltin meiri og skadlegri, þegar menn brúka munnum til að lasta
 Gud, hans nafn, hans ord, rángfæra það, og að háði háfa, til að skemma nátinguin,
 til að rægja hann, ljúga á hann litum og skomnum þó saklausann, brísla hymum, leggja
 haft á tungu sína þegar hann á að forsvara, þegar samleikann á vitni að bera, og færa
 hlutina til betri vegar; þetta er skélfíligt mállæysi, það er ein höfðskenni í Guds augliti,
 þarfæra væri þeim manni, að hans tunga væri frá rótum uppstörin, en að brúka hana
 til slíkra ódæða, því svo segir Trélsarinn: betra er að þú haltur og handarvani innangir
 til líffins, en að þú hafir tvær hendur og tvo fætur, og verdir í eyllifann eld fastadur,
 Matth. 6, þyer ed vis er þeim, sem tenja sér þögn þessa, og þessa málhelti, og nema þeir
 ydrift af hjarta og láti af slíku æði, þá munu þeir eyllifiga með honum verða, er vér ræg-
 ifall nesnum, og hefir sitt nafn af því, að hann állagar Guds útvalda dag og nótt, þar
 elda þeir sálum en eta tungur, eldurinn er nógur, kosturinn er mikill, blástur Drottins
 uppþendrar hann svo sem amad breumisteinsflóð, Esa. 30, frá hverjum óskopum him
 göði Gud varðveiti alla krístna menn; en þú sem allt gjerðir vel, þú sem lést dauða heyra

og mállausa tala, víf þeim affíðis frá fólkinu, frá vöndri veröldu þessari, herra eyru að allt ofmjög flæja eptir hennar glaum, hverjum ekkert mál líkar, nema það sem henni er þófnanligt; ref þá út af Babilon, Drottinn minn! jafnvel með svipu þíns krossburðar, svo að eðfi medtaki þeir af plágum hennar; snert eyru vors hjarta með fingri þínum, sem er þínum audi, svo að vér höfum vora lösting í lögmáli þínu, og uppleys fjötur tungu vorrar, svo að vér telum rétt, það sem Guði sé til lofs og dýrðar, hans kyrkju meðal vor til-uppbyggingar, en Andskotans ríki, og allri hans ydni til niðurdreps. Bænheyr það, vor Laufnari! fyrir þína forþénnstu; þér með Födur, og H. Anda, sé vald og fraptur, ríki og máttur, æra og dýrð, frá einni eylið til annarar, amen!

Þrettánda Sunnudag eptir Trinitatis.

Subspjallib, Luc. 10 Kap.

Dg Jesús, hann snéri sér til sinna lærifveina, og sagði þeim einsliga: sæl eru þau augu sem sjá það, hvað þér sjáid, þvíad eg segi yður, það margir spámenn og kóngar vildu hafa séð hvað þér sjáid, og sáu það eðfi, og að heyrja hvað þér heyrir og heyrdu það eigi. Dg sjá, að nockur lögvitringur stóð upp, freistadi hans og sagði: meistari! hvað skal eg gjöra, svo að eg eignist eylið líf? En hann sagði til hans: hvað er skrifað í lögmálinu? hvorninn les þú? Hann svaradi og sagði: elsta skaltu Drottinn Guð þinn af öllu hjarta þínu, og af allri endu þinni, og af öllum mætti þínum, og af öllu hugskoti þínu, og þinn náunga sem sjálfann þig. Jesús sagði til hans: þú svaradir rétt, gjör það og muntu lifa; en hann vilki réttlæta sjálfann sig, og sagði til Jesús: hvör er þá minn náungi? Jesús svaradi og sagði: maðir nockur fór frá Jerusaleum, ofan til Jericho, og hrasadi á meðal ræningja, hvörjir að ræntu hann klædum, og lemstrudu hann sárum, gengu síðan í burt, og létu hann þar eptir hálfdaudan liggja. En svo bar til, að kénimadur nockur fór ofan þann sama veg, og er hann leit hann, géck hann fram hjá honum; slíkt hid sama Levitinn, þá hann komm nærri þeim stad, og sá hann, géck hann þar fram hjá. En Samverstur maður nockur fór um farinn veg, kom þar nærri honum, og sem hann sá hann, þá hrærdist hann af mistun vid hann, og géck að honum, batt um sár hans, hellti þar í vidsmjöri og víni, og lagði þann uppá sinn eyf, og slutti til herbergis, gaf og gjætur að honum; en annars dags þar eptir þá hann fór í burt, tók hann upp tvo peninga, og féck húsbúandanum, og sagði til hans: haf þú gát á honum, og hvað þú leggur meira út, það skal eg borga nær að eg kóm aptur. Hvör þeirra

Þriggja sýnisti þér vera þess náungi, sem hrasadur var á medal ræningja? en hann sagði: sá sem gjörði miskunarvertid á hönum. Jesús sagði til hans: far þú og gjör slíkt hid sama.

E r o r d i u m.

Þvílík óeining að verid hafi millum Gyðinga og Samaríttka forðum, það vottar heilög ritning í nokkru um stöðum: hværnig bíður þú mig um að drekka, þar þú ert Gyðingur, sem er ein Samarítt kona, sagði hún er taladi við Jrelsarann hía Jacobs brunni, því eðli samnepta Gyðingar Samarítanum? Jóh. 4. Seiðjum vér eðli vel, að þú ert Samverskur, og hefir Diosul, segdu þeir gudlastararnir forðum, Jóh. 8; og svo mikilid hatur báru Gyðingar til þeirra, að einn heidín í mátti Gyðingur gjörast, enn eðli Samaríttur, jafnvel þótt þeir brúfudu marga Gyðinga síðu í þjónustu sinni, svo sem einn af þeirra miskunum skrifar, og sannast hér medal annars, það er Jrelsarinn taladi við Þharifos, að þeir bonnudu mennunum inn í himnaríki, en sjálfir kjæmu þeir þar eðli, Matth. 23. Af þessu innbróðis hatti, sem í þá daga var millum Gyðinga og Samaríttka, tekur Jrelsarinn sér orsök til að sannfæra þenna lögvitring, sem gudspjallid umgétur, og má hér telja s. or hans guddómslígrar speki, svo vel sem í öllu hans tali. Þesdi hann eðli tekid hinn Samaríttka til dæmis um miskunarvertid, heldur lítid hann vera hann sem hrasadur var medal ræningja, þá þesdi þessi gyðingur sagti, að hann ei verid þesdi náungi hins, og gyðingurinn þarfyrir ei skyldugur til að líðsinnu hönum í neinu; en fyrst hann var Samarítan, sem miskunsemina framdi, en hinn var Jerúsalems maður, það er gyðingur, og mátti því miskunar verður þofsa, þá gat hinn eðli frá því gengid, að hann væri hans náungi sem gjörði gott verk á hönum. Eðli á þessi eptirskíking svo að flitjast, að sá sé einasti náungi, sem gjörir eins og þessi Samarítan, það gjörir Jrelsarinn bezt, er hann segir: hver laun hafid þér þess, að þér elskid þá. er yður elska, gjöra eðli tollheimtumenn hid sama? Matth. 5, heldur er þessi meiningin: fyrst þessi Samarítan gjörði þetta við einn gyðinga, þá far þú, sem ert gyðingur, og gjör slíkt hid sama við einn Samarítan, eður þinn mesta óvir, þó að þó er ein manneskja er þinn náungi, nær hönum áliggur. Ut af þessu tali Drottins, vil eg taka mér orsök til að tala um fjærleikann, og hvað lángt hann eigi að ná. Bezt þú í verki með oss, Drottinn! svo að þetta vel luckist, amen!

U t l e g g i n g i n.

Margar dygðir eru bodnar í heilagri ritningu, og mörgum hrófad, þó engum meir enn fjærleikann; nú bliða þessi þrjú, trúin, vonin og fjærleikurinn, en fjærleikurinn er þó mestur af þessu, segir Páulus, 1 Cor. 13. Þetta er stór vitnisburður af hönum, er svo var hjært til ættmanna sinna Gyðinganna, að hann æfti sér að vera útrekinn frá Christo fyrir þeirra skuld, Róm. 9, hann mun meint hafa, ef það kynni að gagna þeim, og það mögult væri, því síðarst í hinum 8 Kapitula segist hann vera þess fullviðs, að enginn hlutur nuni gæta flid sig við fjærleika Guds, sem ad er í Christo Jesú. En því hrófar hann nú svo mjög fjærleikann fram yfir trúna, án hverrar hann þó segir, að ómögult sé Guði að þóknast, Hebr. 1, og að fyrir hana verði menn hólpnir, án verka lögmálsins? það veldur því, að trúin er dand án verkanna, segir Jakob postuli, Jak. 2, hann meinar án fjærleikans verka, sem þó af henni framkoma, því trúin sýnir abl sitt hvað mest í þeim; satt er það, að enginn verður hólpinn án þess, að hann trúi á Gud, og hans Krist, og treysti því, að hann endurkæptur sé fyrir Guds Svuar blóð, en því gétur sá eðli trúad, til saluhjálpar sér, sem er án fjærleikans; Páulus býður, að menn skili

reyna hvert þeir féu í trúinni; en hvar með eiga þeir að reyna það, nema með hjærleifanum, án hvers trúin er engin trú? svo sem hjærleifurinn gétur eðfi verid án trúarinnar, svo gétur ei trúin án hjærleifans verid, það vottar Pálus, 1 Tim. 1, er hann segir: endir lögmálsins er hjærleifurinn af hreinu hjarta og göðri samvitku, og trú hræfnislausri. Lögmálid er ómöguligt upp að fylla, það vottar Páll, er hann segir: af lögmálsins verkum mun eðfert hold fyrir homum hölspid verða, Róm. 3, þó segir hann aftur í sama pistli: fá eð elskar annan, fá hefir lögmálid uppfyllt, Rom. 13. Svad ber til þessa, kristnir menn? að vísu svaradi Jesús lögvitruingnum, er spurdi hann að, hvert að væri hid mesta af öllum bodordnum, Mare. 12, hann svaradi honum: hid æðsta allra bodordanna er: elska skaltu Drottinn Gud þinn af öllu hjarta þinu, og af allri sálu þinni, og af öllu hugskoti þinu, og af öllum mætti þinu, þetta er hid æðsta bodord, og annað er þvi líft: elska skaltu náninga þinu, sem sjálfann þig: og í þessum tveimur bodordum, segir Lausnarinn, að fölgid sé allt lögmálid og spámennirnir, Matth. 22; en svo sem ofs er ómöguligt allt lögmálid upp að fylla, svo er ofs það og langt um megn fram, að fullnægja þessum tveimur bodordum, svo sem vera byrjar, með vorum tilberknadi. Hvilkur er þá fá hjærleifurinn, sem er lögmálsins uppfylling? það má eg fyrst og fremst hér til svara, að það er hans guðdömligur hjærleifi, sem gaf sitt líf í dandann fyrir syndarann, Róm. 5, svo hann mætti lífa, 1 Jóh. 4; sú elskan, sem varð honum svo sterk sem dandinn, og vandlætigin svo hörd, sem helvítid, hin miklu votnin kunnu eðfi að útstöckva hann hjærleika, og eðfi bylgjurnar að kessa hann, segir bráðurinn í Loffvæðinu, 8 Kap; þessi ómvræðiligi hjærleifi og bruni elskunnar, hann er fyrst og síðarst lögmálsins uppfylling, það vottar Pálus, er hann skrifar, Róm. 8: það sem að lögmálinu var ómöguligt, af því það veittist fyrir holdid, það hefir Gud gjort, sendandi sinn son í líkingu syndugs holds, og fyrir syndina fordæmt syndina í holdinu; en þótt að gjækta Guds hafi svo yfirgnæst til vor. í Christo Jesu, þarfyrir vill hann eðfi að vér skulum hlutlausir vera af hjærleifans verkum innbyrdis meðal vor, því Jóhannes segir með berum ordum: í því er hjærleifi Guds anglystur við ofs, að hann hefir gefid sál sína út fyrir ofs, svo eignum og vér að utgæfa sálina fyrir bráðurnar, 1 Jóh. 4; elskan til náningans er ómíssandi, og án hennar er engin réttnefndur kristinn; hver sem segist elska Gud, en hatar sinn bróður, hann er einn hjágar, segir Jóhannes, því ef hann ei elskar sinn bróður, þann eð hann sér, hvernig má hann Gud elska, þann eð hann sér eðfi? og þar af skulu allir þekja yður, að þér séuð minir kærifveinar, að þér elskist innbyrdis, segir Drottinn sjálfur, Jóh. 13. Sér af vill það fylgja, að hann sem eðfi elskar sinn bróður, hann er eðfi lærifveinn Christi, fá sem eðfi er hans lærifveinn, hann er eðfi kristinn, og hann sem eðfi er kristinn, hann hefir eðfi hlutdeild með honum; með hverjum þá? með vartrúndum mun hann setja hans hlutskipti, í því diki, sem vellur af eldi og brennisteini, já, með Djöflinum og öllum hans árum, þeir eð hata bæði Gud og menn; í einu orði að segja: þar er einkis göðs von á þeim manni, í hvorjum hjærleifurinn eðfi býr, jafnvel þótt hann sýnist gjöra nokkuð gott, kannsté til að fírra sig vitum, til fordildar sér, og til að þiggja hrós af mönnum, eins og Þharisei gjördu óhunsur sínar; þar um tekur Pálus tvmælin af, er hann segir, 1 Cor. 13:

þótt eg bitaði allar eigur mínar niður fyrir fátæka, en hefði eðfi kjarleikann, þá gagnaði mér það eðfi; og hér þvert á móti: hver sem kjarleikann í sér hefir blifanda, hann er til allra góðra verka hæfur. Evo segir Jóhannes: Gud er kjarleikurinn, og sá sem blifur í kjarleikanum, hann blifur í Gudi, og Gud í honum, 1 Joh. 4; þetta hefir sá Guds maður. án efa lært af sínum meistara, hver hann elskadi, því svo segir hann blessaður hjá sama gudspjallamanni, 15 Kap: sá sem blifur í mér fyrir kjarleikann, og eg í honum, hann ber mínum ávort, því án min gétid þér eðfert. Ejað hverju ómöguligt er án kjarleikans Gudi að þóknast, og hverju að hann er sál allra dygða og mannfosta, því ef sá blifur í Gudi, sem í kjarleikanum blifur, svo sem strax var sagt, þá eru hans verk í Gudi gjörd; því segir og Pálus, Col. 3: um alla hluti fram þá hafid kjarleikann, því það er band fullkomlegrleikans; án trúarinnar er ómöguligt Gudi að þóknast, sem áður er sagt, en soun trú er aldrei án kjarleikans, því má, eg svo kalla, að þau séu eins og Fadur og móðir allra þeirra athafna, sem nokud eiga fyrir Gudi að gilda. Esaias skrifar svo um Gud, að eldur hans sé í Zion, og hans ofn í Jerúsalem, Esa 31, teiknandi þar með Guds þjónustu í þeim heilaga stad, hvar enn Allrahærsti hafði sett minning síns nafns, en sú dyrkan hefir enda tekið, sól réttlætisins hefir skuggann afmáð, Zion er eyðilogd, Jerúsalem er uppbrend, og Gyðingum sitt hús í eyði látid, Matth. 23, því kalla eg að nú búi Guds eldur og hans ofn í nýja testamentisins mýsteri, sem er réttkristsins manns hjarta, hvar Gud hvílist yfir Cherúbim, yfir þeim náðarstólum, er hann framsett hefir í hans eigin blóði, Róm. 3, í einum gleðandi anda, í einni lifandi trú, sem verkar með kjarleikanum, því hún gildir fyrir Gudi í Christo, en hverki umskurn né yfirhúð, Gal. 5, í elskunni til Guds og náungans; það kalla eg -hinn ævarandi eld, og sífeldt offur, það nefni eg Guds ofn í mannsins hjarta. Þessi hófuddygd, kjarleikurinn, er nú í mörku fölgium, og alla umgengui vora upptendrar hann til hins góða, eðfi síður enn tungan til hins illa, nær hún er upptendruð af helsiti, svo sem Jakob að orði kómst, Jak. 3; en Pálus hefir í stuttu máli uppteiknad alla hans edlisháttu svo merkiliga, að það verður eðfi af syndugri tungu betur gjört, svo skrifar hann, 1 Cor. 13: kjarleikurinn er þolinmóður, segir hann, alla hluti þola menn fyrir það, sem þeir elska; hvad vinna menn eðfi fyrir nuni veraldar þessarar, fyrir audinn, fyrir metorðin, til þess, að sá hefnd yfir óvinum sínum? Það sama gjörir kjarleikurinn við Gud og náungann, Guds vegna, hann er góðgjarn, eðfert má hann aumt sjá, hann er að sínu leiti eins lyndur og Gud, af hverjum hann er, 1 Joh. 4, hann gjörir gott ef hann gétur bæði vinum og óvinum, Matth. 5; kjarleikurinn ofundar eðfi, það er á móti hans náttúru, að sjá ofjóðum yfir nokkurs manns þelgengui, sem öllum vill vel; kjarleikurinn gjörir ei illmannliga, það er, með öðru orði að segja, þreksvisliga; hann geymir engann vondann mann, ei talar hann annað með munnum, enn hann hefir fölgid í hjartanu; hann þýtur eðfi upp, hann er eðfi drambsamur, því sá sem elskar einn, þann virðir hann, en kjarleikurinn elskar alla, svo mikid sem elska má með réttu; hann er eðfi ósidsamur, þar er valla frá að segja hvílls óþokka og mannhatturs að vanskiðunin ablar í heiminum, og útvortis ósibir, jafuvel þótt sumum mönnum þýfi lítid í kurtefina spunnid, samt er hún þó optast dygðanna forumantur, og hún þrídur

þær, eins og fagur búningur mannsins allt, þetta vill efi fjærleifurinn sig vanta láta, svo ad engum gefi hann neiua hveirlan; hann leitir efi eptir því sem hans er, því hann leitir almenniligs gagns hvad mest, og efi svo mjög síns eigin; hann er efi þunglyndur, verði honum það, ad hann reidist, þá lætur hann þó efi sölina undirganga sína reidi; hann þeinfir efi illt, efi á hjá honum heima það gamla orðtæfi: margur ætlar mig sig, og mátuliga dyggvann, né hitt: ad illur veit hvar ódyggur situr, af því hann ætlar engum allt, þá dylst hann vid i fremstu lög, ad hrecksvisin munu ætla sér það; hann ber allt, allt hvad honum er uppálagt, það ber hann eins og máttartré i hásum, þau vera allt það sem á þau er lagt, hvadan og málsháttur þessi dreginn er, svo ris hann og undir öllu, sem hann má umbera, Guds og þeirra vegna, sem hann er hvad mest skyldugur; hann trúir öllu, hann vill heldur trúa því, sem honum er saklaust ad trúa, heldur enn ad væna einu lígi ad naudsþynjalaufu, edur óþyrirsþynju; hann vonar allt, hann vöræntir efi um neinn, ad ei kumi hann ad betra sig, þótt óvænligt megi um hann þykja, ólíkur þeim sem efi vilja neiua tilraun gjöra vid einn, sem af einhverri hrossum verður yfirstigin, eins og Gud fé efi máttugur ad reisa hann, og þess vegna líður hann allt, hann sparar efiert þolgjæði til ad bida eptir betran þeirra, þarfyrr talar Salómon visliga er hann segir, Drófsk. 10: hatrid uppvefur þrætur, en fjærleifurinn hylur misgjörðirnar. Hvad er nú líkara Gudi enn þetta hjartalag? og þessir eru nú fjærleifans ábertir, sem upp eru taldir; en sér i lagi vill Frelsarinn hafa kénnt med þessari eptirlifingu misfunsemína og gödgirvina vid fé hveru þann sem naudstaddur er, því hann svarar hinum skriftlærða uppá spurningu sína: hver far væri hans náungi? það er áður hér ad framan sýnt, hversu ad Gyðingar og Samarítir hafi hatast á innbyrðis, og hverugir meintu adra sína náunga ad vera; en Drottinn snart hér nokkud biturt vid faun hinna skriftlærðu og Þhariseanna, þar ed hann tekur til dæmis i eptirlifingunni prestinn og Levítann; þessir heilögu menn, sjálfir gyðingar, þeir gengu fram hjá gyðinginum, þar hann lá svo illa fariun sem i gudspallinu segir, en fjandmaður hans, hverjum einkis gyðingsauga mundi misfunad hafa, hann gjörði misfunarverk á honum; hann sá annur á honum, segir tertinn; fyrst vaknadi fjærleifurinn i hjartanu, svo eigum vér og lyndir ad vera, því nema ad gödgjörðir vorar framfomi af gnægd hjartans, þá eru þær ónýtar, það er áður vottad af Páls orðum, er hann segir, 1 Cor. 13: þótt eg bitaði allar eigur mínar niður fyrir fátæka, og hefði efi fjærleifann, þá gagnadi mér það efi: og aptur býður hann, ad menn skuli gjöra gott, efi af naudung, heldur af sísum huga; en hann lét gödgirni sína efi alleina vera fölgna i meðaunfuninni, heldur brautst hún út med verkunum. Hann batt hans sár, hellti þar i vini og vidþynjori, med öðru fleira sem tertinn upptelur, og ei þarf frammar ad uppreifna; en i einu orði vil eg það segja: engin móðir hefði kunnad betur ad gjöra vid barn sitt, enginn faðir vid sinn einka son, enginn bróður vid annann, heldur enn þessi útlendingur gjörði vid óvin sinn i lífu tilfelli. Far þú nú, kristinn maður! og gjör slíkt hid sama, sem heidingi þessi gjörði; elffa efi med orði og tungu, heldur med verki og sannleika, 1 Jóh. 3, nær þá sér bróður edur systur nakta, og hafa skort á dagligri næringu, þá lát efi þinn fjærleika vera þar i fölginn, ad þú segir: lífid heil! vermid þú, og mettid þú, en gefid þeim þó

eðfi hvad lifhamans nauðþurft tilheyrir, Jac. 2; þetta er hræsni eintóm, og það mun
 eins litid gagna sálu þinni, nær þu skalt fara eins nafinn í burt úr heiminum, og þú í
 ham komst, svo sem að þin fagurmæli gegnudu hinum nakta og húngrada, á meðan þú
 hafdir audlegd heimfins; það er merkiligt, að á hinum essta degi, þegar reikningurinn
 skal haldað, þá verður ós þessi póstur sér í lagi fyrirlagdur: hvert menn hafa mettað
 hinn húngrada, gefið hinum þyrsta að dreka, hýst hinn framanda, klædt hinn nakta,
 vitjad sjufra, eður þeirra sem voru í myrkvastofu, svo sem Treflarinn kénur ós sjálfur
 hjá Matth. 25 Kap; og er það eðfi nóg að vitja þeirra, það er eins gott og að segja við
 hinn nakta, klæd þig, og við hinn húngrada, mettað, enu gefa honum þó eðfert; vor
 vitjum á í því að véra fölgin, að hugvala þeim, hjálpa þeim með ráð og dáð, annars
 eru menn eðfi betri einu presturinn og Levitinn, þeir sáu að sonnu hinn auma mann, er
 hrasadur var meðal ræningja, en gengu fram hjá honum; já, vér eigum að hjálpa þessum
 krossberendum, jafnvel með skada vorum, og þótt vér mequm nockurs í þarfnast. Sér
 stendur í gudspjallinu, að Samaritaninn hafi lagt hinn sára mann uppá sinn eyf: líkast
 er, hann hafi látid hann stja á dýrinu en gengid sjálfur, því í tertanum stendur, að hann
 hafi sett hann uppá sinn eiginn eyf, já, ef vér eðfi berum kunnáttu eður vitsniuni til að
 hjálpa þeim sjálfir, þá eigum vér eðfi að spara til þess sémunu vora, að þeim megi hólpíð
 verða; því ef Jóhannes vill að vér skulum gefa lífið út fyrir bræðurnar, þá er það víst,
 að hann eðfi vill að vér þyrma skulum hinum ránglata mammon, er ós mun þó yfirgefa í
 daudanum, því það stendur fast, sem Lausnarinn sagdi: að alltid er lífið meira verdt enn
 fæðslan, og lifhaminn meir enn klædnadurinn, og meira hofum vér eðfi af öllu því vér
 eigum; og á þetta eðfi að gjöra svo naunt, að þeir séu litlu nær, sem við þurfa. Eðfi
 var þessi göði Samaritan ánægður þar með, að koma þessum vesaling til mauna bygda,
 heldur gaf hann gjætur að honum, og um morguninn er hann reisti, féct hann húsbónd-
 anum tvo peninga, og sagdi: haf þú gát á honum, og hvad þú leggur meira út, það
 skal eg borga, nær eg kén aptur; ó, hvad morgun þeim, er sig kristinn nefnir, getur
 áttendingur þessi kinnreda gjort á þessum verstu og sídurstu tímum, um hverja Drottinn
 þessir talad hina sonnu spá, að sokum þess, að ránglatíð ver, þá muni margra kjarleiki
 tólva, Matth. 24. En þessa göðvild eigum vér eðfi alleina að andsfyna náningum vorum
 eður kunningjum, það sé eg berliga af því Treflarinn sagdi við þann, er honum bodid
 hafdi, Luc. 14: nær þú heldur miðdagsverð eður kvöldmáltíð, þá bjóð er vinum þínum,
 eður bræðrum þínum, eður atkmennum þínum, eður rífum nágrönnum, svo að þeir bjóði
 þér aptur einhvöru tíma, og það verði þér endurgöldid; heldur, nær þú gjörir heimboð,
 þá bjóð fátækum, vottudum, hölltum og blindum, og nauntu fell verða, því þeir hafa
 þér eðfi aptur að gefa, því það skal þér aptur goldid verða í upprífu réttláttra; þar fyrir, ef
 þú kristinn madur ert, ef þú villt í þeirri upprífu hlutdeild hafa, þá sjá til, að þú náir
 hlutskipti í hinu fyrri, svo þú verdir fell, og fel þig eðfi fyrir holdi þínu, það er, fyrir
 þínum náninga, hver sem hellst hann er, og nær þú sér einn nauðstaddann, er þú hjálpað
 getur, þá lát svo sem hid sídarsta láðurs hljóð kveði fyrir eyrum þér, og taf þar fyrir boð

frá Gudi, til að minna þig á, að gjöra skyldu þína með hjærleikans verki við hinn naundstadda; lát engann vera undan skilum, þó þér óþectur sé; gleymid efi gestrisinn, segir Páll, því fyrir hana hafa sumir englana hýst óvitandi, Gebr. 13; hann meinar án efa Abraham, Gen. 18, og varð honum það að mikilli blesan; þú veist efi hvorjum Guds þect er að gjöra, en það veistu, að hann það vill allt það, sem í hans nafni gjört og gæfid er. Framandi var eg, og þér hýstud mig, segir Dómari alls holds; þú skalt efi gjöra ófrifi hinum framandi, því þú varst framandi í Egyptalandi, segir Gud, Eróð. 22; þú skalt og hira það, að þú ert framandi í hinu vöndu Egyptó, veröldu þessari, í þeirri leyrveltunni, því þrældómshápin; í hinu eyllifu Canaan er þitt födurland, þágangad áttu inn að ganga til hans hvíldar, þágangad á þig að leida, efi Jesús sonur Mán, heldur Jesús sonur Davíds; forsmá efi þá, sem hann hefir með sínu blódi endurleyft, er sjálfur framandi var meðal sína eigin, og hvað minnst virðtur á sínu fösturjördu fyrir þína skuld, sem vakst útlægur úr hinnafrifi, og svo þú vitir, að það sé efi nóg, að gjöra hinum framanda, edur naundstadda efiert mein, þá leggur Drottinn sjálfur best út sín eigin ord, þar hann segir, Lev. 19: svo sem him innlendi, svo skal útlendingurinn vera, sá ed reisir um hjá þér; og ein framar: þú skalt efi upptaka leifar kornskéru þinnar, þú skalt láta þær estir hinum fátæka, og hinum útlenda, Levit. 23; já, þér skuldu elska him framanda, því þér vorud framandi í Egyptalandi, segir him alvaldi Konungur, Dext. 10. Efi eru undan þessari skyldu óvinir þínir skildir, Guds barn! heldur í henni tilskildir, svo segir Drottinn, Eróð. 23: ef þú finnur naut óvinar þíns, edur afna villurástandi, þá skaltu endiliga fara það til hans. Vilji nú Drottinn að einu skuli vera sínum óvin skuldbundum í svo litlum hlut, hvað þá efi, ef honum meira aliggur og þótt efiert væri annað, sem kynni að hræra ofis til að gjerta þessarar skyldu verrar, þá er hid algjörda og alkuunnuga loqmál Christi, er ritad stendur hjá Matthy. 5 Kap: elskid óvini yðar, blesid þá er yður formala; og biðjid fyrir þeim ed smána yður og ofsjakja; til hvers? svo að þér séud börn Föður yðar, sem á hinnum er, hver ed lætur sól sína upprema yfir réttláta og rángláta, og rigna yfir vönda og góða. Jesús mátti hér djarft um tala, hann var í Guds mynd, Þhil. 2, já, sjálfur Gud, eyllifur faðir og fridarhofðingi, Eja. 9, þó litlæckadi hann sjálfann sig, tafandi þjónsmund, vordinu blyðugur allt til dauðans, já, allt til krossins dauða, síðan er hann uppfarinn í hævinnar, og hefir monnumum gáfur gæfid; en hvílfar gáfur? náð Guds og vingan, syndanna fyrirgefning, G. Andá, og eyllif líf; hvorjum hefir hann þessar gáfur sendt? óvinum sínum, þeim sem hann hævdu, fjotrúðu, hýdstrykku, með þyrmm fórnöndu, og á gálgann uppheingdu, efi einasta þeim, er stöðu að verkum, heldur og öllum öðrum, hveira syndir að dýrdarinnar hertoga krossfest hafa, því fyrir alla er hann dáinn, og öllum er Guds heilsufamilig náð framboðin; þetta gjörði hann, sem er ljómi föðursins dýrðar, þegar allt mannkyn var statt í hinu herfligasta volædi. Skannastu þin þarfyrir, syndarinn! nær þú sér óvin þinn hángra, að gefa honum efi að eta, edur þyrsta; og gefa honum efi að drekka, og nema þú svo gjörir, þá þeink aldrei til þess, að þú sért kvittur um syndir þínar fyrir Gudi, því valla hefir Guds Andi í nýa testamentinum lagt svo rift á við megnina um nokkurn hlut, sem þenna. Allir

Þessum vér Gud vorn herra, en ef hann er vor herra, hvar er þá hans heidur? Mat. 1; hvar er hlýdni sú, er vér eigum honum að andsýna? Því fallid þér mig herra, og gjörð þó ekki þá hluti, er eg lýð? segir Kristur, Lúc. 6; hans bodord eru ekki þíng, segir Jóhannes, en eg vil segja, að þetta er eitt af þeim létustu, af þeim andveldustu, fyrir þann sem hugleidir hvað litil sé náungans misgjörð við sig, hjá því sem hann sjálfur hefir gjört Gudi í móð, og hverju það er ekkert, sem hann getur lífsinnt bróður sínum, hjá öllu því góðu sem Gud hefir honum gjört, og tekur hann það þó ekki af sínu, heldur hans, sem á allar eigur. Drottinn útslok þú í ofs bál illskunnar, og heipræknunnar, en tveik í ofs elskuna til þín og náungans; þér sé lof, dýrd og heidur, um aldir, amen!

Fjórtaða Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, Lúc. 17 Kap.

S þann tíma: og það stæði svo, þá ed Jesús géck til Jerúsalem, að hann ferdadist í gegnum midja Samariam og Galileam; en sem hann géck inni nockurt kaupstíu, mættu honum tíu lífþráir menn, hvörjir að stóðu langt frá, hófu upp sínar raddir, og sögdu: Jesú góði meistari! miskuna þú ofs. En sem hann leit þá, sagði hann til þeirra: farid þér og sýnid yður kénimönnum. Og það stæði svo, þá er þeir gengu þaðan, að þeir urðu hreinir. En einn út af þeim, nær hann sá það, að hann var heilbrigður vordinn, snéri hann aptur, lofandi Gud með hárrí raust, féll fram á sína ásjónu fyrir fætur Jesú, gjörandi honum þackir, og þessi var Samverskur. En Jesús svaradi og sagði: hvort voru ekki tíu hreinsadir? en hvar eru hinir níu? fundust aungvir þeir aptursnéru, að gefa Gudi dýrdina, nema þessi útlendingur? og hann sagði til hans: státt upp og far heðan, þvíad þín trú gjörði þig hjálpligann.

E r o r d i u m.

Sverfu stór að sé mismunur Guds og manna, það kann engin tunga út að skrifa, og enginn hugur að skilja: hver manna veit hvað mannsins er, nema mannsins andi sem í honum er? svo og hvað Guds er veit enginn; nema Guds Andi, segir Páulus, 1 Cor. 2. En þó að vor náttúrligur skilningur ná skamt til þess, að ransaka Guds undirdjúp, þá kynnum vér þó á þessum mismun nockud skírari grein að gjöra, ef vér legdum meiri hug á, að samanbera hans almætti og vorn vanmátt, hans réttlæti og vort ránglæti, hans vísdóm og félkænsku vora, enn þó allra helst hans hólímæði og vora hvermóðsku, hans gjæsku og vort óþacklæti; hans almætti þeckjum vér ekki svo sem það er; sitt réttlæti sýnir hann ofs ekki svo opt, nema í gjæfunni, því veidur ríkdómur hans hólímæðis; hans vísdóm skynjum vér ekki, en hans lánglundar góð, hans gjæsku og miskunsemi meigum vér hvað best þeckja, því hún er mjög og ferð hvar ofs á hverjum morgni, jörðin er full af henni, á hverri vér skridum, syndugir ormar, og meigum dagliga rekja þar hans spór; sem drjúpa af feiti. Eg skal ekki fullkomna mína brennandi

veidi, og skal eeki tortína frammar Ephraim, því eg em Guð og eeki maður, segir Gjæfán sjálf fyrir munn Hóseæ spámanns, 11 Kap; og þó vill syndarinn eeki kannast við þessa guddóm íga elsku, miskunsemi og þolinmæði, jánvel þótt hann sé maður, það er, ein gufa, ein vatnsbóla, og eeki Guð, og eeki þaðka honum edur kannast við hans fæðurliga gjæsku, margur hver; já, Guð gjæfi að færri væru enn fleiri. Dæmi hér uppá sjáum vör í tertanum, á þessum tíu líkþæðu mönnum, sem hreinsaðir voru, hœrera einn alleina aðurfaeri, og gaf Guði dýrdina, en hinir níu gleymdu því að bragði er gjört var. Ega vil skrifa guðspjallinu í tvo hluti, og hugleida: 1) Óþacklæti hinna níu; 2) Þacklæti þíns einna. Síðu góði meistari! hjálpa ofþ hér til með frapti þíns Anda, amen!

U t l e g g i n g i n .

Ecki er trúin allra, segir Pálus, 2 Thes. 3, öllum er hún þó framboðin sem orðid heyrta, því heilsufamlig Guðs náð er óþinber vordin öllum mönnum, segir Postulinn aptur, Tit. 2, er hann talar um kristnibodid, í hverju að trúin er eitt hefubstíki: margur trúir um stundarsafir, en á freistingartímanum, þá fellur hann þar frá, svo sem Lausnarinn kénimic hjá Lúcam, 8 Kap. Að vísu er það satt, að freisting merkir optliga í ritningunni þær hornýngar, er Guð lætur börnum sínum mæta, til að reyna þau; yður hefir eeki hendt nema mannlíg freistni, segir Pálus, það er mótlæti það, sem mönnum er þariligt; svo nefnir og Jakob mótlæti Guðs barna, 1 Kap; en Guð freistar mannsins á stundum með eptirlæti sínu: þegar Guð lét Davíð allt að óskum gánga, þá vart hann svo freistadur, að hann talði fólkid, 2 Sam. 24; þegar Ezechias konungur hafði lufu í öllu sínu verti, þá freistadist hann til að sýna Babylons höfðingja sendimönnum fjársjóða sína og gersemar, 2 Cron. 32; svo að það má allt syndugt hold játa, að eeki er minni freistinga þou í meðlætinu enn í mótlætinu, svo sem móttgáungurinn steypir sumum í orranting, svo þurfa og sterf þeim til að þola góða daga. Morgum hefir velgengnin komid til óþófs, til ofmetnadar, til óþacklætis við Guð, og jánvel til afgudadyrkunar, já, þeim og, sem Guð hasa ádur vel þeckit, og hann úr dupþinu hasid hefir; en sett til mikillrar tignar, hvar um ljóft vitni bera Jeróboam og Jehú Israels konungar, sem eeki voru kóngbornir, en Guð þó upphóf á tignarstól drottna sína. Eeki verður því neitad, að allir þessir líkþæðu menn, þeir hasa í fyrstunni trúad á Kríft, því upphófu þeir raddir sínar, og sögdu: Jesú meistari! miskuna þú ofþ, það hefdu þeir ei gjört, nema þeir hefdu heyrð ríktid af Drottni, og treyst því, að með honum væri guddómiligur fraptur; er eg Guð já ed kunní að deyda edur lífga, sagdi Israels konungar, þegar konungurinn af Syria sendi Naaman himn ísréndiska til hans, það eg géti hreinsad þenna mann af sínni líkþæðu, 2 Kóng. 5, hvar af andsært er, að það hefir verid að jofnu lagt í þá daga, að lækna þessháttar sjúkdóm, og að uppykfa af dauðum, sem er Guðs alleina, svo sem Davíð vottar, og er því andvitad, að þessir veifu menn hasi tillagt Frelfaranum noðurskonar guddóm ígann heidur, þótt ei hasi þeir verid samfróðir um hans persónu, samt dugði þessi trú til líkþamans lækningar. Drottinn læknaði þá eeki strax, eins og hann líkþæða, er getur um hjá Matth. 8 Kap., við hvern hann snart og sagdi: eg vil vertu hrein; heldur sagdi hann alleina: farid og sýnid yður kénimönnunum, og áttu þeir þó lánga leid til þeirra úr Samaria upp til Jerúsalem, en á leiddinni hasa þeir hreinsadir vordid, því Guðspjallid segir: og það

skæði er þeir voru á ferðinni, að þeir hreinsudust; þetta sýnir trú þeirra, að þeir esudust eðfi um, að gjöra Frelsarans skipan, heldur í tráusti hans orða byrjunu ferd sína til kenna-
 imannanna, sem eptir lofgálfum ættu að dæma um, hvort þeir væru hreindir edur ei; ólíkir voru þeir í þessu morgum þeim, er ei vilja Gudi treysta, verði þeir eðfi strax bænheyrdir, um þá hluti er þeir þurfa þykjast. Vantrúin segir: þótt Gud gjordi glugga á himinnum, þá kann eðfi þetta að ské; hún stitur sér inn jafnvel hjá Guds bornum, og þrédikar: hvar fáum vér braud hér í eydimarku, svo að þessir neyti, Marc. 8; hvað titt hendir ofs þvilkft nær ofs þykir eitthvad ólíkligt? og er margur af ofs í þessu mjög ólíkur þessum líkþráu mönnum; en í þinu erum vér þeim nærsta líkir, að þegar Drottins almáttuga hönd þesir útrykt ofs af neydinni, þá erum vér þess svo stamm-minningir, og hans ótti er valla leng-
 ae hjá ofs emi sáörinn á steinumum, þegar regnid ofan kómur, svo sem spámádurinn segir; og hvað er tíðara enn það, að nær ángistín þreingir að ofs, að vér þá kollum til Drottins, þá er vort sinni til hans, svo sem Esaias að orði kénst, 26 Kap. Hver er sá nær hann sjúkur er, edur af einhverjum líkhamans meinum plágadur, að eðfi sé hann reidubúinn til að gefa Gudi handskrift sína, ef hann mætti, uppa betran lífernisins, og að hann vilji láta af öllum þeim syndum, er hann veit og víðkannast, að hann hafi hinn góða Gud stýgdann með? þetta er að vísu alvara flestra manna, því enginn hygg eg að vilji gabbu Gud, þegar svo ástendur; ásetningurinn er að sonu góður, og gengur það fyrir fullt, ef Gud lætur eim burtkallast í sjúkdóminum; en þá er esúðama vant, þegar heitid er komid, segir orðtækið, hvernig þeim sé varid á stundum, það sjáum vér af þeim morgum sem hätt hafa legid, en Guds þolinmædi og gjækta þesir aptur á fætur reist, að þeir lífa engu betur síðan enn áður, nema niður sé á stundum; og láta jafnvel eðfi af þeim loftum, er verid hafa orþok til meinkætis þeirra, edur annars mótgángs, og brúka svo miskun Guds til eblingar syndanna; svo langt er frá því, að þeir láti rikdom hans þolinmædis draga sig til ydrunar, Róm 2. Meinn hafa á meðal vor eina skrofsögu um barn nokurt, það er féll í þitt, og er það meinti sér dauðavon, beiddi það Gud að hjálpa sér til líffins, en er það slapp úr þínum upp á backann, þá segir atþúntirid, að barnid hafi sagt: eðfi þarftu, eg gat; einfaldblig er saga þessi, en þó er hún mátuilig til þess, og þar til mun hún dikud vera, að gjöra þeim kinnroða, sem er eru born í skynseminni, en eðfi í hreðvísinni, 1 Cor. 14, og leita Guds alleina nær þeim áliggur, en annaðhvort þacka sér; edur gjalda honum litlar þackir, nær þeir sloppnir eru úr vandæðinum; þetta er almennara, enn vitni þursi til að leida, jafnvel hjá þeim, sem hvað best ættu að vita síns herra vilja, Lúc. 12, og öðrum að vera til eptirdæmis, er þó mættu óttast fyrir hinum flestu sögum, nær mælit syndanna er uppfylltur. Til eru þeir sem meina, að prestarnir hafi umsmíð þessum níu gyðingum, og talid þeim trú þar um, að Jesús þesdi ei gjort jarteifir þessa af Guds þrapti, og því hafi þeir eðfi aptur horfid. Álls var að sonnu ílls-
 von af þeim í þá daga, serðeillis þegar Kristur átti hlutinn að, og var eðfi ólíkt því er hann mátti heyra, að fyrir Belzeþub ræki hann út djoßlana, Lúc. 11; það getur og skéð, að þeir hafi takad þetta fyrir gyðingum, löndum sínum, en eðfi hirdt svo mjög um hinn út-
 lenda mann, þeim þesir það í engu rúmi legid, þótt hann snéri aptur til hans, er þeir

Kolludu Samarítkann og hefði Djofulinn, Jóh. 8; en gátu þessárar er engin þorf; hold og blóð er nógu bannvænt til að vekja í ofs syndina, og að letja ofs til að gjöra Gud þakkr fyrir miskun sína, er þó dagliga upprentur yfir ofs ránglátum á hverjum morgni. A meðan þessir veiftu menn láu undir krossinum, þá voru þeir góðir vinir, og allir í einum flokki, en þegar Drottinn hafði gefið þeim öllum heilsuna aptur, þá komndust hinir niu við það, að þeir voru gyðingar, en hinn Samverskur, því ekki vildu þeir verða hönnu samferða í apturhvarfinu til Frelsarans; þannseg er vort þaklæti við Gud, er hvad mest hefir boðid að dýrka sig með kjarleikann, miskunseminni og eindragninni. Þegar skeinhari Þharaónis hefir náð aptur síns herra gunst, þá gleymir hann Jóseph, því hann var útlendur; þegar skuldaprjóturinn, sem átti 10000 pund að gjalda, þegar hann er útgenginn frá húsodurnum, sem gaf hönnu upp alla skuldina, þá gripur hann fyrir verk-ar sínum verkanaut, er hönnu var miklu niinna skuldugur. - Svo gengur það til fyrir mörgum af ofs, hafi Gud upphafid einn vesæling til heidurs, til rífdóms, til embættis, þá vill hann ekki kannast við brædur sína, er skemmu áður voru hans jafningjar, og kannsté höfdu gjört vel til hans; þegar hinn Almáttugi hefir lagt einhveru undir líma með nockru mótlæti, annaðhvort heiljubresti, feniðsir, ofbeldi og ofsóttum vandra manna, er hann lídur að sfluga á sumu, sem minni máttar eru, til að tpyta einhveru, en látid hann þó rata úr þessu, og sett hann aptur í sinn stad; þá stingur hann bædi augun út, og vill ekki miskuna hönnu, sem hann þó sér, að má líða hid sama, sem hann mátti hola, og Gud hafði agað hann með, til að þekja vanmátt sínu, og Skaparans gjæstu, og þegar hann sér þvín sínu, er hann þykst eiga heiptir að gjalda, þá segir hann með sjálfum sér: eg ska! gjöra hönnu, svo sem hann mér gjordi, svoddan er hid mesta óþaklæti. Voru ekki tíu þeir ed hreinsadir voru, en hvar eru þá hinir niu? segir Endurlausnarinn í gudspjallinu. Betra hefði þessum óþaklátu mönnum verid, að sflakleiki þeirra hefði fylgt þeim inn til dauðans, enu að þeir yrðu heilbrygðir á lífhamanum, en fyrir vanbráttur Drottins gjæstu, á sálmuni vanheilfr. Þeir skildu sig frá þessum útlenda manni í því, að þeir sueru ekki aptur til síns læknara, og syndu þar með, að ei væru þeir af hinni ósýn-iligu Guds kyrkju, þótt að væru limir hinnar sýnligu; svo vil eg segja: að þeir, sem eg hér að framan hefi talad um, er vilja frásildir vera Christi limum, og ekki þekja þá, þeir eru stallbrædur þessárar óþaklátu manna, og ekki limir á hans lífhamu, sem er hófud jafradarins, og ekki einasta gécki kring, gjordi gott og græddi alla, heldur og leid fyrir þvín sína, jafnvel þá, er hann sjálfir kvöldu. Þér vorum til forna útlendir, átt Guds í heiminum, og sjarlægir Israels borgarrétti, svo sem Pálus að orði kénst, Eph. 2; hvort að þessir niu gyðingar hafi nockurn tíma aptur náð sinni andligri heilbrygdi, það veit hann einu, sem alleina veit tolu sína útvadra barna; en sjáum vér til, útlend-inganna sýnir, að vér heldur lífjumst þessum útlending, heldur enn Abrahams sonum þessum, eptir heldinu, svo að spádómur Frelsarans mátti retast á sérhverjum af ofs, þar hann sagdi: margir munu koma af austri og vestri, og sitja til bords með Abraham, Isaaþ og Jakob, en ríkjans sýnir munu útreknir verða í hin ystu myrkur, Matth. 8. Þér eru: að sýnmu komur í stáðinu gyðinga, svo sem að Drottinn átrak heidungja fyrir þeim,

vegna synda sinna og stórglæpa, svo hefir hann útrekð þá fyrir oss, sökum hardýðgis þeirra og vantrúar, þeir eru afbrotnir, en vér implantadir, svo sem Páulus að orði kénst, Róm. 11; en Guð gefi, að fleiri enn einn Samarítan finni á meðal tíu Ísraels manna, það er þeirra, sem eiga að vera, og kalla sig Abrahams syni eptir trinni. Diógenes spekingur var eitt sinn aðspurdur, hvar hlutur að mest fyrntist á meðal mananna, en hann svaradi: það væru góðgjörðirnar; því má ei neita, að hann sagði satt, daglig réinsla kénur það; en hvernig sem þessu er varid á meðal vor mananna innbyrðis, þá atla eg þó að velgjörningar Drottins, og þacklætíð fyrir þá, þau eigi hinn skémsta aldur hjá sumumhverjum, og eg má segja, hjá allmorgum; þar um hygg eg það satt fé, er hinir speku segja: að sumir vanhæfi þess meir, sem þeir meira skyldugir eru, sökum þess, að vér sjáum hvar annann, og þar sem oss er eitt sinn gott gjört, þaðan væntum vér meira, þá látumst vér þacka mönnum, eðki svo af hjarta sumirhverjir, svo sem til að orða þá til, að halda áfram góðvildinni, það sést á stundum, nær þeir eru í einhverjum þrautum stæðir, sem það best hafa til vor gjört; en födur hjósanna, frá hverjum að kénur ell góðgjof, og ell fullkomiun gjof, Jac. 1, og allt það frá mönnum kénur, það kénur í fyrstinni frá Guði, hönnu þacka menn svo litt; af því vér sjáum hann eðki, en þreijum þó á hans gjöf, hans velgjörningum og dáfendum, hvern dag, hvern tíma, og hvert augnablik; og skal það nú svo úttalad um það fyrra.

Nú er síðan að tala um þacklæti útlendingisins, og það vér eigum af því að læra; drottningin af Judri mun upprisa og fordæma þessa kynslóð, sagði Laufrarinn, Matth. 12, hún var framandi, og þó dáðist hún svo að speki Salómónis, að Laufrarinn hrófar henni í þessum orðum: en ell Salómónis dyrd var litil að reikna hjá þessu fraptaverki Drottins; því má eg það segja, að þessi útlendsti maður mun geta kénut morgum atferð þacklætisins við Guð, fyrir meðtekna velgjörninga. Hvernig gjörir hann það? gudspjallid segir: hann hafi þrisad Guð með hárrí röðdu; lof seg þú end min Drottni, og allt það í mér er hans h. nafni, segir Davíð, hvar af sjá má, að hann vill að allir þartar skapnadar vors skili Guð losa, á meðal herra að raustin er eðki hinn minnsti. Allu hluti hefir Guð gjört sér til dyrdar, og til vorrar sálhjálp; óskandi væri, að menn brákuðu þá þar eptir. Svad opt býður Davíð, að menn skili Guði lof sýngja? Móses saung Guði usham lossaung, María systir þeirra Árons géð út og þrisadi Guð með lumbum og hljóðferum; þegar Guð hafði gjört hina stóru endurlausn sínu fólki af Egyptalandi, Eróð. 15; svo er það enn nú hjá oss bæði skipað og venjligt, að þrisa Guð með sálmum og lossaungum, eptir Páls budi, Cól. 3. Eðki segi eg, að þessi Samarítan hafi kvedid við raust, en þetta, að hann þrisadi Guð með hárrí röðdu, það minnir mig þar á, að vér látum lossaungva vora eðki alleina vera fólguu í hljóðumum, heldur þar með í gudrækni hjartans, því hér stendur, að hann hafi þrisad Guð, af hverju andfært er, að hugur hefir máli fylgt. Eðki verður Drottinn með því þrisadur, að nálgast hann með vorumum, eð heldur með raustinni alleina, hverju sem hún segur er, hann vegur hjartad, sem er hjartanna og níranna raunsaferi, gjæti þeir þess, er fara með andligar vísur og sálgu, alleina að gamni fé, brúka þær fyrir óvísur, eður til annars gjálfis, hyggi menn að, hvert eðki er

i þessu noður gudlastan; í þetta mun þýkja litid spunnid, því það er almennt, en Gud lætur efi að sér hæða, þótt ordin séu góð, þótt dikturinn falllegur, þótt raustin sé væn, þá eru söddan lofsaungvar efi annað ein nýtt fyrir utan hjarna, ský fyrir utan regn, og meir til þess að stýggja Gud, einn að þrifa hann; vilji menn því sýngja Gudi lof, eður þrifa hann með röddu sinni, þá sýngi menn eins og Páulus og Silas í fángelsinu, Act. 16, eins og Guds móðir, eins og St. Páll um sig segir, 1 Cor. 14: eg skal sýngja með andanumi, eg skal og sýngja með hugskotinu, það er, eg skal láta hug máli fylgja, án þessa er raustin ónýt til að þrifa Gud; miklu betur lætur Þögn Mósis, er hann hrópaði til Guds, Erðd. 14, en efi getur um, að noður hafi séð hans varir þarast; miklu betur þegjandi grátur Dinnu móðir Samúelis, og miklu betur trú og heimuglig andvarpan himnar blóðfallsjúku í hans eyrum, sem eyrad plantað hefir. Hann féll til fóta Jesú, segir í gudspjallinu: þetta var hid mesta andmýttar merki; að sönnu plogudu gyðingar að bidjast fyrir standandi í samfundunni; tollheimtumadurinn stóð og badst fyrir, sama gjörði Þhariseinu, því segir og Lausnarinn, Marc. 11: nær þér standid og bidjist fyrir, þá fyrirgefid, ef þér hafid eitthvad á móti noðrum; svo býður og Páulus, 1 Tim. 2, að menn skali upphesja heilagar hendur; þó var það síðar gyðinga, nær þeir sér í lagi vildu andmýkja sig, að þeir köstudu sér flötum fram fyrir Gud: þannum gjördu Jósúa, Jos. 7, svo breitti David, og sjálfur Frelsarinn í sinni mestu ángist. Andmýttin gengur undan vegjendinni, segir Salómon, Orðsv. 15, enginn hlutur er Gudi þagari, einn einn andmjúkur andi; í vorri andmýtt minntist hann á ós, segir David, Ps. 136, já, hann litur á tal hins andmjúka, og forsmáir efi hans þæn, segir hann enn aftur, Ps. 101; hversu vel þóeknadist Gudi andmýtt Abrahams, er hann sagdist vera dýpt og asfa, Dinn hástrá Elkane, Gedeonis, er hann sagdist vera hinn minnsti í síns föðurs húsi; Jud. 6; það stendur fast sem Salómon sreifar: hinum drambláta fylgir nidurdrepid á eptir, og þann sem andmjúkur er í anda, mun vegjendin upphesja, Orðsv. 29. Og því skylði mannesfjan efi andmýkja sig fyrir Gudi? einn syndari fyrir hinum heilaga, einn ormur fyrir Konungi hinins og jafdar, einn skuldabrejótur fyrir þeim er dagliga uppgesur honum svo mörk tíu þúsund punda, hvers gjæfka að er hærri enn himininn, hvers reidi að brénnur allt til neðsta helvitis yfir hinum drambláta, hver eð voldugum hrindir af stóli, en litilátum gesur hann náð; og hversu eru menn efi andmjúkir í annara nianna augsyn, jafnvel á stundum fyrir einn bita brands; o, hvíllt lotning ber þá honum, sem dagliga upplifur sinni miklu hendi, og sedur allar lifandi sképjur? Gjörandi honum þakfir, segir í textanum: þessi framandi maður hafði áður sýnt Drottni gudligaun heidur, þar hann féll til fóta honum, það Gudi alleina tilheyrir, jafnvel þótt sumir veraldar höfðingjar hafi látid sig svo tigna, einkum Þersanna konungar í fyrndinni, því efi vildi eingillinn taka lífu af Jóhanne, er hann sagdi: sjá til að ei gjörir þú þetta, tilbid þú Gud, Opimb. 19; nú fyrst hann þekkti hans guddómligann frept og vald, þá offrar hann honum þakargjörðinni. Svo sem enginn hlutur meir stýggir Gud einn eþaklætíð, hvar um áður er noðud talad, svo er og þaklætíð hans kjerasti stuttur, og snart að segja, sá einasti, af monnumum, því að þessi skylða á að sýna sig í öllu því, er vér leitumst við að gjöra

Gudi til þóskunnar, þarfyrir segir Pálus: allt það þér gjerid með orði og verki, það gjerid í nafni Jesú Christi, og þaðid Gudi og födur fyrir hann, Col. 3. Þaðlátinu er svo varid, nær það framkémur af elskunni til Guds, og trüundu hjarta, að það ecki einasta geldur Gudi undanfarnar velgjördir, því annað heintir hann ecki, heldur og býdur öðrum heim af hans miskunar heudi; ecki þrýtur hjá honum, ef ofs þrýtur ecki það sem hann hefir á ofs skilid, og syndugum manni er hægast úti að láta, sem er auðmjúkt þaðlát. Et eg nofud fjöt hinna sterku uranna, edur dreck blöð hafranna? segir Gud fyrir Davids minn, Ps. 50. Öffra þú Drottni lofgjörðinni, og gjald hinum Hærsta þin heit, og er manneskjan nærsta hirdulktill um sín eigin efni, að hún ecki skuli leggja allann hug á þetta, þar Gud krefur svo lítills hlutar af henni, í hverjum henni ecki einasta eru engin útlát, heldur er það í sjálfu sér hid mesta yndali, þeim sem vordium er einu andi með Gudi, það er sá sögnudur í S. Anda, sem vér eigum að byrja hér fyrst í Guds náðarríki, en síðan skal fullkomnast í dýrdinni, þegar það tekur enda sem hálfverkid er, því það mun í þinni eyslfu sælu verða hid mesta eptirlæti Guds barna, að losa hann og þacka honum fyrir allar hans dásendir og velgjörninga, hverja vér þá fyrst þeckjum, svo sem vér þeckir vordum, en hér ecki nema svo sem fyrir spegil í ráðgátu, 1 Cor. 13; ni er það ecki nóg, að menn gjöri Gudi þaðir með munnum alleina, hjartad á með að fylgja. Hversu unligar þaðir að maður þessi hafi gjört Frelsaramum, það sýna ofs orð Drottins, er hann sagdi? þin trúa gjördi þig hölpinn. Og ecki einasta á þaðlátid að framkoma af hjartanu, það er létt fyrir þann, sem hugleidir, að hann er Gudi um sál og líf skylbugur; að þacka Gudi af alvöru, heldur á og guægd hjartans að brjótask út með verkinu í betran lífuadavins, í idkun hinna bestu dygða og mannfosta, og öllu því er vér Gudi þóskmanligt vitum vera; það býdur Pálus, er hann segir: eptir því Skrifur er dáinn fyrir alla, þá er það réttvíst, að vér ecki framir skulum lífa sjálfum ofs, heldur honum sem fyrir ofs er dáinn, 2 Cor. 5; en þó á þessi vidurfénning Guds gjærstu það mest að láta sjá sig í miskunarverkunum vid þá, sem vera Drottins kross. Frelsariinn sá aumur á þessum veikum monnum, og læknadi þá: gjör slíkt hid sama, vert miskunsamur, svo sem hann var miskunsamur, og nær þú sér þvillíkt eitt lífandi hra, þá hura til þess, og lát sjá það í gjörningum, að þú vidkanníst, að þú ert í skirninni hreinsadur af þinni andligu líkþrá syndinni, sem er öllum sjúkdómum skjædari. Minn herra Jesú! eg hefi ecki gleði af nokurs manns hörmúngu, nema þinni; þvar fyrir? Þviad allra manna harmkvæli eru stráff syndarinnar, en nær eg sé, að þeir eru typtadir, en eg em heill og hraustur, þá kémur mér í hug, að eg hefi hid sama forskuldad, eg, sem að er þinn mesti á meðal syndaranna; en þegar eg álit þin ar hörmúngar, Drottinn minn! er þú ecki hafdir forskuldad, en leiddst þó saklaus minna vegna, þá stend eg upp með þessum útlending, þá hressíst hugur minn, þar eg trúi, að minar illgjördir séu þarfyrir kvíttar, að Gud hefir lídid í holdinu, svo gjörir mín trúa mig hölpinn, og þess fullvuggann, að þinn himneskur Fadir hefir fastad syndum mínum í þessins djúp, svo þeirra minning komi ei upp að eyslfu. Þér með honum, ásamt S. Anda, sé velbi og kraptur, býrd og heidur, um aldir alda, amen!

Fimmtánda Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, Matth. 6 Kap.

A þeim tíma: Jesús sagði til sína lærisveina: enginn kann tveimur herrum að þjóna, annaðhvert hann afrætur þann eina, og elskar hinn annann, eða hann aðhillist þann eina, og fyrirlitur hinn annann; eigi getid þér Gudi þjónað og Mammona. Þar fyrir segi og yður: verid eigi hugsjúkir fyrir yðru lífi, hvað þér skulud eta og drekka, og eigi heldur fyrir yðrum lífhamana, hvörju þér skulud klæðast; eða er ekki lífid meir enn fæðslan, og lífhaminn meir enn klædnadurinn? lítid á fugla himins, þeir ed hvorki fá né uppstéra, og ekki heldur safna þeir í kornhlödu, og yðar himneskur fadir hann fædir þá; eða erud þér ekki miklu framar enn þeir? en hvör yðar getur með sinni áhyggju aukid einnri alin við sína leingd? og hvar til erud þér hugsjúkir fyrir klædnadinum? hyggid að afursins lílit grösom, hvörninn þau vara, þau vinna ekki né spinna; en eg segi yður, það Salomon í allri sinni dýrd var eigi svo striddur sem eitt af þeim, og ef Gud klædir svo grasid, það í dag er á akri, og á morgun verður í ofn kastad, sthyldi hann ekki miklu framar það sama við yður gjöra, o, þér litiltrúadur? Þar fyrir skulud þér ekki hugsjúkir vera, svo segjandi: hvað eigum vér að eta, eða hvað eigum vér að drekka, eða með hvörju eigum vér að klæðast? þviad eptir þessu öllu leita heidnar þjódir, og yðar himneskur fadir, hann veit að þér þursid alls þessa við. Þar fyrir leitid fyrst Guds ríkis, og svo hans réttlætis, og mun yður allt þetta tilleggjast. Fyrir því skulid þér ekki áhyggju bera fyrir morgundeginum, þviad morgundagurinn mun fyrir sjálfum sér umhyggju bera; hvörjum degi nægir sín þjáning.

E r o r d i u m.

Pótt að hugur vor sé hin dásamligasta skærna Guds undir skurmi, þá getur honum ekki tvískot vordid, til að rækja há hluti, sem gagnstæðir eru hver öðrum, svo er hann kreinkur af spillingu þeirri, sem vér eptir Adam erfum; en aður enn vordskap innkom í heiminn, þá var ekkert Gudi mótskæðiligt, allar skærnur hlýddu honum, það var allt harla gott, er hann fóp, illskan ein er honum óhlýðin, og þeir hlutir, sem af henni framkoma, hværa höfundur að Djöfullinn er, og hans þenari hinn gudlaus heimur þessi; meðal Guds og hans er eplifur sjandskapur stadfestur, síðan hann var út úr himninum rekinn, svo er og heimurinn, því segir Jakob, 4 Kap: hann, sem er heimins vinur, hann jörft Guds óvinur; hægra er vatni og víðmjeri saman að blanda, enn þessa að forlifa, svo að hverugs þenarar geta annars verid; það vill Trölsarinn kenna oss í upplefna-gudspjalli, er hana segir: að enginn kunnir tveim herrum að þjóna, og að vér getum ekki undir eins þjónað Gudi, og Mammona. Þetta ord Mammona, þvið abata, eptir sumra vísinda manna útleggjingu, en allskonar nægtir og fullsælu fiár, eptir sumra; hún er að sonnu stór Guds gáfa, nær hún er af honum þe-

in, og ecki af Fiandanum edur ad hans ráðum úrvegud; brúfud edur meðfarin, því segir Frelssarinn, ecki: þér kunnid eigi Guði ad þjóna, og þó teita hendingar yðar í sveita yðar andlitis, edur taka við því, er Gud vill láta yður í flaut falla; ecki heldur segir hann: þér kunnid ecki Guði ad þjóna og ríkir ad vera; margur Abraham, Isak, Jakob og Jóseph, ecki einasta hann sem var forvisti Egyptilands í tíð Pharónis, heldur og hinn af Heimathla, er Drottinn gróf, þeir hefdu verið útteknie úr þenustu hins stóra konungs himins og jæðar, ef svo væri; heldur sökum þess, ad audurinn er Gud veralðar þessarar, og hennar börn teita hans frammar enn Guds ríkis og hans réttlætis, þá vill Frelssarinn kénnt hafa í prédífun þessari, ad ómöguligt sé báðum ad þjóna, og það ord er hér í textanum stendur, ad þjóna, það merkie ad vera ánaudugur þráll einhvers. Nú þarf einga aðra röksemd til þess ad sjóna, ad þessu tvennu sé ómögulegt saman ad koma, heldur enn Drottins eigin ord, þvíad í hans munni eru aldrei svik fundin. En eg vil út af gudspjallinu tvenni hugleida, sem er: 1) hverfu gott það sé Guði ad þjóna; 2) hvíllik plága það sé, ad vera Mammóns þráll. Þú alleina ríki góði Guð! stjórna þú hjörtum vorum, þér til þjónustu hér í tímanum, svo ver megum þér eptifluga þjóna, fyrir Jesúm Christum, amen!

U t l e g g i n g i n.

Sverfu gott sé Guði ad þjóna, það kann einginn nógliga ad skynja, nema sá, sem af alvöru er Guds þenari. Allir meim kóppast við ad ná þenustu hjá tignum monnum, því það þykir heidarligt; selir eru meim þinir, og þenarar þinir, er standa yðugliga frammi fyrir þér, og heyra speki þína, sagdi drottningin af Saba við konunginn Salómon, 1 Kóng. 10; en sjá, hér er meiri enn Salómon, því, ef ad Drottinn segir hér í gudspjallinu, ad Salómon í allri sinni dýrd, hafi ecki svo skryðdur verið, svo sem eitt af afursins liljugrosfum, hverfu láugt var hann þá frá því, ad koma í nockurn sanjofund við Himnanna Konung, hann sem þá hefir útþanið, og þryðt með hinum föggu ljósum og bægiliga himinsins her, sem vér augum litum; og er það þó svo sem myrtur ad reikna hjá sjálfri hans dýrd, sem uppljómar hina föggu Jerusalem Guds barna borg, sem er þar uppi, herrarar sól og tungl hann sjálfur er, og sjálfur býr í því ljósi, sem engium fær tilkomist; hann sem loptid hefir útbreidt, og skapad alla fuglana þar inni, forsjorgar þá, viðheldur þeim, gefur þeim sína fæðu í hentugum tíma, svo ad Lausnarinn segir hér í gudspjallinu: ad ecki einn af þeim falli á jordu án síns fæðurs vilja; hann hefir sjóinn gjort og alla fiskana þar inni, smáa og stóra, og innilykur hann í sínum hnefa, segjandi til þessins: hringad skaltu koma, og hér skulu þínar stoltu bylgjur leggja sig, Job. 38; hann ed sjálfur hefir tilbúid afursins liljugros, þryðt jordina með skógum, dýrum, fjöllum, hálsum, dolum, og árliga framleidir af henni allrahanda ávort og aldini, hinum lifandi sképninum, og þó allra helst mannum til nota og uppheldis; og allra síðarst skóp hann þið vegligasta og dásamligasta dyr indir sólmuni, eptir sinni eigin mynd, sem er madurinn, já, endurskóp hann í mynd og danda fallinn, og tók hann í sátt aptur, endurlesti hann, ecki með gulli og silfri, heldur með síns eingetins Sonar dýra blóði, 1 Pét. 1, helgadi hann óhreinum, af óhreinum kóminu, endurnýar alla þá, sem sinn skinnarsáttmála ecki vísitandi undir fótum troða, fyrirgefur ós dagliga margar syndir, því dagliga syndgunist vér, og vinnum ecki nema til hegningar; hverjum er ós samra, hverjum skyldugra og vegsamligra ad

þjóna, enn honum, í hvers hendi að er öll lifandi sál? Hver að er vor styrkleiki, vor þris, og er vordinn ofs til hjálpræðis, Esa. 12. En svo sem það er ágjætt og vegligt, að þjóna Konungi Dyrðarinnar, svo er það ekki síður gagnsamligt. Það er ofs öllum kunnugt, hversu mikil umsvif að dauðligir menn hafa fyrir þessa fallvalta lífs næringu, sem þó litils við þarf í sjálfu sér, og þritur nær allra minnst vonum varir, og þó eru sumir menn ekki ánægdir, fyrr en þeir hafa fornhlöður sínar fullar, svo þeir geti sagt með hinum ríka mannaþegn, Lúc. 12: et og drek sála mín, þvíad þú hefir til margra ára samansafnað. En hvað segir Trélsarinn hér í gudspjallinu? verid eigi huggjáttir fyrir yðru lífi, hvað þér skulud eta og drekka, og eigi heldur fyrir yðrum lífhama, hverju þér skulud klæðast, með eðrum fleiri ordum, sem þar á eptirfylgja, og eru full af guddómligri speki. Með miklu snarræði hefi eg þá aflökid allri áhyggju mínni, sem svelur hinn vantrúada og ágjarna, þegar eg hefi kastað henni uppá hann, sem á öll dýrin á mörkinni, Ps. 50, og allt silfur og gull er hans; mun huggjáttir mín draga mig leingra á leid, enn hans fyrirhyggja? og fyrst um máttinn er ekki að efast, þá kann eg, ekki viljann að ugga. Nóg er það, að Drottinn segir hér í gudspjallinu: yðar himneskur faðir veit, að þér hafid alls þessa þorf. Ef Gud er minn Faðir, mun hann þá ekki forþorga mig? ef eg, sem vöndur er, kann að gefa barni mínu góðar gáfur, mun þá minn himneski Faðir gefa mér stein fyrir braud, eður höggorm fyrir sitt? en þótt hann á stundum láti mig vanta þessa lífs næringu, eptir stnum þagiligum vilja, mun hann þarfyrir hafa gleymt miskunsamur að vera? mun hann samt ekki vera minn Faðir? eg kalla það ekki góðann föður og ekki forþjalann, sem að elur barn sitt svo kappsamliga, að hann undir eins elur upp í því matvöndni og annann óföma, má eg þá kenna Gud fyrir það, að hann neitar mér um þar nægtir, er mig skadar; nóg er það, að eg veit að hann er minn Faðir, trúir er hann, og freistar einkis þfir megu fram. Þegar mér allt að ófsum gengur, þá finn eg kannské valla til þess, að hann er minn Faðir; eg kynni að gjörast lauslátur þegar eg er fullur og feitur eins og Ísrael, Dert. 32, af því veit eg, að eg ekki er hjábarn, að hann typtar mig, af því sé eg að hann elskar mig, Heb. 12; í allri þeirra ángist, þá ángradi hann þá ekki, heldur verndadi þá engill hans andlitis, og forþvaradi þá með mildi sinni, segir Esaias 63 Kap.; hver er sá auglitisins engillinn, mínn herra Jesú! nema þú Christí? þú birtist án áfláts fyrir augliti vors Föður á himnum, svo sem einn eyllifur kénminadur, þú ert mynd hins óþynligna Guds Col. 1, þú ert í Föðursins skanti, Jóh. 1, þin medalganga verkar það, Drottinn minn! að jafnvel í þinni mestu ángist, finna börn Föður þins til einkis ángurs; þvíad þinn vöndur og þinn stafur hugga ofs, Ps. 23, vitnisburður þins Auda telur ofs trú þar um, að vér Guds börn séum, Róm. 8, þar fyrir reiknum vér ekki mótlættingar þessara tíma verðar þeirrar dýrðar, sem við ofs framfoma num í eyllifu lífi, og hér af kénur það, að svo vegligt og svo þarfsligt sem það er Gudi að þjóna, svo er það og yndælt og ununar-samligt. Svad er það sem menn allra mest sælfa eptir í heiminum? það er að vera á-nægður, og una vel þag sínum, en þar er valla noður sá, er ná þeirri fullsælu af veralbar munum, eður munudum, að honum þyfi sig ekkert vanta. Davíð kénir ofs eitt aðra og þetra ráð, er hann segir: haf þína unadsfemd í Drottni, og mun hann gefa þér það

sem þitt hjarta girnist, Ps. 37. Satt er það, að vegna þeirra nákvæmu teingða, sem eru á millum sálar og lífhama, þá hryggist hún edur gleðst af því, sem honum gott edur allt til fellur, en þó eru þau eðfi svo mjög skyld, að ei sé Guð henni skyldari; eðfi er hún af sama efni gjörd og lífhaminn, sem af moldu var skapadur, Guð blés lifandi anda í mannfus nafir, segir ritningin, Gén. 2, hún er af engu sköpt eins og englarnir, hverjir í Jobs bók, 1 Kap., kallast Guðs synir; svo kallar og Lúkas Adam födur vorn, Lúc. 3; og Páulus segir, vér séum hans kyns, það er lítrar veru, en þó eðfi hinnar sömu; Guð er eini andi, segir Jóhannes, andi hefir ei hold né bein, eins og þér sjáid mig hafa, segir Frelsarinn; hér af kemur það, að þótt Adam yfirgæfi sinn uppruna, þá hefir hinn allra hærfi svo bätt ráð vort aptur fyrir hinn annam Adam, sem er Guð af hinnum, að hvað elskar sér líft, svo þegar einn er vordinn einn andi með Guði, og unmyndadur eptir hans mynd, er skapadi hann, þá fær sálin krapt af hädum, sem er henni miklu skyldari, og sterkari þeirri elsku sem hún hefir á lífhamanum, svo að hún reiknar alla hluti þreck að vera hjá Jesú Christo sínum Drottni, eins og Páulus, hún hrófar sér af engu, nema af hans krossi, fyrir hvern henni er heimurinn krossfestur og hún heiminum, Gal. 6. Evi yndælt er það nú Guði að þjóna, að það er ununarþamligt, jafnvel í hornmúgunum; Páulus talar þannig um hinn sanna kristindóm, 1 Tim. 4: að gudhræðslan sé til allra hluta nytþamlig, hafandi fyrirheit bædi þessa lífs, og hins komanda. Þessi er hin rétta Guðs þjónusta; en hvað þá? eðfi hefir Guð í nýa testamentinu heitid sínum þjónustumeinum svo mikilli veraldar farþæld, jafnvel þótt hann veiti þeim hana á stundum; hvar í er þá fyrirheitid unisafid? í því að hann gefur þeim sjálfan sig, sem er öllu ædra, sá sem hann á, hann hefir eignast allt, og sá sem eðfi hefir hlutdeilo í honum, hann hefir minna enu eðfi, hann vantar jafnvel það hann hefir, því Guðs ríki er eðfi matur né dryckur, heldur fridur og fögunður í G. Anda, þar fyrir segir Páulus enn aptur, 1 Tim. 6: að gudhræðslan sé mikill ábati með því skapi, sem lætur sér sína lufku nægja. Nú er það eðfi einasta vegþamligt, þarþligt og yndælt Guði að þjóna, heldur og er það einþett og ómissandi, svo að án þess kunna menn eðfi Guðs börn að heita, né sáluhjálpina að erfa, og sjá þá allir þeir sem trúa því, að himnaríki og helviti sé til, þeir sjá hvað miklu að tapad er, ef menn skjötaft úr Guðs þjónustu; bofvadur veri sá sem eðfi elskar Drottinn vorn Jesum Christum, segir Páulus, 1 Cor. 16; en að elska hann, og að þjóna honum, það er allt hid þama, honum verður aldrei þjónað fyrir utan elsku, og aldrei verður hann elskadur fyrir utan þjónustu, því í þjónustunni skulu menn sýna elskuna, og af elskunni þjónustuna; þess vegna spurdi Drottinn St. Pétur að, áður enn hann baud honum að fæda lomb sín og saudi sína, hvert hann elskadi sig, Jóh. 21; sama er að segja um hvern einn, hvaða starf sem hann á hendi hefir af Guðs álfr; en allir hafa nóg; enginn er sá, að eðfi hafi sitt pund af Guði, eins vel bóndinn á akrinum, svo sem presturinn í kyrkjunni, edur bómarinn í sínu seti, og allir þessir eru honum eins fjærir, nær þeir gjöra verk sinnar kallanar trúliga í ótta Drottins, því sjálfur hefir hann þeim verkid í hendur fengid; á eðfi smidurinn leirsins vald, má hann eðfi gjöra þar af hvað hann vill? Róm. 9; því er einþett að þjóna honum af allri trú, eptir því sem hann hefir sérhverjum umbodid, annars

erum ver ecki hans réttir þjónustumenn; einn stríðsþegu á ecki þar að standa í fylkingunni, er hann sjálfur vill, heldur þar sem höfðinginn bauð hönum; eg em maður yfirvaldinn undirgefum, hafandi undir mér stríðsfólk, sagði hundrads höfðinginn í Kapernaum við Frelсарann, Lúc. 7, og nær eg segi þessum, kom þú, þá kénur hann, og hinum, far þú, og hann fer, og þræli minum gjör þetta, og hann gjörir það; eins á það að vera í Christt herfer hér á jörðinni, þar skal hver sitja, sem hann hefir hann settann, þar inni skal hann Gudi þjóna, ef hann vill þócknast hönum sem valdi hann til bardagaus, 2 Tim. 2, því ecki er það uög, að leggja höndina á plöginn, en lita aptur til þess sem til baka er, sá það gjörir, hann er ei hæfur til Guds ríkis, segir Lauvarinn. Segid mér, til hvers hefir Gud mannum skapad, nema til þess, að hann stuli þjóna sér? allir hlutir aðrir eru mannsins vegna skapadir, því alla þá hefir hann lagt undir hans fætur, Ps. 8, en maðurinn er Guds vegna gjördur, ecki þess vegna, að hans þyrfti hans með, heldur að hann skyldi þjóna sér, til að lifa þar af eyllifluga; hversjum er ofs skyldara að þjóna, enn hönum sem ofs skapadi? hefir Mammón uoefuru skapad? vesæll er hann til þess, vausskapad gétur hann summa menn, en engann hefir hann skapad né endurskapad. Kalla menn það ecki gudlaust raktarleysi, ef börnin ei vilja ljást foreldrunum til þjónustu? og hvað skulum vér þá um hann tala, sem er Fadur yfir, allt það sem börn kallaft bæði á himni og jörðu? til hvers hefir Guds Sonur endurleyft ofs? segir ecki Lutherus ofs það í fræðinum? til að þjóna hönum í réttlæti og heilagleika alla vera lifdaga; til hvers hefir Andi Drottins kallad ofs, helgad og upplýst með sinum ástýjofum? mun ecki til þess, að vér gangum verðugliga þeirri kallan, hvar inni vér kalladir erum? Eph. 4; því ályfta eg svo, að sá sem ecki vill Gudi þjóna, hann er ecki hans barn, ecki Christt lærifveim, og ecki linnur Guds kyrkju; hvað er hann þá? Djöfulsins barn, þræll syndarinnar, og helvitis eldibrandur; nú er þetta svo sagt um það fyrra, er eg hét um að tala.

Hvað hinu þjónara vidoifur, þá hefi eg til forna í inngáinginum sagt, hvar að sé meining Frelсарans í þessum ordum, þó vil eg því hér vidoifka um sama efni, að þar Drottinn segir: enginn kann tveimur herrum að þjóna, þá meinar hann tvo, þá sem eru hver öðrum gagnstædir; þjóna kunna menn foreldrunum, yfirvaldinn, og náúnganum, í öllu því sem Gud hefir bodid, og þó undir eins Gudi; hvar fyrir? þvíad svoðan þjónusta og Guds þjónusta eru eitt? sá sem þjónar þeim sem af konúnginum sendir eru, hann þjónar konúnginum; sá sem konúnginum þjónar í því sem Gud bodid hefir, hann þjónar Gudi. Eins er á hina þjóna, sá sem þjónar Mammóna, hann þjónar heiminum, sá sem þjónar heiminum, hann þjónar syndinni, hvar ed syndinni þjónar, hann er þræll syndarinnar, en hann sem er þræll syndarinnar, hann er undir eins þræll Andstotans, og er þessu ómoguligt saman að koma, þetta vottar Páulus, er hann segir, Róm. 6: vitid þér ecki, að hverjum þér gjörift þjónustubundnir, til hlýðnis, hans þenarar eru þér, hvert heldur syndarinnar til dauðans, edur hlýðninnar til réttlætisins. Og þetta ord, herra, merfir hér svoðan yfirráð, nær einn selur sig einum svo albeilis á vald, að hann á að mestu hans öll ráð; vel kann eg að þjóna einum, þótt ecki sé hann minn herra, svo hefir eg Gud aldrei þannad, að þjóna að gáfum sinum, heldur leyft að brúka heiminn en ecki

ad vaubrifa hann, ecki hannad ad eignast andinn; heldur ad festa hjartad vid hann, því sa þad gjerir hann er réttur mammoustræll, hans herra er abatum og andurinn, því alla hluti vill hann til hans vinna, og jafuvel ad tapa salu sinni, sem morg munni demni gefast, og er þá engin þjómista argari; hún er sérdeilis med tvennu móti: fyrst, nær madur safuar andnum med hverju móti, sem hann kama, hirdandi eckert um, hvert þad er rétt edur rángt; edur hversu þræsligt edur óþreingligt þad er, þetta er skaplostur sa, er ver ágirni kollum; Pálus segir um hana, ad hún sé asgudadyrkun, Eph. 5, þad er hverju orði samara, því hún ágjarni hefir ecki annan Gud enn Mammona, hann svífst ecki ad ríja Guds volada sandi, til ad fylla þing sinn, ecki ad sverja vid hans nafu, og þó rángliga á stundum, ef hann getur abatast um citt álvarvirði; ecki þyrmir hann kyrkjum né kúnnomnum, konungum þokur hann gjarnum, ef hann má, sem er ein hófudskontu, og í einu orði ad seigja: hann tredur öll Guds bodord undir fatur sér; hvað vantar þá til skirgudadyrkunarnar? þetra er af illu ad tilbidja líknessjuma, enu ad vera svo selbur Mammona í þrældóm, því margur sa sem einu asgud hefir, hann atkar þó, ad hann muni hegna vandra verka, en launa hár góðu, og svo hafa flestir heidngjar meint, en ágirndin hefir engann Gud, og er þá ei von á verra. Þú segir: eg vil dyrka Gud, heyr þans ord, sýngja honum lof; eg geng til hans borðs, trú á hann, ydrast synda minna; verða má, ad svo sé; en ef þú dyrkar Gud, þá lát mig sjá ad þú gjörir þad ei, sem hann bannad hefir, edur verður hann nockud dyrkadur med ráni og stuldi, med svikum og prettum, med lygum og meinsæri; ef hann er þinn Gud, ef hann er þinn Fadur, hvar er þá hans heidur? þú segist heyr þans ord, hvar eru þá ávertirnir? eru þeir þad sem strar var uppstalið? sjá til, ad þú ecki heyrir þad til dóms afellis þér; þú heyrir þad, svo er þetta; Sámadurinn gek út ad sa, en þad hann sáði, féll á medal þyrna, þar sem þú áttir hlutinn ad, og þyrnir uru upp, og kjaefu þad; hvað þad sé, máttu læra af útlekkingu Frelsarans, er hann segir, Matth. 13: þad sem sáð var medal þyrna, er sa ed orðið heyrir, og unisorgum þessarar aldar, og villa andsins kúrur orðið, og hann verður ávartarlaus; þú lofar Gud ad sonnu med vorunum, en hjartad er langt þar fra, þad er út á búgardi þínum, og hjá afnautum þínum; þú gengur til Guds borðs, en tekur þó med þér gesti þá, sem hann ecki má líða; sjá til ad ecki etir þú og drekkr þér dóm; þú trúir á Gud, sýr mér trú þína af verkunum, segir Jakob; þú ydrast syndanna, lát þá af illu, og lær gott ad gjöra, Ef. 1, annars meina eg þú vilfir undir eins þjóna Gudi og Mammona, og er þin Guds þjómista þá engu betri enn Gyðinga forðum, þeir ed ferdu Gudi fórnir í Jerusalems musteri, en offrudu þó á hédunum, og í öllu þessa launar Mammon þenurum sínum illa; hann sedur þá med harmabraudi. Páll segir, ad ágirndin sé rót alls ills, 1 Tim. 6, fyrst er hún rót lastanna, svo sem ádur er sagt; Gud forsmáir hár, hans nafn skirrist hár ecki vid ad misbrifa vegna abatans, hvíldardaga Drottins hefir hún til ávinnings, þá gengur hennar plógur hvað kappsamligast, svo ad hún jafuvel kénur þá öðrum til ad syndga, foreldrur, barnur og náfrændum þyrmir hún ecki. Margur hefir veigid mann til sjár, ecki atla eg ad sumir menn séu vandir ad hlat sínum í skirlisum, þegar féð er í bodi. Um sjounda bodordid vil eg ei tala, hún á þar heima, og hvað er

tðbara, enn að ljúga vegna ábatans, og gjöra sig falann til að bera ljúgvitni; en efi einasta fremur hún þetta móti Gudi og náúnganum, heldur kvelur hún sinn eigin þral, svo það má um hana segja, sem David segir um hinn ógudliga, á meðal þværra fepáfium er hinn mesti, að hans pláður séu margar. Helviti og glotunin verða aldrei fylð, segir Salómon, Drófsv. 27, svo eru og angu hins ágjarna, þess meira hann dreður, þess meira þyrstir hann; eins og hinar mögru Þharabnis kyr, svo er hinn ágjarni, þegar þær hefðu uppetid hinar seitu, þá sáft það efi, að þær hefðu komid í maga þeirra, segir ritningin, Gén. 41, rétt eins og Dvidins skáld kveður um Grisichthóneum gudniding, að þess meira sem hann át, þess meira svált hann, fyllin varð honum orsok til æ meira húngurs, svo þegar hann hafði felt aleigu sína fyrir mat, þá feldi hann dóttur sína, og síðarft allra tók hann að naga sína eigin linu, svo er og hinum ágjarna varid, það hann fer, það fyllir hann efi, hann er eins soltinn eptir sem ádur, efi sparar hann vini né frændur, og þegar hann nær engu, þá etur hann sitt eigid hjarta, af því, að hann getur ei uppetid hús efnna og fodburlausra. Morgum af þessum mammonsþáfium líður Drottinn af fylla foruhlodur sínar, og aðrar hirðslur með auranægt, en þess vita menn og noður dæmi, að þess meira þeir nidur sá í ránglatinu, þess minna uppifera þeir, nema í skadseniini, svo að hirðslur þeirra eru eins og óþétt lagarfat, sem efi heldur því, sem í það er látid; þess getur Salómon, Drófsv. 11, er hann segir: einn útbýtir sínu eigin, og verður rikari, annar umiheldur þar sem efi skal, og er jafnann sátaður; þetta er rétt að eka, og verða þó efi mettur, og að drekka, og verða þó efi druckinn. Hin önnur þjónusta Mammons er sú, að liggja of fast á því, sem einn á, eins og Móab á dreggjum sínum, jafnvel þótt velfengid vera kunni; að sonnu eru þetta aðgreindir lestir að nockru leiti, en þó nærsta fkyldir hver öðrum. Til eru þeir að vísu, sem taka allt frá öllum, sem þeir ná, en láta þó efiert af hendi rafna við nockurn, þeim er hvað verft varid, og optliga plagar slíkt að haldaft í hendur; hins eru og dæmi, að sumir menn eru efi mjög áfælnir, en vilja þó efiert útiláta, þessa kalla menn nidfka, og er hann að sonnu illfárri enn hinn, en þó samt mammonsþræll, efi munar þá nema í því, að þegar mammon skipar, þá fer hinn ágjarni, en nidingurinn hefir efi svo mikid vald yfir honum, að hann geti rekid hann úr stad, jafnvel þótt hann eigi öll hans ráð, þá lætur hann svo dátt að honum, svo sem módir að einka syni, og vill efi gjöra honum ómak; lífir eru þeir Saduceis, er efi vildu gjöra á annars hlut, efi vildu þeir heldur neiinum gott gjöra; þeir eru bræður Nabals; er ei vildi gefa David mat, þegar hann mælti til þess í nauðsyn sinni, og hafði þó til matar innid, 1 Sam. 25; já, þeir eru argari enn Nabal, því hann tímði að láta eptir sér og hyski sínu, en þessum er svo audurinn sár, að þeir neita sínum eiginum lífama um nauðsynligna hluti; efi hafa þeir lesid það er Salómon skrifar, Drófsv. 3: hinn réttláti etur svo mikid sem hann viðþarf, en maga hins ófróma vantar altid; og ein síður það hann ritad hefir í Prédikunar bókarinnar 6 Kap: þar er ein slucka er eg sá undir sólunni, og hann hin mesta yfir menninum: einn maður sá ed Gud gefur rikdom og audæfi, og heidur, hvers hjarta að efiert vantar, og Gud gefur honum þó efi magt til að neyta þess hins jama; svoþan óþeckar sjálfs síns eru þó nockrir, svo langt er frá því, að þeir skædi eður

metti bróður edur systur, nær þeir sjá þau nafin edur húngrud, og er þetta hinn mesti þrældómur, það er rétt kollud afgudadyrkun; það sem kristnir meinu ættu að gjöra Gudi til þjónustu, sem er að þvinga lífhama sinn og gjöra hann að þræl, það sama gjöra þeir við Mammona, segid mér: er hann þá ekki þeirra gud? Veri þeir nú saman, sem Jesa þetta, hverjum betra sé að þjóna, Gudi edur ábatanum; hvernig að Gud ali önn fyrir sinum þénurum, það er áður sagt í hinum fyrra partinum, en hvernig Mammon fari með sína, það hefi eg í hinu síðara talad um með fáni ordum; því vil eg segja við yður, Christi börn! hið sama og Jósúa sagdi við Ísrael skömmu fyrir andlát sitt, Jós. 24: segid, hvert þér viljið þjóna Jehóvæ Gudi yðar, edur ei; en þeir svöruðu allir: vér viljum þjóna Drottni Gudi vorum; Drottinn minn og Gud minn! gef þú ofs það sinni, að það, sem þeir játuðu með muninum, megum vér með hjarta, orði og verkum uppfylla allt til enda vors lífs, svo vér megum úr bitum bera kórónu líffins, hverja þú Konungur náðarinnar gefa munt öllum þeim, sem elska tilkomu þíns Sonar; bænheyr það fyrir hans skuld og forþénuðu, amen!

Sextánda Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, Lúc. 7 Kap.

Þann tíma: og það flædi svo, eptir það að Jesús géf til þeirrar borgar, sem kallast Naín, og hans lærifveinar gengu margir með honum, og mikill fjöldi annars fólks; þá er hann tók að nálægjast borgarhlidid, sjá þú! það framlidinn maður var borinn út, einka sonur sinnar móður, og hún var ekkja, og mikill fjöldi borgarmanna géf ut með henni. En þá ed Drottinn leit hana, hrærdist hann mislunar yfir henni, og sagdi til hennar: grát þú eigi: og hann géf þar að og áhrærdi kistuna; en þeir, sem báru, stóðu við; og hann sagdi: þú ungmenni! eg segi þér, ris þú upp! og sá settist upp, sem framlidinn var, og tók til að mæla; og hann gaf hann aptur sinni móður. En allir urdu óttaslegnir, lofudu Gud og sögdu: spámaður mikill er á meðal vor upprifinn, og Gud hefir vitjad síns fólks; og þessi saga barst út af honum um allt Gyðinga land, og um öll kríngum liggjandi héréd.

Ó r o r d i n n.

Skömmu áður enn Drottinn gjörði þetta mikla freptaverk, sem þessa dags evangélíum hermir ofs, þá slutti hann þá ágiætu prédíkun fyrir hönum, sem ritud stendur í næst fyrirfarandi kapitula, Lúc. 6, hver og er af Mattheo uppteifnub í hans gudspjalla 5 Kapitula; í henni standa, meðal annara, þessi ord: sælir eru þeir sem harma, því þeir munu hlæja; Mattheus segir ofs það á þenna hátt: þeir skulu huggabir verða, sem er allt hið sama, því þar heyrir engin sorg til að gjöra sig gladan, segir orðræktid,

og enginn hlær, nema honum sé glátt í hug, og gláður er enginn, nema hann huggaður sé. Það er addáanligt að hugleida, hvernig Trélsarinn á þóðum höldsvistar sinnar hefir vífliga haðað síns embáttis útréttingum; margt það, sem að í greindri þrédikun stendur, það er gagnstæðt helði og blóði, hværju að öll ípptan þyfir sorg og engin gleði að vera, meðan hún áliggur, segir Páulus, Hebr. 12, og gjættir eðki þess, að eptir á gefur hún sridsamligan ávört réttlætisins; en til þess, að hian göði M. istari færði sennur á mál sitt, þá gjættir hann sér ferð úr Kapernaum til borgarinnar Kafn, til að styrkja með þessari jarteikn, hvað hann áður talað hafði. Engian skal meina að þetta hafi stæð af hendingu, að Drottinn mætti þessari líkfor, heldur fyrir því hana vísi alla hluti, þá hefir sá án esa verid tilgáugurinn sem nú hefi eg áður sagt, og þar að aukí að gefa öllum sorgbitnum eðjum og munadarlausum eitt æstíngt huggunarinnar dæmi, og fullkar vonar og trúnadartausts um ísina hjartgróna miskunsemi yfir þeim, að hann vilji vera sáðir fódurlausa, og forsvor eðnanna, Deut. 10, Ps. 68. Og fyrir því, að þetta heilaga guðsþjall um næsta glóðiligt að hugleida fyrir alla þá, sem þreya eptir ástvíni sína, sem þeim í lífinu hafa til gleði og aðstæðar verid, þá vil eg af því tvennt yfirvega: 1) hvað eðjurnar eigi að hugga sig við í sínum einstæðingstap; 2) hvað þeim eigi til huggunar að verða, er missa börn sín, jafnvel á unga aldri. En þú, sem ert sáðir yfir allt það, sem börn fallast á himni og jörðu, styrk þú mál mitt, og tilbú svo hjertu barna þinna, að þetta þitt eprindi megi vel takast, í Jesú nafni, amen!

U t l e g g i n g i n .

Sér stendur í guðsþjallinu um móður þessa úngmennis, að hún hafi eðja verid; það stand hefir jafnan haldid verid aumt og ófénitíngt, sem og að líkindum lætur; David veit varla annað líkara að óska, hvært heldur sínum eður Guðs óvin, ein að börn hans skuli verða munadarlaus og hans kvíma eðja, Ps. 109; vöndir ómágar eru fódurlausir, og mæður vorar svo sem eðjur, segir Jeremias í hármagrátunum, 1 og 5 Kap. Nú er það víst, að slíkt er reidi teikn Drottins á stundum og straff syndanna, eins og hvært annað mótlæti, en hvergí nærri alltíð, því varla er noðúrt stand í heilagri ritningu umgétid, sem hinn Allmáttugi vill heldur taka í forsvor, ein eðju-dóminn, því fyrir utan það, að hann vill sjálfur vera þeirra forsvor og fæða þær, þá hefir hann sérilagi gefid þeim verndar bréf í sínu h. loqmáli á þenna hátt: engri eðju eður ómyndugum skaltu þjáning gjöra, ef þú synir honum þjáning noðkra, (því, ef hann að eins kallar til mín, þá vil eg bannþeyra hann) þá skal mín reidi bremsa og eg skal slá yður í hel með sverdi, svo skulu yðar konur eðjur verða, og yðar börn fódurlaus, Eróð. 22; og ein segir hann: eðjurni og ómyndugum skaltu engán skada gjöra; hefir hann eðki stíckað þeim sum hlut af tíundum? Deut. 14; býður hann eðki að kalla þær frammar öðrum til almennilígrar maldreykju fyrir Drottin? 16 Kap; já, hann hefir sérilagi umbóðid valdsstéttum, að þeir skuli dæma mál hins unga manns og forsvora eðjuna, Esa. 1, jafnvel þótt eg ætli, að varla sé noðru Guðs bóðordi miður hlýðt ein þessu af sumum mönnum. Östandi væri, að ei syndust þeir, eð sjálfir hafa eðjurnar fyrir sé og gjöra þær sér að ráni, svo sem Esaias að orði kómst, 10 Kap., þefnast á þeim og þeirra munadarlausum börnum, ef þeir þóttust eiga fódur þeirra noðkrar heiptir að gjalda, en fengu eðki stólid hefndinni frá Guði á meðann hann lífði; fódðan er hún mesta lóðurmenuska, sem einn hugþrúður Tyrki ei vílði verða fundinn að, og þó skammast eðki sumir kristnir menn sín, að æsa þetta blygdunar laust; svo hoppa

Þessi myslingar á einu dauðu leóni, sem þeir þó ekki þorðu að geispa á móti; á meðan það hafði muninn opin; litid muna þeir til hinnar skelfiligu þolsunar, er Drottinn leggur yfir þá, sem umhverfa rétti eðjunnar, Dext. 27, eður hins, að ritningin telur það með hinum helztu orsökum hinnar Babylonisku herleidingar, að þeir dæmdu ei málefni eðjunnar, Jer. 22. Nú vil eg sleppa þessu, en hverfa aptur til hins, er eg skildist við; þessi kvinna var eðja; líklegt er, að maður hennar hafi burtkallað á sínum besta aldri, hvað þar af ráða má, að hann hafði henni eptirlátid einn einasta son, sem að enn þá var úngmenni; þetta var stór sorg, hverja hún gat ekki dulid, því sagði Frelsariinn við hana: grát þú ekki; og þetta mötlæti hennar var svo mikid, að bæjarmenn samþindust henni, því segir í tertanum, að mikill fjöldi þeirra hafi gengid út með henni. Verum það af þeim, að gráta með grátendum og hafa meðaunfurn með þeim, er í slíkar raunir rata; svo gjörði hann, sem best kann að samþinast eyndum vorum, því gudspjallid segir, að þegar Drottinn leit hana, þá hrærdist hann misfurnar yfir henni, og fáum vér jafnan orsök þar til, því ekki líður á stundum lángt á millum þess, að svoddan tilfellur, mörg volud eðja á þvílíkt til brunns að bera; en út af þessari meðaunfurn Frelsarans taki eðjunnar sér hina mestu huggun. Strax, sem hann sá þessa sorgandi konu, þá hrærdist hann af innstu meðaunfurn, segir textinn; ekki gjörir hann það síður nú, heldur enn þá hann unngéckst í voru holdi, sem mi er upphafid til Kraptarius hægri handar; hann hefir lykil líffins og dauðans, barn mitt! hafi því dauðinn gripid hendinni inn í hús þitt, og veitt þér eitt mikid sár, þar hann hefir tekid helming þins hjarta burtu og gjört börn þin munadarlaus, þá vit, að það er ekki skéð án hans ráðstofunar, euga magt þessi dauðinn hafst yfir þínum fjæra egtamanni án hans leyfis, í hvers hendi að er öll lifanda sál; andmýk þig þess vegna undir volduga Guds hönd og seig með David: eg varð mállaus og taladi ekki, af því þú gjördir það, sérdeilis þar þú hefir þó ekki tapad þínum egta manni. Meina ekki, barnid gott! að sjálfur gjæstunnar Brunnur sé eins lyndur og sumir óþockar í heiminum, þeir eð apturtaka það þeir gáfu, heldur vil eg hér um segja, eins og Páll sagdi um Dnesimum við Philemonem: hann er um stundar sakir viðskilum, svo þú haldir honum eyllifluga; hann er ekki dauður, að því leiti sem viðvíkur sálumni, því Gud Abrahams, Isaaks og Jakobs, hann er ekki Gud dandra, heldur lifendra, segir Frelsariinn; þarfyrir er hann ekki dauður, heldur kalladur frá dauðanum til líffins, frá volædi þessa heims til eyllifrar sælu, frá selskap vandra manna til samfélags heilagra engla, já, hann er ekki heldur dauður, það líthamann áhrærir, heldur sefur hann, svo sem Drottinn sagdi um hófðingjans dóttur, Matth. 9; það stendur æfinliga stödugt, er Frelsariinn sagdi: hver sem trúir á mig, það skal ské, að þótt hann deyri, þá skal hann samt lifa, Jóh. 11. Þarfyrir, þótt að það sé náttúrligt að syrgja ástvíni sína, þá er ekki svo stór orsök þar til, því vér höfum ekki mist þá, heldur eru þeir undan oss farnir í eyllifa sælu, en líthaminn þvílíkt af ervídi sínu inn til þess dags að Drottinn uppvefur hann og gjörir englumum jafnan, já, samlíkan sínum dýrdligum líthama, Phil. 3. Nú er það víst, að eðkért Guds barn misaun sínu egtahjarta þvílíktrar sælu; en það er veiflæfi vor, að menn syrgja sínu eiginu hag og sína

eptirlátinna, þeimfandi meir á hid nærveranda, enn hid eptirkomanda; en hura til þess, barn mitt! að Gud hefir kannské þinu egtamann i burtu tekid til sunnar dýrdar, uppá það þú skoldir háfa allt þitt traust, alla von, alla gleði og unadsemd i sér einum; og fognud af því, að sjá og reyna sína náð á þér og við þig og þína, nær öll manulig hjálp er úti; gjör svo, þar af hefir þú tvöfalda nytsemi, þá einu, að þú sála gleður sig i Gudi heil-
 sugjafara þínum, hver fognudur að yfirgnáfir allan skilning, og drepur alla sorg, allt mótlæti gjörir hann létt; þína adra, að á meðan þú ert svo skapi farinn, þá er það festi-
 bréf uppá Guds rífi, það er pantur þess, að þú munir fagna með þínum egtamanni i himneskri sálu eyllifligana, með Gudi og hans heilögum; lát því sjá, að þú tileinkir þér það, sem Drottinn segir við Ísrael, Esa. 54: sá sem hefir skapad þig, hann er þinn mad-
 ur, Drottinn Zebaoth er hans heiti, og þinn Laufrari, sá heilagi i Ísrael, hvern öll veröldin Gud nefnir. Hvar fyrir grætur þú, og því ber þitt hjarta sig svo illa, er eg þér ecki betri enn tíu synir? sagdi Elkana við konu sína Dnmi, 1 Sam. 1; og hvað miklu betri er þá Gud himnanna, heldur enn einn dandligur madur; vilji hann gánga þér i manns stad, hvada naud hefir þú þá? hann er nógu vis til að ráðleggja þér, nógu ríkur til að forsjoga þig, nógu máttugur til að forþvara þig, nógu gjæsturíkur til að hug-
 svala þér; hvers viltu frammar ætja? Ekfur og munadarlausir háfa stóran rétt i himninum, svo sem áður er sagt; þegar Drottinn leit þessa ekfu, þá hrærdist hann af innstu meðaum-
 kun yfir henni; hún hefir kannské ecki þekkt Drottinn, edur ecki séð hann, því sorgandi maunesskur gengu með huldu hosði hjá Gyðingum, hún hefir og ecki orði útkomid fyrir harmi, svo hún gjæti bedid hann, og þó gat ecki Brunnur gjæstunnar halbid sér, hans hjarta brast i honum, svo hann hlaut henni miskunsamur að vera, strar sem hann leit eymd heimar, með einu orði, einu atviki þurfabi hann öll tárin af augum hennar. Þeg-
 ar þær Rúth og Naómi voru alheilis munadarlausar, þá sendi Gud þeim Bóas, Rúth. 2; þegar ekfan i Sarepta og heyrar sonur voru aðkominn danda i atvinnuleysi, þá band Gud Elíe að bæta hrest heimar; mun hans hönd enn nú stutt vordin? er honum nockud aptur farid, síðan hann er hafinn yfir alla himna? nei, nei, útrétt er hún enn nú i dag til allra þeirra, sem á hann vona, og þótt hann reyni sína á stundum, þá efsit enginn um sannsogli hans, edur ætli sig yfirgessum; hann gat halbid manni þessarar ekfu við lífid, hann gat leknuad son heimar á bana fanginni, en hér færði Drottinn sonnur á mál sitt, er hann skommu áður talad hafði, að selir væru þeir, sem harma, þviad þeir muni hugg-
 adir verda, því miklu meiri var fognudur þessi, að hant gaf henni aptur son sinn, sem dandur var, heldur enn, þótt hann hefði leknuad hant dandjufan. Lát því þér til hugar koma, Guds barn! að þótt dandinn hafi slitid það band um stund, sem var á millum þín og þíns egtamans, þá er þó ecki slitid það einingarmnar band, sem hefir bundid hjarta þitt við Gud, hver alleina hefir ódandleifant, hver og hefir trúlofad þig sér að eyllifu i náð og miskunsemi, i réttlæti og i dómi, Sós. 2; ef þú elskar hann, þá er ecki að ugga hans elfir til þín, hann vill vera hjá þér i neyðinni og þér þaðan útryckja, all-
 ar þínar andvarpanir heyrar, öll þín tár reikna og hella þeim i sinn sjób, og síðan af hurka með eyllifri gleði; og þótt að þú megir sjá á bat þíns fjera egtamans um hrid, þá

er það stutt hjá eyliðinni, hvar þú munud um aldir alda samfagna án nokurs kvíða fyrir því, að skiljast framur. Seg því ekki: eg er af öllum forlátinn; meðan þú hefir ekki Guð forlátid, mun hann þig aldri forlata; treyst því að fullu, að það sem Drottinn segir við kristuina, hjá Esaiam 54 Kap., það vill hann til þín sagt hafa, svo sem eina forlátna konu og sorgbitna, þá kallar Drottinn þig aptur: fyrr skulu fjöllin úr stad víkja, og þess hæðir niðurfalla, enn að mín náð víki frá þér, edur mín sáttmáli niðurfalli, segir Drottinn þínu missuvari, já, hann sem er trúur, og sjálfum sér ei kann að neita, segir Postulim. Öll umsorgun og umhyggja búskaparins liggur nú á þér, síðan Guð tók þinn mann frá síðu þinni; hura til þess, er David segir, Ps. 68: Guð leggur ofs eina byrði uppá, en hann hjálpar ofs að bera; vantreyft hömum ekki, sem bar allan Ísrael í eyðimörkunni, svo sem ein móðir ber sinn son, segir Móses, edur hans Syni, hver ed ber alla hluti með orði síns kraptar, að hann geti ekki hjálpað þér til að bera það hann hefir sjálfur þér á herdar lagt, haf þína unadsemd í hönum, hann hefir lofað að gefa þér, hvað þitt hjarta girnist; synnist þér byrðin þín, þá varpa allri þinni ahyggju uppá hann, sem því mun vel til vegar koma; og er það nú svo um þig fyrra úttalad.

Það þínu síðara viðvikur, þá reyna menn það optlaga, að foreldrunum fellst ekki minna um það, nær þeirra börnum verður fyrir tímanligan dauða burtu kúpt, heldur enn þó að hvert misti annars, sérdeilis, ef það eru einka börn, svo sem hér á stóðst, því hann var einka sonur sinnar móður, segir í tertanum, og þar að auki, ef að þvilik börn eru líklig til gjöfu og menningar, svo þau gjæti síðan Gudi og fæðurlandinu með sæmd og æru þjóad; og ekki verður því móti sagt, að stór hörmúng lá á kvinnu þessari, þar dauðum hafði ránt hana fyrst sínum hjartkjara egtamanni, og þó á hennar besta aldri, og þar að auki sínum einasta syni, einnig í sínu æskublómi, hver ári efa hefir verið hennar einasta yndi og adstod í hennar munadarleysi; en það eykur miklu hér á, að það var eitt bríðli haldid á þeim dögum fyrir kvinnurnar, að láta ekki sædi eptir í Ísrael, því allar girnist að vera maður að Messía; og ekki hefir það einasta lægting þótt úbyrja að vera, heldur og hitt ein stór sorg, að missa börn sín, og eiga kannsté ekki von til annarra, það sé eg á dæmi hinnar Súnamitískur, er sagdi við Eliseum, nær sonur hennar lá andvana, 2 Kóng 4: beidda eg minn herra nokkud um son? sagða eg ei: þretta mig ekki! svo sem hefði henni þótt fá kostur léttari, aldrei að hafa barn sædt, heldur enn að syni hennar hefði verið í burt svipt, og má þá vera af járn gjör, sem ekki vorkennir þeim svoddan mötgang, sérdeilis, þar Guds Andi setur ofs þetta til dæmis um hina mestu sorg, þar hann segir, Amos 8, að harmkvæli Gyðinga skuli verða eins og harmur eptir einu einasta son; það sama itrefar hann hjá Zachariam, 12 Kap; því er svoddan mjög náttúrligt og engum að lá, þó skulu kristnir menn haga sér í þessu svo sem Guds börn, og láta hann ráða, sem alls ráð á bæði á himni og jörðu. Símar sömu röksemdir skal að sönnur til þess hafa, að bæta sorg sína í þessu tilfelli og þínu, er í fyrri greininni var um talad; seg mér, kristinu maður! hefir þú ekki barn þitt af Gudi odlast? svo segir David, Ps. 127: börnin eru Guds gáfa og líffins ávortur er einu skeinkur, þau eru ekki svo aldeilis vor börn, að þau séu ekki miklu framur hans, sem er: Fadir yfir öllu því, er börn kallast

bæði á himni og jörðu, því nær hann gaf ofs þau, þá gaf hann þau með þeim skilmála, að honum væri frelstað að taka þau til sín nær hann vildi; eda gjörum vér ekki svo hver við annann? Þótt einn láti barn sitt til vinnar síns um stund, mun það ekki standa í hans valdi, að láta það til sín aftur hverfa, nær honum líkar? ætlumst því ekki til, að Guð unni háfa minni rétt yfir ofs og börnum vorum, enn vér þyfumst yfir þeim háfa; seg því miðt í sorginni, miðt í harminum eins og Job, hvern Guð svipti ekki einasta öllum börnum sínum, heldur og allri aleigu sinni í einu vefþangi, Job. 1: Guð gaf og Guð aftók, sé nafn Drottins blefsað. Ef þú ert Guðs barn (því fyrir þeim vit eg sérilagi þetta talad háfa), ef þú ert sjálfur Guðs barn, segi eg, þá veit eg, að þér hefir umhugad verid að fela þessa Guðs gáfu honum sjálfum á hendur, að barn þitt mætti mistumar og forsjónar í öllu njóta; en allra helst muntu háfa umhyggju borid fyrir þess eyllifri velferd, að það mætti Guði sem fjærast vera, og sem mest varðveitt fyrir Andskotans, heimfis og holdfis vélum, þar um muntu Guð bedid háfa í öllum bænum þínum, meir enn um lánga lífdaga; seg mér, hefir þá Guð ekki bæneyrt þig, er hann hefir tekid það burt úr þrældómi heimfis í sælu himinsins, frá umfátrum Djöfulsins til Guðs barna frellis, frá ofríki holdfis til þins og þess Föðurs ríkis, hvar það mun skina svo sem sól um aldir alda? Þér skilst þetta lítt kannsté, á meðan sorgin er sem bráðust, en lát þó svo sem Kristur segi við þig, hið sama, er hann sagdi við Pétur forðum, þá hann ei vildi láta Drottinn þvo fatur sína: hvað eg gjöri, það veitstu ekki nú, en þú munt það síðar þekja, Job. 13. Þér mundi vænt um þvæja, þú mundir af hjarta gláður verða, ef Guð gæfi þér barn þitt aftur, eins og ekku þessari; en eg vil svara þér, eins og hann svaradi þeim í Nazareth forðum: margar ekkur voru á dögum Elíæ, en til engrar var Elíæ sendur, nema til ekjummar í Sarepta í Sidons landi, Luc. 4. Guð veit hvað hann vill gjöra, ekkert gjörir hann til ónyktis; tilgáingur Drottins í þessu fraptaverki er andsén: fyrst er sá, að hann sýndi bæði þér og öllum sorgbitnum, að hann bæði vilji og kunnir að samþínast eyndum þeirra; hinn annar, að hann anglysti það hann Guð væri, sem að hefir vald yfir dauðanum, því þessi var hinn fyrsti af hinum dauðu, er hann uppvakti á sínum hervoistardögum, en síðan að hann hefir hveittveggja þetta með mörgum rökum staðfest, hver nauðsyn ber þá til þess, að hann umbreyti sínu logmáli? Og þótt þú mættir þann kost eiga, að barn þitt hverfi aftur í veröldina, hvíllt fávittka væri það; að selja ríðdom fyrir armóð, heilbrygdi fyrir sjálfðóm, gleði fyrir sorg og hina allra sätustu ró og hvíld fyrir altskonar andstremmi og erfíði, það væri að hata og ekki að elska barn sitt, ef rétt er allitid, sérdeilis, þar hinir útvöldu Guðs, sem í Drottini dánir eru, þeir losa Guð óáflátanliga fyrir sína endurlausn í himninum, því skylbu menn þá sýrgja þeirra burtför af heiminum, allra helst þar vér höfum ekkert mist, heldur undan ofs sendt, og munum finna eitt heilagt barn fyrir syndugt, ódauðligt fyrir forgengiligt, og englumum samjafut fyrir það, sem áður var þó ekki nema mold og asfa; leyfíð því börnum yðar til Drottins að koma, fristnir menn! og þannid þeim það ekki, og segid eins og Barúch við hina herteknu í Babilon, Barúch 4: eg hefi látid yður burt með harmi og gráti, en Guð mun skila yður mér aftur með gleði og fögnudi eyllifliga. Eg veit að mörgum er það stór harmur, að missa eitt

einasta barn, sem var gjæfuligt og vel að sér um allu hluti, en hugleid þó, kristnum maður! að Guð gaf sínum eiginum og einasta Son út fyrir þig, í hverjum hámi alleina hefir sína velþófnan, eðki til að bada í rósum, heldur til þess, að eðki hefði hann þar hann mætti hefði sínu halla að, Lúe. 9, eðki til að láta sér þjóna, heldur til að þjóna öðrum, eðki til að lifa í sælu noktri, jafnvel þótt hann mætti þá velsælu hafa, heldur til að þola krossinum, Heb. 12, þetta gjörði hann, sem þér var um ekkert skyldugur; ójafnt hafist þú að, sem ert honum skyldugur bæði um þig og barn þitt, að þú ángast af því, að hann slutti það í eyllisa sælu, sem hans Sonur hefir því með sinni kvöl afreðað; hverju gjörfugligt sem það var, það var þó aldrei svo vegligt, svo sem hinn frídasti meðal manna barna, ef Guði og Födur þótti hann eðki ofgödur í kvalirnar, hvar fyrir skyldi þér þá þykja sonur þinn ofgödur til dýrdarinnar; þú vildir hafa honum stórfé eptirlátid í veröldinni, mun það vera betra en hans arfahluti í landi lifandi manna? misjafnt fer um arfana hér í veröldinni, en Pétur segir of, að þessi arfur skemmist eðki, 1 Pét. 1; nögr eru erfingjarnir, þótt einn deyi barnlaus, séu eðki aðrir, þá er föðurlandid, þá eru Guðs voladir, gjör þeim gott meðan þú lifir, og hefir þú féjð á hinnum. Sonur þinn dó burt í sínu æftublómi, en enginn veit æft sína fyrir enn öll er; vor fyrsta móðir fagnadi nærsta mjög hinum fyrsta manni, sem í heiminn var fæddur, en það vildi eðki svo veljast úr fyrir honum; Elí hófudprestur lét dátt að sonum sínum, 1 Sam. 2, þó voru þeir skálfar; vænt þótti David um Absalon; hvernig hann launadi honum, það er alskinnugt; þú þykist vita, að ei var barni þínu hætt við lífir, svo er það, hverjum af of þyfir sínu fugl fagnar, en þegar að Guð hefir að fullu ráðid son þinn sér til handa, þá hefir hann tekid þessa umförgun af þér, hann er þágangad kominn, hvar hann eðki skal vega sínu bróður, eðki vandrda Guðs þjónustu, og eðki gjöra uppreist í móti föður sínum. Þú vildir hafa sett hann til menta, að hann lærði alla heims spefti og öll tungumál; heyr mér, Guðs vinur! engin er þóllif spefti, sem að deya vel, og þar að á öll spefti að láta, annars er hún ónýt; hann kunnir eðki svo margar tungur, sem þú vildir, þótt hann kunnad hefði, mundi það hafa gagnað honum til himnaríkis? þacka Guði, að hann er þágangad kominn, hvar tungumálunum flotar, en hjærleifurinn varir eyllifluga, 1 Cor. 13, nögur vísdomur er það, að hann þeckir Guð, svo sem hann er af honum þecktur, og talar englamá tungu; aðgreining tungumálanna er straff syndarinnar, en það er náð Guðs, að tunga hinna málholtu skal tala rétt, Eja. 32; svo veit eg og, að hver útvaldra mun skilja annann og að þetta fullkomnast í himnaríki; þar skal eðki barn mitt þola merg-hogg fyrir sínu lerdóm, eðki óttast fyrir, hvert það muni vinna eður tæpa í einu þræiumáli, eðki heldur æra sig í reifningi stjarnanna, eður mælingu himinsins, nær þér eru dottnar, en hann samansvinn eins og annað flæði, Heb. 1, jafnvel þótt menn verði að slækjast við þenna hégóma eptir nauðsyn spillingarinnar háttalags. Þú meinar, að Guð sé þér reidur, af því þann leyfði þér eðki að uppala það, er hann svo vel skóp, sínum bræðrum í heiminum til nota og gagnsendar; gef þig til frids, barn mitt! þacka Guði, að þú með hans aðstod hefir uppallid það til himnaríkis, hann á margan göðan, lát hann forga fyrir löndum og lýðum, sem það lengst hefir gjört. Svo hyggid nú að þessu, kristnir menn! hver í sínu stad: látid

ham ráða, sem ráða á, og aldrei ræður sínum börnum nema til hins besta, og ætlist ei til, að þér sjáið betur fyrir yðar ráði, edur barna yðar og ástvína, heldur einn hann, til hvers. að bæði yður og þeim er varpað allt í frá móðurlífi. En þú, eyllísi Fadur! sem ecki einasta talid hefir alla daga voro, heldur og öll vor höfudhár, kén þú bæði foreldrum og börnum að hura það vér hljótum að deya, svo vér forsjálic verðum: að aldrei lífum vér svo, sem dettum vér í þessu volædi æfniliga að lífa, heldur gef þú oss, sem ert Gud líffins og dauðans, að hvert vér lífum edur deyjum, þá séum vér Drottins; þanþeyr það, Drottinn minn! fyrir Jesú þínu og dauða, og gef oss þar til styrk S. Andá, amen! í Jesú nafni, amen!

Seytjándi Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, Luc. 14 Kap.

A þeim tíma: og það flæði svo, að Jesús kom í hús nokkurs Þhariseara höfðingja á þvottdegi brauds að neyta, og þeir höfdu varðhald á honum. Og sjá þú! að maður nokkur vatnssjúkur var þar frammi fyrir honum; og Jesús andsvaradi og sagði til lögspéklinganna og Þhariseanna, svo segjandi: hvort leyfist nokkud að lækna á þvottögum? en þeir þögdu við. Og hann tók á honum, læknaði hann og lét hann í burtu fara, svaradi og sagði til þeirra: hvørs yðar afni eda naut, sem fellur í pitt, er það eigi jafnsnart útdregid á þvottdegi? og þeir gátu hann þar til aungvu svarad. En hann sagði þessa eptirlíking til þeirra, sem bodnir voru, þá ed hann merkti, hvornin þeir móttust eptir hinum fremstu sætum, segjandi svo til þeirra: nær ed þú verður bodinn af einhverjum til brúðkaups, þá set þig ecki í hid ædsta sæti; kannst þú það annar, heidarligri enn þú, sé bodinn af honum, og komi sá, sem þér bauð og honum, og segi til þín: gef þessum rúm, og hljótir þú þá með kinnroda að hafa hid ytsta sæti; heldur svo, nær ed þú verður bodinn, þá far þú og set þig í hinn ytsta sess, svo að þá, nær ed sá kénur, er þér bauð, þá segi hann til þín: vinur! þóka þér upp betur, þá mun þér virðing veitast hjá þínum sessunautum, þvátad hver sig sjálfur upphesur, hann man nidurlægjast, og hvör sig lítilættir, hann skal upphasinn verða.

E r o r d i u m.

A meðal hinnar vegligustu Guds þjónustu, er vér eigum að þrifa hann með, þá er helgun Sabbats dagfins, hún er í fyrstum ecki bodin, syndarinnar vegna, heldur áður enn spillinquin innkom í heiminn; svo segir í Genesis bókar 2 Kap: Drottinn blefsaði hinn sjeunda dag, og helgadi hann, þar hann á honum höldist af öllu sínu verki, er hann skapað hafði, það er, að hann hætti þá að skapa himin og jörd, og allt það þar er inni; þetta bodord er

aptur ítrekað í Mósis lög máli, og er eitt af þeim tíu Guds laga bóðordum; þess gétur í Eróbi bókar 20 Kap: minnstu að helga hvíldardaginn Drottins Guds þins, og er þetta bóðord óptliga staðfest í Gl. Testamentins bókom; á þess dögum skuldu þér verk vinna, hinn sjöundi dagur skal helgur kallast, því þú hefur hvíldardagur, þér skuldu ekkert verk á hönum vinna, segir í Lev. 23 Kap. Hin fyrsta orsök til þessa hvíldardags í Gl. Testamentinu var sú, að endurminnast hins mikla stórvirkis, er Gud gjörði í Sköpun allra hluta, því nefnir Drottinn það eitt teikn á millum sin og Ísraels barna, Egeþ. 20; önnur var sú, að á þeim degi skyldi almennilig Guds þjónusta halðin verða með sórnæringum, með kénningu Guds orða og eðrum hvílfikum gudræknis eyrendum í helgidóminum; um sórnæring má lesa Núm. 28, en um Guds orða kénningu vottar Lúkas 4 Kap. með dæmi Frelsarans: hann kom til Nazareth, hvar hann var uppalinn, og gekk inn að venju sinni á Sabbatsdeginum í samfunduna og stóð upp að lesa; hin þriðja var, að menn og vinnuþreid skyldu hvílast af þess daga erþidi, það er bert af Erób. 23 Kap.; og hin fjórða var sérilagi fyrir Ísraels fólk, að endurminnast lausnæringar af Egpptalands þræðómi, svo sem segir í Deut. bókar 5 Kap. Nú þótt að Gud setti svo í endverðu, að hinn sjöundi dagur skyldi brúkast til þessarar helgi, þá er hún nú, og hefir verið síðan himnafær Lausnæringar, halðin á hinum fyrsta degi víkunnar, er vér í minning Christi upprisu helgum, í minning endurköpunar heimins, sem fyrir hans dauða er skén, og minning hins eplifa Sabbats, er öllum Guds börnum í hans upprisu fengid er. Þetta skulu menn ekkert ætla að séu manna setningar, heldur svo sem Móses slutti Guds lög máli á millum hans og Ísraels barna, svo hafa og Christi postular gjört þessa stíckun, án alls efa eptir hans bobi, því ekkert segjast þeir mundi þora að gjera fyrir utan hans skipan, Act. 15; það er og kunnugt, að þeir asmáðu sumar greinir af kyrkjulögnum í samkomunni í Jerúsalem, þegar Páulus og Barnabas voru til þeirra sendir frá þeim kristnu í Antiochia, og er þenna slutning Sabbatsdagsins ekkert meira í skrunid. Eg vil ekkert ætla, að nokkur gjöri sér í lund, að Kristur hafi ei haft vald til þessarar særslu, því hann segist vera herra Sabbatsdagsins, og ef það var ekkert á móti hans guddæmliku hátign, að asma sakramenti hins Gl. Testamentis, þá var ei heldur þetta; en að þessi ráðstöfun sé af hans postulum gjört, er það til virnis, að þeir komu saman á hvítasunnudegi, Act 2, sem innfellur á vörn Drottinsdag; Lúkas skrifar, Act. 20; að hann fyrsta dag víkunnar hafi lærisveinæring samankomid til að brjóta draudid, og að Pául skrifar. Corinthu-borgar mönnum til, 1 Cor. 16, að á hinum fyrsta degi víkunnar skuli þeir leggja affidis ólmusur sínar, er nauðstöddum kristnum ætladar voru; þenna sama dag kallar Jóhannes postuli og gudspjallamaður Drottinsdag í sínum opinberunum, 1 Kap., og svo hefir kristilig kyrkja nefnt hann frá þeirri tíð allt til þessa; það ber til þess, að nær postularnir ekkert nefna Frelsarann sínu eigin nafni, þá kalla þeir hann Drottinn í stadinn fyrir Guds heiti, sem er Jehóva í Gl. Testamentinu; því kalla eg það víst, að þessi ráðstöfun sé frá Gudi komin. Og að þessu svo fyrirmæltu, þá vil eg nú taka mér orsök af spurningu Drottins til Gyðinga, hvert þar leyfist að lækna á Sabbatsdegi, af henni vil eg taka mér orsök að tala um þetta tvennt: 1) hvað kristnum mönnum sé óleyfiligt að fremja á Sabbatsdögum? 2) hvað þeim býrft að gjera og leyfiligt sé. Þú stóri herra Drottins-dagsins og hins eplifa Sabbats! lát oss svo gjera þitt verk á þessum degi, að vér um síðir megum innganga til þinnar hvíldar, amen! í Jesú nafni, amen!

U t l e g g i n g i n.

Þú fyrsta, sem bannað var á Sabbatinu, það var að vinna nokkurt verk á þeim degi; svo segir Drottinn í sínu lög máli, Deut. 5: varduveit þú hvíldardaginn, að þú helgir hann, ekkert verk skaltu á hönum vinna; og svo strengiliga var þetta bannað Ísraels sonum, Erób. 35, að þeir ekkert máttu eld kvæfja í hýbblum sínum á þessum dögum, hvar fyrir þeir ekkert heldur máttu matreida, og er varla nokkurt bóðord svo óptliga ítrekað í heilagri ritn-

ingu, svo sem þetta; og hværstu að Guð hafi frekliga straffað vanhælgun hvíldardagssins, það sýnir oss straff hans, er tindi upp smellið á Sabbatsdegi, að hann mátti deyja eptir lögmalinu, Núm. 15; fyrir vanhælgun þessa hótar Guð sínu fólk, að hann vilji upp-brenna borgir þeirra, hjá Jeremíam 17 Kap., og hjá Ezechielem 22 Kap. sverði kon-ungssins af Babylon, og er þeir aptur komnir úr herleiðingunni tóku til að vanhælgja Drott-íns hvíldardaga, þá átalði Nehemias þá harðliga og leiddi þeim fyrir sjónir, að fyrir þessa sömu synd hefði ógjæfan komid yfir fedur þeirra; segjandi: þegar forfedur yðar gjördu svo, mundi ei Guð vor leida yfir oss alla þá óluku og yfir þessa borg? og þér viljið upperta Guðs heiptar reidi móti Ísrael! með því að vanhælgja Sabbatsdaginu Nehem. 13. Nú er þó um Sabbatsdaginn tvennt að hugleida, það eina, er síðalögmalinu viðvikur, það er helst í því fölgid, að losa Guð og dýrka á þeim degi, og svo að gefa bæði sjálfum sér og hjáum sínum tóm og stundir til þessarar þjónustu, svo og að halda einhvern vikudag til þessarar idnar, og það er svo ríft í náttúruna innskrifað og meðfædt mannum, að hinir örgufstu heidingjar tóku sér víssa daga, nærri svo marga sumir hverjir, svo sem vér kristnir menn, til að fremja blót sín og adra godanna þjónustu, hverri stípan þeirra þótt að mannfynsins óvinur hafi spilt med sinni dýrkun, þá er þó andfært hér af, að náttúran hefir bodid þeim, að slíkt væri ein sjálfbodin skylda við Guð, og hafa að því leiti og med þessum setningi sannad það, sem Páll skrifar, Róm. 2, að heidingjarnir, sem ecki hafa lögmalid, þeir gjeri af náttúrunni það lögmalssins er; annad er það, sem fyrstu lögmum Gyðinga sérilagi viðkom, sem er, að halda Sabbatid á hinum sjöunda degi, hvar um áður er nockud í imuganginum talad, svo og að vinna alheilis eckert verk á þessum dögum, sem þó án efa hefir nockurn skilmála haft, sem síðar mun sagt verda. Nú þótt að kristinna manna frelsi hafi nockra líkind hér í gjört, svo og linad straff þeirra, er Drottinsdaginn vanhælgja, þá viti menn samt, að það er ein hrópandi synd, að brjóta hann med ónaudsynuligu erfði, til Guðs dýrkunar var hann helgadur í fyrstunni laungu áður enn lögmalid var útgæfid, kristiligt frelsi hefir ei afmáð hann, heldur slutt á hinn fyrsta dag, hann er í síðalögmalinu bodinn, aldrei er hann af Christó fyrirbodinn, heldur hræsni og sí hjátrú, er Gyðingar um hann hófðu, hún er ströfud af Trelsharanum. Þetta bodord um helgun hvíldardagssins er áhyttun hinnar fyrri bodorda toblunnar, hvers vegna að sýnast má, að hann, sem það móthróanliga brýtur, hann neiti allri Guðs dýrkun, fyrir utan það, að það stendur allid stödugt, er Jakob skrifar, 2 Kap., að sá, sem brýtur eitt af bodordunum, hann er vid oll sekur; sá sem brútar hvíldardagium til sína útréttinga að þarflausu, fyrir ágirniss sakir, edur að forsmán vid Guð, hann er einur afguda dýrkari, því Guði einum, en engum öðrum, tilheyrir sá heidur, að halda hann helgum, þarfyrir segir hann, Erób. 31: sjáid til, að þér haldid minn hvíldardag, því það er teifu á millum mín og yðar. Þanbrúfi því nockur þenna dag með því móti, sem áður er sagt, þá rætur hann Guð sínum heidri og tileinkar sér, það hönum alleina tilheyrir, hann vanhælgar og hans nafn, því á þessum degi á að þrifa og losa það med hinni mestu andnýft, en sá, sem ecki er med mér, hann er á móti mér, segir Kristus, Matth. 12, svo vil eg segja, að hann, sem ecki Guðs nafn helgar á þessum degi, hann vanhælgar það. Og í samleiða,

kristnir menn! þykir oss það óslitid, að Guð hefir gefid oss hina sér dagana til útréttinga verra, að hann hefir blesað vort erfidi, vora lífs næringu, vorar karfir og vorar afgangs leiðar, þótt vér gjóldum honum þjónustu sjöundarinnar, svo sem einn skatt af öllum tím-
 anum? það væri skatt óþaklæti að stóra sig undan því. Eg vil ei þar um tala, að Guð er langtum vægdarþamari við líkhami vora, enn vér erum sjálfir; þar finnast þeir, ed svo eru ákafir í búförginni, að þeir mundu engan tíma gefa sér, hjúnum sínum og vinnudrúum til hvíldar, nema þessi dagur væri tilsettur, svo eyða þeir sjálsum líkhamanum fyrir lík-
 hamans næringu að þarfleysu, hvar með Guði er engin þjónusta gjör, þvíad hann, sem að baud mannum, að í sveita síns andlitis skyldi hann síns brands neyta, Gen. 3, hann hefir og boddid, að á hinum sjöunda degi skyldi hann hvílast af sínu erfidi. Og þótt nú
 að stritvinnu og vinnur þvilkt veraldar umsvif séu bönnud á helgum dögum, þá meini þó enginn, að Guð verði með eintómis idjuleysi dýrkadur; idjulesid er orsok til margra lasta; þegar Davíð gétt idjulaus uppá húspati sínu, þá freistadi Djöfulinn hans til að girnast Bersabe, og var hann þó Guðs-madur; ætla ekki að þú sért óhultari fyrir honum ef til vill; því talar Hierónýmus vísliga og gudrákliga, er hann segir: haf alltid eitthvad að fylla, svo Djöfulinn hitti þig ekki idjulausan, því idjulesid færir með sér lestina, menn læra illt að gjöra, af því að gjöra ekkert; þarfyrir segir og einu af þeim kristnu fornumm-
 um: betra væri Gyðingnum að vinna eitthvad til þarfinda á akri sínum, heldur enn að gjöra upphlaup á akrinum, og betra væri konum þeirra að sitja að ullarverki, heldur enn að dansa opinberliga á sínum tunglkömu hátíðum; og er það mála sannast, að ós kristna menn vantar aldrei verk á helgum dögum til að þjóna Guði með, ef vér verum lundlagn-
 ir þar á, þótt vér hvílumst af daglign erfidi, hvar um eg vil frammar tala í hinu síðari greininni. En ef það er ekki leyfligt, að vinna ósmíktid eður ekkert á þessum dögum, þá er það víst, að það er ein höfund íkómm, að hafast það ad, sem illt er og í sjálfu sér óleyf-
 lígt, því það er að dýrka Djöfulinn í stöðum þess menn ættu Guð að dýrka; þetta gjöra allir þeir, ed brúka Guðs helga daga til lauslætis, til ófneytlu og ofdræfju, til hótrar skémtunar, til ofurs og ágirni, til að vinna sér inn fé með dubli og teninga fasti, hvar af þráliga orsakast svardagar, agg og þræta, áflog og rýstingar, til ills samtals, til að baktala, rægja og ljúga uppá náungum, til að atyrda haur og gjöra illt í skapi; óst-
 andi væri, að ekkí kjæmu menn saman til slíks á helgum dögum undir því skyni, að ganga í Guðs hús, um hjerja Páll segir, 1 Cor. 11: að þeir samansafnist til hins verra eins, og er engin vanheligun argari enn þessi, því ef það eru í sjálfu sér þvilktir klækir, að Pálus segir, að með slíkum stuli meun ekkí umgengni hafa, og að þeir ed þvilkt fremja, erfi ekkí Guðs ríki, hvílkur glæpur mun það þá vera, að aðhafast svodd-
 an á þeim tímum, sem Drottinn helgad hefir? A meðal þessara klækja er ekkí hinn minn-
 sti Guðs háfs- forþómun og hans heilögu orða, sem mörgum veraldar syni þykir lítl synd og allt amnad þarfara að vinna, þyfast sjálfir nógu vel uppræddir, svo að ei munir þeir læra mífid af einföldum prestum; herra, Guð! Ólíkir eru sjálfþyrtingar þessir heilög-
 um Davíð, hann var svo vel uppræddur af H. Anda, að hann hefir mörgum öðrum

hinneska spæti kénnt í psálmum sínum, þó segir hann, Ps. 27: eins hefi eg bedid af Drottni, þess kreffst eg af honum, ad eg sitji í húsi Drottins alla mína lífdaga til ad sjá fegurð Drottins og leita hennar í hans musteri; hvað sýnist yður, mundi David eðki gæta fundid Gud heima í húsi sínu eins vel og þér? jú miklu betur, því eg efast um, hvert þér finnid hann nockurstadar, sem svo tómlátir eruð, ad þér viljið ei ljá sætur yðar til ad ganga í hús, til ad leita hans þar, edur eyrun til ad heyra hans ord. Hvað fann þó David í Guds húsi annað, enn nockrar fórnferingar, í hverjum fyrirmynduð voru eptirkomandi gjæði, vid hverjar hann þó huggaði sig og var gladdur af voninni; en þér hverjum Kristur er með öllum sínum velgjörningum krossfestur afmáladur í hverri réttstíkkadri prédíkin, þér forsmáid þó líkhamann, þar sem David undi sér vid stuggann; hér af spretta adrir ávertir, lífir rötinni, sem er bænrættarleysid, því Guds hús er bæna hús: vantruin, því hvernig mega þeir trúa, nema þeim sé prédíkad, segir Pálus, Róm. 10: hjærleiksleysid, því þeir yfirgæfa safuadum á móti Postulans bodi, Hebr. 10, og samneyti Guds barna, sem hvað mest eblíft í Guds helgidómi; hér af fylgir hans þénara forsmán, þeir eru svoddan mönnum eins og ein gaman vísa, sem er sögur ad leika, svo sem Drottinn sagdi vid Ezechielem, þeir eru þeim nockurskonar eptirlíkinga edur orðskvida smidir; eins og hann, Ezech. 21; en hvað vill hér af fylgja, ó, þeir hin sávisu börnin? þad án efa, ad hver sem þá forsmáir, hann forsmáir Krist, en hver sem Krist forsmáir, hann forsmáir þann, er hann sendi, en þann ed Gud forsmáir, þann vill hann forsmá, 1 Sam. 2, og er þá eðki lengra ad leita ad glötuninni, sá finnur hana í eyllisum eldi, sem ei vilði leita ad Drottni í hans húsi. Hér um mætti margt tala, en eg læt þetta nægja ad svo stöddu, og vil koma til hins, er eg áður lofad hefi um ad tala.

Hvert ad vera eigi vort hid sérlegasta verk á Drottinsdögnum og öðrum helgum tímum, þad er auðvitad af stíkkun Sabbatsdagsins í Gl. Testamentinu, hvar sóltid átti saman ad koma til helgidómsins, til ad dyrka Gud með offrum og fórnferingum, svo sem áður er sagt, því jafnvel þótt dagurinn sé umbreyttur og fórnirnar afmáðar með þeirri einu fórn, sem hinn aðsti nýa Testamentisins Kénnimadur hefir innborid í þad allra helgasta í himninum ad útvegadri eyllisri endurlausn, þá er þó eðki hans vilji umbreyttur í því, ad láta þjóna sér af kristnum mönnum. Fyrir syndafórnirnar offrum vér því saklausá Guds lambi, sem frá upphafi veraldar slátrad er, vor upplyptingaroffur eru bænir og þackargjördir, þetta eru kálfar vara vorra, þad eru vorir, frumburdir, sem Drottni eru helgadir, þá eigum vér fram ad bera, ad sömnu alltid og allstadar, en þó sérdeilis í hans húsi á þeim dögum, sem þar til helgadir eru, þar til er hinn fyrsti dagur vífunnar bóðinn, sem áður er unigétid, sem og adrar hátidir, þær ed kristiligt yfirvald hefir sett og eiga ad haldast í jöfnu gylði, því hann, sem bauð ad helga hinn sjöunda daginn, hann hefir og bóðid ad hlýða yfirvaldinu, og á þad þó hvað mest ad framkoma í þeim hlutum, sem Guds dýrd áhræra og hans sérlegustu velgjörninga, hvar fyrir hinn fyrsti af kristnum keysurum hinn stóri Konstantinus, lét halda föstudaginn helgan í minning krossfestingar Drottins, og varði sá síður lengi nockud. Nú er þad þó eðki nóg, ad koma saman til kyrkjunnar, nema menn gjöri þar Guds eyrindi með allri alúð, annars er vor kyrkjugangur eðki nema

eintómis hræsni, og væri af illu skárra að koma þar aldrei (sem þó er stór synd í sjálfu sér, nær því má vel við koma), því hitt er að nálægjast Guð með ygrunum, en hjartad er þar langt frá; og hvað gagnar það til Guðs dýrðar og vorrar sálshjálp, að menn sitji í kyrkjunni, eins og Guð segir um tilheyrendur Ezechielis, 33 Kap: þeir koma til þín hópum saman, og sitja fyrir þér svo sem mitt fólk og heyra orð þín, en þeir gjöra þau ekki; það er teiðu til þessa, að eptirtekni þessir ekki mikil verid. Og ekki einasta er það nit skylda vor, að koma saman á helgum dögum til að losa Guð, heldur er það einu gleð-
 lligur hlutur; það er miskun Guðs, að hann þessir atlad þessa daga til sadningar sálum vorum, þar þessir hann tilreidd eitt mikid gæstabod í Syni sínum; þar við huggar David sig í sinni mestu sorg, er hann kvædur þanninn, Ps. 42: eg úthelli hjarta mínu í sjálfum mér, þar eg mun með þeim floknum burtganga eg með þeim fara til Guðs húss með gleðskap og þaðargjörð, með þeim hópunum, sem helgna heldur; eg fagna af því, segir hann enn aptur, Ps. 122, að til mín verður sagt: vér skulum ganga í hús Drottins; þetta sagdi hann, kóngurinn í Ísrael, og einum verkþræl á medal vor má varla núna til þessa, að sækja sófnarkyrkju sína stundum, edur og húsbóndi hans þessir svo láð hann í erfidi, að hann gétur það varla, hvað og er ein hróplig synd. Nú er ekki þar með búið, kristnir menn! að menn heyri Guðs orð í kyrkjunni, allan daginn á Gudi að gefa með réttu, ef það gjöra má stórnaðsýnja vegna; þegar menn eru frá kyrkjunni gengur, þá eiga menn ekki strár að hætta sínu gudræknisverki, edur lífa svo sem aldrei þessir komid þar og hura ekki frammar þar til; hvað á þá að gjöra? rétt er að seðja líthamann eptir þorsum, það er og ekki bannad, að halda skíkanligar máldrygjur á þessum dögum, þó svo, að menn gleðji sig með ótta og dýrki Drottinn meðhvírdingu, Ps. 2; þetta gétur og verid eitt af kjarleikans verkum, ef það er gjört ár óhófs og metnadar; svo sögðu þeir Nehemias og Hezras kénimadur og Levítarnir, er kénundu fólkum: etid hid seita og drekðid setan druck, og sendid þeim einn part, sem ekki hafa tilbúið, því dagur þessi er helgadur Drottinn vorum, Nehem. 8; þetta budu þeir ekki af eigin myndugleika, heldur eptir lögum Drottins, er ritad stendur í Deuterónómi bókar 16 Kap., hvar fyrir slíkt er leyfíligt, sérdeilis ef menn gleyma ekki náúnganum og hinum fátaka, því þeim býður Drottinn með svoddan hætti gott að gjöra, Lúk. 14: en þótt að Skaparinn hafi látid þetta eptir líthomun vorum, þá eiga menn ekki að láta sálina hlutlausá vera, heldur æfa hana í umþeinkingu Guðs orða, er menn heyrt hafa, og þess lestri, þeir sem á bætur koma, og mega fyrir öðrum lesa. Ekki þessum vér, kristnir menn! færri edur smærri velgjörninga Drottins að minnast á vorum dögum, ein Gyðingar; eins er ófs skyldt að minnast á verk skopunarinnar og þeim, og öllu meir á vora endurlausn af helvitis og syndarinnar þrældómi, enn þeim á lausnina af Egyptalands ánauð, að hverri fullendadri (eg meina vorri endurlausn) að Drottinn, sem dó fyrir syndir vorar, er upprísinn ófs til réttlætis; á vora endurskopun og helgun í skirninni, hvar fyrirmyndan að var gangur Ísraels söna yfir um hafid raunda úr Egyptalandi; því megum vér tileinka ófs það, sem Drottinn býður í sínu lögum: geym-
 id mína Sabbatsdaga, svo að þér vitid, að eg er Drottinn, sem að helga yður, Ezech. 20; á beyðingu holdssins, að vér ei gjörum það ófs lystir á hans degi, né gangum á

vorum vegum, Esa. 58. Um þetta eignum vér að hafa á þessum helgum tímum, það eignum vér að brýna fyrir börnum vorum og hjúum, efi síður enn Ísraels synir lögmalid, og skuli menn satt tala, þá er engin idja Gudi þekari á Sabbatsdögum, en að uppfærða úngdómum og hina fæfróðu í þeirra kristindómi, því til þess má eg segja, að kristinna manna Sabbat sé gjört færlagiz; gjæti þeir þess, ed af Gudi settir eru til slíkrar idrar, bæði kænnumum, foreldrar og húsbandur, og hugleidi, hvað stórum reikningi þeir eigi að svara fyrir þenna dag, að vörum frátæknum. Nú fyrir því, að svo er varid spillta edli voru, að fæstir af oss, já, svo fæir sem engvir af þeim, sem lifa á þessari kólbu og síburstu öld, þeir gæta allan dag til enda Gudi þjónad í hjarta sínu, án þess að huga þeirra hvarfi frá, þá meina eg að leyfligt sé, að hressa hjarta sitt með síðsamri og hæversfri skémtan á þessum dögum. Drottinn og hans lærissveinar gengu út um kornatur á Sabbatsdegi, Matth. 12; því veit eg, að hann þannar efi að gjöra sér eitthvað til daguristyttingar, hvert heldur það er með litilli vinnu edur meinslausum leif, nær það efi stædur af gjálfi, af lauslæti, af hrekkvifi, edur vörum hlutum, sem Guds háleita nafn verður lastað með, svo og eru nauðsynnir engin lög sett. Hvers yðar afni edur naut, senn fellur í þitt á Sabbatsdegi, er það efi jafnskjótt uppdragid? segir Frelsfarinn hér í gudspjallinu; því veit eg, að efi á svo lögmalid að skilja, að öll vinna hafi Síndum þóttid verid á Sabbatsdegi, hvernig sem ástæðist, það kénir Kristur sjálfur með þeim ordum, er strar voru lesin, og aptur með því, að hann segir, að kænnumennirnir í musterinu vanhægi Sabbatid, hann meinar eptir Þharisæanna útlekkingu; eins mikil vinna var að slátra fórnunum fyrir altarinn, svo sem í heima húsnum, en fyrir því, að þessir Þharisæi kynna að hafa sagt, að slíkt hægðist af musterinu, þá leyfði hann lærissveinumum arina að þloka fyrir utan musterid á aftrinnum, og sagði: hér er sá, sem meiri er en musterid, Matth. 12, hvað ed satt var, því hann var mustersins Herra, svo vel sem Sabbatsdagsins, Luc. 6; það var og af guddómlegri speki talad, er hann taladi undir eins: Sabbatid er gjört fyrir mannum, en madurinn efi fyrir Sabbatid, Marc. 2; þetta er satt, svo sem öll hans ord, því madurinn var skapadur áður en Sabbatid var sett; hvar fyrir skildi þú þú æðsta sképa Guds, sem er undir sjóllumi, vera svo mjög bundin við kyrkjulogin, sem efi áttu að vara lengur en til Kristum, að ei mætti bregða út af lögvitringanna útlekkingu? Guds lögmal útleggur og sjálfst sig í þessari grein, þviad í Levitici bókar 23 Kap. stendur optlaga: þú skalt ekkert þræðoms verk vinna; það er itrefad aptur í Núm. 28. og 29 Kapitulum; hvíllt það sé, kénir bæði Esaias og Jeremias, að ei skuli bera byrðir inn um Jerúsalems port á Sabbatsdögum, og má þar af ráða, hvað í þessu hafi mefi þannad verid. Nú er þó frelsi vort kristinna manna meira, því vér erum efi að öllu leift bundnir við Gyðingaanna Sabbat, nokkud hefi eg áður þar um sagt, nokkud vil eg hér eptir segja. Það er nú öllum kunnugt, að kyrkjulög Mósis eru fyrir dauda Drottins afmád, en það er áður sýnt, að forþod alls erfisid á Sabbatsdegi heyrir til kyrkjulogunum; satt er það, að Gud skýpar, að þetta lögmal um Sabbatsdaginn skuli vera þeim eitt æfniligt lögmal í þeirra kynslóðum, en þær rugludust ei langt eptir himnaser Drottins, og nú veit enginn af þeim af hærri ætt hann er, því er það bert, að þetta lögmal hefir ei að

öllu leiti verid gæfid nema Gyðingum; umskurnin kallast og eitt æfíngligt fáttmál, þó er hún ástefin með skírn kristinna manna, því þer þess að gjæta, að ritningin kallar það æfíngligt á stundum, sem lengi á að vera. En hvernig sem þessu er varid, þá vil eg aðspyrja: hvar fyrir mun Páulus straffa þá í Galatía segjandi, Gal. 4: þér taktid vara á dögum og mánuðum og tímum og árum? hvar fyrir mun hann aptur segja við þá í Kólóssis, 2 Kap: enginn skal dæma yður í mat edur dryck, edur um hátíðardags halð, edur nýmánada helgar, edur hvíldardags, sem að er fluggi þess eptirkomanda, en Chrísti er lífhaminn; hvað er þetta annað, eint að Sabbatsins lögmaðl-er að nokru leiti linad, og ecki svo strengiliga bodid kristnum mönnum, svo sem það var Júdum; eg vil og það til leggja, að það kallast tekin í Eróði bókar 31 Kap., hvað mundi það þá teikna? það ævarandi Sabbat, sem Drottinn byrjandi með sínu upprífu hér í náðinni, en mun fullkomna í upprífu allra manna, hvar eptir að útvaldir munu eckert annað verk vinna, eint að losa Gud; fyrst menn nú hafa sjálfan hlutinn allareidu að nokru leiti, því trúin er vera þeirra hluta, sem menn vænta eptir, Heb. 11, og að vísu hver einn fullkomliga, sá ed í Drottni deyr, því skylbu menn þá svo mjög halda uppá teiknid? þegar eg lífhamann þessi, hvað gildir mig þá um fluggann? Svo er nú kristnum mönnum leyfíngligt að vinna á sunnudögum allt hvað stór naudsýn við liggur, þó svo, að menn heyri áður Guds ord, ef heyra má, svo sem er að bjarga atvinnu sínu frá skéndum, ef þær víðliggja, að gjöra naudsýnglugar reísir, að hjálpa því, sem að landi þer, ef annars er hætt við að missist, að róa til sískjar í halleris tíð, þó svo, að ei sé fátækum gleymt, eptir því sem legin bjóða, og annað þessu líkt; þetta er leyfíngligt að vinna, og jafnvel þótt ecki þeri bráð lífsins naudsýn til, þá er þó ecki svoddan bannad. Ecki liggur mannsins líf við að draga nautid upp úr dýfinu á Sabbatsdegi, og þó má sjá, að Gyðingar hafa það leyfíngligt halðid; ecki hefðu lærisveinar Drottins af húngri dáid, þótt ecki hefðu þeir plöckad axin á hvíldar beginum, og tók hann þá samt í forsvor móti illskíttu Pharisæanna, hann gat og sadt þá með öðru móti, hefði þetta ecki leyfíngligt verid, því ecki var hann kominn til að uppleysa lögmaðlid, Matth. 5. Nú er þetta og annað kristnum mönnum losað með sögðum hætti, en þess á enginn að dirfast að naudsýngjalaufi, edur að brúka freski Guds barna til ágirni, edur gjöra það af vantraufi við Gud, edur forsmán við hans helga daga. En hvað hér um er frammar að tala, þá er Gudi enginn hlutur þeckari að gjöra á Sabbatsdögum, nærst sínu þjónustu, heldur enn þjærleikans verk; hér stendur í gúðspjallinu, að hann hafi tekid á þessum vatnsjúka manni, læknad hann og látid hann í burtu fara; og hverfu að hann hafi Pharisæana sannfært hér um, er augljóst ecki einasta af hans tali í þetta sinn, heldur og af andsvari hans við samfunduhöfðingjann, er vandketti um það, að hann læknadi hina veiku konu á Sabbatsdegi, Lúc. 13: þú hrásmari! sagdi hann, leysir ecki hver yðar sitt naut og afna af stalli á Sabbatsdegi og leidir til vatns, byrjandi þá ecki þessari, sem er Abrahams dóttir, hverja Andskotinn þess bundid; sjá! í átján ár, að leysast af þessu bandi á Sabbatsdegi? ecki erum vér megnugir um að gjöra kraptaverkin, samt eiga þeir, ed læknis. kunnstina vita, að gjæta þessa, og allir að gjöra víðlík þjærleikans verk hvað mest á þessum degi, eptir því, sem hver þessir orsök og efni til. Eg veit þar er engin sú prédíkt, að eg

fái ekki að heyrja þar talad um syndir mínar, um gjæfku Guds og hans velgjörninga, um ávortu trúariunnar og betrun lifnadarins, og þótt aldrei sé prédikunin svo einfaldlig, þá veit eg, að eg er ekki svo lærdur sem Lútherus, er sagdist aldrei hafa heyrt þá prédikun, að hann ekki hefði eitthvað af henni lært, og mun hann þó hafa heyrt þær misjafnar á þeim dögum; sé eg nú Guds barn, þá vil eg sjúna það í verkum, sem eg numdi af orðinu, annars er það fallid utan hjá veginum í grýtta jörð, edur meðal þirna. Alltid eigum vér kjerleikans minnugir að vera, en þó helst á þessum dögum; Gud gjæfi, að kristnir menn nú vildu gjöra sér það að skyldu-logmáli, sem Páulus réð þeim í Korinthó um tillagid til heilagra: hinn fyrsta dag vikunnar, sagdi hann, það er á sunnudaginn, þá leggi hver einn hjá sjálfum sér, safnandi í sjóð, það sem honum hefir heppnast; fátaka þesum vér jafnan hjá ofs, en þó þesum vér sérilagi orsök til að gjöra þeim gott á þessum dögum, því þeir koma ásamt ofs fram fyrir Gud í helgidóminum, þar fáum vér best að heyrja naudsýnjar þeirra, þar getum vér ráðid bót á þeim, vér, sem Gud hefir gefid andlegd heimis þessa, þar kunnum vér að gjöra ofs vini af hinum rángláta mannum, þá er meðtaka ofs í eyllifir tjaldbúdir. Eyo og eigum vér að vitja sjúkra, húsa eigna og fodburlausra á þessum dögum, því það kallar Pétur gudræknis verk, hugga þá, ráðleggja þeim og ekki koma tómbhendtir, ef vér megum afleggja, en þeir eru naudstaddir, annars gengur það nærri því, að segja: farid í friði, vermid yður og mettið, en gefa þeim þó ekki hvað lífhamanum gagnar, Jac. 2. Eyo gjætid nú þessa, kristnir menn! og gjærid ei hégóma úr Drottins-dögum, hans orði, edur hans húsi, því hann lætur ekki að sér hæða, og hvern sem hann forsjáir, þann vill hann forsjá. En þú góði Gud og Konungur dýrðarinnar! verfa þú það með ofs, það vér svo ræfjum þína Sabbatsdaga, þitt orð, þína þjónustu og allar þinar helgar tídir, að vér megum með þér óendanligt Sabbat halda fra einni eyllifd til annarar með öllum heilögum; þenkþeyr það, náðugi Faðir! fyrir Jesúm Christum, amen!

II Michaëlis Messu.

Gudspjallid, Matth. 12 Kap.

S þann tíma, gengu lærifveinarnir til Jesú og sögdu: hvör er mestur í himnaríki? Jesús kalladi eitt barn til sín, og setti það midt í millum þeirra og sagdi: sannlega segi eg yður: nema þér umsmúist og gjörist svo sem smábörn, munud þér ekki innganga í Guds ríki. Hvör sjálfur sig læclar, svo sem ungmenni þetta, sá er mestur í ríki himnanna; og hvör sem meðtekur eitt þvilikt ungmenni í mínu nafni, sá meðtekur mig; en hvör hann hneirlar einn af þessum smælingjum, sem á mig trúa, þarfara væri honum að mylnusteinn heingdist um hans háls og væri í sjáfarðjúp soctur. Þei sé heiminum fyrir hneirlanir! þar hljóta þó að koma hneirlanir, en vei þeim manni, fyrir hvörn að hneirlanin kemur!

En ef þín hönd edur þinn sótur hneixlar þig, smíð hann af og snara hönnum frá þér, betra er þér, inn ad ganga til líffins haltur og handar vani; enn það þú hafir tvær hendur og tvo fætur, og verdir í eyllifan eld kastadur; og ef auga þitt hneixlar þig, þá slít það út og snara því frá þér, betra er þér eineygdum inn ad ganga til líffins, enn það þú hafir tvö augu og verdir í helvítiskan eld kastadur. Sjáid til, ad þér forsmáid ekki einn af þessum smælingjum, þvíad eg segi yður, ad þeirra englar á himnum sjá jafnan míns Föðurs auglit, sem er á himnum.

Exordium.

Þessi veggiga hát d, er vér í dag höldum, er tilskinkud hinum stóra höfubengli, Michael, hvers nafn merkir jafu Gudi, eda, hver er svo sem Gud, ekki þess vegna, ad hann sé Gudi jafn edur nokkur annur sképa, heldur hins, ad hin annur Guddómstas persóna, Guds eingetinn Sonur, hann þer þetta nafn sumsladar, í ritningunni, og meðal annars hjá Danielem í 10 og 12 kapítulum; ekki heldur er þessi dagur helgadu-ur Guds engli í þeirri veru, ad menn skuli dýrka hann þar med, því Drottinn Gud þinn skaltú tilbíða og hönnum einum þjóna, segir ritningin, Matth. 4; það bannar Pálus, er hann tekur ofs vara fyrir, ad vér ei skulum láta villa ofs med dórfun englanna, Gál. 2, og ekki vildi engillinn, sem birtist Jóhanni, taka á móti þvískri lotningu, þegar Postullinn féll hönnum til fóra ad tilbíða hann, er hann sagði, Apóc. 19: sjá til, ad ei gjörir þú þetta, eg er þinn samþjón; heldur er þessi hátíðis dagur þar til gjördur, ad þaðka Gudi fyrir vernd h. engla, hverjum hann umbodid hefir, ad þeir beri ofs á höndum sér, svo ad ei skitum vér sét vorn vid steini, Matth. 4. Í ritningunni höfum vér mery dæmi uppá va atekt h. engla; Gud, Drottinn himinsins, mun senda sinn engil fyrir þér, sagði Abraham vid Eleasar þjón sinn, Gén. 24, er hann reisli í Mesópótamiam til ad bíða syni hans konu til handa; Jacob segir, ad engillinn hafi frelsad sig frá ölu illu, Gén. 48; Pétur segir: Drottinn sendi engil sinn, hver ed frelsadi Aug, Act. 12. Er þótt ad ei sjáum vér englanna sjónir nú á þessum dögum, þar hinn stóri Michael, hinn stóri engill þess mikla ráds, hefir báid svo um vor saluhjálpar efni og soo ljófliga opinberad ofs síns Föðurs vilja, ad vér þurfum ekki englana af himni til ad kenna ofs hvað til vors frídar heyrir, þá samt skulum vér vita, ad þeir blesudu andar eru ofs nálægir til ad afflyra skadræði og drásum sjandmanna vorra, og það vottar Pálus, er hann segir eptir David, ad þeir séu allir þjónustufamir andar, útsendir þeim til þjónkunar, er saluhjálparna erfa skulu, Hebr. 1; nu viljum vér allir í þeirra tolu vera, þarfyrir eigum vér ad leggja allan huga á, ad vér stiggjum þá ekki frá ofs med hneixlantigum og ógudligum lífnadi, hvar um ad þetta h. evangéljum gésur ofs orsök ad ræða, út af þeim ordum, er Drottinn talar um hneixlid, hvert ad er tvöfalt, 1) það menn gésa öðrum af sér; 2) nær menn hneixla sjálfa sig; um hværtveggja vil eg med þám ordum tala; en þú góði Gud! þyrf oss hér til med náð þíns Anda, í Jesú nafni, amen!

U t l e g g i n g i n.

Sver sem hneixlar einn af þessum smáu, segir Frelsarinn; það ord, er í tertanum stendur, er dregid af öðru orði, sem merkid ad haltra, og það þess vegna, ad fá sem hneixladur verður, hann er ekki heilfættur, hann haltrar á Guds vegi og gengur ekki rétt fyrir Drottini; þetta á vel saman við vora tungu, því hneixli drögum vér af því orði, ad hniga edur

hneigja, því sá, sem hneirli af sér gefur, hann kemur öðrum til að hníga edur rafa, og hneigir hann til vandra verka; þetta ord merkir á grísku tungu það tré, sem snorunni heldur, á hvert þegar dýrd rennur, fellir það hana yfir sig og verður veidimanninum að bráð; svo brúkar og Djöfullinn sína eyrindsreka í heiminum til að veida einfalðar sálir, þeir halda snorum hans yfir höfði þeim; svo kallar Pálus hans véla brogd, er hann segir, að þeir sem rifir vilja verða, falli í Djöfulsins snorur; þar fyrir segir og Drottinn, fyrir munn Hóseæ, um hina ótrúa kénimenn í Júda; þér erud snara í Mitzpa og úthandi net á Tabor, Hóf. 5, dragandi dæmi af þeim veidiskap, er brúkadist á þessum fjöllum. Nú er þessi hin fyrri grein af hneirlinu með tvennu móti: annaðhvort verður það með ordum edur verkum; með ordum skéður hneirlid, þegar þeir, sem eiga öðrum að undirvísa, þeir kenna villur og rángan lærdóm, þann eðki er á Guds ordi byggdur og leidir til glöunar; fyrir þessari drepsoðt hefir Guds södurlig mildi þirmt landi voru, síðan hið klára ljós evangellit skein í hans kyrkju meðal vor, lofad sé hans dýrðarfulla nafn um aldir alda! þetta verður og, nær þeir, sem í Guds stad eru settir, prédika það, sem er hegómi, eðki sundurkljúfa ord samleikisins svo sem byrjar, eðki gefa Guds hjúum í réttan tíma það þeim tilheyfir, og tala það fyrir fólkinu, sem ei er til sáðningar sálu þeirra, svo hún er litlu edur engu nær, eðki segja hinum ógudliga til synda sinna, eðki leiddetta þann, sem fer villur vega, eðki undirvísa hinum sáfróða, eðki hugga þann sörgbitna og ángráða, já, þegar menn í Guds nafni og undir hans persónu reka sitt eigið eyrindi til síns ábata og að leita sjálfum sér virðingar, en láta Guds dýrd fara, og eru ei mjög hugsumarsamir þar um, hvað henni við líður, þessa kallar Pálus ótrúa erfíðara og Esaias mállausa hunda, sem ei kunni að gelta, en þó sterka hunda til að eta; hvar fyrir? því þeir segja þeim strid á hendur, sem eðki leggja í minn þeirra, en boda frid, nær þeir tyggja með tónumum, Mich. 3; þeir eru hverfulir, ósannögulir og ljúga, segjandi: eg skal drjúpa, það er, kenna þér fyrir vind og fyrir áfengan dryg, svo sem Drottinn að ordi kénst hjá Mich. am 2 Kap., og eg veit eðki hverju þeir betri eru þeim fólstu spámönnum, er Drottinn talar um í gudspjallinu, er koma í saudaklæðum, en innra eru þeir glepsandi vargar, því einu má gilda með hverju móti menn draga Andskotans plóg til að spilla Guds akri, og er þetta eitt skelfiligt og bannvænt hneirli. Nærst þessum tel eg þá, sem bæði sjálfa sig og aðra venja á skammarligar ordræður og fibsligt hjal, sem eru blót, munneydar, dærlig skémtan, hróp og nid, ljótir kvæðingar og þó allra helst illar umræður og hneirlanligar um náúngann, sérdeilis danda menn edur fjarlaga, af hverju að þráfalbliga framkémur agg, reidi, þræta, mörð, manndráp, og allra handa fjarðskapur og dauðligt hatur; þetta falla sumir óhlutvandar menn litlar syndir, ansheldur að þeir varist, að láta jafnvel sín eigin börn og aðra sáfróða þetta til sín heyra, en Pálus segir ós, að illt samtal spilli göðum síðum, 1 Cor. 15, og framár segir hann, að þvílíkt eðki kristnum hæfi; Eph. 5; en hvað er það? eðkert annað, enn að sá sé eðki kristinn að Postulans dómi, sem að temur sér þvílíkt edur um hönd hefir, en ef hann eðki kristinn er, þá er hann eðki Guds barn, og hefir forbrotið hans náð og tapað velferd sálar sinnar, nema hann ydrift af hjarta, en forþenad eðki einasta, að mylnusteinn heingdist um háls honum og yrði í sjáfarðjúp söktur,

svo sem hér stendur í gudsþjallimi, heldur og, að hennum yrði í eyllifan eld kastad; og af þessu er nit auðsært, hvað stélfilig háðung þad sé fyrir Gudi og öllum heidvirdum mönnum, að hafa þenna ósóma fyrir smábörnunum, edur öðrum einföldum, og draga þá með þoddan hætti frá Gudi undir Satans vald, hverntveggjum bæði þeim sem hneirlar og hinum sem hneirladur er, til eyllifrar glötunar. Þeir eru ecki jafnlausir af þessu, er hrófa vöndum verkum og þeim er þau í frammi hafa, forþvara þá og tala þeim alla hluti til umbótar, því hér af leidist hinn einfaldi og barnid til að gjöra hid sama og elsta þad, sem þad lofad heyrir af öðrum sér eldri og vifari; þad er satt, að mannum skal elsta, en verkin hata, og færa alla hluti á betra veg, en því skal eg lofa þann, sem hatar Gud og góða sidu? jafnvel þó margur kalli þad hæversku og spaklyndi, að gjöra þannum; eg voga að segja, að þad er engin meiri drepstött í einni bygd edur landi, en þeir menn, sem ógudliga lifa og einkis svifast hvað þeir gjöra, en eru þó heidraddir í ordum, og hvað þeir tala edur gjöra, þad er tekid svo sem af hinnum ofan komid, og jafnvel kækir þeirra eru dygdur kalladir; þessir eru eitt átumein alls heidurligs athæfis og góðrar stíðunar, suara hins vonda heims, tálfluglar Djofulsins, og svo eg þad í einu ordi segi; þeir eru meistarar til að forþjarfa, svo sem Drottinn talar um Bahslon hjá Ezechielem, því kalla eg þá litlu betri, sem ala ósóma þeirra í fánstu hrósti; þó vil eg hér hafa fráskilid þann heidur, er menn eiga valdstjórninni að veita, ecki einasta góðum og frómum, heldur og hreðvifum, segir Pétur, og skrifad er: höfðingja þins lyðs skaltu ecki bóls biðja, segir Pálus; en hitt annad, er eg fyrir stömmu umtaladi, þad orsakar stórt hneirli, því þad er noðarskonar rángðami og réttlætur hinn ránglata, edur að minnsta kosti leggur vonda og góða að jofnu. Nú er allt þetta illt, sem allareidu er upptalid, en kunstin stigur enn þá hæra upp í Djofulsins háskóla. Þar eru þeir, sem að hafa vald yfir öðrum, svo sem eru foreldrar yfir börnum sínum, húsbændur yfir sínum þénurum, stórherrar og magtarmenn yfir þeirra undirsátum, nær þessir bjóða eitthvad þad, sem ógudligt er, svo að hinir voga ei annad enn hlýða, þad er eitt fullkomid ofríki og yfirgangur Satans í sínu ríki; svo bauð Nebucadnezar sínum undirsátum að dýrka sitt gullbilæti, Dan. 3; svo skipadi Jeseabel að útvega falsvitni á móti Naboth; svo bauð Heródias dóttur sinni að biðja um Jóhannis höfund; svo kom Jeróbóam Ísrael til að syndga, er hann bauð að dýrka þau skárgodin í Dan og Bethel, og þó að í öllu öðru sé ólíku saman að jafna, þá var sjálfur David hinum líkur í því, er hann lét slá Uriam í hel með sverdi Ammons barna. Þessa eptirmynd höfum vér á landshöfðingjum þeim, er bjóða öðrum þá hluti, sem Gud hefir andstygð á, meinsæri, ófældi, gripdeildir, og í hvern helst máta, sem þeir locka þá edur hræða til að vinna Djoflinum, en móþægja Gudi; á húsbændum, er þeir gjöra slíkt hid sama, að því leiti, sem í þeirra valdi stendur, til dæmis: nær þeir bjóða þeim edur tala þá til að gjöra öðrum órétt sér til ábata, að forsóma Guds vrb og helgar tídir fyrir sin eyrindi, að hefna á einhverjum, er þeir þýfast eiga heiptir að gjalda, edur að þeir brúka þá á einhveru hátt til að framkvæma sínar girindir; þetta er eitt skafsamtligt hneirli; og hid sama er að segja um foreldrana, edur aðra þá, sem yfir börnin eru settir, edur

umgángaft með þeim, og er þeim þó miklu meiri vandi á hendi, enn öllum öðrum, fyrst þess vegna, að foreldrarir eiga hina mestu rétt á börnunum að háfa, og er það mála jafnaft, að þeir eru færstir, sem vilja þeim illt gjöra í líkhamligum hlutum, og sumir eru allt óþlífnir í þvilíku, sumir steypa sjálfum sér til helvítis fyrir þeirra skuld, er þeir safna þeim rángfengnum audi og kenna þeim að gjöra hid sama; en trúid mér, að betra er að gjöra barn sitt arflaust að saklausu, betra er að slá það og lemja til óbóta, betra er að myrða það, enn að hneirla með því, að vísa því á nokurt forræði, hvar af því kynni að orsakaft einhver sálar vödi, því allur líkhamligur skáði er hégómi að reikna hjá meinum sálarimmar; hin önnur orsök þess, að ós er vandast við börnin, er sú, að þau eru hvað næmst á hid vonda, og hvað þau ung myndu, það verður þeim torveldara að láta nær þau dragast á legg, og því tekur Tréskarinn þau til dæmis hér í gudspjallinu; hann virðti þau blesaður svo mikils, að hann sagði: leysid börnunum til mín að koma, hann setur þau til eptirdæmis þeim sem um vilja ganga í Guds ríki, hann tók þau uppá sinn armlegg, hann blesaði þau; hann segir hér í gudspjallinu, að þeirra englar sjái jafnan síns Föðurs andlit, sem á himnum er; meinið þér ekki, að hann taki það sárt, þegar þau eru hneirlub, er hann svo mjög virðir og elskar, þegar þau eru dregin frá himnaríki, sem eiga þess víssa von á meðan þau þannum eru? munu ei Guds heilagir englar klaga þá fárlega, þegar þeirra hjörd, er þeir eru settir til að vaktu, þegar þú er svo illa útseittu af þeim, er síst skyldi, edur öðrum óhlutvöndum, er vilja sem flesta jafnsvarta sér? Þviad ef þar er gleði í himninum yfir einum syndara, sem yðran gjörir, því skyldi þá ei Guds heilogum euglum líka það stórrílla, nær svo er höndlad með þeirra fösturborn? Því kann hver einum nærri að géta, sem nokra rétt hefir á því barni, sem honum er ástjólgid. Og þó nú Tréskarinn tali sérilagi um börnin í gudspjallinu, þá vitid að allir aðrir eru þar inni faldir; géfid engum neina hneirlan, segir Páulus; en sérdeilis eru það þeir, sem eru hans, einkum volaðir, einfaldir og þeir, sem vera hans kross, því hann gésur þeim sömu meiniugar nafn hjá Matth. 25, þar hann kallar þá hina minnstu, já, sína minnstu bræður í sama kapitula; því skulum vér nú vita, að þum annar máti til hneirla með ordum er sá, að ráða einhverjum til nokurrar syndar, þegar hann er sorgfullur og mótlættur. Jobs kona segir við hann í hans stóru mannaunum: hólvaðu Gudi og far að deyja; henni eru allir þeir líkir, er ráða harmþrúngnum manneskjum til að leita óleyfiligra meðala, hinum sjúka til að leita sjúklyngis manna, edur brúka aðra hjátrú og afgudadyrkun, hinum fátaka til að stela, edur vinna sér um fé með prettum og rángsleitni, þeim sem órettinn líður að hefna sjálfur síu, en forsmá login og stela hefndinni frá Gudi; hafi nokkur eitt ódæða verk í sinni, eins og Absalon, þá vantar ekki einn Adítóþhel til að ráða honum að freintja fríðlur föður síns, 2 Sam. 16, og nær Ammon litur girndarangum til sinnar eigin systur, þá verður jafnvel hans bræðringur, Zonabab, til þess, að gésa honum ráð til að fremja sínu ógudligann vilja, 2 Sam. 13. Eg vil ei tala um þá, sem fleka aðra einfalða til að gjöra sér selskap í því, að selsetta aðra, til að útsjúga hús reyna og föðurlausra, til að draga undir sig annars göts með yfirvarpi laga og réttinda; enginn hefir þá betur útmálad enn Salómón, er hann segir, Dröfsv. 1: son minn! nær syndugir

menn vilja lofa þig, þá kom eðfi; þegar þeir segja: gætt með oss, vér viljum umsitja blóð, vér viljum umsitja hinn saklausá; og stemmu þar eptir segir hann oss, hvada tálbita þeir brúki til svoddan veida: vér skulum finna allra handa kostnug andesti, vér skulum fylla vor, hús með herfang, vér skulum allir hafa einu sjóð; ó, já, þér Satans englar! verda má þér hafid allir einu sjóð i yðar fódars ríki, sem er höfðingi þessa heims, en svo munud þér og einu sjóð hafa með honum i hinu vellanda dísfi, þegar Guds vesalungar ljóma i ríki síns Födur eins og stjornur himins, þér munud segja eins og Israel fördum, nær þér sagnid yðar rángfengnum audi: þessi eru þau laun, er minir elskugar hafa gésid mér, Góf. 2; en nær þér uppvaknid i helviti og kvolumini með öllum þeim, er þér leidd hafid til glotmarinnar með yðar falskri áeggjan, munud þér þá segja: þessi eru min laun, er minir elskugar, holdid, heimurinn og Djöfullinn hafa gésid mér? svo er nú þetta hin skadligasta og hneirlanligasta talsnara, og það þess heldur, ad slíkt er haldid framfýni og flýnjemi af börnum veraldarinnar. Menn hneirla og sinu náúnga, nær menn brúla honum um einhveru hlut, jafnvel þann, sem eðfi er i hans valdi: um fátækt sína, um fávíttu, um líthamans skapnad, herma eptir honum og spotta hann; allir þeir, ed svo gjöra, þeir eðfi einasta hæða ad Skaparanum, heldur koma hinum til ad syndga, i því hann reidist slíku og leitast vid ad hefna sín, og fái hann ei hefudinni framkomid, þá hatar hann þann, sem hann líður slíkann órétt af, en hatrid er ein synd, sem þannar mannum inn i himnaríki. Eg vil enn frammar segja: hver sem brúlar einum um þetta synd, hann gefur stórt hneirla af sér, því nátturan er svo illgjörn, ad samundunum verda menn reidastir, en vér eigum eðfi ad gefa náúnganum orsök til neinnar syndar, amars gjöra menn sig hluttakandi i annarligum syndum, og hver vill upptelja allt það, sem tungan hneirlar með, nær hún er upptendrud af helviti, segir Jakob. Eins vil eg geta, áður enn eg skilft vid þetta mál, sem er það Satans ævi, er margur gáringur brúkar, ad spotta Guds þjónustu og hlæja ad þeim, er hana íða; þetta er rétt ad gabba Gud og hæða ad Christó i sínum píslum, því svo sem ad hinir ógudligu kénimanna höfðingjar með þeirra hádugligri meðferd leiddu það fólkid, sem skommu áður hafdi sín flæði breidd á vegum og kallad: hósianna sýni Davids! þeir leiddu það, segi eg, til ad hrópa litlu síðar: tak þurt þenna og gef oss Barrabam lausan; svo fyrirverdur sig margur einfaldur og ístóðulitill, þegar þeir sjá, ad kristiligt líferni ablar þeim haturis hjá monnum; og þetta er verra enn allt annad, sem áður er upptalid, því nær hneirlid hefir þrist einhverjum til ad burtkasta Guds ótta og láta meir ad mannanna dómi enn Guds, þá fylgja þar allar skammir á eptir; og þanninn verður nú hneirlid með ordunum; en með verkunum skédur það eðfi minna; vei heiminum fyrir hneirlanir! segir Drottinn; þetta vei talar hann af meðamkann, álíka og þegar hann grét yfir Jerúsalem; -hvar fyrir? því hann sá, ad þar yrði ad koma hneirlanir, eðfi af Guds tilskilli, hverjum eðfi líkar ógudligt athæfi, heldur af heiminum, sem ad liggur i hinu vonða, og hefir hans albísa speki ad vísu einnig litid til ílftu þessara tíma, sem er svo mífíll, ad i villu kynni ad leiddast, ef sté mætti, jafnvel útvaldir. Nú kénur hneirlid af verkunum, þegar menn drýggja opinberar skammir og lesti, sem eru þvert á móti Guds bödi og logunum, svo sem okur, ránglæti, ágirni, óhóf,

öfmetngdur, og það svo blygðunarlaust, að menn eðfi einasta fremja það sjálfir, heldur samþíma þeim, eð það gjöra. Þetta eitir skadar með tvennu móti: fyrst, að það leidir bæði aðra eins vonda, svo og þá, sem af náttúrunni eru þó eðfi illgjarnir, til að gjöra það illt er; sá sem umgengst með hinum halta, hann lærir að haltra, sá sem gefur eina ljóta forskrift, hann veldur því, að annað eins ljótt verður eptirskrifad, og menn hafa allt öf morg dæmi til þess, að almenningur lockast til að gjöra þær syndir, sem færstir muntu gjöra, nema þeir sæi aðra gjöra það fyrir sér, og að það væri síðvanti og tíðska manna á meðal; en á annann veg hneirlast og þeir, sem frómir eru og ráðvandar, að þeir verða óþolinuðir yfir slíku, eins og Elías yfir Achabs húsi og Páll yfir ránglæti Anania hófudprests, svo hann rasadi með tungu sínni, já, þar kvíunar í þeim neðurskonar leidi og óþíckanligt vandlæti, svo þeir taka það til ráðs, sem Guði er stýgd í, eins og Jónam hendti, er hann slúdi undan Guðs bði; og enn nú munu þeir finnast, er leita svoddan óyndis úrræða, nær þeir sjá, að allt gengur andhælis, annaðhvort að þeir slást í selskap með þeim, er þannum breita, eður að þeir yfirgefa sjálfa sig og skylbu síns embættis. A öllum er þetta hneirli skafsamligt, en þó hvar mest á þeim, sem eru máls metandi og bodnir yfir aðra. Kennimennirnir hneirli, nær þeir gjöra allt annað enn þeir þrédíka, svo að þegar almúginn ber kénninguna saman við línuadinn, þá verður þjónustugjordin lostub, og þeir fallast miklu heldur á það, er þeir sjá fyrir augunum, sem er ein þegjandi þrédíkur, heldur enn það þeir heyrðu með eyrunum, því bæði gleymist það fljótt, og þykir engin alvara, nær því er hvar sít eptirfylgt af þeim, sem það helzt áttu að gjöra, því eðfi eru allir, þeir eð gjort geta það, sem Trélsarinn býðir, að hlyða því er þeir tala, sem sitja á Mósis stóli, en breita þó eðfi eptir gjörningum þeirra; en hvar verður þá? það sama sem Trélsarinn segir, er hann kalladi lærifveinana salt jarðar, en ef saltid skémmist, í hverju verður þá saltad? Matth. 5; og ef Guðs þénarar lífa illa, hvar er von á því, að tilheyrendurnir gjöri það betur? Þið veraldliga vald hneirliar stórliga, nær þeir dæma rángliga, taka fé til dóma, umhverfa góðum lögum og gjöra réttinn að malurt, svo sem Spámadurinn að orði kénist, taka ránga eyða vísvitandi, tradka málum og draga þau til að þreysta þann, sem rángindin líður; af öllu þessu framkémur eitt skélfíligt hneirli, því það elur ósóma upp í skálfinum og venur hann af að hræðast lögin, en tekur allan dug frá hinum fróma, svo hann verður hinum að bráð, eður og, að hann tekur það bráð, að ræna réttinn sínum rétti og hefna sjálfur vanvirðu sinnar; og framvegis skéður þetta hneirli, nær þeir, sem völdin hafa, brjóta sjálfir lögin hvar mest, eru lauslátir, vradvandir, ágjarnir, svíka daglaumarann, fleka eigur sínar út af hinum einfalda, eru varáttusamir, öfbeldnir og fremja allra handa skammir og óþæfu, er þeir straffa á öðrum, svo sem væri eðfi lögmálid gjort nema fyrir almugann. Foreldrar og húsbændur hneirli börnin og hjúin eðfi einasta, nær þeir leggja einhverja synd í vana sínn, heldur og fremja eðfert gott, eru tómlátir í að heyra Guðs ord, yfirvaldinnu óhlyðugur, látir, hirdulausir, reidigjarnir og lífa í þvillikum syndum, því þá meina hinir, að ei fé sér vandara; og það heitir rétt að hneirli Krísts hina smáu, svo sem hér stendur í tertanum. Þinir ríku hneirli hina fátæku, nær þeir lífa í allskonar óþófi, en hinir svelta; fátækir hina ríku, nær þeir fara illa með

slunsumna og eru óþaklátir, gefa svo hinum orðet til, að halda því inni, sem annars ætti áti að láta; og þar veröldin er nú full af þessu, þá er ei undur, þó Þrelsfarinn segi: vei sé heiminn fyrir hneirlaur! Framvegis ris þar á stundum hneirli af þeim hlutum, sem hverki eru goðir né vöndir í sjálfum sér, en verða þó öðrum til hneirlis; eg vil taka það til dæmis, að á St. Páls dögum leyfðist allan mat að eta á meðal kristnum, eins og nú í vorri kyrkju, já, sem át allan mat, og hinn, er hélt sig frá sumum, báðir voru þeir Guði eins hjærir, og hverugur vill hann að annann dæmi, þó segir hann: ef að þinn bróðir hryggist vegna fæðslunnar, þá gengur þú ekki eptir hjærleikanum, tortýtu þonum ekki með fæðslu þinni, fyrir hvern Kristur dæian er, Róm. 14; þó nú lítid þyfi í þetta spunnid, þá metur Þostulinn það svo mikils, að hann heldur það kunnid að verða einum til glotunar, sem Guðs Sonur hefir þó endurleyft, og hans dýra blóð svo til dýttis á honum, því segir hann og í öðrum stad: vissu eg, að minn bróðir hneirlaðist, skylða eg aldrei hjót eta. Þvilltir eru nú margir hlutir meðal vor, svo sem er ein og önnur sérgjæði í umgengni, er vér köllum affararjuid á vora tungu, eitt og annað látgjæði þeirra, sem annaðhyert í klæðaburði edur annari hegðan vilja vera öðruvísi enn aðrir menn, hvad jafnvel sumir af ofs brúka á helgum tidum, nýar uppáfyndingar í ymsum hlutum, sem ekki eru verri enn hid gamla skick, ekki heldur betri, og annað þvillit, sem aðgjætnir menn fá vel athugad; þetta er að sonnu engin synd í sjálfu sér, en það verður að synd, ef náninginn hneirlast þar af til að tala edur þeinkja illa um þann, er svo gjörir að þarflausu, og því þannar Páalus, að gjöra það nokkud, á hverju að nokkur bróðir kunnid að hneirla sig edur steita, Róm. 14.

Þvad þinu öðru vidvikur, sem eg hét um að ræða, þá kunna menn hvad mest að hneirla sjálfir sjálfa sig; það kunnur af þeirri synd, sem í ofs byggir, voru spilltu holdi og blóði; þess gétur Þrelsfarinn hér í tertanum, er hann segir: ef þin hönd edur fótur hneirlar þig, þá snid hann af og snara þonum frá þér; ekki er það Þrelsfarans meining, að menn skuli vana sig edur línlesta, heldur sú, að vér skulum ekkert svo hjært hasa, að vér ei höfum um því, edur fra ofs kustum, fyrr enn það hneirli ofs, svo að vér föllum í freistni, og dregur hann hér dæmi af læknurum. Ds er enginn hlutur hjærari enn vorir limir, og þó, ef nokkur af þeim er svo rotinn, að hætt er vid, að hann megi feggyja hina, þá lidum vér það læknurum, að hann skéri hann af, því skylðum vér þá ekki deyða vora jardneflu limu, fankliff, óhreinkleika, illa tilhneiging, vonda girnd, ágirni, hver að er skúrgoda dyrkan, svo sem Páalus að orði kénst, Col. 3; og það sem hann hér segir um þessa lesti, það vill hann sagt hasa um allt hid vonda, sem í gegit sálunni stridur, hvert hann upptelur í þvillinum til Galatas 5 Kap; þessi er líkhami syndarinnar, sem umgétur Róm. 6, það er hinn gamli madurinn, hver ed brúkar sína limu, vöndar girndir, til að reka Andskotans eyvindi, eins og einn verkamadur brúkar hendur og fætur til að þjóna náttúrligu lífi, þá byrjar ofs að deyða, þá eigum vér að affuða og snara þeim frá ofs, svo þeir hneirli ofs ekki. Hversu opt verðum vér hneirlaðir af höndunum, þegar fölskan blæs þær npp til að meida hold náungans, þegar ágirndin réttir þær út til að gripa hans göts og peninga, þegar letin svæfir þær til að leggja sig saman, Drófsv. 24, svo menn géta ekki jetid sitt eigid braud og verða því að leita þess í annara andlitis sveita. Fæturnar hneirla ofs, nær

leiddum á Guds orði og tómlætið í vorum sálubjálpar esnum gjörir þá trega til að ganga í hans hús, en síða til að hlampa þángað, sem þeir hlutir eru idkadir, hverja Gud hefir bannað, þá er hinn gamli maðurinn skjótur á fæti, en hinn nýi haltur, og þá heltum vér ofs og hneirlum nærsta nýjog sjálfa. Sama er um angun að segja, hvern Trélfarinn og gétur hér í gudsþjallinu; hvað er í heiminum? Það er girnd holdfins, fýsu augnanna og drambsamnt lífeeni; hversu opt festa sig vor augu á þeim hlutum, sem eru fullir af þessu? Þógu afþýnd, andæfi, metord og svoddan til veraldarinnar, það er vor augnavodi; ó! hvað miklu betur væri það anga útstungid, er lætur sig blinda af þessum hlutum, en hversu af Gudi sínum og hans beverðum; þess vegna gjörði Job sáttmála við angu sín, að ei liti hann þeim til meysarinnar; því bíður David Gud: sú þú augum mínum, að ei liti þau á hegðmann, lát mig ganga á þínum vegum! gefandi þar með til vitundar, að þá sem starir á glis veraldarinnar, hann kunnir efi Guds veg að rata. En það, sem Drottinn hér segir um þessa línu hins gamla manns, það vill hann sagt hafa um allt það, sem ofs má frá Gudi draga. Sá, sem virðir meir födur og móður, systur eður bróður, eður eigin konu sína og jafnvel sitt líf, heldur enn Kristum, hann hneirlar sjálfan sig. Sá sem girnist það embætti, sem hann er efi maður fyrir (hvað margur dári gjörir á þessum dögum), hann hneirlar sjálfan sig, því hann gjörir sig verri með því, að hann fer illa með Guds umbod sökum sálfærsku eður annars dugleysis, þar hann hefði annars kunnst göður maður verid. Sá, sem tekur sér hneirli af þeim hlutum, sem efi eru hneirlanligir, heldur góðir og Gudi þekkir, svo sem er skynsamligt vandlæti í kunnigummi, röksemi yfirvaldsfins í stjórnummi, alborugésni skólameistarar, foreldra og húsbenda í típtaninn og umböndummi, hver sem stettir sig á þessu, hann hneirlar merkiliga sjálfan sig; svo hneirlendu þeir sig á Mósi Guds manni, því hann rak Guds eyrindi skrugluga; á Elia, Michea og Jeremia, af því þeir vandlættu í Guds stad; á sjálfum Christo, því hann heidræði sínum Föður, en þeir vanheidræðu hann; á hans postulum, því þeir hlýddu frammar Gudi enn monnum. Sá sem stettir sig á annars hæglæti, og meinar sér leyfist allt við hann að gjöra, því þeim er efi heiptætur; hann hneirlar sjálfan sig; svo hneirludust Israels synir á Mósi, því hann var þeim þolinmóðasti maður á jörðummi, á Christo, því hann hrópæði ei né kallæði, hann át og dræf með tollheintumönnum og bersyndugum. Sá sem er rángæygður, ef noður er gödgjarn, hann hneirlar sjálfan sig, svo voru þeir eð fyrstir voru leigdir í vingarðum, en spundubú þina, sem efi höfðu nema eina stund erfidæ; svo var háttad bróður hins fortapada sonar, er efi gat líðid að hans fadir missumæði sig yfir hann; svo eru og allir þeir, eð sjá offjónum yfir annara velgengni og luckulæni, svo sem hefðu þeir af Gudi eins mikid, eður meira, forskuldad. Sá eð vogar sér í veðurn selkþap, sem honum er ofvarinn, eður leggur lag sitt við þá, sem hann kann að hljóta skada af, hann hneirlar sjálfan sig, því bannæði Gud sínu fölki að taka til egta Ranganus dætur, eður að gjöra sáttmála við þá, er hann útraf frá þeim, að ei yrði þeir þeim að snoru; því bannæ Salómon að hafa umgengni með reidigjörnum manni; það máltækki er sátt: ef noður tekur á tjörummi, þá lodir þú við hann; hefði Israel efi samlagad sig skjæfjummi í Móabs landi, þá hefði efi svo skelfilig Guds begning yfir þá komid;

hefði Samson ekki bundid svo fasta ást við Dalíla, þá hefði hann augunum haldid, og hefði Pétur ekki gengid inn í biskups hollina, mundi hann ekki hafa sínum Meistara afsneitad. Sá sem reidir sig uppá sjálfann sig edur sitt atgjörfi, abl, vitsmumi, magt, ríkdóm, edur nokurn annann hlut, en gleymir því, að hann hafi það þegid, hann hneirlar hvað mest sjálfan sig, og kann ekki óluctuna að umflýa; það kenna ofs dæmi Egyptalands, Afýrta og Kaldealands konunga, er á augnablíki urðu upprættir, því þeir gáfn ekki Guði dýrdina. Og hefi eg svo nokkud um hneirlid talad; en hvert að sé þess straff, það segir Trélsarinn með þessum ordum: vei þeim manni, fyrir hvern að hneirlanir kómur; en hvað það sé, kénir hann ofs sjálfur, er hann sagdi: vei þeim manni, sem mannsins Son forradur! og hér í gudspjallinu má það sjá, að hann, sem ekki kastar frá sér þeirri hönd edur fæti, sem hann hneirlar, hann hefir forþénad að kastast í eyllifan eld; sama er að segja um hinar adrar greinir af hneirlinu, því ekki skulum vér meina, að sá, sem bornin hneirlar edur adra Guðs vesælinga, hann muni sleppa þar með, að mylnusteinn heingdist um háls honum og verði í sjáfarðsjúp soctur, heldur tekur Drottinn til þessa, eins og hins smánarligasta lífsstráfs á medal Gyðinga, til að sýna stærð þessarar syndar. Þarfyrir, kristnir menn! géfð nú gjatir að þessari voldugu Drottins prédíkun og látid yður hana í eyrum loda, ransakid yðar undanfarið liferni og spyrjid samvitsku yðar að, hvern þér hafið dregid með orði, verki, edur eptirdæmi, á vandan veg, með gjálfi, með lauslæti, með fégirni, með hofnöd og oflæti, og í einu orði að segja, með dýrfan veraldarinnar og heinnar muna, og ef hann gengur einu ni á honum, þá leggid allan hug á að leida hann á hina réttu leid, ef þér viljid lifa, og ydrift hins af hjarta. Sá, sem nokkru stolid hefir, hann á eptir Mósis loqmáli fersaldt að gjalda; Sachus sagdi við Kríft, þegar hann atkladi sér kristinn að verða; hafi eg nokkru rángt gjört, þá géld eg það fersaldt aptur; en svo miklu dýrari sem sálin er fénu, svo miklu þýngri sem Guðs reidi er mylnusteininum, svo miklu fegra sem hinmaríki er stundlegu eptirlæti, svo miklu meiri hug skyldum vér leggja á, kristnir menn! að bæta þeim aptur, sem vér vænt hofum sínum audligum féfjöd. Nær þér sjáid eitt ungmennti, einu vesæling, einu, sem Drottinn býður að medtaka í sínu nafni, þá hvið með yður: smáir eru þessir að vísu, en hann er stór, sem er þeirra fadir og þeirra bróðir: smælingjar eru þeir að sonnu, en hneirlid er stórt, syndin er mikil og straffid óberiligt: vesælingar eru þeir, en fæll er sá, sem ekki hneirlar sig á þeim, því hann hneirlar sig á Chrífti, en vei sé hinum! Þarfyrir, ef þér viljid Guðs vinir vera, ef þér viljid sálhjálpina erfa, ef þér viljid heilagra engla þjónustu njóta, ef þér viljid helvítis kvalir umflýja, þá géfð þeim ekkert hneirlid, hverki með orði, verki, né eptirdæmi, því nær þér hneirlid þessa, þá hneirlid þér sjálfa yður; þarfyrir, medtakid þá í Chrífti nafni, svo medtakid þér hann og fáid að heyra á hinum essða degi: það þér gjördud einum af þessum mínum mínnstu bræðrum, það gjördud þér mér! þess unni ofs að njóta hin eyllifa Guðdómsins hátign, fyrir Jesú blesada forþénustu, amen!

Atjánda Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudsþjallid, Matth. 22 Kap.

S þann tíma: þá Þharisearnir heyrdu það, að hann hafði niður þaggad þá Sadduceos, samansöfnudust þeir í eitt; og einn lögbitringur af þeim spurdi hann að, freistandi hans, og sagði: Meistari! hvort er þið hæfsta bodord í lögmalinu? en Jesús sagði til hans: það, að þú skalt elska Drottinn Gud þinn af öllu hjarta þínu, og af allri öndu þinni, og af öllu hugskoti þínu, þetta er þið fyrsta og stærsta bodord; en hitt annað er þessu líkt, það að elska skaltu náunga þinn svo sem sjálfan þig; í þessum tveimur bodordum er innibundið allt lögmal og spámenninnir. En þá Þharisearnir voru svo til samans komnir, spurdi Jesús þá að, og sagði: hvað virdist yður um Krist, hvørs son hann sé? þeir sögdu honum: Davíðs; hann sagði þá til þeirra: hvorninn kallar Davíð hann þá í anda einn herra, þar hann segir; Drottinn sagði mínum Drottni: sit þú mér til hægri handar, þángað til að eg legg óvini þína til fætur föta þinna; nú ef Davíð kallar hann einn herra, hvorninn er hann þá hans sonur? og enginn gat svarað honum einu orði, og eigi dirfðist nokkur upp frá þeim degi hann framar að spyrja.

E r o r d i u m.

Tveir eru partar kristlíkis lærdóms, lögmalid og evangélum; lögmalid er fyrir Mósen útgáf, en náð og sannleiki er fyrir Jesúm Christum vordinn, Jóh: 1; af lögmalinu verður enginn hólpinn, því það verkar reidi; fyrir trúna í evangélíu verðum vér réttlátir; Móses segir of, hvað vér eigum að gjöra, Kristur, hvorninn vér eigum að trúá; Móses fór með flugga epirkomandi gjæða, í Kristó er sjálfur líkhaminn of veittur. Nú er þetta þó ekki svo að skilja, að sedurnir í G. Testamentinu hafi af evangélíu hlutlausir verid; sjá, eg kóm, í upphafi bókarinnar stendur skrifad af mér: þinn vilja, minn Gud! gjört eg, segir Messías fyrir Davíðs munn, Ps. 40; hvort er lí hans vilji? Já, að Evinnunnar sæði skýbi í sundurmola heggormsins hofud; fyrir það ble'sada freicheit hafa þeir allir hjálpast eins og vér, sem hólpnir eru vordnir, allt þar til að Kristur leiddi sannleikann í ljós. Fyrir trúna vord Abraham réttlátur, og fyrir trúna segir Pétur, að sedurnir hafi hólpnir vordid; en svo sem þeir voru ekki án evangélíu og þess astgjafa, svo skulum vér það og vita, að vér ekki erum án lögmalins, því Drottinn kom ekki til að upplefja, heldur að uppfylla lögmalid, Matth. 5. Satt er það, að þeir sem Kristó tilheyrja, þeir eru ekki undir lögmalinu, það er, undir lögmalins bólan, en þó krossfesta þeir sitt hold með þess girndum og tilhneigingum, Gal. 5; það heimtist ekki af heim, að þeir uppfylli lögmalid, en þess krefur Gud, að menn lifi eptir því sem fremst vér megnum; edur því mundu hans postular svo opt bjóða of að lifa gudræfiliga, sparsamliga og réitvísiga í heimi þessum? því mundi Jakob segja, að trúin sé dauð án verkanna? því mundi Jersafarinn sjálfur útleggja lögmalid, og vísa mönnum til þess, ef ekki ættum vér eptir lögmalinu, að lifa. Þetta sjáum vér í þessa h. dags evangélíu, í hverju of verður fyrir sjónir sett: all skýlða kristins manns, sem fölgir er í þessu tvennu: 1) að elska Gud og náungann; 2) að þekja Christum og hans persónu réttiliga; um þetta hefi eg ásett mér framar að tala; en þu, góði Gud! styrk of hér til með náð þins anda, í Jesú nafni, amen!

U t l e g g i n g i n.

Sá hinu fyrri höfum vér tvö bodord að athuga, sem er, að elska Gud, og annað, að elska náðingann; það fyrri kallar Drottinn hið æðsta og mesta bodord í lögmalinu, svo sem von er á, eðli einungis þess vegna, að eðlert er svo ypparligt, svo dásamligt, svo mikillar elsku verdt, sem Gud, heldur og þess vegna, að öll önnur bodordin hafa sínu krapt og myndugleika af því, þar allt hvað vér gjörum með ord og verk, hverju vel sem það sýnist gjört, það er ónýtt, utan það framkomi af elskunni og virðingunni til Guds. Allt það, sem Gud hefir boðid, það eigum vér að gjöra, af því vér óttumst og elskum hann, en hann eigum vér að elska fyrir þá ómetanligu yfirburði, er hann hefir yfir allar sínar sképnur, hans magt, hans dýrd, hans réttlæti, en þó allra mest fyrir hans gjæfku, því vér höfum ei svo skyndragð á öðrum greinum hans dýrdligu hátignar, en hana finnum vér og freisum á henni á hverju augnabliki, því hann uppfyllir vora eptirlaugun með gjæðum, segir David, Ps. 103. Og ef vér fyrst viljum hugleida gjæfku hans í líthamligan máta, er hann þá eðli sá, eð hefir gefid ofs und og líthama? því skyldum vér þá eðli elska hann af allri öndu vorri? hefir hann eðli implantad ráð og skilning í sálir vorar? því skyldum vér þá eðli elska hann af öllu hugskoti voru? hefir hann ei gefid ofs hjartad, sem er háttadur elskunar? á hverjum skyldi hún heldur festa sig, enn á honum, sem hana hefir sjálfur tilreidt og báid svo dásamliga um hana? mun hann ei vera sá, í hverjum vér lifum, erum og hrærumst? Act. 17, uppfyllir hann eðli hjortu vor með fæðlu og fögunði? upplýfur hann eðli sinni mildu hendi og sedur allar lifandi sképnur? Ps. 145, og hvað mest hina óþacklátu manneskju. O, vor Gud! eg hura til þess, er Drottinn bríðar sínu fólki hjá Jeremíam, segjandi: hefi eg verid Ísrael svo sem eyðimork, eður jörð sú, er tápar ávertinum? Jer. 2; Gud gjæfi, að vér vildum og láta ofs til ríffa reuna þessa hans föðurliga hjartagjæfku, og athuga, hvað orlát hans mildi hefir verid, hverju vísdómsfull hans guddómlega forsjón, að hann hefir alid ofs á þessum árum, ei síður enn frjóffom jörð áturkarlinn að honum sofandi, á hverjum vér höfum þó hvað verft lifað; ef vér hugleidum þetta, að minnstá kosti í hvert sinn, er hann veitir ofs nokurn sérdeilis velgjörning, þá mundum vér heldur leidast til að elska Gud, og eðli segja með gudlausum Júðum; vér drottinum og viljum ei frammar til þín koma, Jer. 2. Og þó nú að Drottinn láti ofs kenna harðt á stundum, annaðhvert alla almenniliga, eður og noktra sérlagi, til að típta ofs þar með, lifada kálfa, Jer. 31, eður til að reyna sín börn, þá eigum vér samt að elska hann, því hvern hann son, sem Fadurinn elskar, þann agar hann, segir Páulus, Hebr. 12; en ef þetta er hans elskumerki, hvílið fásinna er það þá, að elska hann ei áptur á móti, og Gud-náði, það eru þó svo fáir, sem gjöra það. Svo sem það er lítill heidur haldinn, að elska vini sína meðan þeir kunna að duga ofs, svo er það lítid ræktarmerki við Gud, að elska hann alleina meðan allt að óskum gengur; en svo sem gullid reynist í ofninum, svo prófast og elskan til Guds í mótgáningum; og hvað mörgum hefir hann þrist til að elska hann, sem því áður fjarlægir voru, og hafa menn til þess

fulla orsök, nær menn gjæta þess, að hvað sem hans elskendur vantar hér, það mun ofs margfaldbiliga endurgoldid verda í upprisu réttláttra; það vottar sjálfur Drottinn, er hann segir: hver, sem að yfirgefur háð, og brædur, og systur, edur födur, edur módur, edur eigin konu, edur börn, edur afra, fyrir míns nafns sakir, hann skal fá hundradfaldr aptur og eignast að erfðum eylliftr líf Matth. 19, en hvern, sem að hann sviptir öllu þessu, edur svo miklu edur litlu, sem honum þóknast, og hann elskar samt Gud sinn og kysir á hans vönd, hann gjerir allt hið sama. Minnum vér þá nokkud minnast harnkvæla þessara tíma, nær vér skinum eins og sól í rífi vors Föðurs? Matth. 13; munu somurinn reikna þau hæggin, er faðir hans sló hann, nær hann situr í tign og heidri? Því er það fávísligt, að vilja ei kaupa þessu, og því skyldum vér þá ei elska voru himneska Födur, jafnvel mitt í hörmungunum. En hvað almenniligri típtan viðvikur, þá gjæfi Gud, að vér vildum eins lyndir og samhuga vera í því, að elska Gud, þó hann agi ofs, sérdeilis þar vér í þessu fátæka landi megum játa það, ef vér aðgjæta viljum, að hann burtrefur ecki eyllifliga; vér megum þessja það við ofs framkomid vera, sem hann heitir sinu fólki fyrir minnu Jóels spámanns: eg skal endurgjalda þou þau árin, sem að engisprettan, tréormurinn og grasnadrurinn hafa eyðt fyrir þou, Jóel 2; ó, vor Gud! því skylbir þú mannum betala? hver hefir þér nokkurn tíma gefid, svo þú þúrfir honum aptur að gæja? Róm. 11; viljir þú gjalda ofs eptir verdugleikum, þá eru vor laun dauðinn; vér höfum ecki annað meðtefid í straff syndarinnar, enn hvað vér tilnumid höfum, og það með næsta smánum mæli, en því veldur þú gjæfa, þú födurilig elska, að þú vilt svo að orði komast. Þar fyrir hugleiddum nú, kristnir menn! hafi Gud típtad ofs óhlyðuga synðarþræla með óáran nokkurri, edur öðrum landplágum, hefir hann ofs það ecki margfaldbiliga aptur goldid með hinu mestu árgjæfku og öðru blidlati sínu? skyldum vér nú elska nokkurn jafnframt honum, er svo leitur við ofs; eins og börn sín? En hvað segir Drottinn, fyrir munu Jóels, síðar í þessum sama kapitula: nær þér etid jafnabárliga og erud mettir, munud þér losa nafnid Drottins? en hvert að hinu góði Gud hefir ei optluga fundid breft á þessu hjá morgunni af ofs, það bid eg þá að hugleida, um hverja eg bygg það rétt talad sé, er stendur hjá Hóscam spámanni í 13 Kap: undir eins og þeir saddir urðu, hófst upp hugur þeirra, þar fyrir hafa þeir gleynt mér. En oll þessi líkhamlig blefsan, svo mikil sem hún er, sem þó er svo mikil, að aldrei verður hún fullþokkud, þá er hún þó smámunir hjá hinum andligu gjæðum að reikna, er ofs veitt eru í Jesú Christo. Fáum ofs er tamt að elska Gud fyrir þær gáfur, sem allir jafn njóta: fyrir hans sól, er hann lætur skina yfir vonda og góða, fyrir það regnid, er hann falla lætur yfir ránglata og réttlata, Matth. 5; hvar fyrir? Þviad allir meina sig þess verduga, fyrst allir hafa þess sonur not, en ávorturinn verður þó meiri hjá sumum, en sumum minni, jafnvel þótt að tveir hafi hina sömu atburði, því blefsan Drottins er það, sent húsid byggir; en hans heilsufamlig náð í Christo er augljós vordin öllum mönnum, Tit. 2, hún er aldrei ávartarlaus hjá þeim, sem hana meðtaka vilja, og þar er engin misnumur á öllum þeim, sem jafn bera sig eptir henni, því hjá honum er eckert manngreinaralit; þar er hverki Gyðingur né Grískur, þráll edur frelsjungi, heldur allir eitt í Jesú Christo, Gal. 3; en fyrir þessa háleitu Guds velgjörninga

elsta flestir hann hvad minnst: hvar fyrir? Því menn dæma eptir holdinu, en holdid ffinjar ecki hvad Guds anda er, 1 Cor. 2. Althugum þó hvert meira er, ad skapa himin og jorb, edur ad láta Gud, sem hvertveggja skóp, taka á sig líkingu syndugs holds, Róm. 8; ad skapa manninn, edur ad endurskapa hann; ad gjora hans líkhama af moldu, og blása lífandi anda i hans nasir, edur ad skapa i honum einn nýan mann, og gefa honum S. Anda; ad leggja alla hluti undir hans fætur, Ps. 8, edur ad gefa sínn eingétinn Son út fyrir hann; ad hann fyrirfarið ecki, heldur hafi eyllt líf; ad gefa honum jardneska fædslu, edur ad ala hann á síns Sonar holdi og blódi; ad gefa honum þrótt og atburdi til ad útvega næringu sína, eda gefa honum styrk i mótgáinginum, freisfingunum og ofsfönum; hvert er meira, ad gefa honum vit og rænu til ad sjá fyrir þessu líkhamliga lífi, edur sitt heilaga ord, sem hann upprædir til eyllis lífs, og ad upplýsa bæði viljann og skilninginn, ad hann geti bæði þeðt Gud og elstad? hvert er meira, ad gefa honum málid til ad tala við sína líka i heiminum, edur ad gjora hans tungu vel talandi, svo hann fái við sjalfan Gud talad? og ad sídurstu, hvert er meira, ad gefa honum gall og silfur, afur og kvífenad, edur ad útvega honum þann féssób, sem er á himnum, hverjum ei kann mólur né rid ad granda, Matth. 6, hver ed Guds eigid blóð og hans dýran dauda kostad hefir? sí sem þetta saman ber, hann mun síuna, ad svo miklu ædri sem sálin er líkhamanum, svo miklu fegri sem himnaríkis dýrd er forgengiligu glífi veraldarinnar, já, svo miklu ædri sem Gud er öllum sínum sképnum, svo miklu heitara eigum vér hann ad elsta fyrir hina andlugu velgöörunga heldur enn þá líkhamlugu, þviad i þessum veitir hann hvad forgengiligt er, en i hinum sjálfan sig, sem ad blifur, sem er einn og hinn sami, og hans ár þrotna ecki, Heb. 1; og hver, sem Gud alleina fyrir jardneska munf elskar, hann hefir alleina matar ást á honum, eins og einn hreftari, sem tilbídur hinn rífa á meðan hann elur hann. Og fyrir þessar ómetanlugu Guds ástgjafir, eigum vér hann nú ad elsta hvad mest, af öllu hjarta voru, og allri vöndu vorri, og öllu hugskoti voru, það er: af öllum sálar og lífs krotum, svo sem Davíð býður: lof seg þú vönd min Drottini, og allt hvad i mér er hans heilaga nafni. En sí elsta, er vér á Gudi höfum fyrir timanluga muni, hún á ad vera svo krotug, ad hún nái því máli, er hann tilætlad hefir, sem er, ad hún leidi ofs til ad elsta hann i Christó og fyrir Christum, hvers elsta ad Páulus segir ad sé betri enn allt ad vita, og hann lýfir bálvan yfir þeim, sem ecki elsta Drottinn vörn Jesúm Christum; og þetta er nú svo talad um hid mesta og ædsta bódord i logmálinu. Gitt annad er þessi líft, segir Trélfarinn: elsta skalt þú þínn nálinga sem sjálfan þig. Sér hefir Gud sjálfum þínum fyrsta og mesta heidur skilid; en fyrir því, ad sá, sem segst elsta Gud, en hatar sínn bróður, hann er ljúgari, segir Jóhannes, 1 Jóh. 4, þá er andfært, ad nálingans elsta fylgir Guds elstu jafnan á eptir; þess vegna samtengir og Laufnarinn þessi tvö bódord, því hverugt má annars missa, sá, sem elskar Gud, hann elskar sínn bróður, og enginn elskar sínn bróður réttluga, nema hann elski hann fyrir Guds sakir; hér til þarf og mikla alvöru, og þar bódord þessi eru svo skyld, þá ridur eins mikid á báðum. Svo sem helviti er víst þeim, sem ecki elskar Gud, svo segir og Kristur, ad sá, sem reidist bróður sínum, hann sé sekur helvitis elds, Matth. 5: þetta bódord þyfir morgun

nærsta þíngt, og sérdeilis eptir því, sem Kristur útleggur það hjá Mattheum segjandi: elskid óvini yðar, blesid þá er yður bolya, gjörid þeim gott, sem hata yður, og bidjid fyrir þeim sem eru yður mótsallnir og ofsjáfa yður; en Jóhannes segir þó, að hans bodord séu ekki þíng; eg vil og segja, að ekkert bodord er réttvísara og ekkert nýtsamligra til velferðar; réttvíst er það, því hann hefir ofs það bodid, sem er sjálf réttvísni, sem á vald á að ljóða ofs hvað hann vill, sem elskadi ofs, þá vér vorum hans óvinir, sem að engum er um neitt skyldugur, en vér erum honum skyldugir um sál og líf, og allt hvað vér erum; gagnsamt er það, því sá, er svo gjörir, hann vinnur þum beztu hlut, því hann verður af Guði elskadur; hver er þvilkur hlutur, sem að vita syndir sínar kvittar? en það veit hann, sem svo elskar óvin sinn, að hann tilgefur honum hans misgjördir, að vitni Frelsarans, er hann sagdi: ef þér fyrirgefid monnum þeirra misgjördir, þá mun minn Fadri tilgefa yður yðar syndir; því vil eg segja þid sama hér um, og Páll sagdi um mann og kvennu: sá sem elskar sinn bróður, og hver, sem hann hatar, hann hatar sjálfan sig. En þessa elsku til náningans eignum vér að auglýsa, ekki með orði og tungu, heldur með verki og samleika, annars elskum vér ekki réttlíga. Und einu veit, hvað í hjartanu byggir, því hann ransakar uhrui, það veit madurium ekki, hann dæmir af ávörtunum; því kann eg ekki að segja, að sá elski sinn náninga, sem ekkert gott lætur af sér leida; þar til gefur Jakob mér orsök, er hann segir: ef systir edur bródir eru nafin, og vantar dagligt viðværi, en einhver yðar segir: farid í friði, vermid yður og metlist, en gefid þeim þó ekki það líkhaminn við þarf, hvað gagnar það? Og þetta er nú svo framsagt um þessi tvö stóru bodord, í hverjum Frelsarinn segir, að allt loqmálid og spámenimmir séu innifaldir; en þegar vér nú ransökum hvað mikid ofs vantar á, að fylla þessi Guds bod, þá mun ofs til hugar koma að leita eins annars lærdoms, hvar fyrir vér kunnum hólpnir að verða; til hans vífar ofs Kristur í sinni spurningu til Gyðinga, er hann sagdi: hvað virdist yður um Krist, hvors son hann sé? hvar um vér viljum nú með fáum ordum tala í þinni síðari greininni.

Gyðingar hófdu framsett fyrir Drottinn tvær ónýtju spurningar, áður en þessi kom til um bodordin; aðra bácu Pharisei og Heródis þénarar fram, hvort að leysdist að gefa keisaranum skatt edur ei; þeim svaradi hann útaf, ef eg má svo að orði komaft, sem verdugt var, því madurium skal ei svara einum dára uppá sitt tal; aðra Saddúcei, er þeir spurdu, hvors að konan skyldi verða í upprisunni af sju bræðrum, sem allir hófdu haft hana; þá vidurþaggadi hann, og straffadi þeirra óvituleik; þessi var hin þridja, og voru um hana ýmsar meiningar hjá Gyðingum; aðrir héldu hin helztu vera um fórnirnar, aðrir umskurnarinnar loqmál, nokrir um hvildardaginn; en Drottinn, er sjálfur hafdi loqmálid útgefid, í hverjum að þjuggu allir fjárfjódir vitskunnar, hann leysti úr henni án umþenkningar, til þess að sýna þeim, hvað mikid þá vantadi á Guds h. loqmáls uppfylling, sem meinta hana að vera einungis fölgna í útvortis verkum, en ekki til að kenna þeim, að nokkur gjæti af loqmálinu hólpinni orðid, og því vífar hann þeim til Christum og hans persönn, svo þeir vel máttu læra sálhjálparrinnar veg, hefdu þeir haft vilja edur vit á

eptir ad taka, edur frammar hér um ad spyrja, eins og Nicódenus. Hvað virdist þú um Krist, hvers son hann sé? segir Trelsfarinn; þeir sögdu honum: Davíds. Efti neitar Drottinn því, ad hann væri Davíds son, svo sem ei var von til; Gud hafði Davíð heitið, ad hann vildi gefa honum einn son, hvers ríki ad skyldi eylift verða, 2 Sam. 7; hann er sonur Davíds eptir holdinu, sem Pálus vottar, hann er gjörður af sæði Davíds; en þessi hinn sami Davíds sonur, sem ad er fæddur af fedrunum eptir holdinu, hann er þó Gud blefsaður um aldir; því segir nú Lausnarinn framvegis: hverninn kallar Davíð hann þá i anda einn herra? Enginn fadir er svo andvirdiligur, og enginn sonur svo megtugur ad fadirinn kalli soninn herra; látum vera, ad einn fadir sé efti kóngborinn, og synnum kóngstígn hlotnadi, svo ad fadirinn kalladi hann herra, af því hann ber Guds persónu á jörðum; en hverninn mátti það eiga heima hjá Davíð, hvar ed sjálfur var kóngur, og átti sér engan aðri, nema Gud alleina, sem býr i himminum og er allra Drottinn? því er það andséd, ad sá er Gud og Guds Sonur, er hann herra kallar; þar fyrir segir Trelsfarinn: ef Davíð kallar hann herra, hverninn er hann þá hans sonur? og svo ad enginn kynni ad leida sér i hug, ad það væri nokkur af englum, edur höfundum englum, sem Davíð kallar herra i þessum stað, færir Drottinn til síns máls þá grein af spádómi Davíds, sem engum engli edur nokkurri stépmi tilheyrir, og efti utan alleina Guds Syni, sem er samur Gud, Gudi Föður og S. Anda sameyliður og samjafni ad allri tign, magt og veldi, og þó samur madur vordinn, svo miklu aðri englum eptir manndóminum, sem hann hefir þeim aðra nafn, það er tign, hlotið fyrir íbúð guddómsins, þá segir hann: Drottinn sagði minum Drottni: sit þú mér til hægri handar, þar til eg legg óvini þina til skarar föta þinna; þvíad til hvers af englum hefir hann nokurn tíma sagt: sit þú mér til hægri handar? segir Pálus, Hebr. 1; já, engillinn kvadst vera samþjón Jóhannis, er hann taladi við hann i Dpinberanini, hverninn mátti þá Davíð nokurn engil sinn herra kalla? Sú er þá meiningin i þessu tali Trelsfarans við Gyðinga, ad Kristur sé Davíds son, það er, af fedrunum fæddur eptir holdinu, og þó Guds Sonur, af honum gétinn fyrir allar aldir, það er, samur Gud og samur madur i einni persónu, hvað og sjá má af þeim málsætti: ad sitja til Guds hægri handar, hvað engum gétur tilheyr, nema þeim, sem er ein persóna, samsett af guddómi og manndómi. Þetta hefdu Gyðingar kunnad ad læra, og þó miklu skiljanligar og betur, enn nokkur syndug tunga fái útmálad, hefdu þeir lagt nokurn huga á sitt mál og spurt fremur hér um; en vér, sem fengid höfum það ad heyrá, og trúum því, sem þeir heyrdu ad sonnu, enn trúdu þó efti, vér, hverjum Kristur er fyrir augnum máladur i hans orði, vér skulum reikna ofs það fyrir eylifan sóma og hina aðstu huggun, ad Gud er madur vordinn, og ad vort hold er upphafið á Guds tignarstól fyrir íbúð Guddómsins. En hvað er það, ad sitja á hægri veg Gudi? það leggur Pálus út, er hann segir, 1 Cor. 15: honum byrjar ad ríffa, þar til hann leggur alla óvini til fötskarar honum; en hvílikt er þetta rífi? það er, ad hann er settur yfir allan höfðingfkap og veldi, og krapt, og herradæmi, og öll nafn, sem nefnast, efti einasta i þessari öld, heldur og hinu tilkomandi, Eph. 1; en undan þessu dýrdliga rífi urðu píslirnar ad ganga; því lýsir hann sjálfur, er hann taladi við þá tvo, sem til

Emans gengu, Lúe. 24, og lagði út fyrir þeim ritningarnar, segjandi: hlaut ei Krístur þetta að líða og innnganga síðan í sína dýrd. Guds Sonur er að þessu konungur frá eyllif; þess gétur David, segjandi: Gud! þinn tignarskóll varir um aldir og um aldir alda. Enginn má konungur heita, nema hann ríki hafi, en mannsins Sonur braut sig til ríkis í gegnum píslirnar, daudann og þort helvitis, þegar hann tók herleiddinguna að herfangi, en útsnaradi honum, sem hefir magt myrkrauna, og settist á Guds hátignarskól, lífir og rífir að eyllifu, svo að hann er vor konungur vordinn eptir vorri náttúru, en vér hans brædur, það er ós eyllif huggum; verði eg annari em Lazarus, verði eg andvirdiligri em hans pestular, verði eg afrak og hreinsimar föru veraldar eins og þeir, verði eg svo fátækur, sem sjálfur hann, að eg ecki hafi þar eg kunní að halla að hofdi mínu, það er mér uög, að mitt hold og blóð rífir á himnum og situr á hægri veg Gudi, með hverjum hann fædir mig og dryckjar til stadfestu þar um, að eg, sem með honum líb, muni og síðan með honum rífa, og hverju sem minn lífhama yrði affræmbur af volæði og veföld, þá skal hann þó verða samlíkur hans dýrdligum lífhama; já, það er mér ecki lítill huggum, að það sama hold og blóð, sem situr á Guds hægri hond, það meðtek eg í h. altarisins sakramenti til styrkingar um kvitum synda mína, þvíad í þeim lífhama, sem brotinn var á krossinum, og í því blóði, er þar var úthellt, í því sama byggir öll fylling Guddómsins lífhamiliga, svo þegar eg meðtek lífhama og blóð mannsins, þá meðtek eg og sjálfan Gud, á móti hverjum eg syndgáð hefi, og af hverjum hvað mest hángir verðugleiki míns syndagjalds; þar fyrir, nær eg skélfist af stærð synda mína, þá verð eg af þessu huggaður, því ef að mitt hjarta fordæmir mig, þá er Gud meiri hjarta mínu, og það mun aldrei bregðast, er Gud hefir heitid í Christo, fyrir munu Jeremíe: ef leitad verður að ránglæti Ísraels, þá skal þar rekert vera, og syndir Júda skulu engar finnast, því eg mun fyrirgefa þeim, er eg mun eptirfílla. O, mínu herra, Jesú! fyrir hvers skuld mun það vera, að þinn Fadur miðt í reidinni minnist á misfunsemína? Gab. 4, hvar fyrir brestur hans hjarta í honum, svo hann hlýtur syndaranum misfunsamur að vera? Jer. 31; hvar fyrir skéður þetta, Drottinn minn! nema fyrir þína meðalgangungu, sem situr honum á hægri veg? Þegar eg sed eina þreytta sál, og uppfylli sérhverja ángvada sál, þá vaki eg til þess, mínu svefn er mér jafnan sætur, segir Drottinn, eptir mannlígu plagfíð, til að útmála sína elsku til mannlýnsins í Christo Jesú; vér segjumst að vera vaknir og sofnir í þeim hlut, er vér hofum yndi af, og svo talar hann hér um sig, hver þó ecki sefur og ecki syfjar hann; ó, Gud gjæfi, að vér værum eins árvakrir og vðjufamir í hans þjónustu; já, hvað stór og ómælanlig sé hans gjæfka yfir þeim, sem jafnvel hafa hinar verstu syndir drýgt, það segir hann skommu síðar með þessum allra hjartnæmstu orðum: ef að himinn verður maldur að ofan, edur ransakadur grundvöllur jarðarinnar að neðan, þá skal eg forsmá allt Ísraels sæði fyrir allt það þeir gjört hafa; en svo sem það er ómeguligt öllum, nema honum einum, sem himinn hefir úthand og mælir hann með sumi sponn, og jörðina hefir grundvallad, svo er það ómeguligt, að Brunnur misfunsemínnar verði uppausni, hver ed; aldrei támbur verður, nema af þeim, sem ecki vilja koma til þessara vatna og forsmá rífdóm hans þólinnæðis, þar til þeir hafa uppfyllt mælir

syndanna. Hvað mun nú valda því, Kristnir menn! að hann, sem er einn fortærandi eldur, sjá ed brennur allt til hins nedsta helvitis, hann vill þó vera ofs syndugum ornum svo náðugur? hvað velður því, að hinnaríki líður svoðdan ofríki? hvað annað enn það, að hann, sem er sjálfur Guð, hami situr í voru holdi, hverja hann skammast sítt efi bræður að kalla, hann situr, segi eg, til Kraptarins hægri handar og bíður fyrir ofs; þessi er sjá stóri leyndardómur, hvern Pálus segir, að vitringar veraldar hafi efi skynjad, en þó er opinberaður ofs, sem erum Guðs smælingjar; ó, þá stóru náð! ó, þan djúpu misskunar yður Guðs, í hverjum hann hefir vitjad vor, upprunninn af hæðum! honum sé lof, dýrd og heidur, spefi og kraptur, um aldir alda, amen!

Nítjándi Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, Matth. 9 Kap.

S þann tíma: Jesús sté á skip, fór hann yfir um aptur og kom í sína borg; og sjá, að þeir færdu til hans límasfallsjúkan mann, þann er lá í sinni rektju. En þá Jesús leit nú þeirra trú, sagði þann til hins límasfallsjúka: vertu hughraustur, sonur! þínar syndir eru þér fyrirgefna. Og sjá, að nockrir af skriftlærdum sögdu með sjálfum sér: þessi gudlastar. Og sem Jesús sjá þeirra hugrenningar, sagði hann: hvar fyrir huzid þér svo vondt í yðrum hjörtum? hvört er auðveldara að segja: þér eru þínar syndir fyrirgefna, elligar að segja: státt upp og gæð? en svo að þér vitid, það mannsins Sonur hefir magt á jörðu til að fyrirgefa syndirnar, þá sagði hann til hins límasfallsjúka: státt upp, tak í burt sæng þína, og gæð í þitt hus; og hann stóð upp og fór í sitt hus. En þá fólkid sjá þetta, undradist það, prisandi Guð, sjá ed þvílíka magt hefði mönnunum gefid.

Orðum.

Marga hluti kalla menn vonda í heiminum, þar er þó enginn vondur, nema syndin alleina; vér kolum straff syndarinnar illt, en það er þó efi illt í sjálfu sér, því þar er engin ólucka, að ei komi hún frá Guði, sem er alleina góður; fyrir vora skuld verður það illt, sem það forþenad höfum með syndinni, og verður það þó mérqum gott, sem því taka svo sem Guðs börn sér til andligrar heilsubótar. Væri þar engin rót, þá væri efi heidur neinn ávertur, og væri þar engin synd, þá væri engin ólucka; dauðinn er verðlaun syndarinnar, segir Páll, svo er og allur hans her, sem undir hann þjónar, sjúkðómar; orþyrgr, hallæri, ofséknir, blóðs úthellingar, skadræði af vötnum og vobældi. Evi er þá syndin þin einasta orsök til allrar ólucku, andligrar og líkhamligrar, þess getur Esaías, 42 Kap: hver hefir gjört Jakob að herfangi og eyðilagð Ísrael, hefir efi Drottinn gjört það, á móti hverjum vér syndgaf höfum, og þeir vilðu efi ganga á hans vegum, og hann úthellti yfir þá grimd sinnar bræði og megnu stríði? og þarf hér efi langt að rökum að leita, Drottinn Jesús kénne ofs þér í gudspjallinu, hver að sé orsök til alls mótlætis mannanna, þar ed hann sagði við hinn hálfvísna: vertu hughraustur,

sonur! þér eru þínar syndir fyrirgefnað. Viljum vér því af gudsþjáltni læra: hvernig vér eigum að fá bót við syndinni, í hverri vér aldir erum, hveitrar illsku kraptur að dagliga brýst út um líkama þessa dauða, spillandi allri vorri umgengni, en það er tvennt sérdeilt: sem er: hrein yðran, og örugg trú og traust á Jesú forþénustu; hjálpa oss hér til, góði Guð! með náð þíns Anda, fyrir Jesúm Christum, amen!

U t l e g g i n g i n.

Drottinn sagði við þennan hálfvisna mann: vertu hughraustur, sonur! þér eru þínar syndir fyrirgefnað; enginn efi er á því, bráður m! að þessi vesalíngur hefir ángráður verið vegna synða sína, er hann hefir þenkja mátt, að væru orsök til síns fránfðæmis, þess vegna sagði hinn góði Meistar, er vissi hvað með mannum bjó, að hans syndir væru honum fyrirgefnað; en þú, kristinn maður! sem þetta heyrir, athuga hvað Jesús svaraði sínum lærisveinum, Jóh. 9, er þeir spurdu hann, hvert hann, sem blindur borinn var, hefði syndgað, eður foreldrar hans; Drottinn svaraði: hverfi syndgaði þessi, né foreldrar hans, heldur svo að Guds dýrd opinber yrdi; ekki meinti Jesús það, að hann, eður hans foreldrar, væru syndlausir, því þá hefði hann ekki blindur fæddur verið, þar Guð straffar engan fyrir ekkert, hitt meinti hann, að hverfi hann, né foreldrar hans hefðu meira unnid til þessa vanfkapnadar, enn margir aðrir, heldur væri þessi vanheilindi, sem margur hefði forskuldgað, á hann lögð til að birta Guds dýrd og almætti hans Sonar. Eg hygg það sé mála samast, að ef Guð vildi tilreikna syndirnar, þá mundi fáir heilfkygnir í veröldina fæðast, fáir heilum fæti á jörðina stíga, fáir óvissinn arm útrekta og enginn um eitt augnablik heill vera, heldur hefir Guð lagt sumar sképnur sínar í líma, til að sýna þér, heilbrygdum, sína dýrd, og hvert vald hann hefir yfir þínum syndugum kroppi, ef hann vill í réttlætis dóm ganga; lát þarfyrir þau örkuflin, er þú á öðrum sér, en þú hefir til unnid, þrista hjarta þínu til að yðrast þeirra syndanna, er hafa þann góða Guð stýgðan, er lént hefir þér heilvita sál í heilbrygdum líkama, og leitur við þig, eins og barn sitt, með allskonar meðleti, jafnvel þótt þú hann dagliga til reidi reitir. Hvernig á þá yðraninni háttad að vera, barn Guds? hún á að vera heit og alvarlig; þessi hálfvisni maður hefir án efa verið sorgfullur í hjartanu vegna synða sína, það kenna oss ord Christi, svo sem eg strax sagði; forgéfnis kémur þú, barn mitt! fram fyrir Guð til að biðja um kvittun synða þinna, nema þig ángri þær, nema þú grátir beiskliga með Pétri, nema þú þvoir Christ fætur með tárnum hjarta þins, eins og María, nema þitt hjarta bráðni í þér svo sem annad var, eins og Davíðs, ekki svo mjög af tilföningu Guds reidi, svo sem af elskunni til hans gjæfku, sem upplauk þínum augum, er þarft blindur borinn af móður lífi og dauður í syndunum, er þig hefir endurfeypt frá eyllfu heilvitis báli með síns Sonar dauða, og svarað þig síðan miðt í syndunum; lát þér það til hjarta ganga, að þú hefir hann móðgað og dagliga stýggir, jafnvel með vitanligum syndum. Svo á Guds barna yðran háttad að vera, og er hún Guði svo þæg, svo sem að syndin er honum leid, já, enn þá þægari, því syndin getur aldrei svo stór vordid, að ef sé meiri misfvin, hvar sem syndin yfirgnæfir, þá yfirgnæfir náðin mislu frammar; svo litid gjörir Guð

úr syndinni, þegar hún er afþvegin með ydraninni, en hún á að vera alvarlig, eigi hún Guði að þóknast; sá sem vill af hjarta ydrast syndanna, hann skal vel rammsafa sjálfan sig, og halda reikning við sitt eigid hjarta af ordum og gjörðum, og svo mikla fjæti sem hinn ydrandi hefir haft af syndinni, svo mikid ángur byrjar honum að hafa í ydraninni; menn eiga að breita við syndina eins og Ammon fordum við systur sína Thamar, á meðan hann frændi sinn vilja með henni, elstadi hann hana, þar eptir rak hann hana út af dyrunum; þótt honum færi svo skammarlaga, að ecki sé nærri því verra dæmi til, þá eigum vér þó eins að breita við syndina, vér eigum að láta ofs hana leida vera, og er það víst, að sá, sem hefir gaman af gjörðum syndum, nær honum þær í hug koma, honum eru þær enn þá apturhaldnar; dragifjenginn sjálfan sig á talar, ætlum ecki, að Guð nægisti þar með, að vér látumst um stundarsafir ydrast syndanna, en gangum þó aptur til þeirra eins og hundur til spýu, edur svín það, er veltir sér í sama saur, 2 Pét. 2. Þegar Drottinn hafði fyrirgefð hörkonunni glep hennar, þá sagði hann þó: gack nú burt, og syndga ecki frammar! gefandi þér þar með til vitundar, kristinu madur! að það er forgefins, að þú þiggir kvittun synda þinna af Guði, nema þú spornir við þeim framvegis það mesta þú mátt. Þegar Jesús sá þann mann í musterinu, er hann skommu áður læknad hafði við dífid Betezda, þá sagði hann: sjá! nú ertu heill vordinn, syndga ecki frammar, að ei hendi þig annad verra, Jóh. 5, teiknandi þar með, að syndin hefði verid orsök til hans sjúkleika. En þú, sem framkémur fyrir Guðs fatur, til að láta þér boda kvittun synda þinna af hans umbodsmanni í skrifastólum, það er að sonnu víst, að ef þú ydrast út af hjarta syndanna, og treystir á Jesú, Guðs Sonar, forþénuistu, þá verda þér þær fyrir hans blóð fyrirgefna, þótt þær séu randar sem blóð og svo sem purpuri randar, og þú læknadur af öllum þínum andligum óheilindum; en ef þú ecki leitast við framvegis að krossfesta þitt hold af fremsta megni, þá mun forþénuista hins Krossfesta ecki mjög gagna þér, miklu heldur fordæma þig, nema þú spornir við syndinni. Vit það fyrir víst, að Kristur hefir ecki forgefins talad um þann óhreina anda, sem útfer af mannum, að hann taki sjö anda sér verri og hverfi aptur í sitt fyrra hús, og verdi svo þess sama manns hid síðara argara hinu fyrra; euginn er efi á því, að Drottinn meinar hér þá, sem einu sinni hafa útrekid Djöfulinn úr hjarta sínu fyrir Guðs krap og sanna ydran, en byggja honum þó inn aptur, og æsa sömu syndir ydrunarlaust, edur og adrar verri; það vitnar St. Pétur, hans eigin læriþveinn, er hann segir um þá, er velta sér í sömu syndum, að þeirra hin síðari fjör séu verri hinum fyrri, því betra hefði þeim verid, að aldrei hefði þeir veg réttlætisins vitad, heldur enn, að þekktum honum, að hverfa aptur frá því bodordi er þeim fengid er. Kristur menn eiga að breita eptir þessum hálfvísna manni í hans audmýtt og ángri fyrir syndirnar, einnig í trúnni og traustinni á Guðs Sonar mátt og miskun, en ecki eigum vér hans sóttarsferli lifir, að vera í voru apturhvarfi til Guðs frá syndunum; hann var hálfvísinn, svo eigum vér ecki að vera, þótt vér séum veikir, þá eigum vér ecki hálfvísir að vera, svo vér meinum að gefa Guði helstina hjarta vors, en helminginn syndinni og Fjandanum. Guð bannar í Mósis-lögum, að hafa einn mæli

fyrir hinu innlenda, og annann fyrir þann framanda; ó, hvað gjöra þá syndugir menn, þegar þeir skamta Gudi út í dropatali, hver með sínum blóddropum hefir afhvegið syndir vorar, en Andskotanum gefa menn fullan mælir mest allra vorra lífdaga? Það er Baals þjónusta, en ecki Krists, en St. Páll segir, að Krístur og Bellál, það er hin sami djöfull sent Baal, eigi ekkert hlutskipti saman; verum því annaðhvert heitir edur kaldir, því þeim, sem volgir eru, vill hann skirpa út af stáum munni, Apoc. 3. Þessi maður leitadi Herrans, þá hann var veikur orðinn; lær það af honum, Guds barn! að ákalla Drottinn í neydinni, en bíð þó ecki eptir því, að hann neyðist til að straffa þig syndarinnar vegna; morgum hefir að sönnu Guds hegning komið til yðrinnar, sem ecki hafa þekkt syndir sínar fyrri, en gjæt þess, að þeirri yðran, sem framkémur af ótta hegningarinnar, henni er hättara við að kólna aptur, enu hinu, sem af ihugan síns óþerduleika og Guds gjæsku uppsprettur; það sé eg af Achab, er klæddist í seck fyrir Gudi nær honum illa gékk, en strax sem Gud hafði létt hrisinu af hans hrygg, þá féll hann frá honum til annarligra guda; sá, sem undandregur tíma yðranarinnar og meinar, að þar sé alltid nógur tími til, hann virðist mér vera eins og sá, er ecki hirðir um, þótt hann líði skipbrot, af því það kunnir að henda sig, að hann kunnir af að komast á einum flaka. Mennt segja, að sá, sem gjörir sitt testament ecki fyrir einu á-ðandaþenginni, hann gefi af erfingjans sé og ecki af sínu; hætt er við, að Gud muni eins halda, og kalla það ecki sér gefið, sem þá er fyrst boðið, nær sagt verður: gjör reikningskap þinnar ráðsmennsku, þú mátt ecki lengur ráðsmennsku hafa. Sá, sem dagliga frestar yðraninni, hann er eins og sá skuldunautur, er gefur jafnan góð orð, en betalar aldrei; skylda vor er það mannanna, að líða þvilíft hver af öðrum, náúngans hjarleika vegna, í lengstu lög, því vér erum Gudi meira skyldugir, sem er fadir vor allra, en hann er ecki skyldugur að líða svöðdan hræsni af oss, hverjum vér erum skyldugir um sál og líf. Malachias spámadur lýsir bolvan yfir þeim, sem eiga heilbrygðt sé, en offra því halta og limlesta; ó, Guds barn! mun sá ecki þurfa að óttast fyrir þessari bolvan, sem gefur Fjandanum sínum úngmennis aldur, en ótlar að fórnfæra Skapanum það, sem hann verður á hækjum að bera? Sjót því ecki á frest yðraninni, barn Guds! heldur þeint á þinn skapara í þínum úngdómi, því þú veizt ecki nær ángistlin kénur, og þú leitast að fríðnum og finnur hann ecki, Ezech. 7; og er það svo þérum úttalad.

Það hinu síðara viðvikur, sem er, um trúna, þá eru hennar furduligir kraptar og, eg má segja, guddómlegar verkamir, sem langt yfirganga mannligan skilning, svo miklar, að það má varla með orðum útskira; hann, sem að er höfundur trúarinnar, Jesús Chrístus, Heb. 12, hann hefir gjört hina bestu grein á því, er hann segir við sína lærifveina: ef þér trú hefdud svo sem eitt mustarðskorn, svo myndud þér segja fjalli þessu: tak þig upp og fleyg þér í sjóinn; og ef ein litil trú kann þvilífs að orka, hvað mikla hluti mun þá hin sterka sá afrekad? svo sem var Abrahams, er hann trúði til vonar, þar engin von var, Róm. 4; nú vil eg í þetta sinn ecki um þvilífs hluti tala, heldur að því leiti, sent hún þénar til syndanna fyrirgefningar, og er það mála samast, að enginn er stærri kraptur hennar en sá, því minna var það, að gjöra Mósis staf að hoggormi, minna að sund-

urkþipta hafinu, minna að láta sólina standa fyrir, minna að tilþyrzja himininn og kalla eld af himni, því allt eru þetta Guds sképni, er honum hlýða mótmælislaust, minna er allt þetta, segi eg, heldur einu að koma mannum, af syndinni og Andskotanni vansko-
 þadum, í satt við Gud, og því er það hin stærsta jarteikn og krapaverk trúarinnar. Þegar
 Jesús sá þeirra trú, stendur hér í gudspjallinu, sagði hann til hins hálfvísna: vertu
 hughráustur, sonur! Þér eru þínar syndir fyrirgefnar; tveint gjörði Jesús hér gott, sem
 var, að hann gaf þessum vesæla manni lífhamans heilbrygði-aptur, og svo undir eins
 sálarinnar, en mikill var þessi minur, og svo mikill, sem að stíkur sálarinnar og lífhamans
 vanheilsu; því taladi Drottinn ekkert um lífhamans óhransleik, heldur sagði hann: þér
 eru þínar syndir fyrirgefnar, þarfyrr sagði hann og við hina vantrúndu Gyðinga: hvert
 er andvelðara að segja: þér eru þínar syndir fyrirgefnar, eður að segja: státt upp og gætt?
 En hér sér þú krap trúarinnar; áður enn þessi aumi maður taladi eitt orð til Góðs misf-
 unsemðanna, þá hrærdust hans misfunar-yður í honum til meðaunfunar; heitir eeki þetta
 að banheyra áður enn kallad er? hins sama máttu þér vænta, kristinn maður! nær þú
 lætur þig af hjarta ángra þínar syndir; fyrir mega himin og jörð forganga, einu að eitt af
 hans orðum falli á jörðu, er sagt hefir til eins ydrandi syndara, að þegar hann lætur af
 illu og lærir gott að gjöra, þá skuli hans syndir vera honum sjarlæggar, sem austrid er
 vestrinu; fyrir má sjáfarhafid upphorna, einu að Drömmur misfunarinnar verði nypausinn,
 sem losað hefir að kasta ydrandi manns syndum í hafsinus djúp, svo þeirra skuli eeki að
 eyllu minnst verða; þessu kénur trúin til leidar. Drottinn undradist eeki yfir neinum
 hlut, sem hann sá hér á jadrifri, allt veraldarinnar yfirlæti þótti honum einfis vort, svo
 sem von var á, því allt silfur og gull var hans; hann gaf sig litid að tali læriseinanna,
 þegar þeir syndu honum hina kostuligu byggingu musterisins, og þótti ekkert til þess koma;
 en við hina Rananisku sagði hann: kona! mikil er þín trú; svoðan gersemi er jafn-
 vel eins gaungumanns trú í augliti Drottins, og hversu dýrmat að hún sé í Guds augliti,
 það gefur Drottinn sjálfur til vitundar í eptirlíkingunni um hinn þýnda sand og pening, er
 hann ályttar með þessum orðum: svo segi eg yður, að meiri gleði er í himninum yfir
 einum syndugum, sem ydran gjörir, heldur einu yfir nín og níttu réttlátum! höldum því
 það fyrir satt, sem Jóhannes segir, 1 Þist. 1 Kap: ef vér játum vorar syndir, þá er hann
 trúur og réttlátur, að hann fyrirgefur oss syndirnar, og hreinsar oss af öllu ránglæti voru.
 Svo voru misfunar-yður Drottins viðfæm, er hann leid eymd þessa vesæla manns, að
 hann sá strar annur á honum; ó, þú Guds barn! viltu þá efast um, að hann hrærist
 misfunar yfir þér, þegar þér taka til að svída þín andlig kaun, þegar þau fúnn sárni taka
 til að lifna, og þú tekur til að andvarpa í leynum, segjandi: Jesús, góði meistari! misf-
 una þú mér. Svad segir Jesús hjá Lúcam, 11 Kap: ef að þér, sem vöndir erud, kunnid
 að gefa börnum yðar góðar gáfur, hvad miklu framar mun yðar himneskur Fadur gefa
 þeim S. Anda, sem hann þar um biðja; því vil eg í fullu trausti segja, þegar þú and-
 myfir þig undir völduga Guds hönd, og biður af hjarta um fyrirgefning synda þinna,
 þá mun hans Andi vera þínum anda vitnisburd um, að þú sért Guds barn, Róm. 8,
 því jafnvel þótt vér séum ótrúir, þá er hann samt trúur, sjálfum sér kann hann eeki að

neita, segir Pálus. Nú er það satt, br. m! að sannýbrandi manns trú verkar svo mikil hjá Gudi, sem nú hefi eg sagt, en hann á þá að vera viss um það, að hann sé bæði sannýbrandi og rétt-trúadur. Margt er lítt með skýldum, segja menn í orðtaki gömlu; en trúin og ydranin eru tvær systur, er ei mega skilja; eins og það, að sú ydran er ónýt í Guds augliti, sem ekki þvingar manni til að krossfesta sitt hold, svo er og trúin dauð án verkanna, segir Jakob, og Páll segir, að sú trú alleina gilbi, sem að er kröptug fyrir hjæleikann. Með trúnni sórnfæra menn Gudi sínum vitsmunum, og gefa sína skilningu fangna undir hennar hlýdni, með ydraninni offra menn viljanum, að hann sé Guds bobi undirgefnum; trúin gjörir ofs að Guds læriveinum, ydranin að hans þjónum; trúin upplýsir vor hjörtu í skilningi vorra sáluhjálpar efna, en ydranin, ef hún er alvarlig, hún þristir ofs til að gjöra Guds vilja, og alla skýldu kristins manns; svo sem það er ekki nóg, að ydrast um stundarfakir, og ganga aptur til að drýgja sömu syndir, svo er það ei heldur fullur kristinnómur, að trúna um hrið, eða gjöra ávort trúarinnar, en falla þó frá á tíma freistingarinnar; væri það nóg til sáluhjálpar, að byrja vel, þá sæti Bileam hátt í himnaríki, og ef ei þyrfti að vaka og biðja, þá hefðu hinar fávísu jómfúrnar ekki verið útilokadar. Það er skéntilgur draumur að ætla, að Gud muni tilreiðna sér forþenustu Sonarins, en vilja þó ekkert gjöra af því, sem Gud bobid hefir; mig svo er eg uggandi fyrir því, að sá, sem gengid hefir í þvilikri leiðslu allann sinn aldur fram í dauðann, hann muni uppvakna í helviti og kvölunum, því jafnvel þótt að góðverkin vor, ef nokkur svo kallast mega, þau séu ekki máttug til að gjöra ofs hólpna, þar vér erum skuldgir að játa, að ónytir þjónar séum vér, jafnvel þó vér gjordum allt það vér ættum að gjöra, samt eru hin vöndu nógu kröptug til þess, að fordæma ofs. Eg veit að sönnu, að þetta kann að sturla margan þann, sem mikinn part æfi sinnar hefir í illfáunni alid; eg sé ekki við því gjört, þetta eru þó gudlig sánnindi, og ekki er von á öðru enn að syndugs manns hjarta muni kenna til, þegar broddur loqmálsins tekur að stinga á kauninum, vel sé þeim, er svo eru viðkvæmir, að þeir finna til sársaukans; hinum er öllu midur farid, er ei kenna til Guds ströfunar, ekki til loqmálsins hótana og ekki til helvitis eldsloga, hvern þeir forþenad hafa, um hverja það segja má, sem Jeremias sagði um Gyðinga: þú tiptar þá Drottinn, en þeir finna þar ekki til, hversra samvitstur að Páll segir að séu brenni-merktar; en hinum, sem að sönnu ógudliga lifað hafa, en láta sig þó ángra sínar syndir af hjarta, og vilja þar á bót vinna, þeim vísa eg til þeirra lítnarorda, er Drottinn talar til syndugra manna, Es. 1: Þvoíd yður, hreinsid yður, takid yðar illskubreitni frá minu augliti, komid síðan og eignist lög við, þótt yðar syndir séu randar sem blóð, þá vil eg gjöra þær hvítar sem ull! Þú þenkir kannsté í hjarta þínu: eg em í syndinni gétinn og fæddur, hvernig má eg Gudi þóknast? en gjæt þess, að þinn Endurlausnari, sem er Gud, blefsadur um allar aldir, hann er fæddur af fedrunum eptir holdinu, hreinn og heil-agur, og fráskilinn syndurinum; þú ert syndugri enn aðrir menn, Kristur er heilagri enn allir menn, hann er forlíkun fyrir þinar, og ekki einungis fyrir þinar, heldur og fyrir allar veraldarinnar syndir; þú gétur ekki alheilis af syndinni látid, svo það vönda lódi

ecki við þig, þá þú vilt gjöra þig góða, það gat ei heldur St. Páll, samt fék hann það svar af Gúði: lát þér nægjast mína náð, mínu kraptur fullkomnast í breiðfleikanum; þú syndgar optlaga, Kristur bíður fyrir þér váslátanliga; þínar syndir eru þér yfir höfund gengnar, samt yfirgnæfir þó náðin miklu frammar; þig henda optlaga somu syndir, sporna við þeim, sem mest þú mátt, svo að þær drottui ecki í þínum dauðligum lífhama, en vit þó, að Jesús hefir borid uppá tréð þá handskriftina, sem móti þér var, og hana á krossinu neglt, þar er enginn af þínum skuldum eptirskilin né ólokin, en brúka þá slítt til að afplána gjörðar syndir, en ecki til frelsis að drygja þær framvegis; þú þykist eckert verk gudrákninnar fullkomid gjört géta, þessi meðfénning þíns óverðugleika er verk S. Anda, því bíður hann fyrir þér með óumræðiligum andvörpunum, og hjálpar þínum veikleika; þú hefir allann þinn aldur í illstunni alid, og ert aðfönninn dauða, hafandi eckert gott verk Gúði að bjóða, þótt þú hefir, mundu þau kunna að réttlæta þig? hvað hafði tollheimt-umadurinn? Lúc. 18, hvað hafði ræninginn á krossinum? Lúc. 23, hvað hafði þrællinn, sem var sínum herra skyldugur um 10,000 punda? Matth. 18, samt uppgaf herrann honum alla skuldina. Þin trúa tekur til að veikjast í dauðann, þá lífhmans kraptar eru að þrotum komnir, og mega varla taka á móti dauðans óþvoti, mundu þá til þess, að Guds Sonur hefir dauðann sigrað, það skal ské, að hver, sem trúir á hann, sá skal lífa, jafnvel þótt hann deyji, Jóh. 11, lát þér þá í hug koma, hvað sáðir hins tunglsjúka sagði: herra! eg trúi að sonnu, en hjálpa þú trúarleyju mínni; ein veik trú er þó trú, einn eldneisti er þó eldur, ein litil perla glansar svo sem ein perla, eins skín ein veik trú í augum Guds svo skjært, svo sem þó hún væri sterkari, því trúin er ecki vort verk, heldur hans anda, þar fyrir beiddu lærisveinarnir Drottinn að auka sér trúina; látum hann ráða mælingu hennar, hann mun ecki sitt eigid verk óvirða, en látum þó ecki af að næra hana með yðugligri bæn og andvarpan. Lútherus segir í einum stað, að enginn verði fordæmdur, nema sá, sem ei vill trúa; það er satt, ef það er rétt skilid, því sá vill ecki ólmusu hafa, sem ecki vill um hana bíða, svo vill og ecki sá trúa, sem ecki bíður Gud að skapa breint hjarta í sér, og gefa sér nýan vísan anda, en hitt er víst, að ein veik hönd tekur eins við ólmusu, svo sem ein fullhraust, og eins vel umfadamar ein veik trú Krists for þénastu, svo sem ein fullörugg, því Guds kraptur fullkomnast í breiðfleikanum, og einn veiktrúadur má um sig segja eins og Páulus: eg formá alla hluti fyrir hann, sem mig máttugan gjörir, Kristum, því þá eg breiður er, þá er eg máttugur; þó elbdíft svo Drottins kraptur með honum, að hann hrósar því undir sína fórnfæringu, að hann hafi góðri baráttu barist, skeidid fullkomnad og trúna geimt, og framvegis sé sér aflogd kóróna réttlætissins, hverja Drottinn, hinn réttláti dómari, munt gefa sér á þeim degi og ecki einasta sér, heldur jafnvel öllum þeim hans tilkomu elffa; hennar njótandi að verða unni ós þinn góði Róningur þýrdarinnar, fyrir Jesúm Christum, amen!

Tuttugasta Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, Matth. 22 Kap.

A þeim tíma: Jesús svaraði og talaði í annað sinn í eptirlíkingum til þeirra, og sagði: himnaríki er líkt þeim konungi, sem brúðkaup gjörði syni sínum, og útsendi sína þjóna að kalla bodsmennina. til brúðkaupsins, og þeir vildu ekki koma; í annað sinn sendi hann út aðra þjóna, og sagði: segið þér bods mönnum: sjáið! mína máltíð hefi ég tilbúið, mínir urar og alid fé er slátrað, og allt er reidubúið, komið til brúðkaupsins; en þeir forsmáðu það og gengu í burt, einn á sinn búgærd, en annar til sinna verzlunar, en hinir aðrir gripu hans þjóna, og lagðu þeim háðing- ar til og drápu þá. En þá konungurinn heyrði þetta, varð hann reidur og sendi út sitt herlið, og fyrirfór þessum mörðingjum, og brendi upp þeirra borg; þá sagði hann til sinna þjóna: brúðkaupid er að sonnu reidubúið, en þeir, sem bodnir voru, þeir voru þess ei verðugir; þarfyrir, farid út á gatnamótin, og bjóðid til brúðkaupsins hverjum, sem þér finnið. Og hans þjónar gengu út á strætin, og samansöfnuðu öllum þeim sem þeir fundu, vöndum og gödum, og brúðkaupid varð fullt með bordsett fólk. En þá eð konungurinn géck inn að sjá þá, sem til bordsins sátu, sá hann þar einn mann, eigi klæddann með brúðkaups klæði, og sagði til hans: vinur! hvörninn géckstu inn hingað, hafandi ekki brúðkaups klæði? ey hann þagði; þá sagði konungurinn til sinna þenara: bindid hans hendur og fætur, og kastið honum út í hin yrtu myrkur, þar eð vera mun óþ og tanna gnistran; þviáð margir eru kallaðir, en fáir utvaldir.

E r o r d i u m.

Soer að sé meining þessarar sögu eptirlíkingar, sem Drottinn hér framsetur, það er auðráðid af öðru Guds orði, og þó sérðellis af trúðkunum hans, sem annarstarar ritabar finnast í gudspjallabókunum, ekki sít af þreca um verkamennina, sem leigdir voru í vingarinn, hiá Mattheum í 20 Kap., og hinna, um þá miklu tvödmáltíð, sem er að sinna hjá Lukam í 14 Kap., um hverjar báðar nokkuð hefir talad verid hér að framan. Konungurinn er hinn alvæði himins og jarðar Konungur, hans Sonur er Drottinn Jesús, sjálfur Konungur, ekki einasta eptir guddóminum, heldur og mannaðóminum, því Gud hefir sett sinn Konung vfir sitt heilaga fjall, Zíon, Ps. 2. jafnvel þótt ei væri hans ríki af þessum heimi, og allt vald er honum gefid, bæði á himni og jörðu, Dan. 7, Matth. 28; brúðkaupid er hans heiltekja, og allir þeir velgjörningar, er í þenni framboðnie verða ellu mannfyni, en veittir þeim e num, sem trúa á nafn eingetins Sonar Guds. Hinir fyrstu, sem bodnir voru, eru Gyðingar, hverjum framar öðrum var boðid til þessa mikla brúðkaups, en þeir forsmáðu það, svo sem Páulus og Barnabás vottuðu, Act. 13, segjandi: til yðar þyrjandi fyrst Guds orð að tala, en fyrst þér forsmáid það, og reiknid yður ei verða eplífs lífs, þá snúumst vér til heidninga.

janna. Eumum bæddu veraldar umsvif frá þessari Guðs gjöf, svo sem af guðspjallinu er auðsætt; hinar gripu hans þjóna, lagðu þeim háðungar til og aflífudu þá; þeirra gétur Þrælafarinn; er hann sagði við Gyðina: hvær af spámannunum hafa yðar sedur eðki líflátid? og vfir þá er gengid það stélfílliga straff, sem hér umgætur í Eoangélió, þríf, þegar Nebúfadnezar eyðilagði hina fyrri Jerúsalém, og síðan vfir born þeirra, sem ad uppfylltu málíng fedra sinna, er hún var uppbrenn og ad steinbrúgu gjöf af Titó Respatiano, og aldrei upphjög síðan. Þínir, er síðan voru kallðir, eru heidnismenn, og meðal annara forfedur vorir, það fólt, sem í myrkrunum sat, Eph. 5, og er innplantad í stáðinn Gyðinga, sem ofbrotit voru, Róm. 11; en vér heyrum í guðspjallinu, ad til þessa brúðkaups er safnad vöndum og gödum, þó segir og Páulus, 2 Tim. 2, ad í stóru háfi féu eðki einungis kór af gulli og silfri, heldur og af tré og steini, og sum til heidurs, en sum til vanheidurs, en ef nokkur heinsar sig af þessu, þá muni hann verða kór til heidurs heilag; og sjálfur Lausnarinn endr þessa eptirlíkingu með þeirri dírmatu grein, ad margir síu kalladur, en fáir útvaldir, hvar af ljéft er, ad þeir eru eðki allir Chrísti þegnar, sem nefna Chrístum sinn herra, til hvers hann bendir oss með dæmi þess manns, er kom til brúðkaupsins, eðki skryddur brúðkaups klædi, af hverjum og v' taka mér orsök til, ad tala um þá hluti, hvar af einn og sér hver megi þeckja sinn búning, hver hann sé hæfur til, ad birtast fyrir Konúnginum, nær hann gengur inn ad sjá bordsgéstina. Þú álvaldi Konúngur þýðdarinnar! sem vilt, ad allir verdi heilýnir, og komist til sanaleksins víðurkunníngar, veit oss þíns anda náð til þessa verkis, í Jesú nafni, amen!

U t l e g g i n g i n.

En þegar konúngurinn g'af inn ad sjá þá, sem til bordsins sátu, sá hann þar einn mann, eigi klæddan brúðkaupsklædi, segir í tertanum; hvert ad sé þetta brúðkaupsklædi er auðvítad, það er sjálfur Krístur, og hans réttláti með trúnni honðlad, því fagnar hans kríftni, hjá Esaiam 61 Kap., segjandi: eg gleðst mikiliga, og mín sála fagnar í mínum Drottni, því hann hefir klædt mig búningi hjálpræðisins, og með klædi réttlátisins hefir hann huld mig, eins og einn brúðguma í kénimmarulígunum skrúða, og eina brúdi íklædda skarti sínu; þetta er augljóst af sjálfri eptirlíkingunni. Hvar fyrir var þessum vesæla manni kastad í hin ystfu myrkur? af því hann var ei skryddur brúðkaupsklædi; hvar fyrir verða þínir vantrúndu forðæmdir? af því ad þeir trúdu eðki á nafn eingétins Sonar Guðs; hvar fyrir sættu eðki þínir adrir hvílkri reffíng (því um hann einn verður gétid)? fyrir því, ad þeir voru íklæddir þínum rétta brúðkaups skarti; hvar fyrir verða útvaldir innleiddir í sögnud síns Herra? mun það sté fyrir þeirra eigin réttláti? fjærri fer því! Drottinn! ef þú vilt tilreikna syndirnar, hvar fær þá stáðit? segir David, Ps. 130, enginn lífandi manna mun réttlátast í þínum augliti, segir hann; hvar fyrir er það þá? af því, ad þeir trúdu á hann, sem réttlátir ógudlígan, segir Páulus, Róm. 4, og því kénur hann eðki til dómíngs, segir Þrælafarinn. Eall er sá, hvers syndir hulbar eru, segir David, Ps. 32, en með klæðunum verða lýtin huln, eins vor andlig blygdan með Jesú blesudum réttlátis skrúða, þess gétur hann sjálfur í opimberunum Jóhannis, talandi við biskupinn í Laódicea, hvern hann nafinn kallar, þar hann rædur honum, ad kaupna af sér gull það, sem í eldi er reynt, ad hann ríkur verði og klæddur hvítum skrúða, svo ad blygdan hans fatleysis eðki opimberist, Apóc. 3. Náðarstóllinn huldí forðum daga sáttmálsorkina, í hverri loqmálsstóblurnar geymdar voru; þú Jesú! þú ert einn náðarstóll! í

þínu blóði, Róm. 3, fyrir þitt sakleysi, ó, herra! sem loðmálid uppfyllt hefir, en varst þó á móti loðmálinu dæmdur, fyrir það eru huldar allar vorar syndir, sem móti loðmálinu gjörðar eru, þegar vér á þitt nafn trúum; hvað mun eg ætla til þess, að eg syndugur ormur í mínum eigin klæðum birtast kunnri í þins hinneffa Föðurs augliti? hvað mun eg vilja koma fram með það, sem er eins og niðlagsfat? hvað mun eg bjóða það fram, sem er hálfvert? eg hrædist öll mín verk, sagði hiun réttláti Job, og því mun eg ætlast til þess, að mín séu betri? hvarfyrir mun eg vilja bæta þann sagra kyrtil, er þú mér gefð hefir, með mínum tötum? mun eg heilagri enu Jósúa, hiun æðsti prestur, er stóð í saurugum klæðum fyrir engli hins mikla ráðs, Zach. 3; svo mun best fara, Drottinn minn! að bæði eg og aðrir syndugir menn njóti þeirrar náðar, sem hann naut, að þú birt takir vort ránglæti, og sfiptir umi klæði við ofs. Svo er nú þetta brúðkaupsklæði ekkert annað en réttlæti Jesú Chrísti með trúnni meðtefid, því iklæðunnst vér fyrst allra í skírninni, þess getur Páulus, segjandi: þér erud allir Guds börn fyrir trúna á Jesúm Christum, því hverjir, sem uppá Christum skírdir erud, þér hafid iklæðst Chrísto; í henni verda ofs syndirnar fyrirgefnaar, ecki einasta upprunasyndin, heldur eigum vér í krapti hennar fyrirgefningar von um alla æfi vora á gjörauligum syndum, nær vér leitum hennar réttiliga; því kallar Pétur hana sáttmála góðrar samvitksu, því engum kunnri um eitt augnaklík róliga samvitksu að hafa, nema hann vísi sér kvittunar von synða sinna; í henni verðum vér Guds börn, í henni meðtokum vér S. Andra, sem þá alla endurnýjar fyrir krapt endurgétningarinnar, sem ecki móttanda honum né fleckva hann; því er sá réttlíga sfrýðdur brúðkaupsklæði, sem endurgétinn er af vatni og anda, ef hann ei spíllir aptur sínni endurgétningu, en það verður morgum, því midur! og þarfyrir er skírnin ecki einhlýtt til þessa bínings, nema að hennar kraptur auglýsi sig í ofs, nær vér drögunnst á legg og lærum vorn kristindóm, og er það fyrst í því innifalio, að trúna réttlíga á Gud, hvað ed sféður með tvennu móti: fyrst að hafa sama þeckingu á honum, hans stórmerkjum, hans velgjörvingum, sem ofs verda í ordinni framboður: annað er það, að vér treystum honum, elskum og virðum, fram yfir alla hluti. Hvað því fyrra viðvíkur, þá er það víst, að í skírninni játum vér Gudi og öllum hans stórmerkjum, þar til skuldbundu ofs vor gudsfedgir með sínni játningu, en hvað stodar ofs síu játning, nema vér lærum að þeckja hann, er vér játndum, hans almætti, hans góðgírni, hans réttlæti, hans elsku til vor, og hvað annað, sem hann hefir í sínu orði opinberað ofs til sálshjálpar? þetta vil eg bjóða þá að hugleida, sem annaðhyvert sjálfir litid edur ekkert vita í sínum kristindómi, svo sem vita býrjar, edur forsóma að kenna það sínum börnum og hjúum, jafnvel þótt sjálfir nockud vita megi. Sér stendur í Gudspjallinu um þá, sem forsmáðu konungssins bod, en gengu í burt, einu á sínu búgurd, en annar til sinnar sýllanar, að þeir hafi þess ecki verðugir verid; segid mér þá í Guds nafni; segid mér, þér, sem allareidu erud kalladir, og til borðs settir í konungsstofunni, munid þér því fyrir hlýta, að þér erud þar einu sínni innfommir? munid þér birtast í því samna brúðkaupsklæði, er þér látid veraldlígar sýllanir, já, gjálifi og vandan selskap draga yður frá Gudi og hans Krísts þeckingu? hverfu ágjætir borðgæstir erud þér við Drottins kvöldmáltid, nær þér, edur yðar börn, vita engan

greinarmum að gjöra lífhama Drottins og amarrar fæðu, eðki að reyna né prófa sjálfa sig, og eðki að ransaka hjartad, hvort þér sénd í trúnni. O, vei! ó, vei! hverju lítt eru meun þá til brúðkaupsins þínir? Það heitir með réttu, að hafa altarid til að syndga, svo sem Drottinn að orði kénst fyrir spámannsins numm, um afgudadýrkannina í Jíða; vér kóppumst við að þúa ofs í skart, nær vér halda viljum minning Drottins dauða, og svo er heimskan rík í ofs sumum hverjum, að sá, sem eðki hefir sjálfur, hann lámar af edrum, hvad að sounu er vitalaust í sjálfu sér; en Gud náði, hvad lítid sumum numi umhugad vera að birtast í Jesú Chrísti dýrmæta réttlætis klæði, sem útvegad verður með saunri yðran, stobugri trú og ástetningi kristiligs lífnadar. Þarsyrir, kristnir menn! lærid að þeckja Gud og hans stórmerki, lærid að þeckja sjálfa yður og yðar óverdugleik, lærid að þeckja Guds vilja af hans bodordum, svo þér og þeckja megid, hvad níkinn skort þér hafid á þeirri hrófan, sem fyrir Gudi gildir. Þinn annar partur vorrar játningar er sá, að vér lofum að treysta Gudi, og reida ofs uppá hans fædurliga gjæfku og forsjá bædi í meðlæti og mótlæti, en af þessu ber ærid mjög hjá morgum hverjum, sem þó meinar sig velþúinn í lambsins brúðkaup; í meðlætium treystum vér uppá sjálfa ofs sumir hverjir, uppá aud vorn og niord, uppá vini og hófðingja, en eðki uppá hann, sem er Drottinn alleina ríkur; kónungurinn af Tyró sagdi í hjarta sínu: eg er einn sterkur Gud, en Drottinn segir þónum, muntu segja við þinn veganda: eg em sterkur Gud? og þó treysta menn uppá svoðdan eina vatnsbólú frammar em á Gud, sem öllu rædur bædi á himni og jörðu; hvar er þá trúin, sem meun eiga á Gudi að hafa? mun þessir vera hentugir gestir í Chrísti brúðkaups stofu, er sagt hefir, hver sem til mín kénur, og ei hatar fædur og móður, konu og börn, systur og brædur og jafnvel sína eigin sál, hann getur ei verid minn lærisveinn? Wenn standast eðki reidifvíp eins veralðar hófðingja, er meun svo kalla, þegar þeir ysla sig, þá eru sumir menn þínir til að gjöra allt, hvad þeir bjóða, og jafnvel þinar verstu stannur og klæki í gegn Gudi, en hann óttast þeir ei, í hvers hendi að öll veralðarinnar magt er eins og ein líbandi þoka, og þó vilja menn kristnir heita, þó ætla meun sér með þvilíku skapi í lambsins brúðkaup inn að gánga með þeim Guds hetjum, sem jafnvel eðki sitt líf elskudu allt í daudann, þarsyrir hafa þeir nú ságað sinn skrúða í hans blóði. Í mótlætium eru menn eðki einasta óþoliumódir, sem jafnvel Guds börn hendir, heldur möglunarþamir móti Gudi, kalla sér órétt gjordan, órvænta hans aðstodar, gripa til þeirra ráða, sem hann bannad hefir, og í einu orði að segja, kasta í burtu trúnni á hann, og brjóta ofid í sundur. Þinni menn nú eitt hvad af þessu hjá sér, annað hvort, að þá vanti nandþynliga þeckingu á Gudi og sínum sáluhjálparefnum, og hann hirðir eðki um, að ráða bót þar á, sem bezt hann kann, edur hann óttast nokfra veralðar niagt, vináttu edur velgengni, eins mikid og Gud, þá dragi enginn sjálfan sig á talar, edur meini það hann sé rétt-trúadur, þótt hann stírdur sé, þótt hann sé bordgestur Drottins í h. kvöldmáltid, og fylgir það þá eptir, að hann ei er skryddur brúðkaups klæði, á meðann hann er svo þúinn. Taki enginn svo ord mín, að eg meini, þótt einhvern kummi nokkud af lífu að henda, að þónum þarsyrir eigi strax að kasta í þin yfstu myrkur, gjækta

Drottins er þolinumóðeri yfir syndum vorum enn svo, þá sýna ofs dæmi hinna mestu sýndara, sem þó hafa áður haft fulla Guds þekkingu, svo sem Arons, Davíds og Péturs, en hitt segi eg, að menn skuli ekki brúka þessa Guds náð til að ala sýndina á heimi. Eg sagða fyrir skömmu, að í skírinni værum vér fyrst íflæddir brúðkaupsflæðinu, en Gud náði, að þar fellur svo optlaga blettur á, og svo atast það í foröðum veraldarinnar, að það varla þekfist á stundum, en það á burtu að þvo með heitri yðran og hans forþenustu, sem hvein gjörir börn Levi, Jesú Christi, hver að er eins og sápa þvottakvemma, segir spámadurinn, Malach. 3. Eitt flæði er jafugott, þó að saur falli á það, ef það er vel þvegið, nema það sé grómtefið; eins er sýndarinn, hann er jafugóður, þegar hann yðrast af hjarta, trúir að sér verdi sýndinnar fyrirgefna, og leitast við að lifa betur, af öllu megni, en velti hann sig svo mjög í guðleysinu, að hann burkasti Drottins forþenustu, og hirði ei um að leita hennar með þeim meðöllum, sem til þess eru gjörð, þá segir Pálus ofs, að þar sé engin forlífin fyrir sýndina frammar, Hebr. 10. Eg finnst í heilagri ritningu svo sem þrjú troppustig til glötunnarinnar fyrir þá, sem meðtefið hafa þó Guds Ánda; hryggid ekki S. Ánda, segir Pálus; það skéður, þegar þeir, sem enn þá eru í Guds náð, þeim verður það, að þeir láta eptir holdinu, þó ekki alltid af áfettu ráði, en veifja þó með því krapta sinnar endurgetningar, svo þeir eru ekki svo ljúfir á að gjöra það Guði líkar; aptur segir hann: flokvið ekki S. Ánda; það skéður, nær menn svo venja sig á sýndsamligt athæfi, að þar finnst engin barátta holdsins og andans, heldur láta menn sýndina drottna í sínum dagdligum lífhama, svo þeir þjóna henni, þar með tapa menn andanum til fulls, og rata í Guds övingan; hinir þridju eru þeir, ed mótfanda S. Ánda, svo sem Drottinn sagði við Gyðinga, og hans píslarvotti: Stephanus; það skéður, nær einhver forsmáir andann, nær hann amaðhyert straffar sýndina í ordum, edur og með sínum imri verkunum í hjartanu, og standa á móti honum af öllu megni, svo að þótt þeir viti hvað rétt er og hjálpsamligt, þá smíða þeir sér meiningar og affakanir á móti Guds ordi og innblástri S. Ánda, og leitast við að styrkja þar með þeim rofum, sem holdið og Djosullium fyrir þá diktar, og þessi er hin síðarsta trappa, um hverja mér virði að Postulinn tali til Hebreos, 6 Kap., að valla edur ekki eigi apturkvæmt til yðranar. Gjati því hver og einn að sjálfum sér, sá ed þenna hinneska gest hefir einnsinni hlotið, að hann láti sig af honum leida í allan sanuleika, hann breiti eins og Ezechielis dyr, þau geugu rétt áfram, eins og þeirra andlit horfðu, hvert, sem að sjálfur andinn fór, þá fóru þau; svo eigum vér og að gjöra, kristnir menn! á meðan Gud gengur undan ofs í sýstólpa sinna orða, hvar í andinum býr, þar vér rásum í eydimorku heims þessa; því ef vér gaungum í andann, þá munum vér ei framkvæma holdsins girndir, Gal. 5, þar hann leidir aldrei nema til Guds, af hverjum hann framgenginn er. Trúid mér, kristnir menn! að mikil gaungjefni hevir til þess að ransaka, hvert menn hafa vitnisburð heilags Ánda um það, að þeir séu Guds börn; edur og, að þeir leidast af fólkinu anda, sem lofi þeim arfleifð Guds barna uppá övissa von, sem hennar eru þó minnst verdir, hvað margan munhenda, því verr! það sjá menn ekki einasta af Phariseunum, þeim bræsturum, er meintu sig alleina að hafa lykilmín að Guds ríki, en hverju langt þeir hafi frá því verið, vottar

sjálfur Samuleifurinn, Matth. 23, heldur og á mörgum öðrum, sem að sonum eðfi efast um Guds náð, en lifa þó enganveginn að Guds vilja, jafnvel þótt ei drýgi þeir stórglæpi, þessum ræður Postulinn nærsta heilt, er hann segir: reynd hvert þér erud í trúinni, hvað ei verður með öðru móti betur gjört, enu að menn ransafi sinn lifnað grandgjäfílliga, því sönn trú er aldrei ávartarlaus, heldur verkar hún fyrir fjærleikann, hvar ad er logmálsins uppfylling, og allar kristiligar dygdir hestir í sér fólgnar. Ad sönnu er Jesú blefs- ad réttláti það sama brúðkaupsfart, sem textinn umgétur, nær það er með trúinni hænd- lad, en glansinn á þessu tignarklædi eru verkin, sem af heuni framfema, hvar hana aug- lissa og um hana votta, því af þeirra ávortum skulud þér þekja þá, segir Trelsharinn um úlfana, sem foma í sandaklæðum, og eins má um Guds börn segja; eðfi hylur farfi klæd- anna lyti líthamans, ei heldur átiþyrgir hann frost og kulda, heldur fatid, sem ad lytin þyrgir; - svo gjöra og verkin engan réttlátan, heldur trúin, sem því veldur, ad vort ljós svo lyfir fyrir mönnum, ad þeir vor góðverk sjá og dýrka vorn Födur, sem á hinnum er, Matth. 5. Sölin er eðfi birta, en þó gefur hún birtuna frá sér; eplid er eðfi eyk, og þó ber eylin eplid; trúin er heldur eðfi verk, en þó er hún aldrei án verkanna, því segir Jakob: sýn mér þína trú af verkunum! veri því enginn svo blundur, ad hann ætli það hann sé rétt-trúadur á meðan hann eðfi ber trúarinnar ávorti. Hvað skulu menn þá tala um hina vöndu öld, sem vér lifum í? eg skal gefa þeim eitt hjarta og einn veg til ad óttast mig, s- gir Drottinn um kristnina á nýa testamentisins dögum, fyrir munu Jeremie, 32 Kap., mun þetta sjást hjá mörgum á vorum dögum, þar eð svo margt er sinnid sem mad- urinn er, jafnvel í þeim hlutum, sem heyra til Guds dýrkunar, og saluhjálpmi víðfoma, ad eg tali eðfi um adra hluti, svo langt er frá því, ad menn hafi eitt sinni til ad óttast Gud, ad í einu laudi, einni bygd, í einni sókn, er þar dandligt hatur, agg, reidi, þræta, tvídrægni, umbyrdis sláttfkapur, menn ljúga hvar uppá annan litum og skonum, pretta hvar annan í kaupum og solum, svíkjast á umbyrdis með hjásmelum, berandi húnang í múmi, en gall í hjarta. Hvað þá? eru Guds ord ad brygdmalgi vordin? fjærri er því: sé Gud samsegull, en allir menn lygarar; heldur er það þess vegna, ad vér erum svo fráleitir og ólífir vordur hinu fyrstu Guds kyrkju, þar allir kristnir voru eitt, og allir hlutir sameiginligir meðal hinna trúndu, og þó halda allir sig hafa hid sagra brúðkaups- klædi til ad bera. Brædur mínir! viljid þér heyra þar sakir, fyrir hverjar Gud útraf sitt fólk í hina Babilonisku herleidingu, hvar þeir máttu lida svo skelfílligar hörningar, ad varla hestir þvilíkt heyrst frá aldöðli, þar standa skrifadar hjá Ezechiel spámanni, 22 Kap., á þemum hátt: födur og módur virdtu þeir einfis, vid hinn framanda hönðla þeir svíksamliga, eðfjumi og hinum födurlausu gjöra þeir órétt; en ad þessu leita menn sér á stundum og öðru þvilíku, og þykir það hofmennska vera! mun nú komingurinn þekja þetta fyrir brúðkaupsklædi, nær hann litur af hinnum ofan, til ad sjá eptir brúðkaups- gestunum? eg vil ei tala um sláttfkap og undirferli, er svo njög drottnar í heiminum, jafnvel meðal þeirra, er vel kristnir heita vilja og ætla sér einfis abóta vant. Ein af þeim næstu skonnum, sem þvingadi Gud til ad yfirgefa sitt fólk Júda, var hin staka strygd, sem drottnadi á þeim dögum, þess gétur Jeremias, 9 Kap. segjandi: vari sig

Hver einn við sínum vin, og treysti ei uppá neinum bróður, því einn bróðir ham bregdur vorum, og sérhver vinur brúkar afdrátt og gabbar vin sínu, þeir tala ecki samleikann, þeir kenna tungu sínu að tala lygar, og þreysta sig í rángsleitinni. Segid mér, ef Jeremias mætti hverfa aptur til líffans, mundi hann ei þeckja nockud þessháttar meðal vor? og má það engangveginn brúðkaupsflæði nefna, lángtum heldur vil eg kalla það Blóðskotans bódsmannsham, er hann fláddur var, þegar hann taladi við Eou í höggormium, og band henni uppá eplid; því David, og Pálus Róm. 3, segja, að höggormaeitur sé undir vorum þeirra, en Djöfullinn er sér alltid lífur, og það þess heldur, sem hann veit að hann hefir styttri tíma. Eg vil ei fá mér til orða um hina stöðlign ágirni þeirra, sem útjuga hús eckua og fódurlausra barna, og selja hinn fátæka fyrir einu skó: margann mun Guð sjá í hinu almennilígu brúðkaupsstofu síns Sonar, það er hinu sýnilígu Guðs kyrkju hér á jörðinni; eg segi, hann mun þar margann sjá líkann þeim sem framfalla í þantíttum flæðum, já, hann mun sjá blóð sína voladra í lósum flæða þeirra; hvað sýnið yður, frítnir menn! mánu menn í þvítikum búningi innnganga í lambsíns brúðkaup? langt er frá því; fyrir því hreinsid yður, þvoiid yður, látid af illu, lærid gott að gjöra, Ef. 1, gjorid hvað rétt er á hverjum morgni, og frelsid þann sem ránid lídur af þess hendu sem undirþryckir hann, svo að brædi Drottins ecki útfari svo sem einu eldur, fá ed enginn fá floekt, fyrir illsku sakir yðar athafna, segir Drottinn fyrir munu Jeremias, 21 Kap. En vilji menn vita, hvað að sé hid rétta brúðkaupsflæði, þá er það Jesú blessað réttlæti, með einni samri og lífandi trú innfadnad, sem áður er sagt; en hvað ávortum trúarinnar viðvikur, sem aldrei kunná við hana að skilja, heldur ein virtan við líófid, þá fá eg það ecki betur sagt, heldur ein David í hinu síniánda Sálmi, með þessum ordum: Drottinn! hver fær að búa í þinni tjaldbúð, edur hver mun hvílast uppá þínu heilaga fjalli? hann fá ed framgengur fleklaus og gjorir rétt og talar samleikann út af hjarta, hver ed ecki svíksamliga mæli med sínu tungu og náungu sínum eckert illt gjorir, og leggur sínum náunga eckert lastligt til, hver hann leidir hjá sér him illgjarna, en í heidri hefir hinn gudhrædda, hver hann sver sínum náunga, og svíkur hann ecki, hver hann gífur ecki sé út uppá okur, og tekur ecki mitta yfir hinn saklausá, hver ed þetta gjorir, hann mun stöðugur blífa æfíulíga. Litid nú hér, svo sem í öðrum speigli, hvernir þeim býri háttudum að vera, sem réttlíga eru til þessa brúðkaups búni; en vilji menn það ei heyra, þá heyrid þó, frítnir menn! hver að urdu endalok þessa auma manns, er vantvirdti samfætid med almennilígu búningi: bindid hans hendur og fatur, sagdi konungurinn, og kastid honum í hin yfsta myrkur, þar mun vera óþ og tanna gnístran. Ecki þarf eg margt að segja af þessu fordæmingarinnar landi, það er nóð, sem hér stendur, að þar sé óþ og tanna gnístran, og meir vantar ós það, að varast helviti, heldur ein að vér ecki nærri gétum hverju heitt það sé; þessi vesæli madur var ecki einasta útrekinn úr brúðkaupinu, heldur og var honum í myrkvastofu kastad; svo munu og allir þeir, er ecki eru Jesú dýrmætum réttlætiskyrtili frýðdir, þeir munu ecki einangis útreknir verda frá augliti Guðs og styrkleika hans dýrðar, 2 Þess. 1, heldur og í eplísum eldi brenna með Djöflinum og öllum hans árum. Þegar Ísrael heyrdi, að Guðs reidir slóu í Hóreb,

nær logmálið var útgéfið, þá hræddust þeir fyrir eldinum og þorðu ekki nær að ganga: en hvað mun verða þegar hans reidi tekur til að brenna allt til næsta helvítis yfir þeim, er varla annað gjördu, en að brjóta þetta logmál og ydrudust þó aldrei afbrotanna, edur þeinktu um, að afplá:ra þan með Guds Sonar forþénnustu? eldurinn suerti ekki gýðinga, þó gátu þeir ei stadið að sjá hann; en hvíllt mun þeirra ofraun verða, sem í helvítis eldi veltast munu frá einni eyllifð til annarar? þarfyrir, minir elskanligir! sjáid til, að þér gjörid yðar útsalningu víssa, 2. Pét. 1, íklædist Drottni Jesú Chrístó, Róm. 13, það er: hans réttlæti; íklædist herfráða réttlætissins, Eph. 6, íklædist brynju trúarinnar og hjærleikans, 1 Thess. 5, sýu að þér verdugir verðid í Lambjns brúðkaupi að standa frammi fyrir Gudi, ísfrýddir hjertu líuflædi, sem eru réttlætningar heilagra, Apoc. 19. Þeirrar eyllifu farsældar gefi ofþ Gudi að njóta, fyrir Jesú síns Sonar dýrnæta blóð og forþénnustu, amen!

Luttugasta og Fyrsta Sunnudag eptir Trínitatis.

Gudsþjallid, Jóh. 2 Kap.

Þ þann tíma: þar var einn kónungsmadur, hvers sonur að sjukur lá til Kapernaum. Þá hann heyrði það, að Jesús var kominn af Gyðinga landi í Galíleam, fór hann til hans, og það hann; það hann færi ofan og læknadi son hans, þvíad hann var að mestu dauður. Þá sagði Jesús til hans: nema að þér sjáid teikn og stórmærki, trúid þér ekki. Kónungsmadurinn sagði til hans: herra! far þú ofan áður enu sonur minn andast. Jesús sagði honum þá: far þú, sonur þinn lifir. Og madurinn trúdi þeim orðum er Jesús sagði honum, og gétt þaðan. En þá ed hann fór ofan eptir, gengu hans þénarar í móti honum, og kunnngjördu honum, segjandi: sonur þinn lifir. Hann spurði þá þar að, á hverjum tíma það honum hefði batnad; og þeir sögdu honum: í gjær um sjöundu stundu hvarf frá honum káldan. Þá formerkti fadurinn, að það var um þann tíma, á hvorjum að Jesús hafði sagt: sonur þinn lifir; og hann trúdi, og allt hans heimafolk.

E r o r d i u m.

Þ það er sterkara enn ljónid, sögdu þeir í Thimnath forðum við Samson, er þeir höfdu ráðid gátu hans? Jud. 14; en eg vil segja, að trúin er enn þá sterkari, því hún sigrar það ljónid af kyni Jüða, er hefir þinn frægasta sigur unnid, sem um aldir heyrst hefir; því lifir hann blesaður, er hin Kanan-iffa þreytti við hann, er hann sagði: kona! míl er þin trú, verði þér eptir því sem þú villt; trúðum er allt mögult, því sagði og Gelfarinn, Matth. 17: ef þér hefdu trú svo sem eitt mustærde korn, þá mundu þér segja þessu sjalli: far þaðan og hingad, og það mun færa sig, ekkert mun yður ómögult vera. Þ það veldur þá því, að vér, sem þó bædi viljum trúa, og trúum á Christum, að vér ekki

sáum öllu til vegar kemid, sem vér gænumst? Þar liggur svar til, það sama sem Frelsfarinn sagði læri veinumum, er þeir aðspurdu hann, því þeir hefdu ei getað útrekð tungumeiða Döfulinn, hann sagði: vegna yðar trúarleysu; og sýrte þó, að þessa h. dags texti, gefur oss orsök til að tala framfar þér um, út af þæmi konungsmannsins, þá vil eg af honum tvennt huggeida: 1) veikleika trúarinnar, og þennar framfar; 2) Guds gjæðsku í því að ebla hann. Sýrte oss hér til, náðugi Fad- ir! sýrte Jesum Christum, amen!

U t l e g g i n g i n.

Sver að verid hafi konungsmadur þessi, eru margar getur á, líklegust er þeirra meining, að minni byggju, er ætla hann verid hafa einu af Heródis þenurum, því jafnvel þótt Heródis væri ekki konungur, heldur fjórðungs höfðingi alleina, þá var hann þó svo nefndur af sínum, og svo öðrum eptir þeim, svo sem að lesa er hjá Marcum í sjötta Kapít., og hefir hann þá án efa gyðingur verid, því gyðinga þjómstu og síðum létst Heródes fylgja; en þótt hann gyðingur væri og heyrte hefði spáðemana um Messíam og af Jesú, það hann gjörði þau verk, sem enginn kunnur að gjöra, þá fæst hann ei mikis um hant eður hans lærdóm, vegna þvers hann var þó, eptir sínu spámanns embætti, í heimium sendur; svo gengur það mærgum af oss, vér erum stírdir, vér erum í kristindómium uppaleir, vér kunnum að þýlja vorn barnalærdóm, og sumir vita að gjöra grein á hönum, með útvortis vidurféningu, en hverju að fraptur trúarinnar sé rikur í hjartanu hjá allmorgum, það sýnist í lífernis háttinum, þegar Gud á að elsta fram yfir alla hluti, þegar náungum á til að gefa hans misgjördir og gjöra gott hinum velada, það sýnist nær heldid á að krossfesta og í krossburðinum, þegar öll mannlig hjálp er úti. Drottinn var í Cana þegar þetta skædi, það var litill bær og liggur hér um þingmannaleid frá þeirri stóru borg Kapernaum, þar gjörði Jesús það mikla fraptaverk, er hann snéri vatni í vin, það var þid fyrsta er hann gjörði í þeim stad; þetta hefir konungsmadurium heyrte án efa og þri leitar hann Drottins hjálpar, en þó ekki nema til líkhamligrar aðstodar, af því hans sonar neyd þeingdi að honum; en miklu meira lá honum á því, að brúta þetta fraptaverk sér og sínum til andligrar heilsuþótar, því sá er hinn rétti ávörtur fraptavertanna, og sá er tilgangur Drottins, nær hann gjörði þau, annaðhvort fyrir sjálfan sig, eður sína postula; en Gud nádi oss, að vér erum eins lyndir og þessi konungsmadur var; meðan oss lídur vel að öllu því sem líkhamanum vidvitur, þá hirdum vér ekki svo nijög um sálina og leitum ei Krists, jafnvel þótt allt höfundid sé sjúkt, allt hjartad veikt, frá hvirfli allt til illa sé þar ei nema sár, kaum, benjar og þroti; vér leitum hans, segi eg, ef oss brestur nokkud af veraldar minnum, þegar vér sjúkir erum, þegar oss brestur atvinnu vora, nær vér ofsóttir erum, og rángindin líðum, og vér eigum svo að gjöra, því hann er meistari til að hjálpa, og vor hjálp kénur frá Drottini, sem skapad hefir himin og jörd, en að leita Guds ríkis og hans réttlætis, þar erum vér svo tregir til, jafnvel þótt það sé það eina, sem er ómisfandi, því gjördum vér svo, þá mundi oss allt annad tilleggjast, og segid mér, hvað er vorri trú þá betur háttad en þessa konungsmanns? hann hefir að visu höfðingi verid; nokkrir ætla að hann hafi verid hinn sami og Chása, sá ed var ármadur Heródis, þvers kvenna Jóhanna að síðan eptirfylgdi Christo af Galilea, og þjónadi honum; og er

þeirra gáta efi ólíflig, því hér stendur um þenna mann síðan, að hann hafi trúad og allt hans heimafólk; en fyrir því, að hann var magtarmadur, en um Krist hefir hann efi vdrúvifi meint, heldur enn um einn spámann, svo sem Eliam, Eliseum og adra svoddan, þá vill hann, að Drottinn komi ofan með sér. Þessi er slíkra fugla tegund, að jafnvel þótt þeim liggi mikid á, vilja þeir láta sig virða frammar vdrum mönnum; eins var Sairus, samfundu hófþingi, lyndur, hver ed var sumu borgar madur, hann beiddi Drottinn að koma með sér, og leggja hönd yfir dóttur sína, svo sem hann gjæti efi reist hana af dauðum fjarlægur, og hefir hann þó áu efa heyrð þetta dæmi; en þótt Drottinn lét þad eptir honnum, þá hefir þad ei verid þess vegna, heldur að hann gjordi þad mikla kraptaverk í augfýu svo margra, er í fyrstunni dárudu hann. Gyversu líft er þetta Naman hinum Gyrlenska, er Elijeus haud honum að svo sig sjofinum í ánni Jórdan, 2 Kóng. 5, þá straut hann burt í reidivip, og sagdist meint hafa, að hann mundi hafa komid út til sín, og áfallad nafu Drottins Guds síns; hann leit á virðingar sínar, en efi á sinn lífráa kropp; efi gjordi svo hin Nananista, efi hin blóðfallsjúka, efi hinir blindu, er sátu vid veginn og kolludu: Herra! semur Davids, missluna þú okkur, Matth. 20; þessir beiddu um Christi hjálp, svo sem adra olmusu, því þeir áttu ei miklum veraldar and né virðingum að treysta; og Gud gjæfi vér vilðum og þekja þad, að allir erum vér Drottins þurfamenn. Efi gat Naman kastad af sér lífrámi með hans mikla gulli og silfri, efi gat Ezechias kónungur bætt sér heilsuna með allri síni magt, og ei gat þessi kónungs- madur tekid kelduna frá syni sínum, annars hefði hann efi til Kristum komid, en miklu síður kinnum vér að auka ofs trúna; en trúarveikina orsakar marg optþad þekkingarleysi, er vér hófum bædi á Gudi og á sjálfum ofs; á sjálfum ofs í því, að vér kollum ofs ekkert ómáttugt, nær að ofsum gengur, en á Gudi í því, að vér treystum honum svo lítid, þegar mannlígg hjálp er úti; en hvað er þó madurinn? ein gúfa er hann, hver er sést um stundarsakir, en hverfur síðan, segir Jakob. Hvað er vintred fremur enn onnur tré? verður tekid af því efni til nokkurs verks? segir Drottinn hjá Ezechielem 15 Skap; og hvað er madurinn áu Guds? einn faustur, sem til einkis er hafur, nema að upphoggvást og í eldi brennast. Kónungurinn af Egyptalandi er madur, og efi sterkur Gud, hestar þeirra eru höld og efi andi, segir Drottinn vid sitt fólk, Ef. 31, er þeir treystu þessum hófþingja frammar enn Gudi sínum; og hvað skýlðu þeir þá ætla uppá sjálfa sig, sem langt- um eru minni máttar? en vantraustid á Gudi kemur af því, að menn reiddu sig efi uppá hann, þegar vel gæf, heldur uppá sjálfa sig, og færdu fórnir fyrir neti síni. Men þu óvanir því, að trúna í voninni, á móti edur frammar von, eins og Abraham, Róm. 4; vér viljum sjá eitthvert medal fyrir augunum, ef vér trúna skulum, eins og þessi kónings- madur; hann beiddi Drottinn að fara ofan og lækna son sínn; að sumu var þar uedur trúar- neifti hjá honum, en mjög svo veifur; svo erum vér og á stundum skapi farnir, jafnvel þótt vér vel vitum, að Gud hafi þúsund vegi til að hjálpa, þá er þad svo sem vér viljum skrifa hinum Abísa einn máta fyrir, hvornum hann hjálpa skuli; í þurrvidrinu bidjum vér um regn, í regninu um þurf, en efi svo um Guds blessan; í ofsjónum um fall vöina

vorra, en ekki um Guds aðstóð á móti þeim; í sjálfðóminum um heilsubót, en ekki svo mjög um þolinmæði; langt er frá því, að eg segi það sé illa bedið; því allt skal af Gudi þiggja, en þó á það að vera með því móti, að vér kostum allri vorri áhyggju uppá Drottinn, fulloruggir þess, að hann muni því vel til vegar koma; en vér verðum óþolinmóðir á stundum, ef vér ekki strax bænheyrdir verðum, og það svo mjög, að ofs verður lífið leidd eins og Elíæ, eins og Job, er hann sagði, Job. 3: því gefur Gud lífsíð hinum mótlætta, og lífið þeim, sem eru ángurfullir, til þværra dauðinn ei kénur, þótt þeir bíði eptir hönum svo sem hulðum féfjóð? Þvílík ord og hugsanir þessar mótlætíð optlaga út af þeim, sem jafnvel hafa mörgum kénnt og styrkt hinar veifur hendurnar, eins og Job, en þeim verður réttlíga svarad með ordum Elíphas af Theman, er hann sagði við þenna Guds ástvin: mun hinn dauðlígi vera réttlátari enn Gud? mun maðurinn vera hreinni eim hans skapari? vér erum hans verk, því möglar þá leirkeríð á móti þeim, sem gjörði það? Svar fyrir ekkert er annað ráð í mótgáinginum, börn mín! enn að halda stöðugt áfram í bæninni, því komandi mun hann koma og ekki teffa; svo gjörði þessi kóníngsmaður, þó trúin væri veif, þá gaf hann samt ekki upp að bíða; Drottinn svaradi hönum að sonnu ekki af, en þó í harðara lagi, ekki að síður bíður hann nærri sömu ordum, segjandi: Herra! far þú ofan áður sonur minn andast; og má sjá, að hans trú hefir eblst víð þau ord, er Kristur taladi. Láttum ofs ei fara míður eim þessum manni; ei vissi hann, að Jesús var Messías, heldur ætladi, hann mundi vera Guds maður nokkur, lífur spámannunum, sem áður er sagt; Jesú lærísveinar voru ei sannfródir um hans persónu í þann tíma, aukheldur þessi ókénndi maður; en vér höfum heyrð svo mörg tákni og stórmérki eptir hönum, vér þekkjum, að hann er aptur til himíns uppfarium, og hefir monnumum gáfur gefíð. Ekki þarf Gud kraptaverkin til þess, að hjálpa ofs, þau eru gjörd fyrir hina vantrúndu, segir Páulus; en vér trúum, og segjumst trúa; því er þá trú vér svo veif á stundum, að vér trúum ei nema vér tokum á, eins og þessir Galílei, er ekki trúðu, nema þeir sæu teifur og stórmérki, og strax, sem vér ei finnum til bænheyrslunnar í líkhamlígum efnum, þá kollum vér ofs yfirgefna? Vantrúin er svo megi, að hún gjörir almætti Guds vanmáttugt (ef svo mætti að ordi komast), því hún metur Guds krapt eptir smámunum sínum; þar yfir klagar Drottinn, Zach. 8, segjandi: af því, að það er furðanlígt í augum þessa fólks, skýlði það þá vera furðanlígt í mínum augum? Vitum vér ekki, að þess nær vér erum Gudi, þess meiri höfum vér smæð eptirkomandi aldar, en nú erum vér hönum aldrei nær, enn í krossburðinum, ef vér berum Christi ók réttlíga; segid mér: gjörir Gud þá illa víð ofs, að hann svarar ofs útaf á stundum, nær vér bíðjum um þetta tímanlíga, til þess að auka ofs trúna, og festa hjarta vort víð það eyllísa, sem vér eigum lengst víð að búa? Þegar Drottinn nú svaradi þessum manni með fullri bænheyrslu, þá segir tertinn: og maðurinn trúði þeim ordum, er Jesús sagði hönum, og gekk þaðan; svo eblíft nú trú hans, er skömmu áður var lítt trúandi; hann ráðgadíft ekki um víð hold og blóð, þegar hann hafði fengíð trúna, heldur reíddi síg einfaldlíga og með fullu traufst uppá hans ord, er hann þó ekki þekkti að fullu, og varla meir, enn hann heyrð hafði annaðhvært sjálfur, eður af öðrum, sem voru í Jerúsalem á hátíðarbeginnum; og því er ekki

ad undra, þótt Guðs börn treysti honum, hverjum hann í sínu ordi er fyrir augnum afmáladur, hværra kraptur hann er midt í hörmúngunum, ósjónumum, ángistum, því þá þau veif eru, megna þau alla hluti fyrir hann, sem þau máttug gjörir, eins og Pálus. Þegar konungsmadur þessi fyrst trúði, þá flýtti hann sér efi heim ad vitja um son sinn, þar af má marka trú hans; það var um sjöundu stund, ad hann skildi við Jesum, það svarar litlum tíma eptir hádegi hjá ós, og ei kom hann heim fyrir enn annars dags eptir; en þegurinn er ei lengri enn áður er sagt; eins eru og þeir lyndir, sem til fulls er byggdir á þann hyrningar stein í Zíon, Ef. 28, Jesum Christum, þeir flýta sér efi mjög, segir Spámáðurinn, þeir sláupa efi með þjófum til ad stela, efi taka þeir til fánþra ráða, eins og Ahas, Ef. 7, ei gjöra þeir samband við dándann, né sáttmál við helstid með hinum gudlausá, Esa. 28, heldur bíða þeir eptir Drottni, styrkja huga sinn og eignast sálir sínar í þolinæði, Lúe. 21, og sá ed sér tenur þetta hugarfar, í honum er trúin fullvarin, og Kristur ad fullu myndadur; og hvert skýlda eg heldur flýta mér, Drottinn! ef þú værir reidur? þótt eg upphæfði mig með Edom, eins og ornin, og byggi mér hreidur meðal stjarnanna, þá mundir þú kasta mér ofan þadan, Obad. v. 4; og hvert vilja þeir elka mig, nær þú ert náðugur, nema ad þinum fótum, hværra skör ad jörðin er, og allar þjóðirnar á heuni fyrir þér svo sem vatnsdropi í ausu; þar vil eg fulloruggur búa, þar vil eg hæða ad öllum þinum og mínum óvinum, þar vil eg Drottins bíða, og vardaþeita hans vögu, þá mun hann upphæfja mig; honum sé lof, dýrd, heidur ad eylífu, amen! Svo er nú úttalad um veikleika trúarinnar og hennar ebling; eptirfylgir híd síðara, er eg hét um ad tala.

Guðspjallamáðurinn segir skommu áður enn tertinn byrjar, ad Jesús hafi farid burt í Galíleam, því hann hafi sjálfur vitnad, ad spámáður hefði ei virðingu í sínu fódurlandi; margir halda, ad þar með sé Nazareth meint, sem var fósturjörð Drottins, og svo er hún kollud hjá Mattheum, 15 Kap.; en þessi borg var og svo í Galílea, því getur það eins vel Sídea edur Gyðingaland verid, hvar hann fæddur var; en hværninn sem því er varid, þá reisti hann fram hjá hinni vantrúndu Nazareth í þetta sinn, um hverja Mattheus síðan skrifar, ad hann hafi ei gjört þar mörg kraptaverk, sökum þeirra trúarleysu, og ferdadist til Kana, hver ed lá í þeim parti landsins, er nefndist Galílea heidingjanna, þar lá og Kapernaum, er var hin fridasta borg af þeim tíu stöðum; þetta land byggdu margir heidingjar, þar voru Týrus og Sídon, þadan var hin Kananiška, er þreytti við Drottinn; í Kapernaum var hundráðshofdinginn, hvers trú hann svo mjög hrófsadi. Þetta kómur mér til ad prisa hans fódurliga gjösfu í því, ad snemma tók hann til þess, blesadur! ad lita til vor heidingjanna, jafnvel þótt hann sérilagi væri sendur til fortapadra sauda af húsi Ísraels; efi er ad efa, ad þau mörgu kraptaverk, er hann gjörði í Kapernaum, er nefndist hans borg, þau hafa snúid mörgum heidingja á líffins vög. En litum nú til vor, kristnir menn! smá voru upptök kristnibodins hjá ós í fyrstunni, og efi var hlúfliga á móti tekid þessari Guðs gjöf; vor kristnibódmur var og svo mjög í veikleika fram eptir öldnum, þó hófum vér, sem nú lifum, og svo fedur og forfedur vorir til

þess fundid, að það er satt, sem Drottinn segir í eptirlíkingunni, Matth. 23, að himnaríki sé líft mustardskorninu, hvort að einn tók og sáði í akri sínum, hvort að er hið minnsta af sædunum; en þegar það ver upp, er það hið stærsta af kálgrösumum, og verður að einni eyk, svo að fuglar himinsins búa sér hreidur í greinum þess; svo hefir nú Gud eblt kristiliga trú hjá oss, sem í fyrstunni ei vorum nema lítið sæði, því ei funnum vér að neita því, að ei búi Chrísti-ord ríkfugliga vor á meðal. Vér höfum heyrt hans kænningar, hans kraptaverk, hans þinu og danda, hans uppriju og himnafor, svo að Jesús Chrístus er oss fyrir augum afmáladur krossfestur á meðal vor, ei síður enn þeim í Galatía; Gud gjæfi, að vor kristindómur þar eptir anglysti sig í trúarinnar ávortum og fjærleikans verkum, svo vér þecktum og syndum til, að Guds ríki væri inni hjá oss! menn heyra ecki, að Drottinn hafi stáðnæmt í neinni af Galílea borgum, fyrr enn hann kom til Kana; þar hafði hann áður gjört það mikla kraptaverk, er hann snéri vatni í vín, svo sem hér að framan er ungetid; án efa til að reyna, hvorn ávort að bæjarmenn hefdu fært þar af, og hvað þeim hefði í trúnni framfarid; en það má merkja af hans svári við kóngsmanniinn, að hann ei hafi fundid fyrir sér allt að óskum, því sagði hann: nema þér sjáid tákn og stórmeki, þá trúid þér ecki; hann talar ecki til hans alleina, heldur til allra þeirra, sem nálægir voru, svo sem beidandi til þess, að jafuvel þótt þeir utedtáki hann vegna kraptaverkanna, svo sem Gudsþjallamadurinn segir, þá næðu þau samt ecki því máli, hvar fyrir þau gjörd voru, sem var, að trúa það hann væri sá, sem koma skyldi, hvarfyrir hann og vísaði Jóhanni, eður réttara að segja, Jóhannis læriveinum til þeirra. Þanninn breittir Guds fæderlig gjæffa einninn við oss, til að vekja í oss trúna og aðrar kristiligar dygdir; hvað eptliga straffar hann í oss vantrúna, barnarleysid, ávartarleysid, og óþolinnaðina, þegar hann talar við oss í sínu heilaga orði? vel sé þeim, sem ljá því eyrum til noðurrar eptirtektar og umbótar lífernissins! en Gud náði, að það vill ei alltid á eptirfylgja! Vér heyrum Guds ord með leiddinum á stundum, eins og Israels sguir átu manna á eydimorkunni, og því verður oss svo fátt til ráða í angístanti, jafuvel þótt hún sé það verkferid, með hverju að Gud umflér þau óumskornu eyrum og hjörtum, sem ecki á annann veg heyra né trúna vilja. Ecki snérist Ephraim til Guds, fyrr enn hann var típtadur, svo sem lífadur kálfur, Jer. 31; ecki léði Manasses honum eyrum, fyrr enn hann var beigdur í þúngum járnvidjum; ecki hlydnadist Júda honum, fyrr enn hann lærði það af ánaundinni í Babilon, og ecki mundi þessi kóngsmadur hafa skipast við ord Drottins, nema hans semur hefði legid dandssjúkur í Kapernaum; svo eblir nú Drottinn trúna í krossburðinum, og er það mála sannast, að það, sem ómöguligt er fyrir mönnum, það er möguligt fyrir Gudi. Þeim, sem án Guds ern í heiminum, þeim er mötlatid hin mesta orsök til hugarvíls, það tekur allan dug úr þeim, sem ecki Gudi treysta; en hann, sem reidur sig uppá Gud, hann lætur Drottinn vera sitt hjartans traust og hlutskipti, þótt að líf og sál vanmegnist; þess gétur Jakob, í hans pístils 1 Kap., segjandi: halðid það fyrir hinn mesta fognud, brædur mínir! svo opt sem þér ratið í hmisligar freistingar, vitandi það, að reynsla yðar trúar verkar þolinnaðina; hvarfyrir verkar hún þá þolinnaðina? þvíad svo lengi sem þar er einn trúarneisti í mannsins hjarta, þá er hann aldrei án Guds,

hverju litill sem hann er, en Guds fraptur er aldrei litill, þó hann húi í litlu, þessvegna fullkomnaft hann í breiðleifanum, sagði hann sjálfur við Pál; þar fyrir skrifar sá Guds-
 madur svo konungliga hér um til Rómverja, 5 Kap: vér hrósum ofs af hörmúngum, segir
 hann, vitandi að hörmúngin verkar þolunæði, en þolunæðin reynsluna, en reynslan
 vonina, en vonin lætur ei til skammar verða, þvíad elska Guds er úthellt í hjörtum vorum
 fyrir G. Andá, sem ofs er gefinn. Överninn verkar nú hörmúngin þolunæðina? þvíad
 hvar engin hermúng er, þar orkar efi á þolgjæðid; því verkar þolunæðin reynsluna?
 um Tzechiam konung stendur skrifad, 2 Kronik. 32, að Gud haf freistad hans, svo að
 uppkátt yrði hvað hann í sinni hefði, efi fyrir því, að Gud vísi það efi, því hvar fyrir
 skyldi hann efi vita hvað með mannum býr, sem mannum skapar hefir? heldur að hann
 reyndi sjálfan sig, hvað mikla krapta hann hefði þegid til að bera Guds álag, að hans
 trú og von eblidist þess meir framvegis; og þanninn verkar þolunæðin reynsluna, og
 reynslan vonina, þvíad elska Guds er úthellt í hjörtum vorum; vér líðum, vér freistumst,
 vér þolum, og trúum þó í ellu þessu, þvíad vér elskum hann, sem reynir ofs, og vitum,
 að hvern þann sou, sem hann elskar, þann agar hann. Guds sonur var svo yfirkominn í
 píslunum, að hann beiddi, að hinu síri reidinnar kalcifur mætti frá sér takast, ef það væri
 Fodursins vilji, og þó var honum elskan svo megu til vor syndngra, að hann þreytti við
 dauðann, og gaf efi upp, fyrr en það var fullkomnað; hér með hefir hann það afrekad
 ofs, að vér hann elskum, allir þeir, sem á hans nafn réttiliga trúna, þvíad í því er fjær-
 leifurinn, efi að vér elskum Gud, heldur að sjálfur Gud ofs elskadi, segir Jóhannes,
 1 Jóh. 4; því skyldi þá efi elskan til hans vera svo rik í ofs, að vér líðum það með trú
 og þolunæði, sem hann á ofs leggur, til þess að verða honum líkir í ángistinni, svo vér
 með honum fagna megu í dýrdinni? Þegar Drottinn hafði nú svarad þessum manni
 nokkud harðliga, og hann gaf þó efi upp að biðja, jafnvel þótt það væri í veikleika, þá
 vill hann, blesadur! efi útsloefa þenna littloganda horkveif, heldur segir hann: far þú!
 þú er þú lifir; það orð, sem í textanum stendur, getur og merkt: hann lifir heill; hann,
 sem vísi hvað með mannum bjó, hann þekkti, að ei mundi þessi madur svo þolunæður
 eður trúarsterkur svo sem hin Kananiiska, því tesur hann efi framur fyrir honum.
 Merk hér það, kristinn madur! að Drottinn veit tíma og stundir, nær mál er að hjálpa,
 því freistar hann einfis yfir megu fram, svo að trúin þrotni efi; fyrir því, jafnvel þótt efi
 þykist þú geta borid meira á stundum, þá vit þó, að hans stund er enn þá efi komin, sem
 að hefir tíma og hentugleika í sinni hendi, Act, 1; bið því stöðugliga eptir Drottinn, þá
 mun han hveigja sitt eyra til þins ákalls, Ps. 40. Ekfært sýnligt meðal sá þessi kon-
 ungsmadur til þess, að barni sínu mundi hólpid verða, og það bráft honum, er hann
 vonadi helzt eptir, sem var, að Drottinn mundi fylgjast efan með honum, þó trúdi hann
 þessum orðum, er Jesús sagði: Sæli eru þeir, sem efi sjá og trúna þó, sagði Drottinn við
 Thóman, af því hann ei vildi trúna, nema hann tæki á honum; vér kolum þá sála,
 er kraptaverkin sá, en hann kallar ofs enn sælli, er trúum á hann án þess, að vér sjá-
 um þau. Efi vildu teiknir alltid þess orka hjá Gyðingum, að þeir snérist og urdu hólpnir;
 þeir spurðu: hvert teikn sýnir þú, að þér leyfist þetta? Þegar hann rak út þá, er seldu og

kyptu í musterinu, og hann gjordi svo mörð teikn á medal þeirra; þeir leitudu af honum eptir teikni af hinum, þegar hann hafði útrekið Djöful þann, er dundi var, Lúc, 11, eins og það væri ekki í sjálfu sér nógu berligt teikn; hann formælti þeim óþakklátu borgum, Córæzin og Betsaida, hvar hann hafði gjört hin flestu teikn, og heimi, sem jafnvel allt til himins var upphafin, Lúc. 10, þessari somu Kapernaum, er hér gétur um í gudspjallinu, en margan hefir hann leidd á líffins veg fyrir einfamla orðsins krap, og S. Andá, er verkar þar í, hvers vér og notid höfum, sem ekki sjáum og trúum þó. Ad sönnu eru kraptaverkin til þess gjörd, ad ebla kristiliga trú; það sjáum vér berliga af þessum dæmi, sem nú er höndlad um; þessi maður kom til Jesúm, af því hann heyrte hafði það, sem gjördist í Cana og annarstadar, en ekki í þeirri meiningu í fyrstunni, ad læra kristindóminn af honum, eins og Nicodemus, en þó trúði hann þeim orðum, er Jesús sagði honum í líkhamligum efnum, um bata sonar síns, en síðan, er hann fék ad reyna það er hann trúad hafði, þá segir tertinn, ad hann-trúad hafði og allt hans heimafólk; með hverri trú? ekki ad hann væri einn almenniligur spámaður, heldur Messias og frelsari heim síns, því svo merkir þetta ord: ad trúa, optliga í ritningunni; þetta dásendarverk, var ekki heldur ídjulaust; það kom Jairó til ad biðja um lífgjöf dóttur sinnar, það leiddi hundradshöfðingjann til ad leita hjálpar sínum dandjúka þjón; vér höfum og þessi undur heyrte, og mörð önnur fleiri, látum þau svo styrkja hjarta vort í trúnni, ad aldrei vantrestunni vér honum, sem er svo vis, svo gödgjarn og máttgur, hvað sem ofs kann til handa ad bera, heldur gleðjumst, svo sem Pétur ofs segir, ad vér hrygdir verðum um lítinn tíma, ef þors gjörist, með hmisslegum freistingum, svo ad reynsla trúar vorrar verði fundin miklu dýrmatari enn gull síns, hvert ed forgengur, og verður þó í eldi reynt, til lofs, heidurs og dýrðar, þegar Jesús Christus verður vpinðradur, hvern vér elskum, en sjáum þó ei, hvern vér nú ekki sjáandi, en þó trúandi á hann, gleðjumst með óumræðiligum og dýrðiligum fegnudi, berandi úr bitum verðlaun trúar vorrar, hvert ad er sálhjálpin; hennar njótandi ad vera umni ofs Drottinn allsherjar, konungur eyllifrar dýrðar, fyrir Jesúm Christum, amen!

Tuttugasta og Annann Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, Matth. 22 Kap.

Dg Jesús sagði til sinna lærifveina: himnaríki er líft við einn konung, sem reikna vilði við þjóna sína; og er hann tók til ad reikna, kom einn fyrir hann, sá ed honum var skýldugur um tíu þúsund punda; en þá hann hafði það eigi til, sem hann skýlði gjalda, skipaði herrann ad selja hann, hans húsfreyu og svo börnin, og allt það hann ætti, og borga þar með. En sá þjón fell fram, tilbad hann og sagði: haf þolinmæði við mig, allt skal eg þér gjalda; en herrann sá aumur á þeim þjón, og lét hann lausan, og gaf honum upp alla skuldina. En þá hann gekk út,

fann hann einn af sínum samlagsþjónum, þá ed honum átti ad gjafra-
 hundred peninga; þann sama handtók hann, greip fyrir kverkar honum
 og sagdi; gjald þad þú ert mér skyldugur! Og hans samlagsþjón fell
 fram til fóta hans, þad hann og sagdi: haf þolinæði vid mig, því allt
 skal eg gjalda þér; en hann vildi ekki, heldur fór burt, og lét hann í
 diblyfsu, þágangad til hann hafði borgad sína skuld. En sem hans sam-
 þjónar sáu hvað flæði, urdu þeir mjög hryggvir vid, komu og kunngjördu
 sínum herra allt hvað ed gjörft hafði; þá kalladi hans herra á hann, og
 sagdi til hans: þú illur þjón! alla þá skuld gaf eg þér upp, af því þú
 badst mig; hvört býrjadi þér þá ekki misskunsomum ad vera vid þinn sam-
 lagsþjón, líka sem þad eg var þér misskunsamur? og hans herra varð reid-
 ur, og ofurseldi hann kvölurumum, þágangad til hann hafði borgad allt þad
 hann var honum skyldugur. Svo mun og minn himnestur Fadir gjöra
 vid yður, ef ad hvor yðar sem einn fyrirgefur ekki út af hjarta sínum
 bróður hans misgjördir.

Erordium.

Þad er skrifad um Augustum keysara, ad þá þar eitt sinn dó einn riddari, sem lét svo miklar skuldir
 eptir sig, ad hans arfur vannst hvergi nærri til lífningar; þá hafi keysarinn boðid, ad kaupna sæng hans
 til handa sér, þviad umbyggja stjórnaðinnar hélt vöku fyrir honum optliga, teiknantí þar með, ad þá
 maður mundi svefnæll verid hafa, er hann gat þó nokkurn tíma sofid, svo miklum skuldbum vafinn; því
 hann sem til láns tekur meir, enn hann fær góldid, hann hefir frelsid felt, og er þræll hins, sem hann
 skuldbundinn er; þess getur hinn Bisi, er hann segir: þá ed byggir sitt hús með annars fé, hann er
 líkur þeim, er saknar steinum ad gróf sinni, Syr. 21; en þrællinn hefir engar náðir, nema þær, sem
 hans lávarður vill honum eptirláta. Hvernig sem þvi er nú háttad vor á medal, þá tekur þad yfir,
 ad vera óvittur vid þinn stóra himins og jarðar Konung, sem ekki þarf ad leida votta ad skuld sinni,
 ekki sökja hana með lögum, ekki mörg umsvif hafa til atfarar, heldur kann ad varra lífi og sálu í eplif-
 an eld, nær honum þóknast; því veit eg ekki, hverninn þá kann ad hafa nokkra ró edur hvíld, er veit
 sig óvittann vid slíkan herra, svo sem skáldid sagir: hver vill vœnta sér værd og freid, vera ófátur þó
 vid Gud? en þad eru þó allir þeir, er ei vilja tilgefna sínum bróður hans misgjördir, svo sem ofs í þessa
 dags evangélió verliga kénnt verður, af hverju vér tvennat hugleida viljum: 1) hvað mikid og hvern-
 inn Gud ofs fyrirgefir; 2) hvað mikid og hverninn vér eigum náðnganum ad fyr-
 irgefna; hjálpa ofs í þessu guðbræðslunnar eprendi, náðugi Fadir! fyrir hann, sem hefir betalad all-
 ar vorar sektir, þinn Son, Jesús Christum, amen!

Utlæggingin.

Hversu mikid ad Gud ofs fyrirgefir verður ekki fullsagt; ef nokkur vissi, hvað opt hann
 syndgadi, þá mætti hann kannské nærri geta hvað mikid honum tilgefíð væri; en Davíð
 kallar þad ómöguligt, er hann segir: hver stílur hvað opt hann syndgar? þó viljum vér
 nú fyrst hugleida, hvílkann rétt Gud hefir til vor; miklu er hann stærri enn þá, er vér
 eigum yfir vorum vinnudýrum, því ekki hófum vér skapad þau, en hann hefir gjört ofs,

segir Davíð, Ps. 100, og þegar vér höfðum stotist undir Andstötann, og vorum í hans valdi, þá hefir hann endurleyft oss, því þér eruð verði keyptir, segir Páulus, 1 Cor. 6 efi með förgengiligum hlutum, gulli og silfri, heldur með Jesú Chrísti saklausu dýrmæta blóði, hver ed hefir gæfð sig lausnargjald fyrir alla; og þegar vér svo endurleyfir vorum, hefir hann helgad oss, því Guds andi hefir fallad oss í hans vingard, fyrst í skírniuni, síðan dagliga í orðinu og sakramentunum, svo vér erum efi vorir eigin, svo sem Páll ad orði kénst; og það er rétt til vor talad, sem Drottinn sagdi við sitt fólk, Ef. 44: þú ert minn þræll, Ísrael! eg hefi frelsad þig. En til hvers erum vér þá skapadir, frelsadir og kalladir? efi til ad vera ídulausir, heldur til ad erfíða, en allra stízt til ad stémma edur spilla hans atri; öllum af oss hefir hann sitt pund í hendur fengid, sumum meira, sumum minna, en allir hafa uög, þegar kénur ad reikningsskapar deginum. Þjón þessi var skyldagur konunginum 10 þúsund punda, það eru 60 sinnum hundrad þúsund krónur; þetta var engin smá skuld; en þó er það meira, sem Gud hefir oss lánad, sem er líkhami og sál, hver Gud stéy í ondverðu, eptir sínu mynd, hver hann endurstéy fyrir síns Sonar bléð í heilagri vatnslaug, hver og dagliga eiga fyrir G. Andá ad endurnýast eptir hans mynd, sem þau skapad hefir; en gétum vér nú svarad Gudi þessari sínu dýrmætu stépmu jafngóðri? langt er frá því, ef vér njótum oss ei fullþungis; hefðum vér útas dáð við skírnafléði síðan? Líkhaminu er þinn bæðri partur vors skapnadar, þó eru bæði sálin og hann með Guds bléði endurleyft; hendurnar áttum vér ad brúka til ad erfíða, margur hefir lagt þær saman með hinum lata til ad hjálpa náningunum, en sumir hafa útrétt þær til ad meíða hann; angum til ad sjá annur á þeim volndu Guds; margur hefir stungid þau út, þegar oss hefir gæfist orsök þar til, en efi þegar þau hafa hneíslad oss; eyrum eru oss gæfin til ad heyrá Guds orð; þeim læsa menn fyrir því optlaga, en ljúka þeim upp fyrir hégómanum, sumir fyrir skammarligum orðræðum og síblsligu hjali; munn og tungu höfum vér þegid til ad lesa Gud, og ad hjálpa náningunum, til ad tala máli eðjunnar, hins fedurlausa og hins undirþrykta; ó, vor Gud! vertu náðugur; hvað margra þúsund punda skuld ad þetta verði, má ráða efi einasta af tregleikunum til barnarinnar og lofgjörðarinnar, heldur af svo margri vanbrúkun tungunnar, guðlasti, rög, lýgi, svadögum, bakmælgí og allri þeirri óþæfi, er spilling náttúrunnar leikur sér ad svo sem öðru tabli; ad eg sái mér efi til orða, hverju illa vér höndlum með þessa tjaldubd sálarinnar, þar vér brjótum optlaga nidur það Guds musteri með óhössamri og óstíckanligeri umgengni; eg ef þar nú fellur þvillfær ávortur af líkhamunum, hverjum vér aðrei svarad fáum, meir en þjón þessi sínum 10 þúsund pundum, hvað min þá efi af sálinni falla? Höfum vér brúkad tilhneigingarnar til ad elsta Gud og óttast hann, viljann til ad stunda það honum líkar, stýnsfemina til ad æsa sig í því, sem vors Föðurs er? og efi miklu heldur á móti honum, en hver eðrum til flada, og Sjandanum til þjónustu. Ó, ve! ó ve! hverju skjúpt erum vér þá soeknir nidur í asgrun skuldanna, og væri þó allt góðra gjalda vert, nema ad vér afstæktum þann feijóð, er oss er bodinn af einssærri náð, til ad bæta allt þetta fullum bétum, og farum illa með sjálfst lausnargjaldid, það er Jesú dýrmæta bléð, sem

hreinsar ofs af öllum vorum syndum. Ofs er vitanligt, að í heilögu altarisins sakra-
mentó verða þeim öllum skuldirnir uppgæfnar, er það verðugliga meðtaka; en hvað segir
Páulus um hina? segir hann ekki, að þeir eti og drecki sjálfum sér dóm? Það er fordæm-
ingu; og segid mér þá, að hverju mun þeim gagna sáttmálans blóð, er halda það svo
almenniligt, og troða Guds Son undir fötunum? Vér vitum, að Heilagur Andi upplýsir
ofs og helgar með sínum ástgjofum, hann leidir þá í allan samleika, er sér láta stjórna
af honum, hann er pantur arfleifar vorrar; en hverju opt höfum vér nú móttíðid hon-
um? hvað tíð höfum vér hryggt hann? hvað þrásinnum höfum vér nú flokt hann með
vissitandi mótgjörðum og bódordabrotum í gegn Gudi, og legid í þeim ekki allitíum tíma,
á stundum þvært á móti samvitkunni, svo vér höfum mist náðina, og hefðum hana að
fullu mist, nema Guds fæðulig gjæsta hefði rúmið á móti ofs fortöpuðum sonum? Og
af þessu, sem nú er sagt, sem þó er engan veginn hálfsgagt, þá kann hvers eins samhyðrandi
manns hjarta að dæma, hverju mikid að Guð honum dagliga tilgæfi; en hverjum tilgæf-
ur hann þá, edur hverja atferð brúkar hann í því? Það sýnir ofs tertínn: hann reiknaft
við þjóna sína; svo gjörir hann við ofs, hann kallar ofs til reikningskæpar, að standa
skil á ordum, gjörðum og hugrenningum; svo kalladi Guds sjálfur Adam, er hann synd-
gast hafði; svo kalladi hann Ninive borgarmenn fyrir Sónam; svo stefndi hann David til
reikningskæpar fyrir Nathan spámánn, svo stefndi hann öllu fólki á holdtefju degum Drott-
ins með prédikun Jóhannis skirara; svo stefnir hann ofs enn í dag af munni sína þén-
ara, þeir hafa hans krossu í höndunum, það eru hans tíu laga bódord, vor meðfæning er
skrifud í bók vorrar samvitksu; hver sem þetta tveint samanber, hann mun finna, að
hann ekki einasta er 10 þúsund þunda skyldugur, heldur og svo mikid á móti hverju bódordi
af þeim tíu, er vér áttum upp að fylla. En þótt menn heyri þetta nú svo opt, þá eru þó
ekki allir svo ljúfir á, að kannast við skuldina, og enn síður að gjalda, því það er ei til, er
gjalda skal, hjá sjálfum ofs; við svobðan skuldabryóta brúkar him réttláti Konungur svo
sem nokkurskonar hardræði, og skipar að selja þá, þeirra komur og börn, og allt hvað
þeir eiga; svo seldi Guð sitt fólk Ísrael, nær þeir voru honum hverbrotinir; þar um spáir
Móses, segjandi, Drott. 32: hverninn eltir einn maður þúsund Ísraels menn, og tveir
teka 10 þúsund á slóttu? mun það ei þess vegna, að þeirra Guð hefir selt þá? þar um
kvartar David, segjandi, Ps. 44: þú hefir selt þitt fólk fyrir ekkert, og ei ábatast af þeirra
verdi; svo selur hann þá enn í dag, sem ei vilja skipast við hans þénara anníminnar, þeg-
er haln leggur á þá krossinn, tekur af heim heilsum, þeirra kvennum og börnum, sem
lánga af þeirra sálu, eins og Benjamíns af Jakobs, sviptir þá timanligri blessan, edur
éfur þá í vald óvina sína, að ei skuli þeir verða ofurseldir í fráleitt sinni, eins og Pha-
raó, Achab og Jeróbám, sem var seldur til að gjöra illt, hverja hann hafði þó áður
syrir sig kallad, og er það stór Drottins náð, að hann breittir þannig við syndarann,
edur enn hann hefir uppfyllt mæltir syndanna. Þegar nú svo ber við, þá trúi eg flestum
lomi til hugar að tísta eins og trangan og furra eins og dúfan, og að biðja með þessum
auma þjón: haf þolinmæði við mig, allt skal eg þér gjalda; Guð gjæfi, að sá þánni

veri stöðugri hjá oss, einn hann var hjá honum! En hvað skulum vér þú gjalda? Hvað á suandur fyrir að gefa? Þótt vér lifdum engla lifnadi úr því vér snærumst til Guds, þá ættum vér að jata: ónyttir þjónar erum vér, afheldur að vér fáum hina minnstu synd afplánad af oss til. Þetta er huggunin alleina, að Herrann sjá annur á þeim þjón, og gaf honum upp alla skuldina; í uppgjöfinni er öll líftúningin, í miskunseminni eilífulluæjan, í Christi forlíkun eilífræðingun; en er hún þá aldeilis gefins? að sonnu að voru leiti, en dýrt hefir hún kostad voru Þorgunarmann, því hann gaf sitt líf út fyrir sína saudi, Jóh. 10. Minn herra, Jesú! eg hura til þess, er Drottinn segir fyrir munn Esaiæ, 13. Kap., um þær hörmúngar, er Kaldei mundu líða af þeim Medis og Persis: eg skal það gjöra, að einn dauðligur skal verða dýrmatari enn hild bezta gull, teitnaudi þar með, hvíltur að verða mundi grimmlífi óvinanna, að líf mannsins mundi ei falt verða fyrir nockurt verð; en hvað var annur manntyn þess, minn Drottinn! að það mætti ei endurleyfa, nema með þínum blóði? Ó, Gud! svo mikil var bræði Þobursins, svo mikil hans réttlæti, svo mikil stærð syndarinnar, að hún minnsta yfirþjón varð ei lesst með allrar veraldarinnar and, og svo dýrmat var þessi skæpna, sem í vandræðum var eptir Guði sköpun, þar fyrir bar veraldarinnar Skapari veraldarinnar syndir, og má hér meðal annara af stærð lausnargjaldsins marka þýngd skuldarinnar, sem upp er gefin. Þegar syndarinn nú svo framkémur fyrir náðarstólinn með ángrennu hjarta, í fræpti Jesú forþénuðu, þá er honum uppgjöfin vis, því hvar sem að syndin yfirgnæfir, þar yfirgnæfir þó náðin miklu fræmnar. En hvílt uppgjof? hann gaf honum upp alla skuldina, segir textinn; svo fer nú Gud að tilgefna misgjörðina, þegar hann er fríðstílltur, því brúkar ritningun þessa orðsháttu, að hann fasti vorum syndum í háffins djúp, og vilji þeirra eðli að eyllifu minnaft: að hann gjöri oss þær svo fjærlegar, sem austrid er vestrinu. Hvað segir þú, Drottinn minn! er þú talar um, hverju lítið fórnirnar gildi í þínu angli, Esa. 40: fjallid Líbanus mundi eðli duga til að brenna, og öll þess dýr mundu ei hroekva til brenniþórna; en þú, vor-Gud! sem allt þetta nægir eðli, þú lætur þér nægjast með ydrandi manns tár, þau lækva eld þinnar reidi, þau degja það stáld af norðrinn, þau leggja bönd á hann, sem Djöfullinn bundid hefir; þú, fyrir hverjum að þjóðirnar eru eðli meir enn vatnsdropi í anju, og svo sem dupt í metastálum, þú ert ánægður með einu harmþrúninginu og sundurknofoðan anda; hvar fyrir? eðli fyrir vorrar ydrunar skuld, sem að jafnvel er synd af vorri álftu, heldur fyrir Jesú blóð, hvert eð tengist við syndarans tár í metastálinni á móts við þitt réttlæti. Þegar Drottinn brírlar Jerúsalem um sína vanrætt og þecking-arleysi, þá segir hann hjá Esaiam, 50 Kap: hvar er sú skilnadarfrá, er eg gaf yðar móður? eður hvar er sá af mínum kaupanautum; er eg hefi felt yður? Sjá, þér erud fyrir yðar ránglætningar selðir, og sökum fráhværfs yðar móður er hún ein látin; og þó segir hún eyllifa Gjöfka fyrir munn sama spámans: talid það, sem Jerúsalem er þófnanligt, og þræðitid hennu, að hennar ákvarðadur tími sé uppfylltur, hennar ránglæti sé betalad, hún hafi fengid tvöfalt af hendi Drottins fyrir allar hennar syndir; þessi allra huggunar-samlígunstu orð eru svo sem iungangur til spádómsins um hinn fyrsta nýja testamentisins ydr-anar þræðikara, Jóhannem skirara. O, minn herra, Jesú! hver hefir það gjaldid lofid?

hver? nema þú Gud, hver ed í voru holdi lídandi hefir ofs tvöfalda fíggjód afrekad, sem er, fyrirgefningu syndanna og eyllift líf; þessi er andur þins ríkis í öllu evangélíó, hverjum þú, Skonungur dýrdarinnar af einstjærri náð útbítir þegnum þínum. Nær vér heyrum Mósem krefja ofs skulda þeirra, er vér eigum Gudi að gjalda, þá moglegar holdid, það gengur honum efi betur hjá þvi, heldur ein hjá sínum eigin í eydimorkunni, það vill láta tala það, sem þvi er þófnanligt; en hafsa þú á það, Drottinn! svo það þegi, straffa það, svo það hræri sig efi, ógna þvi, þvinga það, svo þvi svídi, en tala síðan það, sem Jerúsalem er þófnanligt, sem er, að ofs sé öll skuldin uppgjöf, og lát ofs efi safna þeim síðan; og er það svo úttalad um hid fyrra, eptirfylgir hid síðara með fáum orðum að hugleida.

Textinn segir: en þá hann gæf út, hittu hann einn af sínum samlagshjómum, er honum átti að gjalda 100 peninga, hann sama handtók hann, greip fyrir kverfar honum og sagdi: gjald það þú ert mér skyldugur. - Efi efast eg um, að þessi vondi þjón hefir næsta bljúgur, hræddur og skjálfsandi verid, þegar hann stóð frammi fyrir konunginum, og heyrði, að þar átti að selja hann sjálfan, kvennu hans og börn, og allt hvað hann átti; en þessi andmykt varði efi lengi, strax sem hann var út af dyrunum genginn, og hann sá sinn verkanaut í vidlífum þrautum staddann, sem hann hafði skommu áður verid, höndlaði hann við hann missunarlaust. Gud náði ofs auma menn! þegar vér lesum vort syndaregiltur, og samvitkan tekur að lemja ofs með minningu illgjordanna, þá tárurast vér fyrir Gudi, þeir sem nokkud hirða um sálu sína; en Gud betri það, að vér munum svo lítid til hans missunar, þegar vér eigum náungunum að missuna, og sumir efi meira en þessi vondi þjón, annars væru efi þeir svo margir, sem þriðvar, fjórumsinnum á hverju ári, látaf taka kvittum synda sína í skriptarstólum, en eru þó harðsviradir, missunarlausir, heiptrafnir, og vilja efi hid allra minnsta uppgjöfa af sínum rétti; og þetta er nú svo almennt, bæði í skuldabeimtum og svo í uppgjöf misverkama, að þar um má tala það, er Drottinn segir, Jer. 2: í lofum flæða þinna er fundid blóð þinna voludu sálma, blóð þinna saklausu, efi þarf eg að grafast eptir þessu, þvi það er yfir allt, segir Drottinn. Þú segir: hann er efi saklaus, hann hefir gjort mér stórum til; eg segi: jú, hann er saklaus, þegar hann vill það ofgjort hafa, þvi Drottinn segir hjá Lúcam: ef þinn þróðir syndgar á móti þér, þá átel hann, og ef hann ydrast, þá forlát honum, viltu þá dirfast að kalla hann sefan við þig, sem Gud hefir skipad þér saklausan að halda? Þú segir: hann hefir og í þvi Gudi móti þrotid, að hann vid mig afgjordi; hvað kénur það vid þig? sjá til að þú gjörir þina skyldu, sem er að fyrirgefja honum; hver ert þú sem annarligan þjón dæmir? hann stendur og fellur sínum herra; lát þér ei verda það, sem Pétur er lād, er hann sagdi: hvað skal þessi? gáf þina sok eptir, lát Gud ráða, hvað hann gjörir af sinni; en það er víst, að hann tilgefur honum hana, nær hann ydrast, þvi er það skommu fyrir þig, að apturhalda þinni, og nær gaf hann þér umboð til að krefja skuldar sínar, nema þú sért yfirvald, og eigir Guds rétt að sakja? en þar um gjöra menn sér efi svo annit á stundum, heldur láta sinn fyrirganga, jafnvel þótt að slíkt átti að ganga þvert á móti þvi, sem það almenniliga

tilgengur, því Drottinn hefir sagt; blefsid þeim er yður boða, en ekki, þeim sem boða mér, og mun' enginn ofunda þig af því, að fara til helvítis með þá hefnd, er þú stalt frá Gudi. Þú segir: Gud getur tekid sinn rétt nær hann vill, en eg ekki: eg vil taka meðan eg get; þú vitfirringur! af því að þú ert vesæll og vanmáttugur, viltu þá hafa stærri rétt enn hinn almáttugi? en það er hér ekki ofgott að taka þinn rétt þar, sem Gud sleppir sínum; þú sér hverninn það gætt hinum vonda þjóvi, að herraun ofurfeldi hann kvölrunum, þar til hann hafdi borgað það hann var skyldugur; en Trélsarinn segir hér í tertanum: svo nú og minn himneskur Fadur gjöra við yður, ef að hver yðar sem einn fyrirgefur ekki út af hjarta sínum bróður hans misgjördir; Drottinn segir: hans misgjördir; hann tekur enga undan, allar vill hann tilgefnaur séu; sama segir hann þat við drottinnliga bæn, Matth. 6, þar biðjum vér, að Gud fyrirgefni oss vorar skuldir, svo sem vér fyrirgefum vorum skuldunantum; viljum vér þá, að Gud forlæti oss að nokru leiti, og ekki að öllu? ei mun það ráðligt, því hin minnsta synd vinnur til eyllifrar fordæmingar, nema hún sé uppgæfin og forlíftud, því fá, sem heldur allt lögmálid, og verður brotligur í einu, hann er sekur við öll, segir Jakob; nú forlatur Gud oss eins og vér náunganum forlætum; þar fyrir, ef vér viljum að hann tilgefni oss allar vorar syndir, þá fyrirgefum vorum bróður allar sínar. Hann gaf honum upp alla skuldina, segir í tertanum; svo eigum vér að breita; allt eigum vér að uppgæfa, hverju nafni sem heitir, hverfu rift sem það liggur oss í skapi, hvern skada, óvirðing edur vanfa sem vér hlotid höfum, það má ei gilda, það skal allt uppgæfa fyrir Guds sakir, og mun það engum þeim ofgoldid þykja, sem idugliga hugleiddir, hvað mikid honum sjálfum sé af Gudi uppgæfid, og hvað vardar mig um óvirðing þessa skvalausa heims, þegar eg ljóma eins og sól í rífi míns Fædur? Hér mun margur spyrja, hvært hann sé skyldugur að uppgæfa lánad sé og skuldir, sem hann á að öðrum? þar til svara eg, að ekki talar Drottinn um fjárheimtur í þessum stad, heldur brúkar hann þetta dæmi í eptirlíkingunni til að sýna oss skyldu vora í því, að uppgæfa misgjörðirnar; en þó vil eg þar um segja, að ef þinn skuldunantur er svo vesæll, að hann ekki má missa það, sem hann á hér, að gjalda, nema hann þarfyrir rati í armöd og volædi, þá byrjar þér að hafa þolinmædi við hann, og jafnvel gefa honum upp alla skuldina, ef hann má ei amars lífa, en þér er fullborgid, ellegar er tu sekur í hans danda fyrir Gudi, því hann er þá þurfamadur, en Gud hefir fengid honum sinn rétt til þess, sent þú hefir ofmikid. Aftur munu menn spyrja, hvært ei sé réttvíst fyrir Gudi, að sakja rétt sinn fyrir kristiligu yfirvaldi á móti þeim, sem oss hafa tilgjört? þar til liggur svar, að það leyfist að vísu, ef madur nær ei rétti sínum á annann veg, ella væri ei legin og yfirvaldid af Gudi tilskild; veröldin getur og ekki án þess verid sökum rángsleitnis óhlutvandra manna, þó skal það með slíku vareygð gjöra, að ei raskist kristiligu fjærleiki, og að sakjandinn ekki hafist við hann, sem hann varhent á, né hverigur við annann, ei heldur hlampi til dómarsans fyrir smánum hverja, alleina fyrir metnadar sakir. En fyrir því, að meðalhófid er vandratad í þessu, þá er framvegis verdt að vita, hverninn vér eigum að fyrirgefna; og er það fyrst að áthuga, að þeir, ed oss móti gjöra, eru með tvennu móti; þar eru þeir, sem gjöra oss til, og ydrast þess ekki, þykir vænt um það, hrósa sér þar af, edur biðja forláts til

ad gabba ofs, ad ei verði þeir afhendtir dómaramum, en hafa þó hid sama í sinni, og itreka það, nær þeim rædur svo vid ad horða; þessum eigum vér þó ad fyrirgefna med því móti, ad vér ei elum neina heipt til þeirra, jafnvel þótt vér neyðumst til ad forsvara vort nafn og ríkti, vora vini og vandamenn, vorar eigur og fjárhlutu, sem annars mundi verða óráðvondum monnum ad bráð, ad vér þó ekki gleðjumst yfir óforum þeirra, heldur biðjum Gud ad súa þeim; svo segir Salómon: þegar óvinur þinn fellur, þá gleðst ekki, og nær hann hrapar, þá sagu ei hjarta þitt, ad það ei sýnist illt í augum Drottins, og hann suli frá þónum reidinni á þig, Orðskv. 24; ekki óskum þeim neinnar hefndar af monnum, nema þeirrar, sem lög leyfa ofs, og þó ekki óska hennar frekari enu tilgjörðin er, en þó miklu fíður, ad beidast Guds hefndar yfir þeim, allra síst eyllis straffs, það er ein ógudlig ósk, sá ed þess biður, hann biður um slíka hefnd, sem Gud alleina hefir rétt til, og er afsagubáðfari, hvad þó margt fólk gjerir í óstaki bræði sinnar, heldur eigum vér og þessum ad fyrirgefna, en gefna Gudi hefndina, og jafnvel þótt vér gamngum ad því vísu, ad þeir muni leita á ofs aptur; svo gjerir Gud: hann lét Þharab standa þegar hann beiddist fridar, þótt hann vissi ad ei mundi hann sleppa Ísrælk; hann fyrirgaf Achab þá hann klæddist í seck, 1 Reg. 21, vissi hann þó, ad sú ydran mundi ei lengi vara, en Ísrelfarinn hefir stípad ofs: verid miskunsamir, líka svo sem ydar Íadir er miskunsamur, og ekki talar Drottinn um það vid Pétur, er hann stípaði þónum ad tilgefna sínum bróður sjötta sinnum sjösinnum, Matth. 18, hvort ad þinn seki ydradist sinnar mótgjörðar edur ei. Aldrir eru þeir, sem út af hjarta ydrast mótgjörðanna, vilja það gjarna bota, er þeir brotíð hafa, og sýna það í verkunum, er þeir játa med munnum, þá eigum vér aptur í fulla játt ad taka, svo sem ekki hefði á milli borid; svo gjerir Drottinn fyrir minn Zacharía; eg skal miskuna þeim, og þeir skulu vera svo sem aldrei hefði eg þeim í burtu kastad; og hér meina eg ad eigi heima sá skilmáli, er stendur, Lúca 17, og jafnvel þó svoddaum optliga til beri, því svo gjerir Gud vid ofs; enginn af ofs mun neita því, ad vér dagliga syndgumst og vinnum ei nema til hegningar, og þó er hans náð fersk og ný yfir ofs á hverjum morgni, og aldrei hefir hann nockurn ydrandi frá sér rétid, hverju opt sem hann syndgast hefir. Ef vér nú viljum þessarar miskunar njóta, þá auðsýnum þana og vorum bræðrum, annars hófum vér enga hlutdeild í henni, og þær syndir, sem ofs voru áður tilgefna, þær munu ofs ad ný tilreiknadar verða, eins og þessum vonda þjón, því miskunarlaus dómur mun yfir þann ganga, sem ekki miskum sýnir, segir Íakob, 2 Kap., og er það einn stór dáraskapur, ad láta heiptina svo fyrir sig ráða, ad Guds blóð og hans náð sulaist þeim til fordæmingar, er þannig breitir, og ad menn gangi úr skugga um það ad vér skyldugir séum ad tilgefna vorum bróður, hverju opt sem hann syndgar, þá býður hann, Lúca 17, ad þónum skuli sjösinnum á degi fyrirgefast, ef hann sjösinnum ydrast; líkligt er, ad enginn muni optar brjóta á degi og þó svo opt ydrast; en hvernig sem því er varid, þá mekir þetta: svo opt sem hann brytur, eptir orðshætti ritningarinnar: þinn réttláti fellur sjösinnum á degi, segir Salómon, Orðskv. 24; sjösinnum á degi losa eg þig, segir David, Ps. 119. Ef þér heyrir mér ekki, þá skal eg straffa yður sjöfallt, segir Drottinn, Levit. 26, það er ófílliga, svo lengi þér ekki heyrir; það verður og ad vera, því sá sem

vill vænta fyrirgefningar synda sinna allt fram undir dandann, hann skal og hvorn dag fyrirgefa allt í dandann, nær honum gefst þar orðet til, og það af hjarta, segir Drottinn hér í gudsþjallinu, án yfirdrepskapar, án möglunar, brárlis og eptirtalna, svo gjörir Gud, hann gefur öllum einlægliga, og telur ei eptir, segir Jakob, 1 Kap; það er ei nóg, að menn umgáingist í meinleysi, en geyma þó einu mörðingja í hjartanu, og kysa á þá hendina, er menn gjarna vilðu að af væri, svöðdan fyrirgefning er hræsui fyrir Gudi. Herrann sá annur á þeim þjón, segir tertinn, hann komst við í hjartanu, að sjá eynd hans, er í þrældóm gánga átti, með konu og börnum, firrtur öllu sínu; svo stendur óþlíga um vörn Frelsara, nær hann sá eitthvad aumt, að hans idur hafi hrærst af meðaumtan, svo vill hann að vér lyndir séum móti þeim, sem ofs tilgjöra, og ydrast þess. Það er vel tilfundid í voru máli, að sjá annur á einum, sá það gjörir, hann kénur í brjósti um þann sem hann missunar, hann tekur sér nockud, hann ber nockud af hans eynd, og verður sjálfur annur með sjálfum sér, og það kanuské ecki síst þess vegna, að hann veit, að hann hefir slíkt forþénad og er slíku volædi undirorpinu, ef Gud vill. Hann sem tilgefur af hjarta, hann álitur hvad mikid hann sé Gudi skyldugur, og hvad bráðliga hann kynni þóllíkt að henda; íklædist hjartgróinni missunsemi, segir Páulus, ecki þeirri sem er á vorunum, og segir: etid og drekíð, klædist og vermíð yður, en gefur eckert hinum þursanda; ei heldur hinu, er segir: eg vil tilgefá þónum, en gleymir því þó aldrei, er þónum var tilgjört; heldur þeirri, sem hefir djúpar ratur í þelalanu hjarta, elskar óvini sína, blesar þá eð belya, bíður fyrir þeim sem ossækja, og gjörir gott þeim eð misgjöra; og er eckert skaplyndi farjalla enn þetta, eckert rósaunliga, og eckert sem betur hag sínum um; því svo sem að hinn heiptrekní hefir enga ró, hans matur og dryckur er þónum súr og beiskur, þegar fólskan leggur út í hvorn hans lim og líð, og þónum slýgur mótgjörðin í hug, svo má og um hinn segja, er fóttredur óréttinn, það sem David sýngur, Ps. 119: mikín fríð hafa þeir, sem elsta þitt lögmal og þeim matir eckert hneirli, því á meðal þeirra helstu bóðorda í lögmalinu er, að tilgefá misgjörðirnar, og þeir hneirlast ecki af óréttinum, sem forsmá óréttinn; þar fyrir verid bráðliga samþyckir yðar mótskóðumennum, kristnir menn! á meðan þér erud eunþá á vegi með þeim, svo ecki ofurselji mótskóðumáðirinn yður dómaranum, dómarinn afhendi yður kvalaranum, og þér verdid svo í díblísku kastadir. Hvar frá hinn náðugi Gud varðveiti öll sín börn, í Jesú nafni, og gefi öllum ofs svo að umgáingast hver við annan hér í náðinni, að vér í eylífum kjarleíka megum samfagna hver öðrum í dýrdinni. Það þankþeyri hinn náðugi Gud, fyrir Söuaríns forþénustu, amen!

U Allra Heilagra Messu.

Gudsþjallid, Matth. 5 Kap.

Dg er Jesús leit fólkid, géck hann uppá fjallid, og þá hann setti sig níður, gengu hans lærísvéinar til hans, og hann lauk upp sínum munni, kénndi þeim og sagdi: sælir eru þeir sem andliga eru voladir, þvið þeirra

er hinnarífid. Sælir eru þeir sem harma, þvíad þeir munu huggadir verða. Sælir eru högværir, þvíad þeir munu jadrífid erfa. Sælir eru þeir sem húngra og þyrsta eptir réttlætínu, þvíad þeir skulu saddir verða. Sælir eru miskunfamikir, þvíad þeir munu miskum hljóta. Sælir eru hreinhiartadir, þvíad þeir munu Gud sjá. Sælir eru þeir sem fríðinn semja, þvíad þeir munu Guds börn kalladir verða. Sælir eru þeir sem fyrir réttlætisins sakir offóttir verða, þvíad þeirra er hinnarífi. Sælir eru þér, nær sem mennirnir hallmæla yður og offókn veita og tala í gegnu yður alla vondfku, fyrir minar sakir, þó ljúgandi. Fagnid þér og verid gladir, þvíad yðvart verðkaup er mikid á hinnum; þvíad svo offóttu þeir spámennina, þá sem fyrir yður voru.

E r o r d i u m.

Svo er margt finnid sem maðurinn er, segir í gömlum máshætti; fáir eru þeir hlutir, sem allir góða kalli, en í því kómur öllum saman, að það sé gott að vera sœll, og vanta ekki uppá það þeir gírnaft, þó meta ekki allir sœluna með einu auga; það sem Páulus hélt þeck að vera, það kalla aðrir fullsœlu. Það er skrifað um Ananíasam speking, að salkeri nokkur hafí spurð hann að einhverju sioni, hver að farsæll væri? og hafí hann svarad: enginn af þeim, sem þú meinar, heldur sá, ed þú kallar vesælan að vera, hann er sœll. Og hio sama er að segja um börn veraldar þessara, það sem þau sœlu kalla, það er reyndar volæði, ef rétt er allid. Þessi hátíðis dagur er af lærifedrum kristiligrar kvefju í fyrndinni heladur öllum heilögum, það er öllum þeim, sem hafa yfirunnid fyrir Lambsins blóð, en þó sérilagi þeim, sem í gegnum margar hörmúngar, útleög, orþvegd, húðstíokur, forsmán, húngur, klæðleysfi, líflát, og allt það illt, er þeir lídu fyrir Christi nafns skuld, þeim sem í gegnum öll þessi óffap, segi eg, hafa brotist inn í síns Herra dýrd, og þá nefnir hann nú sœla í gudspjallinu, sem er brunnur allrar sœlu, og fyrir utann hvern engin sœla má nefnast, því hann er Gud alleina sœll, og þeir sem í honum eru alleina sœltir, og enginn sœll fyrir utan þá. Drottinn hafði nærri því í hálfu ár predíkað evangélíum ríkisins, í hverju þeim verður sœlan heitin, er því trúla; hann hafí aður sagt, að hver sem tryði á Soninn, hann skildi ei fyrirfarast, heldur hafa eplíft líf, Jóh. 3; að sá sem drycki af því vatni, er hann mundi gæfa honum, skildi ekki þyrsta að eplífu, Jóh. 4; og fleira þess háttar hafði hann talad um Guds ríkis sœlu. En svo sem að kvinnán, er taladi við hann hjá Jakobs brunni í Samaría, hún skildi ekki hvað hann meinti, þar hún sagði: Herra! gef mér þetta vatn, að ei þyrstí mig, og ei þyrstí eg að foma hínag til að ausa vatn; svo hafa og flestir af hans tilheyrendum verid ófróðir um þessa Guds gjæf, sérdeilis þar ed lögmálsins fyrirheit, við hver þeir voru uppaldir, þau voru annadhvert líkhamlig, edur vasin í hylmíngu líkhamligrar hluta. Stíðí manns tók vel þessum bodskap í fyrstunni, en þegar til lengdar lék við og þessi fyrirheit ekki komu svo bráðliga fram, þá þessí fólkid gengid í tvær sveitir, svo sem ráða má af Jóh. gudspjallabókari sjötta og sjöunda kapitulum; og íafnvel hafa runnid tvær grimur á sjálfa lærifveinana, þótt að bæði þeir eg aðrir sœu kraptaverkín, er hann gjerdi á þeim sjúku í Galíla, Matth. 4; en til þess, að undirofða bæði þeim og öðrum í sinni ríkisfjörn, þá tekur hann þá hér affíðis frá öðrum uppá fjallid og talar fyrir þeim eyrendi ríkisins, í hinna merkiligu predíkun, er ritur stendur í Matth. 5, 6 og 7 kapitulum, hværrar inngángur að er þetta heilaga gudspjall, af hverju vér í þetta sinn hugleida vísum hina fyrstu sœlu, og tvennt þar af ófs fyrir hendur taka: 1) hvær su að fá tæktín sé gagnaílg; 2) hværju þeim heitid sé, sem eru andlaga voladír. En þú sem ert alleina ríkur, styrk þú ófs fátæka og auma til þessa verks, svo vér verðum í Gudi ríkir, fyrir Jesúm Christum, a men!

U t l e g g i n g i n .

Sælir eru andliga voladur, segir Drottinn; eg veit að menn greinast á þar um, hvað þetta orð voladur merki í þessum stad; bæði Augústínus og Chrysóstomus halda, að það séu þeir ed afneita öllum sínum verdugleik og kalla sig alls góðs óverduga, en einfis illi; og kann eg því ekki að neita, að sú meining sé og fölgin í þessu orði, því svo eiga allir frístmir lyndir að vera, hvert heldur ríkir eða fátækir eru, samt hygg eg þó, að Lausnarium meini hér sérilagi þá, sem eru snauðir af veraldar munum edur virðingum, þvíad svo mun þeim flestum hafa háttad verið, er hönum í það sinn eptirfölgdu; það má sjá af því er kénimemurir og Þharisei sögdi forðum, Jóh. 7: trúir nokkur af höfðingjunum á hann, edur af Þhariseis? en þessi almúgi, sem ekki kann lögmálid, er bolvadur; og þar að auki skrifar Lúkas alleina í sínu evangelíu: sælir eru fátækir, og er hann víkur ræðu Drottins til hinna, sem vesælir eru að Guds dómi, þá segir hann, Lúc. 6: vei yður andugum, því þér hafið yðar huggum meðtefid; þá kalla eg það víst, að Drottinn meini í þessum stad þá, sem ei hafa miklu veraldar láni að sagna, ekki alleina þá, sem orbyrgir eru, heldur og þá, sem á einhveru hátt eiga við bágan kost að búa, því að þvílíkra er Guds ríki, segir Lausnarium, það eru þeir, sem eru eins illa staddir og oreigar, og þó ekki þá alla heldur, því margur er fátækur, og stíkar sér illa í sinni fátækt, er óþolinmóður, hleypur með þjófinum til að stela, vinnur alla óhafu fyrir sultardóm, til að ryðja af sér fátæktinni, sem í sjálfri sér er einn heilagur hlutur, því Guds Sonur hefir hana helg að með sínu bæmi, þegar hann gjordist fátækur vegna vor, þar hann var þó ríkur, svo vér af hans fátækt ríkir yrdum, segir postulinn, 2 Cor. 8; þar fyrir utan er hún straff sundarinnar og á einga hlutbeild í þessu fyrirheiti. Svo eru margir af þessum hús-gangsherrum, er gánga á meðal vor og leita sér ólmusu í Guds nafni, en gjalda bolsun fyrir blesun, nær þeir ekki hafa úr hvers manns hendi það þeir vilja; fráskilid er þetta illþýði slítri náð, Gud mistunir sínum fátækum, segir Esaias 49 Kap., en ekki Andskotans, þeir verða að hafa slíka mistun, er hann vill veita, sem þeir ljást til þjónustu, að velta af sér. Christó oki á móti hans lögmáli, er skipað hefir, að fá skuli ekki eta, sem ei vill erfða, 2 Thes. 3. En Matthæus segir ofs hér í gudspjallinu, hverjir þeir séu er þessi sæla tilheyri, þar hann leggur til þetta orð, andliga, segir hann, það eru þeir, sem ekki orvænta í volaðum, ekki eru óþolinmóðir, heldur til fríds í hörmúngunum, í óþöfnunum, í ángistinni, í naudunum, eins og Pálus, þeir ed ekki grípa til óleyfiligra meðala og ekki ófunda þá, er hafa velgengni heims þessa, heldur audmýkja sig undir volduga Guds hönd í mótgáningum og segja jafnan, verði þinn vilji; þessir hrósa sér í sinni fátækt, svo sem Jakob að orði kénst; og það eru þeir ed Davíð kallar Guds volada, Ps. 72; þetta er sú fátækt, er eg meina að ekki alltid gagni til hinnaríkis. Margt ber til þess, frístmir mein! ef vér það viljum rétt athuga: það er ofs vitanligt, að vér dugum ekki til þess, að gjöra tvennt í einu; munum vér þá undir eins fá þjónað Gudi og mammóna; og er þá hætt við því, að ef annaðhvorn skal yfirgefa, að þeim sem skúrgod þetta sagurt þýfir, þeir muni segja laust við Gud, hvern þeir sjá ekki, en þýðast mammóna,

hvar ed glansar í augunum, svo að margan hendir þvillt og Gyðinga forðum, við hverja Drottinn segir, Esa. 22: Þér gjörð farveg á milli tveggja múranna fyrir vatni hins gamla fískiditíus, en þér lítið ecki á þann, sem þad skapad og myndad hefir; en sá, sem eckert á í heimnum, hann hefir miklu betri orsök og tákifari til þess, að verda rifur í Gudi, og fyrst hann þenkir ecki á jarðneskan aud, þá skal hann aldrei draga hann frá þeim himneska. Sá sem niðlum audi safnad hefir, hann liggur á sínum dreggjum, eins og Móab, Jer. 48, hann hefir sína umgengi á jorðunni; þar sem hans fessjóður er, þar er hans hjarta; en oreiginn þarf ecki að geyma vandliga þad, sem eckert er, hans umgengi er á himmin, hvadan hann væntir Frelsarans Drottins Jesu Christi, ef hann er annars andliga voladur, hann kappist við að safna sér fessjóð á himnum. Þar eru og kannsté fáir, sem hafa réttfenginn aud í heimnum, því heitir hann og ránglætis-Mannmóna; en á þessari audlegð, sem í himnum er, eiga allir kost að saklausu, gamungumadurium svo vel sem konungurium; blindum, höltum og lómum er þar til bodid, þeir kaupja fyrir alls eckert, sem hann eignast; og hverju að þeir séu hafari til að ná þessari audlegð, sem ei hafa mikid eptir að draga, þad kunnir oss Frelsarinn, er hann segir, að hæggra sé álfaldanum að gánga í gegnum nálarangad, eun rifum manni inn í himnaríki. Eg vil ei þar um tala, að rikdómurium ablast með erfidi, geymist með ahyggju, og misst með sorg, ef niðsast skal, en sú sorg er sjaldan án syndar, mörgum hefir hún steypt í orvænting, og dregid til að bæta ráð sitt eptir með rángindunum, og að vísu eru flestir ópoliumódir yfir skadanum; fáir eru eins lyndir og Job, er hann sagdi: Gud gaf og Gud aftók, sé nafn Drottins blefsad, Job. 1; en sá grét aldrei fyrir gulli, sem ecki átti þad; hann sem er sannur Guds vesalingur, hann sem er andliga voladur, þótt hann misst þann fátækðum, er hann brúkar til dags og nætur, þá hefir hann eckert af sinni audlegð mist, því hún er í himnum, hún skemmist ecki, segir Pétur, hana skal enginn frá honum taka, og þótt hann fylldi í hungri og klæðlesi út af deysja, þá flytir þad honum alleina til ríkis. Þad er skrifad um Alexander hinn Stóra, þann fræga konung, að þegar lid hans var allt ofþungubúid orðid af herfanginu, svo honum þótti lítið framgengt verda, þá brendi hann upp faung þeirra, og huggadi þá með því, að þeir numdi safna ógrynni fjár, ef þeir létu þessu af sér, en sattu með flyti til þeirra landa, sem væru audug af gulli og silfri; megi eg nú saman taka þad, sem sundurleitast er, þá sýnist mér, að hún albist Konungur gjeri vidlíkt með fátæktinni við sína volada, því nær þeir hafa orvænt sér veraldligs auds, þá kappast þeir eptir þeim himneska; þegar þeir atlast til einkis lids af mönnum, því fáir eru vinir hins suanda, Drósk. 19, þá leita þeir lids hjá Drottui, og nær hann hefir, svo sem í speigli, látið þá sjá dhrð síns ríkis midt í orbyrgdinni, þá gjöra þeir skoll að vllu oflæti heim síns; og er því ábörtur fátættarinnar þessi, að hún girnist ei meir, enn hún hefir, og er hún þá rifari heldur enn Salómon edur Afsverus, já, hún girnist eckert, nema sinn Gud, og hann stendur hinum fátæka alltid til boda; en sá er ágjarn, sem vill eiga meira, enn himins og jarðar skapara. Allir vitum vér þad, að vér bárum eckert inn í heiminn, og eins vel, að eckert munum vér í burtu vera, jafnvel þótt sýnast megi, að

noðrir það eðfi satt halði, annars mundu menn leggja meiri hug á, að lifa vel, enn verða ríkir, og veldur það því, að hjartad er svo djúpt niðursokkið í maurana, að sumir gjæta þar eðfi að, fyrr enn dauðinn grefur þá upp til að leggjast í eina aðra grof; þeir gleyma því, að naftir komu þeir af lífi móður sinnar, og svo munu þeir þá ganga aftur fara, Job 1, það er ofan í jörðina, sem er allra móðir. Þar er enginn kændur, sem hann kændur eðfi, fyrir þeim volada; hann á eðfi við mikinn heim að skiljast, því skal það eðfi draga hann frá himnaríki, og sú auðlegð, er hann átti í Gudi í þessum heimi, og eðfi var nema pantur eptirkomandi farsældar, hún fullkomnað, nær hann inngengur í dýrd síns herra, og rættist á honum það, er Sýrach skrifar: ó, dauði! hverju góður er þinn dómur hinum fátaka? Vér vitum, hverju að hin ljótu skrymsli, er syndin og Djöfullinn hafa hárt inn í veröldina, ágirni, ofund, ofríki, drambsemi, óhöf og ránglæti, hverju, segi eg, að það sé gagnstædt himnaríki, en allt þetta vill hánaga við ríkdóminn; sá skal vel gjæta sin, er eðfi hefir neimn snert af þessu, ef hann ríkur er; þarfyrr segir Páulus, að þeir, sem vilja ríkir verða, þeir falli í Djöfulsins snörur; en fátæktinni er enganveginnu svo hátt við líku, og að vísu eðfi þeim, sem er andliga voladur, því er hann nær himnaríki, enn hinn, nema sá ríki ástundi að vera í Gudi ríkur, og í góðum verum; og að vísu hefir Krístur lagt grundvöll sinnar kyrkju í fyrstunni af hinum fátaki, það kenna öfs þessi Trelsharans orð, er í gudspjallinu standa; og með sama hátti hefir þessi bygging rísd eptir hans himnafor, það auglýsir Páulus, er hann skrifar til Korinthíus, 1 Kap: sjáid yðar kóllun, brædur! að þér eruð eðfi margir volbugir, eðfi margir gófgur; það kenna öfs Jakob postuli, hver ed var á lífi þrjátíu árum eptir það Drottinn var inngenginn í sína dýrd, segjandi, 2 Kap: hefir eðfi Drottinn útbald hina fátaki í heimi þessum, ríka í trúnni, og erfingja þess ríkis, er hann ætlað hefir þeim, sem hann elska; þessa alvifa byggingarlags hefir margur auðugur síðan notið, því er það synd fyrir öfs, að forsmá Guds volada; en fáir voru þeir af ríkismönnum, er gengu Drottni til handa meðann hann umgæfst í heidinn; og ætla, þegar menn taka Zachariam og hans hús, Nikódemum, Jóseph af Arimathía, Jóhannem, hástrá Chúsa, þegar menn taka þessa burt, þá muni hinir talsandi, sem skípudust við hans keningar af höfðingjunum, utan þeir, sem neyðin dró til, svo sem voru Jairus, konungsmadurinn, og hundradshöfðinginn, og eru þeir þá í selskap með fátakum, svo sem áður er sagt. Þér af álykta eg nú svo, að eins og einn vis forsmidur, hann velur hid besta esni til þeirrar byggingar, er hann ætlað sér vel að valda, svo hefir og Trelsharinn breitt í þessari síuni kyrkjugjörð, hann hefir valid það í undirbygginguna, er hann sá að hentugast var, það voru hans fátakir; svo var hann sjálfur, sem var býrningarsteininn í þessu mikla forvirki; svo voru hin sterkustu máttartré þar í, sem eru hans postular, uppá hverja vér byggdir erum; svo voru þeirra eptirkomendur fram eptir öldunum, þar til Djöfullinn spillti þessu Guds verki með ágirndinni, ofundinni og drambseminni, svo sem ljóst er af kristindómsöggunum; og sjá menn af þessu meðal annara, hverju að fátæktin og Guds ríki eiga vel saman. En þó að ríki Drottins Jesú hefði sin upptök hér á jörðinni, sem var af umkomulitlum fíkkurum, ólærdum og einkis megnandi, þótt það eðlst hafi fyrir utan

allt ofbeldi, háreyfði og vopnabúrd, því enginn heyrði hans rauft á strætunum, og hans ríki var ecki af þessum heimi, ei heldur vopn hans herfarar líkhanmlig, hvers stríðsmennu að hefdu tunguna fyrir verju, þolinmæðina fyrir atvinnu, trúna fyrir skjöld, hjærleikann fyrir vígi, fátæktina, já, sjálfviljuga fátækt á stundum, í stadinn gulls og silfurs, er heimurinn kallar að þeirra hluta, sem hann vill láta framgáing hafa, samt hefir þó enginn af veraldar höfðingjum svo víðt útfanid sitt veldi um heiminn, svo sem hann, því Gud hefir gefid þónum endimörk veraldarinnar til arfleifdar, svo það er að fullu og öllu rétt, sem Esaias fyrir spáir, 2 Kap: það skal sté á síðustu dögum, að nær það fjallid Guds háls er sett uppá aðra fjallatinda, og upphafid yfir hálsana, að allar þjódir skulu þángad samanfafnast; hvert er það fjallid? það er Christi ríki; hvert er það háfsid? það er hans lýrkja; hver eru þau fjöllin? það eru ríki veraldarinnar um heiminn. Já, enginn hefir svo fljótan, svo frægan sigur unnid, sem vor Konungur, og þó með fáum og fátæktum mönnum; hann lagdi undir sig meira ríki með tólf postulum á stuttum tína, ein Alexander hinn Stóri á tólf árum með öllum Grieklands her. Einn maður, St. Páll, hrófar því, að hann hafi allt í frá Jerúsalem inn til Jlyríkum uppfyllt allt með evangélium; svo það er sannveidid, er Esaias skrifar: min jordin fæða á einum degi? mun eit þjóð getin verða í einu, þar Zion gengur undir eins þingud með börn sín, og fædir þau? Eja. 66. Eyo hefir nú hinum stóra allsherjar Konungi þófnast að byggja sitt ríki með fátæktinni; því skyldu þá ecki þegnar hans kalla hana öllum vífdómi ríkar, þar hann er alleina ríkur, sem það hefir útsalid, sem auðvirðiligt er fyrir heiminum? En Gud náði ofs áunnal það er hin allra mesti skabi vor, að þótt vér berum ofs að þjóna Gudi, þá haungum vér svo fast við andinn og aurafafnid, að menn gleyma Guds bodordum, og stíga fram yfir þau tafnork, er hann hefir sett ofs, svo erum vér frekir til fjárins; en hvað er það, kríftinnur menn? það er að færa fórnir í Jerúsalems musteri, en offra þó samt á hæðunum, það er að sverja við nafn Drottins, og þó undir eins við Malkum, eins og Sába; heyrum því ord Drottins af munni Jeremie: ef þú ætlar að snúa þér aftur til min, Ísrael! þá snú þér, og reifa ecki þingad og þángad. Eingangveginn er það hér með sagt, að menn skulu kasta frá sér allri umbyggju fyrir líkhananum; alla hluti hefir Gud mannum undir fætur lagt, til þess hefir hann gjort náttúrma svo ríka, að manneskjan skylði andgast þar af; eckert hefir hann forgæfins skapad, heldur mannfynnum til nota, en sér til lofs og dýrdar; en hitt segi eg, að menn láti Gud vera herrann, en Mammonsna þrællinn, já, að vér séum andsins herrar, en látum ecki hann drottna yfir ofs, er þó allra síst, að vér látum þenna þetta leir svo klesast við hjarta vort, að vér gleyum Gudi edur hans voludum; og er það nú svo úttalad um hid fyrra.

Nú eptirfylgir að tala um það, sem hinum andlīga voludu heitid er; í tertanum stendur: þviad þvillkra er himnaríki. Nú er Guds ríki með tvemur móti: eitt er hans náðarríki, hvert og kallast himnaríki, Matth. 18, þar ed stendur: himnaríki er líft einum konungi, sem reiknast víldi við þjóna sína; annad er hans dýrdarríki; sá sem vill ná til þess síðara, hann skal endlīga hafa hlutdeild í hinu fyrra, og enginn hefir sá komist

í hans dýrðarríki, sem eðfi hafi áður verið í hans náðarríki, sumir lengur, sumir stémmur; þar eru nokkrir kalladur snemma morguns, aðrir eðfi fyrir enn um hina elleftu stund, en það er víst, að hverutveggju þessu losar Drottinn þeim, sem að eru andlaga voladur, og þeirra lífum. Hver eru þá gjæðin í Drottins náðarríki? eðfi metorð, eðfi andæfi, eðfi sællist í mat og dryck, eðfi hefnd yfir óvinnum sínum, né það hjartalag, er festi sig við nokkud af þessu, þótt það megi þeim gefast, sem eru Christi þegnar, því Guds ríki er eðfi matur og dryckur, heldur réttlæti, fridur og sögunður í heilögum Anda, segir Pálus, Róm. 14, og út af þessum hans ordum vil eg í stuttu máli segja, hver að séu andæfi Guds náðarríkis. Það er réttlætið; eðfi vort eigið, sem eðfi er betra einn midlagsfat, þegar það er sem kostuligast, heldur Jesú Christi, hver ofis er til réttlætis af Gudi gefinn; skýldi eg nú vilja taka nokkurn veraldar and fyrir það? Drottinn minn! fyrir það eru mér syndir mínar tilgefna, en þegar þær eru kvittar, þá er eg rívari í öllu mínu volaði, em Salómón í allri sínni dýrð; í því má eg birtast fyrir augliti þíns Föður, en eðfi í þelli og purpura hins ríka sálgjættings, Lúc. 19; fyrir það minn eg Guds barn kalladur verda, ein eðfi þó eg nefndur væri dóttursonur Pharabnis; hvað gagnar það mannum, þótt hann eignist allann heim þenna, en líði töpun á sálu sinni, hverri eg veit, að borgið er, meðan eg á þann féssjóð, sem hún er endurkeypt með? Þótt að sveimminn Cónia væri signetshringur á mínni hægri hendi, þá skýlða eg slita hann þaðan, segir Drottinn um Secóniam, son Jóachims, Gyðinga kónings, Jerem. 22; en eg er þess fullöruggur, Drottinn! að þú eðfi slitur þína volada úr þíns Sonar höndum, hvað þeir skrifadur eru, því eru þeir öllu betur til þíns ríkis bornir, heldur einn veraldarinnar born, hversu sem þau megtug eru, þegar þeir hafa hans réttlæti fyrir sig að vera, því hann hefir gefið þeim magt til að vera Guds börn, sem á hans nafni trúá, Jóhannis 1. Af þessari rót Jesse sprettur fridurinn, sem Pálus umgetur, því hann er fridarhöfðingi, Esa. 9, og er það nit sá amnar ríðdómur í Guds náðarríki. Í ríkjum veraldarinnar er enginn fridur; þegar menn taka Salómón og Augustum keysara í burtu, þá skulu menn eðfi sinna morg dæmi til, að veraldar höfðingjum hafi tekist lengi fríði að halda, jafnvel þótt góðir og réttvísir verid hafi, og kynni það sked að vera, til að teikna þar með Christi ríki, í hverju að á fridnum minn enginn endir verda, Esa. 9, því sá eini þeirra var hans fyrirmyndan, en á degum hins var Lausnarinn í heiminn fæddur; en í Christi ríki gengur það órnvís til, þar er eðfi sá fridur, sem veröldin gefur, heldur hans fridur, sem hann ofis gefið, sem hann ofis eptirlætið hefir, hvern enginn skal af ofis taka. Símir ógudlign hafa engan frid, segir Drottinn hjá Esaiam, 48 Kap; þeir tömlast og tyggjast um þetta volaði, er þeir ríðdóm falla, eins og gaddhestar um illt föður; en fridurinn í Christi náðarríki er stadfastur; þótt hans undirsátar hafi þjáning í heiminum, þá hafa þeir frid í heinum, og eru fullöruggir, því hann hefir heiminn sigrad; það er fridur við samvitkuna, því syndin er afmáð með Guds Sonar réttlæti; fridur við Gud, sem er fridstilltur fyrir hans blóð; fridur imbyrðis, og eindrægni í andanum meðal allra Guds barna, og í einu orði að segja: Þar er sá fridur Guds, sem æðri er öllum skilningi, af hverjum og kinnur sögunðurinn í heilögum Anda, sem er hin fridja ástgjof, sú eð Guds voludum heitin er í

Christi náðarríki; það er sá fögnuður, sem krossfestir manninn heiminum, og heiminum mannum, Gal. 6, sá eð forsmáir alla veraldarinnar gleði, sá eð lætur Pál og Sklam losa Gud í fángelsinu, Danielelem ganga óhræddan í leóna gröfnum, sá er því til vegar kénur, að menn gráta, svo sem ei grátandi, og fagna, svo sem ei fagnandi, 1 Cor. 7, svo sem hryggvir, og þó jafnan gladdir, svo sem fátækir, en þó marga audgandi, svo sem ekkert hafandi, og eigandi þó alla hluti, eins og Pálus um sig skrifar, 2 Cor. 6; þessi er fögnudurinn í S. Anda, sem ríkir í Christu ríki. Þegar lærifveinarnir voru hryggvir af því, að Lausnarinn sagði þeim fyrir sína burtför til Jodurúsins, þá sagði hann: Þér hafið nú að somnu hrygd, en eg skal sjá yður aptur, og yðvart hjarta skal fagna, og yðvart fögnud skal enginn af yður taka; eðli taladi Drottinn í það sínu um hina eyllifu himnaríkis gleði, heldur um þann fögnud, er þeim gaff af hans upprísi, hver svo var mikill, að þeir trúðu eðli því, að hann upprísin væri fyrir fagnadar sakir, en þó allra helst talar hann um ástgjafir S. Anda, er hann hafði lofad að senda þeim af sínum Jodur; hann var sá, eð til fulls uppretti Israels ríki, það er Guds ríki inni hjá ofs, svo þeir höfdu öllum hlutum, og reiknuðu þá þrekk að vera hjá Drottinu sínum, Jesú Christu; og með þeim sama stjórnar hann enn nú sínum þegnum, það er, öllum þeim, er á hans nafni trúá, hann er það, sem ber vitnisburð vorum anda, að vér séum Guds börn, en ef vér börn erum, þá erum vér og erfingjar, já, erfingjar Guds og samarfir Christu, uppá það, að ef vér með honum líðum, þá skulum vér og með honum dýrdligir verða, Róm. 8. Þessi Guds audi er þantur arfleifar vorrar, Eph. 1, þeirrar, sem þar uppi er og ei má skénintast, eigi saurgast og ei rotna, svo sem Pétur að henni kvædur, 1 Pét. -1, það er hans eyllifa dýrdarríki, er eg fyrir skömmu minntist á, hvert eð hinum andliga voludu heitid er, það er sá fögnuður, sem eðli hefir auga séð, og eðli eyra heyrt, og eðli hefir í nokurs manns hug uppstigid, segir Esaias, hvar Gud er allt í öllu, og engin unnskipti ljóssins né myrkursins um vöndanligar aldir alda. Ekkert ríki veraldar hefir svo megtugt verid, að eðli hafi það eyðilagst, og eitt hefir uppsetid áttad, en þetta mun engan enda taka, því vér munum eyllifluga með Christu vera. Veraldar höfðingjar drottina yfir mörgum misjöfnum, sumum vöndum, sumum göðum, sumum ríkum, sumum fátækum, sumum trúum, sumum hrekkvísnum; en þetta er samkunda heilagra, útvalid föll og konungligr prestskapur. Hinu nafnfrægi konungur Þyrhus, Epiróta konungur, spurdi sinn sendimann, er hann hafði gjört frá sér til Rómaborgar, hvíllir að væri þeirra ráðherrar; en hann svaradi, að ráðid væri eins og kominga samseti; en það má eg með öllu meira rétti segja um hell ens mikla Konungs, Drottins Zebaoth, því þar eru allir undirfátarnir konungar, allur heimurinn nægdi eðli metordagirad eins manns, Alexandri hins Stóra, en Guds ríki nægir svo miklum skara, sem enginn fær talid, og hefir þá hver einn svo mikid ríki, að Alexandri veldi má í engan samjöfund koma. Þegar Drottinn spáir um vegsend Christu ríkis hér í náðinni, þá segir hann, Zach. 12, að á þeim degi skuli hinn veselasti af Júda verða eins og David, og að jafnvel þeir heimsku ei kunná að fara villt, Ef. 35; því voga eg að segja, að hinn minnsti í ríki himnanna muni verða heilagri enn Jóhannes, vitrari enn Salómon, fridari enn Absalon, sterkari enn Samson, og ríkari, enn all ríki

veraldarinnar og þeirra dýrd. Þessarar selu njótandi að verða, um þú ofþ Konungur eplifrar þýðdar, Jesú Christí! Þér, með Föður og H. Anda, sé vald og heiður, ríki og fráptur, um aldir alda, amen!

Tuttugasta og Þriðja Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, Matth. 22 Kap.

T þann tíma, þá gengu Pharisearnir, og héldu eitt ráð, að þeir fengu veidt hann í orðum, og sendu til hans sína lærisveina með Heróðis þénurum, svo segjandi: meistari! vér vitum það þú ert sannfögull, og kennir Guds gotu í sannleika, flæytir eigi nokkrum; þvíad þú fer eigi að mannvirdingum; þarstyrir, seg þú ofþ, hvad þér lízt: hvert leyfist að gæfa keyssaranum skatt eða eigi? En þá Jesús formerkti þeirra vondsku, sagði hann: hvad freistid þér mín, hræsnarar? sýnid mér myntina skattfins; og þeir fengu honum einn pening. Jesús sagði til þeirra: hvors mynd og yfirskrift er þetta? þeir sögdu honum: keyssarans; þá sagði hann til þeirra: gefid þá keyssaranum, hvad keyssarans er, og það Gudi, hvad Guds er. Og er þeir heyrdu þetta, undrudust þeir, forlétu hann, og gengu í burt.

E r o r d í u m.

Þér vitum, að þeim, sem Gud elska, samverka allir blutit til hins góða, segir Pálus, Róm. 8, þetta sannar öll heilög-ritning með Postulanum, bædi með orðum og dæmum; erginn þesir sú torfæra vortid á gotu fyrir Guds börnum, að hin máttuga Drottins hönd hafi ekki rudt hana, og leidd sína eiskendur þar í gegnum á einhvær hátt til þess góða, er hann þesir þeim fyrirbúid. Harðdagi Jósephs brædra varð honum til uppheldar, G'n. 41; þvermótsku Pharaónis snéri Gud sínu fólti til trúarskyrtingar, Eróð. 12; sú belvan, er Balach konungur vildi hafa keypt af Bileams munn, Núm. 23, varð Ísrael að blefsan; Achtophels ráð urðu ecki einungis að ónýtta, 2 Sam. 17, heldur David til, sændaraka; árástir Sals konungs gjördu hann frægan í Ísrael; Jessabels offóknir styrku Elíam, 1 Reg. 18; offkopi Hamans létiti þrældóminum af Guds fólti, Esth. 8, og þesum vér ecki margra dæma hér um að leita; enginn þesir svo illt í sinni háft, svo sem kennimanna höfðingiarnir, þegar Heródes og Pontius Pilatus með heidungunum og Ísraels fólti samansofnaðust yfir Jesúm, Guds son, til að gjöra allt það, er hans hönd hafði áður fyrirgud að flé flýði, Act. 4; en þessari illsku þeirra snéri Guds alvitra ráð öllum heimi til miskunar og syndalausnar, þvíad í hans nafni, sem þeir í það sinn heingdu uppá tréð, svo sem aðra belvan, þá sí þeir allir syndanga fyrirgefning, sem á hans nafni trúa, að vitui allra spámanna, Act. 10; svo menn mega játa það satt að vera, sem Elíphas segir, Job. 5 Kap., að Drottinn sánga hina vitru í flægdum þeirra, og ráð þeirra, er í gegn standa, munu þetta. Dæmi þar uppá þesum vér í þessa h. dags evanéllo, þar vér þesrum, að þinir ólmu hundar voru enn nú einusinni útsendit, til að sánga hid saklausa Guds lamb, og höfðu svo dagliga tilbúid sínar veidibrellur, að ecki flýði tilflappa; en hann, sem víssi hvad með mannum bjó, og ónýt gjörte ráð þinna ógudligu; hann selði þá í hina sömu grof, er þeir höfðu honum blúid, og vann á þeim með þeirra eigin vopni, svo sem vér

heyðum af gúðspjallinu, af hverju vér nú viljum hugleida: 1) hvað vér séum yfirvaldinu skyldugir; 2) hver að sé skylda vor við Guð í máttugan; sýrð ofþ hér til, Drottinn minn! fyrir þíns Sonar forþénuftu, amen!

U t l e g g i n g i n.

Gefid keysaranum, hvað keysarans er, segir Drottinn; menn leggja það kannsté að litlu sumir hverjir, að þeir hjóða að hlýða sér, herra virðing að ver við annara undirgefni; það kynni að fljúga einum í þánka, að eðli væri að henda reidur á því, þótt ei legin og almenniligar skickanir segi þeim nockur þyngsl á hendur, sem engu gæta af sér hrundid sakir vammáttar síns, því þeir somu ráða fyrir logunum, sem tollana taka; en gjætum að hverr sé er, eð þetta segir; það segir sá, sem allt vald gefid er bæði á himni og jorðu, Matth. 28, en er þó í þræslíki anglystur, Philipp. 2; hann, sem allt silfur og gull á, og eðli vill segja mannum til, ef hann húngrar, Pl. 50, en hafði þó eðli hvar eð hann mátti hófði sínu aðhalla, Matth. 8; hann, sem á hverri stundu kunní að biðja Födurinn um 12 legiónir engla, Matth. 26, en kom þó í heiminn, eðli til þess, að láta sér þjóna, heldur uppá það hann öðrum þjónaði, Matth. 20, hverjum Guð hafði gefid tignarsæti síns föður Davids, Lúc. 1, en varð þó forsinán manna og fyrirlitning fólksins fyrir vorar og allrar veraldarinnar syndir, Ef. 53. Segid mér, bræður minir! mun hann, sem svo háttadur var, hafa talad þessi ord fyrir sína skuld, eður mundi hann eðli hafa kunnad að ná rétti sínum, hefði hans ríki verid af þessum heimi? eðli mundi honum hafa það torsóft vordid, heldur taladi hann þau til blýgdunar þverbrotnum Gyðingum, hverjir ei vildu þeckja him rómverfka keysara fyrir sínu háfðingja, er þó hafði af Guði þegid vald yfir þeim, og til þess, að kenna þér, Guðs barn! þá hlýdni, er þú ert yfirvaldinu skyldugur um. Þér kann að sönnu til hugar að koma: hvað veldur því, að hann skuli heldur drottna yfir mér, einu og yfir hönum, þar við erum þó báðir naktir í heiminn bornir, báðir eigum við ætt-ockar til Adams að rekja, báða hefir Guð skapad, og hverigur ockar hefir neitt af sjálfum sér? Þar fellur svar til: fyrir Guðs sakir skaltu honum undirgefnum vera, hver að er allra konungur; Páulus segir með berum ordum, Róm. 13; þar er engin valdstétt, nema hin sé af Guði, heldur eru þær valdstéttir, sem til eru, af Guði skickadar, þarfyrir, sá eð valdstéttinni móttendur, hann móttendur Guðs skickun, en þeir eð móttanda, abla sér forðæmingar; þarfyrir, sá sem segist Guði vilja vera undirgefnum, hann sé og valdshjörnum undirgefnum, hver af Guði er skickud. Þú segir: hann kom naktim í heiminn eins og eg; en ef Guði þóknast að klæða hann í purpura, en þig í totur, áttu þó á því? ertu þarfyrir rángeygður þvíad hann er göðgjarn? Þid erud báðir af Adam konnir, en sá, sem hafði vald til að mynda Adam af leir jarðar, mun hann eðli hafa vald til, að setja eitt kérið til heidurs, en annad til vanheidurs? Róm. 9; hverigur þekar hefir neitt af sjálfum sér, af hverjum þá? af Guði; þarfyrir áttu hvað mest að virða þam, sem yfir þig böðim er, því þá virðingu hann hefir fram yfir þig, hana hefir hann af Guði þegid; forakta því eðli hans skickun, er lát þér nægjast þinn deildan verð. Og svo sem menn eru konunginum skyldugir að hlýða nærst Guði, í öllum þeim hlutum, sem Guð eðli hannad hefir, því framtar þer að hlýða Guði einu monnum, sagdi Pétur, Act. 4,

svo byrjar ofs og, að vera þeim undirgefniur, sem hann yfir ofs skipað hefir, að svo miklu leiti, sem hann hefir það skipað, því svo segir Þétur, 1. Pét. 2: verid undirgefniur sérhverri manulegri sképnu, sakir Drottins, hvert heldur konunginum, svo sem yfirráðandi, eður stjórnum, svo sem þeim, er af hönum eru sendir; sá, sem þeim móttendur, er af konunginum sendir eru. hann móttendur konunginum, sá sem konunginum móttendur, hann móttendur Drottni, sá sem móttendur Drottni, hann steypir sér í forðamingu, hvar af það vill fylgja, að sá, sem sína yfirbodara svikur, vanskirðir eður móttendur í því starfi, er þeir á hendi hafa, hann er sama dæmi undirvorpinn hjá Gudi. Svad eru menn þá yfirvaldinnu skylbugir? Það segir ofs Páulus, Róm. 13: gjaldid öllum það þér skyldugir erud, þeim skatt, er skattur heyrir, þeim toll, er tollur heyrir, þeim ótta, er ótti heyrir, þeim heidur, er heidur heyrir; tvennt það síðara er ecki svo mjög abóta vant, jafnvel þótt að ótti sá, er standa atti af valdstjórninni haldi sumum mönnum litt aptur frá vöndum verkum, en útbortis lotning og virðingar sá menn nógar, þar er ei yfir að klaga, því margur verður til að kysa á þá höndina, er hann gjarnan vilbi af væri; en það, sem gjaldast á, er optast tregara hjá mörgum, ecki síst við þá, sem eru ofs af Gudi stíkadir til að vafa yfir sálum vorum, af því þeir ecki hafa sverdid það líkhamliga í höndunum, en hvad því andliga viðvikur, þá hafa sumir menn svo brynjad samvitfur sínar með einu stálhjarta, að sverd andans, sem er Guds ord, vinnur ecki á hana, jafnvel þótt það sé gjört til þess að þreingja sér í gegnum bein og merg; og vil eg ecki sá mér það til orða, þótt menn séu tregir í gjöldunum, Gud gjafi þeirra kristiligum áminningum hlýdt væri! þá mættu þeir hilt einkis akka, því Drottinn er þeirra hlutfipti. Eg vil aptur hverfa til þess, er eg strax um taladi: gefid keysaranum, hvad keysarans er, segir Kristur; hann talar hér sérilagi um þær skyldur, er yfirvaldinnu gjaldast eiga, og þetta er ecki manns eður engils, ecki nokkurs veraldligrs konungs, heldur sjálfs Guds Sonar bod; þarfyrir, að líka svo sem sá kóngs umbodsmadur, er tekur framur, emt hans herra hefir bodid honum, hann stelur, svo er og hinn þjófur í Guds augliti, er dregur það af yfirvaldinni, er því með réttu byrjar að hafa, og sá er það útílektur með illu gæði, hann gjörir gjald sitt að synd og að vöndu verki; því segir Páll, Róm. 13: þarfyrir er einfætt undirgefinn að vera, ecki alleina vegna reidinnar, heldur og samvitksunnar vegna; hann meinar konungssins reidi, hvar ed Salómon segir, Trúskv. 20, að sé eins og úngs lebus östur, heldur og samvitksunnar vegna, það er vegna Guds, sem þetta bodid hefir, hverjum vér erum í hjörtum og samvitksun vorum skuldbundnir. Margur óhlutvandur þenkir svo, og sumir kannske lesfi sér að tala: eg hefi eckert gott af valdstjórninni, hún er ecki nema almúganum til þyngsla, þeir hafa miklar álogur, menn seta hördum reffingum af þeim, jafnvel fyrir smáar sakir; heyr mér, barn mitt! eg vil ecki tala um Guds bod í þessu, þar Postulinn skipar, að menn skuli vera sínum yfirbodusum undirgefniur, ecki einasta frómum og góðum, heldur og einum hardeðum og hreckviðum, 1. Pét. 2, og St. Páll skipar, 1. Tim. 2, að biðja fyrir Neróni keysara, sem þó var gudlaus madur; en seg mér, kann eitt haffskip að fara leid sína fyrir utan stýri; emt þá síður kann löndum og lýðum vel að ganga, þeim er engum stýrir. Hver á að straffa syndir og lesfi? hvar á að reffa ógudligum stálsum, þeim er

frónum og meinausum veita yfirgáang? hvar á að dæma á milli blóðs og blóðs? hvar á að stjopa réttindum manna, svo hvar halbi sínu? hvar á að stjicka ofs lög að lifa eptir? hvar á að stjicka ofs kænendur og prédikara, til að uppræða ofs til eyllis lífs, en varna við eyllifum helvitis eldi? hvar á að vernda ofs frá hernáði og árásum ómilda manni, svo að vér lifa megin hægu og rósum líferni með allri gudrakni og síðsemi? 1 Tim. 2; hvar á allt þetta að gjera, ef þar er ekkert yfirvald? Gud varðveiti sína kristni frá ómildum konungum! þóttum séu og eyllifar þeir fyrir þá stóru náð, er hann hefir ofs gefid framarmöllum mönnum í heiminum; en það þóti eg að segja: Þetta er illt yfirvald eum ekkert, því hvar svo ástandur, þar er hvers hönd í móti öðrum, þar er hvar annars bodull, þar er enginn óhultur um líf sitt, enginn um börn né kvámmur, enginn um eigur sínar né atvinnu, þar er engin síðsemi, enginn hjærleiki, enginn Guds ótti, í einu orði að segja: það er hálfst helviti. Þetta munu þeir ofgar falla, er líða þykjast álogur af yfirvaldinum, en enginn veit hvað átt hefir fyrir eum mist hefir. Öllum mönnum í heiminum hefir það að vegi verðid, að taka sér höfðingja, þar sem almennungur hefir tekið til að stjórna; illa gekk það til á dögum hinna ógudlugu Israels konunga, Jeróbóams, Manaasis, Achabs, og annarra, þó var það eum þá verr, þegar enginn var dómari í Israel, og hvar einn gjörði það rétt þótti í hans augum, Dóm. b. 17, þá var varla nokkur Guds þekking í Israel, þá gjördu Benjamítar þá háðing, er sólin hefir aungva verri yfirskinið, hvarja Sódóma, og Gómorra mættu skammast síu við að heyra, þá slátradi Guds fólk sínum eigin bræðrum og systurum, heilli atkvísl, mörgum þúsundum manna, svo þar var ecki ein kona eptir í Benjamín; og hvað viljum vér langt leita; vér höfum eptirdæmin hjá ofs, þegar þetta vesjela land slaut í sínu eigin blóði, áður eum Gud gaf ofs konung, svo að enginn mátti óhultur leggjast í rekkju sína, hversu ágjætliga leid ofs þá? hversu fór þá fram í landi voru? Mundu menn þá ecki allshugar fegnir verða að játa konungi, og ganga undir hann, til að halda lífi og limum, friði og frelsi? svo er því hattad, br. m! fyrir ofs syndugum mönnum, vér hljótum laganna þrælur að vera, uppá það vér kunnum frelsi að halda. Hvar sem nú yfirvegar allt það góða, er vér hljótum af valdstjórninni, og undir eins allt það illa, er hún affyrir, hann mundi með betri samvitstu og fúsari huga gjöra Christu bod, í því, að gefa kejsaramum hvað kejsarans er; en ef nokrum þykir valdstéttin reffingafön, hömm kann eg ekkert þetta ráð eum það, er gefur St. Páll, Róm. 13, segjandi: viltu ei valdstjórnina óttast, þá gjer hvað gott er, og muntu lofstyr af henni hafa, því hún er Guds þénari þér til góðs; en ef þú gjörir hvað illt er, þá vert óttastegjum, því hún er Guds þénari til hegndar og reidi þeim, sem illa gjöra; og er svo úttalad um hið fyrra.

En hversu mikid að vér Gudi skyldugir séum, það kann engin tunga út að skra, hverki engla né manna, og því mun það nokkur minnur fá útsagt, þar sem að allir útváldir, allir heilagir í eyllifun lífi fá það ecki fullgjört um alla eyllif? eyllifa tíð skal til þessa hafa, að þrifa hina eyllifu gjæfku, og bændanligar aldir, til að vegsama hans nafn, sem aldrei enda tekur; hversu meginum vér þá játa með Davíð: ó, Drottinn! minni erum

vér öllum þínum miskunsemdum; samt hefir þú hin eyllisa Gátigu boðid, að vér þrifa skyldum þær dásendur, er hann gjevur á medal mannauna barna, eðki fyrir því, að hann þurfi vörrar hrósumar við, því hann er Guð blessaður um allar aldir, heldur að ihugan hans velgjerninga megi verða öfs til siðbóta og sálubjálpar. Vér heyrðum fyrra sunnudag takad um þínu vonða þjón, sem var sínum herra 10,000 punda skylduigur; munum vér eðki allir mega sitja á bekk með honum, þegar að skuldabognum kemur? Sál og lífhama hefir Guð gefid öfs; til hvers? eðki til að brúka það svo sem vér viljum sjálfir, heldur til að þjóna Drottinu þar með; lífhamið er þíni bæðri partur vors skapnaðar, hann hefir Guðs gjæfka lént öfs til að útvega atvinnu vora, svo að vér í sveita vors andlitis kinnum vors brands að neyta, Gén. 3; þú hefir hann skilid sér leigu hér af, því St. Páll segir; vitid þér eðki, að yðar limir eru musteri heilags Anda, sem í yður er, hvert þér hafid af Guði, og þér erud eðki sjálfs yðar menn; hendurnar hefir hann lént öfs til að brjóta volundum vort brand, fæturnar til að ganga fúsliga í Guðs hús, augun til að npplypta þeim til hinins, hvadan öfs kemur hjálpin, eyrun til að heyra Guðs ord og varduðta þau, tunguua til að losa hans nafn; en í öllu þessu höfum vér refjast við þínn Almáttuga, það hefir gengid andhælis fyrir öfs, vér höfum léð vora limu syndinni til ibúðar, og látid þana drottua í vorum dandligum lífhama, Róm. 6, þar vér áttum að ljá þá réttlatinu til verkfæra. Margur útréttir hendurnar til ráns og þjófuðar, til að meida hold síns nátinga, og að hefna sjálfur sín, en stela hefndinni frá Guði; svo langt er frá því, að menn gefi Guði hvad Guðs er; fæturnir eru nærsta simir til að hlaupa á þínn breida veg; augun eru skálfur, svo að allur lífhamið verði skálfur, granskygu til að sjá þjálfann í síns bróðurs auga, en að kvistinum í sjálfum sér gjæta þau eðki; eyrun klæja eptir því, er þau heyra vilja, og eru opin við buldri veraldar þessarar, svo að Guðs ord fá eðki rúm í þeim; tungan tenur sér skannarlig ord og síblsligt hjál, sem kristnum hæfir eðki, rög, lygi, bakmælg, og amad því um líft. **Æ**, öfs auma menn! hverju illa höfum vér þá Guði góldid hans húsaleigu? vitid þér eðki, að þér erud kyrkja Guðs? segir Postulim, en hann, sem Guðs kyrkju skemmir, þann vill Guð skemma, segir hann, 1 Cor. 3; en hvernig höfum vér rættad Guðs hús, brædur minir? það átti að vera bænahús, en vér höfum gjört það að reiningjabeli. En ef Guð skilur sér nú þvilkann skatt af lífhomum vorum, mun hann þá láta sálina þúa óleigis? auugvan veginn! Þeningurinn, er Jüdar syndu Drottinu, hann var góldinn fyrir höfuð hvert í öllu Rómna ríki, þarfyrir galbt og Jesús skattinn fyrir sig og Pétur, er hann spurdi hann að, hvert veraldligir konungar tækju skatt af sínum eigin, eður af amarligum, Matth. 17, þar hann átti þú eðki skatt að gjalda, því hann var eðki einasta kóngborinn, heldur konungur að eyllifu; svo á og sérhver einn af öfs fyrir sálu síu, þú býr í leignhúsi, þú á eðki einasta eptir það að gjalda, heldur og fyrir sjálfa sig. En hvad eigum vér þá að gjalda, eður hver er skattur þíns Allrahærsta? það gjevur hann sjálfur bert, Ps. 50: eðki et eg fjot þíuna sterku uranna, og eðki dreck eg blóð þástranna, offra Drottinu lofgjerdinni, og líf þínum Allrahærsta þíu heit. Hver er sú lofgjerd, er Guð af öfs heimtir? er það nóg, að kasta uppá hann kvæðu sínu með einu psálmversfi? fjærri sé því, það heitir að nálægjast hann með vorumum, en hjartad er langt

þar frá; Gud verður eðfi með mælgj þrisadur, þeirri er heidingsjar brúka, og meina sig fyrir hana að þanheyraft, Matth. 6, heldur svo sem David, þar hann segir: lof seg þú Drottinu önd mín, og allt það i mér er hans þlesaða nafni. Ef vér viljum Gud afalla i anda og sannleika, þá skal syndarinnu foma hræddur og skjálfaði fram fyrir þinn heilaga i Sfræel, hann skal yfirvega hans heilagleik og sinn óverðugleik, mergð sinna synða og fjelða hans misþunfemða, Guds þólinnæði og sitt tómlæti, Guds þrennandi elsku til sin og sína eynd og ólucku, sem eðfi gétur i líthama þessa danda elskað hann af ellu hjarta og öllum þróptum, er ófs svo heitt elskaði; og þegar hans hjarta er af slítri þugraun þráðnad i þómun sem annað var, þá skal hann þrópa af þjúþinnu til Drottins, eins og David: minar þynðir eru mér yfir þófnuð geugnar, þær eru vordnar mér uníls til ofþung þyrði, og með tollþeimtumanninnu: Gud! vertu mér þynðugum líkusannur; en er þú svo gþerir, þá mun Andinn þiða fyrir þér með óunnþæðilígun andþvörþunnun, en hann eð hjörtum rannþakar, veit þver að er Andans meining, þvi hann er eptir Gudi meðal-gangari fyrir heilaga, Ném. 8, og er Gnd þvarar þér i leyndum hjarta þíns fyrir heilagan Anda, þá eð þer þinnun anda vitni un, að þú sért Guds barn, segjandi: vertu þngþraunþur þóunur! þér eru þinar þynðir þvirgeþnar, þá offra Gudi lofþjórdinnu, og seg með Jesú móður: min önd miþlar Drottinn, og niun audi glaððist i Gudi, heilþugþakara minun; þessir eru kálfar vara vorra, er vér eigum Gudi að fórunþara, Df. 14, þad er þad offrið sem fyrir þóunum gilðir, þvi þarmþráuginun og sunðurþnesaðan anda nun hann eðfi fyrirlita, Þf. 51. Þver eru þau heitin, er vér eigum þóunum að lífa? þad eru þau, er vér þétum þóunum i sþirninu, þegar hans einþétinn Söunur, þinn fridaði meðal mannaþna barna, trúloþaði ófs sér i náð og misþunfemi; þver voru þau? þad vér játunum Gudi helga trú, unþá þverja vér sþirðir vorun, en afneitunum Sþandanun og öllu hans athæfi; þver er þá heilög trú? eðfi sú alleina, sem þeckir Gud að vera, þvad einuig gþora dþesþarnir, og skelþast þar af, Jac. 2, heldur þinn, sem að verþar fyrir þjærleikann, Gal. 5, þver að er þólinnóður og góðgþarn, eðfi óþunðþjútur, gþerir eðfert illmanþliga, eðfi blæs hann sig unþ, er eðfi óþiðþannur, hann leitir ei eptir þvi, sem hans er, ei þungþlyndur, hann þentir ei illt, hann þagnar eðfi yfir ránglætinun, en samþagnar sannleikannun, hann unþer allt, hann trúir öllu, hann vönar allt, hann þóir allt, 1 Cor. 13; þad er sú trú, er vér játunum Gudi i sþirninu, er slíka áverti af sér gþfur, þverþir sþinur mega vid hana skilja, enn þirtan vid sólina. En þvert er þá Andþótans athæfi, er vér neitunum? þad eru holdþins verþ, sem Þalus unþtelur, Gal. 5: hórðóunur, þaurliþi, óþreinleiki, láunþung, skúrþodaþþyrþun, sþjólþungi, sþjandþþavnur, þrætur, þapp, reidi, þráttanir, sunðurþþekþja, sþlockaðráttur, og annað þeim lítt; þetta eigum vér að láta, en þitt að gþora, ef vér viljum gþesa þad Gudi, sem Guds er, þvi svo segir Drottinn fyrir munun Sþaþæ, 1 Kap: þvöid yður, þreinþið yður; takid yðar illþþubreitni frá minun augliti, látid af illu, en lærid gott að gþora, þomid sþidan og eigumþt lög vid, þó að yðar þynðir séu raundar sem blóð, þá skulu þær verða þvitar sem snjó, og þó þær séu sem þurþuri raundar, þá skulu þær verða þvitar sem ull. Þeir, sem eru sþþlðir unðir noþurn þonung, þeim þverjar eðfi einungis að greiða þóunum.

Þetta og skyldur, heldur og að stríða á móti hans óvinum; nú er einnig þvilífur Guds óvinur sem Djöfullinn, því Kristur og Belial eiga ekkert bluttskipti saman, 2 Cor. 6; nú fyrst vér erum gengnir Gudi til handa, því skyldum vér þá draga eitt af með Satan? Andskotans tann dregur holdið, en Guds lídi styrir andinn; látum ofs í hömum ganga, svo minnum vér ei fremja holdsins girndir, og iklæðumst Guds herfríða, svo að vér getum móttáðir prettum Djöfulsins, Eph. 6, þá erum vér réttir Guds þegar. En Jesús Kristur, sá ed höggormsins höfund hefir í sundur marid, og niðurbrotið helvitanna port, hann virðist að troða Djöfullinn undir fætur vora, en gefi ofs að berjast góðri haráttu, behalda trúinni og góðri samvitfku, þar til ofs um síðir verður affdis legð forðna réttleisins, sem Drottinn Gud virðist að gefa ofs á þeim degi, þegar vér eigum að gjalda þá síðustu skuld, og afhenda það Gudi, hvað Guds er, sem er sál og líf, hvar vér höfum að láni, og ekki að eign þegid; það banhreyri Fadir miskunfemdanna, fyrir son sinn, Jesum Christum, amen!

Tuttugasta og Fjórða Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, Matth. 9 Kap.:

S þann tíma, þá ed Jesús taladi þetta til þeirra: sjá þú, að höfðingi nokkur géck að, og tilbad hann, segjandi: mín dottir er nysálud, en þú kom, og legg þína hönd yfir hana, og mun hún lifa. Og Jesús stóð upp, og fylgdi honum, og svo hans lærisveinar; og sjá þú, að kona, hvör ed haft hafði blóðfall í tólf ár, géck á bak til við hann, og snerti fald hans klædnadar, því hún sagði með sjálfri sér: ef að eg mætti að eins snerta hans klædnad, mundi eg heilbrygd verða; en Jesús snérist við, leit til hennar, og sagði: vertu hughræust dottir! þín trua gjörði þig heilbrygda; og á þeirri sömu stundu varð konan heilbrygd. Og þá ed Jesús kom inn í höfðingjans hús, og sá þar lúdurbeitara, og bulbran fólksins, sagði hann til þeirra: víktid frá, því að ekki er stúlkán dauð, heldur sefir hún; og þeir dárudu hann. En sem fóltid var útdrífid, géck hann þar inn, og tók um hennar hönd, og stúlkán stóð upp; og þetta rykti barst út um allt það sama land.

E r o r d i u m.

Það eru meikflig orð, sem Esajas spámáður skrifar í hans bókar 26 Kap., og hannig hljóða: í angistinni vitjudu þeir þín, Drottinn! þeir úthelltu audmjúkum bænum þegar þú tiptaðir þá. Svo er hátt: að veru auma holdi og blóði, kristnir menn! að þegar allt að öskum gengur, þá þekkir það á stundum hveeki Gud, né sinn eigin veikleika; og þótt vér sjáum nærri dagliga á þeim, sem Drottinn tiptar, hversu að manneskjan er sér ónóg um alla hluti, þegar hann birgir fyrir þenni sitt augliti, þá er það

eins og það eeki komi að ofs, svo sem að einn, heldur enn annar, sé undan þeginn þeim ókostum, er sundinni fylgja, og Eliphas af Theman kallar öllum jafnvissa, segjandi, að madurinn færist til armæðunnar, svo sem neikarnir af glóðinni slági í loftid upp. En þétt að þessu sé svo varid, þá færist svo sem eeki eigi allir við líkan kost að búa, þar nokkrir bada í rósum, og vita eeki af miklum mótgíngi að segja, hinar þrást alla æfi sína, og sjá varla gladan dag; en það er eptirþingur veðr, þvert að hinna tíðe séu betri enn þessara, ef menn þad rítt aðgjeta; að vísu hínist það svo sprie mannlíqum dæmi, annars er það víst, að í velgengniinni er manniinnum hættast við að gleyma Guði, sem er hin stærsta ólucka, er smáranum kann til að falla. Þegar Ísrael varð fullur og feitur, þá gj-rðist hann laustur; þegar skenkjari Pharaónis var aptur kominn til viðingar sinnar, þenkst hann hveki á Jóseph, né myrkvæstfuma, Gen. 40; þegar Nebucadnezar virdti fyrir sér öll hans stórvæki, er hann hafði látið gjora í Babilon, þá upphafdist hins hjarta, þar til Gud straffaði hann, og lét hann eta gras með villudrum, Dan. 4; þegar Faltazar sat að drycki, og út af ofmeiadi lét saurga kórin, sem þá kúð höfdu verid til þjónustunnar í Guds hálf, þá varð hann rekin frá ríki og lífi, Dan. 5; þegar Heródes kóngur metnadi stí sínu hjarta af velgengniinni, og gaf eeki Guði dýrðina, þá varð hann flugin af engli Drottins og dó vefslum dauda. En svo að Guds börn ei rati í þvillkan álar háffa, þá leggur hann góði Gud þeim síns Sonar kross á herðar; eg þori að segja, að Drottinn hefir í sínu náðarlíki meiza útrétt með honum ei-um, enn með öllu sínu eptirfétti; á medal annarra höfum vér tvö dæmi þar upp í þessu heilaga evangélió, samfunduhöfðingjans Játri, og hinnar blóðfallsjúku kvennu, og af báðum þeim, hveitfu að trúin reynist og eblíst í krossburðinum, svo sem gullid hreinlast í ofninum, 1 Pet. 1. Þér viljum í Drottins nafni hugleida: 1) Játri dæmi; 2) hinnar blóðfallsjúku. D! þú góði Gud! vert ofs nálgur með fulltíngi þins anda, í Jesú nafni, amen!

U t l e g g i n g i n.

Sjá þú, að höfðingi nokurr gétt að og tilbad hann, segir í gudspjallinu; Lúkas og Martus segja hann hafi verid samfunduhöfðingi; kannstú hann hafi hveittveggja verid, því Gyðingar höfdu höfudsmeini í hverri ættkvísl, og þar að auki höfdu þeir forstöðumenn í þeirra samfundum; hvernig sem þetta hefir verid á sig komid, þá hefir hann þó mikilsmetinn verid medal Gyðinga, en líkindi er, að hann minni eeki hafa matt Jesúm mikils áður enn nándu þristi honum til þess. Jesús hafði í heilt ár kómt, prédíkad og gjört fraptaverk í Kapernaum, en þess er er gétid, að höfðingi þessi hafi fengist mikid þar um, fyrr enn hans einfa dóttir var aðkomin dauda; það má og allvída lesa í gudspjallsögnum, að þessháttar menn hotudu Jesúm framar og ofsóktu, enn að þeir mundu seita líds hjá honum í nokkrum hlut, og þarfyrir sögdu Gyðingar forðum daga, er þeirra sendimenn komu aptur, og sögdu um Drottinn, Jóh. 7: aldrei hefir nokkur madur talad svo sem þessi, þá svorudu þeir, segi eg: hvort erid þér og villtir, trúir nokurr af höfðingjum á hann, edur af Phariséumum; að eg fái mér það eeki til orða, að Júdar höfdu ályttad, að hver, sem meðkóndi Jesúm að vera Kristum, hann skýlði banasettur vera, og rakur frá þeirra samfundu, Jóh. 9, edur um það tali, að samfunduhöfðinginn reiddist honum nærsta mjög, er hann lóknadi kvennuna á sabbatsdegi, þá er í 18 ár hafði óhraust verid, Lúc. 13; af hverju öllu hjá má, að Guds Sonur hefir eeki velpokadur verid hjá þessslags fólk; en eeki að síður rak neyðin þenna mann til að falla Jesú til fóta með andmjúkri þæn, svo sem bædi Lúkas og Markus skrifa, svo það réttist á honum, sem David um sig skrifar, Ps. 18: þegar eg sveljunnst, þá ákalla eg Drottinn, og hrópa til Guds míns, þá þænheyrir

hann mína rauft af sínu musteri. En þú, kristinn maður! sem þetta heyrir, tak þetta dæmi þér til viðvornar, og trú þinni til styrkingar ef alliggr; þú hefir mást efi hirt þvo um, að leita að Jesú á meðan þér vel gét, á meðan þú varst á blómi þinnar æsku, þá kann vel vera, að syndir þins úngdóms hafi verid margar; hafi nú Drottinn vitjad þin med krossinum, þá kannast þar vid, að hann bendi þér til þess, að koma til sín, sem að er Drottinn þinn læknari; hafi Gud efi straffad þig med lithamans óhreyftri, þá ransaka þó vel, hvort þú alheil sért. Þessi höfðingi átti eina einfadóttur, sem áu alls efa hefir verid honum kjarari, enn öll hans aleiga; þú átt og fyrir einni sálu að sjá, kostuligri dýrgrip sámmur þú efi í allri veröldinni, því hvad gagnar það manninum, segir Endurlausnariinn, að hann eignist allan heim þenna, en lidi topun á sálu sinni, Matth. 16; dýrmæt er hún, efi einasta þess vegna, að hún er í fyrstu eptir Guds mynd skopud, heldur hins, annars langtum framur, að hún er med Guds blóði endurkeypt; gjæt að, hvort hún heilbrygd er! þér virdist að svo sé, af því þú kénmir þin einkis meins, og þin sála er efi órólig í þér, svo sem Davids var; en trú mér til, fjæri! að þau sárin eru efi betri, sem daud eru, heldur en þin, er svíða; muntu þarsfyrir þraustari vera, þótt þú sért líkur þeim, er Jeremias segir, 5 Kap: þú tiptar þá Drottinn, en þeir finna þar efi til? Þer lifernis háttu þína saman vid málsmáru Guds heilaga logmáls, hvort þú hefir elskad Drottinn Gud þinn af allri ordu þinni, og öllu hjarta þínu, og öllu hugskoti þínu, og þinn náunga sem sjálfan þig, hvort þú getur sagt med þinum rífa yngling, sem kom til Jesúm, og wildi fá að vita, hvad hann gjöra skylði, svo hann mætti eignast eyllift líf, Matth. 19, að allt þetta hafir þú gjert frá barnðómi þínum; og vil eg nú sleppa þessu, þvíad enginn manna hefir um efi Guds logmál uppsyllt, nema hann einn, sem þar vorar syndir og alla logmálsins belvan, sjálfur syndlaus, hreinn, heilagur og fráskilinn syndurinnum, Heb. 7; en seg mér: hefir þú halbid gloggvan reikningsskap vid sjálfan þig hér um, svo þú hafir ydrast syndanna af hjarta, og látid þér þær leidar verða? hvort þú hefir lagt vid þin rotin sár og andligan holdsjúka þann plástur, er alleina kann að græða, sem er Jesú blefsad blóð med trúnni medtefid af læknarans hendi, og hvort þú að síðustu hefir af alvorn kappkostad að betra þinn lífnad, hvort þú hefir efi gengid umþenkingarlausit aptur til sömu synda, vellt þér í sama saur, og syndgad uppá náðina, og hvort þinn sídari dagurinn hefir bætt nockud um fyrir þínum fyrra. Meynid yður, segir Páulus, hvort að þér erud í trúnni, 2 Cor. 13; gjörum svo, vitum til, hvad heitt vér elskum Gud, þegar holdfins fýsn er þórumegiinn, hverja trúar áverti vér finnum í sari voru, hvort Guds andi verkar í oss fyrir sanna yðran, hvort vér erum svo tilbúnir med vorn reikningsskap að hverju kvöldi dags, að vér séum þarum vísir, að þótt vér deyjum, þá munum vér samt lifa, Jóh. 11; allt svo lengi að vér efi temjum oss þetta hugarfar, þá þenkja menn hid sama, sem engillinn af Laódicea, Apoc. 3: eg em ríkur og audugur nóg, og þarf einkis vid, en þú veitst efi, segir Drottinn, að þú vesell ert, aumur og voladur, blíndur og fatlaus, eg ræð þér, að þú kaupir gull af mér, gull það í eldi er reynt, svo þú audugur verdir, og íklædist hvítum klæðum, svo að vanvirða þinnar fatleysu efi óþinberist. En nær vér holdum reikning vid sjálfa oss, þá sáum vér að þetta, að vorar misgjördir setur þinn

alþýgni Gud frammi fyrir sig, og vorar svítanligar syndir frammi fyrir sínu augliti, Ps. 90; hvað þá, brædur mínir! munu þá efi um síðir uppljúkast vor augu, svo að vér fáum að sjá, að allt höfundid er sjúkt, allt hjartað er veitt, frá hvirfli og allt til ilsa er þar efi nema sár, kaun, benjar og þroti? Esa. 1; hvað er þá vor sála betur á sig komin, en þessi höfðingjans dóttir, sú er var þandvona, edur og andvana líf, svo sem Matthæus skrifar? Stór naud þrengdi Jairus til að leita Christi, en látum ofs efi vera ræktarminni við sálir vorar, eni hann var við dóttur sína; enginn er krossburdur meiri, eni sú barátta, sem er á milli holdfuns og andans, Gal. 5, og tilfúning synða sinna, með hverjum vér höfum hinn náðuga Gud stýgdan; hún uppþurkadi Davíðs krapta, svo sem þá hey þornar á sumri, hún lagði hann í dauðans dýpt, hún héldt vöku fyrir hans augum, það hann varð svo máttlaus, að hann gat efi talad, Ps. 77; en hvað skulum vér þá ráðs taka, br. m? hvað gjörði Jairus? hann féll til fóta Jesú, segir Márkus, og það hann mikiliga; gjer. slíkt hið sama, kristinn maður! ef þú vilt að þín sála heilbrygd verði; andmýk þig undir völduga Guds hönd. Eg játadi Drottini synd mína, segir Davíð, og þá fyrirgæfðu mér það; það var og satt, því undir eins og hann sagði; syndgæst hefi eg á móti Drottini, þá svaraði spámáðurinn Nathan honum: svo hefir Drottinn synd þína í burtu tekið, 2 Sam. 12. Jesús rétti það efi við þenna samfunduhöfðingja, þótt kaunfé ad bæði hann og hans lagsmenn hefðu foraktað hann meir en um eitt heilt ár, því hann vístei, að hans sála var ángurfull í honum, og vildi því efi leggja sorg ofan á sorg, heldur gæf hann strax á þá leið, er hann beiddi hann um; hér rættist það, sem Esaias um hann spáir og Matth. 12 itrefar, segjandi: hann mun efi deila og efi kalla, og enginn mun á strætunum hans raust heyra, einn bráðadan reyri mun hann efi sundurbrjóta, og einn rjáfanda hörkveif efi átslockva. Hins sama hefir þú að vanta, kristinn maður! hver helst þú ert, hjá Gudi er efiert manngreinar álit; þegar þú með Davíð kallar til Drottins á þinum mótgangstíma, þá þú upprettir þína hönd á náttarþeli og lætur efi af, fyrir því, að þín sála vill efi huggast láta, Ps. 77; já, allra helst, þegar þú bíður um fyrirgefning þinna synða, því til þess er Guds Sonur í heiminum kominn, að hann niðurbjóti Djöfulsins verk, 1 Joh. 3, á meðal hversra syndin er hið þersta; edur meinar þú, að hann, sem lét það að bæni Jairi, að uppvefja hans dóttur, án hvers hann kúmi þó hólpinn að verða, að hann muni neita þér um kvíttur þinna synða, nær þú hennar sorgfullur leitast, þar hann veit, að þú kannt efi án hennar sáluhjálpinna að erfa, en hann er þó í heiminu kominn til þess, að kalla synduga og efi réttláta til yðranar, Matth. 8, og vill, að allir menn verði sáluhólpnir og komist til samleifisins vídurkénningar, 1 Tim. 2? Af hjartgróinni meðaunföun og brennandi elsku til syndugra manna hröpadi Jesús forðum daga: komid til mín allir þér, sem erfiðid og þúnga hjáðir erud; eg vil endurnæra yður, Matth. 11; því kemur þú þá efi til Guds, hvers syndir ad eru yfir þitt höfund genguar, og þér mikils til ofþung byrði vordnar, þar þú veitst, að hann svarid hefir og sagt: á hverjum helst tíma ad hinn ógubligi synir sér frá sínu ógubligu athæfi, svo sannarlíga sent eg lífi, hans misgjörninga skal efi ad eyllifu minnst verða! Ezech. 18. Slíka hluti afrefar umvöndur Drottins hjá syndugum mönnum, þá henni er með andmýktu

hjarta tekid; svo vér megum játa það satt að vera, sem Páulus til Hebreos segir, 12 Kap: að öll tiptan, meðan hún áliggur, þyfi ofi hún sorg og engin gleði að vera, en eptir á gefur hún fríðsamligan ávört réttlætisins. Jairus þessi var einn samfundu-höfðingi, án efa einn skriflærdur og uppræddur í Mósis lögmalí, en í því finnur hann ekkert ráð móti dandannum; sem ei var von, því bókfáfurinn deyðir, en andinn lifgar, 2 Cor. 3; bæði hann og hans dóttir höfðu syndgáð á móti lögmalinu, en lögmalid skýðar þá alla undir dandann, sem ecki uppfylla það; svo höfum og ecki vér, syndugir menn, neimmar hjálpar að vanta í lögmalisins verkum, þótt vér séum þau skyldugir að gjöra, því lögmalid er innkomid svo að syndin yfirgnæfði, segir Páulus, Róm. 5; það er, að hún yrði uppvís, því án þess mundum vér ei syndina þekfa; það er ei annað, en eitt bryní, á hverju dandinn hvefsir sum brodd, þaræð syndin er broddur dandans, en fraptur syndarinnar er lögmalid, segir Páulus, 1 Cor. 15, því það fordæmir þá sem hana drýgja. Hvar höfum vér þá lífs að leita? í trúnni á hann, sem lögmalid hefir uppfyllt, dandann sigrad, og borid syndir vorar uppá tréð, en fest þar handskriftina þá sem móti ofi var; en svo sem pálmavíðurinn réttir sig upp undir þunganum, svo ver trúin í krossburðinum; og skal ecki segja, hverju trúarsterkur að Jairus hefir í fyrstunni verið, það sýnist hann hafi ecki meint; að Jesús Guds sonur væri, heldur spámáður nokkur, svo sem Elías eður Eliseus, sá eð kynni að upprekja danda, eins og þeir, annars mundi hann ecki hafa meint, að hann þyrkti að ganga heim með sér, og leggja hönd yfir dóttur sína; hitt er víst, að hans trú hefir ecki svo sterkt verið, sem kvinnu þessrarar, er hér um-gétur, eður hinnar Kananeisku, eður hundradshöfðingjans. O, minn herra Jesús! hverju nákvæm er þin líknarhönd til að endurnæra þinn rútfanda hörkveit! hann lét sér það ecki nóg þykja, að hann vanheyrdi hann svo fljótt, sem hann kunnid að biðja, og gætt strax af stad, heldur á veginum styrkti hann trú hans með því allra dásamligasta fraptaverki, er hann gjörði við kvinnuna; að sömnu hefði Trélfarinn kunnad að láta þetta almættisverk leynit vera eins og önnur, er hann bauuadi að bera út, en það vildi hann ecki, hans líknarhönd er frjóffom; hann gjörði hér tvennt í einu, hann læknadi hina nauðstöðu og fátæðu konu, er allri aleigu sínni hafði forgæfins kostad uppá læknara, og undir eins styrkti hann hennar og Jaira trú, því trúid mér til, að hann hefir ecki forgæfins talad þessi orð: þin trú gjörði þig heila! já, en þá frammar, þegar hústarlar Jaira runnu í móti honum, svo sem Lúkas og Markus skrifa, og sögðu: ómaka ecki meistaran, þin dóttir er sáluð, þá hefði honum mátt til hugar koma, að það væri úti, en Jesús sleppti ecki sínni hendi af honum, heldur sagði hann: óttast ecki, trú þú alleina! Lát þetta dæmi vera þér jafnan fyrir augum, fr. m! þegar þin trú tekur til að veikjast í mótgáningum, og þér kemur til hugar með Davíð, að Guð hafi forgleymt misfunsamur að vera, Ps. 77; sjá hér, hvað trír að þinn Lausnari er, að hann freistar einfis yfir megn fram, 1 Cor. 10; þú megnar ecki þinn allra minnstu trúarneista að sveikja í þér, Guds verk er það; er það veit trú, þá er það þó trú, Guð ann sínum gjörningi, lát sjá, að þú alleina ecki slækvir hann með ósolunnmæðinni og bænarleysisinu, og vert svo víst um, að hann blæs sjálfur að því glóandi kóli, er hann hefir lagt á varir þins hjarta; hann lét ecki Petrum sökva, þó hann væri trúarveitur, Matth. 14,

hann leyfði ekki að hans lærisveinar förgengju, þótt þeir væru litlitrúadur, Lúc. 8, hann uppvakti Lazarum þótt Martha efadist um, að hann mundi fyrir upprisa, enn á síðasta degi, Jóh. 11, og hverju opt átalði hann lærisveinana fyrir þeirra trúarleysi, svo að þeir beiddu hann og sögdu: herra! auk þú oss trúna; samt eblidist Guds kráptur svo með þeim, að þeir urðu þess allshugar segnir, að þeir máttu njóta þeirrar æru, að þola allar háðungar hans vegna. Eg vil ei tala um það mikla misfimarverk, er Jesús gjörði við hinn tunglsjúka og fœdur hans, er hann sagði: ef þú trúir, þá er trúndum allt mögulegt; en fadirinn æpti hástofum og táradið mjög, segjandi: eg trúi, herra! en hjálpa þú vantrú minni; og Jesús rak Djofulinn út af hinum tunglsjúka, tók í hönd hans og reisti hann upp, Marc. 9. Svo lát þér nú og nægjast Drottins náð, kristinni maður! þótt þér finnist að þin trúa ekki sem sterktust sé, því hans kráptur fullkomnast í breiðfleikanum, 2 Cor. 12; og er þetta nú svo úttalad um hid fyrra.

Eptirfylgir að tala með þám orðum um það síðara. Ekki minna traust edur hjálparvon stendur kristnum manni af þeirri misfimi, sem vor Frelsfari gjörði á þeirri amnu konu er með trú sinni þáði heilbrygdi af homum. Eusebius skrifar í hans kristindóms sögu 7 bótar 17 Kap., að hún hafi heidin mannesfja verið, kynjod úr Caesarea Philippi. Þér kynni til hugar að kona, syndugur maður! að Kristus hafi ekki gjöra viljad þvilik stórmerki, nema meðal síns fólks og Gyðinganna, en dæmi hinnar Kananeistu, hundradshofðingjans, hinna djofulvödu í Gergeseanna landamerkjum. sýnir allt annað; og því skylði hann neita þeim kráptaverkana, hverjum hann hafði fyrirhugad náð evangelii, svo sem stendur hjá Esa. 62, að Drottinn muni framleida sitt réttlæti og sína dýrd fyrir allar þjóðir. Þú segir, Gud gjörir þó ekki kráptaverk manna á meðal á þessum dögum; en seg mér: hvert er kráptaverk meira enn það, að hann hefir gjört oss Abrahams sonu af steinum, það er af heidingjumi, þeim er stokka og steina dýrkudu og voru þeim sjálfir lífir. Þessi vesela kvinna var þingum sjúkdómi undirvörpin, og óhreim föllud eptir logmálinu, hver hana suerti, skylði óhreim vera allan dag til kvolds; en ekki stéði það þarsýrir, að kvinnurnar á þeim tíma væru meir óhreinar í Guds augliti, heldur enn einn dandur líkhami, hvern enginn mátti snerta, heldur svo sem það var bódid í Guds löguni, til að teikna oss andliga í syndunum dauda, svo vár og hitt til að minna oss á þvillingu náttúru vorrar; en þótt að þessi fjaráða mannesfja væri svo á sig komin, samt fyrirliður ekki Jesús hana; allt er hreinn hreint, Tit. 1, svo var og hönum, sem er hreinn og heilagur, og fráfillinn syndurum. Þessi kona var óhreim eptir Levitauna logmáli, svo að enginn mátti hana snerta, né klæði hennar, en þrar sem hún hans klæðafald suerti, er sjálfur Levi born hreim gjörir, þá varð hún bæði hreim og heilbrygd. Lat þér það til huggunar, syndugur maður! þegar Satan freistar þin með orvæntingummi, kannst ekki fyrir enn í þeim síðustu andærslitrum, nær hann er sem ákastur, því hann veit hann hefir stúttam tíma; þitt réttlæti er svo sem nidlagsfat, hvað munu þá vera þinar blóðugar illgjördir? en sjá! hér er opnadur einn brunnur Davíds hási, og þeim sem byggja til Jerúsalem, til hreinsunar þvadarannum og blóðfallsjúkum; þú ert óhreim, svo sem kona þessi, og ekkert óhreint má

innfoma í þá himnesku Jerúsalem, en hér er blóð Jesú, sem hreinsar þig af öllum þínum syndum, 1. Jóh. 1; þínar syndir eru randar sem blóð, Esa. 1, en Jesús er fyrir sitt eigið blóð einu sinni ingengium í það allrahelgasta, að útvegadri eyllifri endurlausn, Heb. 9, þar fyrir vill hann gjöra þér hvítar sem súg. Þú hefir ekkert Gudi að líta fyrir syndina, þessi kvinna hafði ekkert heldur neitt að gjalda í lánsláun, því hún hafði eyðt þar til allri eigu sinni, að hún mætti heilbrygd verða, en fór þó jafnan veimandi; Jesús æstti og engra launa af henni, heldur sagði hann: vertu hughræust dóttir, þín trú gjörði þig heilbrygda; hann krefur og ekkert endurgjalds af þér, því hvað má madurinn Gudi gjalda? trú þú alleina því, að hann sé forlíkun fyrir þínar, og ekkert einasta fyrir þínar, heldur og fyrir allar veraldarinnar syndir, 1. Jóh. 2, og heyr þau líknarfullu orð, er hann talar, Esa. 55: heyrid! hver sem að þyrstur er, komi til þessara vatna, og hver sem ekkert gjald hefir, hann komi og fái fyrir ekkert, komid! segi eg, komid og kaupid fyrir utan peninga, og utan andvirði, bæði vin og mjólk; hvar fyrir láti þér yðar peninga úti fyrir matleysu, og yðar erfidi fyrir þann hlut, sem ei kann að sedja. Kona þessi gekk bak við Jesúm, hún var óhreim, hún var orfátæk, hún var að öllu leiti aumliga á sig komin, hún þordi ekkert að yrkja orði á hann og skammadist sín að bera sína kreinstafi fram fyrir slíkan herra. **Æ!** hvað mætti syndarinn þenkja, sá er optliga hefir velt sér í sama saur og eins og hundurinn gengid aptur til spunnar? mun hann ekkert fyrirverða sig að koma fram fyrir hann, í hvers angleti að ekkert eru hinnarnir hreinnir, fyrir hverjum hinir dyrdlugu Cherubim hylja sín andlit? samlega væri þess meir enn von, en fyrir Jesú forþenustu skuld, hvers ásjónu þeir byrgdu og hræktu í hans andlit, þá megum vér með fullu trausti ganga til náðarstólsins, svo að vér mistum ólumst í hentugan tíma, Heb. 4; þó staltu vita, syndugur madur! skyldu þína, þegar þú, sem ert mold og aska, dirfist að tala við Drottinn, að honum ber dyrdin og heidurinn, en þér ber blygdan þíns andlitis, svo gjörði þessi kvinna, því hlaut hún mistun; svo gjördu hinir 10 líkþráu, þeir stóðu fjærri, því urðu þeir hreinsadir; svo gjörði hún bersynduga í Símons Pharísæra húsi, með hverjum Jesús var að heimbödi, hún kraup bak til við hans fætur og þvóði þá með tárnum sínum og þerradi með sínum hárlökum, kysti þá og smurdi með vidsmjöri, en er Pharísæus hneirladist þar á í sínu hjarta og meinti það væri óháfa, að slíkur stórmyndari skyldi snerta hann, sem fólkid hélt spámann að vera, þá lét Jesús hann sjálfam leggja dóminn á, að sá mundi elska meir, sem meira uppgæfð væri, en Drottinn sagði til hans: af því hún elskadi mikid, þá eru hennar mörugu syndir fyrirgefna. Að síðustu snertir kona þessi hans klæðasalb, eptir því sem hún ráð fyrir gjörði með sjálfri sér; nær þordi hún ekkert að ganga og er líkligt að hún hafi ætlad að dyljast, þar hann stóð midt í mannaungnum og mundi hennar því ekkert gjæta. Margur hefir Jesúm snörtid í þessum hóp, en enginn svo hart sem þessi kona. Það stendur skrifad um vorn herra, að þegar hann sá aumur á nökrum, að hans idur hafi komist við í honum af meðaumnun, svo hefir og hér verid, hann sáum krapt út af sér ganga, hans fódurleg gjæstka gat ekkert leynt sér, brunnur mistunarinnar vall hér upp sjálfkrafa og sjálfst hinnaríki þoldi hér ofríki; en lát þér það af þessu til hugar koma, Guds elskuligt barn! að Jesús Kristur

er uppfarinn yfir alla himna, og er ecki frammar með oss að líkhanis viftum, samt uppyllir þó hans klæðafaldur það heila musteri, sem er kristilig kyrkja Guds hér á jörðinni, þar um spáir Zacharias, 8 Kap: það skal sté á þeim dögum, að tíu menn af öllum tungumálum skulu þrifa í klæðafald gyðingsins og segja: vér viljum fara með yður, því vér heyrum að Gud sé með yður. Övernig er hann þá með sinni kyrkju hér á jörðinni? í ordum og sakramentunum, það eru hans klæði, þar er hann að finna, þágangad áttu að þrifa með trúarinnar hendi, þá ertu honum eins nærri og enn þá nær eum þessi kona, en allra helst skaltu til þessa ráðs taka, þegar öll önnur bila, nær hinn síðarsti mötgaungur dandinn þér að höndum kómur, og þínar líkhamligar hendur þrifa ei leingur; haf þá svo fest þína trúarhond á þessum Jesú klæðafaldi um náðartímann, að þú sleppir honum aldrei fyrir en hann blefsar þig, og mun í gógunum hann ofan fljóta til sálar þínar fraktur af hædum, sá ed hana heilbrygða gjöri af öllum sálar og lífs meinum; en hann, sem engann vill frá sér reka, er til hans kómur, hann sem lofad hefir að bænheyra meðan þú ert að biðja, hann sem sjálfur þreytti við dandann, og tók áfalsiga að biðja og kann þarfyrir að samþínast eyndum þínum, hann, segi eg, mun svara sálu þinni fyrir heilagan Anda, hver ed vitnar með þínum anda, að þú sért Guds barn: vert hugbraust; mín dóttir! þín trú gjörði þig hólpna; það veiti oss öllum góður Gud; fyrir Jesúm Christum, amen!

Tuttugasta og Fimta Sunnudag eptir Trínitatis.

Gudspjallid, Matth. 24 Kap.

S þann tíma: Jesús sagði til sinna lærisveina: nær ed hér sjáid svívirðing foreidslunnar (af hvörri sagt er fyrir spámánninn Daniel) standandi í helgum stad: hvör sem það les, hann hyggi þar að! hvörjir þá eru á Gyðinga landi, flhi þeir á fjöll, og hvör hann er á rjáfri, fari hann eigi ofan nokud að taka úr sínu húsi og hvör sem á akri er, snúi hann ei aptur að taka sín klæði. En vei þingudum og brjóstmyllkingum á þeim dögum. En biðid, að yðar flótti verði ecki um vetur og eigi á þvottdegi, þvíad þá mun verða svo stór hörmung, hvílk að eigi var í frá upphafi veraldarinnar, allt til þessarar stundar og ei heldur mun verða; og nema ei þessir dagar verdir styttr, verður eckert hold hólpid, en fyrir útvaldra sakir, þá skulu þeir styttaft. En ef nokur segir þá til yðar, sjáid! hér er Kristur eda þar, þá skulud þér ecki því trúa, þvíad þar munu upprisa falskristar og falsspámenn og þeir munu gjöra stór tákn og undur, svo að í villu munu leidast (ef sté mætti) einninn útvaldir. Sjáid! eg sagða yður það fyrir. Nú, ef þeir segja til yðar, sjáid! hann er á eydimörku, þá gangid ecki út; sjáid! hann er í launkofum, þá trúid

eigi, þviðad líka sem elding útgengur af uppganggu og sfin allt til nidur-
ganggu, líka svo mun og vera tilkoma mannsins sonar; þviðad hvar hellst
að hræid er, þángað munu og ernirnir safnast.

E r o r d i u m.

Jesús þvður sínum lærifveinum í þessu gudspjalli, að þeir skuli ei trúa, þótt að þeim
sagt verði: hér edur þar er Kristur, því þar munu upprisa margir falskriscar
og falsþámennt, með öðru fleira sem eptirspjlgir, og í gudspjallinu sér líkast
þér mér. Allt réttist þetta strax eptir hans daga, svo af þessu má sjá, að það satt er, sem Pálus um
hann segir, að í honum séu buldir allir fjárfjódir vitfunnar. Efti einasta fundust þeir meðal gþinga,
er sig gjördu að Christi, svo sem var Bar Cocaba, er anno 130 safnadi ózrinni her á móti Hadriano
keisara, og sagdist vera Sjarna sí, er Bileam um spáir, Num. 24, heldur og meðal þeirra er sig kristna
föllumu, svo sem var Simon hinn fjólkunni, og ótal fleiri, sem úr komu af hans skóla og töðu sólfinu
þá trú, að þeir væru heimans endurlausnarar, gjördu og mörg föst kraptaverk, svo sem af fornum
kristindóms sögum er alkunnugt; ved þessum tekur Jesús vara sínum lærifveinum og efti einasta þeim,
heldur og öllum þeim, sem hans og hans kénningar elska mundu, því svo sem hann sagdi í bæninni til
sins himneska föðurs: eg þvð efti einasta fyrir þeim (hann meinti lærifveinana) heldur og fyrir þeim,
sem á mig trúa munu, fyrir þeirra ord; svo þesir hann og þetta öllum þeim sagt, er pestulig kénning
boduð verður, svo sem hann og með þerum ordum segir hjá Marcum í 13 Kapitula: það eg segi þvður,
það segi eg öllum, vakid þér; og fyrir því, að amíonung þessi heyrir og ós til, þvð þvðja líklegt er að
heimans endir sé komin, þá vil eg hana allena með sínum lærðómum stutliliga þvð-
vega. Svær til ós aðfödi góður Gud, með krapti síns anda, í Jesú nafni, amen!

U t l e g g i n g i n.

Uðrei kunnnum vör Guds föðurligri gjæfju þarfyrir að fullþakka, að hann þesir landi
voru þirmit fyrir villum og afgudadyrkun, hans nafni sé þarfyrir lofad og vegsamad um
aldir alda! samt mun þvð efti Satan láta ós hlutlausna, varni Guds milda hönd við þvð,
að hann deyði sálir mannaíma með föstföllum kénningum; þá leitir hann til með illum dæm-
um, með vöndum förtölum og áeggjun til lasta og vöndra verka, með tömlæti og hystri
í því að vísa þeim Guds gotu, sem hana efti fá sjálfir ratad; litlu skiptir með þvðju móti
að Þjandinn og hans verkfæri svitja dandligr manna sálir úr Guds hendi; ill heimans
eptirþæmi, sérþeilis þegar þau efti ströfub eru, þau eru sterkari til að draga taum Uð-
stötans, enn nöður villumadur; margur mun vera fyrir ránga trú fördæmdu og þvð kann-
sté ei færri fyrir illan verknað; þarfyrir segir og Endurlausnarinn: vei þeim manni, fyrir
þvðrn að hneirlanin kénur, Matth. 18; eptirþæmið er ein almennilig tunga, sem allir
skilja. Það var halþid furðuverk um Nitribatem Kónung í Ponto, að hann hafði í
líði sínu allrahanda þjódir, og gat þvð talad sínu tungu við þvðru þeirra; en það er stærra
furðuverk, að eitt eptirþæmi talar þegjandi við alla menn, sem það þvðra, og þótt það
sé hljóðlaus sjálfst, gjörir það þúsund tungur skirt talandi; ill dæmi spilla þvðri vöndum
og göðum, vönda draga þvð til eptirþvðreitni, því þvð elskar sér lítt, þann göða til að
tala illa um þann, sem það af sér gefur, því sálir eru svo ráðsettir, að efti hallmæli þeim
sem illt aðþesst, sáfnvel þótt verkid þvðri að hata en manninn elska, og menn eigi að lag-
færa það sem illa ser, en lasta efti, svo sem Pálus amínnir þá í Galatia, segjandi,

6 Kap: brædur! ef nokkur verður yfirstígun af einhverri hrossum, þér sem andligir eruð, leiddréttid þann sama með högværum anda. Það er að vísu satt, að enginn er sá á meðal vor, er fénni villu neina; en hvert að vér kunnum þarsýrir að hrósa ofs af því, að hin fanna trú á Christum, fyrir hverja menn sálubólþnir verða, hvert að hún drottni í allra manna hjörtum, þar um mættu menn efast næsta mjög. Endurlausnarinn segir um fals-spámenntina, að af þeirra ávörtum skulu menn þekja þá; og hið sama þori eg að segja um þá, eð hrósa sér af guðbráðslunni (það er af kristindóminum, svo sem Páulus hann á stundum nefnir) en afneita þó hennar krapti, 2 Tim. 3. Hver er þá kristilig trú? hún eð verkar fyrir hjærleikann, Gal. 5; en hvernig honum varid sé á þessum vestri og síðustu dögum, það finnur hver einn, þegar hann stíngur hendinni í sínu eigin barm og spyr sitt hjarta að, hverju fús að hann sé á að tilgefja sínum náninga hans misgjördir; hvað mífid hann vill missa af sínum minnum, til að hjálpa þeim auma og nauðstadda; hverju ljífir, hann er á að afsaka sínu bróður, tala vel um hann, og færa alla hluti til betri vegar, hverju kostgjæfnir að foreldrar og hásbændur eru í því, að alla upp börn síu og hjá í Guds ótka og góðum síðum; með hverju skapi að bora og þjónustufólk hlýða foreldrum og hásbændum, eður hinir undirgefju þeim yfirbodnu; allt ætla eg þetta fari í ólestri hjá mörgum mauni; hver það heyrir, hann hyggi þar að, eður hver er þá kristindómurinn, er menn hrósa sér af? þegar hjærleikann vantar, hver að er sál trúarinnar, svo sem Jakob segir: að hún sé dand án verkanna, 2 Kap. Hér stendur í endverdu guðspjallinu: nær þér litid svívirðing foreyðslunnar, standandi í helgum stad; margar getur eru á því, hvað þetta verid hafi: nokkrir meina það hafi verid bilæti hins rómverssa Keisara; aðrir neita því og segja það hafi aldrei innkomid í Jerúsalems musteri; sumir ætla það eckert annað sé, enu her Rómverja, af því, að þegar Lúkas skrifar um þetta efni, segir hann: þegar þér sjáid Jerúsalem umkringda með herfildi; eður og svo baldar floctur sá, er skemmu fyrir eyðileggunguna branst inn í Jerúsalem, og saurgadi musterið með morði, manndrápum, og allra handa svívirðingum; þessir vöru gyðinga kyns og kolludu sig Zelotas, það er vandlátara, og var það svívirðing nógu stór, að þeir settu uppá sig nafn gudligrar vandlátningar, sem Guds musteri smáundu og svívirðtu, verr en nokkuru tíma heidungjar. Til eru þeir sem hyggja, að þessi svívirðing foreyðslunnar hafi verid gull-örnin síu, er Heródes konungur lét setja uppá musterið, til ágætis við Róma ríki, hvers merki að orni var, og hófdu Rómverjar á þeim átránad mifin, þess getur Tacitus í sínnar annála bókar 2 Kap., er og all-lífligt að það hafi nokkud þessháttar verid; því svívirðing foreyðslunnar, sít er Daniel talar um, 11 Kap., er án alls efa bilæti stírgodisins Júpiters, er Antiochus Epiphanes lét setja inn í Guds musteri, af hverju ráða má, að þessi, er Daniel um spáir, 9 Kap., og Endurlausnarinn hér um getur, muni hinu fyrri á einhveru hátt hafa lík verid; samt er allt þetta að vísu óvíst, og þótt eg segi hér um húsra manna meiningar, til fróðleiks þeim, er eptir vilja taka, þá varðar ofs, kristna menn, nærsta litid hér um, en hitt byrjadi ofs að rannsaka, hvert að svívirðing foreyðslunnar kynni ecki enu nú að finnast í Guds kyrkju, ef vel er leitad. Í Jerúsalem hafdi Gud sett minning síns nafns ósnúliga hin líthamliga er nidurbrotin, Guds reidistormur þessir

henni um koll-fastad, en hin andliga mun verða hjá ofs til enda veralbar, Matth. 25, en hvert henni er alltid svo hreinni haldid, sem byrjar, þar er vandliga adgjætandi. Jeg sagdi, að í Jerúsalem hefði Gud sett minning síns nafns, þar bjó hann yfir Cherubim, en það er ekki minni náð, að hinn æðsti prestur hefir sagt til vor, Jóh. 14: hver sem elskar mig, hann varðveitir mín orð, míum Fadur mun elska hann, til hans munum vid koma og vistarveru hjá honum gjöra. En æ ofs dauðliga menn, undir syndina selða, hverfu litil er minning Guds nafns hjá ofs, þegar vér metum alla hluti frammar hans dýrd? hverfu litid af vorum gagnmunum, voru líthamans eptirlæti, vorum virðingum, viljum vér á stundum miða fyrir hans elsku; hvað opt metum vér bód mannamma meir enn Guds, og hræðumst meir þá eð líthamanu kunnna að deyða, enu hann, sem lífi og sálu kunn að kasta í eyslfan eld? hvað opt gjörum vér sjálfa ofs að Gudum, er vér tilreiknum vora hamingju og luckulán framfyrri vorri og erfidismunum, en gjætum ekki að því, að nema Gud vakti borgirnar, þá vaktu vefumennirnir til förgefius, nema Gud byggji húsid, þá erfida þeir eð byggja til euytis? Ps. 127? hvað litil er minning hans nafns hjá ofs, þegar vér vanbrifum hans heilaga nafn, sverjum og ljúgum þar vid, já, þykir það engin synd vera, því það sé dagligt máll? já, margur selur Jesum fyrir minna enu Júdas, sá eð leggur hans nafn vid him allra minnsta hégóma; hverfu litil er minning hans nafns hjá ofs, þá vér foroktum hans heilaga orð og forðumst þángað að koma, sem það er um hönd haft? hverfu litid minnumst vér þá á hann, sem mótmælin holdi af syndurumum, til að opinbera syndugum mörnum líffús veg? þegar vér viljum ekki hjá vor búmförin eyru til að heyra það, sem þó er fraptur Guds til sálubjalpar öllum þeim sem trúá, Róm. 1. Mem sitja á stundum undir heyrn Guds orða og vita að G. Andi er í ordinu, og það er eins og eitt mustardskorn, hvert að er hid minnsta medal sáðanna, en ver þó svo hátt, að fuglar himinsins bíta sér hreidur í greinum þess, Matth. 13, samt vilja menn ekki hjá því hid allra minnsta rúm í akri síns hjarta, hvar iuni það frjósgast megi og ávort færa; svo sitja vorir búgárdar, vor afneyti og allra handa hégómi veraldarinnar þar, sem hin heilaga guddómsins þreining ætti að sitja, í sínu musteri, sem að er vort hjarta, 1 Cor. 3. Segid mér í Guds nafni, segid mér, er ekki þvilíft svivirðing foreyðslunnar standandi í helgum stad? Jesús hefir látid í sína kyrkju hér á jörðunni innsetja sitt bilæti, það er kjerleikurinn, það er hans mind, því hann er Gud og ljóni síns Fodurs og imind hans guddómliugar persónu, Heb. 1, en Gud er kjerleikurinn, 1 Jóh. 14; þetta sitt bilæti fék hann í hendur sínum elskulligum lærifveinum, en hann sagdi, Jóh. 13: þar af skulu allir þessa yður, að þér séud minir lærifveinar, að þér elskid hver annann. Þessa líknefju Jesú settu þeir inn í hans kyrkju hér á jörðunni, með allri trú og dygd, því skrifad er, Act. 2: að allir hlutir voru sameiginlegir með þeim trúdu í Jerúsalem; þér báru eigur sínar fram fyrir postulanna fatur, til að skipta þeim upp meðal nauðpurstugra, og allir voru þeir í einragni andans; ó! hvað ólíkir þessum tímum, þar rán og stulbur, okur, harðdrægui, rángsleitni í kaupum og solum, mistunarleysi, ögg, reidi, fjandskapur, vfund og drámbsemi þykja sumra manna á medal, annaðhvort engir ókostir, eður og svo smár lestrir að vera; er það hans bilæti, sem svo heitt elskadi

ofs, ad hann dó fyrir ofs ránglata, þá vér vörum hans óvinir? Róm. 5, er það hans líking, sem efi upplauk sínum munni, þegar hönum var mótmælt, heldur enn sandur til slátrunar leiddur? Efsá. 53, er það hans mind, sem gekk í kring, gjörði gott og græddi alla, já, allt gjörði hann vel, því dauða lét hann heyra, og mállausa tala? Ó, vei! Ó, vei! jeg þori að segja, þar er önnur mind iunkomin, efi hins rómverska keisara eður hans merkis, heldur Andskotans og hans merkis, sem er syndin, hverja að madurium lætur drottna í sínum dæudligum lífhama, og ljær límu sína henni til vopna. Þér eruð af födurinum Sjanda og leitist við að fyrirfoma mér, segir Jesús við gyðinga, Jóh. 8, menn þeir ed eru harðbrjóstadir, áfélur, sérplægur og efi þirma hans línum, munu þeir efi strida undir sama merkiog þeir ed hann hotudu og af lífi tóku? eður hvað er það sem raustin af hannu sagði við Pál, Act. 9, er hann fór með heruadi og ófriði til Damaskum, á móti Guds söfundi: Saul! Saul! því ósækir þú mig? eður það sem dómari lifendra og dandra vill segja til hinna gudlausu, þegar hann kénur í skym himins með magt og miklu velði, á hinum stranga degi alls holds: hvað þér gjordud einum af þessum nimum minustu bræðrum, það gjordud þér mér, Matth. 25. Andskotian kom í orms lífi, þegar hann sveik vora fyrstu móður, það var hans mind; en Krístur nefnur þá eysturorma og uöðru kyn, Matth. 23, sem að útsjúga hús efnia og födurlausra, þeir ed tíunda mintu, anis og kúmen, hluti sem eckert var íspunnid, en gleymdu því sem helzt er í lög málinu, trúinni og miskunseminni. Mun efi þessi höggormsins mind allvída vera skridin inn fyrir Drottins altari, sem er manns hjarta? þar sláttflapur og undirhyggja spunnin saman við ágirni og feðrátt, og aðra þvilika lesti, þykir framsýni að vera, og sá vitfirringur, sem efi kánu að sleyta sér í þessu. Krístur segir hér í gudspjallinu: að hástfi þeirra tíma, sem koma muni eptir Jerúsalems eyðileggingu, muni svo mikill verða, að í villu muni jafnvel leidast, ef sté kynni, útvaldir, og það vegna falspámannanna, þeirra er öndu eptir Guds almætti og svíku margar sálir frá hönum; svo stéður og á þessum vöndu dögum alltitt og allvída, að þeir sem annars mundu frómur vera, þeim tekst það efi vegna hinna rángsuinu og hreckvísu í veröldinni, um hverja Salómon talar, Orðskv. 1, að þeir segi: kom með ofs, vér viljum unisítja blóð, og hylja ofs að ósekju fyrir hinum meínlausu; vér stulum eignast mikil auðæsi og fylla vor hús með herfang, legg félag með ofs, vér stulum allir einn sjóð hasa. Enga argári falspámannu þarf enn þvilika Belials syni, og svo spíllta náttúru vora, því hver einn freistast þegar hann af síuni eigin girnd verður tældur og afvega leiddur, þar eptir girndin, nær hún er frjóssom vordin, fæðir hún syndina, en þegar syndin er gjörd, fæðir hún dauðann, segir Jakob 1 Kap. Drági enginum sjálfan sig á talar þar með, þótt að slíkir umgángist með sama hætti og aðrir í Guds krístrui; þeir heyra orðid, en fara ei ávört þar af, þeir brúka sakramentin, en þó sér til dómsáfellis; þeir segja, herra! herra! en gjöra þó efi födursins vilja, því vill og dómariinn til þeirra segja á hinu mikla allsherjarþingi: efi þekta eg yður. Jesús segir um falspámannina, að þeir komi í sandallædum, en innra séu þeir glepsandi vagnar; svo eru og þeir, ed locka einfalðar sálir frá Gudi með vöndum fortölum; þessir eru þeir er St. Júdas umtalar í hans pistli segjandi: þessir eru blettir í yðar hjærleiksvéitlum,

nær þeir halda samsæti með yður, fæðandi sjálfá sig hyggjulausir, lífi fyrir utan vatn, hverju vindurinn í fring feyfir, rotmar eifur og ávartalausar, tvíþvarsinnum dandar og upprættar; og ef þann veg var háttad á hinum fyrstu kristinnar dögum, þegar að kraptaverkin fylgdu em þá kénningunni; hvað mun ei nú vera, þar að því mun líða, að mannsins Sonur ecki finni trú á jordu? Lúc. 18. Og líkligt er, að þeir timar nú yfirstandi, sem ræddin af hinum spáir um, Apoc. 12: ver yður sem á jördunni bíud og á sjónum, því Djöfullinn er ofan til yðar farinn, hafandi brædi mikla, af því hann veit hann hefir stuttan tíma. Nú fyrir því, kristnir menn! það hér er stíkur vödi á ferdun, þá verðum vér af hinum góða meistara áminntir í þessa heilaga dags evangelíó; látum ofs ecki feykja af hverjum vindi lærdómsins, Eph. 4, edur tegja með hafgryfning veraldarinnar í snörur djöfulsins. Jesús gjörir það hér bert með stírum ordum, hvornig hann og hans kénningu þeckja megi frá annarligum lærdómum. Ef þeir segja hann sé á eydimörku, stendur hér; að sonnu kénndi Jesús í eydimörku, þó í margra þúsunda áheyrn, ecki í lamíkosum, því hann taladi eckert í ástínum, heldur kénndi hann opinberliga í musterinu, þarfyrir lífir hann tilkomu sínu vid eldingu þá, er út fer af uppgangungu, en skín allt til niðurgangungu, hvað eg hygg að ecki sé að stífa um hans tilkomu til dómnsins, heldur um hans nádartíkomu í ordinu, og leyptrau evangelíi, hvers birta að strax eptir hans himnaför, og allra helzt eptir Jerúsalems eydileggingu upplýsti mikinn part veraldar frá austri til vesturs, og það dreg eg þar af, að hér talast ecki um stítleik eldingarinnar, heldur um heinnar birti, og Jesús er hér um kénningar að tala, en ecki um sína tilkomu til dómnsins, fyrr enn síðar í þessum sama kapitula. Um þessa birti Guds evangelíi og sinnar prædíkunar talar Pálus, 2 Cor. 4, segjandi: þarfyrir höfum vér affalad ofs þau fylsni, er menn mega skamast síu fyrir, ecki gágangandi með undirhyggju edur falsandi Guds ord, heldur í opinberun sannleikans, gjörandi ofs í allra manna samvitiskum velþökada fyrir Gudi, því ef vort evangelíum er hulid, þá er það þeim hulid sem tapadir verda. Nú fyrst að Guds fædurleg gjækka hefir svo vídt útbreidt þeckingu síns nafns, svo það fólk sem sat í myrkrunum hefir séð ljós mikid, Matth. 4, og hún er einnig til vor komin, sem þínum undir þessu ytsta heimnsins skauti, svo að segja á fótstör veraldarinnar, þá lát þínu fót vera fúsan, kristinn maður, til að gánga í Guds hús, þar sem hans ord er um hönd haft, og líd ecki að sálu þína velgi vid því svo sem öðru létmeti, því það er fædur heinnar, án hvers heinni mun með eglífu húngri sálgad verda í helvíti, hvar fordæmdir ecki fá munu einn dropa vatns til að fjæla tungu sína með, þar þeir svelkast í þeim loga, Lúc. 16; hvar sem að hræid er, þágangad safuast ernirnir; þetta talar Guds Sonur án alls efa um sjálfan sig. O, minn herra Jesús! því er svo aðfædid þínum bleisada lífhama? hvern að jafnvel englarnir og höfundenglarnir tigna, fyrir hverjum að kraptar himnanna bifast, fyrir hverjum öll veröldin leitur á reidissjálfi, í hverjum að hvar öll fylling guddómsins lífhamliga, Col. 2, hann verður hér hvar nefundur; hvarfyrir er þetta skéid, kristnir menn? jeg minnst á minar syndir á þessum degi, sagdi stíntjari Þharaðnis fordæum í Egyptalandi, og því mundi ofs þá ecki öllu stíldara vera, að minnast á vorar illgjördir, sem hafa Guds Sonu kvaldan, og hertoga dýrdarinnar á krossinum festan? því

faunliga þar hann vorar syndir, og vorum orkumslum blóð hann á sig, hegningin hefir á hemum legid, og fyrir hans þenjar erum vér heilbrygdir vordnir, hann er vordinn hinu fyrirlitligasti og forsmánarligasti, fullur eyndar og kránkleifa, svo sem já, ed hylbi sitt andlit fyrir ofs, og þar var ekkert á honum, sem vér virdtum, Esa. 53; í einu orði ad segja: hann var svo sem eitt útkastad hræ, svo sem madkur og ecki madur, fyrir vora skuld, sem láum í voru blóði, útkastadir á víðaváningum, og þar var ecki eitt auga sem misfundi ofs, þegar hann sagdi til vor, í voru blóði, ad vér skyldum lifa, Ezech. 16; en þenna málshátt framsetur vor Drottinn til þess; ad kenna sínum lærisveinum, hvar hann sé ad sína, sem er; í hinu sonnu kristiligt kyrkju, er hann hefir stíptad hér á jörðinni, þar er hans ad leita í ordinu og sakramentunum, þá gangad sækja allir hans elskendur, svo sem ernirnir ad hrænum. Ef eg verð upphafinn frá jörðu, þá mun eg draga alla til min sjálfs, segir Jesús, Jóh. 12, hann meinar án alls efa, þegar hann yrði upphafinn á krossins gálga, því Jóhannes skrifar: ad hann hafi sagt þetta, teiknandi með hverjum danda hann deya mundi. Í þessum Jesú danda hafa allar harmþrúngnar, allar samvdrandi manneskjur, allar þær sem húngra og þyrsta eptir réttlátinu, þær hafa þar, segi eg, eitt andligt fódur, ecki síður eni ernirnir í hrænum. Heilagur Jóhannes, já ed þetta skrifar, um hvern og segist, ad Jesús hafi hann elskad, hann verður samliktur einum erni, og það þess vegna, ad hann hefir með hans andligum skilningi svo hátt flogid, ad enginn hefir svo greiniliga tálad um þann óbrannsakunliga leyndardóm guddómsins þrenningar, og holdtefjunnar Christi, sem hann í hans evangelii og pístils fyrstu kapitulum. Ein réttkrístin sála er einu samur Christi lærisveini, hvern hann elskar, þennar umgengni er á himnum, hvar þennar féssjóður er, þar er þennar hjarta, en þennar féssjóður er á himnum, hverjum ei kann molur né rid ad gránda, Matthy. 6, hún flákur upp í hæðirnar með trúarinnar vængjum, undir hverrar hlyðni hún gefur sína skilningu fángra, þar finnur hún sitt fódur, því hans hold er sannarlig fæda, og hans blóð sannarligur dryckur; þetta sitt hold og blóð gaf hann sínum elskuligum lærisveinum til nautnar í drottinligri kvölmáttid, skemmu áður ein hann liflátinn var, og gjordist svo sem eitt hræ fyrir vora synda sakir, þá gangad safuast enn nú í dag, eptir hans budi, allir þeir sem erfða og þúnga eru þjádir, til ad endurnæra sálir sínar og ad minnast danda Drottins, með hverjum þeir forliktir eru við hinn lifanda Gud, hann sedur þinn munu með gjædum, og endurnyar þinn úngdóm, svo sem arnarinnar, segir David, Ps. 103; hvergi skédur það heldur, eni í medtefu Christi holds og blóðs, þá madurinn þess neytir undir eins með trúarinnar munni og einu harmþrúnginu andi smackar það setur ad Drottinn er, því Jesús segir: eg er hid lifanda brand, sem af himnum ofan kom, ef nockur etur af þessu brandi, hann skal eyllifliga lifa, en það brand, er eg gef, er mitt hold, sem eg mun útgæfa fyrir lif veraldarinnar, Jóh. 6; hann meinar hér samt hina andligu nautn, sem með trúnni skédur; fyrir því segir hann aptur svo, Jóh. 11: eg em upprisan og lifid, hver sem á mig trúir, þótt hann sé dandur, þá skal hann samt lifa; já, af þessari andligri nautn, verda þeir himnesku ernir, sem eru kristnar sálir, andliga endurnyadir, og alltid ein ný sköpn í Guds

angliti, því af henni vidurkveifist trúin, af trúinni kénur elskan, af elskunni fædist fjær-
 leiturinn til nángans, af hverjum ad uppspretta allar kristiligar dygdir og mannfostir;
 þarfyrr segir Jesús enn þá, Jóh. 6: sá sem etur mitt hold og dreckur mitt blóð, hann
 blifur í mér og eg í honum; en sá maður er blifur í honum og hann í mannum,
 hann ber mikinn ávort, Jóh. 15. Eg hygg Jesús hafi tekið þenna orðshátt af Jobs
 bókar, 39 Kap., þar ed Drottinn segir við hann um orrina, hún býr í klettunum og í
 fjellunum og í turnunum, þaðan fhygnist hún eptir ætum langt á leid með augum sínum,
 hennar úngar drecka blóðid, og hvar sem hreini eru, þá ganga flýtur hún sér. Minn herra
 Jesús! hvar er hann, sem segir, Lofk. 2: minn dása! þú sem í bjargfforum býr, og í
 fylsum húnna hverhyrptu klettanna, sýn mér þitt andlit, og lát mig heyra raust þína, því
 þín raust er fegur, og þín áhynd lystilig; ertu ei sjálfur það, minn herra Jesús? hvar er
 þin sata raustin? það er það lofid þú hefir þér tilreiðt af minni smábarnanna, sem myll-
 ja sinnar móður brjóst, og þinnar munustu. Hvar er þin fagra áhynd? það er sú, sem
 þú ofs afrekadur, þegar þin ásjána vord afframb, meir enn annara manna. Hvar er
 þin dása, minn herra? það er þin kristilig kyrkja, sem hér verður í evangellíð vru kollud.
 Hverjar eru bjargffornir? það eru þinar blefsadar undir, þú sem ert vort fasta bjarg,
 og hella vors hjálpræðis. Hverjir eru hennar úngar? það eru þin og hennar börn, þin
 börn, sem Drottinn hefir gefið þér, Ef. 8, og eðki eptir holdsins vild edur mannsins
 vilja, heldur eptir Guði eru fædd, hverjum þú hefir og magt gefið Guðs börnum ad vera,
 Jóh. 1. Hvert er það blóðid, er þeir leypja? það er þitt blóð, ó, Jesús! sem ad hreins-
 ar oss af allum vorum syndum, 1 Jóh. 1; hvert er það hreid, er þeir safnast ad? það
 er þinn blefsadur líthami, sem er sannarlig fæða, Jóh. 6, og á gálgann var fyrir vorar
 illgjordir heimdur; þá ganga viljum vér safnast, þar viljum vér sadning sína salum vor-
 um, þar viljum vér lífa og deya; í þessum bjargfforum viljum vér hylja oss á húnna
 stránga degi, meðan reidur fram hjá gengur, og eðki segja til hálfanna, hyljid oss, edur
 fjallanna, hrynjid yfir oss, því þú Drottinn ert vor kastali, vort orugt vigi, vort fasta
 bjarg. Þér með Föður og H. Anda, sé lof, pris, heidur, vegsæmd og æra, af öllum
 útvaldum englum og mönnum sögd og sungin, um aldir alda, amen, í Jesús nafni, amen!

Tuttugasta og Sjötta Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, Matth. 11 Kap.

S þann tíma: Jesús andsvaradi og sagdi: eg þacka þér, Faðir og Drott-
 inn himins og jardar! ad þú duldir þetta fyrir spekingum og vitringum,
 og opinberadir það smælingjum; ad sonnu, Faðir! þviad það var svo
 þægiltigt fyrir þér. Allir hlutir eru mér í vald gefnir af minum Föður,
 og enginn þeckir Soninn nema Faðrinn, og enginn þeckir Föðurinn nema
 Sonurinn, og hverjum Sonurinn vill það opinbera. Komid allir til mín

þér sem erfíðid, og þúnga erud hládnir, eg skal endurnæra yður. Takid á yður mitt of, og lærid af mér, þviad eg em högvær og af hjarta litilátur, og munud þér finna hvíld sálum yðrum, þviad mitt of er sætt og mín byrði er létt.

E r o r d i u m.

Þalla trúi eg, að nokkur huggunarsamligri grein finnist í hella-grí ritningu, enn þau dýrmætu ord Frelssarans, er staðda í þessu blessaða evangélíð, með hverjum hann hefir til sinnar náðar og endurnæringar bodid öllum þeim, sem erfíði deygja, og þúnga eru þjáðir. Hvað kann sá gleðilgrea að þýra, sem allshýns epíndum hládnir er, og einfís á von nema eplífra pífla, heldur enn það, að hann sem allt vald er gefid á hanni og jördu, Matth. 28, hann byður til sín að fyrra bragdi svoðdan einni volabri og tapadri mannessju, og eðki einasta byður henni til sín, heldur og lofar að hann vilji endurnæra hana? Þetta er svo dýrmætt ord, að eðkert kann sagnadarsamra að hugsaft eður talast; en hverjir að séu meintir með þessum Lúsnarans ordum, þar um er eðki allra meining ein. Sumir ætla að Drottinn hafi talad þér um þá sér í lagi, sem að leitudu sálhjálparrinnar á þeim dögum í kyrkjusíða lögmalinu, í feðranna stningum, og í verkum lögmalíns, en kunnu þó enga hvíld að finna sálum sínum þar af. Þessi meining er Guds ordi samhljóða, þvi Elías 9 Kap., kallar lögmalid byrðar þúnga. Aðrir meina að þér með séu þeir meintir, sem undir krossinum stonja, og þera Christi of á herðum sér, en þrejóta þó eðki ofid í sundur, eður þvæskallast á móti Gudi, sem það áleggur. Að síðustu ætla nokkrir, að það séu þeir, sem sýnja undir byrði syndanna, og skélfast fyrir Guds reidi og eplífri fyrirðamíngu. Nú fyrir þvi, að hann stóri Biskup með þá vallaordu tunguna plagadi á sínum hævistar dögum mikla og margu hsturi í fáum ordum inni að binda, þá bygg eg að allt þetta, sem áður er um gefid, sé fólgid í þessu máli, að hann byður öllum til sín, það er öllum þeim, sem á einhvorn hátt eru mæðdir eður þúnga þjáðir, jafavel ógudlígum, yðrunarlausum og þverbrotnum; hverjum þin mesta byrði á herðum liggur, þótt ei finni þeir til hennar, þar hann er fyrir alla dáiinn, 2 Cor. 5, og fyrir hverja hann dáiinn er, þeim hefir hann til sín bodid, þvi enginn vill hana tapist, heldur að allir komist til sannlíkans víðurkanningar, 1 Tim. 2, en sökum þess, nú er enginn sá meðal vor, sem leiti að sálhjálpinni í lögmalíns verkum eður setningum, en um krossburð Drottíns hefi eg nokkum stinum áður talad, þá vil eg í þetta sinn tala um þá, sem undir byrði syndanna þreittir eru, og hvað það sé helzt, sem oss eigi að leida til að taka segíns þendi á móti þessu náðarfulla tilbodi. En þú, gjæsturíki Fadir! sem öllum hefir til þinnar misfunar bodid, styrk oss með þrapti þíns Anda til þessa verks, fyrir Jesúm Christum, amen!

U t l e g g i n g i n.

Þótt þar eðkert annað væri, sem kynni að hræra oss til að sagna þessu gjæsturíka bodi, þá er það vor eigin eynd; hvor er svo þyrstur, að hann verði eðki feginn að drecka, húngur að mettafst, þreyttur að hvílast, sjóþrakinn að ná höfnummi, sjúkur, að hann eðki gefi aleigu sína til, að hann megi heill verða, og sá eð í fangelsi situr, að hann kaupi eðki lausu sína dýrum dómum? en nú er það auðvitad, að mannessjummi á meðan þú er undir Guds reidi, henni er midur farid eun öllum þessum. Enginn þorsti, húngur, erfíði eður sjúkdómur kann að jafnast við það, að eiga von á hans óblíðu, fyrir hvers augliti að skjálfa síftar sjáfaríns, og fuglar himinsíns, og dýr merkutinnar, og vll skríðvítindi á jörðinni, og allir menn, sem á jörðinni eru, sjóllin klofna, þjergin hrynja, og allir

múrveggir minni til jarðar falla, Ezech. 38; ekkert hafrótt er svo sem Belials beafr, Ps. 18, svo sem þau vötnin, sem ganga inn að salu eins ángráðs syndara, Ps. 69; hver eru þau bönd og fjötur, sem megi jafnað við myrkrauna hlecki, 2 Pét. 2, við það diti sem vellur af eldi og brennisteini? Upóe. 21, og finnum vér ekki að efast um, að allt þetta er syndaramin húið, þegar vér lesum í lög máli Drottins, Deut. 27: að þá skuli boðaður vera sem ekki heldur allt það sem þar er inni skrifad; segid mér þá, börn min! hvílið þá þú er þad, að taka ekki á móti þonnum með allskonar blidu, sem býður monnum að gjöra þá kvitta við óskop þessi? hjá hverjum öll veraldarinnar ógjæfa, húngur, fatleysi, þannvænar sóttir, orbyrgd, útlegd, óffóknir, eldsnaud, sverðseggjar, og jafnvel sjálf fjörvrotin í dandannum, þótt allt þetta í einu hládist á einu manneskju um allan heims aldur, þá væri það, segi eg, hið mesta eptirlæti og sæla hjá hinum eyllifu hörmungum, er syndin hefir tilunnid; og væri nú þetta tilbod ekki svo mikils virðandi, ef vér hefðum nokkuð til þess unnid, eður leitunum þess að fyrra bragdi, því það kynnir þá að heita svo sem nokkurskenar verðkaup, svo sem ef einn þenari gjörir eitþvad það, sem einum höfðingja vel líkar, að hann setur hann við sitt bord, og þemir hann gjöfun, jafnvel meir ein hann hafði tilunnid; David gjörði vel við Mephibóset, og lét hann eta mat við sitt bord, sökum vináttu sinnar við Jónathan föður hans, 2 Sam. 9, vidlíkt gjörði hann og við son Barzillai úr Gilehad, 1 Reg. 2, en því er ekki til að segja hjá ós; enginn leitar að Guði þegar hann kemur í þenna heim, sjálfur býður hann ós til sinnar endurnæringar í skirninu; það má um alla menn segja, sem ritningin segir um hina vantrúndu verold, að allt hold hafi fordjarfad sína vögu, Gén. 6, reidinnar börn fæðumst vér, Eph. 2; reidinnar börn mundum vér uppalaft, og þeya reidinnar börn, nema Gud fyrir Jesú dauda hefði meiri miskun á ós gjört. Eg heyrir ekki í gudspjallinu, að það fólkið sem var samankomid að heyrna þessa prædikun, það hafi leitað eptir þessu tilbodi; hann blefsaður var í þessari ræðu að straffa þær ógudligu borgir Söragin, Letzaida og Capernaum, í hverjum gjörd vöru flest hans kraptaverk, og er hann sem mest ángráðist af manna óþacklæti, þá spratt upp þessi líknarfulla vatus æð af brunni miskunarinnar, og skulum vér ekki meina, að hann hafi það alleina talad til þess fólksins, er þá nálægt var, heldur og til vor, sem ord hans heyrum ein nú í dag. Dænid þér nú sjálfir, bræður minir! ef einn naustaður og allskonar eymdum hláðinu vísi sér hæli víst, og vildi þess ekki leita, jafnvel þótt ekki væri honum það boðid, jafnvel þótt hann mætti hafa stóra eptirgangsmuni þar fyrir, mundi hann ei ráðlaus halðinn af öllum monnum? ó, hvað tefur ós þá að renna á móti vorum brúðguma, er að fyrrabragdi hefir ós glæpa monnum og óvinum sínum þessa býra heiljugjof framboðid, og létt af ós þessu oki? þú segir kannské í hjarta þínu, eg finn ekki til þessara byrðar, vel fer um mig, og eg kemmi min einkis meins; þetta er allt ófsatt, hvað Gud náði, syndu menn til meina sinna, þá mundu fleiri heilbrygdir verða: þú tóptar þá Drottinn! og þeir sinna þar ekki til, sagði Jeremias, 5 Kap., um fólkið í Jerúsalem; sama má eg segja um þá, sem Guds heilaga lögnáls reidarþrumur slá um eyrum, og þeir sinna þar ekki til, þótt þar sljagi einn struggusteinn að Sinai í hverju ordi. O, þú vesall maður! gjæt þó þess, að þetta er eitt mikid sár, ef það er lifandi, heldur ein lítill steina

dand og súin; betri voru allar ránglættingar tollheimtunnmannsins þegar þær voru játadar, heldur enn allt Þharisearans réttlæti, sem hann stærði sig af, Luc. 18, betri voru syndir hinnar berfyndugu, sem þvodi Jesú fætur í tárnum sínum, heldur enn vandlæti Simons, er kalladi það úgjörning, að snerta hana, Luc. 7; þú ert þér engra stórglæpa meðvitandi, muntu þar fyrir vera saklaus fyrir Guði? veistu ekki að himnuma hinnar eru ekki hreindir í hans augliti? Job. 15, því muntu þá vera, sem dagliga syndgar, og vinnur ei nema til hegningar? veistu ekki að jafnvel hin minnsta synd steipir manninum í eyllifa glötum, nema Sonur Guds hefði bætt fyrir hana? ekki einasta hann, sem gjörir stórmertin af því sem hannad er í lögmalum, heldur og já, sem ei gjörir allt það sem í því boddid er, hann er boðadur, Gal. 3: muntu þá ekki við Gud sekur vera; þótt ei vegir þú mann, edur krenkir egtakvinnu þíns náunga, edur stelir með launing hans féttinum? edur er það forgéfins, sem hann hefir sagt, Matth. 5: hver sem lítur eina koma til að girnast hana, hann hefir allareidu drygt hör með henni í sínu hjarta; og hver sem reidist bróður sínum, hann er ráds sekur?

D, Gud gjæfi! að menn væru svo kostgjæfnir í því, að raunfaka sjálfa sig, svo sem að hnífa um amars háttsemi, það er ofs ekki svo fornt að gjöra, jafnvel þótt ekkert sé ofs þarfara edur nauðsynligr, til að nálægjast voru Trélsara með kristiligr yðran, það er svo ómissandi, að ef vér viljum það ekki gjöra, þá gjörir hann það sem að hjörtum og úrnum raunfakar, því segir hann hjá Zóphon. 1 Kap: það skal sté á þeim degi, að þegar eg raunfaka Jerúsalem með ljósi, að eg skal straffa þá menn, sem eru samangrónir við þeirra saurendi; ekki þess vegna, að Drottinn hafði þorð að raunfaka vorar hugrenningar, allir hlutir eru berir og naktir fyrir hans augum, Ebr. 4, heldur að hann anglysi fatleysi vorrar blygdunar, Apóc. 3, nær vér hana ei sjálfir þeckja viljum, og kasta vorum eignum þeck í vorar ásjómur, svo sem Malachias að orði kómst, 2 Kap., þegar vér viljum ekki þvo hann af með tárnum vorrar yðrunar; viti því allir menn, að enginn er svo heilagur, að ef hann á fram fyrir Gud að koma, að hann ekki á einhveru hátt megi létta af sér byrði syndanna; en hverinn má hann henni aflétta, hafi hann aldrei til hemmar fundid? og svo lengi hann ekki til hemmar finnur, svo lengi er hann Guði og hans Syni fjarlægur, hann er kominn að falla synduga og ekki réttláta til yðrunar, heilir hafa ekki læknarans þorð, Matth. 9. Guds Sonur er í heiminn kominn til að lækna það sem sundurmarid er; en hverinn má hann þitt hjarta lækna, ef það er heillt, og þá finnur til engra meina? eg heyrir hér í gudspjallinu, að hann býður til sín öllum þeim sem erfíði drygja, og þvinga eru þjádír, það er öllum þeim, sem eru sundurframbír af megni samvitksinnar, fyrir þeirra afbrota sakir, hverjir ed erfíða í tárnum og væta um nætur sína sæng með Davíð, hverjum Guds hönd er óþþang vorðin, og þar er enginn máttur í þeim fyrir hans ógnan, Ps. 38, og lángrar svo eptir Drottini á þurlendum, Ps. 63; þessum býður Jesús til sum- ar endurnæringar, en ekki þeim sem hrósa sér af því, að þeir séu ekki eins og aðrir menn, Luc. 18, ei heldur hinum, hverjir þótt að þeir séu hinum verstu og súlnstu klækjum og skómmum hláduir, þá finna þeir ekki meira þar til enn fletturinn, þó menn leggi heilann skipsfarm edur aldrei svo mikin þvinga ofan á hann, svo máttugur er Djöfullinn í þeirra

vantrú, Eþh. 2. Þarfyrir, syndugur maður: viljir þú njóta þessa tilbods; og allra þeirra þú heilagri Drottins kvöldmáltid (þvar endurnæringin er án mælingar framboðin öllum þreyttum og öllum sorgbitnum); viljir þú þessa not hafa, segi eg, þá þú heil hjarta þitt með ihugun þinna vondu verka, og Guds heilaga lofnáls, aldrei eru þau svo fá, að ekki megi þau ofbjóða þér, nær þú hugleidir þinn óverðugleik og hans réttlæti. Dem þér slíkt hugarfar, og slíkt hjarta þínu með svöðdan þaukum dagliga, þá muntu bráðliga erfða þig móðan, og svo mikin þúnga þinna, að þú munt varla fá umdir rísið, þá ertu og fyrst þæfur til að taka á móti þessu budi, því gjaldþeningurinn verður ekki gefinn þeim, sem illt aðhafast, ei heldur þeim, sem ekkert vinna, heldur þeim, sem bera hita og þúnga dagfins, Matth. 20, þótt sumir beri hann skemur einu sumir, og þótt í þeim stad tali Frelsavinnur um híd eyllisa og óforþenta verðkaup á himnum; þá er þú sú endurnæring, sem eitt ydrandi Guds barn finnur í vitnisburði heilags Anda þar um, að það sé Guds barn, hún er, segi eg, þantur þeirrar eyllisu endurnæringar, sem Jóhannes unntalar í hans vpinberana 14 Kap., þar hann þrifar sælu þeirra, sem í Drottini dandir eru, því þeir hvílast edur endurnæraft af erfði sinni, já, ef þér svo gjerið, börn mín! þá mun yður bráðliga lánga eptir Gudi, svo sem hjortinn eptir ferfku vatni, Ps. 42; Davíð lángaði eitt sinn í brunnum í Bethlehem, en þegar þeir færðu honum vatnið, þá vildi hann ei drekka, heldur úthelli því fyrir Drottini, 1 Paral. 12; en þegar þér úthellid yðar tárur fyrir Gudi, sem þekking syndanna hefir freyst út af yðar augum, þá mun hann endurnæra yður með þeim himnesku vatnstránum, sem frammi sljóta af stóli Guds og Lambfins, Apoc. 22, hver sem þar af drekkur, hann skal ekki smacka dauðann að eyllisu. Komum því til þessara vatna, gegnum þessu tilbodi; komum og þanpum fyrir alls ekkert, bæði vin og mjólk, Esa. 55; og þótt að angist syndanna kunni að þrífsta svo mjög að hjarta syndarans, nær hann stendur umdir ransaki samvitfkunnar, að hann telji sig óverðugan Guds náðar, þá gjer ei þínum Frelshara þann órétt, að þú efir um hans guddómlega miskun, sem er eins stór og hann er sjálfur, hverfu sem þú ert hinum verstu syndum hláðum, ef þú yðrast af hjarta, og lætur af þeim, hver sem það efar, það er eins og hann vildi setja Kríft af tign sinni, því hann er þess vegna komingur vor syndaranna, að hann hefir sigráð vora vöini, en freypt ofþ Gudi til handa með sinum danda. Seg mér, hvað skal þá hafa til að bera, sem einum skal misskuna, nema máttum og viljam? en um hvørtveggja þetta tekur Drottinn allan efa frá syndaranum í þessu heilaga gudspjalli; fyrst segir hann: allir hlutir eru mér ófurgéfnir af mínum fodus; þetta talar Kríftur eptir manndómnum, því eptir guddómnum er hann sjálfráði allra hluta frá eyllid til eyllidar, með Fodus og S. Anda, en fyrst honum er allt vald gefið bæði á himni og jörðu, af honum sem það alleina hefir, og sem alleina þann að fyrirgefa syndirnar; því stýlði hann þá ekki kunnna lada tilgefa þér þinar syndir, hverfu sem þær ljótar eru og andstýggiligar, nær þú hatar þær, og villt af þeim láta? hann sagði forðum, þegar Júdear hneirludust á því, að hann sagði við hinn hálfvísna: þér eru þinar syndir fyrirgefnar; hvert er léttara að segja, þér eru þinar syndir fyrirgefnar, edur að segja, státt upp og gætt? Matth. 9. Minn herra Jesú! meira kostadi þig það, að endurkapa mig af Andstokanum vanþkapadann, heldur enn að skapa

þomum heilsuna, sem þú hafðir í fyrstunni í móðurlífi skapad, en fyrst þú syndir með þessu
 kraptaverki, að mannsins sonur hefði makt til, að fyrirgefna syndir á jörðu, þá get eg ekki
 efast um, að þú kunnir minar syndir að tilgefna, hversu sem þær fular eru; þú sem sagðir
 til ens hálfvöjna: státt upp, tak fang þína og gætt í burt, Matth. 9; eg veit og að þú
 getur hjálpad mér með náð þíns Anda, að rísa upp af þeim syndanna bed, er eg svo lengi
 hefi sofid á; Gud er alleina sá, sem dásendarverkin gjörir, Ps. 72: hann er og já all-
 eina, sem tilgefna má syndina; hvortvegga gjörir þú hér, Drottinn minn! því get eg ekki
 um vald þitt efast, en um viljann miklu síður, því hann segir hér í gudsþjallinu: komid
 til mín allir; þá veit eg að þetta tilbod nær og til mín, þótt eg væri syndugri enn allir
 menn; þegar eg erfíða í þekkingu og játningu synda minna, í hverjum þit minn Trélsari
 hefir erfíðad, Esa. 43, þegar eg var þinn ósinur, Róm. 5. Því þú segir: komid til
 mín allir þér sem erfíðid; og þegar eg sýn undir þúnganum, er þú barst minna vegna,
 þegar hegningin lá á þér, en eg varð heilbrygður fyrir benjar þínar, Esa. 53. Því þú
 segir: komid til mín sem þúnga erud þjáðir; til hvers? ekki til þess, að stjpa mér að
 borga þinn síðarsta pening, því Gud hefir fyrir þína skuld uppgéfid mér alla skuldina;
 ekki til þess, að eg lífti þér þá handskriftina er þú hefir á krossinn neglt, Col. 2, heldur til
 þess, að þú takir á móti mér fíráðri manneskju, svo sem fadirinn vid þinum auma sýni,
 er sinni arfleifð sváð hafði. Lúc. 15, því vil eg allshugar feginn koma, ó, herra Jesús!
 og svo fætur þína með tárnum mínum, og smyrja þá með ángri míns hjarta og elskunni til
 þín, er mér hefir svo margar syndir tilgefíð, Lúc. 7, ef eg þess verðugur verda mætti
 fyrir þína eigin forþénustu. Komid til mín allir þér sem erfíðid, segir brunnur gjæf-
 unnar, þetta mætti tilheyra jafnvel þinum allra heilögustu monnum, Nóa, Abraham,
 Job, Elia, Jóhanni Baptista, og jafnvel Guds móður sjálfri, svo heilagur er Gud,
 svo er hann réttlátur, að hann má ei líða hid minnsta grand á manneskjunni, án fullkom-
 ins endurgjalds fyrir syndina, en það verður ei goldid nema í Christi forþénustu, og af
 henni hafa menn engin not, utan menn yðrist syndanna af hjarta, en að yðrast synd-
 anna, kostar þann alltid nockurt erfíði, sem þekir Guds hátígn og sinn veikleika; þar fyrir
 skulu hann allir kvittunar bidja, Ps. 32, á þeim tíma nær reifningurinn skal haldaft,
 fyrir því hræðist Job öll sin verk, en ef hann hræðist þau og jafnvel hin bestu, þá mun
 þeim Guds manni þótt hafa, að hann þyrfti yðrunar vid, hver aldrei gengur erfíðislaust
 af, eigi hún Gudi að lífa, þar um ber ljófast vitni hans síðarsta játning fyrir þomum, 42
 Kap: eg straffa sjálfan mig, og yðrast í mold og asku; þetta sagði Job, um hyern Gud
 vitnadi á móti Satan, að ei væri hans lífti í landinu, að hann væri fullkominn, réttvís,
 gudhræddur og forðadist það vonda, Job. 2, hvar af menn jía, að það satt er, sem
 Páll segir: að allur heimurinn sé fyrir Gudi sakfallinn, Róm. 3, og að enginn sé svo
 heilagur, að hann ekki allshugar feginn megi tafa þessu náðarfulla Lauvarans tilbodi;
 en þar minn Herra segir: komid til mín allir þér sem þúnga erud þjáðir, þá kalla eg mér
 bodid með þessari gudligr rauft, og öllum stórsyndurum, sem mikinn þátt afti sinnar hafa
 í þrjótfunni og glæpunum alid, er fyrst hann hefir það talad, hvers blóð að hreinsar oss
 af öllum vorum syndum, 1 Jóh. 1, hann sem er forlífun fyrir allar veraldarinnar syndir,

1 Jóh. 1, í frapti þeirrar fjórnar, í hverri Gud forlíkadi heiminn við sjálfan sig, 2 Cor. 5, þá gét eg ecki ætlað, að hann sem alleina er sannorður, Róm. 3; að hann muni spyrna mér syndugum ormi í burt af skor fóta sína, nær eg þar ligg með samri yðrum og fullum afsætningi til yfirbótar, því skyldi eg þá láta minar illgjördir og blóðug afbrot hindra mig frá, að taka þessu gjæstufulla tilbodi með hinum mesta segundi míns ángráða hjarta? í þessu styrkja mig hans blesnd fyrirheit, þar hann svarid hefir, að hann ei vilji syndarans danda, heldur að hann snúi sér og lífi, Ezech. 33; um þetta taka allan efa frá mér þau dýrmatu orð, er hann talad hefir, að hann vilji engan frá sér reka þann sem til hans kemur, Jóh. 6. O, því skyldi eg vera þá svo mistumarlans við sjálfan mig, að eg ei skyldi leita hans náðar, þar eg veit hann er svo mistumarsamur? Það er kunnugt hverju að Jüda hafdi reitt Drottinn til reidi, og hverfu að hann neyddist til að reka þá út úr því landinu, er hann hafdi gæfid feðrum þeirra; en þegar hann hafdi tekid þá í fátta aptur, þá segir þiu eylifa gjæfka, Zach. 10: eg skal mistuna þeim og þeir skulu vera eins og eg hefði þeim aldrei burtkastad; svo langt er frá því, að Gud tilreikni fannverandi manni drygdar syndir, þegar hann sýr sér til hans af öllu hjarta, og þótt svo megi tilbera, að Drottinn leggi á þig tímánliga reffing, kristinn maður! þú sem á Jesum trúir, fyrir undanfarnar syndir, til þess að þú ecki meindir þig salkausar að vera, þá lát þér ei hugfallast, edur ætla að hann muni burtreka þig eyllifluga. Balla nockur þjóð í heiminum hefir svo þingri hegningu sett af hans völdugri hendi, svo sem hans frumgétinn sonur Israél, Eród. 4, um nockra fund; og þó segir Fadur mistumsembauna, Jer. 31: þeyrid þér erd Drottins, ó, þér heidingjar! og kunnugjerid það í fjarlægum löndum, og segid, hann ed sundurdreifdi Israél, hann samansafnar honum, og vardveitir hann svo sem hirdir hjörd sína, því Drottinn endurlesfir Jakob, og frelsar hann af þess hendi sem er sterkari honum. Þackir séu þér, þú Dýrdarinnar Konungur! að þetta fridar bód er og komid til vor þinna amnustu vesælinga, sem báum á hala veraldarimtar, því viljum vér allshugar seguir þeyra þius góða hirdirs raus, sem til síu byður öllum þeim sem erfidu drygja, og þinga eru þjaddir. Hver er sá þjón, ef hann misbrytur nockud við sinn lánardrottinn, og hafir hann nockra eru taug í sér, edur hirid um velferd sína, að ecki leiti hann jatta til hans á alla vega, sérdeilis ef hann á fyrirgeþingar von; nú þótt vér á hverri stundu, hverju augnabliki, stuggjum Drottinn himins og jardar, því skyldum vér þó ecki samt leita forlíknar hjá honum, er vér vitum að er svo andveldur að taka við syndurum, að hann segir, Zach. 1: snúid aptur til min, og skal eg snúa mér til yðar; hér þarf ecki Jóab að brúka vidómskonuna af Dheóða til að frida fyrir Absalon hjá David, 2 Sam. 14; ecki þarf hér Pálum til að setta Duesinum við Philemónem, Philem. v. 10; en hér er Jesús Christus Gud og Maður, sá einasti meðalgangari millum Guds og manna, 1 Tim. 2; hann segir í frapti þess umbods, er hann hafdi af hinum Alvalda kóngi, til að setta mannlýnid við hann og sjálfan sig; hann segir með fullum myndugleika: komid til míu allir þér sem erfidu og þinga eru þjaddir, eg vil endurnæra yður; það er eitt mikid fyrirheit, sem Gud gefur Jakob edur Israels húsi, Jer. 30: hans höfðingi skal af þónum koma, og hans drotnari skal af þónum framganga, hverjum eg

bjóða mun að hann nálgast mig, því hver er sá, sem þori að losa sér í sínu hjarta, að hann vilji nálgast mig? segir Drottinn. Hver er sá höfðingi? Það ertú, dýrdarinnar Konungur, Jesú Chrísti! Hver er sá drottinnurinn? Það ertú, Guds og Maríu semur! Þú sem af meyjari lífi ert útgenginn, af lífi dóttur Jakobs, jafnvel þótt þínum útgangur sé þó frá eyllifu, Mich. 5, hverjum og mun bjóða til mána að koma, segir Drottinn. Því státt hann til þín koma, ó, Herra! hann sem er í þínum stauti frá upphafi eyllifdarinnar, Jóh. 1, og eptir manndómnum er hann sá maður, sem þér nærstur er? Zach. 13; vor vegna hefir hann nálgast þig, ó, Gud! sem fjarlægir vorum, langt frá þínu augliti og frá veldi dýrdar þínar, Eph. 2, hverjum kasta átti í þin yfstu myrkur; vor vegna er hann þér nálægur vordinn, svo sem kinnimadur, eptir stíckan Melchizedechs, Hebr. 5, inngenginn í það allra helgasta í himinnum fram fyrir þig með eina förn, að útbegadri eyllifri endurlausn Ebr. 9; hver er sá, sem þyrði að losa í hjarta sínu, að hann vildi nálgast þig? Hver vildi taka sér hann heidur til? enginn syndugra manna. O, Drottinn! hvað munu hálmstráin búa við eitt fortarandi eld, eður ryfid við storminn af eydimörkunni? hvað leirinn við járnspíranna? hvað vatnsbólán, hvað gúfa jardarinnar við reyðarflög himinsins? hami einn, hann einn má þig nálægast, fyrir hverjum trónarnir og magtarvöldin skjálfa og hann tilbíða, Ebr. 1, hver alleina í himinnum uppstígnur; Mannsins Sonur, sem ofan er stígnur af himni, og þó á himnum, Jóh. 3, og með hönum munu uppstíga allir þeir, sem hann hefir með sér dregid, þá hann upphafinn var, það eru allir ydrandi myndarar, allir þeir, sem erfíða og þúnga eru þjáðir, sá, allir þeir, sem trúa á nafn eingetins Sonar Guds, Act. 10; en þessi er að gjæta, brædur mínir! að þessu náðarfulla tilbóði fylgir stílmáli nokkur: tákid á yður mitt of, og lærid af mér, því eg em hógvæ og af hjarta lítillátur! Eg vil nú í þetta sínu ecki tala margt um of Drottins, er sérílagi nefnist hans kross, og er innifalid í mótlætíngum þessara tíma, heldur vil eg tala um það sem blýðir því efni, er eg í undverdu hóf um að tala, sem í tveim hlutum er fólgid; það er í fyrstu, að plága sálu sína með hræsuislanfri játníngu og tilfínníngu myndarinnar, hvar af ydranní sprettur; og í annanu máta, að krossfesta þínum gamla manninn, Róm. 6, er fíg forðjarfar í girndum víllubónsins, Eph. 4; þessi krossburður er Guði hvað kjarastur, og ef manneffjan temdi sér hann daglaga, þá mundi það afstýra morgu útvortis mótlæti, jafnvel þó Drottinn á stundum virdi sína bestu ástvíni með teikni síns Sonar. Vér stémmumst vor að þennu að játa myndir vorar fyrir monnum, vér dyljum þér hvað mest vér kunnum, jafnvel fyrir þeim, sem verri eru enn vér (nema þeir, sem Djöfullinn hefir svo barid sígg í, að þeir hafa mítt alla tilfínníngu, svo þeir stæra síg af glæpum); og það veldur því, að myndin er svo ljót, af jafnvel margir þeir, sem óhlutvandir eru, hata hana og lasta á óðrum; en því munu menn vilja dylja hana fyrir Guði, eins og allir hlutir séu ecki berir og naftir fyrir hönum? Ebr. 4; en þetta gjorum vér ecki einasta, nær vér ecki játnum myndirnar, heldur og, nær vér ecki rannsekum þér, leitum ecki eptir þeim smásmuglaga í innstu fyllnum vors hugskots, og ecki ydrumst þeirra af hjarta, nær vér höfum fundit þér. En því dyljum vér sjúkdóminn fyrir læknarannum? Þú þórfína og vanmáttu n

fyrir honum, sem er alleina ríkur? Þyrmir þú sjálfum þér, þá mun hann þér misþyrma, ef þú hylur, þá mun hann óþinbera; því skyldi eg ei vilja ágrast fyrir honum, sem gleðst af þessu ángri, og vill mér það launa með þúfundfaltri gleði, því eg vil endurnæra yður, segir Lausnarinn; því mun eg skirrast við að játa syndir minar í auglýsu heilagra engla, þar meiri gleði er í himninum yfir einum syndugum, sem yðran gjörir, enn yfir níu og níutíu réttlátum? Lúc. 15. Menntu hafa aldrei heyrt, að Guð hafi deilt illdeilum við einn samnýðrandi vesæling, en um hina segir hann, Jer. 2: eg skal þráttu við þig, af því þú segir: eg hefi ekki syndgast; en hvar með þráttar hann? ekki með orðum tómun, ekki með dvergumálshljóði, svo sem Spámadurinn að orði kómst, heldur með drepstótt og manndrápum, Ezech. 38, og jafnvel með hlífri og tannagnisþran við þá, sem ekki skipast við þetta náðar tilbod. Þarfyrir, brædur minir! þess betur sem vér þeckjum Guðs fœðurliga gjæfku í því, að taka við syndaranum, nær hann yðrast, og þess meiri háffa sem vér vitum ós búinu vera, nema vér yðrumst, þess heldur leggjum allt kapp á, að bleyta vor hjörtu fyrir Guði, svo H. Andi fái þar inni buid, án hvers vér ekki getum til Jesúm komist, svo sem vér meðfennum í vorri trúarjátningu; og er það ekki nóg, að ágrast fyrir syndirnar um stundar safir; það er eins og eldur í sínu hlaupi, að láta sér volgna nokkra stund um hjartaræturnar, nema yðraninn verði ós svo sterk, að vér hötum þær syndirnar, er ós áður hafa hvað fjærastar verid. Hvað gagnadi það hinum völdugu í Jerúsalem, að þeir gáfu lausa þræla sína og ambáttir, þegar Nebúchadnezar hafði lagst um borgina, en hneytu þau aptur í þrældóm, nær hann var burtrífinn um stundar safir? Jer. 34; eins er þeirra manna yðran, sem gráta syndir sínar fyrir Guði, en hvers þó aptur til hinna somu; svoddan yðran forðæmir mannum meir, enn affakar, því hún sýnir það, að hann hefir þeckt syndina, og vill þó ekki af henni láta. Drottinn hefir kénnt syndugum manni einn skriftagang hjá Jeremiam, hann skyldi ós aldrei úr minni falla: þér skuldu hafa leida á sjálfum yður fyrir yðar ránglættinga safir, og skammast yðar fyrir yðar svi- virðingar, og bylgdast fyrir yðar vegu; ef menn létu sér þetta hugfast vera, þá mundu þeir ekki láta sér þykja svo vænt um syndina, að þeir velti sér í henni aptur strar, sem þeir eru gengnir frá prestsins knám. Góð uppþyrjun er það að sonnu, að ausa út hjarta sínu fyrir Guði með játningu syndanna, og ekki skéður það nema fyrir verkan H. Anda; en St. Páll áminnur þá í Thesalóníkka, 1 Thes. 5, að þeir ei skuli slökva Andann, og mun hann það viljad hafa öllum sagt; hryggid ekki H. Anda Guðs, í hverjum þér innfigladir erud til dags endurlausnarinnar, segir hann, Eph. 4; hvar af auðsært er, að maður kann með apturhvarfi til syndarinnar að sæla Guðs Anda frá sér. Eins og dífurnar slýja reykin, svo slýr Guðs Andi syndsamligar huranir; en þegar H. Andi er burtrífinn, hvað liggur þá fyrir veselli mannesfju? ekki annað, enn fyrir Sál konungi, 1 Sam. 16, að þegar Guð tók sinn anda frá honum, þá þusti yfir hann Guðs vöndur andi; já, ekki annað enn að einn óhrcinn andi tekur sjö aðra anda sér verri, og hverfur aptur í hús sitt hvaðan hann kom, og verður svo þess manns hid síðaraa argara hinu fyrra, Lúc. 11; þá, það kann að koma þar, að sá sem svo tíðt forsmáir anda náðarinnar, Ebr. 10, að Guði verði þennum svo reidur um síðir, að hann yfirgæfi hann í fráleitt sinni, eins og Páll talar um heid-

ingjana, Róm. 1. Það er málsbáttur Guds optlaga í ritningunni, að þegar manneskjan lætur sig ángra syndina, þá vilji hann yðrast þess illa, er hann hugdi að gjöra henni; en þessi fæðurlig gjæfka hins miskunsama Guds, sem átti að draga ofs til yðrunar, hún ablar morgum dæra enn meiri þverúðar, svo þeir hverfa aptur til spýmunar, sem Pétur að orði fémf, 2 Pét. 2, af því Gud hefir svo tíðt forlátið þeim syndina; en sjá þeir til, sem þáminni hafa vanið sig til að misbrúka Guds þolinmæði, að ecki verði þeim sagt eins og Jerúsalem: þú hefir yfirgefið mig, þú ert á bak aptur horfin! Þarsýrir vil eg útrétta mína hönd á móti þér til að farga þér, eg em vordinn þreyttur af að yðrast, Jer. 15. Gud gjæf, að þeir, sem einusfuni hafa smactað hið góða Guds orð og krappt eptirkomandi aldar, þeir vilbu hugleida hvað miklu yndælli er, jafnvel sú hrygd, sem að er eptir Gudi, 2 Cor. 7, heldur enn allur heimisins munadur, þegar hann gengur sem hæðst; því ef hið heidna skald segir, að þar sé noður vellyst í því að gráta, hvað mun ei þeim þyfa, sem andi faunadarins þressar tárin útaf augunum. Takið á yður mitt of! segir Frelsarinn hér í gudspjalliinu, því mitt of er sætt, og mín býrði er létt. Eg vil ecki í þetta sinn tala svo eiginliga um krossbýrði Drottins í útvortis mótlætingum, og þá hugsvölu þins góða Anda, sem henni jafnan fylgir, helbur vil eg tala hér um deyðingu holdisins, og krossfestingu þins gamla Adams, sem býr í ofs. Segi mér þeir, ed einusfuni hafa fénnit á, hvað sætur að Drottinn er: mun noður Afsværus í sínu stóra heimboði, Esth. 1, mun noður Baltazar í öllu sínu óhöfi, Dan. 5, noður Heródes í sínum hörudansi, Matth. 14, noður Benhadad í herbáðum sínum, 1 Reg. 20, munu þeir, segi eg, una svo vel sínum hag, svo sem rétt-trúads manns sala í játuingu synda sína fyrir Gudi, þegar andi Drottins ber henni vitni um, að hún sé Guds barn? Róm. 8. Aldrei hefir hinn gamli madurinn svo mikil umbrot, að ecki sé það yndæli þeim, sem í Guds herfrúða berst, Eph. 6, að fígra hann, og hann gleðst af lög máli Drottins, segir Páll, Róm. 7, jafnvel þótt hann finna þyfast eitt annað lög máli í sínum limum, sem hertaki hann undir syndaríum lög máli; að sömnu kunna hinir að flæðast þelli og purpura, og hafa kostuligt borðhald, Luc. 16. Margur mun fá vera, er segir til sálar sinnar, þegar hann hefir alls nægtir, misjafnt útvegadar: et og dreck, sala mín! því þú hefir til margra ára safuad, Luc. 12; en aldrei kanti þetta að jafnast við þá náðarmola; er detta af því hinneska bordi ofan á fótstór Drottins, Matth. 15, hvár vér syndugir ormar stríðum, og mannum í himinnum eptir þinni eyllifu hugsvölu, er Guds Andi heitir ofs fyrir Páls munn, ef vér berum Christi of með þolinmæði. Tærið af mér! þviad eg em hógvæ og af hjarta litilátur; hværþyrir? hér um talar Postulinn, Heb. 5, segjandi: þótt hann Souur Guds væri, þá hefir hann lært hlýðnina af því, sem hann líðið hefir. Segið mér nú, þér sem erud ættleidingar, og ecki Guds einkasýnir, eins og hann var, munuð þér noðurn tíma leggja þann kross á þinn gamla Adam, að ecki hafi Drottins kross verid honum þýngri, sem hann bar á sínum lífhama, samlíkur holdum syndinni undirvorpnu, þegar hann var af öllum yfirgefinn, og jafnvel af sínum hinneska Föður? Marc. 15. O, hvíllik minkun er nú það, að vér skyldum ei vilja vaka eina stund með honum, til að þjá sálir vorar með kristilgri yðran og deyðingu

vorra vandra girnda, þar hann hefir lofad oss síns Anda hugsvölu, nær vér svo gjörum. Latid á yður mitt of! segir Drottinn hér; en hvað er Christi of? Það er allt það, sem menn bera með þolinmæði, hvert heldur það kómur frá Guði sjálfum, svo sem eru sjálf-dómar, ástvinamisfir, skadi sá, er vér meinum af komi af hendingu, eður annað þvilíft; ellegar hann kómur frá monnunum, svo sem er óréttur, forsmán, ofsfókur og þessháttar; eður og, að það er straff vorra eigin synða, er vér sjálfir á oss leggjum í yðranarinnar verk og baráttunni móti holdsins girndum. Allt er það Christi of, ef menn bera það svo sem hann sfiþað hefir, þvi eckert af þessu kani að þenda oss, sem vér ecki forþénað þesum með syndinni, eður annaðhvert fyrir hans tilhlutan eður tillátsemi. En ef vér kofum okinn í þurt með óleysilíguni hatti, Jer. 2, þá verður það heilsufama Drottins of að Þjofulsins oki; ef vér erum óþolinmóðir í sjálfðöminum, möglunarsamir í orþyrgðinni, ef vér gjölbum einn vrett með öðrum, og þætum voru skada með skada náningans; þegar vér þannveg breiðum, þá þesum vér engrar endurnæringar, engrar hugsvölnar að vanta sálum vorum, þá hvefur sætleiki sá, er Christi oki og hans þyrði fylgir. Já, hvað meira er, að það of, sem oss verður uppálagt fyrir heimsku vorrar og synða safir, það kinnum vér að gjöra að Drottins oki, ef vér berum það með hógværd og fristilígru þolinmæði; Davíð er oss til eptirdæmis hér í; eg efast ei um, að það hefir gengid honum til hjarta þegar hann var rekinn frá ríki af sínum eiginu syni, 2 Sam. 15, og þegar mörðengillinn fló fólkid þokum hans yfirþjónar, 2 Sam. 24, þó vaun hann svo mikid á með sannri yðran og andmykt hjarta síns, að Guð leiddi hann heim aptur með samd og heidri, 2 Sam. 19, og linadi þlagurnar, 2 Sam. 24. Láttum oss þessi dæmi til Kristum leida! and-myktjum oss undir völduga Guðs hönd, 1 Pét. 5; veginum vitum vér, spærum ecki að gánga hann; tokum á oss hid sata of Christi, og sfiótum oss ecki undan hans þyrði, svo vér megum síuna eyllisa endurnæring, eyllisa hugsvöln sálum vorum, og gánga inn til hans þvilðar; það veiti oss góður Guð, fyrir síns Sonar þlesaða forþémissu, amen!

Tuttugasta og Sjöunda Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudsþjallid, Matth. 17 Kap.

A þeim tíma: og sex dögum þar eptir, tók Jesús með sér Petrum og Jakobum, og Jóhannem bróður hans, og hafði þá affiðis uppá hátt fjall, og ummyndadist fyrir þeim; og hans ásjána sfein sem sól, en hans klæði urðu svo þjört sem ljós. Og sjá, að þeim birtust þeir Móses og Elías, og töludu við hann. En Pétur ansaði og sagði til Jesu: herra! hér er oss gott að vera; ef þú vilt, þá viljum vér gjöra hér þrijar tjald-þúdir, þér eina, Mósi eina, og Elíe eina. Og þá hann var þetta að tala, sjá, að þjart sfi umþygdri þá; og sjá, að róðdin úr sfiþinu sagði: þessi er Sonur minn elskulígur, að hverjum mér velþóknast, hlyðid þér

hönum. Og er lærifveinarnir heyrdu það, fellu þeir fram á sínar ásjánir, og urdu mjög hræddir; en Jesús gekk til þeirra, tók á þeim, og sagði: standid upp, og verid ei hræddir! En þá þeir litu upp, sáu þeir aungvan, nema Jesúm alleinasta. Og er þeir gengu ofan af fjallinu, bauð Jesús þeim og sagði: þér skulud aungvum þessa syn segja, þartil að Mannjns Son er upp aptur risinn frá dauðum.

E r o r d i u m.

Þeirra gudir eru fjallanna gudir, sögdu forðum þénarar Benhadads, Sjálands konungs, er þeir voru eltir af Ísraels mönnum; grátligt er til þess að vita, hvernig Satan hefir blindad manneffuna, að skynsemi holdjns smíðar sér svo dærliga þanta um Guds hátign, svo sem að hans ríki sé ecki eins ríkt í öllum áttum hans velðis; en hvernig sem því er nú varid, þá sjá menn þó, að Gud hefir sig hvad mest o. innberad manntyninu á fjöllumunum; á fjallinu Sinai útgaf hann sitt lögmal, Exöd. 20; á þvi sama fjalli taladi hann við Elam í hellirnum; á fjallinu Mória talari Guds Sonur við Abraham, er hann vilði hafa offrad Gudi syni sínum Ísaak, Gen. 22; á því fjalli stóð Jerúsalems musteri, hvær Gud hafdi sinn eld og sinn ofn, Esa. 31; og má sönast, að Gud hafi teiknad með þessu, að hann væri hinn Allahærsti, og byggi í hæðunum, svo að Djöfullinn hefir og apad eptir þessari Guds dýrkan, eins og í morgu öðru, og látid sér á hæðum þjóna: það vitna þær hæðinar meðal Guds fólks, er hærar svo mjög til reidi reittu, á hverjum hann ferir, að ei séu nema prettir. En í þessa dags evanglís heyrum vör hina allra dýrligustu og huggunarsemustu opinberan, þar hann eingetni Sonur Föðursins, íklæddur voru holdi, ummyndadist sýniliga fyrir lærifveinum á fjallinu helga, hvær ed hinitu gemlu lærifdur teikninnar hafa meint að vera fjallid Tabor í Galilea. Af fjallinu Móbá í Móbastandi féndi Drottinn Mósi alla sekud og gjæði Kanaan lands, en á þessu fjalli hefir hann suntu lærifveinum, og öllum þeim, er á Soninn trúá fyrir þeirra ord, inni það himneska Kanaan, er hann nefnir sína hvíð, Hebr. 3; og til frekara vitnis þarum, þá vill eg kvæða yður, Guds bærn! til að ganga affidís með Christo og hans lærifveinum, til að hugleida þessa dýrðligu opinberan, í hverri roent er að athuga, sem er: 1) sjálfka forklárunina; 2) vottana, sem nálægir voru. Drottinn! vertu í verki með oss, og náð þns Anda, fyrir Jesú forþínustu, amen!

U t l e g g i n g i n.

Þann ummyndadist fyrir þeim, segir textinn; ecki er það svo að skilja, að hans manndómilig náttúra hafi umbreytt á nocturn hátt, heldur forkláradist hún, hin dýrliga Guddómshins fylling, sem í hönum bjó, skaut út geislum sínum í mannlugu holdi, svo þeir könnu að sjá hans dýrd, dýrd svo sem eingetins Sonar af Föðrunum; hann aflæddist, svo að segja, þjónsmyndinni um stundarsakir, en ecki náttúrunni. Tak það til hugleidningar af þessu, Guds barn! að áður enn þú mátt samlikur verða þessari dýrðligu mynd þins Frelsara, sem hér umgétur, þá byrjar þér að ummyndast eptir hans mynd, sem þig skapad hefir, það er, endurnýast í þínu hugskoti, því svo segir Frelsarinn: nema þér ummyndist, og gjörist svo sem þetta ungubarn, þá kunnid þér ecki að inganga í Guds ríki. Matthæus skirir frá því í tertanum, hvílit að verid hafi forkláran þessi, þar hann segir, að hans ásjána hafi skínid sem sól; og skulum vér þó ecki ætla, að Sól réttlætisins, Mal. 4, hafi þó ecki öllu segur skínid, enn þessi, er á himnum ljómar, því hennar birti

ku-minum vér allir að standast; en þegar lærisveinunum gæst sýn þessi en mikla, þá skrifar Markus, 9 Kap., að þeir hafi vordid óttaslegur, svo að Pétur vissi ecki, hvað hann talaði, svo sem bæði hann og Lúkas, 9 Kap. skrifa, heldur tekur Gudsþjallamaðurinn líking af sólnni, því hann hafði eckert hjartara að jafna við, sem dandligum skiljast kinnu; og ef skulum vér heldur meina þetta hafi verid sú dýrd, er Guds Sonur átti hjá sínum Födur, áður enn grundvöllur veraldarinnar var lagdur, því jafnvel útvaldir stulu stina eins og sól í ríki síns Födur, Matth. 13; en hvílit jü virti muni vera, er þar af andfært, að vér skulum verda englunum jafnir, hversra sjónir að dandligir menn þó varla stádist fá, því sagði Maubha: við minum samnlaga deysja, því við höfum séð engil Drottins; og skulum vér þó vita, að dýrd og háttign Guds Sonar yfirgengur svo mikid englauma dýrd, sem hann hefir þeim aðra nafn öblast. Framar segir tertinn, að hans klæði hafi vordid svo björt sem ljós; þegar Móses kom yfan af fjallinu Sinai með logmáldid, þá skrifar Páulus, að hans ásjána hafi verid svo björt, að Israels synir hafi ei mátt lita í gegn henni, alleina af því, að hann hafði við Gud talad, og þó féð Móses hana byrgt með skýlunni, er hann hengdi fyrir sitt andlit; en þetta yfirgnæfir: hér fá ecki klæðin inniluft þann skjera Guds-dómsins segurdarljóma, sem bjó í Christi forklárunu holdi, heldur stein hún í gegnum, svo þau urdu fögur eins og ljós. O, minn herra Jesú! er þetta sú mynd, sem að hefi á krossinum, þegar þú gjordist bolvan fyrir minar syndir? sú sem Esaias um talar í 53 kapitula, segjandi: þar er engin mynd edur segurd á honum, og þegar vér litum hann, er þar eckert alit, sem vér girnumst, hann er forsmáður og manna andvirdiligastur, hann er plágadur af meinum og kráftdæminn albanur, og svo sem einn maður, er byrgir sitt andlit fyrir vís, svo foraktanligur, að vér virðum hann einkis? O, þú saklausu Guds Lamb! hvílit voru nú þessi umskipti, Drottinn minn! hvað vorum vér, syndugir ormar, að þú, ljómi Födur síns dýrðar, skyldir svo bera vor kráftdæmi? hvað pristi þér til þess, minn Lausnari! og þú skyldir breyta þessari dýrd í þá herfílugu ásján, er Spámaðurinn talar um? eckert annad, en þin guddómlig elska, þin djápu miskunaridur, í hverjum þá vitjadir vor, upprunninn af hädum. En þú, Guds barn! sem heyrir þenna dýrdliga atburd, tak þér hina mestu huggum af honum, þegar Guds födurlig gjækta virdir þig með síns Sonar krossi, að svo dýrdligur sem hann gjordist hér fyrir augum lærisveinanna, svo vegsamligur og öllu vegsamligri muntu verda, nær þú inngengur í þins Herra fögnid, ef þú tekur hans of á þig og fylgir honum eptir; því þessa hans dýrd sáu þeir dandligum augum, svo sem bæði Pétur og Jóhannes votta, en það hefir ecki auga séð og ecki eyra heyr, og ecki hefir það í nokkurs manns hug edur hjarta komid, hvað Gud hefir þeim til búið, sem hann elska; en elskan til hans sést aldrei betur enn í mótlætinu, þar reyntist hún, svo sem gullid í ofninum, þar er fá leitvöllurinn, hvar ed hinar andlign kempur eiga að sýna frækleik sinn, þar er steidfloturinn, er allir þeir eiga að hlanpa með Páli, sem vilja hnosid öblast. Lúkas einn hefir sagt vís það, hvert að verid hafi iuntak þess samtals, er þeir Móses og Elias áttu við Drottinn á fjallinu helga, sem var um þá útför, er hann skyldi fallkomna í Jernsalem; það er sú burtför til Födur síns, er hann nefnir hjá Jóhannem í 16 Kapitula, í þeirri hjartnæmu þrédífun, er hann talaði fyrir lærisveinunum umdir

sina píslargaingu, þá ed hann fullkonnadi og batt fullan enda á þad, sem hans Fadir hafði honum umbodid. Efti hefir þessi sýn edur þetta samtál sked fyrir Christi skuld, því sjálfur vífsi hann allt þad, er yfir hann átti ad koma, sjálfur þecti hann og Guddómsins hátígu og vegfemd, sem ad honum bjó, heldur postulanna vegna, hverjir ed síðan máttu þola svo miklar hörmúngar, fjötur, húðstrokur, össókuir, umfátur, já, sýta og gráta, þegar heimurnum fagnadi, og þad fyrir Christi nafus safir, svo ad-alltid, nær þeir i hörmúngunum minntust á þessa dýrðligu ópinberan, skyldu þeir hafa þad þeir kynnu ad endurnæra hjarta sitt med, sem var, ein fullvísða um þvilka dýrð, er þeir sáu nú fyrir augum sér; og því er efi ad undra, þótt ad þeir og þeirra lagsmenn gengu gladir út frá ráðinu, nær þeir húðstryktir voru, já, efi þótt ad St. Páll væri vel til frids i össókunum, i angistinni, i naudunum, þar hann hefir efi einasta þessa sýn heyrð, heldur og var sjálfur i þinn þridja himin uppnuminn. Þétur hafði fyrir skömmu spurt Drottinn ad, hvad þeir skyldu i laun hafa, sem ad yfirgáfu alla hluti og fylgdu honum eptir; en Drottinn sýnir honum hér á fjallinu, ad svo miklu leiti sem hann sjá kunnii i þessu dandliga holdi, hvers hann átti von fyrir sína þjónustu; og er þad mála samast, Þétri þótti svo mikid til þessa koma, jafnvel þótt efi væri þad meira hjá þinni eyliðu dýrð, heldur enn ríkti Salómonis fyrir drottningunni af Arabia, honum þótti svo mikid til þess koma, segi eg, ad hann sagdi: hér er ofg gott ad vera; hann var fæddur i Judea, einu landi, sem er Parádis af veröldinni, hann hafði vidda verid med Christo, bædi þar og i Galilea, hann hafði sed Jerúsalems musteri og hina kostuligu Guds þjónustu þar inni, en öllu gleymbi hann því, sem til baka var, hér þótti honum alleina gott ad vera; ó, hverfu munu þeir þá gleyma öllu oflæti veraldar, öllu eptirlæti og fagnadi i heiminum, er sitja Lambsins brúðkaup i himninum! Ad vísu var sýn þessi mikil, er postulumum gass, og sæla má þá falla af heimi, en þó er þeim ei minna veitt, sem Drottinn auglýfir sig i hjartanu, því sælir eru þeir, sem ei sjá, og trúa þó, sagdi Lauvarinn forðum vid Thómas; þad sé eg á svo mörgum þúsundum píslarvotta Drottins, um hverja þad sannfædid er, sem Esaias spáir, 24 Kap., ad þeir þrisfudu Drottinn midt i eldinum. Þétur var vidstaddur þessa ópinberun, hann heyrði Mósen og Eliam tala um fullkomnan Drottins útfarar, og þaradaufi heyrði hann Födurins raust, þó gleymbi þessi Guds vinur öllu þessu skömmum tíma þar eptir i biskupsþöllinni; efi varði þessi ummyndar Drottins lengi hjá honum; en þegar Kristur var i honum til fulls myndadur, svo sent Pálus ad ordi kómst, þá mundi hann fyrir hafa þolad þinar skelfiligustu píslir veraldar, enn ad falla frá Christo, og gass raun þessi óplliga síðan; og þetta er nú sú sjón á Jesú Christo, er vér eigum ad kosta kapps inn ad ná á allri vorri reisu frá vöggunni til grafarinnar; þad er þad heilaga fjall, er vér eigum ad klífrast uppá, medan vér lifum. Sá, sem þannig hefir komid auga á Kristum, hann kallar Drottinn fyrir sitt hlutskipti þótt ad sál og lif vanmegnist, og nær hann Gud sinn hefir, þá skettir hann hverki um himin né jörd; en svo sem ad þetta er eitt mikid hlutskipti, hvar sem því nær, já, svo mikid, ad himin og jörd mega i eugar samjofnuð koma, svo skal og mikid til þess vinna. Ef vér viljum verða njótandi arfskiftis heilagra i ljósinu, Col. 1, ef vér viljam þókrast Gudi i ljósi lifandi manna, Ps. 56,

þá byrjar ofs- að skýðast hvítavodum, efi síður enn þeir í fyrndinni, sem stírn og kristni taka vildu, það er, að vér iflæðumst herflæðum ljóssins, að vér iflæðumst einum ným manni, að vér iflæðumst Guds herfráða, það er, í einu orði að segja, með Páls. orðum, Cól. 3: að vér iflæðumst svo sem útvaldir Guds, heilagir og elstuligir, hjartgræinum miskunsemi, gödgirninum, litilætinum, högværdinum, þolinmæðinum. Eg veit það má þykja undarliga til ords tekid, að Þostulinn tenur sér þenna orðshátt: að iflæðast dygðunum, en varla kann þó nokkur betri að finna; áu flæðanna gétum vér efi lifað, þau eru það, sem verja ofs frosti og kulda; svo finnum vér efi heldur að lifa auðlignu lífi fyrir utan þenna sálfleysissins fráða, hann varnar ofs við helvitis bruna. Flæðuadur Drottins varð fagur og leiptrandi af því, að Guddómsins birti, sem í hans holdi bjó, hún stéin í gegnum þau, eins og sólin glerid; svo eigum vér að láta það sjá í vorum lifernis háttum, orðum og athöfnum, að Gud þú í ofs fyrir trúna; það býður Frelsarinn lærisveinumum, Matth. 5, með þessum orðum: svo lýfi yðar ljós fyrir monnum, að þeir sjái yðar góðverk og dýrki yðar Fodur, sem á hinnum er; en fyrir því, að dagliga stettist uppá vort stírnarflæði, á meðan vér gangum í gegnum forð veraldar þessarar, þá má það dagliga þvegid verða. Markús skrifar um flæðuad Drottins, 9 Kap., að hann hafi svo hjartur verid, að enginn þvottamadur á jörðu finni þvillit að gjöra; og sama er að segja um vort brúðkaupsflæði, það kann enginn svo hreint að gjöra á jörðu, að í Guds augum birtast megi. Það má um ofs alla játa, sem Drottinn segir um sitt fólk, Jer. 2: þótt þú þvoir þig í saltþetri, og safuir þér mikilli sápu, þá ertu samt óhrein fyrir mér; hann einn, hann einn gétur þau að fullu hreinsað, sem er eins og koparsmidsins eldur, og eins og sápa þvottamanna, Mal. 3; það er þitt dýrmeta blóð, minn Frelsari! í hverju að allir heilagir hafa þvegid sinn fráða, Apoc. 7; svo kanntu eg, Drottinn minn! að gjöra jafnvel syndir minar hvítar eins og snjó, þótt þær séu raudar sem blóð, og ullhvítar þótt þær þurpurarandur séu, Esa. 1; já, eg em þess fullornggur, að nær þú breidir þínu ljómandi flæðafald út yfir míu saurug totur, þá muni þeirra ei gjæta; Guddómsins fulling sem í þér bjó lifhamliga, hún stéin í gegnum þinn flæðuad á fjallinu helga, en sorti minnar illsku mun aldrei gæta brotit í gegnum þessa birti inni anga þins himneska Fodur; þessu fulltreysti eg, Drottinn minn! því eg veit, að þú ert kominn til að leita að því, sem tapað er, og að kalla synduga og efi réttláta til ydrunar; þér sé lof, æra, magt og dýrð að eylifu, amen!

Í minni tveggja edur þriggja stulu oll orð standa, sagdi Drottinn í lögbof sinni forðum; en um þetta þing má eg segja það, er Jóhannes segir í hans fyrsta pistils fimta kapitla: þeir eru þeir, sem vitna á himni, þeir eru þeir, sem vitna á jörðu; hér eru þeir vottar jarðnesfir, og adrir þeir himnesfir. Eg vil tala fyrst um þá jarðnesku, því tertinn gétur fyrir um þá; það voru Petrus, Jakóbus og Jóhannes; þeir voru engir smeluggar í Guds lýfi, jafnvel þótt þeir væri haldur afraf og hreinsmarforn hjá veröldinni. Petrus var sá, ed fyrstur allra þostulanna þekkti, að Jesús væri Kristur, sonur Guds lifanda, Matth. 16; hann var sá, ed Drottinn fyrstum afhendi lykla himnaríkis til að leysa og binda, efi það, að Petrus afhendi þá hinum þostulunum út af sér, heldur gjörði

Drottinn þad sjálfur síðan; hann lagði lífið ofan á sína meðfermingu um Jesúm, því jafnvel þótt ecki hafi menn svo víssar segur um hans líflát, þá kenne Jóhannes ofs þad, að Lausnarinn hafi spáð honum því, að hann mundi Gud með sínum dauða dýrka. Jakob var sá, er fyrstur allra af þeim tólf lét líf sitt fyrir vitni-burdinn Jesú, og undirskrifadi hann með sínu saklausu blóði. Jóhannes var sá, eð lá fyrir framan Drottinn um kvöldmáltíðina, honum auglýsti hann svikarann; hann er sá lærifveinn, um hvern skrifad stendur að Jesús hafi hann elskad; hann hefir og greintligast af öllum Gudspjallamönnum talad um persónu Frelсарans; honum auglýsti Drottinn þá miklu hluti; er fle skoldu á eptirfylgjandi tímum, svo sem ljóst er af hans vpinbernum; hann lifði og lengst allra postulanna, til að móttanda þeim Ebíóni og Cerinthó, er neitudu guddómi vors Frelсара; og þessvegna er þad af guðligri forsjón skéð, að hann fengi hans hátign augum að lita í þessum stad, svo hann þess betur kynni þar um að vitna. Móðir þeirra Jakobs og hans beiðdi Frelсарann um, að annar sóna sína mátti sitja honum á hægri veg, en annar á vinstri; Drottinn svaradi henni: þér vitid ei hvers þér biðjid! en þó sýnist mér, að hann bleisadur hafi að nockru leiti orðid við bón hennar í þessum stad, þar hann tók þá frammar vörum með Péttri, til að sýna þeim svo sem áleugdar inn í þá dýrd, sem hann á hjá sínum himneska Fodur. En af þessari veglugu sjón hafa þessir Guds menn lært, þar þeir varla gátu stadið hana, að ei mundi þeim hendt í þessu dauðliga holdi að sitja honum á hægri eður vinstri hlið í dýrd himnanna, og því spurudu þeir ecki sína dauðliga líthami síðan fyrir hans skuld, þegar þeir varnir voru eptir fullkommum mæli Christi aldurs, svo þeir með Pálo, Phil. 3, ná kynnu, í upprisu hanna dand, hnossim þeirrar kollunar, sem þar uppi er í Jesú Christo. En vér, sem nú heyrt höfum vitni þeirra um forkláran Drottins, og vitum, að þeir inngengnir eru í dýrd síns Herra, vér skulum leggja allan hug á, að vera eins lyudir og þeir, að vér höldum alla hluti þess að vera, og jafnvel sjálfst lífið, svo vér ávinnum Christum, Phil. 3, því hver sem að hatar sálu sína í þessum heimi, hann mun varðveita hana til eyllis lífs, Jóh. 12; og þessir eru nú hinir jafnnefku vottar að stórmerki þessu, sem tekid hafa við vitni þeirra himnesku, um hverja eg hefi hér eptir nockud að tala.

Drottinn sagdi forðum undir sína þínu, Jóh. 12: Fadur! vegsama þitt nafn; og raustin af himni svaradi honum: eg hefi vegsamad, og eg skal aptur vegsama; þá sagdi hann við lærifveinana: þessi raust skéði ecki vegna mín, heldur yðar vegna; svo má eg og segja um þá himnesku votta, sem tertium ungetur, að ei birtust þeir Drottini fyrir hans skuld, heldur þeirra, sem með honum voru, já, vegna allra þeirra, sem eptir þeim heyra mundu þenna tilburd. Vottarnar eru þeir af himnum: Móses, Elías, sjálfs Fodursins raust, er vitnadi af sýninu. Móses var einn trúr ráðsmadur í öllu Guds húsi; hann vakti Gud til að útleida sitt fólk af Egyptalandi; hann taladi við Gud í Hóreb, þegar Ísrael vildi hafa sig undanþeginna að heyra raustina Drottins Guds síns; hann meðtók legmálið af hans hendi, og taladi við hann optliga, eins og madur við mann talar. Svært Móses hafi verid hér með sál og líthama, skal eg ecki margt um tala; þad er víst, að hann

dó á fjöllumum Habarim, hvadan Gud sýndi honum landid Kanaan, og Gud gróf hann í dalnum, segir ritningin, Deut. 34; þó er líklegt, að Móses hafi hér allur verið, því um Elíam er það víst, að hann fór með önd og lífhama til himins, en engan núnn gjörir Matthens edur hinir Gudspjallamennirnir þeirra í sínu riti um þessa opinberan: nokkrir færa til að styrkja þessa meiningu það, sem stendur í Jüdas pistli, v. 9, að Michael höfundengill hafi þráttad við Satan um lífhama Mósis, svo sem að vildi Andskotum hafa fengid vald hans, en Gud hafi hann uppuumid; og að vísu litur Pétur til þeirrar sögu, er þar skrifud stendur, í síns síðara pistils ödrum Kapítula; en hvorninn sem þessu er varid, þá veit eg, að hann, sem uppvakti son eðjunnar af Sarepta og hinnar Súnamíssu, hann sem Lazarus leiddi út af gröfinni, hann sem uppreisti dóttur Jairi, hann sem lét marga framliðna ganga úr gröfunum í Christi upprísu, honum var eðki um megn, að láta Mósen koma til þessarar hátíðar á sjallinu helga með önd og lífhama; og þessi var nú hinn annar himneskra votta af mönnum. En hinn var að sínu leiti engu minni, Elías, hver með öllum rétti má nefnast hinn ypparsti af spámönnum, hann var hinn mesti vandlátari vegna Guds nafus; hann lét slátra Jefsabels spámönnum við lætinn Ríschon; honum sendi Gud eld af himni yfir þá tvöenna fimtín Achabs sendimenn; hann fék með bæn af Gudi dög af himninum, þá eðki hafði rignt í heil þrjú ár; hann fór með eldligum hestum og vögnum til himna; hann taladi við Gud á sjallinu Hóreb, eins og Móses, og báðir föst-udu þeir í 40 daga og 40 nætur, eins og Krístur í eydimörkunni; beggja þeirra gétur og Malachías í þriðja Kapítula símar málabókar, undir eins og hann endar hið gamla testament. Elíka votta byrjadi Guds Syni að hafa til dyrdar sinnar, er hann forklaradist, og skulum vér vita, að Gud gjörir eðfert forgefins, aukheldur svo mikla hluti, sem þessi var; öll var og þörf á því; síu tíð var nærri komin, að Gud mundi slá hirðirinn, og að sandir hjardarinnar mundu sundur tvístrast; en hverfu að lærisveinarir hafi verið búnir undir þá ögu, það sýna öfs gudspjalls sögurnar. Að sönnu hafði Pétur lýst því stömmu áður, Matth. 16, að Jesús væri Krístur, Sonur Guds lifanda, og kalladi Frelsharinn hann sælan þarfyrir, því hold og blöð hefði honum það eðki opinberað, heldur Andi síns Föðurs; en þó tók holdid svo að ráða stömmu þarfyrir, er Jesús taladi um sína pínu, að Pétur átalði hann, og sagdi: spara sjálfan þig, að ei verði þér þetta! já, þegar hann heyrt hafði, að Móses og Elías töludu við Drottinn um hans síðurstu útför frá Jerúsalem, þá var þó einfelðnin svo rík í holdinu, að hann sagdi: vér viljum gjöra hér þrjár tjaldbúdir, þér eina, Mósi eina, og Elíæ eina; og þótt hann hefði mál fyrir hinum postulum, þá er andvitad, að þeir hafa eins fákænir verið. Hér má nú segja það sama um þenna Guds ástvin, sem Páulus um sig segir: þegar eg var barn, gjörda eg sem barn, og eg taladi sem barn; Pétur var ennú eðki fullvarinn í kristindómnum, og því taladi hann bærnflíga. O, þú Guds madur! mundi hann nokud þurfa tjaldbúdar við, hvers ásjána að stein sem sól, og hans flæði voru hjört eins og ljós? mundi hann ætla sér að eiga lánga dval á þessu fjalli, sem áður sagt hafði, að hann mundi liflátinn verða í Jerúsalem, hvad þú og heyrdir, Guds vinnur! af þessum tvöimur himnesku vottum? var þessi opinberan til þess gjör, að hún skylði lengi vara, og ei miklu heldur til að vera for-

smætur hinnar eglífu dýrðar? Því skyldi Mósi og Elíe gjöra tjaldbúð, eins og að ei væri í Jesú einum sælan full? Rétt hafa þeir nú Martus og Lúkas skrifad um þetta sáfræði Péturs, að hann hafi eeki vitad; hvað hann sagði, kannste þvi að felantur var yfir þá kominn; en í því má marka elsku þá og traust, er hann hafði á Drottini, að hann gjörir ei ráð fyrir neinni tjaldbúð handa sér edur sínum lagsmönnum, því hann hefir verid fulltrúa þar um, að þar, sem hans herra væri, þar mundu og þeir verda. Svo skulum vér og lyndir vera, kristnir menn! þegar vér erum vissir um Krists-vináttu, þá verum eeki hugsjúkir fyrir lífi þessu; hvar kunnum vér svo að vera hjá Jesú, að oss illa líða? Hvar megum vér svo vera fyrir utan hann, að oss vel líði? vorpum því allri vorri áhyggju uppá Drottinn, hann mun því vel til vegar koma. Og þessi var nú veikleiki Péturs og hinna læriseinanna; en til þess að bíta þá undir hina miklu freisting, sem á eptir fylgdi, þá stéði nú þessi dýrðliga jarteftin, og þótt þeim féllist njog svo hugur, þegar í rannirnir raf, þá er það víst, að þeir hefdu miklu midur haft sig, hefði þeir án hennar verid. Þessir voru þeir þeir læriseinarnir, er Jesús tók affíðis með sér, á þeirri nátt, er hann forráðinn var, þegar kvölun höfst. Gud náði oss auma og synduga! vér getum hverki þolad heitt né kaldt með Jesú; þessa dýrðlugu sýn gátu þeir varla stadið, en í kvölinni sváfu þeir, þá yfirgáfu þeir hann allir. En það er séu þér, hin guddómlega speki! þú kant að mibla fyrir oss bæði medlæti og mótlæti, eptir því sem þú veizt að með mannum býr; í þinni dýrðlugu forkláran léztu þína postula sjá þína dýrð, að svo miklu leiti, sem þeirra dandlig angu gátu þolad, en í kvölinni leyfdir þú þeim að sofa um hrið, þú gafft þeim og fararleysi þegar hópur manna var yfir þig kominn, svo það má játa, Drottinn minn! að þú ert einn biskup, freistadur á allan hátt lífa sem vér, þó án syndar, þarfyrir kantu að samþínast eynðum vorum.

Áður enn eg stífst við þetta mál, þá vil eg þar um tala, að postularnir þektu þá Mósen og Elíam, er þeir aldrei höfdu þó áður séð; líklig er þeirra gáta, er meina, að af samtalinu hafi þeir mátt þekja þá, en hverki Móses né Elías höfdu greinligar spád um Drottins píslir, heldur enn David og hinir spánemirnir, sérdeilis Esaias, nema hann hafi þá við nafn kallad, hvar um ekkert er skrifad; því held eg það líkliga, og nærri því fyrir satt, að Guds Andi hafi þeim það opinberad í það sinn, því hann, sem lét Samúel þekja Sál konung, áður enn hann hafði hann séð, sem lét Jóhannem þekja sinn herra í móðurlífi, hann gat og andveldluga gæfð Christi læriseinnum þessa þekkingu á Mósi og Elíu; og er það eeki litil huggun fyrir kristna menn, að hver einn mun þekja eeki einasta sína ástvinu í þeirri himnesku gleði, heldur og alla útsalda, sem hafa yfirunnid fyrir Lambins blóð, frá þeim fyrsta til þess síðarsta, sem inngengur í fegund síns Herra; og með þeim eylliflugu gleðjast, og Gudi lof sýngja á þessu fagnadarins landi; og er nú þetta sagt um Mósi og Elíu vitni, sem voru frá hinnum. En hér kómur einn vllum meiri, sem uppfyllir bæði himin og jörð, það er Fadur Drottins vors Jesú Christi, sem hér vitnar: þessi er Sonur minn elskuligur, hönum skulud þér heyr! Rétt er gáta Hicrónymí læriseðurs, að minni hyggju, er hann skrifar, að Móses og Elías hafi þessvegna verid sveipadur í skýi því hinu hjarta, áður enn raustin kvad við, að ei skyldu postularnir meina, að amarrhver af þeim væri sá, er til var talad; og þegar þeir uppstóðu, þá sáu þeir engan

nema Jesúm; þeir sáu hann alleina, í hverjum alleina er sáluhjálpin; þeir sáu hann alleina, sem er hinn einasti meðalgangari milli Guds og manna. En hvílikur er nú vitnisburdurinn? Þessi er minn elstuligur Sonur! Jesús stóð hér í sínum fullum manndómi, fullum af guddóminum, og þó segir Fadurinn: þessi er minn elstuligur Sonur! hvar af andsfært er, að Kristur er Guds Sonur, bæði eptir guddóminum og manndóminum. Minn Frelsari! þeir kalladu þig timburmannsins son; þinn Fadir segir: þessi er minn elstuligur Sonur; þeir sögðu, að þú gjördir þig að Gudi, af því þú kalladir Gud þinn Födur; en Gud segir hér: þessi er minn elstuligur Sonur; þeir sögðu: vér viljum ekki láta þenna drottina yfir oss; en Drottinn allra drottna, þinn Fadir, er þeir kalladu sinn Gud, en þektu hann þó ekki, hann segir: þessi er minn elstuligur Sonur, honum skuldu þér heyra! Móses hafði áður fyrirfagt, Deut. 18: spámanninn minn Drottinn uppvefja yður af bræðrum yðar, honum skuldu þér heyra! en þá hinn sami kom til sinnar eignar, og hans eiginn þektu hann ekki; Móses lærði og sjálfur meira hér, heldur enn hann sjálfur hafði fyrirspáð; að sonnu vífadi hann til hans í greindum spádómi, en hér sá hann það, sem bæði hann og margir spámenn girntust að sjá, og sáu það ekki. Abraham sá hans dag að sonnu, en ei sá hann Drottinn, voru holdi íklæddan, eins og Móses í þessum stad. Allra síðarst vil eg gjæta þess mistamarverks, er Drottinn gjörði á lærisveinumum, er þeim var lífid í brjósti af þessari dýrdaríjón, að hann gæf að þeim, og snart þá, og sagði: standid upp og verid óhræddir! Hann, sem alvarur var dýrdinni, og þó í mannligu holdi opinberadur, hann kunnir best að vægja holdsins veikleika; það sýnir hans manndóm, að hann snart þá, það andlýfir hans guddóm, að hann reisti þá á fætur með þessu atviki. Minn Herra Jesú! eg veit, að þú ert ei síður máttugur ni, enn þá, og ekkert manggreinarálit er hjá þér, svo þegar vér föllum í andlig ómegi, og höfum engan mátt eður frid í vorum beinum vegna syndanna, þá getur þú snartid oss, og reist oss á fætur aftur; já, Drottinn! þegar hið síðarsta augvitid líður yfir oss í dauðanum, snart oss þá, minn Frelsari! og seg til sálar vorrar: stadd upp og vert óhrædd! og leid oss svo inni þína dýrd, þar er oss gott að vera; þar viljum vér eyllifluga með þér búa, þér, Föðurnum og S. Anda óendanligt lof sýngja um aldir alda.

AMEN!

Til Lesarans.

Þafnvel þó eg, við endurlestur bókarinnar, augvar þrentvillur hafi fundid, sem brjðli meiningu, að undanteknu ordinu alltid í síð. part. bladsf. 200, línu, 35, er lesast á all-litid; þá kunna þó nokkrar að finnast, er gjöri einstöku ord ófémileg, einfám i síðara partinum, og líka einstöku stafa og réttitunar villur, sem framfar hafa orsakaft af vanfunnáttu stílfetjaranna enn hirtuleysi mínu, hvað eg bið og vona að gódfús lesari leiddétti og lesi í málid.

Þorgeir Gudmundsson.

BRIGHAM YOUNG UNIVERSITY

3 1197 22466 9850